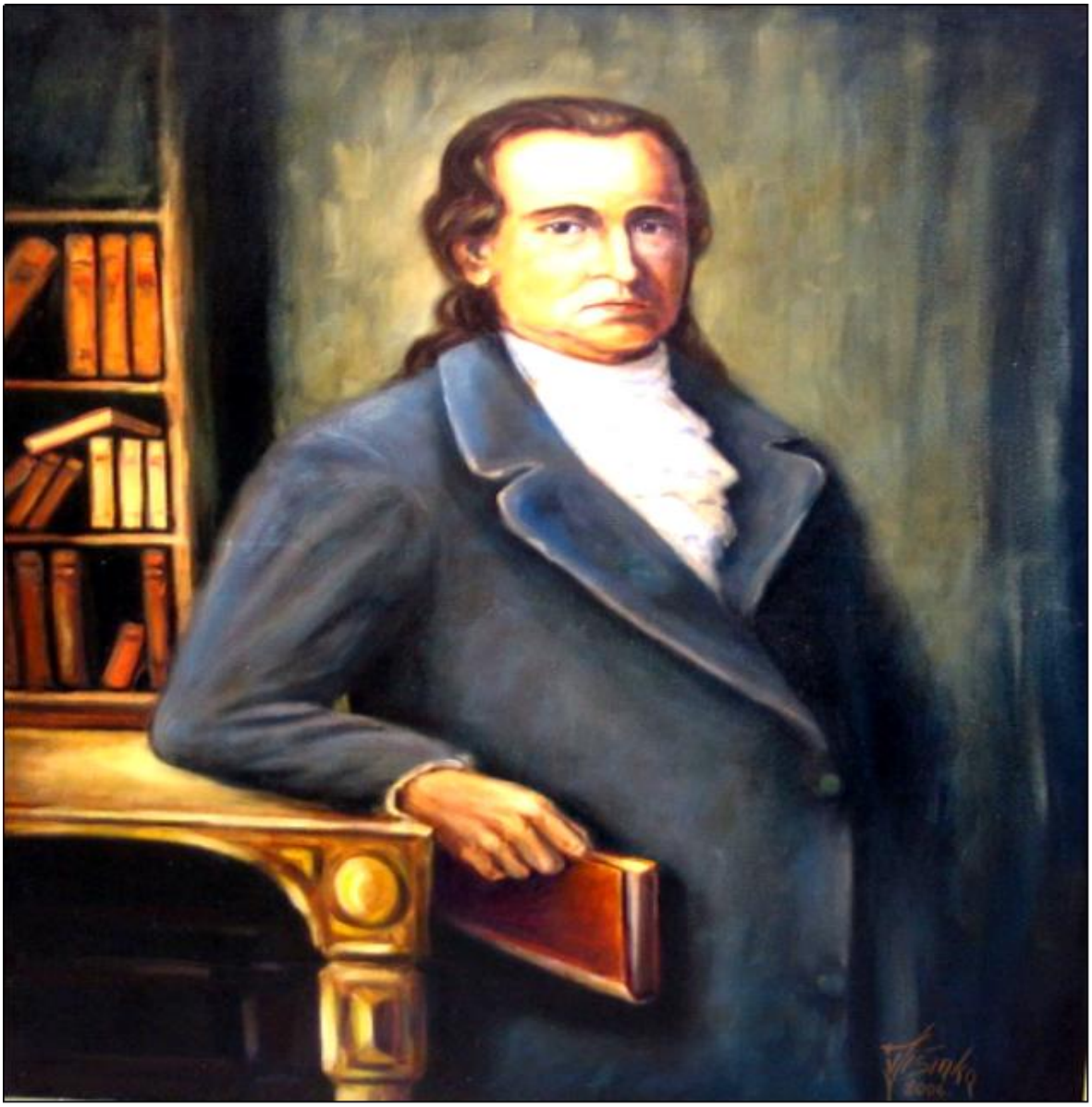
ОШ „Доситеј Обрадовић“
Војислава Нановића 2

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕРИОД ОД ШКОЛСКЕ 2026/2027.ГОДИНЕ ДО 2029/2030.ГОДИНЕ

Јун 2026.године

На основу члана 61. Став 2 и 3, и члана 69. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закони, 10 од 15. фебруара 2019, 6 од 24. јануара 2020, 129 од 28. децембра 2021, 92 од 27. октобра 2023, 19 од 6. марта 2025.)

Назив школе	**Основна школа "Доситеј Обрадовић"**
Адреса (место, улица и број):	**Београд, Војислаав Нановића 2**
Округ:	**Београд**
Општина:	**Вождовац**
Специјални образовно - васпитни рад	**Једно комбиновано одељење за ученике са сметњама у развоју**
Подаци за контакт	
Телефон	**011/ 644 67 38; 6456-823**
Email	**direktor.dobradovic@mts.rs**
Име директора	**Данијела Страхинић**

1.УВОД

Школски програм Основне школе „Доситеј Обрадовић“ у Београду представља основни стратешки документ којим се дефинишу циљеви, исходи, садржаји, облици и методе рада у оквиру првог и другог циклуса основног образовања и васпитања.

Овај документ је израђен у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о основном образовању и васпитању, као и Националним оквиром образовања и васпитања Републике Србије.

Школски програм је донет на основу Правилника о наставном плану и програму/програму наставе и учења за основно образовање и васпитање.

У изради Школског програма ОШ "Доситеј Обрадовић" учествовали су сви наставници, стручни сарадници, секретар школе и директор школе у складу са задужењима.

1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

Школски програм базиран је на следећим документима:

Закони

• Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 88/2017, 27/2018 (др.закон), 27/2018 (др.закон), 10/2019, 06/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025)

• Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ број 55/2013, 101/2017, 27/2018 (др.закон), 10/2019, 129/2021, 129/2021 (др. Закон), 92/2023 и 19/2025)

Подзаконски акти (правилници)

• Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022, 1/2023 – исправка, 13/2023, 14/2023, 11/2024 и 1/2026)

• Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023)

• Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023)

• Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023)

• Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 3/2024, 6/2025 и 1/2026)

• Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 18/2018, 13/2023 и 1/2026)

• Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023 и 6/2025)

• Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023, 14/2023, 4/2024 и 6/2025)

• Правилник о Општим стандардима постигнућа за матерњи језик за крај првог циклуса основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 85/2020)

• Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво. (”Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 5/2011)

• Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања. (”Службени гласник РС – Просветни гласник,” бр. 5/2010).

• Правилник о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања за страни језик („Службени гласник РС“ број 78/2017-)

• Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС - Просветни гласник, бр. 1/2011, 1/2012, 1/2014, 12/2014, 2/2018, 3/2021, 14/2022, 4/2023 и 5/2023).

• Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ број 10/2024)

• Упутство за израду акта којим установе образовања и васпитања прописују мере, начин и поступак заштите и безбедности деце и ученика („Службени гласник РС“ број 67/2022)

• Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС“ број 65/2018)

• Правилник о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета, ученика или трећег лица у установи образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 22/2016)

• Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“. 11/2024)

• Правилник о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада у установама образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 10/2024)

• Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом („Службени гласник РС“ број 80/2018)

• Правилник о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи, односно другој школи и

породици („Службени гласник РС“ број 70/2018)

• Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Службени гласник РС“ број 74/2018)

• Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Службени гласник РС“ број 2/1992, 2/2000)

• Правилник о ближим условима организовања целодневне наставе и продуженог боравка („Службени гласник РС“ број 77/2014)

• Правилник о организацији и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Службени гласник РС“ број 30/2019)

• Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи („Службени гласник РС“ број 109/2020)

• Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе код куће за ученике основне школе („Службени гласник РС“ број 109/2020)

• Правилник о начину организовања наставе за ученике на дужем кућном и болничком лечењу („Службени гласник РС“ број 66/2018)

• Правилник о вредновању квалитета рада установе („Службени гласник РС“ број 10/2019-81, 77/2024)

• Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС“ број 14/2018, 1/2024)

• Правилник о Стандардима компетенција директора установа образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 38/2013)

• Правилник о стандардима компетенција секретара установе образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 96/2023)

• Правилник о програму свих облика рада стручног сарадника у предшколској установи („Службени

гласник РС“ број 6/2021-341

• Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Службени гласник РС - Просветни гласник", бр. 5/2011)

1.2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Основна сврха програма, у складу са ЗОООВ-ом, јесте обезбеђивање квалитетног образовања и васпитања које омогућава стицање кључних писмености, развој знања, вештина и вредности за живот у савременом друштву. Програм служи за информисање ученика и родитеља, као и за реализацију државних планова кроз ресурсе школе.

Циљ израде Школског програма првенствено је у томе да обухвати све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање циљева (исхода) образовања. Овај документ уважава и поштује све учеснике у образовном процесу, као и личност, лична својства, узрасне и развојне карактеристике ученика. Он уграђује у процес образовања и васпитања потребе ученика и родитеља, потребе локалне заједнице и труди се да све

то усклади сапотенцијалима школе. За квалитет образовања треба да буду одговорни не само наставници и школа, већ и сви остали заинтересовани актери–родитељи, као и локална заједница.

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи и представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира и реализује свој рад.

Овим документом:

- обезбеђује се остваривање наставних планова и програма и потреба ученика
- и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе;
- омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору
- школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика;
- доноси се на основу наставног плана и програма у складу са Законом;
- поједини делови школског програма иновирају се у току његовог остваривања.

Школским програмом се планира остваривање циљева образовања и васпитања, стандарда и исхода образовања и васпитања, као и кључних и међупредметних компетенција.

Основни циљеви образовања и васпитања су:

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика и одраслог;
2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
3) шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребаматржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања занимања, сопственог развоја и будућег живота;
12) развијање позитивних људских вредности;
13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Циљеви програма образовања и васпитања јесу постизање квалитетног образовања и васпитања, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву, као и развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развоју друштва.

Задаци школског програма

- **Реализација наставе**: Потпуно извођење плана и програма наставе и учења за све обавезне предмете, изборне програме и слободне активности.
- **Инклузија и подршка**: Примена Индивидуалних образовних планова (ИОП-1, ИОП-2, ИОП-3) за ученике којима је потребна додатна подршка или имају изузетне способности.
- **Диференцијација**: Организација редовне, допунске (за помоћ у учењу) и додатне наставе (за даровите ученике и такмичења).
- **Безбедност и превенција**: Спровођење програма за заштиту од вршњачког и дигиталног насиља, спречавање дискриминације и превенцију болести зависности.
- **Ваннаставни живот**: Реализација културних активности школе, школског спорта, као и програма излета, екскурзија и наставе у природи.
- **Усмеравање и развој**: Спровођење професионалне оријентације (за ученике 7. и 8. разреда) и континуирано самовредновање рада школе ради подизања квалитета.

2. НАСТАВНИ ПРОГРАМ

2.1. Обавезни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Српски језик као нематерњи 2	2	72	2	72	3	108	3	108
3.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	72
4.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
5.	Свет око нас	2	72	2	72	-	-	-	-
6.	Природа и друштво	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
8.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
9.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
10.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
	У К У П Н О: А	20-22*	720-792*	21-23	756-828	22-24	756-864	21-24	756-864
	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ								
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
	У К У П Н О: Б	1-3*	36-108*	1-3	36-108	1-3*	36-108*	1-3	36-108
	У К У П Н О: А + Б	21-23*	756-828*	22-24	792-864	22-25	792-900	22-25	792-900

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	21-23	756-828	22-24	792-864	22-25	792-900	22-25	792-900
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Додатна настава	-	-	-	-	1	36	1	36

Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзије/ настава у природи	1-7 дана годишње		1-7 дана годишње		1-7 дана годишње		1-7 дана годишње	

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. број	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Српски језик као нематерњи2	2	72	2	72	3	108	3	108
3.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
4.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
6.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
8.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
11.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
12.	Информатика и рачунарсво	1	36	1	36	1	36	1	34
13.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
14.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54[3]	2	72+54[3]	3	108	3	102
	У К У П Н О: А	24	918	25	954	28	1008	28	952
	Б. ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ								
1.	Верска настава / Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Други страни језик (руски/ немачки језик)	2	72	2	72	2	72	2	68
	УКУПНО Б	3	108	3	108	3	108	3	102
	УКУПНО А+Б	27	1026	28	1062	31	1116	31	1054

Слободне наставне активности									
		Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Чувари природе	-	-	1	36	-	-	-	-
2.	Свакодневни живот у прошлости	-	-	-	-	1	36	1	34
3.	Дизајн	-	-	-	-	1	36	-	-
4.	Домаћинство	-	-	-	-	-	-	1	34
5.	Медијска писменост	1	36	1	36	-	-	-	-
6.	Цртање, сликање, вајање	1	36	1	36	1	36	1	34
7.	Сачувајмо нашу планету	1	36	-	-	-	-	-	-
8.	Вежбањем до здарвља	1	36	1	36				
9.	Вежбом до хармоније					1	36	1	34

Ред. Број.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО–ВАСПИТНОГ РАДА	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	27	1026	28	1062	31	1116	31	1054
2.	Слободне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

Ред. Број.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО–ВАСПИТНОГ РАДА	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

3.1. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 1. РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: први
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Почетно читање и писање**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличког текста; - разуме оно што прочита; - активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у крађу целину; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту	93
2.	**Књижевност**	- активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - препозна песму, причу и драмски текст;	50

		- одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; - препозна загонетку и разуме њено значење; - препозна басну и разуме њено значење; - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста; - пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради.	
3.	**Језик**	- правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; - правилно употреби велико слово; - пише читко и уредно; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног.	10
4.	**Језичка култура**	- влада основном техником читања и писања ћириличког текста; - активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - препозна песму, причу и драмски текст; - одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу;	27

		- правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста; - пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша, разуме и парафразира поруку; - слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; - примењује основна правописна правила; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Почетно читање и писање Припремни период У припремном периоду учитељи треба да испитају способности ученика, и то: причање, препричавање, познавање слова, познавање читања и писања, спретност у руковању прибором за писање и цртање. У току овог периода испитивање ученика се обавља кроз актив-ности које се међусобно прожимају. Усмено изражавање се изводи кроз игре и активности где се вежба комуникација	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличког писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетска компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.

(поздрављање у конкретним ситуацијама: *добро јутро, добар дан* и *довиђења*; захваљивање, извињавање). Ученици могу причати на основу посматрања слика и низа слика. Могу препричавати слушани текст, позоришне или луткарске представе разговетним природним говором и правилним изговором. Учитељи треба да воде рачуна о правилној артикулацији гласова и да са ученицима коментаришу одслушано. Вежбе у посматрању се односе на уочавање целине и детаља, посматрање предмета, појава и околине. Треба их тематски организо-вати. Прво се посматра учионица, па се касније та активност проширује на околину. Ученици могу посматрати предмете, људе, животи-ње, догађаје, слике, слике у низу, фотографије, објекте из околине и сл. Пажњу ученика треба усмерити на целину, затим на најважније појединости и на крају на мање важне појединости. Опажају се: облици, боје, односи, покрети, мимика и гестови, скривени детаљи и сл. Вежбе у слушању почињу слушањем онога што говоре учитељи, други ученици, глумци и спикери. Слушани говор се коментарише да би се одредиле говорне карактеристике говорника. Слушање треба да буде повезано са мимиком и гестовима који прате оно што се говори. Обавезно инсистирати на подражавању правилног говора. Током слушања одвајати битно од небитног, неговати пажњу и концен-трацију. Слушају се и звукови ономатопејског типа,	Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (ишчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; џ, ч; ј, љ).	

шумови, артикулисани и неартикулисани звукови. Аналитичка вежбања треба да буду занимљива и подстицајна јер су један од најважнијих предуслова за учење читања и писања. Не изводе се изоловано већ су повезана са вежбама слушања и посматрања. Уочава се позиција гласова у речи која је изговорена и позиција слова у речи која је написана. Када ученици савладају уочавање гласова и њихову позицију у речима, прелази се на растављање речи на гласове. За почетак се препоручују речи од два гласа, а затим од три, четири и више. Синтетичка вежбања се организују упоредо са аналитичким. Речи које су већ растављене на гласове опет се сливају у целину. Почи-ње се од најлакших и иде ка све тежим. Ученици се на тај начин припремају за читање и разумевање прочитаног. Вежбе у отклањању дијалекатских и жаргонских карактеристика говора се изводе полако и систематично. Учитељи посебну пажњу треба да обрате на изговор гласова ђ, ћ; џ, ч; ј, љ. Моторичке вежбе за развијање руке, шаке и прстију се развијају кроз игру. Препоручује се везивање чворова од канапа, везивање пертли, закопчавање дугмића, низање перлица (могу се изводити и на часовима физичког васпитања). Графомоторичке вежбе су веома ва-жне у припреми за писање. Свака графомоторичка вежба треба да се повеже са неким догађајем, вежбом слушања, посматрања, причања и сл. Такве вежбе, односно писање елемената слова, изводе се на		

различите начине, кроз цртеже, *рамове за слике* у простору предвиђеном за писање. Ученике треба подстицати да употпуне цртеж додајући своје елементе (корелација са ликовном културом). Вежбе писања линија изводити без подизања руке, из једног потеза. Ученике усмеравати на правилно држање оловке (графитне оловке, хемијске оловке, налив пера, фломастера). Употребу гумице треба свести на минимум, јер смањује одговорност ученика у писању. Пазити на правилно држање тела, удаљеност од стола, правилан положај тела у односу на сто и на угао писања. При писању учити ученике да не журе, да рука буде опуштена. Учење читања и писања Дидактичко-методичка организација наставе почетног читања и писања зависи од много фактора, а најважнији је онај који се одно-си на предзнања ученика. Учитељи бирају поступак који ће користити у настави почетног читања и писања – комбинацију монографског и групног поступка, групни или комплексни поступак. Наставу почетног читања и писања треба изводити на више нивоа уз примену принципа индивидуализације. У сваком одељењу по-стоје ученици који знају да читају и они који само познају слова или не знају да читају. Садржаји, методе и облици рада треба да се прилагоде могућностима и потребама ученика. У овом периоду ученици треба да вежбају читање одговарајућих текстова, правилно изговарају		

све гласове и правилно наглашавају речи и реченице. Треба обратити пажњу на индивидуалне способности ученика. Свако дете чита својим темпом и према својим способностима. Пожељно је често проверавати степен савладаности технике читања и разумевања прочитаног. При учењу читања могу се користити игре словима и речима, језичке игре (ребуси, испуњалке, укрштене речи). Ученици тако упознају нове садржаје, ситуације имају већу мотивисаност, а атмосфера је пријатна и опуштена. Подстицати ученике да свакодневно вежбају читање код куће. Сарађивати са родитељима ученика и пружити им неопходне информације везане за читање (мотивација деце, читање у свакодневним животним ситуа-цијама, удаљеност текста од очију је 30 центиметара и сл.). Ученици уче да пишу појединачна штампана и писана слова, речи и реченице; цифре. Размак између штампаних слова у речима мора да буде равномеран. Код учења писаних слова посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Слова треба да буду исте висине и дебљине, а размак између речи уједначен. Писање увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављ-ање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина. Поред усвајања облика слова, смера писања самог слова, посебну пажњу треба обратити на просторну оријентацију у свесци. Појединачно писање		

слова се ограничава на један до два реда у свесци. Дневна оптерећеност писањем не треба да је дужа од 25 минута. Леворука деца пишу левом руком. Усавршавање читања и писања У овом периоду ученик треба да влада основном техником читања и писања. Усавршавање читања треба вежбати на текстовима који су кратки, динамични, интересантни и примерени узрасту ученика, као и на текстовима школске и домаће лектире. Посебну пажњу обра-тити на разумевање прочитаних речи, реченица и текстова. Редовним вежбањем ученици аутоматизују процес читања и писања.		
Књижевност Препоручени садржаји из области *Књижевност* савладавају се током целе школске године, из буквара/почетнице и уз помоћ читан-ке као основних наставних средстава, тако што учитељ планира њихову реализацију у складу са индивидуалним карактеристикама уче-ника и укупним могућностима колектива, руководећи се исходима учења. Приликом оспособљавања ученика да уз помоћ учитеља разумеју текстове из школске лектире, али и популарне, информативне тек-стове из часописа за децу, енциклопедија и сл. важно је настојати да се уоче догађаји, просторни и временски односи и битне појединости у описима бића и природе. Како се текстови из школске лектире користе за усавршавање читања	**Школска лектира** **Поезија** Народна песма, *Ја сам чудо видео* Јован Јовановић Змај, *Зимска песма* Војислав Илић, *Пролетња зора/* Воја Царић, *Пролеће/* Мира Алечковић, *Ветар сејач* Десанка Максимовић, *Првак*; *Хвалисави зечеви/ У гостима/ Ливадско звонце* Гвидо Тартаља, *Китова беба/ Мрави/ Постеља за зеку* Бранко Ћопић, *Јежева кућица* (читање у наставцима) Душан Радовић, *Јесења песма/ Срећна Нова година* Љубивоје Ршумовић, *Ау што је школа згодна*;	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетска компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.

и писања и увођење ученика у основне појмове о књижевности, тако се ученици подстичу да уоче ликове у књижевном делу, њихове особине и поступке; њихова емоционална стања (радосно, тужно, смешно) и да разликују појмове добра и зла. У прописаним текстовима из школске лектире понуђен је избор, односно опредељивање учитеља да у неким случајевима изабере између два, односно три дела (нпр. бира се једна народна прича – *Деда и репа* или *Голуб и пчела,* бира се једна од три понуђене песме Гвида Тартаље, а од Љубивоја Ршумовића обавезно је обрадити песму *Ау што је школа згодна*, а поред ње бира се још једна од две које су понуђене – *Дете* или *Деца су украс света*, итд.). Први пут се уводи читање текста у наставцима, на примеру *Јежеве кућице* Бранка Ћопића. То подразумева да учитељ, према плану који сам осмисли и одговарајућом динамиком, чита део по део Ћопићевог текста и разговара са ученицима о прочитаном на неколико планираних часова мотивишући их да дело прочитају и сами. Пошто су текстови предвиђени програмом једноставни, кратки и засновани на хронолошком низању догађаја, ученик треба да одре-ди *где се* и *када* дешава радња и да разуме узрочно-последични распоред догађаја, односно шта се у фабулативном тексту десило прво, а шта следеће, шта је претходило неком догађају а шта из њега следи.	*Дете/ Деца су украс света* Стеван Раичковић, *Цртанка/* Бранислав Лазаревић, *Сликар* Перо Зубац, *Добар друг ти вреди више* Драгомир Ђорђевић, *Није лако бити дете* **Проза** Народна прича, *Свети Сава и ђаци* Народна прича, *Деда и репа / Голуб и пчела* Народна басна, *Лисица и гавран* Доситеј Обрадовић, *Два јарца*; *Две козе* Лав Николајевич Толстој, *Два друга* Драган Лукић, *Јоца вози тролејбус/* Игор Коларов, *Дум-дум Оливер и његов бубањ* Ђуро Дамјановић, *Дан кад је јутро било слово/* Весна Ћоровић Бутрић, *Ноћни ћошак* Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, *Загонетке лаке за прваке ђаке*, *Загонетке* Григора Витеза и Бране Цветковића) **Драмски текстови** Гвидо Тартаља, *Зна он унапред* Душан Радовић, *Тужибаба* Александар Поповић, *Неће увек да буде први*	

Ученик треба да уочи формалну различитост поезије, прозе и драмског текста (разликовање стиха од прозног и драмског текста пи-саног по улогама) и њихове основне генолошке карактеристике (нпр. одсуство фабуле у лирском делу, ритмичност стихова или низање догађаја у епском и драмском делу), али не на нивоу дефинисања генолошких појмова. Ученик треба да разликује песму (и шаљиву пе-сму – по тону певања) од приче (басне) и драмског текста, али без увођења дефиниција књижевнотеоријских појмова. Детаљније терми-нолошко одређивање уводи се поступно у старијим разредима. Ученик треба да буде у стању да разуме пренесено значење загонетке без формулисања у њој постојећих стилских поступака; да препознаје жанр басне као приче са пренесеним значењем (без увођења појма алегорије), да буде упознат са постојањем народне и аутор-ске басне (које могу бити у стиху или у прози), да у баснама ликови могу бити не само животиње, већ и биљке, предмети, антропомор-физована бића (Срећа, Нада) или људи и, коначно, да буде у стању да разуме њено пренесено значење и издвоји њену поуку. Пошто се у овом узрасту интегрални текст басне неретко адаптира, скраћује, у исходима нису наведени структурни жанровски елементи басне (фа-була и поука), поготово што поука у народној басни и код неких аутора није издвојена (а наравоученија Доситеја	Бора Ољачић, *Први дан у школи* Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: *Буквар* **Домаћа лектира** *Јован Јовановић Змај,* Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу **Књижевни појмови:** – песма; – прича; – догађај; место и време збивања; – књижевни лик – изглед, основне особине и поступци; – драмски текст за децу; – шаљива песма; – басна; – загонетка.	

Обрадовића су у неким адаптацијама скраћена или изостављена). Ученици се оспособљавају да уоче непознате и мање познате речи у тексту и да питају учитеља за њихово објашњење како би што боље разумели значење текста. Вођени питањима (*ко?, шта?, где?, када?, зашто?*) о прочитаном садржају, ученици се оспособљавају да као одговоре формулишу: реченице, одељке, краће текстовне целине, зависно од индивидуалних способности. Током обраде књижевних текстова ученици стичу прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да своје ставове и искажу. Приликом читања лирских песама ученици поступно уче да препознају и доживе мелодичност песама и да их изражајно читају и рецитују (по избору). Успостављање разлике између дела у стиху и дела у прози не врши се на теоријском нивоу. Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (сценски наступ, драмска игра, луткрска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Притом ученици усвајају и правила понашања у позоришту у оквиру васпитног деловања школе. Уз активно слушање, а потом и самостално читање једноставних књижевних и осталих типова текстова		

ученици се оспособљавају да садржаје дово-де у везу са илустрацијама које прате књижевни, популарни и информативни текст. Од првог разреда садржајима програма се сугерише систематично и поступно усвајање књижевних појмова, а учитељима се препо-ручује да континуирано уводе нове речи у речнички фонд ученика, како би се он обогатио. Усвајање књижевних појмова не подразумева учење њихових дефиниција, већ њихово именовање и описно образлагање појма, уочавање његове улоге у књижевноуметничком тексту. Стицању читалачких навика доприноси поновно враћање домаће лектире у школске програме. У првом разреду часови домаће лектире реализују се у другом полугодишту. У намери да се ученици од првог разреда навикавају на читање лектире у обавезном и сло-бодном избору, успоставља се сарадња са школским библиотекаром, а неколико часова се током године може реализовати у школској библиотеци. Вештина читања и разумевања прочитаног стиче се и у оквиру *Језичке културе* и при обради књижевноуметничких текстова. Уче-ници се подстичу да читају текстове у сликовницама (на пример, басне, бајке и приче).		
Језик У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. Отуда зах-	Реченица; реч; слово. Улога гласа/ слова у разликовању значења изговорене односно написане речи.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема.

теви у овом програму нису усмерени само на језичка правила и граматичке норме већ и на њихову функцију. На пример, реченица се не упознаје само као граматичка јединица (са становишта њене структуре) већ и као комуникативна јединица (са становишта њене функције у комуникацији). **Граматика** Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција. У оквиру вежби слушања, говорења, читања и писања ученици запажају језичке појаве без њиховог именовања. Тако се поставља основа за проширивање језичких садржаја у старијим разредима. Потребно је указивати на разликовну функцију гласа у оквиру речи (нпр. *ђак, џак*). Тако се посредно скреће пажња на важност пра-вилног писања слова, односно правилног изговарања гласова. Елементарне основе из морфологије ученици стичу уочавајући реч као језичку јединицу између гласа и реченице. Речи увек треба уочавати и обрађивати у оквиру реченице. У писању треба скренути пажњу на то да је реч одвојена белинама са обе стране, а у говору учитељ треба да нагласи правилан	Реченице као обавештење, питање и заповест. Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа. Правилно потписивање (име, па презиме). Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.	

акценат неке речи (уколико је ученици погрешно изговарају). Реченице треба уочавати, кад год је то могуће, у оквиру текста. У писању посебно треба скренути пажњу на то да реченице почињу великим словом и завршавају се тачком, знаком питања или знаком узвика (на овај начин се повезују граматика и правопис). Када се рече-ница изговара, ученицима се скреће пажња на њену интонацију, нарочито ако се ради о питању. Вежбе за усвајање и утврђивање знања из граматике до нивоа његове практичне примене у новим говорним ситуацијама проистичу из програмских захтева, али су у великој мери условљене конкретном ситуацијом у одељењу – говорним одступањима од књижевног је-зика, колебањима, грешкама које се јављају у писменом изражавању ученика. Стога се садржај вежбања у настави језика мора одређивати на основу систематског праћења говора и писања ученика. **Правопис** Правописна правила ученици треба да савладају путем систематских вежбања (елементарних и сложених). Ова вежбања треба да буду што разноврснија и треба их организовати што чешће.		
Језичка култура Област *Језичка култура* обухвата развијање основне писмености ученика, односно усавршавање говорења, слушања, читања и пи-сања.	Вођени и слободни разговор. Говорни предлошци. Усмена порука. Причање, препричавање и описивање.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетска компетенција, дигитална

Ове четири програмске подобласти усмерене су на неговање културе говора, писменог изражавања, богаћење речника и, у ширем смислу, на развијање комуникативних способности ученика. Наставни рад у области *Језичка култура* реализује се у прожимању са дру-гим областима предмета, као и кроз самосталне наставне јединице. Говорење ученика развија се у разговору у којем их учитељ усмерава да усавршавају своју комуникацију. У вођеном разговору о књижевном тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Слободни, односно друштвени разговор, основа је свакодневне комуникације и зато је потребно ученике усмеравати како да учтиво започну разго-вор, размењују информације и користе основне форме учтивости. У току разговора могу се издвајати ситуациони говорни предлошци који се користе у свакодневним комуникативним ситуацијама. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети инфор-мације на примерима из свакодневног школског живота. У току сваког разговора ученици се подстичу да говоре, односно да износе ин-формације, своја мишљења, именују осећања, уз одабир одговарајућих речи. Препоручени облици усменог изражавања јесу причање, препричавање и описивање. То су садржаји програма, односно садржаји учења. Ученик се постепено	Казивање књижевног текста. Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација. Сценско извођење текста (драмско и луткарско). Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре. Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње. Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту. Писана порука.	компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема.

уводи у усмено изражавање и учи како да преприча текст, како да прича или како да описује. Изражавање се реализује кроз говорне вежбе уз помоћ датог или заједничког плана. План помаже ученицима да осмисле садржину говора, али не треба спутавати оне који могу да говоре самостално са индивидуалним планом, па и без њега. Усмено се препричава краћи текст, део позори-шне представе или филма. Препоручене врсте причања су: причање о слици или по низу слика (прича у сликама), причање о доживља-јима и догађајима. Описују се годишња доба, биљке и животиње, најбољи друг или другарица, чланови породице, кућни љубимци и сл. Ученици се упућују на правилно говорно изражавање. Учење напамет и говорење одабраних текстова или њихових кратких одломака усмерено је на богаћење речника и правилан говор. Говоре се напамет научене одабране песме, уз увођење ученика у правила рецитовања. Такође, могу се напамет научити и говорити крат-ки одломци из прича и делови драмског текста (лице). Циљ ове врсте говорења је изражајни говор, а не само меморисање текста. Зато треба пажљиво одабрати шта ће деца учити напамет, а неки од критеријума су уметничка вредност текста и његова ситуацијама. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети инфор-мације на примерима из свакодневног школског живота. У току сваког разговора ученици се подстичу да говоре,		

односно да износе ин-формације, своја мишљења, именују осећања, уз одабир одговарајућих речи. Препоручени облици усменог изражавања јесу причање, препричавање и описивање. То су садржаји програма, односно садржаји учења. Ученик се постепено уводи у усмено изражавање и учи како да преприча текст, како да прича или како да описује. Изражавање се реализује кроз говорне вежбе уз помоћ датог или заједничког плана. План помаже ученицима да осмисле садржину говора, али не треба спутавати оне који могу да говоре самостално са индивидуалним планом, па и без њега. Усмено се препричава краћи текст, део позори-шне представе или филма. Препоручене врсте причања су: причање о слици или по низу слика (прича у сликама), причање о доживља-јима и догађајима. Описују се годишња доба, биљке и животиње, најбољи друг или другарица, чланови породице, кућни љубимци и сл. Ученици се упућују на правилно говорно изражавање. Учење напамет и говорење одабраних текстова или њихових кратких одломака усмерено је на богаћење речника и правилан говор. Говоре се напамет научене одабране песме, уз увођење ученика у правила рецитовања. Такође, могу се напамет научити и говорити крат-ки одломци из прича и делови драмског текста (лице). Циљ ове врсте говорења је изражајни говор, а не само меморисање текста. Зато треба пажљиво		

одабрати шта ће деца учити напамет, а неки од критеријума су уметничка вредност текста и његова прилагођеност узра-сту. Сценски се изводе драмски текстови из школске лектире и драматизовани текстови. Сценске игре најбоље је реализовати на основу књижевних дела која су погодна за сценску импровизацију. Богаћење речника у функцији јасног изражавања реализује се кроз коришћење адекватних речи у говору, усвајање и коришћење нових речи, као и проширивање опсега значења у оквиру једне речи. Нове речи се усвајају из правилног говора и из књижевних и некњи-жевних текстова. Ученици се упућују да из свог активног речника, уз активирање пасивног, користе речи које што прецизније преносе жељену информацију, али и да речима могу говор учинити лепшим. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке игре. Врсте игара потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја. То могу бити разговорне игре, на пример, разговор са непослушном лут-ком, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара. Такође, могу се одабрати и преметаљке, ребуси, палиндроми, уланчавање, допуњалке, једноставне укрштене речи.		

Слушање је важна активност у комуникацији. Ученици се у разговору упућују да пажљиво и културно слушају саговорнике. У наставном контексту ученици слушају шта други говоре и то потврђују репродуковањем или парафразирањем слушне поруке, као и по-ступањем по молбама и усменим инструкцијама одраслих и вршњака. Пажљиво слушање практикује се и у симулираним ситуацијама (разговорне и ситуационе игре). Ученици слушају читање учитеља, вршњака, спикера. Запис по слушању подразумева диктат, којим се вежба и писање. Међутим, први корак у реализацији диктата је слушање и уочавање границе између речи и реченица у зависности од интонације, чиме се развија језичко повезивање изговорене и записане речи. Игре за развијање слушне пажње изводе се у наставном контексту: пажљиво слушање са задатком, на пример, *Препознај ко говори*, *Слушај како говорим* (тихо, брзо), *Чујем глас т...* Писање и читање се увежбавају у настави почетног читања и писања, а затим у областима *Књижевност*, *Језик* и *Језичка култура*. У садржајима програма из области *Језичка култура* дати су основни елементи који се односе на писменост ученика, с тим да се они не могу посматрати изоловано, већ у садејству са исходима и препорученим садржајима у свим областима предмета. Дакле, читање и писање се не уче посебно у оквиру наставних		

области, већ кроз све наставне садржаје. У првом разреду ученици пишу реченице и краће текстуалне целине. Посебно се води рачуна о индивидуалном приступу ученику, што подразумева подстицање према способностима и могућностима у писању. Ако дете има тешкоћа у писању, потребно је пажљиво и постепено га уводити у писање, док дете које напредује треба подстицати адекватним захтевима. Ученици писмено одговарају на једноставна питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, као и на питања о књижевном и некњижевном тексту. Осим тога, ученици самостално осмишљавају и пишу реченице о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама. Такође, записују наслов слике или наслове слика у низу и реченице на основу слике или низа слика (прича у сликама). Ученици се оспособљавају да запишу краћу писану поруку којом преносе информације и која има практичну намену. Ове поруке немају класичну форму, већ служе за свакодневне намене, на пример, информације о школским обавезама (информације о ваннаставним активностима, списак школског прибора, потребног материјала за школске предмете). Учење самосталног писања текста почиње спајањем више реченица у целину. Ученици пишу о свом искуству, о доживљају, о слици или по низу слика (прича у сликама). Према својим способностима ученик		

ће написати две, три повезане реченице или краћи текст. У писању се примењују научена правописна правила која се уче у оквиру области *Језик*. Потребно је да се правопис у писању до-следно примењује од почетног читања и писања. Ученици се упућују да бирају адекватне речи и да их употребљавају нове док пишу. Читање се увежбава на делима школске и домаће лектире, и на другим књижевним и некњижевним текстовима. Посебна пажња тре-ба да је усмерена на читање информативних текстова, према интересовањима ученика и у друштвеном контексту, према препорученим садржајима програма. Потребно је практиковати следеће врсте читања: гласно читање (целог текста, штафетно, флексибилно, драмског текста по улогама); тихо читање (*у себи*). Разумевање текста показује се помоћу подстицаја или питања и исказивањем теме/поенте текста (у складу са предзнањем), као и представљањем кључних делова текста сликом (илустрација текста). Информације у тексту проналазе се вођено (одговарањем на репродуктивна питања *ко?, где?, како?, када?*) и самостално, без детаљно датих упутстава.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика, које је у првом разреду описно, само је део праћења и вредновања обра-зовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са	

	ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно инто-нирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује. Оно за-почиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

МАТЕМАТИКА

Циљ предмета: Циљ учења математике јесте да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: први
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Геометрија**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; - црта праву линију и дуж помоћу лењира;	29 (обрада 13 + утврђивање 16)
2.	**Бројеви**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - броји унапред и уназад и с прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходник и следбеник; - користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; - сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак с једном операцијом;	144 (обрада 56 + утврђивање 95)
3.	**Мерење и мере**	-По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: -разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; -уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;	7 (обрада 2 + утврђивање 5)

		- прочита и користи податке с једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; - измери дужину задатом нестандардном јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Бројеви: Развој појма броја и бројевног низа је наставак знања о бројевима које је стечено у предшколском програму. Изграђивање појма броја обухвата: визуелну представу, визуелну кореспонденцију једнакобројних колекција објеката, пребројавање, цифарски запис. Број до кога се долази пребројавањем визуелизује се на различите начине (скуповно, дијаграмима, бројевним сликама, на бројевној правој), чиме се продубљује разумевање структуре броја. На почетку је значајна манипулација очигледним средствима (жетонима, штапићима, картицама, прстима). Бројеви се упознају у блоковима: до 5 (укључујући 0), прва десетица, друга десетица, прва стотина. Формирање појма бројевног низа и место броја у бројевном низу развија се у активности пребројавања објеката и бића (конкретних или сликовних представа), бројања унапред и уназад, секвенцијално, у задатим интервалима, визуелизацијом на бројевној правој. Пребројавање елемената треба искористити и за постепено упознавање ученика с мерењем запремине течности, без увођења стандардних јединица мере. На том нивоу ученици треба да	Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоређивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој. Сабирање и одузимање бројева до 100 без прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом.	компетенција за учење одговорно учешће у демократском друштву естетичка компетенција комуникација одговоран однос према околини одговоран однос према здрављу предузимљивост оријентација ка предузетништву рад са подацима и информацијама решавање проблема сарадња дигитална компетенција

пресипањем воде преброје колико се мањих посуда воде садржи у већој и обрнуто. Резултате пребројавања треба да упишу у табелу како би се упознали с таквим начином записивања података. Сабирање и одузимање везују се за примере који се могу моделовати као пар дисјунктних скупова. Када су дати бројеви елемената тих скупова, а тражи се број елемената њихове уније, говоримо о задатку сабирања који прати ту схему. Када је дат број елемената уније и једног од подскупова, а тражи се број елемената другог од њих, кажемо да је то задатак одузимања који прати ту схему. Визуелно представљање сабирања на бројевној правој (добројавање, односно одбројавање), бројевним дијаграмима и бројевним сликама подстиче разумевање појмова сабирања и одузимања, након чега се увежбава сабирање и одузимање у блоковима бројева.		
Геометрија: *Положај, величина и облик предмета* Развој опажања простора подразумева уочавање предмета и бића у окружењу и њихових међусобних односа. Основу сазнања чини посматрање и класификација облика на основу уочених особина. Међусобни односи предмета у простору исказани просторним релацијама изграђују се посматрањем различитих предмета у простору, манипулисањем објектима (практична просторна оријентација), именовањем и мисаоним издвајањем уочених односа. *Положај предмета и бића* Ученици упоређују предмете по положају (испред, иза; испод,	ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА: Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао. ЛИНИЈЕ: Права, крива и изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.	

изнад; горе, доле; у, на, ван; између, лево, десно; са исте стране, са супротних страна; усправно, водоравно). Просторне релације ученици усвајају у односу на себе, у односу на друга бића и предмете (уз ротације, тј. окретање) и у односу на тло. Уочавају се и истичу међусобно супротни односи: испред–иза, испод–изнад, горе–доле, лево–десно, са исте стране – са супротних страна. Активности у форми игре треба користити за уочавање односа и увежбавање практичне оријентације ученика у простору, на мапи и у табели. *Величина предмета и бића* У делу који се односи на упоређивање предмета према дужини, висини и ширини, циљ је да ученици овладају употребом речи којима се изражавају односи између предмета, односно бића: краће–дуже, ниже–више и уже–шире. Поређење/процена врши се „одока" или упоређивањем реалних предмета (оловка, лењир и слично). Важно је указати на повезаност одговарајућих релација (нпр. оловка је дужа од гумице, а гумица је краћа од оловке). Осим тога, треба упоређивати и више предмета (нпр. одређивање најширег предмета). *Облик предмета* Почетно геометријско сазнање заснива се на систематском посматрању и описивању предмета у окружењу и на сликовном приказу, истицањем њихових својстава, облика, симетричности, величине и положаја. Уочавање сличности и разлика омогућава класификацију објеката. Ученици пропедевтички упознају геометријска тела и фигуре. На		

почетку треба увести облике који су деци тог узраста најближи и познати из свакодневног живота: облик лопте и коцке, затим квадра и ваљка, и на крају пирамиде и купе. Пожељно је користити очигледна наставна средства: играчке, предмете који се налазе у учионици и слично (нпр. лопта и коцка за игру, гумица, сунђер, креда, фломастер). Уочавањем страна тродимензионалних предмета треба увести облике квадрата, правоугаоника, круга и троугла. Такав приступ омогућава да ученици прво упознају облике који су им блиски и познати, који се налазе у њиховом окружењу, а да се потом постепено, као делови претходно упознатих облика, уводе нови облици. Корисне активности јесу практична манипулација (моделовање, сецкање, лепљење, преклапање фигура) и цртање геометријских фигура коришћењем шаблона (нпр. лењир с геометријским облицима) и слободном руком помоћу квадратне или тачкасте мреже.		
Мерење и мере: У оквиру ове теме, у склопу практичних активности треба упознати ученике с концептом мерења, без увођења стандардних јединица мере. Те активности обухватају мерење различитих предмета истом јединицом мере (нпр. сламком, спајалицом, корацима) и мерење једног предмета различитим јединицама мере. На овом нивоу, ученици треба да измере задате дужине надовезивањем и пребројавањем јединичних мера, прикажу резултате мерења (табелом или дијаграмом) и упореде дужине. Када ученици овладају идејом мерења дужине, треба прећи на	Динар, кованице и новчанице до 100 динара. Мерење дужине нестандардним јединицама мере.	

задатке у којима се повезују различити садржаји. Решавају се задаци пресликавања (померања) тачке или фигуре у квадратној мрежи, на пример: 1) померање тачака или дужи у одређеном смеру (налево, надесно, нагоре, надоле) за дату дужину (нпр. две дужине квадрата); 2) ротирање фигуре на слици из усправног у водоравни положај и обрнуто (без употребе термина ротирање). Таквим задацима повезују се знања о облицима, дужима и мерењу. Одређени број часова на крају школске године треба одвојити за систематизацију и повезивање градива. На тим часовима треба задавати текстуалне, проблемске задатке, аритметичке задатке с геометријским приказом, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци с одричним реченицама. Циљ таквих часова јесте да се утврди и повеже градиво, да се код ученика развија способност решавања проблема и логичко-комбинаторно мишљење.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. У првом разреду основног образовања и васпитања закључна оцена из обавезних, обавезних изборних, изборних и факултативних наставних предмета јесте описна и утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу описних оцена о развоју и напредовању ученика у току савладавања школског програма. Оцењивање је континуирана педагошка активност којом се исказује однос према учењу и знању, подстиче мотивација за учење и ученик оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика и развија систем вредности.	

	Приликом проверавања и оцењивања у настави математике треба имати у виду да знање није једини циљ те наставе. С растом знања прати се и интелектуално напредовање. Проверавање може да буде текуће и периодично, усмено и писмено. Усмено проверавање учитељ врши на основу припремљених питања. Он проверава колико су ученици овладали математичким садржајима и колико су у стању да изразе своје мисли и формулишу их речима. Такво проверавање, нарочито у првом разреду, има неких предности јер је учитељ у непосредном контакту с учеником и боље га упознаје. У математици је неопходно писмено проверавање. Најчешћи облици су: - математички диктат, - контролне вежбе, - петоминутне и петнаестоминутне провере, - тестови.

СВЕТ ОКО НАС

Циљ предмета: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Свет око нас јесте да деца упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Разред: први
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Ја и други**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - препозна и искаже радост, страх, тугу и бес, уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - препозна и поштује своја и туђа права и обавезе; - уважава различитости својих вршњака и других људи;	18

		- придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева ради очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са тротоаром и без њега и приликом преласка улице.	
2.	**Сналажење у простору и времену**	- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.	9
3.	**Разноврсност природе**	- разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; - уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; - препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у свом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у свом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар;	36

		- својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења.	
4.	**Човек ствара**	- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења.	9

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Методички приступ: Настава се заснива на истраживачком и искуственом учењу, полазећи од непосредног животног искуства ученика, њихове породице, школе и локалне заједнице. Облици и методе рада: Примењују се интерактивне методе са нагласком на групни рад, рад у паровима и радионичарски облик рада. Користе се метода разговора, демонстрације, игра улога (драматизација ситуација из живота) и решавање једноставних проблемских ситуација. Кључне активности ученика: Препознавање, именовање и изражавање сопствених осећања и разумевање осећања других (развој емпатије). Уочавање, договарање и усвајање правила понашања и живота у породици, одељењу и школи. Практичне вежбе сарадње кроз заједничке групне пројекте (израда плаката, колажа, заједничке игре) са циљем превазилажења себичности и развијања међусобног помагања. Праћење и вредновање: Успешност се прати формативно, кроз непрекидно посматрање ученичког учешћа у заједничким активностима, њиховог односа према вршњацима, поштовања правила и спремности на	Свет око нас Породица; Са породицом живимо у дому Школа; У школи се договарамо и поштујемо правила понашања Од куће до школе Живимо у насељу; У насељу поштујемо правила понашањ Празници и обичаји Имам осећања; Показујем осећања Права и обавезе Чувајмо своје здравље	посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво-глатко; разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења.

компромис, као и кроз анализу дечјих цртежа и практичних радова. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Грађанским васпитањем (људска права, правила), Српским језиком (култура дијалога и изражавања) и Ликовном културом.	Опасности у кући Ја и други	
Методички приступ: Настава се заснива на очигледности, непосредном посматрању и искуственом учењу у реалном окружењу ученика (учионица, школско двориште, локална заједница), чиме се апстрактни појмови простора и времена чине блиским и разумљивим. Облици и методе рада: Примењују се фронтални, индивидуални и рад у паровима. Користе се демонстративно-илустративна метода (употреба модела, макета, слика), метода практичних радова, амбијентална настава (учење изван учионице) и симулационе игре. Кључне активности ученика: Простор: Одређивање положаја предмета у односу на себе и друге предмете коришћењем просторних одредница (на, у, испред, иза, лево, десно, горе, доле); практично оријентисање и кретање по простору учионице и школе према датим упутствима. Време: Уочавање, праћење и именовање временских одредница: делови дана (јутро, подне, вече), јуче–данас–сутра, дани у недељи, годишња доба; повезивање делова дана и година са сопственим активностима и променама у природи кроз израду календарских паноа. Праћење и вредновање: Успешност се прати формативно, кроз континуирано посматрање сналажења ученика у простору током практичних вежби, тачност у именовању временских	Сналажење у простору и времену Делови дана Седмица Сналажење у простору и времену	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, за рад са подацима, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.

редоследа, редовно праћење и анализу ученичких цртежа, као и кроз израду једноставних графичких паноа и радних листића. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Математиком (просторне релације и геометријски облици), Физичким васпитањем (оријентисање и кретање у простору) и Музичком/Ликовном културом (ритам и приказивање промена у времену кроз годишња доба).		
Методички приступ по садржајним целинамаЖива и нежива природа: Настава се реализује кроз уочавање узрочно-последичних веза. Ученици се не упућују на дефиниције, већ кроз примере (нпр. шта се дешава са биљком ако је не заливамо) сами закључују како нежива природа утиче на живу. Биљке и животиње: Садржаји се остварују непосредним посматрањем у реалном амбијенту (школско двориште, парк). Делови биљака се изучавају на живим моделима или кроз сакупљање палог лишћа и плодова, а делови тела животиња преко дечјих енциклопедија, фотографија и кратких видео-записа. Груписање животиња (исхрана, кретање, домаће/дивље) врши се кроз интерактивне дидактичке игре. Вода, ваздух, земљиште и сунце: Ови садржаји се реализују искључиво кроз једноставне школске огледе (нпр. испитивање провидности, укуса и мириса воде; хватање ваздуха у пластичну кесу како би се доказало да је свуда око нас; посматрање растреситости различитих узорака земљишта).	Природа око нас Сунце Ваздух Вода Земљиште Сунце, ваздух, вода, земљиште Биљке и животиње у нашој околини, шума, ливада, река и бара Биљке и животиње које човек гаји Делови тела биљака Сличности и разлике између биљака Делови тела животиња	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, за рад са подацима, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини, за одговоран однос према здрављу, предузетничка компетенција, естетичка компетенција.

Екологија и очување природе: Овај део програма остварује се кроз практичан рад и грађански активизам — акције разврставања отпада у учионици (рециклажа), уређење школског зеленила и прављење хранилица за птице. Облици и методе рада Доминирају амбијентална настава (учење у природи), групни рад и рад у паровима ради подстицања сарадње. Од наставних метода примењују се: експериментална (огледи), демонстративно-илустративна, метода практичних радова (израда плаката и паноа) и метода вођеног разговора кроз отворена питања. Кључне активности ученика Посматрање промена у природи и вођење једноставног групног дневника (цртежима). Израда разредног хербаријума и колажа од природних материјала (гранчице, суво лишће, каменчићи). Разврставање картица са сликама животиња према различитим критеријумима (биљоједи/месоједи, ходају/лете). Учешће у огледима за доказивање особина воде и присуства ваздуха. Праћење и вредновање остварености исхода Врши се континуирано формативно праћење. Наставник вреднује активност ученика током извођења огледа, тачност и логику приликом класификације биљака и животиња на радним листићима,	Биљке и животиње Делови тела човек Чула човека У природи је све повезано Непогоде и опасност Чувајмо природу Разноврсност природе Човек, непогоде, заштита природе	

залагање у групним еколошким акцијама, као и креативност и уредност при изради практичних радова (паноа).		
Методички приступ: Настава се заснива на очигледности, искуственом учењу и чулном истраживању. Апстрактни појмови рада и својстава материјала приближавају се деци кроз директан додир са предметима из њиховог непосредног окружења и симулацију стварних радних процеса. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад и рад у паровима. Доминирају радионица, метод практичних и мануелних радова, истраживачки метод (мали огледи), игра улога (драматизација занимања) и демонстрација реалних објеката. Кључне активности ученика: Човек ради и ствара: Препознавање и именовање различитих занимања људи; уочавање значаја и сврхе људског рада у породици, школи и локалној заједници кроз игре улога и разговоре; анализирање опасности у раду и упознавање са мерама заштите. Материјали и својства: Чулно испитивање (додиром, гледањем, савијањем) различитих материјала (дрво, папир, пластика, стакло, метал, тканина); разврставање материјала према својствима (тврдо–меко, глатко–храпаво, провидно–непровидно, савитљиво–круто, еластично); испитивање понашања материјала у води (плута–тоне) кроз једноставне школске огледе. Човек ствара од материјала: Практично обликовање и прављење нових предмета или играчака од различитих материјала (нпр. израда модела од картона, пластичних чаша, тканине), чиме ученици увиђају везу између	Човек ради и ствара Материјали и својства материјала Човек ствара, материјали	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, за рад са подацима, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговоран однос према здрављу, за одговорно учешће у демократском друштву, за одговоран однос према околини.

својства материјала и његове употребне вредности. Праћење и вредновање: Врши се континуирано формативно праћење. Вреднује се ангажовање ученика у групним радионицама, логика при разврставању предмета на радним листићима према материјалу од ког су изграђени, пажљивост при извођењу малих огледа, као и функционалност и креативност у изради завршних макета и модела. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Ликовном културом (вајање, обликовање материјала, колаж), Математиком (геометријска тела у простору кроз облике предмета) и Српским језиком (описивање својстава предмета и занимања).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за доживотно учење и Решавање проблема Показатељи: Ученик самостално поставља питања о појавама у природи и друштву; изводи једноставне огледе (нпр. испитивање растворљивости материјала или агрегатних стања воде) пратећи упутства; повезује уочене промене у природи са сменом годишњих доба. 2. Комуникација и Дигитална компетенција Показатељи: Јасно и правилно користи научене појмове (прошлост, садашњост, будућност, рељеф, течности) при описивању света који га окружује; преноси податке прикупљене посматрањем кроз цртеж, табелу или кратку дигиталну презентацију/илустрацију уз помоћ наставника. 3. Сарадња (Тимски рад) и Грађанска компетенција Показатељи: Активно и одговорно учествује у групним пројектима и радионицама; уважава мишљење чланова тима и дели материјал за рад; препознаје и поштује права и обавезе ученика у школи и локалној заједници; примењује правила безбедног понашања у саобраћају и школи. 4. Еколошка компетенција (Одговоран однос према околини) Показатељи: Препознаје изворе загађивања у својој околини и образлаже важност заштите	

	природе; активно учествује у акцијама разврставања отпада, рециклаже и штедње воде и струје у школи и дому. 5. Предузимљивост и Оријентација ка предузетништву Показатељи: Исказује истрајност у изради макета и модела (од папира, пластике, природних материјала) према сопственој замисли; предлаже решења за уређење учионичког простора и школске средине. Методе процене (Како наставник мери ове показатеље): Систематско посматрање понашања и ангажовања ученика током практичног рада. Анализа ученичког портфолија (цртежи, макете, извештаји са огледа). Самоевалуација ученика и вршњачко процењивање унутар група.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ предмета: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Разред: 1.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Дигитално друштво**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих; - наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова; - упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја; - упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих; - користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника);	18

		- упореди дигитални и папирни уџбеник; - упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја; - наведе неке од карактеристика „паметног" дигиталног уређаја; - наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;	
2.	**Безбедно коришћење дигитални уређаја**	- наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље; - наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја; - доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине; - набројиосновне податке о личности; - објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја; - именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; - наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их;	8
3.	**Алгоритамски начин размишљања**	- анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; - протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; - уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сарадднички); - доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја.	10

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Наставник треба да креира образовну ситуацију у којој ученици могу да увиде да су дигитални уређаји свуда око њих – код куће, у школи, дому здравља, продавници, на паркингу, улици. Наставник не сме да инсистира на дефинисању дигиталног уређаја. Он треба да има у виду да рачунари данас имају различите појавне облике. Десктоп, лаптоп или таблет јесу рачунари, али то је и телефон, као и нека савремена играчка, фрижидер, клима уређај, веш-машина. Отуда термин *рачунар* (енгл. computer) није довољан, те користимо термин *дигитални уређај.* Ученике треба подстицати да поделе са вршњацима животне ситуације које су их уверile у корисност дигиталних уређаја, тј. да опишу како родитељи плаћају рачуне од куће (без чекања у реду, у време када им је згодно, чак и ноћу), како проналазе информације које су им потребне (радно време продавнице, временску прогнозу, новине и сл.), користе навигацију... Обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника наставник треба да спроводи планирано, у више наврата, у ситуацијама када дигитални уџбеник пружа могућности које премашују могућности традиционалног уџбеника и доприноси разумевању наставног садржаја различитих предмета, конструкцији и функционализацији знања. На часовима наставник треба да омогући ученицима да искажу	Различит изглед дигиталних уређаја. Дигитални уређаји у различитим занимањима. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника. Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих. Комуникација посредством дигиталних уређаја. Дигитални уређај и „паметни" дигитални уређај. Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.	- Компетенција за учење; - Дигитална компетенција; - Естетичка компетенција; - Рад с подацима и информацијама; - Сарадња.

своје виђење предности и мана дигиталних уџбеника. Наставник треба да упозна ученике са могућностима комуникације на релацији човек - дигитални уређај (паметни фрижидер, машина за прање веша, клима-уређај).) У учионици, наставник треба да демонстрира ученицима виртуелну посету неком од најзначајних светских музеја/галерија и подстакне их на размишљање о условима који су били потребни да би се приказана установа културе посетила. Оно што ученици треба да схвате јесте да дигиталне уређаје можемо и треба да користимо како бисмо повећали (створили нове) прилике за учење и искуства из области науке, културе и уметности.		
Наставник треба да демонстрира и, заједно са ученицима, примени начине коришћења дигиталних уређаја на безбедан начин по здравље. Добро би било и да заједно излистају неке од здравствених ризика, разговарају о дужини утрошеног времена испред екрана, направе одговарајући постер и окаче га у учионици. Правилно одлагање електронског отпада важно је питање за очување здраве животне средине. Наставник може од ученика да тражи да разговарају са родитељима и пронађу електронски отпад који поседују у кући и, уколико постоје услови, организује акцију прикупљања тог отпада. Алтернатива је да наставници разредне наставе исте школе организују заједничку акцију прикупљања електронског отпада и, као госта-експерта,	Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном, дигитални уређај као отпад). Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем**,** непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).	- Компетенција за учење; - Дигитална компетенција; - Одговоран однос према здрављу; - Одговоран однос према околини; - Рад с подацима и информацијама; - Сарадња.

позову стручњака из агенције за уклањање и складиштење ове врсте отпада да одржи адекватно предавање ученицима. (У случају да у локалној средини не постоје услови за организацију оваквог догађаја, наставници би требало да се повежу са школама у којима се такве акције спроводе. Уколико ни то није могуће реализовати, ученицима би требало приказати видео-снимак предавања стручњака.) Указати на чињеницу да нису све особе које користе интернет добронамерне. Постоје људи који могу да угрозе имовину, па и живот других корисника интернета. У том смислу, треба приказати одабране видео-записе који адекватно третирају неке од најчешћих појава из спектра догађаја који настају откривањем података о личности (име и презиме, адреса становања, број телефона, фотографија, идентитет на интернету). Посебну пажњу треба посветити чињеници да људи своје личне податке чине доступним добровољно (најчешће из незнања или наивности). Наставник треба да покрене дискусију о непримереној комуникацији (говор мржње, вређање, омаловажавање), као и о ризичној комуникацији (контакт са непознатим особама) у реалном животу. Затим, треба да помогне ученицима да формирају вредносне ставове који се подједнако односе на комуникацију у онлајн и офлајн свету. Дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање и		

одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа. Ученике треба упознати са неколико важних принципа физичке заштите дигиталног уређаја (не доводити уређај у контакт са течностима, посебно слатким пићима, штитити га од прашине, излагања прекомерној топлоти, било због вишесатне употребе или остављања на сунцу или пећи и сл.). Поред физичке заштите, дигитални уређај треба обезбедити од неовлашћеног приступа.		
Знања ученика и садржаје осталих обавезних предмета и изборних програма требало би искористити како би се пред њих поставио адекватан задатак – поступак који треба да анализирају и предложе кораке за његово спровођење (колут унапред, писање слова, низ сличица од којих треба сачинити причу, низ сличица међу којима има сувишних...). Наставник треба да уведе термин *алгоритам* и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка. Свако инсистирање на дефиницијама није прихватљиво. Ученике треба ставити у ситуацију да добију упутство најпре за делимично познате и њима смислене задатке и да поступе у складу са њим. Потребно је да наставник осмисли симболе које ученици треба да дешифрују и изврше предвиђени поступак. У другој фази, наставник треба ученицима да обезбеди упутство које им омогућава да изврше потпуно непознати задатак. Након успешне реализације задатка, наставник	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема. Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима. Уочавање и исправљање грешака у алгоритму. Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам	- Компетенција за учење; - Дигитална компетенција; - Решавање проблема; - Рад с подацима и информацијама; - Естетичка компетенција; - Сарадња.

треба да им укаже да су били у ситуацији у којој се сваки дигитални уређај налази – извршава наредбе (упутства), не знајући са којим циљем, али ипак савршено тачно и на корист својим корисницима. Тестирање ваљаности алгоритма, исправљање грешака, осмишљавање и тестирање унапређеног решења драгоцени су тренуци учења. (Само ученик који је свестан чињенице да пут до успеха може бити вијугав има добре изгледе да постане успешан.) У том смислу, наставник често треба да поставља ученике у ситуације да разматрају унапред креиране алгоритме (упутства) за решавање одређених задатака, да у више наврата откривају грешке и исправљају их, све док не дођу не само до најбољег, већ и до најефикаснијег решења. Како би ученици јасно повезали алгоритам са понашањем дигиталног уређаја, наставник треба да им прикаже једноставан алгоритам (на табли), а затим и да им демонстрира како се дигитални уређај понаша у складу са тим алгоритмом. У циљу досезања предвиђеног исхода, најбоље је да наставник користи унапред програмираног робота или други физички дигитални уређај (попут микроконтролера) и демонстрира ученицима његово понашање. Уколико наставник располаже роботима или за узраст ученика одговарајућим физичким дигиталним уређајима, пропоручено је да и ученици искусе управљање њиховим понашањем, у складу са		

симболима исказаним алгоритмом.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења, вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): - **самопроцена**: програм наставе и учења очекује да ученици, на пример, објасне начин функционисања једноставних алгоритама (укључујући и оне које су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. Неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; - **вршњачка процена**: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.); - **отворена питања**: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „зашто" или „како" посебно су корисна: *Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш*	

	рачуна о дужини времена које проводиш у раду са дигиталним уређајем?...; - ***Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам***: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ предмета: Циљ рада у настави је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: 1.
Недељни фонд часова: 1 час
Годишњи фонд часова: 36 часова

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Облици: Односи у видном пољу**	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** - да пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу предмета и објеката и облицима и окружења; - да опише својим речима визуелне карактеристике по којима препознаје облике; - да разуме односе део – целина, велико – мало; - да разуме односе високо – ниско, широко – уско, дуго – кратко и примени их у раду;	16

		- да разуме односе светло – тамно и примени их у раду; - да разликује природне и вештачке изворе светлости и разуме настанак сенке, променљивост њеног облика и величине; - да разликује појмове обојено, необојено и примењује ово својство облика у раду; - да чулима вида и додира разликује карактеристике облика (меко, тврдо, глатко, храпаво) користећи претходно искуство и да уочена својства примени у ликовном раду изражавајући материјалом и техником своје замисли; - да одреди, самостално или у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; - да разликује кретање и покретљивост, да повеже појмове о врсти кретања бића и предмета и користи та знања у ликовном изражавању; - да разуме илузију величине - облика у односу на удаљеност од посматрача и да је примени у свакодневном животу; - да изрази материјалом и техником по избору своје замисли, доживљаје, утиске и опажања.	
2.	**Линије и облици око нас: Обликовање**	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** - да препозна и употребљава различите врсте линија; - усвоји основне појмове везане за цртање и биће у стању да црта на различитим подлогама и форматима папира користећи материјал и прибор у складу са инструкцијама; - усвоји основне појмове везане за сликање и упознаће изражајна својства боје у односу на материјал и прибор; - да обликује тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком и да их спаја правећи нове; - да схвати да од старих и одбачених предмета спајањем, обликовањем и лепљењем може добити нове, који могу	10

		имати другачији облик и функцију и поново се употребљавати; - применити стечено знање о линијама (врстама линија) и комбинује линије стварајући облике; - да наслика реалне облике у простору, самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - да комбинује различите облике и спаја различите материјале у оригиналну тродимензионалну скулптуру.	
3.	**Споразумевање**	**По завршетку активности ученик ће бити у стању да:** - да препозна, објасни и користи различите начине споразумевања; - да протумачи и разуме поруку илустрације; - да препозна стрип и усвоји елементарна знања технике стрипа; - да протумачи визуелну поруку на прави начин и да се служи различитим знаковима у споразумевању; - да препозна елементе народне ношње и поједине традиционалне обичаје; - да објасни шта значи појам споразумевање, као и да примени различите начине споразумевања	6
4.	**Простор: Ликовна култура и окружење**	Опише, својим речима,визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; Пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката /предмета и облицима из природе и окружења; Одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; Црта на различитим подлогама и форматима папира; Користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; Обликује једноставне фигуре од меког материјала	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Односи у видном пољу Облик је ликовни елемент који гради композицију, а ради се о појму из теорије обликовања који се у првом разреду учи искуствено. Све активности које се односе на истраживање својства облика (величина, боја, текстура...) и положај облика у простору могу да се реализују на интегрисаним часовима предмета ликовна култура, математика и свет око нас. Часови ликовне културе треба да се раздвоје од часова математике у тренутку када ученици почну да користе лењир. Појам кретање (киша, облаци, таласи, птице, инсекти, аутомобил, лифт, људи, кућни љубимци...) предложен је као подстицај за активности које ученицима омогућавају да самостално граде мрежу појмова. Наставник уобичајено подстиче ученике на размишљање техником асоцијација. Појмови које ученици самостално повезују са појмом кретања могу да се запишу на табли. На тај начин се долази до већег броја тема/мотива за ликовни рад, а сваки ученик бира тему/мотив који га највише мотивише да ствара. Кретање се може повезати са вуком, па је пожељно осмислити и часове који су интегрисани са часовима музичке културе и физичког и здравственог васпитања. Једна од могућности је игра у школском дворишту у којој ученици заузимају различите положаје и опцртавају бачене сенке. Ова игра повезује појмове кретање и сенка и може послужити као увод за разговор о извору светлости, о промени изгледа облика и бачене сенке облика у току дана. Треба имати у виду да акценат није на развијању научног мишљења, већ стваралачког. Ради безбедности у саобраћају пожељно је ученицима указати на чињеницу да удаљени објекти делују мањи него што јесу. Ако се аутомобил креће ка нама, што је ближи делује све већи.	**Облици.** Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто). **Положај облика у простору и у равни** (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно). **Кретање.** Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају – илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача. **Светлост и сенка.** Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у демократском друштву

Наставник ове информације илуструје сликом из уџбеника, часописа, као и посматрањем објеката у окружењу. Ако је потребно, ученици могу и да покушају да прикажу ближе и даље објекте и бића у ликовном раду.	и сенке у зависности од осветљења.	
Обликовање Наставник бира ликовне технике које ће се учити у првом разреду. Важно је да буду разноврсне, да ученици могу да их користе самостално или уз минималну помоћ и да су изводљиве у школи. Наставник објашњава технике у форми кратког упутства пре и у току рада. Пошто добију основне (неопходне) информације, ученици самостално истражују изражајне могућности ликовних техника док изражавају своје замисли. Када је реч о прибору и материјалу, примарне су информације које се односе на безбедност и здравље, па тек онда информације о изражајним својствима (које се већим делом уче искуствено). Пример. 1. Здравље и безбедност. Цртеж урађен фломастером бледи на светлости (може се десити да с временом од њега остане само неколико бледих мрља). Перманентни фломастери не бледе, али могу бити отровни (родитељи треба да прочитају ознаке пре куповине). 2. Изражајна својства. Квалитетни фломастери имају интензивну боју, а у паковању има више тонова. Погодни су за цртање стрипова, али не и за сликање (јер се боје не могу мешати, не могу се добити многи тонови који постоје у природи и у окружењу...). Када обликују разне врсте глина, ученици спонтано комбинују поступке додавање и одузимање, што је далеко лакше него обликовање само једним поступком. Обликовање само додавањем је предложено како би се подстакао развој ученика, нарочито развијање пажње. Наставник може прво да зада ученицима да заједно обликују једну скулптуру од глине (резултат није важан). Поступак	**Материјал и прибор.** Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног руковања прибором. **Обликовање скулптуре.** Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала. **Обликовање цртежа.** Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор. **Обликовање слике.** Боја природних облика и боја облика којеје створио човек. Изражајна својства	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у демократском друштву

спајање се примењује код обликовања разноврсним материјалом. Од ученика се очекује да размишљају, истражују, да се договарају и размењују идеје и искуства како би смислили како да ефикасно споје два или више материјала када обликују ликовни рад. Наставник води ове активности и, уколико је потребно, може да наведе начине спајања (лепком, везивањем, спајалицама, дечјом хефталицом, чачкалицама...), али ученик треба да одабере начин. Веома је важно да ученици развијају осећај за линију (да не би продуковали круте, схематске цртеже). Постоје бројни начини да се развија осећај за линију, већином су у форми игре и наставник може пронаћи на интернету описе часова и задатака (у овом упутству је могуће дати само кратку препоруку). Наставник треба да тражи од ученика да цртају комбинујући прибор (на пример, оловку и бојицу). Не очекује се да ће ученици по завршетку разреда бити оспособљени да свесно користе изражајна својства материјала. Сви ученици су достигли исход ако су у току године цртали разноврсним материјалом/прибором. У првом разреду ученици углавном спонтано цртају и боје. Наставник ће, на основу процене могућности одељења и појединачних ученика, одлучити када и како ће ученике постепено уводити у сликање. Један од поступака је да се ученицима зада да „цртају и боје" само помоћу четке и боје (не користе оловку). У првом разреду то може да буде задатак који раде само једном (или ниједном). Поступак који подстиче размишљање и развија осећај за боје подразумева захтеве који су нешто изнад могућности ученика (а који нису нереални ако се уведу на време и постепено). На пример, задатак у коме се од ученика тражи да користе само три или само две омиљене боје. Када је реч о рециклажи, потребно је осмислити активности које су припрема за оно што ће се учити у старијим	боје у односу на материјал и прибор. **Преобликовање.** Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...).	

разредима, што не значи да ученици не треба да добију једноставне информације. Важно је да знају да могу да преобликују материјал и предмете које желе да баце. На пример, амбалажу, поломљене или покварене играчке, остатке тканина... На тај начин се штеди, па се и неке књиге и свеске праве од старог (рециклираног) папира. То је довољно информација за овај разред. Активности као што су цртање, вајање и сликање нису везане само за вежбање ликовних техника, већ много већи значај имају комуникација и креативност. Ученици кроз ликовни рад саопштавају своје идеје, расположења, размишљања, замишљања, емоције... Наставник планира мотивациони разговор који подстиче изражавање. Новина у програму су информације које до сада нису плански коришћене као мотивациони садржај, а препоручене су да би се ефикасније омогућило стицање општих компетенција. Такав садржај су уметничка дела укључујући и она која ученици овог узраста не разумеју (на пример, дела Умберта Бочонија, Пабла Пикаса, Пола Сезана, Стојана Ћелића, Марка Шагала, Василија Кандинског...). Када се уметничка дела користе као мотивациони садржај, важно је одабрати одговарајућу методу/технику да би се подстакао развој креативности, а избегло имитирање.		
Споразумевање У овој целини су предложени садржаји који се односе на читање (разумевање) информација, у првом реду визуелних, односно слике у најширем значењу (рекламе, илустрације у уџбеницима и дечјим часописима, изрази лица...) и различите начине споразумевања. Наставник бира активности и садржаје, водећи рачуна о томе да ће се ученици континуирано оспособљавати за читање визуелних информација, од првог разреда до краја основне школе. У првом разреду ученици треба да стекну свест о томе да се разне (и важне) поруке	**Различите информације као мотивација за стваралачки рад.** Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела... **Читање визуелних информација**.	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у

не преносе само говором и реченицом, већ и звуком (на пример, школско звоно), бојом (семафор), сложеним сликама, музиком, мимиком, гестом... Сложене приче у сликама (стрип, цртани филм) тумаче се на интегрисаним часовима предмета ликовна култура и српски језик, односно матерњи језик. Када је реч о графичким знацима (слово, цифра, нота) корисно је задати ученицима да украшавају одабрани знак. На тај начин се уводе у калиграфију и појмове које ће ближе упознати у старијим разредима. Активности везане за традицију и украшавање смишља наставник, у зависности од празника/свечаности. Игра Ледена краљица, као и пантомима су погодан увод у перформанс, који ће се радити и у наредним разредима. Није пожељно да се невербално споразумевање замени другим активностима (на пример, обликовањем сценографије за школску приредбу или за луткарско позориште), зато што су ове активности важне за развој, а помажу да се повучени ученици активирају. Невербално изражавање може да се учи на интегрисаним часовима предмета ликовна култура и физичко и здравствено васпитање (једна од бројних активности је обликовање слова и бројева телом).	Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм – традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова. **Знак**. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова. **Традиција.** Празници и украшавање. **Невербално изражавање**. Пантомима, игре, перформанс.	демократском друштву
ПРОСТОР Предложени садржаји су везани за истраживање и обликовање простора . Облици у простору Ученици треба да разговарају о отвореном и затвореном простору у којем су изложена уметничка дела, колико је значајно да прилаз уметничком делу буде уређен, да дело буде осветљено на одговарајући начин, да буде постављено на одговарајуће место, да буде заштићено	**Простор.** Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави.	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у

ако је потребно ... Било би добро да наставник припреми фотографије различитих простора (плажа, њива, воћњак, шума, депонија, градски трг, улица, парк, пијаца, учионица...) и слику познатог споменика (изрезану по контурној линији), да тражи од ученика да „поставе“ споменик у сваки од тих простора и процене како се мења утисак о споменику у зависности од окружења . Исто може да се уради са уметничким сликама и музејским експонатима . Наставник подстиче ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове . Може да покаже један пример (качење штипаљкама или излагање на спојеним картонским кутијама у виду „тотема“ или формирање „фриза“ ...), ученици се надовезују предлозима . Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије (планирајући део и за следећи разред). На пример, добри примери симетрије су Ешерови радови (унети у претраживач: www.mcescher.com/gallery/symmetry/), за вежбе опажања добри примери су (одабрани) радови Олега Шупљака (Oleg Shuplyak), за илузије на фасадама зграда и у ентеријеру очигледан пример су радови Леандра Ерлиха (Leandro Erlich), а већи избор се може наћи на интернету (унети у претраживач: „optical illusions“). Оп-арт на равној подлози ствара илузије кретања и илузије испупчених и удубљених објеката . Наставник указује и на то да у свету, а и у нашој земљи постоје музеји илузија .ПРОСТОР Предложени садржаји су везани за истраживање и обликовање простора . Облици у простору Ученици треба да разговарају о отвореном и затвореном простору у којем су изложена	**Уметничка занимања и продукти.** Сликар – слика, вајар – скулптура, фотограф – фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници. **Установе културе** (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека…). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.	демократском друштву

уметничка дела, колико је значајно да прилаз уметничком делу буде уређен, да дело буде осветљено на одговарајући начин, да буде постављено на одговарајуће место, да буде заштићено ако је потребно ... Било би добро да наставник припреми фотографије различитих простора (плажа, њива, воћњак, шума, депонија, градски трг, улица, парк, пијаца, учионица...) и слику познатог споменика (изрезану по контурној линији), да тражи од ученика да „поставе“ споменик у сваки од тих простора и процене како се мења утисак о споменику у зависности од окружења . Исто може да се уради са уметничким сликама и музејским експонатима . Наставник подстиче ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове . Може да покаже један пример (качење штипаљкама или излагање на спојеним картонским кутијама у виду „тотема“ или формирање „фриза“ ...), ученици се надовезују предлозима . Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије (планирајући део и за следећи разред). На пример, добри примери симетрије су Ешерови радови (унети у претраживач: www.mcescher.com/gallery/symmetry/), за вежбе опажања добри примери су (одабрани) радови Олега Шупљака (Oleg Shuplyak), за илузије на фасадама зграда и у ентеријеру очигледан пример су радови Леандра Ерлиха (Leandro Erlich), а већи избор се може наћи на интернету (унети у претраживач: „optical illusions“). Оп-арт на равној подлози ствара илузије кретања и илузије испупчених и удубљених објеката . Наставник указује и на то да у свету, а и у нашој земљи постоје музеји илузија .		

Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);— однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у— раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...); однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила— понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...); разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме— визуелне информације...); повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје,— феномене, идеје, дела...); оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје— претходне радове...); организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће— принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже— свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);

	употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује—одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)... Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ предмета: Циљ рада у настави Музичка култура је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред:1.
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Слушање музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју	11ДА

		различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	
2.	**Извођење музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју	19

		различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	
3.	**Музичко стваралашво**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; – разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју	6

		различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; – препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; – повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; – поштује договорена правила понашања при слушању музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – изговара у ритму уз покрет бројалице; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање и садејство свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук – лик, музика – радња.	Дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за

програмом. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја у животу детета. Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче фину менталну комбинаторику, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, као и одличну основу за интеграцију са другим предметима. Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени музички садржаји (бројалице, песме, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник реализује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте.	Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско звоно, аутомобилска сирена...). Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак – дуг), јачина (гласан – тих), висина (висок – дубок). Тишина и одсуство звука. Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...). Музичка прича. Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност). Музички бонтон. Музика и здравље. Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).	одговоран однос према здрављу, компетенција за решавање проблема.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру саме организације часа преовлађује активност којом треба да се савлада нови музички садржај, али је она увек у комбинацији са другим музичким активностима. Полази се од централне теме (нпр. назива песме која се учи, или композицији која се слуша). Процес учења увек полази од што квалитетнијег избора музичких примера. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логички води ка другој. Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Уз песму или бројалицу може се свирати ритмичка пратња. Слушање музике може се комбиновати са свим другим активностима. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Настава музичке културе остварује се кроз следеће области: - Слушање музике, - Извођење музике,		

- Музичко стваралаштво.		
	Изговор бројалице у ритму уз покрет – пљескање, пуцкетање прстима, корачање, длаком о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање – правилан начин певања. Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера. Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено). Дечји ритмички инструменти и начииа свирања на њима. Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.	Дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, за сарадњу, естетичка компетенција.

	Свирање графички представљеног ритма. Музички бонтон.	
	Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала. Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства – изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на краћи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација за стварање звучне приче	Дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, комуникативна компетенција.

	– праћење литерарног текста.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитет перцепције/аперцепције и начин размишљања приликом слушања. Када је у питању вредновање области Музичко извођење и стваралаштво, ученичка постигнућа треба вредновати у смислу изражајног и стваралачког ангажовања ученика, а не према квалитету насталог дела, јер су и најскромније музичке импровизације, креативно размишљање и стварање, педагошки оправдане. Узимајући у обзир циљ предмета, неопходно је имати на уму да се оквир вредновања процеса и резултата учења одвија највише у ученичком живом контакту са музиком, тј. извођењу и стваралаштву, а такође и слушању музике. Теоретско знање треба да има своју примену и функцију у ученичком изражавању кроз музику и у контакту са музиком. Како процес учења у оквиру сваког часа треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком је истовремено показатељ квалитета процеса учења, као и идеална сцена за вредновање остварености исхода. Сумативно вредновање треба да буде осмишљено кроз задатке и активности које захтевају креативну примену знања. Диктате не треба практиковати, ни задавати. У смислу активности, постигнућа ученика треба проценити на основу учениковог контакта са музиком и то: 1. допринос ученика за време групног рада, 2. израда креативних задатака на одређену тему, 3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4. специфичне вештине. 5. начин размишљања и ставов	

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Разред: први
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 108

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Физичке способности**	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - примењује правилну технику дисања приликом вежбања;	108
2.	**Моторичке вештине**	- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечји и народни плес;	108
3.	**Физичка и здравствена култура**	користи основну терминологију вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фер и бодри учеснике у игри; - прихвати сопствену победу и пораз; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; - уочи промене у расту код себе и други; - уочи разлику између здравог и болесног стања;	108

		- примењује здравствено - хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - схвати значај коришћења воћа у исхрани; - правилно се понаша за столом.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Развој физичких способности остварује се кроз вежбе и игре које подстичу развој координације, равнотеже, брзине, гипкости, прецизности и издржљивости примерене узрасту ученика. Активности се организују кроз елементарне игре, полигоне спретности, вежбе обиликовања и различите облике кретања. Вежбе се изводе фронтално, у пару, групно и индивидуално уз поштовање индивидуалних разлика међу ученицима.	1. **Физичке способности**	- копетенција за целоживотно учење - естетска компетенција
Моторичке вештине развијају се кроз природне облике кретања: ходање, трчање, скакање, бацање, хватање, пузање, провлачење, пењање и одржавање равнотеже. Активности се организују кроз елементарне игре, полигоне, штафетне игре и вежбе са реквизитима. Вежбе се изводе фронтално, у пару, групно и индивидуално уз поштовање индивидуалних разлика међу ученицима.	2. **Моторичке вештине** 1. Ходање и трчање 2. Скакања и прескакања 3. Бацања и хватања 4. Пузања, вишења, упори и пењања 5. Вежбе на тлу 6. Вежбе равнотеже 7. Вежбе са реквизитима 8. Плес и ритмика 9. Полигони	- компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - решавање проблема - естетска компетенција - вештина сарадње
Област физичка и здравствена култура остварује се кроз разговор, практичне активности и игру, уз развијање свести о	3. **Физичка и здравствена култура**	-вештина комуникације

значају физичке активности, здравља и правилних животних навика. Активности се реализују кроз вежбе, елементарне игре, кратке едукативне разговоре и примере из свакодневног живота ученика.	1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	- вештина за живот у демократском друштву - естетска компетенција - вештина сарадње - брига за здравље
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Редовно и активно учествује у наставним активностима и показује интересовање за физичко васпитање. Правилно изводи основне природне облике кретања примерене узрасту. Показује развој координације, равнотеже, спретности и орјентације у простору. Сарађује са вршњацима и показује позитиван однос према раду у пару или групи. Поштује правила безбедног понашања током вежбања и правилно користи реквизите. Развија навике правилног држања тела, личне хигијене и бриге о здрављу. Показује упорност, самосталност и одговорност у извршавању задатака. Уважава различитости и испољава фер – плеј понашање током игара и активности. Напредује у складу са својим могућностима и способностима.	

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 1.разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Say hello!** (**Уводна тема**)	-поздраве и отпоздраве користећи најједноставнија језичка средства -разумеју кратка и једноставна упутства и налоге и реагују на њих	1

		-представе себе -понове једноставне речи именују неколико свакодневних предмета разумеју и понове бројеве 1-6	
2.	**Welcome** (**Уводне лекције**)	-именују неке свакодневне предмете -разумеју и користе боје -поздрављају се -представљају се и кажу своје име -разумеју једноставну илустровану причу -одиграју причу по улогама	2
3.	**Unit 1 - My family** (**Моја породица**)	-поздраве и отпоздраве -представе чланове породице -говоре о породици на једноставан начин -разумеју и реагују на једноставне молбе -упуте кратке једноставне молбе -броје до 6 -кажу колико година имају -разумеју и изражавају једноставна осећања	6
4.	**Unit 2 - My room** (**Моја соба**)	-именују предмете и играчке -описују предмете и говори о облицима -постављају једноставна питања о играчкама и предметима и одговарају на њих -реагују на питање са yes и no -изражавају осећања	6
5.	**Unit 3 - My school** (**Моја школа**)	-препознају и именују предмете на једноставан начин -броје do 10 -опишу предмете у учионици користећи једноставна језичка средства -разумеју једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање и реагују на њих -траже и дају једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање -разумеју једноставне налоге и реагују на њих -разумеју јасна, једноставна питања колико нечега има и одговарају на њих -изражавају осећања на једноставан начин	6
6.	**Unit 4 - My body** (**Моје тело**)	-описују делове тела -дају кратка једноставна упутства и налоге -изражавају осећања на једноставан начин	6
7.	**Unit 5 - My clothes** (**Моја одећа**)	-разумеју исказе о одећи -описују одећу -разумеју исказе о томе шта ко носи и исказују шта носе од одеће	6

		-говоре о храбрости на једноставан начин -говоре о времену, разумеју и исказују осете	
8.	**Unit 6 – Nature** (**Природа**)	-описују свет природе -упућују једноставне молбе и одговарају на њих -разумеју питања о томе шта могу да виде и одговарају на њих	6
9.	**Unit 7 – Food** (**Храна**)	-разумеју свакодневне исказе о потребама и осетима -изразе основне потребе и осете -разумеју једноставне исказе о допадању/недопадању и реагују на њих -траже мишљење и изражавају допадање/недопадање једноставним језичким средствима	6
10.	**Unit 8 – Animals** (**Животиње**)	-препознају и именују животиње -разумеју и исказују шта животиње могу -разумеју исказе о једноставним радњама, реагују на њих, дају исказе о радњама -разумеју једноставне молбе и реагују на њих -упућују кратке једноставне молбе -исказују захвалност	6
11.	**Holidays** (**Празници**)	- Разуме једноставне честитке и одговара на њих - Упућује једноставне честитке - Уочава сличности и разлике у начину прославе у ВБ и Србији	6
12.	**REVISION** lessons (**Обнављање**)	- Препознаје и користи појмове које смо учили у вези одређене теме - Размењује информације личне природе - Разуме једноставан опис предмета - Персонализује научено	8
13.	**Evaluation** (**Евалуација**)	- Кроз евалуацију и самоевалуацију ученик спознаје колико је градива усвојио у првом разреду и шта му је тешко да савлада - Разуме смернице које му наставник даје за даљи рад	7

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 1. разред фокусирани су на функционално знање,	**Say hello!** (**Уводна тема**) - Greetings: Hello - Simple instructions	Целоживотно учење, Вештина комуникације

комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора и слушања.		
Кључни методи и поступци: **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике.	**Welcome** (**Уводне лекције**) - Colours - Classroom instructions - Greetings: hello, goodbye - Introduce yourselves, using I'm (name) - A story about the first day of school - Acting out a story	Целоживотно учење, Вештина комуникације
Активно учешће ученика: Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала.	**Unit 1 - My family** (**Моја породица**) - Vocabulary for special people (family) - Who's this? - My - Introductions - Name family members -Numbers: count to six - How old are you? - Saying how you feel (happy, sad) - Talking about family trees	Целоживотно учење, Вештина комуникације
	Unit 2 - My room (**Моја соба**) - Toys and things in your room - Describing objects - Ask and answering questions about toys - Saying how you feel (grumpy, not grumpy) - Simple shapes	Целоживотно учење, Вештина комуникације
	Unit 3 - My school (**Моја школа**) - Classroom objects - Numbers to ten - Possessions: talking about what they've got - Quantity: how many objects there are - Feelings (nervous, not nervous)	Целоживотно учење, Вештина комуникације

	- Simple sums	
	Unit 4 - My body (**Моје тело**) - Vocabulary to describe parts of the body - Instructions for simple actions - Actions and emotions	Целоживотно учење, Вештина комуникације
	Unit 5 - My clothes (**Моја одећа**) - Clothes items - Describing clothes - Saying what they're wearing - Talking about being brave - The weather	Целоживотно учење, Вештина комуникације
	Unit 6 – Nature (**Природа**) - Bugs and things in nature - What can you see? - Describing things in nature	Целоживотно учење, Вештина комуникације, одговоран однос према околини
	Unit 7 – Food (**Храна**) - Vocabulary for food and drink - Likes/dislikes - I'm hungry/thirsty - Food they like and don't like - The importance of being kind and sharing - How tomatoes grow	Целоживотно учење, Вештина комуникације, сарадња
	Unit 8 – Animals (**Животиње**) - Naming animals and actions - What actions they can do - What animals can do - Asking for help - Animal needs	Целоживотно учење, Вештина комуникације одговоран однос према околини
	Holidays (**Празници**) - Celebrating holidays in our country - Celebrating the same holidays in the world - Celebrating different holidays	Комуникација, Компетенција за учење, Сарадња, Естетичка компетенција
	REVISION lessons (**Обнављање**) - Revising structures and vocabulary from the previous units	Комуникација, Компетенција за учење, Сарадња, Решавање проблема
	Evaluation (**Евалуација**) - Evaluation and self-evaluation	Комуникација, Компетенција за учење

	- guidelines given by the teacher for further work	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, тематске провере знања. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Циљ рада у настави је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: први
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Људска права** Ја и други у одељењу	- наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује; - уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу; - понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других; - препозна код себе и других основна осећања; - препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима; - преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву;	13
2.	**Демократско друштво** Одељење/група као заједница	- тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; - разликује добру и лошу комуникацију у сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; - комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме;	7

3.	**Процеси у савременом свету** Комуникација и сарадња	- слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; - сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; - договара се и одлучује у доношењу одељенских правила и да се понаша у складу са њима; - својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници	7
4.	**Грађански активизам** Акција одељења/групе	- препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/побољшати; - заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; - учествује у изради плана једноставне акције; - са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; - доприноси промоцији акције; - на једноставан начин вреднује изведену акцију.	9

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере у одељењу; -учење кроз игру и искуство; подстицање ученика да изражавају осећања, мишљења и потребе; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање садржаја са свакодневним животом ученика; -подстицање активног учешћа свих ученика; -уважавање индивидуалних разлика међу децом; -неговање заједништва и припадности одељењу.	**Људска права** Идентитет Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају. Потребе и права Разлике између жеља и основних животних потреба. Права детета Кршење и заштита права Препознавање кршења права детета. Коме се обратити у ситуацијама кршења права детета. Одговорност према себи и другима.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима

Учитељ подстиче ученике да разговарају о себи, породици, другарству, правилима понашања, осећањима и ситуацијама из свакодневног живота.		
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере у одељењу; -учење кроз игру и искуство; подстицање ученика да изражавају осећања, мишљења и потребе; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање садржаја са свакодневним животом ученика; -подстицање активног учешћа свих ученика; -уважавање индивидуалних разлика међу децом; -неговање заједништва и припадности одељењу. Учитељ подстиче ученике да разговарају о себи, породици, другарству, правилима понашања, осећањима и ситуацијама из свакодневног живота.	**Демократско друштво** Функционисање заједнице Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе - равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере у одељењу; -учење кроз игру и искуство; подстицање ученика да изражавају осећања, мишљења и потребе; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције;	**Процеси у савременом свету** Комуникација Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику

-повезивање садржаја са свакодневним животом ученика; -подстицање активног учешћа свих ученика; -уважавање индивидуалних разлика међу децом; -неговање заједништва и припадности одељењу. Учитељ подстиче ученике да разговарају о себи, породици, другарству, правилима понашања, осећањима и ситуацијама из свакодневног живота.		- компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере у одељењу; -учење кроз игру и искуство; подстицање ученика да изражавају осећања, мишљења и потребе; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање садржаја са свакодневним животом ученика; -подстицање активног учешћа свих ученика; -уважавање индивидуалних разлика међу децом; -неговање заједништва и припадности одељењу. Учитељ подстиче ученике да разговарају о себи, породици, другарству, правилима понашања, осећањима и ситуацијама из свакодневног живота.	**Грађански активизам** Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције - подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције - видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе - приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције - чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Показатељи за процену степена успешности	Процена развијености компетенција ученика заснива се на континуираном праћењу понашања, учешћа и односа	

развијања компетенција код ученика	ученика према другима током наставних активности. Показатељи треба да буду прилагођени узрасту ученика и усмерени на подстицање позитивног развоја детета.

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ предмета: Циљ предмета Верска настава је да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 1.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Увод**	да разуме основна сазнања о темама које ће се обрађивати на настави Православног катихизиса	1
2.	**Заједница као основ живота**	Ученик ће бити у стању да опише и објасни значење појма заједнице као и његов однос према њему блиским особама (породици)	5
3.	**Заједница љубави Бога, човека и природе**	Ученик ће знати да заједница са Богом почива на слободи и да је Бог створио свет из љубави, коју треба и ми свету да покажемо	5
4.	**Неизмерна љубав Божија – Христос се роди!**	Ученик ће моћи да препозна основне догађаје библијске приповести о Христовом рођењу и препозна да је прослава празника догађај целе породице	7
5.	**Црква – заједница са Богом**	Ученик ће моћи да објасни, на елементарном нивоу, повезаност људи и природе и да уочи да се у Цркви остварује јединство људи и природе са Богом	7
6.	**Христова љубав према човеку и свету**	Ученик ће упознати Христово учење као „учење“ о љубави и праштању и препознати да је права љубав када је показујемо делима	6
7.	**Наша брига о свету**	Ученик ће развити жељу да се брине о биљкама и животињама, као и препознати и именовати поступке људи који су прожети љубављу према природи, људима и Богу	5

Начини и поступци остваривања	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

програма за наставни предмет		
дијалог са ученицима	упознавање са садржајем програма и начином рада	
усмено излагање; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика	• приче и слике које приказују породицу • може и прича о „малој породици“ (деца са једним родитељем/старатељем) • садржаји у вези са животом у школи (нова заједница); односи у заједници, правила понашања	Компетенција за учење; Сарадња
усмено излагање	• приче које говоре о томе да када некога волимо, онда га и слушамо • како можемо да помогнемо другоме; љубављу чиним добра дела • садржаји који говоре и приказују лепоту створеног света • песмица: „Ал` је леп овај свет“, Ј.Ј. Змај	Компетенција за учење; Одговоран однос према другима
рад на тексту; групни рад	• Новозаветно сведочанство о Христовом Рођењу (препричано и прилагођено) • Божићна песма: „Божић, Божић благи дан“ • Свети Сава – остварени син Бога Оца (кроз љубав и заједницу са Богом, свако од нас постаје као Свети Сава) • Химна Светом Сави	Компетенција за учење
усмено излагање; тумачење библијских текстова примерених узрасту ученика	• Библијско казивање о стварању света • живот првих људи – Божја жеља да свет буде Црква • човек не прихвата Божје дарове – непослушност и себичност • Прича: “Где је љубав, ту је Бог“, Л.Н. Толстој	Компетенција за учење; комуникација
дијалог са ученицима; индивидуални рад на илустрацијама	• Јеванђељска прича Милостиви Самарјанин • Новозаветно сведочанство о Христовом Васкрсењу (препричано и прилагођено) • прича: „Добро дрво“ Ш. Силверстејн	Компетенција за учење; Одговоран однос према другима
разговор; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика	• приче које говоре о служењу човека човеку • човекова брига за очување природе, биљака и животиња • прича Свети Герасим и лав Јордан	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према околини
Показатељи за процену степена успешности	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје и објашњава основне научене појмове, повезује наставне садржаје са свакодневним	

развијања компетенција код ученика	животом, показује спремност за сарадњу и уважавање других, као и интересовање за живот и учење Цркве.

3.2. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 2. РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: други
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Књижевност**	- По завршетку разреда ученик ће - бити у стању да: - разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст; - одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту; - одреди редослед догађаја у тексту; - уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - разликује стих и строфу; - уочи стихове који се римују; - објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; - чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; - изражајно рецитује песму; - изводи драмске текстове; - износи своје мишљење о тексту;	66
2.	**Језик (граматика, правопис и ортоепија)**	- разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; - разликује врсте речи у типичним случајевима;	48

		- одреди основне граматичке категорије именица и глагола; - разликује реченице по облику и значењу; - поштује и примењује основна правописна правила;	
3.	**Језичка култура**	- - влада основном техником читања и писања латиничког текста; - пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном); - користи различите облике усменог и писменог изражавања препричавање, причање, описивање; - правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у крађу целину; - учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; - разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); - изражајно чита ћирилички текст.	66

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Књижевност У настави књижевности најважније је код ученика развијати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус. Читање тражи време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код деце	**Школска лектира** **Поезија** Народна песма: *Да вам певам што истина није /Мишја моба* Народна песма: *Мајка Јова у ружи родила / Санак иде низ улицу* Јован Јовановић Змај: *Пролећница*/*Хвала* Војислав Илић: *Први снег* Бранко Ћопић: *Огласи „Шумских новина"* (одломци), *Болесник на три спрата* Душан Радовић: *Лепо је све што је мало*, *Мама* Драган Лукић: *Школа*, *Равнотежа* Мирослав Антић: *Тајна*	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет уче- ника, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – *поезија, проза, драмски текстови за децу* и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али је обогаћен и делима за децу из светске књижевности. Избор дела примерен је узрасту ученика. Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати: • народну песму *Да вам певам што истина није* или *Мишја моба;* • народну песму *Мајка Јова у ружи родила* или *Санак иде низ улицу;* • народну причу *Свети Сава, отац и син* или *Свети Сава и отац и мати са малим дететом;* • једну од две народне басне и једну од две басне Доситеја Обрадовића. Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности и културе	Душко Трифуновић: *Два јарца* Григор Витез: *Дохвати ми, тата, Мјесец* Александар Сергејевич Пушкин: *Бајка о рибару и рибици* (читање у наставцима) **Проза** Народна прича: *Свети Сава, отац и син* / *Свети Сава и отац и мати са малим дјететом* Народна прича: *Седам прутова* Народна басна: *Бик и зец* / *Коњ и магарац* Доситеј Обрадовић: *Пас и његова сенка* / *Коњ и магаре* Десанка Максимовић: *Бајка о лабуду* Гроздана Олујић: *Шаренорепа* Градимир Стојковић: *Деда Милоје* Мирјана Стефановић: *Златне рибице не праве штету* Ђани Родари: *Кад дедица не зна да прича приче* Су Ју Ђин: *Свитац тражи пријатеља* Феликс Салтен: *Бамби* (одломак по избору) **Драмски текстови** Александар Поповић: *Два писма* Ана Миловановић: *Слатка математика* Гвидо Тартаља: *Оцене* Тоде Николетић: *Шума живот значи* Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа	

(Доситеј Обрадовић, Никола Тесла). При тумачењу текстова из школске и домаће лектире, али и популарних, информативних текстова из часописа за децу, енциклопедија и сл., треба уочити тему, главне догађаје, просторне и временске односе у прочитаном тексту, поуке и битне појединости у описима бића и природе; уочити главне и споредне ликове у књижевном делу, њихове позитивне и негативне особине и поступке; њихова емоционална стања и разликовати појмове добра и зла. Ученик треба да уочи формалне разлике између поезије, прозе и драмског текста и њихове основне карактеристике (нпр. одсуство фабуле у лирском делу, ритмичност стихова и строфа, присуство риме или низање догађаја у епском и драмском делу), али не на нивоу дефинисања појмова. Ученик треба да разликује књижевне врсте: лирску песму (успаванку и шаљиву песму – по тону певања) од приче (басне и бајке) и драмског текста, али без увођења дефиниција књижевнотеоријских појмова. Детаљније терминолошко одређивање уводи се поступно у старијим разредима. Ученик треба да разуме пренесено значење загонетке, али се не именују постојећи стилски поступци у њој; да препозна жанр басне као приче са пренесеним значењем (не уводи се појам алегорије), да у баснама и бајкама ликови могу бити и животиње, биљке, предмети, антропоморфна бића	за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Доситеј Обрадовић (баснописац), Никола Тесла (приче из детињства), знаменита завичајна личност и др.) **Домаћа лектира** 1. Избор из кратких народних умотворина (загонетке, пословице, брзалице, питалице, разбрајалице) 2. Ханс Кристијан Андерсен: *Принцеза на зрну грашка*, *Царево ново одело*, *Девојчица са шибицама* 3. Десанка Максимовић: *Ако је веровати мојој баки*, *Прстен на морском дну*, *Бајка о трешњи*, *Сликарка Зима*, *Како су пужу украли кућу*, *Три патуљка*, *Чика-Мраз*, *Божић Батини цртежи*, *Траве говоре бакиним гласом*, *Орашчићи-палчићи*, *Кћи вилиног коњица* (три бајке по избору ученика) 4. Љубивоје Ршумовић, избор из збирке песама *Ма шта ми рече* (*Једног дана*, *Др*, *Десет љутих гусара*, *Ишли смо у Африку*, *Ако желиш мишице*, *Уторак вече ма шта ми рече*, *Има један*, *Телефонијада*, *Дете*, *Вуче вуче бубо лења*, *Вук и овца*) 5. Драгомир Ђорђевић, избор песама (*Кад сам био мали*, *Бабе су нам сјајне*,	

(Срећа, Нада) или људи, и да разуме пренесено значење басне, открије и објасни поуку. Ученици се уводе у тумачење пословица. Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Поезију (успаванку, шаљиву и описну песму) и прозна дела ученици не уче да разликују на теоријском нивоу. Поређење као стилска фигура се такође не учи на теоријском нивоу, већ се од ученика очекује да је уочи у тексту (на пример у песми *Мајка Јова_ у ружи родила*) и наводи једноставне примере поређења из свакодневног живота (на пример: румен као ружа, брз као зец, вредан као пчела итд.). Приликом обраде драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, луткарска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне пред-ставе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). При- том ученици усвајају и правила примереног понашања у позоришту. Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање	*Рецепт за деду*, *Све су мајке*, *Ја сам биo срећно дете*, *Једном давно ко зна када*, *Првоаприлска песма*, *Ми имамо машту*, *Тајанствена песма*, *Бити пекар то је сјајно*, *Успон једног лава*, *Стонога*, *Вештице су само трик*) 6. Избор из кратких прича за децу: Бранко Стевановић, *Прича из ормана*, Весна Видојевић Гајевић, *Бркљача*, Дејан Алексић, *Једном је један дечко зевнуо*. **Књижевни појмови:** – стих, строфа, рима; – народна успаванка; – басна; – бајка; – тема, место и време збивања, редослед догађаја; – главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци); – лица у драмском тексту за децу.	

улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Књижевна дела која су доживела екранизацију (*Бамби*, *Бајка о рибару и рибици*, *Царево ново одело*, *Принцеза на зрну грашка*, *Девојчица са шибицама*) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на друге филмове са сличном тематиком (дечје авантуре или авантуре у фантастичном свету, одрастање усамљеног детета и сл.).		
Језик У настави језика, ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на развијање исхода и ученичких компетенција за примену граматичких правила у писаној и говорној комуникацији. Граматика Разликовање гласа и слога у изговорном смислу – слог се објашњава само на основу типичних случајева са самогласником на крају слога док се други случајеви обрађују у вишим разредима. Пожељно је направити корелацију са наставом музичке културе (указати им на то да песме певају тако што деле речи на слогове). Из морфологије се развијају основна знања о именицама, глаголима, придевима и бројевима. За сваку врсту речи најпре се уводи појам, а затим разликовање подврста. Нпр.	Глас и слог; самогласници и сугласници. Врсте речи: именице (властите и заједничке); род и број именица; глаголи; глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни). Реченице: обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. Велико слово: писање назива држава, градова и села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива. Спојено и одвојено писање речи: писање речце ли и речце не уз глаголе. Интерпункција: тачка (на крају реченице	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема

најпре треба радити на схватању појма именице као врсте речи и то на типичним примерима властитих и заједничких именица. Након тога уводи се разликовање подврста именица: властитих и заједничких. У вези са глаголима, најпре се обрађује глагол као врста речи, а онда се уводи разликовање категорије времена. Бројеве као врсту речи треба повезати са наставом математике. Синтаксичка знања се надовезују на већ научена и проширују разликовањем реченица по облику и значењу. Правопис Правописна правила ученици усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз упознавање са новим садржајима, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченица и текстова. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом. Потребно је да ученици усвоје правилно писање општих скраћеница које свакодневно користе, и то само пет: ОШ, бр., итд., стр. и нпр. Правописне вежбе омогућавају ученицима да посебно обрате пажњу на правописне захтеве и на њихову улогу у тексту. Системска примена одговарајућих правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да правописна правила	и иза редног броја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама. Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице ОШ, бр., итд., стр. И нпр.).	

ученици практично и спонтано примењују. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне да се савлада само једно правописно правило из једне правописне области. Правописне вежбе је потребно припремити и притом поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање.		
Језичка култура Развијање и унапређивање језичке културе ученика представља један од најзначајнијих задатака наставе српског језика. Њен крајњи циљ је да ученици буду оспособљени да квалитетно и свр-сисходно усмено и писмено комуницирају. Основни облици усменог и писменог изражавања су препричавање, причање и описивање. Препричавање – у другом разреду, настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика усменог и писменог изражавања ученика. Потребно је подстицати ученике да уоче шта је битно, а шта може остати непоменуто када препри-чавају, како се не би догодило да препричани текст буде дужи од оног који препричавају. Потребно је,	Друго писмо (латиница): штампана и писана слова. Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања. План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен од уопштених питања. План описивања на основу непосредног посматрања. Правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање. Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица, опис бића и предмета.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема

такође, вредновати препричавање, тј. указати ученицима на мање или више успеле сегменте овог облика изражавања. Причање – обухвата причање догађаја и доживљаја, причање на основу маште, на задату тему, причање на основу слике или низа слика. Описивање – најсложенији облик усменог и писменог изражавања у разредној настави. Због бројних узрасних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити посебно одговорно и поштовати принципе наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис природе, годишњих доба, предмета, биљака и животиња, књижевних ликова и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање техника описивања као трајне вештине. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе. Врсте игара потребно је одабрати према интересовањима ученика или у контексту наставног садржаја.	Сценско приказивање драмског/ драматизованог текста.	

То могу бити разговорне игре, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара. Могу се одабрати и ребуси, загонетке, питалице, брзалице, разбрајалице, једноставне укрштене речи, осмосмерке, асоцијације, састављање реченица, проширивање задатих реченица. Лексичко-семантичке вежбе служе да се богати речник ученика и да се укаже на различите могућности приликом избора речи и израза и упути на њихову сврсисходнију употребу. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби, такође, треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Смисао за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза развија се кроз различите вежбе, на пример опис бића и предмета, а за ученике овог узраста изазовне могу бити и вежбе допуњавања реченица (на пример, дати реченице у којима недо-стаје глагол). Учење другог писма Усвајање другог писма – латинице планира се најчешће за друго полугодиште јер су		

ученици у првом разреду овладали ћириличким писмом, али је потребо добро утврдити читање и писање ћириличког писма и радити на што бољој техници читања. Због свега наведеног, учитељ има могућност да самостално одлучи када ће почети са усвајањем другог писма. У срединама у којима би писање представљало оптерећење за ученике, писана слова другог писма могу се обрадити у првом полугодишту трећег разреда. Учитељи посебну пажњу треба да обрате на писање слова č и ć, dž и đ, nj и lj. Код учења писаних слова латинице посебну пажњу треба посветити графичком увезивању слова у речима. Писање се може увежбавати кроз преписивање, допуњавање реченица, састављање реченица на основу слике, састављање реченица на основу низа слика, диктате и самостално писање реченица и краћих текстуалних целина.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Наставник током процеса наставе и учења континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.	

МАТЕМАТИКА

Циљ предмета: Циљ учења математике јесте да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: други
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Бројеви**	– одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика 1/n) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;	145 (55 + 90)
2.	**Геометрија**	– разликује дуж, полуправу и праву; – одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски); – одреди обим геометријске фигуре; – нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи; – уочи подударне фигуре на датом цртежу; – уочи симетричне фигуре; – допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву;	22 (8 + 14)

3.	**Мерење и мере**	– изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; – измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине – чита и запише време са часовника; – користи јединице за време у једноставним ситуацијама.	13 (5 + 8)

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Већина исхода теме Бројеви се остварује спирално (у сваком разреду се градиво из ове области надовезује и проширује), исходи који се остваре у оквиру једног блока бројева, касније се проширују на остале блокове бројева. Развој појма броја и бројевног низа наставак је сазнања о бројевима, стеченог у првом разреду. Сабирање и одузимање до 100 обухвата све облике усменог поступка сабирања и одузимања. Потребно је темељно обнављање таблица сабирања и одузимања до 20, јер су оне основ за даље упознавање ових операција у блоку бројева до 100. Правила замене места сабирака и здруживања сабирака обнављају се кроз очигледне примере и описују реторички, без формулског записа. За илустрацију правила користе се манипулативна средства као и визуелни прикази. Ученике кроз примере наводити на логичко разумевање и функционалну примену замене места сабирака и здруживања сабирака. Овде пре свега треба водити рачуна о мисаоном процесу ученика који треба да буде у директној вези са оним што ученик записује приликом решавања проблема. Ученици ће кроз примере увидети сврсисходност замене места сабирака, као и њихово	**Бројеви** **Први део** Сабирање и одузимање са преласком. Замена места и здруживање сабирака. Веза сабирања и одузимања. Једначине са једном операцијом (сабирање или одузимање). Римске цифре I, V, X, L, C. **Други део** Множење и дељење (таблично) Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. Замена места и здруживање чинилаца. **Трећи део** Редослед рачунских операција. Множење и дељење збира и разлике бројем. Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење). Бројевни изрази. Формирање израза на основу реалистичних ситуација. Разломци облика $1/n$, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и	рад с подацима и информацијама решавање проблема сарадња дигитална компетенција одговоран однос према здрављу компетенција за учење одговорно учешће у демократском друштву естетичка компетенција комуникација одговоран однос према околини предузимљивост и оријентација ка предузетништву

здруживање, а не постојање ових својстава ради њих самих. При обради поступака сабирања и одузимања у блоку бројева до 100, поред већ упознатог, упознају се случајеви са преласком десетице (25 + 7, 25 + 37, 45 – 8, 45 – 38). С обзиром да се поступци сабирања и одузимања заснивају на већ познатим поступцима, ученици могу бити охрабрени да сами откривају поступке рачунања уз употребу упознатих правила замене места сабирака и здруживања сабирака (Нпр. 25 + 7 = 25 + (5 + 2) = (25 + 5) + 2 = 30 + 2 = 32). Потребно је одвојити довољно времена за активности рачунања без коришћења папира и оловке, уз подстицање разговора о различитим поступцима које су ученици применили. Омогућити ученицима слободу избора поступка рачунања. Писмени поступак рачунања није предвиђен у другом разреду. Аритметичка операција множења упознаје се као поновљено сабирање (сабирање једнаких сабирака). Скуповно, производ је број елемената уније дисјунктних једнакобројних скупова. Посматрају се разни примери који представљају мултипликативну схему тј. описују се ситуације (речима, скуповима, визуелно m x n дијаграмима) када на m места имамо по n елемената. По аналогији, аритметичка операција дељења формира се кроз посматрање разбијања (растављања) скупова са коначним бројем елемената на дисјунктне једнакобројне подскупове (у случајевима када је то могуће). До	симболичко представљање.	

таблице дељења се долази на основу везе множења и дељења. Нпр. 7 · 3 = 21 па је 21 : 3 = 7. Након формирања таблице дељења, формира се појам дељивости броја, утврђује се који бројеви су дељиви датим бројем, односно који број је садржалац датих бројева. Нпр. број 12 је дељив бројевима 1, 2, 3, 4, 6 и 12, односно број 12 је садржалац бројева 1, 2, 3, 4, 6 и 12. Један од важних циљева је памћење таблице множења и дељења до 100, због чега треба предвидети довољно времена и различитих активности за увежбавање и стицање сигурности рачунања. Непотпуном индукцијом кроз примере и анализом сликовних представа долази се до правила замене места чинилаца, здруживања чинилаца, множења и дељења збира и разлике бројем као и множења бројевима 1 и 0, дељења нуле и дељења са 1, без симболичког записа правила. На основу наведених правила прелази се на случајеве вантабличног множења (односно дељења) једноцифреним бројем. На пример: 13 · 2 = (10 + 3) · 2 = 10 · 2 + 3 · 2 = 20 + 6 = 26 72 : 4 = (40 + 32) : 4 = 40 : 4 + 32 : 4 = 10 + 8 = 18. У другом разреду се ради искључиво усмени поступак рачунања. Разматрају се случајеви једначина – математичких реченица исказаних помоћу бројева, знака аритметичке операције и релације једнакости у којима је један од елемената непознат број представљен		

словом. На основу веза сабирања и одузимања, множења и дељења, као и добро савладаних таблица сабирања, одузимања, множења и дељења, ученици одређују непознати сабирак, умањилац, умањеник, чинилац, дељеник и делилац (нпр. 7 = x + 5, 12 : x = 4). Користе се примери једначина које се решавају и проверавају искључиво директном применом таблица множења и дељења. Ученицима треба указати на значај провере тачности резултата и навикавати их да самостално врше проверу решења, али треба водити рачуна да пречеста употреба провере резултата доводи до аутоматизованог преписивања добијених бројева, чиме се губи смисао самог поступка. Решавање једначина помаже у утврђивању веза аритметичких операција и уочавања могућности да се различите проблемске ситуације могу представити истом математичком реченицом, што представља развој концепта математичког моделовања. Задаци са теразијама треба да буду присутни и у другом разреду, у циљу разумевања концепта решавања једначина. Изграђивање појма разломка започиње повезивањем са искуством везаним за реалистичне ситуације деобе целине (јединице) на једнаке делове, почевши од половине, а надовезује се визуелним приказима фигура подељених на подударне делове. Разломци се визуелизују на различите начине и записују симболички. На почетку је корисна манипулација очигледним средствима, нпр. прављење модела разломка пресавијањем папира. Половина датог броја јесте број чија удвостручена вредност даје		

дати број. Половина, трећина, четвртина... десетина, односно n-ти део броја, где је $0 < n \leq 10$, одређује се на основу табличних случајева дељења (нпр. једна трећина броја 18 је 6 јер је 18 : 3 = 6). У оквиру ове теме, ученици упознају и други начин записа бројева, односно записивање бројева римским цифрма (I, V, X, L, C) и принцип читања и писања бројева помоћу њих. Решавање проблема са штапићима и сабирање бројева записаних помоћу I, V, X доприноси бољем разумевању овог бројевног система. Показати ученицима на интернету програме који конвертују римске цифре у арапске и обрнуто. Такође је корисно и приказати краћи анимирани филм о историји бројева. Решавање проблемских задатака датих у текстуалној форми веома је важан сегмент наставе, јер омогућава повезивање и примену математичких знања у реалистичним ситуацијама. Моделовање проблема у математички запис омогућава ученицима да немеханички приступају задацима и шире и примењују математичка знања. Наставник треба да подржи ученике у различитим приступима и начинима решавања задатака. Потребно је дати ученицима довољно времена за решавање оваквих задатака. Корисно је тражити да се, где је прикладно, подаци дати у задатку или добијени у процесу решавања, прикажу у табели или стубичастим дијаграмом. Задаци са новцем нису издвојени у посебну тему, већ их треба		

обрађивати у оквиру ове теме. Идеја пресликавања се развија прављењем табела зависности. Нпр. приказивањем како се у зависности од промене вредности промењиве x, мења вредност израза x + 2. Комбинаторни задаци, задаци одређивања следећег члана низа или уочавање правила у делимично попуњеној табели и попуњавање остатка табеле посебно су подстицајни за развој математичко логичког мишљења. Нпр. одреди правило за формирање низа задатог почетним члановима или попуњавање започете табеле и обрнуто, на основу датог упутства одреди чланове низа или попуни табелу. Важно је размотрити различита решења, уколико их има. При решавању задатака пажњу усмерити на анализу услова задатака и састављање плана његовог решења: операције које треба обавити, бројеви над којима се обављају операције и редослед којим се извршавају те операције. Ученицима треба показати најрационалнији начин решавања задатка, али не треба инсистирати на таквом решавању задатака. Коришћење дијаграма, схема и других средстава приказивања може помоћи при решавању проблемских задатака. Ученици се подстичу да правилно користе математички језик и употребљавају термине: десетица, јединица, сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, производ, дељеник, делилац, количник, садржалац. Развој писане комуникације подстиче се увежбавањем писања поступка рачунања, представљања информација и описа поступка		

решавања задатка. Математички диктат, на пример, користан је за увежбавање коришћења одговарајуће терминологије. Усмена комуникација, посебно подстицање ученика да образложе поступак и решење проблема, помажу ученицима да развију способност математичке комуникације.		
На почетку ове теме обновити градиво првог разреда које је повезано са овом темом: тачка, права, крива и изломљена линија, дуж, отворена и затворена линија. У другом разреду наставља се развој просторног сазнања. Права се уводи као права линија која нема ни почетак ни крај, а полуправа као део праве који је ограничен са једне стране. За означавање тачака, правих, полуправих и дужи користити правилну математичку нотацију (A, p, Ap и AB). Разликују се отворене и затворене изломљене линије и уводи појам дужине изломљене линије (графички и рачунски) и њено обележавање. Упознаје се појам обима геометријске фигуре прво визуелно, као дужина линије добијене графичким надовезивањем дужи чије су дужине једнаке дужини страница посматране фигуре, а затим рачунски, без употребе формула. Мерењем дужине добијене дужи ученици треба да се увере да је дужина добијене дужи једнака збиру дужина које су добили сабирањем дужина појединачних дужи. На овај начин одређивати и обим троугла, квадрата и правоугаоника, а одговарајуће формуле су предвиђене за следећи разред.	**Геометрија** **Први део** Дуж, права и полуправа. Тачка и права. Отворена и затворена изломљена линија. Графичко надовезивање дужи. Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура без употребе формула. **Други део** Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи. Симетричне фигуре. Подударност фигура (интуитивно).	

Цртају се правоугаоник и квадрат пратећи линије квадратне мреже односно спајањем тачака на тачкастој мрежи. Цртање ових фигура на квадратној и тачкастој мрежи помоћу лењира је добра вежба за развој фине моторике и развијање прецизности и уредности код ученика. Осим тога, корисни су и задаци у којима дати правоугаоник, квадрат или троугао треба померити у квадратној мрежи за задати број страница квадратића нагоре, надоле, надесно или налево, како би се овај део градива повезао са градивом претходног разреда. На опажајном нивоу наставља се развијање појма фигуре симетричне у односу на дату линију на квадратној мрежи. Активностима препознавања симетричних фигура или доцртавања започетог цртежа, показује се разумевање идеје „пресликавања у огледалу" тј. симетричности. Уводи се идеја подударности фигура на интуитивном нивоу манипулацијом и разматрањем да ли би се две посматране дводимензионе фигуре могле довести до преклапања.		
У оквиру области мерења уводе се стандардне мерне јединице за дужину метар, дециметар и центиметар (m, dm, cm), насупрот нестандардним јединицама мере које су ученици упознали у првом разреду. Стандардне јединице мере треба користити у практичним активностима које обухватају цртање дужи задате дужине,	**Мерење и мере** Мерење дужине стандардним мерним јединицама (m, dm, cm). Мерење времена (дан, месец, година, час, минут).	

мерење и процењивање дужине објеката и растојања у непосредној околини. Решавањем задатка израчунавања дужине развијају се способности изражавања дужине у различитим мерним јединицама као и претварања већих мерних јединица у мање и обрнуто. При рачунању треба водити рачуна о правилном математичком запису. Исто тако, неопходно је и да ученици вежбају да процењују дужине/растојања, провере тачност процене мерењем, а потом и анализирају значајност направљене грешке. Овде треба ученике упознати са тим да се процењивање често користи у свакодневним ситуацијама. У оквиру мерења времена уводе се мерне јединице за време (дан, месец, година, час, минут). У једноставним свакодневним ситуацијама користе се јединице за мерење времена, чита и записује време са часовника. Ученицима задавати задатке у којима треба да допуне реченице одговарајућим јединицама за време, као и једноставније проблемске задатке са рачунањем времена (без претварања јединица мере), укључујући и задатке „планирања времена". Информације се у задацима дају на различите начине: текстуално, графички или табеларно. Математичке садржаје треба повезивати са садржајима и активностима других предмета (нпр. бројевну полуправу са временском лентом или мерење времена са оријентацијом у времену из Света око нас). Одређени број часова на крају школске године треба одвојити за систематизацију и повезивање		

градива. На овим часовима треба задавати текстуалне, проблемске задатке, задатке са геометријским приказом аритметичких задатака, текстуалне задатке у којима су дати и подаци који нису битни за решавање задатка, логички задаци са одричним реченицама. Циљ оваквих часова је да се утврди и повеже градиво, да се код ученика развија способност решавања проблема и логичко-комбинаторно мишљење.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.	

СВЕТ ОКО НАС

Циљ предмета: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Свет око нас јесте да деца упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Разред: други
Недељни фонд часова: 2 часа недељно
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Други и ја**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;	13

		- прихвати последице када прекрши правила понашања; - понаша се тако да уважава различитости других људи; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; - разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота; - повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља; - повеже резултате рада са уложеним трудом; - одржава личну хигијену руку, зуба и чулних органа.	
2.	**Култура живљења**	- одреди тип насеља на основу његових карактеристика; - оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; - идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - понаша се тако да уважава различитости других људи; - примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; - именује занимања људи у свом насељу са околином; - пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе / карактеристичних објеката; - разликује облике рељефа у свом насељу и околини; - разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.	16
3.	**Кретање и оријентација у времену и простору**	- одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће; - понаша се тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - наводи примере различитих облика кретања у окружењу;	17

		- измери растојање које тело пређе током свог кретања; - одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмица, месец, година; - забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена; - повеже резултате рада са уложеним трудом; - изведе једноставне огледе пратећи упутства.	
4.	**Разноврсност природе**	- идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - препозна примере повезаности живих бића са условима живота; - разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; - повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама; - негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; - наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; - повеже резултате рада са уложеним трудом; - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; - безбедно поступа пре и током временских непогода; - штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; - разврста отпад на предвиђена места; - понаша се тако да уважава различитости других људи.	19
5.	**Човек ствара**	- сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; - истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; - именује занимања људи у свом насељу и околини; - повеже резултате рада са уложеним трудом; - штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама;	7

		- пронађе нову намену коришћеним предметима; разврста отпад на предвиђена места.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Методички приступ: Настава се заснива на искуственом, кооперативном и контекстуалном учењу. Полази се од непосредног друштвеног окружења ученика, при чему се кроз практичне примере из живота породице, школе и насеља развија социјална писменост, емпатија и одговорно грађанско понашање. Облици и методе рада: Доминирају групни рад, рад у паровима и радионичарски облик рада. Примењују се метода игре улога (драматизација), метода вођеног разговора (кроз отворена питања), компаративна метода (поређење потреба и жеља), као и пројектна настава при обради локалних празника. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Групе људи, права и обавезе: Разврставање и именовање група којима ученик припада (родбина, одељење, школа, насеље); израда мапа ума или плаката којима се визуелно повезују конкретна права са одговарајућим обавезама чланова тих група. Потребе и жеље: Реализација радионица у којима ученици класификују појмове (нпр. храна, љубав, нова играчка, телефон) у две категорије: „оно што ми је неопходно за живот (потреба)“ и „оно што бих волео да имам (жеља)“, чиме развијају критичко мишљење и превазилазе себичност.	Групе људи: родбина, (ван)школска заједница, становници насеља. Права и обавезе чланова група. Однос потреба и жеља. Правила понашања појединаца и група. Породични, школски и празници насеља.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према здрављу.

Правила понашања: Кроз симулације свакодневних ситуација (у превозу, парку, учионици), ученици уочавају последице кршења правила и заједнички доносе „Одељењски кодекс понашања“. Празници: Израда заједничког „Календара празника” у који уносе породичне славе/рођендане, Дан школе и специфичне празнике свог насеља, уз организовање мини-изложби или приредби. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник кроз чек-листе вреднује учешће у групном раду, способност деце да аргументују разлику између потреба и жеља на радним листићима, поштовање заједничких правила током игара, као и уредност и креативност у изради групних паноа и евалуационих купона. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Грађанским васпитањем (дечја права, правила), Српским језиком (култура изражавања и драматизација) и Ликовном културом (израда честитки, плаката и макета празника).		
Методички приступ: Настава се заснива на ситуационом, практичном и амбијенталном учењу. Садржаји се остварују кроз директно повезивање лекција са свакодневним животним навикама, правилима безбедности и одговорним понашањем ученика у приватном и јавном простору. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају радионичарски облик рада, симулације и игре улога (саобраћајне ситуације), демонстративно-илустративна метода (аудио-визуелни записи,	Симболи Републике Србије: грб, застава и химна. Типови насеља: село, град. Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број оброка, боравак у природи и физичка активност. Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства). Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, компетенција за одговорно учешће у демократском друштву, компетенција за одговоран однос према околини

макете), метода практичних радова и повремени изласци ван учионице (амбијентална настава у насељу). Кључне активности ученика по садржајним целинама: Симболи Републике Србије: Препознавање, именовање и правилно графичко приказивање грба и заставе Србије; слушање државне химне „Боже правде" уз практично учење и вежбање правила свечаног и достојанственог понашања током њеног интонирања. Типови насеља: Уочавање, упоређивање и разврставање карактеристика села и града (изглед кућа, улице, заједнички објекти) кроз анализу фотографија, макета и израду компаративних табела. Здрав начин живота: Израда заједничког „Пирамидалног паноа исхране"; вођење индивидуалних дневника хигијене и броја оброка; реализација часова кроз физичке активности и боравак у природи (школско двориште/парк). Саобраћај и безбедност: Разврставање превозних средстава према врстама саобраћаја (копнени, водни, ваздушни); симулација кретања пешака на полигону (учионица/двориште) за безбедно прелажење улице и кретање путем без тротоара; игра улога „Културни путник" ради усвајања правила понашања у аутомобилу и јавном превозу. Временске непогоде: Анализа кратких видео-записа о олују, граду и мећави; драматизација и вежбање правилног (безбедног) реаговања у затвореном простору (искључивање уређаја, удаљавање од прозора) и на отвореном (склањање са чистина и испод усамљеног дрвећа). Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати сналажење	улице и пута без пешачког прелаза. Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз). Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на отвореном простору.	

ученика у саобраћајним симулацијама, правилно именовање државних симбола, логику разврставања намирница и превозних средстава на радним листићима, као и тачност и брзину реакције током вежби безбедног понашања у случају непогода. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Музичком културом (певање химне), Физичким и здравственим васпитањем (здрав живот, кретање и безбедност у саобраћају), Ликовном културом (цртање заставе, израда саобраћајних знакова) и Српским језиком (описивање замишљеног путовања различитим превозним средствима).		
Методички приступ: Настава се заснива на очигледности, кинестетичком (динамичком) учењу и непосредном истраживању. Апстрактни појмови физичког кретања, геометрије простора и временских цикуса приближавају се ученицима кроз сопствено кретање, практично коришћење мерних средстава и оријентацију у реалном времену и локалном окружењу. Облици и методе рада: Примењују се фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају експериментална метода (мали огледи), метода практичних радова, амбијентална настава (орјентација на терену), демонстративно-илустративна метода и симулационе дидактичке игре. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Облици и фактори кретања: Практично извођење и уочавање различитих облика кретања тела (ходање, скакање, трчање, падање, летење, пливање, котрљање, клизање); извођење једноставних огледа за испитивање утицаја	Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи). Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела. Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба. Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву

подлоге (глатка/храпава), средине (ваздух/вода) и облика тела на брзину и пређено растојање (нпр. пуштање куглице и коцкице низ косу раван на различитим подлогама). Сналажење у насељу (Простор): Практично проналажење и сналажење у насељу помоћу адресе (назив улице и кућни број) и препознавања карактеристичних објеката (школа, пошта, црква); цртање једноставних скица кретања од куће до школе (план пута) уз коришћење просторних одредница. Сналажење у времену: Освешћивање временског трајања и редоследа коришћењем одредница: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум и годишња доба; практично очитавање времена на часовнику (дигиталном и аналогном) и рачунање дана на календару; израда личне или породичне „Ленте времена" ради хронолошког поређања важних догађаја из прошлости, садашњости и будућности. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник кроз чек-листе процењује тачност очитавања времена на часовнику, правилност коришћења календара, способност ученика да пронађе локацију на једноставној мапи/скици према адреси, као и прецизност приликом мерења и бележења резултата малих огледа о кретању на радним листићима. Међупредметна повезаност (Корелација): Снажна повезаност са Математиком (мерење времена, јединице за време, просторне релације), Физичким и здравственим васпитањем (различити облици кретања на полигону), Ликовном културом		

(израда ленте времена и скица насеља) и Српским језиком (култура изражавања при текстуалном описивању адресе и временских следбености).		
Методички приступ: Настава се заснива на принципима очигледности, непосредног истраживања и амбијенталног учења. Садржаји се остварују кроз посматрање непосредне околине, извођење једноставних огледа и уочавање узрочно-последичних веза између неживе природе, живих бића и деловања човека. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају амбијентална настава (часови у парку, поред реке, на узвишењу), експериментална метода (школски огледи), метода практичних радова (моделирање, израда плаката), демонстрација природних објеката и симулационе еколошке игре. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Рељеф и облици рељефа: Препознавање и разликовање узвишења (брдо, планина), удубљења (долине, котлине) и равница кроз посматрање локалног пејзажа или анализу рељефних мапа и фотографија; практично моделирање облика рељефа у учионици (коришћењем пластилина, песка или гљивастих модела). Облици појављивања воде: Истраживање и уочавање површинских вода (текуће и стајаће) у насељу и околини; шематско приказивање делова текуће воде (извор, ток, корито, десна и лева обала) кроз цртеж; извођење једноставних огледа за испитивање растворљивости материјала у води. Заједничке особине и делови живих бића: Анализа животних процеса	Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине, котлине) и равнице. Рељеф у насељу и околини. Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала). Површинске воде у насељу и околини. Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства). Функције (улога) делова тела живих бића. Разноврсност биљака у окружењу (зељасте и дрвенасте; лишћарске и четинарске). Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи). Значај биљака и животиња за човека. Улога човека у очувању природе (штедња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама). Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште – неопходни услови за живот. Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба.	компетенција за учење, комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, рад с подацима и информацијама, дигитална компетенција, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу.

(дисање, исхрана, раст, остављање потомства) кроз праћење развојних циклуса биљака и животиња на видео-записима; уочавање и практично именовање улога специфичних делова тела код биљака (нпр. улога корена, листа) и животиња (удови, чула). Разноврсност биљака и животиња: Класификација и груписање биљака из окружења (зељасте/дрвенасте, лишћарске/четинарске) сакупљањем узорака лишћа и плодова; разврставање животиња према станишту (домаће/дивље) и начину исхране (биљоједи, месоједи, сваштоједи) кроз дидактичке игре са картицама; дискусија о значају биљака и животиња за исхрану и живот човека. Неопходни услови за живот и екологија: Извођење заједничких огледа како би се доказало да су сунчева светлост/топлота, вода, ваздух и земљиште неопходни за опстанак живих бића (нпр. праћење биљке у мраку или без воде); вођење календара природе у који уносе промене и активности људи по годишњим добима; спровођење практичних еколошких акција у учионици (правилно разврставање отпада на предвиђена места, штедња папира и воде, брига о собном цвећу). Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник вреднује логику ученика при класификацији биљака и животиња на радним листићима, активност током извођења и бележења огледа, тачност при именовању облика рељефа и делова водотока на скицама, као и степен развијености еколошке свести кроз свакодневно понашање у школи. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна повезаност са Ликовном културом (моделирање		

рељефа, цртање биљака и животиња), Музичком културом (песме о годишњим добима и природи), Грађанским васпитањем (брига о животној средини), Математиком (решавање текстуалних задатака са мотивима из природе) и Српским језиком (описивање промена у природи).		
Методички приступ: Настава се заснива на принципима очигледности, конструкторског учења, тактилног (чулног) истраживања и функционалности. Садржаји се остварују кроз директан додир са материјалима, извођење практичних радова у којима ученици стварају нове вредности, и кроз упознавање са економским и социјалним значајем људског рада. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају метод практичних и мануелних радова (креативне радионице), експериментална метода (мали огледи), игра улога (драматизација занимања) и демонстрација реалних производа људског рада. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Материјали и производи људског рада: Чулно истраживање, упоређивање и разврставање узорака материјала (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин); повезивање сировина из природе са финалним производима које је човек створио (нпр. дрво столица, глина саксија). Еластичност и својства материјала: Извођење једноставних огледа за испитивање својстава материјала са посебним освртом на еластичност (нпр. растезање гуме, савијање пластичног лењира, обликовање пластелина, крутост камена);	Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/ пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.	компетенција за учење, комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, рад с подацима и информацијама, дигитална компетенција, естетичка компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

вођење дискусије о томе како својства материјала директно одређују његову практичну употребу у свакодневном животу (нпр. зашто се прозори праве од стакла, а гуме за бицикл од каучука). Нова намена предмета (Рециклажа): Реализација конструкторских радионица у којима ученици примењују креативно размишљање и еколошку свест тако што старим и употребљеним предметима дају нову намену (нпр. прављење држача за оловке од пластичних флаша, израда играчака од картонских кутија или украса од стаклених тегли). Занимања људи у граду и селу: Препознавање, именовање и категоризација различитих занимања људи у зависности од типа насеља (сеоска занимања попут пољопривредника, сточара; градска занимања попут фабричког радника, инжењера, банкара); игра улога у којој ученици симулирају радне процесе одређених занимања и уочавају међусобну повезаност и важност сваког рада за заједницу. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник кроз чек-листе и матрице процењује спретност ученика при обликовању пластелина и изради предмета са новом наменом, тачност при разврставању материјала и занимања на радним листићима, логичко закључивање о својствима материјала током малих огледа, као и уредност и истрајност у раду. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Ликовном културом (вајање глинамолом/пластелином, рециклажни колаж и грађење од амбалаже), Математиком (уочавање геометријских тела код производа		

људског рада) и Српским језиком (богаћење речника појмовима занимања, описивање особина материјала).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за доживотно учење и Решавање проблема Показатељи: Ученик самостално изводи једноставне огледе (нпр. испитивање еластичности материјала, утицаја подлоге на кретање, растворљивости или промене стања воде) пратећи упутства; уочава и бележи резултате; повезује облике рељефа и површинске воде са својим местом и околином. 2. Комуникација и Дигитална компетенција Показатељи: Правилно користи стручне појмове (рељеф, еластичност, текуће/стајаће воде, временске одреднице); преноси податке прикупљене посматрањем околине кроз једноставне шеме, цртеже, табеле или календар природе; користи једноставне дигиталне медије (илустрације, кратке видео-записе) за прикупљање података уз помоћ наставника. 3. Сарадња (Тимски рад) и Грађанска компетенција Показатељи: Препознаје и поштује државне симболе (грб, застава, химна); разликује права од обавеза унутар различитих група (родбина, школа, насеље); активно сарађује у групи током израде плаката, макета или рециклажних радионица, поштујући одељењска правила и разлике међу вршњацима. 4. Еколошка компетенција (Одговоран однос према околини) Показатељи: Препознаје важност неопходних услова за живот (сунце, вода, ваздух, земљиште); описује улогу човека у заштити природе; у свакодневном школском животу практично штеди ресурсе (папир, воду, струју), правилно разврстава отпад на предвиђена места и брине о биљкама и животињама. 5. Здравствена компетенција и Безбедносна култура Показатељи: Примењује правила личне хигијене и правилне исхране (број и разноврсност оброка); демонстрира правила безбедног кретања улицом и преласка пута у насељу; зна како да се заштити и безбедно понаша у затвореном и на отвореном простору током временских непогода (олуја, град, мећава).	

	6. Предузимљивост и Оријентација ка предузетништву Показатељи: Разликује људске потребе од жеља; препознаје и вреднује различита занимања људи у граду и селу; показује креативност и истрајност при изради предмета са новом наменом (рециклажа) и моделирању рељефа и објеката од пластелина/глине.Систематско посматрање: Наставник путем чек-листа бележи реаговање ученика у саобраћајним симулацијама, еколошким акцијама и вежбама безбедности. Процена продукта рада: Вредновање макета рељефа, израђених предмета нове намене, мапа ума (права/обавезе) и ленти времена. Самоевалуација: Ученици самостално процењују своје залагање у тиму путем графичких листића са смајлићима и звездама.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ предмета: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Разред: 2.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Дигитално друштво**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију;	20

		– својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;	
2.	**Безбедно коришћење дигитални уређаја**	– објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин; – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; – предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину;	6
3.	**Алгоритамски начин размишљања**	– својим речима објасни појам алгоритам; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради;	10

		– уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сарадднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
У циљу достизања исхода упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе и користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника) наставник иницира разговор са ученицима на тему онлајн учења: – какав је то вид учења; – по чему се разликује, а по чему је сличан учењу у школи; – које су предности, а које слабе стране једног и другог облика учења. Ученицима треба демонстрирати основне могућности школске платформе за онлајн учење. Упутити ученике да, код својих кућа, заједно са родитељима (којима су достављени приступни параметри) приступе школској платформи за учење и проуче материјал везан за предмет Дигитални свет. Наставник бира одговарајућу једноставну апликацију за цртање и упознаје ученике са радним окружењем. Примери задатака за ученике који доприносе достизању исхода креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника)	– упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет;	- Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема - Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

користећи одговарајућу апликацију: – Именуј дате геометријске фигуре и од њих креирај дигиталну слику. (Наставник представља технику селектовања и премештања дела слике.) Исте фигуре исеци са папира, обоји и залепи у свеску тако да добијеш исту слику. Који начин је лакши за исправљање грешака, бржи? – Исцртавајући геометријске фигуре креирај слику велике печурке и пет печуркица које изгледају баш као велика. (Наставник представља технике копирања и промене величине селектованог дела слике.) Исте печурке нацртај у свесци. Да ли је на папиру могуће нацртати пет печуркица тако да све буду идентичне величине и изгледају баш као велика? Зашто? – Помоћу рачунара нацртај два пса који идентично изгледају и који гледају један у другог. (Наставник представља технике копирања и превртања селектованог дела слике.) Уради исто у свесци. Да ли је на папиру могуће нацртати идентичне псе који гледају један у другог? Зашто? Својим речима објасни појам покретне слике и креира елементе покретне слике треба да претходи приказивање анимираних слика ученицима и демистификовање доживљаја покрета (најбоље отварањем приказане анимиране слике у одабраној апликацији). Ученике треба упутити у начин израде анимиране слике бирајући тему из градива (смена годишњих доба, правила за безбедно понашање у саобраћају и сл.), а затим им задати да осмисле слике које ће чинити анимацију	– наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја;	

и које ће они нацртати на папиру или помоћу дигиталног уређаја. Креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици обухватају одабир једне од тема и креирање графичког дигиталног материјала (статичне или покретне слике) намењеног млађим другарима. Својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет, потребно је, без инсистирања на дефиницијама, предочити ученицима да је рачунарска мрежа, као и интернет, сачињена од дигиталних уређаја који су међусобно повезани. Наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја подстицати ученике да објасне шта је све могуће размењивати у оквиру школске платформе (текстове, слике, поруке итд.).		
У активностима за достизање исхода објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја, разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету, реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин и наведе неке од начина на **које корисници** дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу треба нагласити да комуникација	Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја. Понашање на интернету – интернет бонтон. Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја. Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или	- Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема - Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

путем дигиталних уређаја не може да замени живи контакт са другим људима, али свакако доприноси да се не осећамо искључени из дешавања око нас. Разговарати са ученицима о видовима дигиталне комуникације и, ослањајући се на искуство и запажања ученика, објаснити карактеристике сваког од поменутих видова (друштвене мреже, Вајбер групе, имејл, видео-састанци и сл.). Важно је нагласити да је у правилима коришћења друштвених мрежа наведено колико година требају да имају особе које те мреже користе. Старосне границе нису успостављене без основа и онај ко наведе лажни број својих година ризикује да сноси одређене последице и доведе себе у опасне ситуације. Упознати ученике са правилима писане онлајн комуникације и интернет бонтоном. Објаснити улогу емотикона у писаној комуникацији. Разговарати са ученицима о непримереној комуникацији (говор мржње, вређање, омаловажавање), као и о ризичној комуникацији (контакт са **непознатим особама) на начин који не оставља утисак да је** боље да интернет не користимо, већ да морамо да будемо одговорни док то чинимо. Оснажити ученике да реагују на адекватан начин уколико дођу у додир са непримереним садржајима или су сведоци насиља (не упуштати се у расправе, већ се одмах обратити одраслој особи за помоћ). Подстицати ученике да наведу неке од података који спадају у личне податке и упознати ученике са чињеницом да	особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу. Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.	

коришћењем дигиталних уређаја остављамо личне податке на интернету, а да тога често нисмо ни свесни. Свако чињење у дигиталном окружењу оставља отисак, као када газимо по неутабаном снегу. Неки од тих отисака могу да имају утицај на наш будући живот. Такође, обновити знање о неопходности софтверске заштите дигиталног уређаја јаком лозинком. Поменути постојање двостепене заштите и појаснити како она функционише Организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја треба да претходи разговор са ученицима о њиховим навикама када је учење у питању – да ли сами планирају када ће и шта учити, ко им помаже, како се са укућанима договарају око коришћења дигиталних уређаја за учење. Треба подсетити ученике да дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање (не доводити уређај у контакт са течностима, посебно слатким пићима, штитити га од прашине, излагања прекомерној топлоти и сл.) и одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа (креирати јаку лозинку). Посебну пажњу посветити упућивању ученика да дигитални уређај користе само у присуству родитеља/законског заступника. Рредложити начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину ученици треба да креирају статичке или покретне слике које подижу свест о		

опасностима неодговорног одлагања електронског отпада и промовишу одговорно понашање према планети.		
У оквиру активности за достизање исхода својим речима објасни појам алгоритам и анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритамски, ученике треба ставити пред проблеме које треба да декомпонују и њихово решење прикажу у форми низа корака, при чему се треба ослањати на образовно искуство из првог разреда. Дефинисани низ корака наставник назива алгоритмом и подстиче ученике да овај појам објасне на узрасту примерен начин. Користећи одабрано окружење за визуелно програмирање локализовано на српски језик демонстрирати ученицима како се креира рачунарски програм. За достизање исхода креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику, анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради и уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сарадднички) потребно је ученицима дати задатке да креирају једноставне линијске или програме који садрже једноставна понављања, које затим тестирају и, по потреби, коригују све до постизања жељеног резултата. Наставник ставља пред ученике неколико раније креираних програма, које они треба да анализирају и објасне шта и на који начин раде.	Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.	-Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема - Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

Представити ученицима процес програмирања расположивог физичког дигиталног уређаја (робота, микроконтролера) у окружењу за визуелно програмирање које је локализовано на српски језик. У оквиру програма „Школе за 21. век" све основне школе добиле су микроконтролере који се могу употребити за рад на часу. У оквиру активности за достизање исхода креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја и уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сарадници) ученици креирају програме које, уз помоћ наставника, учитавају у физички дигитални уређај. Након анализе понашања физичког дигиталног уређаја, по потреби, коригују програм све док не постигну жељени резултат. Сврха ове активности јесте очигледна употребљивост знања које су ученици претходно конструисали при раду у одабраном програму за блоковско програмирање. На тај начин остварује се трансфер знања – ученик схвата да логика програмирања не зависи од алата у коме програмирамо, нити од врсте дигиталног уређаја. Наставник треба посебно да нагласи нагласи чињеницу да учење програмирања представља трајно знање, које је применљиво и у годинама које долазе.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним	

	програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): **– самопроцена:** неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; **– вршњачка процена:** ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу); **– отворена питања:** знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. **– Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам:** коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати

	постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ предмета: Циљ рада у настави је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: 2. разред
Недељни фонд часова: 2 часа
Годишњи фонд часова: 72 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Облици**	**По завршетку теме ученик ће умети да:** – користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи с другима, материјале и предмете за рециклажу; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.	32
2.	**Простор**	**По завршетку теме ученик ће умети да:** – користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин;	14

		– изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела. – повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; – пружи основне информације о одабраном музеју; – разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити	
3.	**Споразумевање**	**По завршетку теме ученик ће умети да:** – користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела. – идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу; – преобликује, самостално или у сарадњи с другима, материјале и предмете за рециклажу;	14
4.	**Ликовне игре**	**По завршетку теме ученик ће умети да:** – користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин; – изрази одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу; – тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу; – упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела.	12

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по	Међупредметне компетенције

	наставним областима	
Односи у видном пољу Облик је ликовни елемент који гради композицију, а ради се о појму из теорије обликовања који се у првом разреду учи искуствено. Све активности које се односе на истраживање својства облика (величина, боја, текстура...) и положај облика у простору могу да се реализују на интегрисаним часовима предмета ликовна култура, математика и свет око нас. Часови ликовне културе треба да се раздвоје од часова математике у тренутку када ученици почну да користе лењир. Појам кретање (киша, облаци, таласи, птице, инсекти, аутомобил, лифт, људи, кућни љубимци...) предложен је као подстицај за активности које ученицима омогућавају да самостално граде мрежу појмова. Наставник уобичајено подстиче ученике на размишљање техником асоцијација. Појмови које ученици самостално повезују са појмом кретања могу да се запишу на табли. На тај начин се долази до већег броја тема/мотива за ликовни рад, а сваки ученик бира тему/мотив који га највише мотивише да ствара. Кретање се може повезати са вуком, па је пожељно осмислити и часове који су интегрисани са часовима музичке културе и физичког и здравственог васпитања. Једна од могућности је игра у школском дворишту у којој ученици заузимају различите положаје и опцртавају бачене сенке. Ова игра повезује појмове кретање и сенка и може послужити као увод за разговор о извору светлости, о промени изгледа облика и бачене сенке облика у току дана. Треба имати у виду да акценат није на развијању научног мишљења, већ стваралачког.	Облици (светлост као услов за опажање облика; визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу) Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...) Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика)	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у демократском друштву

Ради безбедности у саобраћају пожељно је ученицима указати на чињеницу да удаљени објекти делују мањи него што јесу. Ако се аутомобил креће ка нама, што је ближи делује све већи. Наставник ове информације илуструје сликом из уџбеника, часописа, као и посматрањем објеката у окружењу. Ако је потребно, ученици могу и да покушају да прикажу ближе и даље објекте и бића у ликовном раду.		
ПРОСТОР Предложени садржаји су везани за истраживање и обликовање простора . Облици у простору Ученици треба да разговарају о отвореном и затвореном простору у којем су изложена уметничка дела, колико је значајно да прилаз уметничком делу буде уређен, да дело буде осветљено на одговарајући начин, да буде постављено на одговарајуће место, да буде заштићено ако је потребно ... Било би добро да наставник припреми фотографије различитих простора (плажа, њива, воћњак, шума, депонија, градски трг, улица, парк, пијаца, учионица...) и слику познатог споменика (изрезану по контурној линији), да тражи од ученика да „поставе“ споменик у сваки од тих простора и процене како се мења утисак о споменику у зависности од окружења . Исто може да се уради са уметничким сликама и музејским експонатима . Наставник подстиче ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове . Може да покаже један пример (качење штипаљкама или излагање на спојеним картонским кутијама у виду „тотема“ или формирање „фриза“ ...), ученици се надовезују предлозима .	Простор (обликовање простора – школа, учионица, соба; музеј) Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у простору) Сцена (маске, костими, реквизити)	Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у демократском друштву

Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије (планирајући део и за следећи разред). На пример, добри примери симетрије су Ешерови радови (унети у претраживач: www.mcescher.com/gallery/symmetry/), за вежбе опажања добри примери су (одабрани) радови Олега Шупљака (Oleg Shuplyak), за илузије на фасадама зграда и у ентеријеру очигледан пример су радови Леандра Ерлиха (Leandro Erlich), а већи избор се може наћи на интернету (унети у претраживач: „optical illusions"). Оп-арт на равној подлози ствара илузије кретања и илузије испупчених и удубљених објеката . Наставник указује и на то да у свету, а и у нашој земљи постоје музеји илузија .		
Споразумевање У овој целини су предложени садржаји који се односе на читање (разумевање) информација, у првом реду визуелних, односно слике у најширем значењу (рекламе, илустрације у уџбеницима и дечјим часописима, изрази лица...) и различите начине споразумевања. Наставник бира активности и садржаје, водећи рачуна о томе да ће се ученици континуирано оспособљавати за читање визуелних информација, од првог разреда до краја основне школе. У првом разреду ученици треба да стекну свест о томе да се разне (и важне) поруке не преносе само говором и реченицом, већ и звуком (на пример, школско звоно), бојом (семафор), сложеним сликама, музиком, мимиком, гестом... Сложене приче у сликама (стрип, цртани филм) тумаче се на интегрисаним часовима предмета ликовна култура и српски језик, односно матерњи језик. Када је реч о графичким знацима (слово, цифра, нота) корисно је задати ученицима да украшавају одабрани знак. На тај начин се уводе у	Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке). Тумачење (невербално и визуелно изражавање; садржај визуелних информација)	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуникација Одговоран однос према здрављу Одговорно учешће у демократском друштву

калиграфију и појмове које ће ближе упознати у старијим разредима. Активности везане за традицију и украшавање смишља наставник, у зависности од празника/свечаности.		
Начини и поступци остваривања програма Ликовне културе у другом разреду за наставну тему „Ликовне Игре“ заснивају се на инетрактивном, истраживачком и проблемском приступу. Игра у овом узрасту служи као главни дидактички медијум преко којег ученици самостално откривају ликовне појмове, експериментишу материјалима и развијају стваралачко мишљење.	Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук) Замишљања (стварност и машта)	Рад с подацима и информацијама Решавање проблема Сарадња Компетенција за учење Естетичка компетенција Комуиникација
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);— однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у— раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...); однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила— понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...); разумевање (разуме задат—ак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...); повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје,— феномене, идеје, дела...); оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје— претходне радове...);	

	организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће— принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже— свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...); употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује— одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)... Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да

	идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/ задатка или да осмисли другачије чек-листе.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ рада у настави Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: 2.
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Слушање музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама;	11

		– повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	
2.	**Извођење музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику;	19

		– осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	
3.	**Музичко стваралаштво**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело; – разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – издвоји основне музичке изражајне елементе; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; – изводи уз покрет музичке и традиционалне игре; – примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; – свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; – повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама; – повезује ритам са графичким приказом; – објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – направи дечје ритмичке инструменте; – осмисли покрете уз музику; – осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука; – осмисли одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај;	6

		– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Природа саме музике, па и предмета музичка култура указује на стално прожимање и садејство свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област се не може изучавати изоловано од друге и бити сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике. Музику од почетка треба повезивати са што више догађаја у животу детета. Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво. Паралелно одвијање различитих музичких активности подстиче фину менталну комбинаторику, драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика, као и одличну основу за интеграцију са другим предметима. Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање,	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље.	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;

покрет уз музику, слушање музике и видови стваралаштва. Препоручени музички садржаји (бројалице, песме, ритмички аранжмани, композиције за слушање музике) остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник реализује наставу користећи глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз рад у групама и у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру саме организације часа преовлађује активност којом треба да се савлада нови музички садржај, али је она увек у комбинацији са другим музичким активностима. Полази се од централне теме (нпр. назива песме која се учи, или композицији која се слуша). Процес учења увек полази од што квалитетнијег избора музичких примера. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логички води ка другој. Вежбе правилног држања тела, дисања и говорне артикулације претходе обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или музички сличне оној коју ће учити. Уз песму или бројалицу може се свирати ритмичка пратња. Слушање музике може се		

комбиновати са свим другим активностима. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Настава музичке културе остварује се кроз следеће области: - Слушање музике, - Извођење музике, - Музичко стваралаштво.		
	Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це2. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.	Естетичка; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини;

	Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це1 до ге1). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.	
	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Комуникација; Одговорно учешће у друштву; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама;
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика		

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Наставе и учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: други
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 108

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Физичке способности**	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно дише током вежбања; - разликује правилно од неправилног држања тела; - успостави правилно држање тела;	108
2.	**Моторичке вештине**	- правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес;	108
3.	**Физичка и здравствена култура**	- користи основну терминологију вежбања; – поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - уочава улогу делова тела у вежбању; - уочи промене у расту код себе и други; – препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан; - примењује здравствено - хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - наведе врсте намирница у исхрани; - препознаје везу вежбања и уноса воде; – повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању;	108

		– се придржава правила вежбања; – вреднује успех у вежбању;	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Развој физичких способности остварује се кроз свакодневно кретање, вежбање и игру, примерено узрасту и могућностима ученика. Активности утичу на развој: снаге, брзине, координације, гипкости, равнотеже, издржљивости и прецизности. Користе се елементарне игре, полигони спретности, штафетне игре и вежбе на справама и са реквизитима. Активности се организују кроз фронтални, групни, рад у пару и индивидуални рад, уз максималну активност свих ученика. Вежбе се изводе поступно – од лакших ка сложенијим задацима, уз честа понављања и подстицања правилног извођења покрета. У раду се користе различити реквизити: лопте, вијаче, обручи, чуњеви, струњаче и друга помоћна средства. Интезитет и трајање активности прилагођавају се индивидуалним способностима ученика, уз уважавање здравственог стања и нивоа развијености.	**Физичке способности**	- копетенција за целоживотно учење - естетска компетенција - брига за здравље
Моторичке вештине развијају се кроз природне облике кретања, елементарне игре, вежбе на справама и са реквизитима. Усвајају се и усавршавају основне моторичке вештине: ходање, трчање, прескакање, бацање, хватање, пузање, пењање, провлачење и котрљање.	**Моторичке вештине** 1. Ходање и трчање 2. Скакања и прескакања 3. Бацања и хватања 4. Пузања, вишења, упори и пењања 5. Вежбе на тлу 6. Вежбе равнотеже	- компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - решавање проблема - естетска компетенција - вештина сарадње

Активности се организују кроз полигоне, штафетне игре, рад у пару, групни и индивидуални рад, уз прилагођавање задатака могућностима ученика. У раду се користе различити реквизити и справе: лопте, обручи, вијаче, чуњеви, клупе, струњаче и други реквизити примерени узрасту. Ученици се подстичу на сарадњу, поштовање правила игре, самосталност и развијање позитивног односа према физичкој активности.	7. Вежбе са реквизитима 8. Плес и ритмика 9. Полигони	
Садржаји из области физичке и здравствене културе остварују се кроз разговор, практичне активности, игру и свакодневно примењивање здравих навика. Ученици се упознају са значењем: физичке активности за здравље, правилне исхране, личне хигијене, правилног држања тела, одмора и боравка у природи. Активности се реализују кроз елементарне и спортске игре, полигоне, вежбе обликовања, разговоре и кратка објашњења, ситуације из свакодневног живота, кроз фронтални, групни, рад у пару и индивидуални облик рада уз активно укључивање свих ученика. Ученици се оспособљавају да препознају значај физичке активности за правилан раст, развој и очување здравља.	**Физичка и здравствена култура** 1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	- вештина комуникације - вештина за живот у демократском друштву - естетска компетенција - вештина сарадње - брига за здравље
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик правилно изводи вежбе обликовања и истезања, показује напредак у координацији, равнотежи и спретности; учествује у активностима примереним узрасту; развија издржљивост кроз игру и кретање; одржава правилно држање тела током вежбања; разликује брзину, снагу, гипкост и издржљивост кроз практичне активности; безбедно користи простор и реквизите; показује упорност и ангажовање током рада.	

	Ученик правилно хода, трчи, скаче и прескаче препреке; успешно изводи елементе бацања, хватања и вођења лопте; повезује покрете у једноставне моторичке задатке; прати ритам и изводи једноставне елементе уз музику; сналази се у елементарним играма; показује спретност при коришћењу реквизита; примењује научене покрете у игри и свакодневним активностима; показује напредак у прецизности. Ученик поштује правила игре и договорена правила понашања; сарађује са вршњацима и показује тимски дух; развија позитиван однос према физичком вежбању; води рачуна о личној хигијени и опреми за час; разликује здраве и нездраве навике; показује одговорност према свом и туђем здрављу; препознаје значај физичке активности за раст и развој; показује самосталност и дисциплину током часа.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 2. разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Welcome!** /**Уводни часови**/	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представљање себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме краткаи једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге - препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;	2

		- разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - Прати причу на енглеском језику	
2.	**Unit 1: At school /У школи/**	- поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представљање себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; - Зна да разликује **happy/ sad** - Прати причу на енглеском језику	6
3.	**Unit 2:My things / Моје ствари/**	- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. - Прати причу на енглеском језику	6
4.	**Unit 3: Body and face /Тело и лице/** -	- разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; - даје кратка и једноставна упутства и налоге; - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства - Прати причу на енглеском језику	10

5.	**Unit 4: Cool animals /Занимљиве животиње/**	- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима; - Прати причу на енглеском језику - Препознаје животиње, уме да их опише користећи једноставна језичка средства	6
6.	**Unit 5: Good food /Добра храна/**	- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, хране предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине. - Прати причу на енглеском језику	6
7.	**Unit 6: My free time / Моје слободно време/**	- Препознаје и именује собе у кући и делове намештаја - Персонализује језик - 'Уме да опише активности које ради у свом слободном времену - Уме да опише једноставним речима свој хоби - Прати причу на енглеском језику	6
8.	**Unit 7: My house / Моја кућа/**	- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време - Прати причу на енглеском језику	6

		- Уме да опише просторију и предмете у њој користећи једноставна језичка средства	
9.	**Unit 8: Cool clothes /Занимљива одећа/**	- препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставне описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/ - неприпадање, поседовање/ - непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/ - неприпадање, поседовање/ - непоседовање; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; - уме да опише одећу, користећи једноставна језичка средства	6
10.	**Holidays**: Halloween, Christmas, New Year, Valentine's Day, Easter **/Празници**: Ноћ Вештица, Божић, Нова Година, Ускрс/	- Препознаје и именује појмове везане за празнике - Прави честитке и зна песмице - Уочава сличности и разлике у начину прослављања - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке;	5
11.	**English Alphabet / Енглеско писмо/**	- Препознаје енглеско писмо - Препознаје написан појам и повезује са сликом - Прави свој мали речник научених појмова у другом разреду	3
12.	**Evaluation / Оцењивање/**	- Кроз евалуацију и самоевалуацију ученик спознаје колико је градива усвојио и шта су му потешкоће у учењу и раду - Разуме смернице које му наставник даје за даљи рад и учење	8
13.	**Recapitulation /Рекапитулација/**	- Кроз евалуацију и самоевалуацију ученик спознаје колико је градива усвојио у другом разреду и шта су му потешкоће у учењу и раду - Разуме смернице које му наставник даје за даљи рад и учење	2

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 2. разред фокусирани су на: Посматрање и праћење, усмена провера кроз играње улога у паровима, симулације у паровима и групама, задаци у радној свесци, и различите технике формативног оцењивања. **Кључни методи и поступци:** **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике.	**Welcome! /Уводни часови/** Ученици понављају: Представљање Ученик учи: - фразе које се користе приликом представљања и давање/разумевање основних информација о себи и другима - записивање основних личних информација (име, године и сл.) Ученик учи: - уочавање и именовање боја и бројева од 1 до 20 - представљање и давање основних информација о себи (име, године и сл.) - постављање питања и давање одговора на питања о члановима породице	Целоживотно учење Предузетничка компетенција Вештина комуникације,
Активно учешће ученика: Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала.	**Unit 1: At school /У школи/** Ученик учи: - уочавање и именовање људи и објеката у непосредној околини (учионици) - постављање питања и давање одговора на питања о људима и објектима у непосредној околини (учионици) - описивање ствари - исказ о сопственим осећањима - читање и разумевање описа једног дана у школи	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Естетска компетенција
	Unit 2:My things / Moje ствари/ Ученик учи: - уочавање и именовање играчака и других ствари - исказ о поседовању - постављање питања и давање одговора на питања о томе шта неко има - разговор о управљању емоцијама	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Еколошка компетенција

	- читање и разумевање прочитаног на тему играчака и материјала	
	Unit 3: Body and face /Тело и лице/ Ученик учи: - уочавање и именовање делова тела и лица - описивање људи - давање једноставних инструкција - читање и разумевање прочитаног на тему пет чула	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње
	Unit 4: Cool animals /Занимљиве животиње/ Ученик учи: - уочавање и именовање различитих животиња - постављање питања и давање одговора на питања о различитим животињама - уочавање и разговор о сопственим емоцијама - читање и разумевање прочитаног на тему младунаца различитих животиња	Целоживотно учење, Вештина комуникације,
	Unit 5: Good food /Добра храна/ Ученик учи: - уочавање и именовање хране и пића - разговор о храни која му се допада или не допада - постављање питања и давање одговора на питања о храни која му се допада или не допада - разумевање и разговор о томе зашто је важно бити добар према другима - читање и разумевање прочитаног на тему групе хране	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње, Брига за здравље
	Unit 6: My free time / Моје слободно време/ Ученик учи: - уочавање и именовање слободних активности - разговор о томе шта може, а шта не може да се ради	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње,

	постављање питања и давање одговора на питања о томе шта може, а шта не може да се ради - разговор о емоцијама - читање и разумевање прочитаног о томе како се тело креће	Решавање проблема
	Unit 7: My house / Моја кућа/ Ученик учи: - уочавање и именовање просторија у кући и намештаја - постављање питања и давање одговора на питања о томе где се шта налази - разговор о намештају - разговор о томе шта му је потребно, а шта није, и доношење одлука - читање и разумевање прочитаног на тему облика	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње, Естетска компетенција, Решавање проблема
	Unit 8: Cool clothes /Занимљива одећа/ Ученик учи: - уочавање и именовање одеће и личних ствари - постављање питања и давање одговора на питања о томе шта носе - разговор о личним стварима - разговор о томе због чега се осећа добро - читање и разумевање прочитаног на тему одеће и материјала	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње
	Holidays: Halloween, Christmas, New Year, Valentine's Day, Easter **/Празници**: Ноћ Вештица, Божић, Нова Година, Ускрс/ Прослава празника у нашој земљи Прослава истих празника у другим државама Прослава различитих празника	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње, Естетска компетенција
	English Alphabet / Енглеско писмо/ Зна да препозна слова, да их препише и прочита речи обрађене у лекцијама, а везане за различите појмове	Целоживотно учење, Вештина комуникације

	Evaluation / Оцењивање/ Може да систематизује и примени стечена знања и вештине приликом евалуације Препоруке за даљи рад које даје наставник	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње
	Recapitulation /Рекапитулација/ Зна да употреби научено градиво и да се служи пасивним знањем које је требало да усвоји током једног полугодишта, или на крају школске године	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, тематске провере знања. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Циљ рада у настави је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: други
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Људска права** Ја и други у различитим групама	– разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других;	15

		– наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;	
2.	**Демократско друштво** Школа као заједница	– се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа;	8
3.	**Процеси у савременом свету** Школа као безбедно место	– саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи;	7
4.	**Грађански активизам** Школа као безбедно место за све	– препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; -повезивање садржаја са свакодневним искуствима ученика; -учење кроз игру, разговор и практичне активности; -подстицање самосталности и одговорности ученика; -развијање емпатије, толеранције и међусобног поштовања; -подстицање активног учешћа свих ученика; -неговање сарадничких односа и заједништва; -оснаживање ученика за ненасилну комуникацију и решавање сукоба. Учитељ подстиче слободно изражавање мишљења уз уважавање саговорника. Ученици разговарају о другарству, сарадњи, правима и обавезама, осећањима, одговорности и ситуацијама из свакодневног живота.	**Људска права** Групни идентитет Ко смо ми- сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...). Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање, блискост. Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи. Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима. Права детета Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; -повезивање садржаја са свакодневним искуствима ученика; -учење кроз игру, разговор и практичне активности; -подстицање самосталности и одговорности ученика;	**Демократско друштво** Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно?У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредова-	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику

-развијање емпатије, толеранције и међусобног поштовања; -подстицање активног учешћа свих ученика; -неговање сарадничких односа и заједништва; -оснаживање ученика за ненасилну комуникацију и решавање сукоба. Учитељ подстиче слободно изражавање мишљења уз уважавање саговорника. Ученици разговарају о другарству, сарадњи, правима и обавезама, осећањима, одговорности и ситуацијама из свакодневног живота.	ње у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.	- компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; -повезивање садржаја са свакодневним искуствима ученика; -учење кроз игру, разговор и практичне активности; -подстицање самосталности и одговорности ученика; -развијање емпатије, толеранције и међусобног поштовања; -подстицање активног учешћа свих ученика; -неговање сарадничких односа и заједништва; -оснаживање ученика за ненасилну комуникацију и решавање сукоба. Учитељ подстиче слободно изражавање мишљења уз уважавање саговорника.	**Процеси у савременом свету** Безбедност ученика у школи.Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима

Ученици разговарају о другарству, сарадњи, правима и обавезама, осећањима, одговорности и ситуацијама из свакодневног живота.		
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; -повезивање садржаја са свакодневним искуствима ученика; -учење кроз игру, разговор и практичне активности; -подстицање самосталности и одговорности ученика; -развијање емпатије, толеранције и међусобног поштовања; -подстицање активног учешћа свих ученика; -неговање сарадничких односа и заједништва; -оснаживање ученика за ненасилну комуникацију и решавање сукоба. Учитељ подстиче слободно изражавање мишљења уз уважавање саговорника. Ученици разговарају о другарству, сарадњи, правима и обавезама, осећањима, одговорности и ситуацијама из свакодневног живота.	**Грађански активизам** Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/ проблема/ активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео-снимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Процена развијености компетенција ученика заснива се на континуираном праћењу понашања, учешћа и односа ученика према другима током наставних активности. Показатељи треба да буду прилагођени узрасту ученика и усмерени на подстицање позитивног развоја детета.	

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ предмета: Циљ премета је да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.
Разред: 2.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Увод**	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе;	1
2.	**Моје место у Цркви**	Ученик ће знати да се Крштењем постаје члан Цркве и моћи ће да разликује значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо)	7
3.	**Литургијске службе**	Ученик ће моћи препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији - свако у Цркви има своју службу	5
4.	**Живот у Цркви – лепота празника**	Ученик ће бити у стању да уочи разлог нашег великог поштовања према Богородици, Светом Сави и другим светитељима	6
5.	**Трпеза Господња**	Ученик ће моћи да уочи да је заједничка трпеза израз љубави и знаће да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве	7
6.	**Света Литургија – прослава Васкрсења**	Ученик ће бити у стању да: прошири своја знања о страдању и Васкрсењу Христа и да уочи да је Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа	5
7.	**Икона – прозор у вечност**	Ученик ће бити подстакнут да воли природу и друге људе, као и да поштује и научи правилан однос према храму и иконама	5

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење

Усмено излагање; анализа илустрација и фотографија храмова; повезивање наставних садржаја са искуством ученика	• Икона Христовог Крштења • Библијска прича о Ноју – Нојева барка – брод спасења • Слике различитих православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед) • Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричано и прилагођено)	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; анализа илустрација; уочавање различитих служби у Цркви	• Садржаји који се односе на разне службе људи у свету • Прича „Отац управља бродом“ • Садржаји који се односе на службе у цркви (примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...; Св. ава Јустин; Св. Серафим Саровски; Св. архиђакон Стефан; народ; Св. Ђорђе) • Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона • Слике са Литургије • Слике монаха, монахиња; • Прича: „Велики монаси најсличнији анђелима“ • Манастири – извори љубави и светлости • Слике манастира	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња
Усмено излагање; разговор; тумачење празничних садржаја примерених узрасту ученика; анализа илустрација и икона	• Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести • Богородичини празници • Молитва „Богородице Дјево“ • Рођење Христово Прича „Мали Данило сведок Христовог рођења“ • Божићна песма: „Витлејеме славни граде“ • Крштење Христово • Казивање о Светом Сави и Светом Симеону	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; повезивање наставних садржаја са породичним и литургијским искуством ученика; анализа илустрација	• Прича о Литургијским даровима: вину и хлебу • Слике литургијских предмета: Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица... • Слике славе	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; препричавање библијских догађаја примерених	• Причешће, храна љубави – прича из	Компетенција за учење; Комуникација;

узрасту ученика; анализа илустрација	књиге «Мали анђео», Невена Витошевић • „Корица хлеба“ (Из житија Св. Онуфрија) • „Божије старање“ (прича о сиромашном манастиру аве Теодосија)	Одговоран однос према себи
Разговор; анализа икона и илустрација; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика; уочавање лепоте природе и света као Божјег дара	• основни делови храма • иконе Господа, Богородице, празника, светитеља • прилагођена и препричана житија светих	Компетенција за учење; Естетичка компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према другима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје основне појмове православне вере, показује интересовање за живот Цркве, сарађује са другима и развија поштовање према Богу, људима, храму и светињама.	

3.3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 3. РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: Циљ учења српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.
Разред: трећи
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Књижевност**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - чита са разумевањем различите текстове; - опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; - изнесе своје мишљење о тексту;	65

		- разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; - одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; - именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); -разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; - разуме идеје књижевног дела; - уочи основне одлике народне бајке; - разликује народну од ауторске бајке; - представи главне особине јунака; - уочи основне одлике народне епске песме; - уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; -разликује опис од приповедања у књижевном делу; - покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; - уочи хумор у књижевном делу.	
2.	**Језик**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; - одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; - примењује основна правила правописа	66
3.	**Језичка култура**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - чита текст поштујући интонацију реченице /стиха; - изражајно рецитује песму и чита прозни текст; - изводи драмске текстове; - јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; - спој више реченица у краћу и дужу целину; препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; - извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости;	49

		- варира језички израз; - попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; - разликује формални од неформалног говора (комуникације); - учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
1. Књижевност У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради секритичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другога и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и	Школска лектира Лирска поезија 1. Душан Костић: *Септембар* 2. Григор Витез: *Какве је боје поток/*Десанка Максимовић: *Вожња* 3. Душан Васиљев: *Зима* 4. Мирослав Антић: *Шта је највеће*/Ф. Г. Лорка: *Луцкаста песма* 5. Драган Лукић: *Свакога дана/Шта је отац* 6. Бранислав Црнчевић: *Љутито мече*/Љубивоје Ршумовић: *Аждаја своме чеду тепа* 7. Милован Данојлић: *Љубавна песма* 8. Љубивоје Ршумовић: *Домовина се брани лепотом* 9. *Химна Светоме Сави* 10. Бранко Стевановић: *Занимање Марка Краљевића* Епска поезија 11. Народне песме: *Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића* Проза 1. Ла Фонтен: *Цврчак и мрав/*Езоп: *Корњача и зец* 2. Народна приповетка: *Свети Сава и сељак без среће* 3. Народна бајка: *Чардак ни на небу ни на земљи* 4. Народна приповетка: *Свијету се не може угодити*	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима - лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативна дела за децу из светске књижевности (Оскар Вајлд: Себични џин, Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру, Јохана Шпири: Хајди (одломак). Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела дечје књижевности (Браћа Грим: Бајке (три бајке по избору), Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше, избор из поезије Душана Радовића. Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика. Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михајло Пупин). Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста.	5. Бранко Ћопић*: Изокренута прича* 6. Оскар Вајлд: *Себични џин* 7. Светлана Велмар Јанковић: *Златно јагње* (одломак) 8. Бранко В. Радичевић: *Прича о дечаку и Месецу* 9. Ијан Макјуен: *Реч-две о Питеру* (одломак) 10. Јохана Шпири: *Хајди* (одломак) 11. Народна бајка: *Баш-Челик* (читање у наставцима) 12. Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) Драмски текстови 1. Душан Радовић: *А зашто он вежба* 2. Александар Поповић: *Лед се топи* 3. Јованка Јоргачевић: *Никад два добра* 4. Лаза Лазић: *Суђење* Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др. Домаћа лектира 1. Бранко Ћопић: *Доживљаји Мачка Тоше* 2. Избор из поезије Душана Радовића (*Замислите, Да ли ми* *верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ћачке исповести, Здравица, Плави зец и друге песме)* 3. Браћа Грим: *Бајке* (по избору) Књижевни појмови: - лирска песма,	

Поређење као стилску фигуру ученик овог узраста треба првенствено да уочи, а потом и да разуме његову улогу у тексту. Ученици усвајају основне облике казивања (форме приповедања) тумачећи текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту. Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ - извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Важно је нагласити да ученици треба да читају оригиналне текстове аутора, а не оне који су из разних разлога и на различите начине прекрајани и мењани претходних деценија, као што је то био случај са бајком "Себични џин" Оскара Вајлда. Ова бајка завршава се смрћу џина у дубокој старости, уз хришћанске мотиве који су битни за	- химна, - епска песма, - народна бајка, - роман, - поређење, - персонификација (на нивоу препознавања), - опис, - дијалог, - приповедање, - епски јунак, - драмска радња	

разумевање и самог краја и дела у целини. Књижевна дела која су доживела екранизацију (Хајди, Баш-Челик и друге народне и ауторске бајке) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови).		
2. Језик У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији. Граматика У програму су наведени само нови садржаји из граматике, али се подразумева да се градиво повезује са садржајима обрађеним у првом и другом разреду. Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке	Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, - шки). Речца не уз именице и придеве.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема

подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева - градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду. Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из Читанке могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Водити рачуна о томе да примери буду једноставни за анализу. Учитељ може и прилагодити текст, тако да примери буду типични. Правопис Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ	Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и-о и о-и). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).	

наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице. Писање вишечланих географских назива потребно је повезати са наставом природе и друштва - завичајном географијом. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице. Пошто се градиво из математике проширује великимбројем јединица мере, требало би, на овом нивоу, скренути пажњу на њихово писање само латиничким писмом.		
3. Језичка култура Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Усмено изражавање ученика треба развијати у разговору у којем их учитељ усмерава да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице, поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама. У вођеном разговору о књижевном или неуметничком тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Учитељ треба да ствара прилике и подстиче ученике да говоре, износе информације, своја мишљења, осећања итд. У трећем разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Препричавање мора да има свој циљ и да буде плански и усмерено Потребно је усмеравати ученике	Краћи и дужи текстови - књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) - усмено и писано. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат. Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема

како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Причање представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. Потребно је указати ученицима да занимљиво причање треба да буде динамично, као и да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Описивање - треба оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Ученици би требало да локализују оно што описују (временски,просторно, узрочно), да одаберу битна својства (однос спољашњег и условно унутрашњег) и да изнесу лични став/однос према датој појавности. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис предмета, ентеријера,	различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи које припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...). Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.	

биљака и животиња, књижевних ликова, пејзажа и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање описивања као трајне вештине у језичком испољавању. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати - од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. изражавања: на тачност преношења података, на аутентично презентовање чињеница, на једноставност, на одсуство личног коментара, субјективног доживљаја и имагинарног. Није потребно задати ученицима да напишу извештај, већ би их требало подстицати да сажето усмено известе о себи (нпр. о обављеном задатку код куће) у виду одговора на питања која ће учитељ поставити. На овај начин ће ученици вежбати да буду економични и прецизни приликом изражавања. Варирање језичког израза односи се на специфичан одабир и комбинацију језичких средстава. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме.		

Током наставе језичке културе требало би оспособити ученике да правилно попуне различите једноставне обрасце; на пример, образац за учлањивање у библиотеку или у спортски клуб, писање позивнице за рођендан и слично. На овом узрасту реализују се различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе). Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара и слично. Могу се одабрати и проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику.		

Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: навести речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значења али исте врсте и истог рода и броја; промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима - на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке	

	културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији

МАТЕМАТИКА

Циљ предмета: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: трећи
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Бројеви**	- прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; - прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); - изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); - подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - одреди десетице и стотине најближе датом броју; - реши једначину са једном рачунском операцијом; - одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$; - упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима;	136 (53 + 83)

		- резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; - уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; - чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм);	
2.	**Геометрија**	- црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; - конструише троугао и круг; - именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; - разликује врсте углова и троуглова; - одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; - опише особине правоугаоника и квадрата; - преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;	32 (12 + 20)
3.	**Мерење и мере**	- чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; - упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); - измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - примењује концепт мерења у - једноставним реалним ситуацијама.	12 (5 + 7)

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као збирови вишеструких декадних јединица (234 = 200 + 30 + 4). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже	**Бројеви** Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифрени м бројевима и	компетенција за учење одговорно учешће у демократском друштву естетичка компетенција

разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења. Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10. Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција. Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Симболички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду. Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности	бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак). Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$. Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$. Римске цифре D, M. Разломци облика $\frac{m}{}$. Упоређивање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са једном децималом.	комуникација одговоран однос према околини одговоран однос према здрављу предузимљи-вост оријентација ка предузетни-штву рад са подацима и информацијама решавање проблема сарадња дигитална компетенција

израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција. Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a – x = b$, $x – a = b$, $a \cdot x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x – a < b$, $x – a > b$, { и }. Визуелизација бројева и својстава аритметичких операција на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за геометријско решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа $\in$. Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела). Увести начин записивања решења уз коришћење симбола између познатих и непознатих компонен ти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резоновања и математичке комуникације. Даље се развија појам разломка.У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају		

визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала.Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.		
У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резоновања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове. Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао (*A, Aa*, ∢*aAb*, ∢*BAC*). Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника. Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг	**Геометрија** Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и кру Правоугаоник и квадрат. Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.	

конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником. Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла,квадрата,правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства. Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.		
У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних једница за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао).Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима. Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног	**Мерење и мере** Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.	

записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може записати да је 1 dm = 0,1 m.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.	

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ предмета: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Свет око нас јесте да деца упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Разред: трећи
Недељни фонд часова: 2 часа недељно
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Природа, човек, друштво**	- По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - идентификује облике рељефа у свом крају;	15

		- идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; - илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; - повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе; - представи резултате истраживања; - повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи; - примени правила безбедног понашања у саобраћају; - повеже резултате рада са уложеним трудом.	
2.	**Услови за живот у мом крају**	-разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; -повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; -очита вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; -прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницима помоћу ланца исхране; -илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; -примени поступке (мере) заштите од заразних болести; -сарађује са другима у групи на заједничким активностима; -представи резултате истраживања; -повеже резултате рада са уложеним трудом.	18
3.	**Оријентација у простору и времену**	- се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; - опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; - идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; - користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости - прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; - повеже резултате рада са уложеним трудом.	16
4-	**Кретање**	- доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;	12

		- повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; - разликује природне и вештачке изворе светлости; - повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; - повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; - изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; - представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др.); - сарађује са другима на заједничким активностима.	
5.	**Материјали**	-разликује повратне и неповратне промене материјала; -уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност; боја; густина; -одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; -објасни како рециклажа помаже очувању природе; -изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; -повеже резултате рада са уложеним трудом; -представи резултате истраживања.	11

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Методички приступ: Настава се заснива на интегративном, ситуационом и амбијенталном учењу. Садржаји се остварују кроз непосредно повезивање природних карактеристика завичаја са друштвеним и привредним животом људи. Ученици кроз теренски рад, практичне задатке и симулације уочавају како рељеф, воде и саобраћај обликују суживот и делатности у њиховом крају.	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град,	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција

Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају амбијентална настава (излазак на терен, посматрање рељефа у околини), метода практичних и мануелних радова (моделирање, израда плаката и скица), симулације и игре улога, као и метода вођеног разговора кроз отворена питања. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Рељеф и облици рељефа: Препознавање, именовање и детекција делова узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равница и удубљења кроз непосредно посматрање пејзажа или анализу завичајних макета; практично моделирање ових облика у учионици (коришћењем песка, пластелина или глинамола); скицирање карактеристичног рељефа свог краја. Површинске воде: Истраживање локалних текућих вода (река и њене притоке) и стајаћих вода (бара, језеро) у непосредној околини; практично одређивање смера тока реке, као и проналажење њене леве и десне обале на терену и на географској карти; цртање једноставних хидрографских скица са означеним изворомм, током и ушћем. Групе људи и суживот: Проучавање националног и културног састава становника и народа који живе у завичају; истраживање заједничких обичаја, традиције, права и обавеза свих грађана; реализација радионица које подстичу толеранцију, међусобно поштовање и	њихова повезаност, зависност и међууусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла.	

правила суживота у мултикултуралној заједници. Привреда и повезаност сеоских и градских насеља: Разврставање локалних занимања на производне и непроизводне делатности и уочавање њихове међузависности (нпр. како непроизводне делатности попут здравства и просвете подржавају производне); израда Т-табела и мапа ума које приказују повезаност, економску зависност и међууусловљеност села и града (размена добара, хране, сировина и услуга). Саобраћај и безбедност: Анализа значаја и улоге саобраћаја у локалној заједници кроз разликовање путничког, теретног и информационог саобраћаја; практично увежбавање безбедног понашања ученика на специфичним саобраћајницама, раскрсницама и прелазима у свом крају; демонстрација, правилно испробавање и проучавање заштитне опреме (кациге, штитници, светлоодбојни прслуци) која је обавезна за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати и бележи активност ученика током теренског рада, прецизност при именовању делова рељефа и обала реке на контурним мапама, тачност у разврставању делатности и врста саобраћаја на радним листићима, као и правилност примене безбедносних правила током саобраћајних симулација у школском дворишту.		

Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Ликовном културом (моделирање рељефа, израда плаката о безбедности), Физичким и здравственим васпитањем (вожња бицикла, ролера и тротинета уз коришћење опреме), Српским језиком (култура изражавања, прикупљање народних обичаја краја) и Математиком (оријентација у простору, читање једноставних планова).		
Методички приступ: Настава се заснива на експерименталном, истраживачком, очигледном и амбијенталном учењу. Садржаји физичких својстава воде и ваздуха, биолошких заједница и здравствене културе остварују се кроз непосредно извођење огледа, мерења, теренско посматрање локалних екосистема и анализу узрочно-последичних веза између деловања човека и стања у природи. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају експериментална метода (школски огледи), метода практичних и мануелних радова (мерење, бележење, шематски прикази), амбијентална настава (часови у природи и локалним екосистемима), пројектни задаци и метод вођеног разговора. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Физичко-хемијска својства воде и ваздуха: Извођење школских огледа за демонстрирање три агрегатна стања воде (топљење леда, испаравање, кондензација) и израда графичких/дигиталних приказа кружења воде у	Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама: Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

природи; извођење огледа за доказивање особина ваздуха при загревању и хлађењу (ширење запремине, кретање топлог ваздуха нагоре помоћу папирне ветрењаче или балона); практично мерење температуре воде, ваздуха и тела коришћењем различитих врста термометара и вођење табела мерења. Животне заједнице и ланци исхране: Теренско истраживање, упоређивање и уочавање карактеристика копнених (шума, ливада, пашњак), водених (бара, језеро, река) и култивисаних (воћњак, повртњак, њива, парк) животних заједница у завичају; уочавање неопходних услова за живот унутар њих; графичко конструисање ланаца исхране (произвођачи, потрошачи, разлагачи) и анализа међусобних утицаја живих бића. Екологија и заштита средине: Проучавање узрока загађивања и мера заштите земљишта, ваздуха, површинских и подземних вода; анализа конкретног човековог односа према локалним животним заједницама; реализација еколошких радионица и практичних акција (разврставање отпада на предвиђена места у школи, штедња ресурса, засађивање биљака). Здравствена заштита и превенција болести: Анализа начина преношења заразних болести (грип, жутица, варичеле) и израда „информативних подсетника" са мерама заштите (лична хигијена, дезинфекција, изолација); упознавање са опасностима и болестима које		

преносе животиње из околине (крпељи, вашке) кроз практично учење правила превентивног понашања пре и након боравка у природи. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати и бележи активност и пажљивост ученика током руковођења огледима, тачност очитавања и записивања вредности са термометара, логику и исправност повезивања организама у ланцима исхране на радним листићима, разумевање хигијенских правила у дискусијама, као и уредност и креативност у изради завршних паноа, макета екосистема и евалуационих листића. Међупредметна повезаност (Корелација): Снажна веза са Ликовном културом (моделирање ланаца исхране, плакати за заштиту природе), Математиком (читање скала, мерење температуре, упоређивање бројева), Физичким и здравственим васпитањем (здравствена култура, превенција болести, боравак у природи) и Српским језиком (култура изражавања, писање извештаја о огледима).		
Методички приступ: Настава се заснива на очигледности, просторно-временској визуелизацији и истраживачком раду са историјским подацима. Садржаји картографије и историје завичаја приближавају се ученицима кроз практичне вежбе оријентације на терену, читање и тумачење планова и карата, као и кроз самостално истраживање прошлости породице и локалне заједнице.	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци). Мој крај на географској карти Републике Србије. Временске одреднице (датум, година, деценија и век).	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву,

Облици и методе рада: Примењују се фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају амбијентална настава (оријентација у околини школе), картографска метода (рад на географској карти Србије), истраживачко-детективски метод (проучавање старих предмета и записа), метода практичних радова (израда ленте времена, планова и мапа ума) и метода вођеног разговора. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Оријентација у простору и картографија: Практично одређивање главних страна света у школском дворишту помоћу сунца или компаса; вежбање умањеног приказивања предмета из учионице и цртање објеката из „птичије" перспективе; читање, тумачење и проналажење карактеристичних локација на плану насеља; упознавање са географском картом Републике Србије кроз практичан рад са картографским бојама (плава – воде, зелена – равнице, смеђа – планине) и легендом картографских знакова; проналажење, засенчење и обележавање сопственог краја/завичаја на зидној и контурној карти Србије. Оријентација у времену и историјски извори: Развијање хронолошког мишљења правилним коришћењем сложенијих временских одредница (датум, година, деценија, век); упознавање са радом историчара кроз класификацију реалних историјских извора (материјални – стари предмети,	Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.	одговоран однос према околини, рад са подацима и информацијама

новац; писани – књиге, писма, дневници; усмени – сећања и приче старијих); организовање „разредног музеја" у учионици од донетих старина. Прошлост, садашњост и будућност завичаја: Хронолошко ређање промена, људи и догађаја из мог краја на ленти времена; истраживање породичне прошлости кроз израду породичног стабла (повезивање предака и потомака); прикупљање података и израда биографија знаменитих људи свог краја; компаративна анализа начина живота некад и сад (упоређивање старих и савремених занимања, начина одевања, традиционалне исхране и заборављених дечијих игара у односу на данашње). Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати и бележи сналажење ученика при одређивању страна света на терену, тачност проналажења појмова на географској карти помоћу легенде знакова, правилност претварања година у векове на радним листићима, логику класификације историјских извора, као и уредност, тачност и креативност у изради практичних модела (планова, породичних стабала и ленти времена). Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Математиком (римске цифре за векове, мерење времена, размишљање у размери код планова), Српским језиком (култура изражавања, читање историјских текстова/легенди, интервјуисање бака и дека),		

Ликовном културом (цртање из птичије перспективе, израда макета и стабала) и Музичком културом (слушање традиционалних игара и песама из прошлости).		
Методички приступ: Настава се заснива на истраживачком, експерименталном и очигледном учењу. Садржаји се реализују кроз извођење једноставних, безбедних школских огледа и чулних опажања, чиме се апстрактне физичке појаве (сила, гравитација, светлосни и звучни таласи) објашњавају кроз практичне и видљиве примере из ученикового окружења. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад и рад у паровима. Доминирају експериментална метода (мали огледи у учионици), метода практичних и мануелних радова (мерење, бележење, израда скица), демонстрација звучних и светлосних појава, као и метода вођеног разговора кроз отворена питања. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Путања и јачина деловања силе: Посматрање и разликовање кретања тела по праволинијској и криволинијској путањи (нпр. пуштање аутића право и котрљање кликера по кривој стази); извођење огледа који доказују утицај јачине деловања силе на пређено растојање тела (нпр. гурање предмета различитом јачином уочивши да јачи ударац/потисак покреће тело даље). Дејство Земљине теже и падање тела: Извођење огледа којима се доказује дејство гравитације (сва пуштена тела падају доле); испитивање утицаја облика тела	Кретање тела по путањи (правилинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу

на брзину падања кроз ваздух пуштањем два листа папира исте масе, од којих је један згужван у лоптицу, а други раширен, чиме ученици уочавају отпор ваздуха. Светлост и настанак сенке: Разврставање извора светлости на природне (Сунце, звезде, свитац) и вештачке (сијалица, свећа, ласер); извођење огледа са батеријском лампом и заклањањем светлости непровидним предметима ради уочавања како настаје сенка; практично мењање удаљености извора светлости да би се истражило како се мењају облик и величина сенке. Звук, информација и заштита од буке: Извођење микро-огледа који доказују да кретање производи звук (опажање треперења затегнуте гумице/жице, додиривање грла при говору ради осећаја треперења гласних жица); слушање и препознавање различитих звукова у природи; дискусија о звуку као извору информација (сирене, звоно, говор) и реализација радионица о штетности буке и начинима заштите слуха и здравља. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник вреднује активност и пажљивост ученика током извођења физичких огледа, тачност бележења резултата и дужине пређеног пута на радним листићима, логичко закључивање о узроцима промене величине сенке, као и способност ученика да у свакодневним ситуацијама препозна примере праволинијског кретања или изворе буке.		

Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Математиком (мерење дужине, геометријски облици сенки), Ликовном културом (игра сенки, цртање контура), Музичком културом (производња звука преко инструмената, висина и јачина тона), Физичким и здравственим васпитањем (врсте кретања на полигону, чување здравља слуха) и Српским језиком (усмено описивање фаза и резултата изведених огледа).		
Методички приступ: Настава се заснива на принципима тактилног (чулног) истраживања, конструкторског и очигледног учења. Апстрактни појмови природних сировина, физичких својстава и прераде материјала приближавају се ученицима кроз директне практичне радове, мале експерименте и уочавање везе између својстава материјала и производних делатности људи у њиховом окружењу. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају креативне и мануелне радионице, експериментална метода (мали огледи), истраживачки метод (повезивање материјала са производима), игра улога (занимања) и метода демонстрације. Кључне активности ученика по садржајним целинама: Материјали и производи људског рада: Посматрање, упоређивање и разврставање узорака различитих материјала из окружења (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика,	Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/ пластелин) и производи људског рада. Еластичност материјала. Својства материјала одређују њихову употребу. Нова намена предмета направљених од различитих материјала. Занимања људи у граду и селу.	компетенција за учење, дигитална компетенција, естетичка компетенција, рад са подацима и информацијама, одговоран однос према околини

папир, тканина, глина/пластелин); истраживање ланца производње — како човек својим радом сировине из природе трансформише у финалне употребне производе за свакодневни живот. Еластичност и својства материјала: Извођење једноставних истраживачких огледа у учионици ради испитивања и уочавања кључних својстава материјала, са посебним акцентом на еластичност (растезање и враћање у првобитни облик код гуме, крутост камена, савитљивост пластике, топљивост, магнетна својства метала); вођење аргументованих дискусија о томе зашто баш одређена својства дефинишу како ће човек употребити тај материјал (нпр. зашто је прозор од стакла, а алат од метала). Нова намена предмета (Креативна рециклажа): Реализација конструкторских пројеката у којима ученици користе машту и развијају еколошку свест тако што већ употребљеним предметима од различитих материјала (старе пластичне флаше, картонске кутије, тегле, текстилни остаци) дају потпуно нову употребну вредност и намену (прављење играчака, организатора за прибор, украса). Занимања људи у граду и селу: Истраживање и упоређивање занимања која су повезана са обрадом материјала и производњом у зависности од типа насеља (сеоска занимања попут грнчара, дрвосече, пољопривредника; градска занимања попут занатлија, фабричких радника, инжењера); симулација и игра улога кроз		

коју ученици уочавају друштвени значај и повезаност свих занимања. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник користи чек-листе како би вредновао спретност деце при обликовању пластелина/глине и изради рециклажних предмета, тачност при класификацији материјала према својствима на радним листићима, логику закључивања током извођења огледа о еластичности, као и уредност, истрајност и кооперативност током рада у тимовима. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Ликовном културом (вајање, обликовање материјала, израда предмета од амбалаже), Математиком (геометријски облици и тела код производа људског рада), Српским језиком (богаћење речника појмовима за својства материјала и занимања) и Ликовном културом (дизајн нових предмета).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Научна и технолошка компетенција (Решавање проблема) Показатељи: Ученик самостално планира и безбедно изводи једноставне школске огледе (агрегатна стања воде, загревање ваздуха, утицај силе и подлоге на кретање, еластичност материјала); очитава мерне инструменте (термометар, шперица) и на основу прикупљених података доноси логичне закључке. 2. Просторна и картографска компетенција Показатељи: Одређује главне стране света на терену; преводи објекте из реалног простора у „птичију perspectiva" и сналази се на плану насеља помоћу адресе; правилно користи и тумачи картографске боје и знакове за проналажење свог краја на географској карти Републике Србије. 3. Дигитална компетенција и Комуникација Показатељи: Тачно и контекстуално употребљава научене термине (рељеф, притока, производне	

	делатности, векови, ланци исхране); приказује резултате посматрања кроз једноставне графиконе, табеле и шеме (кружење воде); користи кратке дигиталне садржаје за прикупљање података о завичају уз вођство наставника. 4. Хронолошка компетенција (Оријентација у времену) Показатељи: Разликује и правилно користи временске одреднице (година, деценија, век); хронолошки поређа догађаје на ленти времена; препознаје и разликује историјске изворе (материјалне, писане, усмене) и повезује прошлост свог краја са садашњошћу (промене у одевању, занимањима и играма). 5. Сарадња (Тимски рад) и Грађанска компетенција Показатељи: Препознаје права и обавезе појединца унутар друштвених група; разликује заједничке потребе заједнице од личних жеља; показује висок степен толеранције и сарадње у групи током израде заједничких пројеката (породично стабло, изложбе традиције) и уважава културне разлике становника свог краја. 6. Еколошка компетенција (Одговоран однос према средини) Показатељи: Графички конструише ланце исхране у копненим, воденим и култивисаним заједницама и уочава последице деловања човека на њих; практично примењује еколошка правила у школи (разврставање отпада, креативна рециклажа материјала, штедња воде и папира). 7. Здравствена и безбедносна компетенција Показатељи: Набраја начине преношења и мере заштите од актуелних заразних болести и паразита; примењује безбедносна правила пешака на саобраћајницама у свом крају; правилно користи заштитну опрему (кацига, штитници) за сигурну вожњу бицикла, ролера или тротинета. Методе евалуације степена успешности: Формативно праћење: Систематско бележење ученичких реакција током извођења огледа и саобраћајних симулација. Анализа продуката рада: Вредновање техничке исправности ленти времена, породичних стабала, макета рељефа и предмета са новом наменом. Портфолио ученика: Праћење континуитета у изради радних листића и извештаја са истраживачких задатака.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ предмета: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

Разред: трећи
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Дигитално друштво**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: • унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; • селектује и измени (обрише, дода) текст; • именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; • допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; • именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; • објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; • осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; • објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; • објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; • објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; • наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује;	20
2.	**Безбедно коришћење дигитални уређаја**	• одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; • препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; • направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника;	5

		• означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава;	
3.	**Алгоритамски начин размишљања**	• решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); • утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; • уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; • решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; • наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); • наведеаритметичкеоператоре (+, -, * и /) и у конкретномпримерупредвидирезултатњиховогизвршавања; • примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.	11

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
У циљу достизања наведених исхода, покренути одабрани програм за унос и обраду текста и, не улазећи у детаље радног окружења, показати ученицима простор (виртуелни лист папира) у оквиру којег ће се приказати слова и знакови откуцани помоћу физичке или виртуелне тастатуре. Увести појам *курсор* указујући ученицима да је то мала усправна линија која пулсира како би нам показала на ком месту ће се појавити текст када га будемо откуцали. Задатак за ученике је да помоћу тастатуре откуцају једноставан текст (сачињен од кратких реченица). Објаснити како се куца велико слово (Shift + слово), размак између речи (Space bar), сва слова велика (Caps Lock), прелази у нови ред (Enter). Након уноса текста, указати на могућности измене текста. Показати основно едитовање текста (брисање (Delete, Backspace) и додавање	-Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера). -Селектовање и основно едитовање текста (брисање, додавање). -Чување текстуалног документа,	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема -Сарадња

знакова), селектовање текста и његово брисање. Скренути пажњу на могућност провере исправности унетог текста и демонстрирати начин коришћења опције за проверу правописа (Правопис и граматика). Демонстрирати поступак именовања и чувања текстуалне датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване датотеке, у којој ће ученици наставити да уносе и едитују текст. На часовима утврђивања ученици треба да вежбају уносећи сложеније текстове. Текстови треба да буду релевантни за ученике и повезани са активностима за које наставник процењује да су од значаја за њих (нпр. занимљивости о темама које уче из наставних предмета, које су обележје локалне заједнице и сл). На крају сваког часа потребно је издвојити 10 минута како би ученици пажљиво прочитали откуцани текст и кориговали грешке. Добро би било да квалитетни радови ученика или колажни радови сачињени од више радова ученика из једног одељења буду промовисани на школском сајту. Ученици се поново сусрећу са коришћењем програма за цртање и обраду слика. Показати унос текста на слику наглашавајући да се акције примењиване у програму за обраду текста на исти начин спроводе у програму за цртање. Ученицима давати задатке који подразумевају додавање текста на слике ради додатног појашњавања онога што је на сликама приказано. Добро би било да слике имају директну везу са наставним садржајима које ученици изучавају у оквиру других наставних предмета. Демонстрирати поступак именовања и чувања графичке датотеке, а на следећем часу поступак отварања претходно сачуване датотеке, у којој ће ученици да наставити да уносе и едитују текст. Обраду наставних садржаја који се односе на претраживање интернета треба започети демонстрацијом начина на који приступамо садржајима светске мреже. Правећи разлику између програма прегледача и програма претраживача, објаснити да нам је прегледач потребан да видимо садржаје светске мреже, док нам претраживач обезбеђује да на интернету пронађемо оно што нам је потребно. Разрадити начин претраживања интернета помоћу *кључних речи* и показати примере коректно дефинисаних кључних речи и оних које садрже непотребне	именовање и поновно отварање. -Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање. -Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност о томе како су резултати претраге одабрани и рангирани; критички однос према резултатима претраге). -Етичко коришћење туђих дигиталних материјала. -Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција.	-Естетичка компетенција - Предузимљивост и предузетничка компетенција

везнике или се недовољно прецизно односе на конкретан предмет претраге. Напоменути да не постоји јединствен „рецепт“ за дефинисање кључних речи, већ да се ова способност изграђује кроз праксу и промишљање. Следећа важна тема јесу сами резултати претраге. Резултате добијене претрагом интернета никада не треба узимати здраво за готово. Наставник треба да предочи да садржајима са интернета морамо да приђемо критички. Објаснити да *критичко мишљење* није исто што и *критика*,већ да оно представља такав приступ информацијама који подразумева преиспитивање њихове тачности, порекла и сл. Указати и на то да су резултати претраге означени ознаком *Оглас* плаћене рекламе и да такви резултати нису нужно поуздани у погледу тачности или квалитета садржаја. У основи потребе да критички прилазимо информацијама доступним на интернету стоји отвореност интернета – свако може да постави на светску мрежу што год да пожели. Овакав приступ носи извесне ризике, али доноси бројне предности које их далеко превазилазе – могућности за дељење знања, информација, приказе иновација и сл. На крају теме се треба осврнути на етичко понашање када су садржаји светске мреже у питању. Садржаји на интернету имају своје власнике. У том смислу, није дозвољено присвајати их. Уколико, за потребе наставе и учења, користимо материјале пронађене на интернету, у обавези смо да наведемо одакле смо их преузели. Такође, није дозвољено да остварујемо материјалну корист од туђих материјала преузетих са интернета осим уколико то није јасно назначено. Наведене садржаје ученицима треба представити кроз хеуристички разговор, подстичући их да формирају одговарајуће вредносне судове и етичке ставове. Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан постер или напишу одговарајући текст са темом „Упутство за употребу интернета“ и сл. У оквиру активности за достизање исхода *наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно* подстицати ученике да наведу примере када		

њихов уређај памти и препознаје радње које ученик понавља у одређеном временском периоду. Постављати питања ученицима која воде ка спознаји да дигитални уређај памти веб-места која смо посетили на интернету, након чега нам сам дигитални уређај предлаже нова веб-места са сличним садржајем. Ученике треба упознати са примерима као што је дигитални маркетинг персонализован за корисника: на основу историје претраживања на интернету уређај препознаје интересовања, старосну доб, пол итд. корисника и на основу тога приказује рекламни материјал (пример: ученик претражује интернет у потрази за подацима потребним за домаћи задатак који се бави темом „Језера у Републици Србији“, након чега дигитални уређај приказује огласе за смештај на Палићком језеру). Наставник може да разговара са ученицима и о употреби рачунара у пољопривреди – за аутоматско сортирање поврћа, препознавање присуства штеточина или о употреби рачунара за управљање аутомобилима који немају возаче (захваљујући сензорима аутомобил неће ударити пешака, проћи кроз црвено светло на семафору или прекорачити дозвољену брзину кретања). Примењујући вештине рада у програмима за обраду текста и слике, ученици треба да направе пригодан постер или напишу одговарајући текст са темом „Дигитални уређај није паметан, али јесте користан“ (или одговарајућом сличном темом).		
Приликом обраде ове наставне теме, кренути од свакодневног, „извандигиталног” искуства ученика. Ученици треба да издвоје једну особу из свог окружења која има углед (нпр. позитиван или негативан) и да објасне шта је то углед и на основу чега су формирали позитивну или негативну слику о тој особи. Кроз дискусију са ученицима, извести закључак да се углед гради кроз односе са другима, комуникацију и да слика коју други имају о нама највећим делом зависи од нас самих, од тога како се понашамо и које информације о себи откривамо другима. Затим поставити ученицима питање на основу чега други креирају слику о нама у дигиталном окружењу и навести примере блиске искуству ученика.	-Дигитални углед. -Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника. -Дигитално насиље. -Примерена комуникација у дигиталном окружењу. -Израда личног плана	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема -Сарадња

Указати на чињеницу да сваки корисник интернета има свој дигитални углед. Дигитални углед се гради на основу: садржаја наших порука (нпр. у Вајбер групи) и начина на који су написане, на основу фотографија и видео-записа које делимо, онога што „лајкујемо", видео-игрица које играмо, група у које смо укључени, веб-сајтова које посећујемо итд. Дељењем информација на интернету, остављамо *дигиталне трагове*који се тешко могу обрисати. Оно што поделимо на интернету доступно је великом броју особа (познатих и непознатих) и једном када нешто поделимо губимо контролу над тим (неко може да то сачува и касније злоупотреби). Пре него што било шта (о себи или другима) поделимо или објавимо на интернету, веома је важно да застанемо и размислимо шта објављујемо, због чега, ко ће то моћи да види (вршњаци, родитељи, наставница), шта ће други мислити о нама, да ли тиме што објављујемо или шаљемо можемо некога да повредимо, како ће се осећати особе на које се то односи итд. О свом дигиталном угледу водимо рачуна тако што не објављујемо ништа у тренуцима када смо љути, бесни или тужни. Приликом коришћења интернета, веома је важно да водимо рачуна о свом дигиталном угледу, али и о дигиталном угледу других особа. Ученици треба да наведу примере особа са интернета које су њима блиске (нпр. јутјубере) и које имају позитиван/негативан дигитални углед. Наставник може да покаже ученицима кратак видео *Лепо понашање на интернету*: https://digitalni-vodic.ucpd.rs/crtani-filmovi/, а такође може у оквиру неког другог предмета (нпр. Ликовног васпитања) да зада ученицима да креирају постер о лепом понашању на интернету. Поставити ученицима питање која је њихова омиљена видео-игра и зашто им је баш та игра омиљена. Такође их питати шта мисле, да ли је игра намењена деци њиховог узраста и зашто јесте или није. Пронаћи игру, односно њен опис на интернету и ПЕГИ ознаку (енгл. Pan-European Game Information) и уколико има могућности поделити је са ученицима (помоћу пројектора или паметне табле). Више информација о ПЕГИ систему може се пронаћи на званичној ПЕГИ веб-страници (https://pegi.info/), у публикацији Деца у дигиталном добу (http://ucpd.rs/dokumenti/vodic--	коришћења дигиталних уређаја.	-Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

deca-u-digitalnom-dobu.pdf) или у Дигиталном водичу (https://digitalni-vodic.ucpd.rs/igranje-video-igara-gejming/). Скренути пажњу ученицима на ПЕГИ ознаку и њено значење (повлачи паралелу са узрасним ознакама којима се обележава телевизијски програм, које су вероватно ближе деци). Ова ознака нам говори ком је узрасту видео-игра намењена, односно указује на њен садржај. У оквиру ПЕГИ система постоји више ознака: ПЕГИ 3, ПЕГИ 7, ПЕГИ 12, ПЕГИ 16, ПЕГИ 18. Садржаји са ознаком ПЕГИ 3 намењени су свим узрастима. Видео-игра са овом ознаком не би требало да садржи било какве звукове или слике које могу уплашити млађу децу, као ни ружне речи. Прихватљиво је веома благо насиље у комичном контексту. Ипак, важно је указати на чињеницу да се и међу видео-играма које имају ознаку ПЕГИ 3, нажалост, могу пронаћи и оне које због свог садржаја, нису примерене деци. Чак и када је видео-игра узрасно примерена детету по питању садржаја, то не значи да оно не може бити изложено неким ризицима током играња. Велики број игара, чак и са ознаком ПЕГИ 3 садржи огласе и могућност трошења новца унутар игре (нпр. прелазак на виши ниво, додатне могућности). Уколико ученици сретну такве игре потребно је да обавесте одрасле у породици и да знају да имају могућност да то пријаве (нпр. ако је игра преузета из Гугл продавнице, на следећој веб-страници: https://support.google.com/googleplay/contact/rap_family). Видео-игре са ПЕГИ ознаком 12, 16 и 18 нису примерене ученицима 3. разреда основне школе, зато што могу да садрже разне штетне садржаје: ружне речи, насиље, узнемирујуће звуке, злоупотребу штетних супстанци (дуван, алкохол итд.). Уколико има могућности, пожељно је заједно са ученицима потражити образовне видео-игре које су примерене њиховом узрасту (са одговарајућом ПЕГИ ознаком), нпр. за подстицање развоја алгоритамског мишљења или решавања проблема, вежбање математике итд. На почетку ученици треба да наведу примере када је неко од њихових вршњака (или они сами) био насилан према другоме (нпр. у школском дворишту, учионици, на излету). Кроз дискусију са ученицима издвојити кључну карактеристику насилног понашања: постоји		

намера да се друга особа повреди, понизи, нањути, растужи. Дигитални уређаји (рачунари, мобилни телефони итд.) пружају нам бројне могућности (неке од њих ученици су већ искусили), међутим, понекад деца и одрасли користе ове уређаје како би вређали и узнемиравали друге. Некада се то ради непромишљено, из забаве, а некада постоји намера да се други повреде. О дигиталном насиљу говоримо када неко намерно шаље ружне, претеће и узнемирујуће поруке, објављује нетачне информације о другима, срамоти друге у групи, исмева, „искључује" некога из групе или га игнорише, „блокира", негативно коментарише (нпр. туђе фотографије или видео-снимке) и/или подстиче друге да то раде, подстиче друге даураде нешто што је за њих лоше, уцењује, креира и објављује туђе фотографије на интернету без дозволе особе која је на фотографији, крије се иза лажних имена/надимака, односно претвара се да је неко други итд. Питати ученике да ли су чули за неки пример дигиталног насиља или насиља на интернету. По чему се разликују насиље уживо и дигитално насиље? Веома је важно да ученици разумеју зашто последице дигиталног насиља могу бити чак и озбиљније од последица насиља које се дешава уживо, у интеракцији лицем-у-лице. Требало би им указати на неколико специфичности дигиталног насиља које произилазе из самих карактеристика дигиталне технологије: да се може вршити у било које време и са било ког места, да не можемо увек утврдити ко је особа која нас узнемирава, у дигитално насиље укључен је велики број особа и информације се тешко бришу, а лако шире. Пожељно је да се ученицима прикаже краћи филм у коме се демонстрира дигитално насиље (уколико то није могуће, може само да опише неки пример дигиталног насиља) и да се заједно са њима продискутује и размотре начини реаговања у оваквим ситуацијама. Уколико су они сами или неко од њихових вршњака искусили нешто од горе наведеног, неопходно је да о томе обавесте одрасле особе у које имају поверења (родитеље и наставнике, школског психолога или педагога). Узнемирујуће поруке не би требало брисати или прикривати од блиских особа. Указати им да на ружне поруке		

никада не треба одговарати, као и да на насиље не треба узвраћати насиљем. У оквиру теме Безбедно коришћење дигиталних уређаја потребно је посебну пажњу посветити времену током кога ученици користе дигиталне уређаје којима имају приступ. Како многа истраживања показују да деца овог узраста проводе превише времена на интернету и уз мобилне телефоне, уколико су им доступни, указати на значај креирања личног плана коришћења доступних дигиталних уређаја. У сврху остваривања исхода *направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника,* покренути разговор питањима: Колико времена проводимо у школи? Колико времена спавамо? Колико дуго се током дана играмо? Колико нам времена треба да урадимо домаће задатке? Колико времена проводимо у коришћењу рачунара/телефона/таблета? (Уколико има ученика у разреду који немају приступ интернету и/или мобилним телефонима код куће, преформулисати питање или дати податак о времену које деца проводе на интернету из неког релевантног истраживања, нпр. Уницефовог.) Шта све можемо да урадимо за 24 сата? Активност прављења личног плана најбоље је организовати као рад у мањим групама. Ученицима дати нацртану временску линију која представља један дан од 24 сата и задатак да распореде своје обавезе током тог дана. За ову активност предвидети око 15 минута. Анализирати са ученицима планове које су направили, коментарисати и посебно истицати превиђено време за коришћење дигиталних уређаја. Након тога ученици, свако за себе, креирају план пожељног коришћења дигиталних уређаја на недељном нивоу, укључујући и викенде. Овај распоред може бити приказан табелом. Задатак који ученици добијају је да прате и бележе да ли се придржавају плана током недељу дана и да уписују запажања, а затим организовати кратку дискусију на наредном часу. Уколико у разреду има ученика којима нису доступни дигитални уређаји у кућним условима, задржати се само на изради пожељног личног плана коришћења дигиталних уређаја. Активности за достизање исхода *означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација*		

дешава усмерити на препознавање кључних разлика у онлајн комуникацији са наставником, родитељима и вршњацима. Комуникација са наставником је формална, поруке су јасно повезане са темом, реченице су јасне и потпуне, без *емотикона* и скраћеница. Слике и прилози увек садрже објашњења. Тако да је за овакав вид дигиталне комуникације најприкладнија електронска пошта (ученици тада користе имејл налоге својих родитеља). За размену мишљења везану за оно што се у школи учи, за групне школске задатке користи се школска платформа за онлајн учење. За неформалну комуникацију са вршњацима и родитељима прикладније је користити платформе за размену порука попут Вајбера и сличних платформи у оквиру којих је мало вероватно да ће дете ступити у контакт са непознатим особама. За овакву комуникацију специфичне су краће поруке без знакова интерпункције, поруке које су извучене из контекста и често могу бити неразумљиве трећем лицу. Ове поруке могу садржати слику или *емотикон* без додатног текста, а да буду потпуно разумљиве саговорнику. Наставник треба да промовише писање порука у складу са правописним правилима и језичким нормама без обзира на платформу у оквиру које се комуникација реализује. Јер, особа која је писмена никада неће пристати да у писаној комуникацији делује неписмено. Такође, наставник треба да упозори ученике да не користе друштвене мреже попут Фејсбука или Инстаграма зато што оне нису безбедна средина за особе млађе од 15 година.		
У оквиру овог дела теме, ученици у специфичним окружењима за блоковско програмирање локализованих на српски језик (попут code.org) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе). Наставник треба да представи узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање (нпр. маца мења боју, исцртава се испрекидана линија, срце пулсира) и постави ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?“. Ученици треба да аргументују своје одговоре и дебатују о тачности изнетих одговора. Након тога, наставник треба да прикаже узрасту примерен	-Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема. -Оператори поређења и аритметички оператори. -Креирање рачунарског програма у визуелном	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема

алгоритам/програм који садржи понављање, али садржи грешку. Након саопштавања сврхе програма, наставник треба да постави питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да ли је могуће поправити програм?“. Ученици тада треба да предложе решења и по потреби дебатују о њима. Појам гранања у програмима наставник не треба да уведе експлицитно, већ кроз проблемски оријентисан приступ. Најбоље је да се ученици сусретну са овим принципом кроз рад у неком од специфичних окружења за блоковско програмирање локализованих на српски језик (попут code.org), у оквиру којих ће се бавити једноставним проблемима чије решавање захтева гранање. Кроз наведене активности наставник треба да укаже на програмске блокове који омогућавају гранање, као и на постојање дефинисаног *услова* на основу кога се гранање реализује. У склопу одабраног језика за визуелно програмирање који је локализован на српски језик наставник треба да прикаже ученицима неколико примера програма који садрже блокове који омогућавају гранање (блок *Ако је-Онда* и/или блок *Ако је-Онда-У супротном*). Приликом дефинисања услова у овим програмима наставник треба да користи томе намењене блокове (на пример, *Ако си на рубу*, *Ако је тастер притиснут*, *Ако се објекти додирују*), као и операторе поређења (мање, веће и једнако), које том приликом и представља ученицима. Наставник треба да нагласи да је резултат извршавања тако дефинисаних блокова *Тачно* или *Нетачно*. Кроз анализу представљених задатака ученици треба да предвиде резултат извршавања блокова у њима (нпр. уколико се притисне тастер размакница на екрану ће се појављује сунце, уколико балон додирне кактус зачуће се звук „пуцања“ и балон ће нестати, уколико маца ходајући стигне до ивице позорнице она ће се окренути и наставити да хода у супротном смеру). Наставник иницира разговор са ученицима о основним аритметичким операцијама (сабирању, одузимању, множењу и дељењу) и облицима њиховог записа у математици. Затим представља блокове у визуелном програмском језику који представљају аритметичке операторе (+, -, * и /)	програмском језику. -Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. -Уочавање и исправљање грешака у програму.	-Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

и приказује како се помоћу њих граде аритметички изрази. Приказује ученицима блокове који садрже аритметичке операторе и подстиче их да размисле и предвиде резултат њиховог извршавања. Подстиче ученике да примене блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику који садрже гранање (нпр. ученици формирају два аритметичка израза чије вредности пореде у програму и на основу резултата поређења дефинишу наредну акцију). Главни акценат током ових активности треба да буде на формирању израза на основу текстуалне формулације задатка тј. на моделовању проблема, док рачунар у потпуности преузима задатак израчунавања вредности израза (који је у нижем математичком образовању изразито важан).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): • **самопроцена**: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа	

	за процену властитог постигнућа ученика; •**вршњачка процена**: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.); •**отворена питања**: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. •***Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам***: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан).

	Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ предмета: Циљ рада у настави је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава закомуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: 3. разред
Недељни фонд часова: 2 часа
Годишњи фонд часова: 72 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Материјали**	– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом; – преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;	28
2.	**Композиција**	- укаже на сличностии разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; - изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;	24
3.	**Споразумевање**	изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад; протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота;	12
4.	**Простор**	- распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције;	8

		- разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; - учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу; - разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Материјали Материјали, прибор, технике и савремена технологија су средства која се користе у процесу визуелног описмењавања . Наставник кратко објашњава и показује како се припремају, користе, чисте, одлажу или преносе и пружа друге неопходне информације . Одабрани садржаји ове целине интегришу се са садржајима других целина . Својства материјала Ученици треба да добију само кључне информације о својствима материјала које користе . Ако користе употребљену амбалажу, материјале или објекте које су пронашли у природи потребно је да их, уз помоћ укућана, припреме пре доношења на час (прање, термичка обрада, дезинфиковање асепсолом, алкохолом ... у зависности од материјала). У току године самостално припремају лепак или масу за обликовање од материјала који се користе у домаћинству (кукурузно брашно, кукурузни штирак, сода бикарбона, сирће, млеко, со, шећер...). Водене боје могу да направе од истрошених фломастера . Рецепти се могу пронаћи на интернету, наставник бира оне који одговарају узрасту ученика . Важно је и да сви ученици до краја првог циклуса развију навику да заједно распремају и чисте простор по завршетку рада . Имајући у виду да се технологија материјала развија великом брзином,	Својства материјала . Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...). Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре . Технике . Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, предузимљивост и оријентација ка предузетништву

наставник може да информише ученике о неким иновативним материјалима које користе дизајнери одеће, амбалаже, намештаја ... На пример, материјал који се прави од папира и пластике (Paptic), материјал који се прави од рециклиране одеће (варијанта материјала Karta-Pack)... Тродимензионално (3D) штампање и паметни материјали могу да се помену у следећем разреду . Подела боја на основне (примарне) и изведене (секундарне) односи се на пигментне боје за сликање . Ученици треба да знају да мешањем две основне боје у односу 1:1 неће увек добити тон који су очекивали, јер се материјал различитих произвођача разликује . Било би добро да истражују мешање боја тако што ће размењивати прибор/материјал . Није потребно да меморишу називе боја, јер школске боје или немају називе или се називи разликују од једног до другог произвођача . Међутим, када почну да користе белу боју наставник треба да их мотивише да експериментишу. На пример, може да пита: „Како бисте описали ове две боје?“, показујући цинобер и кармин црвену . Затим, да тражи да помешају обе боје са белом и упореде тонове које су добили . Даље ученици сами истражују . Боје трећег реда (терцијерне) се објашњавају у четвртом разреду . Примарне и секундарне боје се повезују са природним и вештачким облицима, емоцијама, утисцима, простором ... Наставник објашњава текстуру на најједноставнији начин (изглед површине материјала), иако објашњење неће бити потпуно . Важније је да се ученици не збуне и да искуствено истражују текстуру . Истражује се стварна (физичка) текстура материјала, која има изражене тактилне квалитете, а наставник планира више разноврсних задатака . На пример, ученици могу да компонују лепећи на картон лишће, комадиће чипке, текстил, канап,	заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа .	

рафију ..., да обложе рад алуминијумском фолијом за домаћинство, пажљиво трљајући тупим врхом оловке или прстима . Уколико немају фолију, могу да премажу рад белом бојом како би се фокусирали само на текстуру . Када вајају у меком материјалу треба да креирају текстуре плански (глачањем, урезивањем, утискивањем...). Наставник указује на то да понекад физичка текстура највише утиче на утисак о делу, нарочито када је реч о скулптури и дизајну ентеријера (показати примере). Визуелна текстура се још увек не објашњава, али се истражује искуствено – ученици могу да цртају текстуре разноврсним линијама, да осликају папир (разливањем боје, прскањем, дувањем кроз сламчицу...), да користе технике колаж, фротаж, гратаж, суминагаши или ебру. Технике На основу сопствене процене наставник у трећем или четвртом разреду објашњава да су акварел боја и папир материјали за ликовно обликовање, а акварел техника начин на који се тај материјал обликује . Ученици могу да испробају сликање акварел бојом на сувом папиру и сликање на влажном папиру. Уобичајено уче гваш технике (влажни нанос, полусуви нанос, испирање, гребање...) пре него што почну да користе темпере, али то није правило . У штампање графика се уводе прављењем импровизованих матрица . Најједноставнија се припрема на употребљеној стиропор (полистирен) тацни за паковање хране . На полеђини тацне цртеж се лако урезује фломастерима, а боја се наноси широком четком или комадићем чврстог картона . Осим оловкама и четкицама било би добро да цртају и импровизованим прибором (згужваним папиром/кесом/фолијом, гранчицама, боровим иглицама...), јер то помаже да „ослободе руку“ и да боље организују композицију. Скулптуре могу да обликују од папира, картона, лако		

савитљиве жице, тканине, комбиновањем разноврсних материјала ... Затим, од меких материјала: глинамола, школске глине, полимерне глине која се не пече („FIMO AIR“), „магичне глине“ (пенаста глина са гранулама стиропора,кинетичка глина, „Mad Mattr“...) или масе коју су сами направили . Треба имати у виду следеће . Неке масе се споро суше, па је тешко пренети рад од школе до куће без оштећења . Боље је да не користе пластелин, јер има врста које се уопште не суше, као и миришљавих које садрже алергене . Неке масе не прљају руке и радну површину. Скулптуре се обликују белом масом или масом у боји природних материјала, а која може и да се „патинира“ бојом . Наставник може да покаже и корисне технике које нису кључне за достизање исхода . На пример, може да демонстрира како се од мараме или комада платна обликује торба/завежљај савијањем и везивањем („фурошики“ техника), како се од омота за бомбоне обликују торбе, футроле ..., како се плете прстима, како се обликују корпе од папира, како се савијају оригами фигуре, како се пакују поклони, како се савијају украсне машне, како се праве лампиони, како се праве/декоришу сенила ... Ученици могу да вежбају те технике и код куће, али је важно да на часу осмисле или договоре намену тих радова (украс за собу, украс за учионицу/школу, лични предмет, поклон за некога, радови за школски продајни сајам...). Ученици упознају неколико уметничких заната које наставник бира у складу са темама и задацима које је планирао, локалном традицијом или интересовањима ученика . Одабрани садржаји се интегришу са одговарајућим садржајима овог и других програма . Учење може да се реализује у одабраном етнографском музеју . Уколико наставник планира радионицу или пројекат који укључује прављење уметничких рукотворина у школи препорука је да се користи материјал за рециклажу.		

Уметничка рециклажа је важна тема . Наставник може да покаже примере уметничких пројеката у нашој земљи, као што су: „Убаци лименку доврши скулптуру“, скулптура „Ђубровиште са Великог ратног острва“ (Београд), „Еко-мрав“ (Суботица), „Птица робот“ (Бор, Београд)... и примере уметничких дела направљених од предмета за рециклажу (на пример, унети у претраживач називе уметничких група: „FigJamStudio“, „Skeleton Sea“ или „Guerra de la Paz“ и имена уметника:Aurora Robson,Subodh Gupta,Moaffak Makhoul или Sean E. Avery). Школе које имају средстава и планирају набавку дигиталне технологије треба да имају у виду и ону која одговара настави Ликовне културе . На пример, мултимедијална лабораторија „i-Theatre“ произвођача „Edutech“ погодна је за интегрисану наставу Српског језика и Ликовне културе у првом циклусу . Дигиталне табле за цртање произвођача „Wacom“, као и ајпед таблети (iPadPro) подржавају стваралачки рад . Интерактивна школска табла „SMART Board“ са пројектором (на пример, серија 7000) има вишеструку намену (проучавање ликовног језика, компоновање, лоцирање уметничких дела...). У школама које имају савремену опрему и средства, ученици треба да уче о заштити здравља и правилној употреби уређаја, као и о значају сарадње са школама које немају такве услове . У школама које не могу да набаве одговарајућу опрему и средства, ученици могу да користе помагала која се једноставно праве . На пример, када се настава одржава у учионицама опште намене које немају одговарајуће столове ученици могу да направе од картона стони „штафелај“ (унети у претраживач: „DIY cardboard easel“). „Светлосне столове“ као што је, на пример, APH Light Box наставници могу да направе у сарадњи са родитељима (унети у претраживач: „DIY lighttabletutorials“).		

Све одабране садржаје је потребно повезати са причом о томе како се развијају креативне идеје, односно шта све може подстаћи (мотивисати) визуелне уметнике (и ученике) да стварају . Како би се осветио процес развијања идеја, наставник може да зада ученицима једноставну вежбу – да три пута преобликују исти троугао тако да креирају три различита сложена облика из маште . Вежба може да се понови са другим обликом, мрљом или шаром . Ученици треба да знају и то да савремена технологија утиче на начин изражавања визуелних уметника . Наставник може да покаже један очигледан пример (унети у претраживач име графичког дизајнера: Canion Shijirbat или Шижирбат – финал).		
Композиција У овој целини су груписани садржаји везани за организацију композиције . Композиција Ученици треба да знају да је ликовна композиција целина коју је створио уметник и да се делови композиције називају ликовни елементи (ученици су упознати са обликом, линијом, бојом и текстуром). Уколико сами затраже додатна објашњења, наставник пружа најједноставнија . На пример, текстура листа није ликовни елемент, јер лист није створио уметник, већ природа . Али, ако осушени лист залепимо на ликовни рад, његова текстура ће постати део композиције (ликовни елемент). Наставник не објашњава врсте композиција и принципе компоновања, али разговара са ученицима о уметничким делима и ученичким радовима (који елементи су слични, а који потпуно различити, шта се највише истиче, шта се понавља...). Током године прати како ученик напредује, да ли увек распоређује елементе на исти начин, да ли црта мање фигуре и оставља превише празног простора на папиру, да ли су фигуре у предњем и задњем плану истих димензија ... Наставник не исправља ученике и не објашњава однос простора	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална, одговорно учешће у демократском друштву

и композиције, перспективу, скраћења, димензије и планове, већ прилагођава задатке и активности како би подстакао напредовање свих ученика . На пример, може да зада ученицима да заједно или у тимовима цртају на већем формату папира или кредама у боји у школском дворишту. Сликање аутопортрета, градског и сеоског пејзажа, цртање четком и бојом (без употребе оловке) на различитим форматима папира, компоновање само бојом, распоређивање разноврсних облика колаж техником ... помаже да ученици боље организују елементе . Равнотежа се објашњава као баланс, на примерима из свакодневног живота (клацкалица, стајање на једној нози...), а ученици проналазе тежиште тела искуствено, док обликују или конструишу тродимензионалне радове . Организација композиције се примењује у свим задацима и повезује се са осталим садржајима овог програма . Орнамент У току године наставник планира најмање два задатка . Један задатак је везан за наслеђе – ученици на мањем формату папира прецизно цртају орнамент за вез, чипку, филигран, ћилим, чарапе, прекривач ... Могу да користе милиметарски папир или папир на квадратиће, лењир, шестар, паус папир , јер треба да воде рачуна о томе да шара буде симетрична . Пре него што осмисле орнамент, потребно је да одреде за који предмет/објекат је намењен . Орнаменте могу да раде и када обликују празничне украсе . Овај задатак/задаци се интегришу са садржајима других програма . Други задатак је дизајн орнамента за било који предмет који користе (патике, мајица, обележивач за књиге, шнала за косу, шоља...), а на који могу да пренесу нацрт одговарајућим перманентним маркерима (уз помоћ старијих). Или, могу да дизајнирају предмет/објекат који је украшен орнаментом (орман, столица, камион, воз, капут, торба, саксија...)		

било којом техником коју сами одаберу. Као подстицај наставник може да покаже фотографије, на пример, аутомобила украшених орнаментима (унети у претраживач: „vochol“). Други задатак се везује за развијање креативних идеја .		
Споразумевање Циљ учења предложених садржаја је оспособљавање ученика за правилну, учтиву, добронамерну, ефектну и ефикасну комуникацију. Говор тела Предложене вежбе су фокусиране на невербално изражавање мимиком и телом . Наставник објашњава да се и без говора, лицем и телом, може пренети порука, испричати прича или насликати слика. Као пример може да послужи инсерт наступа мађарске трупе „Attraction“ (унети у претраживач: Attraction Shadow Theatre Group). Уколико ученици до трећег разреда нису вежбали пантомиму треба да почну од читања израза лица и изражавања емоција . Затим, да тумаче и изражавају поруке које шаљемо неким општепознатим (у нашој култури) гестом или држањем тела (стани , крени, прићи, слажем се, нећу, извини и сл.) и неке једноставне радње (чисти метлом, свира...). Ученици који су то већ радили вежбају невербално исказивање неке ситуације (на пример, сусрет два пријатеља, пробирљиви купац и сл.). Важно је да сви ученици буду укључени да би се ослободили треме и несметано развијали креативност, заједништво и међусобно уважавање . Ако је потребно, ученици могу да погледају и неки смешан снимак (на пример, унети у претраживач: Mr.Bean's Holiday Dance Scene). Наставник повезује одабране вежбе са одговарајућим садржајима овог и других програма (имајући у виду да се програмски циљеви и методика разликују). На пример, може да формира тимове и подели задужења – док неки чланови тима глуме или рецитују, други их прате	Говор тела . Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације . Тумачење визуелних информација . Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње ... Пејзаж, портрет, аутопортрет . Слика, текст, звук . Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди ... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке ...	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, дигитална, одговорно учешће у демократском друштву

покретима, мимиком или „специјалним ефектима“ (осветљавају глумце, померају делове сценографије, формирају облик рукама или телима, производе звучне ефекте...). Тумачење визуелних информација Тумачење визуелних информација је континуирана активност која се не планира као посебан час, већ као део задатака . Предложени садржаји се односе на тумачење слика независно од додатних информација као што су звук, текст и др . Сваки пут када ученицима покаже неку слику, наставник поставља питање: „Шта ово значи?“, како би се навикли да размишљају о садржају . Наставник прво указује на то да неки облици, боје, шаре и текстура у природи саопштавају неку поруку (показати примере). На пример, тамно сиви облаци најављују кишу, тамнија и храпавија кора дрвета указује на север, рогови јелена супарнику указују на његову снагу, када се осећа угрожено једна врста гусенице (Hemeroplanes triptolemus) заузима положај у коме личи на отровну змију. Нека бића комуницирају само визуелно . На пример, карипска гребенска лигња (Sepioteuthis sepioidea) „разговара“ тако што мења боје и шаре . Визуелни знаци у природи омогућавају живим бићима да преживе . Визуелни језик који користе људи је најсложенији – слике користимо и да бисмо нешто продали, забавили друге, изазвали одређене емоције, помогли угроженима, навели друге да размишљају о важним темама ... Наставник показује познате знаке које ученици виђају у окружењу, а затим и оне који се често виђају на амбалажама и производима и разговара са ученицима о томе зашто је важно да разумеју те слике . Затим се разговора о сложенијим знацима и симболима (заставе, грбови, амблеми). Садржаји из хералдике се усклађују са узрастом ученика . На пример, наставник може да покаже заставе из целог света и да тражи од ученика да процене (без		

пребројавања) која боја се највише користи на заставама, затим, која комбинација боја се најчешће користи, које заставе су сличне, које заставе су сличне нашој, које заставе се битно разликују од осталих ... Потребно је да размишљају и о томе како се споразумевамо одећом . Ко и зашто носи униформу, ко дизајнира униформе? Затим, шта је народна ношња, у којим приликама се некада носила, да ли се још увек носи и када, како изгледају ношње њиховог краја ... Наставник одређује количину информација о ношњама у зависности од броја етничких група у општини (део може да се планира за следећи разред). Уметничка дела се и даље користе као мотивација за стваралачки рад, али су појачани захтеви који се односе на доживљај и тумачење садржаја . На пример, наставник може да покаже репродукцију слике „Шетња . Дама са сунцобраном“ Клода Монеа, да пита ученике шта је приказано, шта мисле да се дешавало пре тренутка који је приказан, а шта после, ученици могу да напишу или да насликају причу према овом делу (или неком другом). Наставник показује неколико значајних дела српске уметности, бирајући она чији садржај је усклађен са сазнајним способностима и предзнањима ученика . Листа музеја се може наћи на адреси: http://muzejirade.com. Слика, текст, звук Предложени садржаји омогућавају медијско описмењавање . Препорука је да се почне од мултимедијалних садржаја, који су сложенији, али су ближи искуству ученика . Наставник може да укаже на то да рекламе на телевизији и на интернету, билборди, брендирана аутобуска стајалишта, кратки анимирани филмови ... најчешће нису намењени деци или нису увек добронамерни . Међутим, превише разговора о негативним странама савремене медијске културе може бити контрапродуктивно или без икаквог ефекта, па је боље да се фокус помери на		

позитивне аспекте . На пример, наставник може да прикаже снимак „Waka Waka“, флешмоб који се одржао у Холандији с циљем да се прикупи помоћ за Кенију. Затим, да тражи од ученика да се распитају коме је најпотребнија помоћ у њиховој општини, у каквој акцији би могли да учествују да би помогли ... Већина квалитетних кратких анимираних филмова не одговара узрасту ученика, али поједини могу послужити као увод у васпитне теме (на пример, Пиксаров „For The Birds“ или серија „Minuscule“ или „Tuurngait“, дипломски рад студената из Арла). Када је реч о маркетингу, као пример могу да послуже рекламе „The Power Of Teamwork“, белгијске компаније „Линија“ (De Lijn), билборд који рекламира млеко произвођача „Anando“ (у Индији), а у нашој земљи билборд који рекламира Манчмелоу, агенције „Ovation BBDO“ . Савремени билборди и рекламни панои могу да буду и корисни свим грађанима. У нашој земљи је развијен систем паметних клупа и аутобуских стајалишта која се напајају соларном енергијом и имају више функција („PETROSOLAR“), а тим научника из Перуа развија билборде који пречишћавају ваздух у градовима . Ученици треба да разговарају о порукама, оригиналности и доживљају приказаних примера . Наставник указује на то да визуелни уметници креирају мултимедијалне садржаје тимски . Није предвиђено да ученици уче о фазама продукције у првом циклусу, важније је да развијају креативност тако што ће се трудити да дизајнирају карактере (осмисле изглед и особине јунака). Најлакше је да нацртају јунака у боји (јунак може да буде фантастично биће, човек, животиња, биљка, предмет...). Наставник може да помогне питањима: Како се зове? Како се креће? Шта је на твом јунаку посебно, по чему се истиче? Да ли је добар или лош? Шта воли да једе? (ученици записују најважније особине на маргини поред цртежа).		

Јунак се затим смешта у неку причу или рекламу . Плакат је мање сложена форма оглашавања и ученици могу да га раде више пута у току године, уколико постоји потреба . Основна карактеристика плаката је да садржи саопштење за јавност на већем формату папира, а школски плакати могу да садрже само интерна обавештења (на пример, обавештење о школској забави), образовне садржаје (на пример, азбуку/абецеду) или васпитне (на пример, правила понашања). Наставник и ученици се договарају шта ће саопштити, да ли ће плакат садржати само текст или текст и слику, да ли ће се реализовати као одељенски рад (један плакат) или рад више тимова (више плаката), која техника/технике ће се користити и на ком формату (уобичајени формат за школу је 100x70cm, али то није правило). Ученицима не треба постављати превише захтева везаних за ликовно-графичко обликовање плаката (захтеви ће се постепено повећавати у старијим разредима). Лепо писање се примењује на часу када се раде плакати, честитке, позивнице ... Сви ученици могу да дизајнирају слова свог имена, било којом техником . Заинтересовани ученици могу да вежбају код куће калиграфско писање једног или неколико слова договореног словолика (фонта), на формату А4, А5 или А6, користећи фломастере широког равног врха .		
Простор Предложени садржаји су везани за истраживање и обликовање простора . Облици у простору Ученици треба да разговарају о отвореном и затвореном простору у којем су изложена уметничка дела, колико је значајно да прилаз уметничком делу буде уређен, да дело буде осветљено на одговарајући начин, да буде постављено на одговарајуће место, да буде заштићено ако је потребно ...	Облици у простору. Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије,	сарадња, компетенција за учење, комуникација, естетичка, решавање проблема, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће

Било би добро да наставник припреми фотографије различитих простора (плажа, њива, воћњак, шума, депонија, градски трг, улица, парк, пијаца, учионица...) и слику познатог споменика (изрезану по контурној линији), да тражи од ученика да „поставе“ споменик у сваки од тих простора и процене како се мења утисак о споменику у зависности од окружења . Исто може да се уради са уметничким сликама и музејским експонатима . Наставник подстиче ученике да на креативан и ефектан начин изложе своје радове . Може да покаже један пример (качење штипаљкама или излагање на спојеним картонским кутијама у виду „тотема“ или формирање „фриза“ ...), ученици се надовезују предлозима . Наставник бира примере, задатке и активности везане за оптичке илузије (планирајући део и за следећи разред). На пример, добри примери симетрије су Ешерови радови (унети у претраживач: www.mcescher.com/gallery/symmetry/), за вежбе опажања добри примери су (одабрани) радови Олега Шупљака (Oleg Shuplyak), за илузије на фасадама зграда и у ентеријеру очигледан пример су радови Леандра Ерлиха (Leandro Erlich), а већи избор се може наћи на интернету (унети у претраживач: „optical illusions“). Оп-арт на равној подлози ствара илузије кретања и илузије испупчених и удубљених објеката . Наставник указује и на то да у свету, а и у нашој земљи постоје музеји илузија . Ученици могу да раде једноставне оптичке илузије (на пример, оп-арт вртешке) или да раде сложени школски пројекат: да обликују сценски простор користећи ЛЕД траке, фолије, огледала, декор изрезан од лепенке ... Идеје за сценски дизајн се могу пронаћи на интернету (на пример, унети у претраживач: Alice in Wonderland scenic design). Кретање	уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама...Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.	у демократском друштву

Приказивање покрета и кретања је садржај који се реализује током целе године у оквиру различитих задатАналитичко посматрање покрета и кретања се у најмањој мери вежба на примерима уметничких дела и то само на очигледним и једноставним . На пример, наставник може да покаже неколико пејзажа Саве Шумановића, а да ученици уоче да ли неке од приказаних облика покреће ветар, затим, дело „Под јабуком“ (Гружанка са дететом), Ђорђа Крстића, на којој треба да уоче и протумаче покрете мајке и детета ... Вежбе опажања су делотворније када ученици свесно обраћају пажњу на покрете и начин кретања у простору у коме се налазе . Наставник их упућује да и ван наставе посматрају кретање (како се њишу гране, како ветар покреће суво лишће на тлу, како пада киша ...). У првом циклусу ученици углавном компонују на основу памћења покрета и кретања, али напредни ученици могу да раде и по природи (моделу). Ученици могу да креирају кинетичке скулптуре (уколико то нису радили у претходном разреду). Када раде перформанс , могу да користе провидну фолију или старе чаршаве и ЛЕД батеријске лампе (одабрати најнижу цену) стварајући композиције светла и сенке (наставникака и активности .		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	На почетку сваког задатка/активности наставник кратко информише ученике шта ће учити и зашто то уче . То је нарочито важно зато што се учење одвија кроз игролике, забавне задатке и активности, па се може десити да ученици не обрате пажњу на процес учења и стварања . По завршетку рада излажу се сви радови како би ученици могли да пореде решења и уче једни од других . Самопроцена радова је вербална или писана . Наставник тражи од ученика да усмено опишу свој рад или да напишу нешто о свом раду . Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да	

	користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученици на листићу пишу: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила . Када се ученици ликовно изражавају, могу да напишу: 3 ствари о којима сам размишљао/размишљала током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио/променила или бих урадио/урадила другачије . На листићу се уписује име, презиме и назив рада (може и датум), а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку . Ученици не треба да наводе више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када им ништа није јасно или сматрају да је рад упропашћен . Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученике да идентификују најважнији пропуст и да се фокусирају на његово уклањање . Листићи за самопроцену дају наставнику потпунију слику о напредовању ученика . Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: — Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...); — однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...); — однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...); — разумевање (разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...); — повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...); — оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...);

	— вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао, утисак, опажање, емоције...); — употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју). Елементи могу и другачије да се формулишу . Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка .

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ рада у настави Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред:3.
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Слушање музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином;	19

		– комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст;	
2	**Извођење музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике;	11

		– самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;	
3	**Музичко стваралаштво**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима; – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама – модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама. осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Комуникација; Одговорно учешће у друштву; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Рад са подацима и информацијама;
	Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од ха до це2. Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.	Естетичка; Дигитална компетенција; Сарадња; Комуникација; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Одговорно учешће у друштву; Одговоран однос према здрављу; Одговоран однос према околини;

	Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це1 до ге1). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.	
Слушање музичких примера, разговор и анализа Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Певање и свирање на ритмичким инструментима Рад са нотним записом и практичне вежбе Импровизација, групни рад и пројекти Анализа музичких примера уз визуелну подршку Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање Корелација са другим предметима (историја, ликовна култура, географија) Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска мпћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса;	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).	Естетичка; Сарадња; Дигитална компетенција; Компетенције за учење; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема;

Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијам а, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљиво ст и предузетничка компетенција. 4 Хронолошко праћење развоја музике и повезивање са друштвеним контекстом –		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима 7 Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Сви показатељи процене посматрају се у односу на индивидуалне могућности ученика, тако да се вреднује његов лични напредак и ангажованост у музичким	

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Циљ рада у настави Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Разред: трећи
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 108

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Физичке способности** Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	- примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - прати промене у тежини и висини код себе и других; мај - коригује сопствено држања тела на основу савета наставника; - правилно држи тело;	6
2.	**Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине** 1. Атлетика 2. Спортска гимнастика 3. Основе тимских, спортских и елементарних игара 4. Плес и ритмика 5. Полигони	- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;	102
3.	**Физичка и здравствена култура** 1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	- користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;	

		- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује здравствено - хигијенске мере пре, у току и након вежбања и у другим животним ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - користи здраве намирнице у исхрани; - повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета у вежбању; - се придржава правила вежбања; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању;	На свим часовима

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Физичке способности Развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа . Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој . Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално - техничким условима за рад; - подстицање ученика на самостално вежбање; - правилно држања тела .	Вежбе за развој снаге са и без реквизита . Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита . Вежбе за развој аеробне издржљивости . Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге . Вежбе за развој координације . Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности .	- Компетенције за целоживотно учење - Естетска компетенција - Брига за здравље
Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине Учење моторичких вештина остварује се кроз различите активности применом основних дидактичко-методичких принципа и метода рада неопходних за достизање постављених исхода. Моторичке вештине треба да омогуће ученицима сналажење у свакодневним и специфичним животним ситуацијама у којима се очекује њихова примена.	**Атлетика**Техника трчања . Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета . Скок увис прекорачном техником. **Спортска гимнастика** Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови . Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора.	- Компетенције за целоживотно учење - Вештина комуникације - Решавање проблема - Естетска компетенција - Вештина сарадње

Ученицима који имају потешкоће са одређеним моторичким вештинама, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених, или предвежбе. Ученицима који имају потешкоће да достигну предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигну у наредном периоду. У раду са напреднијим ученицима могу се користити додатни садржаји	Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. **Основе тимских, спортских и елементарних игара** Између четири ватре. Мини-рукомет . Футсал – „мали фудбал“. **Плес и ритмика** Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом . Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази. **Полигон** Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима	
Физичка и здравствена култура Развијање знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др. Поред наведеног у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције и интеркултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.	**Култура вежбања и играња** Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара . Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности. **Здравствена култура** Моје срце – пулс. Дисање и вежбање . Хигијена простора за вежбање . Значај воћа и поврћа у исхрани . Значај воде за организам и вежбање . Поступање у случају повреде .	- Вештина комуникације - Вештина за живот у демократском друштву - Естетска компетенција - Вештина сарадње - Брига за здравље
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик правилно изводи вежбе обликовања и истезања, показује напредак у координацији, равнотежи и спретности; учествује у активностима примереним узрасту; развија	

	издржљивост кроз игру и кретање; одржава правилно држање тела током вежбања; разликује брзину, снагу, гипкост и издржљивост кроз практичне активности; безбедно користи простор и реквизите; показује упорност и ангажовање током рада. Ученик правилно хода, трчи, скаче и прескаче препреке; успешно изводи елементе бацања, хватања и вођења лопте; повезује покрете у једноставне моторичке задатке; прати ритам и изводи једноставне елементе уз музику; сналази се у елементарним играма; показује спретност при коришћењу реквизита; примењује научене покрете у игри и свакодневним активностима; показује напредак у прецизности. Ученик поштује правила игре и договорена правила понашања; сарађује са вршњацима и показује тимски дух; развија позитиван однос према физичком вежбању; води рачуна о личној хигијени и опреми за час; разликује здраве и нездраве навике; показује одговорност према свом и туђем здрављу; препознаје значај физичке активности за раст и развој; показује самосталност и дисциплину током часа.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Циљ рада у настави је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: Трећи
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Људска права** Сви различити, а сви равноправни	- својим понашањем показује да прихвата различитост других; - препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; - се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама;	10

		- препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима;	
2.	**Демократско друштво** Ја и други у локалној заједници	- укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; - објасни разлику између саосећања, солидарности и сажаљења на датом примеру; - укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; - наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце;	11
3.	**Процеси у савременом свету** Снага узајамне помоћи	- наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; - тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; - наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; - опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници;	9
4.	**Грађански активизам** Акција солидарности у локалној заједници	- пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; - испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; - заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере за рад и комуникацију; -подстицање ученика на активно учешће и слободно изражавање мишљења;	**Људска права** Различитост Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема

-развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање наставних садржаја са искуствима ученика из школе, породице и окружења; -учење кроз искуство, игру, истраживање и заједничке активности; подстицање одговорности, самосталности и иницијативе ученика; -развијање способности ненасилног решавања сукоба; -неговање демократских вредности и заједништва. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење мишљења. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, пријатељство, сарадња, различитости, поштовање правила, решавање конфликата и брига о заједници.	Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници. Равноправност мушкараца и жена Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности. Осетљиве друштвене групе Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот заједнице и остваре своје потребе и права. Стереотипи и предрасуде Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију. Дискриминација Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.	- компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере за рад и комуникацију; -подстицање ученика на активно учешће и слободно изражавање мишљења;	**Демократско друштво** Локална заједница Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским,	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно

-развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање наставних садржаја са искуствима ученика из школе, породице и окружења; -учење кроз искуство, игру, истраживање и заједничке активности; подстицање одговорности, самосталности и иницијативе ученика; -развијање способности ненасилног решавања сукоба; -неговање демократских вредности и заједништва. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење мишљења. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, пријатељство, сарадња, различитости, поштовање правила, решавање конфликата и брига о заједници.	кулурним и уметничким активностима. Комуналне услуге Услуге од општег интереса за све грађане локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари. Институције и организације Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације. Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници. Наша локална заједница Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана,. Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље). Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глувим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз). Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно. Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.	учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере за рад и комуникацију; -подстицање ученика на активно учешће и слободно изражавање мишљења; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције;	**Процеси у савременом свету** Солидарност Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажаљења и солидарности. Примери акција солидарности у нашој локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у

-повезивање наставних садржаја са искуствима ученика из школе, породице и окружења; -учење кроз искуство, игру, истраживање и заједничке активности; подстицање одговорности, самосталности и иницијативе ученика; -развијање способности ненасилног решавања сукоба; -неговање демократских вредности и заједништва. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење мишљења. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, пријатељство, сарадња, различитости, поштовање правила, решавање конфликата и брига о заједници.	болесних, СМС акције прикупљања новца). Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције). Медији као подршка солидарности. Волонтирање Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама. Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца). Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници. .	демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне и безбедне атмосфере за рад и комуникацију; -подстицање ученика на активно учешће и слободно изражавање мишљења; -развијање међусобног поштовања, сарадње и толеранције; -повезивање наставних садржаја са искуствима ученика из школе, породице и окружења; -учење кроз искуство, игру, истраживање и заједничке активности; подстицање одговорности, самосталности и иницијативе ученика;	**Грађански активизам** Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ. Одређивање циља акције. Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу

-развијање способности ненасилног решавања сукоба; -неговање демократских вредности и заједништва. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење мишљења. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, пријатељство, сарадња, различитости, поштовање правила, решавање конфликата и брига о заједници.		- компетенција за рад са подацима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Процена развијености компетенција ученика заснива се на континуираном праћењу понашања, учешћа и односа ученика према другима током наставних активности. Показатељи треба да буду прилагођени узрасту ученика и усмерени на подстицање позитивног развоја детета.	

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ предмета: Циљ предмета је да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 3.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Свет је створен за тебе, чувај га! –уводни час**	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. Разреда основне школе;	1
2.	**Бог ствара свет и човека**	Ученик ће бити у стању да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави – Цркву и да разуме да се права слобода изражава као љубав према другим људима, природи и Богу	8
3.	**Бог нас воли**	Ученик ће моћи да препозна да Бог брине о свету и да наведе примере Божјег старања	7

		као и да увиди кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу	
4.	**Заједница Бога и света кроз човека**	Ученик ће уочити да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом „разговара" преко човека и да прошири своје знање о служењу Светога Саве Богу и нашем народу	7
5.	**Литургија – преображени свет**	Ученик ће моћи да уочи да се захвалност Богу показује кроз наше дарове, као и везу између Литургије и спасења човека и света	7
6.	**Човек и природа**	Ученик ће бити у стању да препозна личну одговорност за творевину и биће подстакнут на очување животне средине	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; разговор; тумачење библијских текстова; анализа књижевних текстова и песама	• Појам Светога Писма као књиге откривења • Библијско казивање о стварању света по данима • Стварање човека • Песма „Молитва" Бранко Радичевић • Прича „Паче" А. Солжењицин	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према околини
Разговор; препричавање библијских догађаја; анализа поучних прича; повезивање наставних садржаја са искуством ученика	• Прича „Себични џин" О. Вајлд • Прича Св. Владике Николаја о томе како је Господ са Богородицом избавио пастира Давида из невоље • „Љубавна песма", М. Данојлић (о маслачку и облачку) • Јављање анђела Богородици; • Јављање анђела Јосифу; • Сусрет Богородице и Јелисавете; • Јављање анђела пастирима; • Јављање анђела мудрацима; • Анђео јавља Јосифу да склони породицу у Египат; • Молитва Анђелу чувару; • Песма: „Анђели певају"	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи
Усмено излагање; разговор; анализа примера из живота Светог Саве;	• Прича „ Три дрвета"(Ова прича је и Божићна и Васкршња)	Компетенција за учење; Комуникација;

повезивање наставних садржаја са свакодневним животом	• Подизање задужбина – најзначајније задужбине Светога Саве и Светог Симеона Мироточивог • Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера • Прича: Доброчинство – најлепши начин да постојиш, из књиге «Мали анђео», Н. Витошевић	Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; анализа литургијских симбола и дарова; повезивање наставних садржаја са литургијским животом	• Твар у Литургији – хлеб и вино • Песма "Како настаје хлеб" Лидија Поповић • Твар у Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, грожђе... • Прича о удовичиној лепти • Велика Јектенија • Прича „Мудри чобанин" Патријарх српски Иринеј Гавриловић • Библијско казивање о васкрсењу Лазара • Казивање о женама мироносицама на Христовом гробу („Зашто тражите живога међу мртвима")	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према другима
Разговор; анализа поучних прича; повезивање наставних садржаја са очувањем природе; постављање проблемских питања	Поучне приче: • „Свети Власије благосиља животиње" • „Игуман и медвед" • „Необична лађа" (Свети Елије и крокодил) • „Свети Серафим и медвед" • Песма „Радуј се" М. Одаловић • Христова парабола о талантима	Компетенција за учење; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје основне појмове православне вере, уочава значај Божјег стварања света и човека, показује одговоран однос према природи и другима и развија интересовање за живот Цркве.	

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 3. разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Starter unit – Hello!** / Уводни часови /	- препознају и именују ликове из уџбеника;- знају да се представе, користе формалне и неформалне поздраве и једноставне изразе који се односе на општу друштвену комуникацију са вршњацима;- умеју да изговоре, читају и пишу боје, дане у недељи и бројеве до 10	2
2.	**UNIT 1: What is this?** / У школи /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на предмете из учионице;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова Aa, Bb, Cc, Dd; - препознају повезаност гласова /æ/, /b/, /k/, /d/ са словима a, b, c, d;- разумеју суштину и детаље дескриптивног текста који читају/ чују; - разговарају о предметима из учионице користећи једноставна питања и одговоре;- напишу кратак опис својих предмета	3
3.	**UNIT 2: Playtime!** / Играчке /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на играчке;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова Ee, Ff, Gg, Hh; - препознају повезаност гласова /e/, /f/, /g/, /h/ са словима e, f, g, h;- разумеју суштину и детаље песме коју прочитају/ чују;- питају и кажу чије је нешто и разговарају о омиљеним играчкама;- напишу кратак текст о својим омиљеним играчкама	3

4.	**UNIT 3: This is my nose!** / Тело /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на делове тела;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- разликују и правилно користе једнину и множину именица и облика глагола;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова Ii, Jj, Kk, Ll; - препознају повезаност гласова / ɪ /, /dʒ/, /k/, /l/ са словима i, j, k, l;- разумеју инструкције које прочитају/чују;- опишу себе и своје тело (усмено и писмено)	4
5.	**UNIT 4: He`s a hero!** / Занимања /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на занимања;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова Mm, Nn, Oo, Pp; - препознају повезаност гласова /m/, /n/, /ɒ/, /p/ са словима m, n, o, p;- разумеју суштину и детаље дескриптивног текста који прочитају/чују;- питају и кажу да ли је и шта је неко по занимању;- напишу кратак текст о занимањима чланова породице и правилно користе велико слово на почетку и тачку на крају реченице	3
6.	**UNIT 5: Where`s the ball?** / У парку /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на игру у парку; - разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова *Qq, Rr, Ss, Tt, Uu*; - препознају повезаност гласова /kw/, /r/, /s/, /t/, /ʌ/ са словима *q, r, s, t, u*; - разумеју суштину и детаље описа слике који прочитају/чују;- питају и кажу где се нешто налази;- напишу кратак опис парка из свог окружења.	4
7.	**UNIT 6: Billy`s teddy!**	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на чланове породице;	4

	/ Моја породица /	- разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу мала и велика латинична слова *Vv, Ww, Xx, Yy, Zz*; - препознају повезаност гласова /v/, /w/, /ks/, /j/, /z/ са словима *v, w, x, y, z*; - разумеју суштину и детаље описа слике који прочитају/чују;- кажу и напишу чије је нешто;- напишу кратак текст о стварима које припадају другима (члановима њихове породице).	
8.	**UNIT 7: Are these his trousers?** / Моја одећа /	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на одевање; - разумеју кратку причу која се односи на тему;- препознају и правилно напишу сва мала и велика латинична слова; - препознају повезаност свих до сада научених гласова са свим до сада наученим словима;- разликују једнину и множину именица, показних заменица и правилно користе облике једнине и множине глагола;- разумеју суштину и детаље стрипа који прочитају/чују; - кажу чије је нешто;- напишу кратак текст о својој омиљеној одећи.	4
9.	**UNIT 8: Where`s Grandma?** / Моја кућа / **Unit 13 Tidy up!** / Моја соба /	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на просторије / простор у кући / стану; - разумеју кратку причу која се односи на тему; - разликују гласове /s/, /h/ /ʃ/ и препознају повезаност гласа /ʃ/ са комбинацијом слова *sh* на почетку и на крају речи;- питају, кажу и напишу где се неко или нешто налази;- разумеју суштину и детаље описа који прочитају/ чују;- питају, кажу и напишу где се неко или нешто налази;- напишу кратак опис своје куће /свог стана.	8

10.	**Unit 9 Lunchtime!** / Оброци / **Unit 12 Dinnertime!** / Храна и пиће /	- препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на храну;- разумеју кратку причу која се односи на тему; - разликују гласове /к/, /h/, /tʃ/ и препознају повезаност гласа /tʃ/ са комбинацијом слова *ch* на почетку, у средини и на крају речи;- користе облике неодређеног члана *a / an*;- питају, кажу и напишу шта имају / немају;- разумеју суштину и детаље описа који прочитају/ чују;- опишу шта имају за ручак усмено и писмено- правилно изговоре глас /e/, изоловано и у средини речи и повежу га са словом *e*; - питају, кажу и напишу шта неко воли / не воли; - се снађу и пронађу тражене детаље у менију који читају;	7
11.	**Unit 10 A new friend** / Пријатељи /	- препознају, именују, прочитају и напишу придеве којима се описује коса; - препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на облике;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- разликују гласове /t/, /s/, /θ/ и препознају повезаност гласа /θ/ са комбинацијом слова *th* на почетку и на крају речи;- питају, кажу и напишу шта неко има / нема;- разумеју суштину и детаље описа у писму које прочитају/ чују; - опишу себе и друге, усмено и писмено.	3
12.	**Unit 11 I like monkeys!** / У ЗОО врту /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на дивље животиње; - разумеју кратку причу која се односи на тему;- правилно изговоре глас /æ/, изоловано и у средини речи и повежу га са словом *a*; - кажу и напишу шта воле / не воле;- опишу животиње – величину и боју; - разумеју суштину и детаље песме коју прочитају/чују;-	4

		опишу животињу коју воле / не воле, усмено и писмено.	
13.	**Unit 14 Action Boy can run!** / Активности /	-препознају, прочитају и напишу глаголе којима изражавају радње;- разумеју кратку причу која се односи на тему;- правилно изговоре глас /ъ/, изоловано и у средини речи и повежу га са словом *о*; - комуницирају о способностима;- разумеју суштину и детаље описа који читају/ чују; - кажу и напишу шта умеју / не умеју да раде.	4
14.	**Unit 15 Let`s play ball!** / На плажи /	-препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на плажу;- разумеју кратку причу која се односи на тему; - правилно изговоре глас /ʌ/, изоловано и у средини речи и повежу га са словом *и*; - предложе заједничке игре и активности; - разумеју суштину и детаље садржаја постера који читају/ чују;- напишу кратак текст о изгледу и активностима на плажи.	3
15.	**Holidays**: Halloween, Christmas, New Year, Easter / **Празници**: Ноћ Вештица, Божић, Нова Година, Ускрс /	- препознају и именују појмове везане за празнике;- праве честитке и знају песмице;- уочавају сличности и разлике у начину прослављања;- разумеју једноставно исказане честитке и одговарају на њих;- упућују једноставне честитке;	4
16.	**Revision lesson** / Систематизација /	- кроз евалуацију и самоевалуацију ученик спознаје колико је градива усвојио и шта су потешкоће у учењу и раду - разумеју смернице које им наставник даје за даљи рад и учење	4
17.	**CONTROL** works (**Контролни задаци**)	-могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 5. разред фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци:** Комуникативни приступ, рад у пару и групи, игре улога,драматизацију, пројектне активности, аудио и видео материјале, радне листове, дигиталне садржаје и различите облике формативног и сумативног оцењивања **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике. **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре.	Речи и изрази који се односе на тему; језичке садржаје – -поздрав, упознавање, представљање уџбеника и активности које ће се одвијати у трећем разреду *-The Alphabet* *-Бројеви 1-20* *-Основне боје* *-Предмети у учионици* *Hi/Hello, how are you today? I'm fine,* *thank you, and you? I'm very well,thanks.* *Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. Hi, I'm Andrija. Hello,* *I'm Alex. What's your name? Who's* *this? It's my dog Rex ... This is Ana.* *She's/She is my friend.* Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости	-Рад са подацима и информаијама -Комуникација -Сарадња -Естетичка компетенција -Компетенција за целоживотно учење
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине.	**Unit 1 – What is this?** Изражавање количине и описивање предмета - школског прибора; постављање питања и одговарање на њих	-Рад са подацима и информаијама -Комуникација -Сарадња -Естетичка компетенција

Дигитални ресурси и мултимедија: Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину.	Препознавање свих малих и великих слова алфабета; препознавање гласова *Listen, point and repeat /say! Listen* *and read! Play the game! Hurry up!* *Close/Open the door/a window,* *Питања са* *Who/What/Where/How much/ many...* *Личне заменице – I, you…* *Присвојни придеви – my, your…* *Показне заменице – this/that, these/those*	-Компетенција за целоживотно учење
	Unit 2 – Playtime! Давање основних информација о себи, тражење основних информација о другима; описивање бића и предмета из непосредног окружења, омиљених играчака; основне боје *Whose teddy/book is this?It's Billy's* *teddy/mum's book. It`s my sister`s* *(kite); Can I…? Yes, but be careful!* *The Present Simple Tense глагола* *be/like/love* *-favourites* *-саксонски генитив / `s/*	- Целоживотно учење, -Вештина комуникације, -Еколошка компетенција
	Unit 3 – This is my nose Давање и тражење основних информација о себи и другима; описивање бића и животиња из непосредног окружења *Присвојни придеви – my, your…* *Показне заменице – this/that, these/those* *Модални глагол can за изражавање способности* *Императив*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње

	Unit 4 – He`s a hero! Именовање основних занимања и описивање активности *Who's this? He's / She's a teacher, pliceman...* *-велика слова и знаци интерпункције* *-Модални глагол can за изражавање способности*	Целоживотно учење,Вештина комуникације, Вештина сарадње
	Unit 5 – Where`s the ball? Именовање играчака и активности у парку *Where is it?; Prepositions / on, in, under, next to/; Capital letters, writing about the park; Initial sounds: q, r, s, t, u*	Целоживотно учење,Вештина комуникације, Вештина сарадње, Брига за здравље
	**Unit 6 – Billy`s teddy!** Препознавање, именовање и писање речи које се односе на чланове породице; *Possessive `s; Who`s this?; Question marks* *Writing about family things; Initial sounds: v, w, x, y,z*	Целоживотно учење,Вештина комуникације,Вештина сарадње, Решавање проблема
	Unit 7 – Are these his trousers? Именовање, читање и писање појмова које се односе на одећу *Possessive adjectives;* *The alphabet; Colours;* *Favourites; Constractions `s*	Целоживотно учење,Вештина комуникације, Вештина сарадње, Естетска компетенција,
	Unit 8 – Where`s Grandma? **Unit 13 – Tidy up!** Именовање појмова које се односе на просторије стану/кући и делове намештаја	Целоживотно учење,Вештина комуникације, Вештина сарадње

	Is she in the kitchen? Yes, she is/ No, she isn`t. *Where is he/ she? Where are they?* *Is he in the garden? Are they in the bathroom?* *There is/ are…*	
	Unit 9 - Lunchtime! Unit 12 - Dinnertime! Именовање појмова који се односе на храну и оброке (усмено и писмено) *I`ve got a sandwich. I haven`t got my lunchbox. Indefinite article- a, an* *Do you like…? Yes, I do. / No, I don`t.* *What do you like?*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Unit 10 - A new friend Описивање особа (коса, очи) и именовање појмова које се односе на облике; *He`s got../ She`s got…* *He/ She hasn`t got …* *It`s a circle…*	Целоживотно учење,Вештина комуникације, Вештина сарадње, Естетска компетенција, Решавање проблема
	Unit 11 – I like monkeys! Именовање помова које се односе на дивље животиње; *I like/ don`t like monkeys.* *They are big, little…* *They can run/ climb…*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње,
	Unit 14 – Action boy can run! Глаголи којима изражавају радње и способност да нешто умемо да урадимо *He can/ can`t …* *Can he…? Yes, he can./ No, he can`t.*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина сарадње
	**Unit 15 – Let`s play ball!** -препознају, именују, прочитају и напишу речи које се односе на плажу; *Let`s + verb*	Целоживотно учење, Вештина комуникације,

	Holidays Препознавање и именовање појмова везаних за различите празнике и прављење честитки, честитање и учење песмица	Вештина комуникације, Естетска компетенција, Вештина за живот у демократском друштву
	Revision lessons Кроз евалуацију и самоевалуацију ученик спознаје колико је градива усвојио и шта су потешкоће у учењу и раду	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Решавање проблема
	CONTROL works Евалуација усвојеног градива из граматике и вокабулара	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера знања,пројектни задаци. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.	

3.4. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 4. РАЗРЕД
СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: четврти
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Књижевност**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: чита са разумевањем различите врсте текстова;	80

		– укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;	
2.	**Језик (граматика и правопис)**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора;	50
3.	**Језичка култура**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – преприча текст из различитих улога/ перспектива; – чита текст поштујући интонацију реченице / стиха; – изражајно рецитује песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика;	50

		– препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу,честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Књижевност У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. У разговору са ученицима треба неговати способност ученика да опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју најразличитије особине и поступке ликова и донесу суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Посебно је важно што књижевност код ученика развија емпатију, тиме што се ученици уживљавају у	**Школска лектира** **Поезија** Шаљива народна песма *Женидба врапца Подунавца* Војислав Илић: *Јесен*/Владислав Петковић Дис: *Зима* Момчило Мошо Одаловић: *Молитва за маму* Мирослав Антић: *Космонаутска песма* Бранко Миљковић: *Песма о цвету* Добрица Ерић: *Завичај/Отаџбина је наша очевина*/Момчило Мошо Одаловић: *Птице косовчице* Мирослав Антић: *Прва љубав*/*Најљубавнија песма*/Алексије Марјановић: *Љубав* Бранко Ћопић: *Месец и његова бака*/Десанка Максимовић: *Пауково дело* Бранислав Црнчевић: *Кад би мени дали један дан* Владимир Андрић: *Дај ми крила један круг* Народна песма *Милош у Латинима*	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема

естетски свет дела и емотивно га проживљавају. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативних дела за децу из светске књижевности. Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела дечје књижевности. Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова за домаћу лектиру (предлози за читање). Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика. Поред дела из белетристике, програмом се подстиче и упознавање ученика са нашим знаменитим списатељицама,уметницама, научницама које су оставиле значајан траг у српској култури; са природним лепотама и културним знаменитостима Србије; са занимљивим пределима, народима, обичајима у свету, са правилима лепог понашања у породици и школи, кроз избор научно-популарних текстова из књига, енциклопедија и часописа. У допунски корспус лектире уведена су бројна савремена књижевна дела за децу, која су	Народна песма *Јетрвица адамско колено* **Проза** Народна прича о животињама: *Међед, свиња и лисица* Народна приповетка: *Најбоље задужбине* Народна приповетка: *Ветар и сунце* Народна бајка*: Пепељуга* Бранислав Нушић*: Прва љубав (*одломак из *Аутобиографије)* Бранислав Црнчевић*: Босоноги и небо* Гроздана Олујић*: Стакларева љубав* Светлана Велмар Јанковић*: Стефаново дрво* Лав Николајевич Толстој*: Врабац и ласте/Два мраза* Драган Алексић*: Позориште на небу* Весна Алексић*: Детективско срце* Ханс Кристијан Андерсен*: Ружно Паче* – читање у наставцима **Драмски текстови** Гвидо Тартаља*: Подела улога* Љиљана Крстић*: Кад пролеће дође* Дејан Алексић*: Слава* **Научнопопуларни и информативни текстови** (из књига, енциклопедија и часописа за децу) - о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама; - о природним лепотама и културним знаменитостима Србије; - о занимљивим пределима, народима, обичајима у свету - бонтон. **Домаћа лектира**	

по својој мотивској или тематској сродности блиска ученицима. Циљ је био да се пружи могућност ученицима и учитељима да се обрадом таквих дела развија имагинација и емпатија, чиме се богати читалачко искуство ученика и осавремењује приступ у настави. Текстови из допунског дела лектире могу да послуже учитељу и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати, наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време. Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и образлажу их примерима из текста. При тумачењу текстова из школске и домаће лектире треба разликовати књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; одредити тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; именовати позитивне и негативне особине ликова; уочити битне појединости у описима бића и природе; уочити природу хумора у књижевном тексту и разумети идеје књижевног дела. Ученик треба да уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа, рима и ритам), запази персонификацију у књижевном делу и разуме	Милован Данојлић: Избор из поезије за децу Драган Лукић: Избор из поезије за децу Јасминка Петровић: *О дугмету и срећи* Рене Гијо: *Бела Грива* Ерик Најт: *Леси се враћа кући* Александар Поповић: *Пепељуга* Допунски избор (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела) Избор драмских текстова за децу Бранко В. Радичевић: *Песме о мајци* Светлана Велмар Јанковић: *Књига за Марка/Очаране наочаре* Горан Петровић: *Разлике* Едмондо де Амичис: *Срце* Јохана Шпири: *Хајди* Михаел Енде: *Бескрајна прича* (одломак) Астрид Линдгрен: *Пипи Дуга Чарапа* Златко Васић: *Чаробно путовање* Урош Петровић: *Мартинина велика загонетна авантура* Гордана Тимотијевић: *Сличице/Владимир из чудне приче* Угљеша Шајтинац: *Чарна и Несвет* Момо Капор: *Сања* Весна Алексић: *Брљиво срце* **Књижевни појмови:** шаљива народна песма, прича о животињама, особине народне епске песме, приповетка, роман за децу, персонификација, опис природе и ликова, приповедање у 1. и 3. лицу, сукоб драмских лица.	

њену улогу; разликује описивање, приповедање и дијалог у књижевном делу; прави разлику између приповедања у 1. и приповедања у 3. лицу у књижевном тексту; уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив) и уочи супротстављеност лица у драмском тексту. Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма и уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Књижевни појмови се најпре уочавају у одговарајућем тексту, а затим се тумачи њихова функција. Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе и филмова за децу, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених		

садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови). Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуле и сценског израза (народна бајка *Пепељуга* и Поповићева драма *Пепељуга*, екранизација бајке *Ружно Паче*, романа *Леси се враћа кући*, *Аутобиографије*, *Пипи Дуга Чарапа*), чиме ученици упознају природу различитих медија и развијају своју медијску писменост. Путем упоредне анализе филма и књижевног дела, ученици ће увидети да је филм независно уметничко остварење, као и да је књижевни текст инспиративан предложак за ново, оригинално уметничко дело. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или основном тону, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења. Међупредметну повезаност учитељи успостављају, пре свега, са наставом природе и друштва, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања. Препоручује се да ученици у настави користе електронски		

додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи		
Језик У настави језика ученици овладавају граматичким и правописним правилима стандардног српског језика која ће примењивати у писаној и говорној комуникацији. Граматика Како би се приступило усвајању нових садржаја, неопходно је да се добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије. У оквиру нових садржаја потребно је на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту пре свега мислимо на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива). Пре увођења нових садржаја из синтаксе треба обновити знања о реченици и разликовању различитих врста реченица по облику и значењу. У четвртом разреду уводи се појам реченичних чланова и појам службе (функције) речи у реченици. Служба субјекта усваја се на примерима именица и личних заменица. Треба јасно указати на разликовање врсте речи (именица, заменица) и службе (субјекат). Глагол као врста речи јавља се у служби	Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. *Ружно Паче...*); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца *ли*; скраћени упитни облик *је ли* (*је л'*) према узрочном везнику *јер*. Предлог *са* уз заменице (нпр. *са мном, с њом* и сл.). Писање вишечланих бројева	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема

предиката. Усвајање предиката треба започети са примерима глагола у презенту, а затим са примерима глагола у прошлом и будућем времену, уз указивање на разликовање простих облика у садашњем и сложених у прошлом и будућем времену. Посебно треба истаћи примере типа *Дечак је јуче читао* (када помоћни глагол није уз нелични глаголски облик). Именице поред службе субјекта могу имати и службу објекта. На јасним и неспорним примерима објаснити појам објекта (нпр. Дечак чита *књигу.*). Уз обраду објекта може се указати и на промену облика речи (*књига: књигу*). Атрибут треба објаснити преко примера када је придев уз именицу, у оквиру групе речи са службом субјекта или објекта (не у оквиру прилошких одредаба). Кроз примере треба показати да у служби субјекта, објекта и прилошких одредаба за место, време и начин могу бити речи и групе речи. Усвајање реченичних чланова треба да иде постепено од најједноставнијих примера ка сложенијим. Прво се дају примери са једном речи у служби субјекта/објекта, а затим групе речи у истој функцији. Уз усвајање нових садржаја потребно је стално указивати на разликовање врста речи и њихове службе (функције) у реченици. У претходним разредима обрађен је први и други модел управног говора тако да је неопходно направити систематизацију, а затим		

увести и трећи модел. Неопходно је моделе управног говора повезати са правописним правилима и употребом знакова навода и запете. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из програма могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици, службе речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Примери треба да буду једноставни за анализу. Учитељ може и да прилагоди текст, тако да примери буду типични. Правопис Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице и краћих текстова. Писање имена становника држава и насеља, имена улица и тргова, назива институција, предузећа и установа, манифестација, као и писање устаљених имена историјских догађаја и историјских личности потребно је повезати са наставом предмета Природа и друштво. Писање имена из уметничких дела и писање имена животиња потребно је повезати са наставом књижевности и обрадити на основу примера из обрађених дела (нпр. *Ружно Паче, Пипи Дуга Чарапа, Леси* и сл.).		

Писање речце *ли* обрађено је у другом разреду, а сада се уводе и мало сложенији примери. Због честе погрешне употребе пожељно је посебно указати на разликовање скраћеног упитног облика *је ли* (*је л'*) и узрочног везника *јер* (честе грешке: *Јер имаш оловку?* уместо *Је л' имаш оловку?* и сл.). Писање предлога *са* уз заменице обрадити само уз типичне примере *са мном, с њом, с тобом* и сл. Писање вишечланих бројева треба повезати са наставом математике. Систематизација знања из правописа најбоље се постиже вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл.		
Језичка култура Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности. Област *Језичка култура* обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим двема областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Ваљано усмено и писмено изражавање омогућава ученику да успешно учи и савлада и друге школске предмете. Основни облици усменог и писменог изражавања (препричавање, причање, описивање) представљају темељне програмске садржаје за усавршавање и неговање	Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо. Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема

језичке културе ученика. У четвртом разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. *Препричавање* је један од најпопуларнијих облика усменог и писменог изражавања у млађим разредима основне школе. Да не би постало импровизовано, свако препричавање мора да има свој циљ и планско усмеравање. Унапред би требало да се зна које ће садржаје ученик препричавати у наставним околностима. Избор треба да обухвати различите врсте текстова/садржаје. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Потом, требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Будући да у четвртом разреду настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика изражавања ученика, требало би их подстицати, између осталог, да препричавају текстове/садржаје у целини и по деловима, али имајући у виду план препричавања. Потребно је и вредновати препричавање, тј. упутити ученике на мање или више успеле сегменте овог облика изражавања.	Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица *Ви* из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца *ли*, предлог *са*, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту.	

Причање представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. За причање је потребан посебан интелектуални напор и развијеност језичке компетенције на одређеном нивоу што ће се одразити на избор тематске грађе и њених значајних појединости и на начин језичког уобличавања свих структурних елемената приче. Потребно је указати ученицима да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Требало би водити рачуна о поштовању основних методичких начела која се односе на организацију овог вида језичког испољавања ученика: планирање, подстицање, усмеравање и вредновање. У четвртом разреду је посебно значајна корелација са садржајима из других двеју области (језика и књижевности), због чега би предност требало дати причању у дијалошкој форми, односно уношењу дијалога, управног говора у структуру казивања. *Описивање* јесте најсложенији облик језичког изражавања на овом узрасту. Међутим, у мањој или већој мери, заступљено је у свакодневној комуникацији и зато је		

неопходно посветити му посебну пажњу. Због бројних узрасних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити одговорно и уз поштовање принципа наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученика да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), требало би стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.), јер су то и усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. Стога се понекада описивање може комбиновати са методом разговора, графичким представљањем или са методом посматрања. Остали општи методички приступи овом значајном облику језичког изражавања исти су или слични као и код препричавања и причања (од планирања, преко реализације планираних активности, до		

вредновања постигнутог и функционалног повезивања са сродним садржајима какви су и усмена и писмена вежбања за стицање, усавршавање и неговање језичке културе ученика). Обрада наставних садржаја који се односи на *речи истог облика, а различитог значења и речи истог значења, а различитог облика*, *као и на устаљене језичке изразе* требало би да се заснива на бројним примерима који су ученицима познати, јер би им помогли да боље разумеју и да употребљавају дате лексеме у спонтаној комуникацији, што би допринело обогаћивању њихове језичке продукције и унапређивању њихове комуникативне компетенције. Изузетно је значајно да се ове лексеме и устаљени изрази не изучавају изоловано, изван контекста, већ је потребно указати ученицима на њихову функцију у стварној језичкој употреби. Требало би, између осталог, разговарати са ученицима о посебним (стилским) ефектима које ове лексеме и фразеологизми имају у одређеном тексту. Ово градиво би требало повезати са наставом књижевности, будући да књижевно дело обилује лексичким слојевима, којима се изграђује и књижевни и језички укус ученика. Наставној јединици *Разгледница, честитка, писмо* требало би приступити функционално. Требало би подстицати ученике да сами напишу разгледницу, честитку или писмо, али би		

им требало, најпре, предочити одређена правила која се односе на ове облике писане комуникације. Пажњу би посебно требало усмерити на адресирање писма и разгледнице. Пожељно је повезати ово градиво са одговарајућим наставним јединицама из правописа. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме Изучавањем различитих врста текстова – линеарних и нелинеарних – кроз осмишљавање, организовање и реализовање бројних активности, код ученика би требало унапређивати читалачку компетенцију. Посебно би их требало усмеравати на то да промишљају о текстовима, да их анализирају, да језички исправно и јасно искажу своје мишљење о одређеном тексту, као и да повезујући информације изнете у тексту, изведу закључак. Пожељно је код ученика подстицати стратегије које читалац користи у сусрету са текстом, као што су, на пример: проналажење информација; повезивање и		

интерпретирање; промишљање и евалуирање. Не занемарујући узрасне и индивидуалне карактеристике ученика, требало би их оспособити да примене знања и вештине које ће им омогућити да коректно реше проблемске ситуације у различитим контекстима у којима се читање одвија. Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да правилно конципирају/структурирају текст/састав. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи или да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично. Свака од програмских вежби (правописне, језичке, лексичко-семантичке и говорне вежбе) планира се и реализује у наставном контексту у коме постоји потреба за функционалним усвајањем и функционалном применом датих језичких законитости и појава у новим комуникативним ситуацијама,		

као и потреба за утврђивањем, обнављањем или систематизовањем знања стеченог током наставе језика и наставе књижевности. Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност, али и дивергентно мишљење, због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Потребно је да буду прецизно испланиране и детаљно организоване. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту адекватне могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично. Системска примена адекватних правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да се стечена навика примене правописних правила испољи у практичној и спонтаној намени. Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом припреме правописних вежби требало би поштовати принцип поступности, систематичности, јединства		

теорије и праксе. Како би се успешније савладала програмом предвиђена правописна начела, погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица Ви из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви). Врсте језичких вежби потребно је одабрати у контексту наставног садржаја. То могу бити допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју. Писмени задаци представљају најсинтетичнији облик деловања у развијању језичке културе ученика и могу		

недвосмислено указати на ефекте наставе српског језика и књижевности у целини. У четвртом разреду ученици израђују два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту. Оба писмена задатке требало би писати ћириличким писмом. Пожељно је да исправак првог писменог задатка ученици пишу ћириличким, а другог латиничким писмом.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на ученичким способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.	

МАТЕМАТИКА

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред: четврти

Недељни фонд часова:5
Годишњи фонд часова:180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Бројеви**	- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - одреди месну вредност цифре; - изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и неједначине и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - прочита и запише разломке облика ($m, n \leq 10$); - упореди разломке - облика са јесабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства; - реши задатак применом различитих начина представљања проблема.днаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства;	132 (42 + 90)

		- реши задатак применом различитих начина представљања проблема.	
2.	**Геометрија**	- именује елементе и опише особине квадра и коцке; - црта мреже и прави моделе квадра и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посма- - траног са различитих страна.	12 (4 + 8)
3.	**Мерење и мере**	- прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - израчуна површину и запремину квадра и коцке; - реши проблемске задатке у контексту мерења.	28 (9 + 19)

***напомена: поред планираних часова по темама додаје се још 8 часова за израду и исправак четири писмена задатка у току школске године**

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Бројеви У четвртом разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1.000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом N0. Упознају се својства скупа N0: уређеност, кардиналност, ограниченост са леве стране као и својства рачунских операција (замена места сабирака, здруживање сабирака, замена места чинилаца, 0 као сабирак, 1 као чинилац, множење збира и разлике бројем, сталност збира и разлике). Бројеви се представљају у декадном запису као збирови вишеструких декадних јединица (4 321 = 4 000 + 300 + 20 + 1) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица (4 321 = 4 · 1 000 + 3 · 100 + 2 · 10 + 1 · 1). Одређује се месна вредност цифре	Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0. Разломци облика (m, $n \leq 10$).	• Компетен-ција за учење; • одговорно учешће у демократ-ском друштву; • естетичка компетен-ција; • комуника-ција; • одговоран однос према околини; • одговоран однос према здрављу; • предузим-љивост и оријентаци-ја ка предузетни-штву; • рад са подацима и информаци-јама; • решавање проблема; • сарадња;

у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице. Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. При увежбавању техника рачунања са вишецифреним бројевима треба водити рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Препоручљиво је да се брзина и сигурност у израчунавању збира и разлике бројева увежбава на примерима у блоку бројева до 1 000 000, а производа и количника на примерима множења, односно дељења (са и без остатка) највише двоцифреним бројем. Негује се и развија навика процењивања вредности израза и провере тачности рачуна. Ученике треба упутити да проверу тачности могу радити и калкулатором као и да могу користити апликације да би увежбали технике рачунања. Утврђују се својства операција која се изражавају реторички и симболички (формулама). Кроз примере ученицима се указује на функционалну примену својстава операција при рачунању. Поред утврђивања способности израчунавања вредности простих и сложених бројевних израза, код ученика се развија способност састављања бројевних израза и израза са променљивом на основу	Упоређивање разломака са једнаким бројиоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.	• дигитална компетен-ција.

инструкција или математичког моделовања проблемске ситуације. Подразумева се познавање математичких термина (сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, дељеник, делилац, количник). Решавају се просте и сложене једначине ($a \cdot x \pm b = c$, $a - b \cdot x = c$, $x : a \pm b = c$, $a - x : b = c$, $a : x \pm b = c$, $a - b : x = c$, $a \cdot (x \pm b) = c$, $a \cdot (b - x) = c$, $(x \pm b) : a = c$, $(a - x) : b = c$, $a : (x \pm b) = c$, $a : (b - x) = c$) и просте неједначине (у којима су релацијски знаци $<$, $>$, $\leq$ или $\geq$) са решењима из скупа N_0. Решавање једначина заснива се на познавању рачунских операција и њихове међусобне повезаности. Ученици се упућују да утврде вредности које би могла имати непозната у неједначини и у том скупу утврђује се за које вредности непознате се добија тачна неједнакост. Решавање неједначина заснива се на таблицама или на решавању одговарајућих једначина и познавања функционалне зависности резултата рачунских операција од њених компонената. Решења се записују уз коришћење симбола $\in$, { и }. Разматрају се случајеви код којих неједначина има једно решење, има више решења или нема решења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности" решења с обзиром на природу проблема. Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања.		

Проблеми се задају у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти које се представљају помоћу математичког апарата, најчешће писањем одговарајућих израза, једначина или неједначина. Развија се способност и навика ученика да усмено и писмено образложе поступке решавања задатка уважавајући чињеницу да често постоји више начина да се дође до решења. Ученици се подстичу да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника). Важно је омогућити ученицима да решавају задатке који ће допринети даљем развијању математичко логичког мишљења и припреми за бављење појмом функције у наредним разредима. Зато су корисни задаци одређивања следећег члана низа, уочавања и описивања правила на основу започетог низа, формирања низа на основу заданог правила, као и осмишљавања новог правила за формирање низа. Даље се развија појмовно разумевање разломка облика m/n ($m, n \leq 10$) анализом визуелних представа помоћу правоугаоних модела, кружног дијаграма и др. Упоређивање разломака заснива се на визуелним представама при чему		

се прво обнавља упоређивање разломака са једнаким имениоцима, а затим се раде случајеви упоређивања разломака са једнаким бројиоцима. Уочавају се еквивалентни разломци. Сабирају се и одузимају разломци са једнаким имениоцима, представљени визуелно, при чему се раде само случајеви код који је резултат мањи или једнак два цела. Упознаје се децимални запис бројева са највише две децимале у контексту мерења дужине. Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватају само једноставне случајеве бројева са истим бројем децимала код којих је збир цифара на истој позицији у бројевима који се сабирају или одузимају мањи од 10 (нпр. 1,3 + 0,2 = 1,5; 1,37 + 0,21 = 1,58 и 1,7 – 0,2 = 1,5; 1,74 – 0,21 = 1,53).		
Геометрија Формирање геометријских идеја започето је, у првом разреду, посматрањем и описивањем предмета у реалном простору: полазећи од просторних облика познатих из свакодневног живота (коцка и лопта, квадар и ваљак, пирамида и купа), најпре су издвојени равни геометријски облици (круг, квадрат, правоугаоник, троугао), затим су издвојене линије којима су оивичени уочени облици и најзад тачке као пресеци линија. У четвртом разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима.	Квадар и коцка.	

Иако је пожељно обновити основне просторне облике, централно место ове теме заузимају квадар и коцка, будући да се исходи односе на ова геометријска тела. За успешно остваривање исхода, обраду нових садржаја треба да прати обнављање свих важних геометријских појмова из претходних разреда. Важно је повезати појмове фигура, линија, тачка редом са појмовима страна, ивица, теме, истаћи паралелност и нормалност међу појединим ивицама квадра, односно подударност међу наспрамним странама квадра. Својства квадра и коцке треба повезати са својствима правоугаоника и квадрата, илуструјући одговарајуће везе и на моделима квадра и коцке, и на њиховим мрежама. Наставни садржаји који се односе на геометрију простора веома су важни за интелектуални развој ученика. Разноврсним примерима и задацима треба стимулисати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично. Наведене способности посебно се унапређују уочавањем веза између просторних односа и одговарајућих равних репрезентација. Зато је пожељно код ученика развијати вештину представљања геометријских тела цртањем одговарајућих слика у равни (слободном руком и геометријским прибором). Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и испрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица тела у односу на изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) који нису веродостојно приказани на равној слици. Цртање у квадратној или		

тачкастој мрежи погодно је да се ученицима предоче разни начини представљања квадра и коцке у зависности од правца посматрања. Развоју визуелне перцепције могу допринети задаци који се односе на тела састављена од коцки истих димензија и у којима се захтева бројање коцки и цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и здесна. Довољно је посматрати тела сачињена од једноцифреног броја коцки. Савремена технологија пружа изузетне могућности да се једноставно и ефектно прикажу просторни односи, па зато интерактивни геометријски софтвери постају корисно средство у реализацији геометријских тема. На пример, када је реч о настави геометрије у четвртом разреду, препоручљиво је одговарајућим софтверским апликацијама генерисати разноврсне мреже квадра (коцке) и симулирати њихово склапање, приказивати слике истог тела из различитих праваца посматрања итд. Употреба софтверских апликација (нпр. за виртуелно састављање коцке) не сме да замени ниједну од традиционалних наставних активности (нпр. прављење модела коцке од картона), већ да буде додатак који ће допринети ефикаснијој реализацији наставног процеса. Треба имати на уму да за већину ученика самостална употреба неког софтвера представља додатно интелектуално ангажовање, па је неопходно унапред добро осмислити и припремити задатке у којима се захтева употреба софтверских апликација. Од ученика не треба очекивати вешту употребу софтвера, али је важно да уоче		

значај технологије и погодностиВеза између геометрије и информатике може се остварити и задацима који су инспирисани једноставним програмима језика Лого: нпр. употребом наредби горе, доле, лево, десно, напред, назад описати путању „бубе-робота" из једног темена коцке у неко друго теме (при чему је пожељно истицати све могуће путање, тј. размотрити и комбинаторне аспекте проблема) које она омогућава. Исходи и одговарајући садржаји у вези са темом Геометрија веома су значајни и у научно-техничком и уметничком образовању. Зато је важно успоставити везе са другим предметима. На пример, повезивање са ликовном културом може се остварити истицањем ликовних ефеката којима се дочарава просторност. Корелација са природом и друштвом могла би се остварити кроз дискусију о просторном планирању, архитектури и грађевинарству и одговарајућим занимањима, уз посебно истицање значаја прецизног цртања и прављења макета. Корисно би било са ученицима уопштено анализирати план и макету неке познате грађевине. Пожељно је реализовати и један пројектни задатак којим би се стимулисало функционално знање, повезивање и примена наученог. Пројектни задатак би могао бити прављење поједностављене макете учионице. Намештај у учионици би требало представљати у облику квадра, односно коцке. Пре израде макете треба обавити мерење просторије и		

намештаја и погодно изабрати размеру.		
Мерење и мере Увођењу стандардних мерних јединица за површину (mm^2, cm^2, dm^2, m^2, a, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду без увођења стандардних јединца. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа практичног становишта веома су корисни задаци у којима треба израчунати површину фигуре која се једноставно може разложити на правоугаонике и квадрате. Овакви задаци су значајни и зато што непосредно повезују идеју поплочавања и примену формула за израчунавање површина. На њих се надовезује формирање појма површине квадра и коцке и	Мерење површине (m2, dm2, cm2, mm2, km2, ha, a). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадра и коцке.	

долажење до одговарајућих формула. По аналогији са развијањем концепта мерења дужине и површине, уводи се појам запремине коцке и квадра и стандардне мерне јединице за запремину (mm^3, cm^3, dm^3, m^3). Формулу за израчунавање запремине квадра треба повезати са идејом попуњавања квадра истоветним коцкама. У оквиру теме Геометрија истакнут је значај задатака који се односе на тела састављена од истоветних коцки и у којима се захтева бројање коцки, односно цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и здесна. Пожељно је неколико оваквих задатака урадити и у контексту мерења, при чему бројање коцки треба повезати са запремином тела, а површину тела повезати са збиром површина одговарајућих фигура које се виде из различитих праваца. Стандардне мерне јединице за запремину треба повезати са јединицама за мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl), које су уведене у трећем разреду. Пожељно је поменуте везе илустровати пресипањем воде из боце од 1 l у коцку странице 1 dm. Сипање воде из обичне кухињске мензуре може послужити за практично одређивање запремине посуда. Тема Мерење и мере веома је важна за повезивање аритметичких и геометријских садржаја. Примене једначина треба илустровати погодним примерима и задацима у којима се примењују формуле за		

израчунавање површине и запремине. Поред тога, важно је подстицати и цртање геометријских репрезентација проблемских ситуација које се превасходно односе на аритметички контекст. Ово последње се посебно односи на примену тзв. методе дужи и методе правоугаоника при решавању аритметичких задатака.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.	

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ предмета: Општи циљ интегрисаног наставног предмета Свет око нас јесте да деца упознају себе, своје окружење и развију способности за одговоран живот у њему.

Разред: четврти
Недељни фонд часова: 2 часа недељно
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Моја домовина**	- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; - одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; - повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; - уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; - представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; - у дискусији даје предност коришћењулокалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	29
2.	**Човек-природно и друштвено биће**	- повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; - планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; - затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);	6

		- пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	
3.	**Прошлост Србије**	- прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; - опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	24
4	**Материјали**	- идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравњем; - испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; - наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; - наведе примере превенције и заштите од пожара; - представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); - пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима.	13

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Методички приступ: Настава се заснива на географском, еколошком и грађанском истраживачком учењу. Полази се од интегрисаног приступа где се државност, географски простор, природни ресурси и друштвене карактеристике	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.	комуникативна компетенција, компетенција за учење, дигитална компетенција,

Републике Србије проучавају кроз узрочно-последичне везе. Ученици кроз рад на картама, малим пројектима и дебатама развијају национални идентитет, интеркултуралност и свест о одрживом развоју. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају картографска метода (напредни рад на физичко-географској и политичкој карти), пројектна настава (истраживање националних паркова), амбијентална настава (посете културно-историјским објектима), метода практичних радова, као и дијалошка метода кроз структуриране расправе (дебате о екологији и дечјим правима). Кључне активности ученика по садржајним целинама: Државни оквир и симболи: Проналажење, праћење и описивање географског положаја, територије и граница Републике Србије на политичкој карти; уочавање суседних држава и граничних прелаза; препознавање и поштовање државних симбола (грб, застава, химна) кроз анализу њиховог историјског значаја; практично упознавање са националном валутом (динар) и упоређивање вредности новчаница кроз математичке примере из свакодневног живота. Природне карактеристике и разноврсност: Препознавање кључних облика рељефа (низије, брда, планине), великих речних сливова и шумских комплекса Србије на физичкој карти; истраживање карактеристичних, ретких и угрожених врста биљака и животиња на простору домовине; израда разредне „Црвене књиге флоре и фауне Србије" са предлозима за њихову заштиту.	Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света).	компетенција за сарадњу, за одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција рад са подацима и информацијама

Национални паркови: Израда групних пројектних задатака и дигиталних/визуелних презентација о националним парковима Србије (Ђердап, Тара, Копаоник, Фрушка гора, Шар-планина) са фокусом на њихове природне куриозитете и значај за очување биодиверзитета. Друштвене и привредне карактеристике: Анализа густине насељености, структуре становништва и типова насеља у различитим регијама наше земље; груписање и мапирање привредних делатности на карти Србије у зависности од природних ресурса (нпр. пољопривреда у Војводини, рударство и туризам у планинским крајевима); уочавање економске повезаности различитих делова земље. Грађани, права и интеркултуралност: Анализа Устава РС кроз призму права и обавеза грађана, са посебним освртом на Конвенцију о правима детета; симулација демократских односа (парламентарни избори у учионици, доношење правила одељења); реализација радионица које афирмишу интеркултуралност, суживот, поштовање националних мањина и неговање заједничке културне баштине Србије. Одрживи развој и природни ресурси: Вођење дебатних клубова о одрживој употреби природних богастава Србије (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде); прављење паноа на тему „Обновљиви извори енергије у Србији"; практично бележење примера нерационалне потрошње ресурса у локалној заједници и предлагање еколошких решења за њихову штедњу. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник вреднује сналажење и		

прецизност ученика при лоцирању географских објеката и граница на слепим и контурним мапама, аргументацију током еколошких дебата, квалитет прикупљених података у пројектним задацима о националним парковима, као и поштовање демократских правила дијалога током групног рада. Међупредметна повезаност (Корелација): Снажна веза са Српским језиком (култура изражавања, писање извештаја, патриотска поезија), Ликовном културом (израда макета националних паркова, цртање симбола и новчаница), Математиком (рачунање у оквиру националне валуте, размере мапа) и Музичком културом (свечано извођење државне химне).		
Методички приступ: Настава се заснива на искуственом, интерактивном и психо-социјалном истраживачком учењу. Полази се од унутрашњег света ученика и његових тренутних развојних фаза. Садржаји се остварују кроз отворени дијалог, анализу пажљиво одабраних студија случаја, симулације и радионичарски рад, чиме се код ученика развија самосвест, емпатија, здраве животне навике и дигитална писменост. Облици и методе рада: Доминирају групни рад, рад у паровима и радионичарски облик рада. Примењују се метода вођеног разговора (уз деликатан и пажљив приступ), метода игре улога (драматизација социјалних ситуација), истраживачки метод (прикупљање података о ИКТ навикама), као и употреба ИКТ средстава за анализу едукативних видео-материјала о безбедности на интернету. Кључне активности ученика по садржајним целинама:	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји.	комуникативна компетенција компетенција за учење дигитална компетенција компетенција за сарадњу компетенција за одговоран однос према околини компетенција за одговорно учешће у демократском друштву

Човек као природно, друштвено и свесно биће: Реализација радионица у којима ученици кроз Венове дијаграме или мапе ума упоређују човека са другим живим бићима (сједињавање биолошких потреба за храном, водом и дисањем са свесним деловањем, говором, стваралаштвом и потребом за животом у заједници); симулација ситуација које захтевају свесно доношење одлука и преузимање одговорности за сопствене поступке. Физичке промене у пубертету: Пажљиво вођени предавачко-дијалошки часови (уз коришћење анатомских илустрација и едукативних приручника) на којима ученици упознају прелазни период од девствовања до зрелости; уочавање и именовање телесних и физиолошких промена код девојчица и дечака; развијање правилних навика личне хигијене, здраве исхране и физичке активности прилагођених овом развојном периоду; разговор о важности прихватања сопственог тела и развијању међусобног поштовања и толеранције у колективу. Дигитална безбедност и прекомерна употреба ИКТ-а: Спровођење анонимне мини-анкете у одељењу о времену проведеном пред екранима и анализа добијених резултата кроз графиконе; израда одељењског „Кодекса паметног дигиталног понашања"; групна анализа примера (студија случаја) о опасностима на интернету (непримерени садржаји, контакт са непознатим особама, дигитално насиље); вежбање правилне реакције на сумњиве ситуације у мрежи (блокирање, пријављивање наставнику/родитељу); креирање паноа који приказују предности умереног коришћења ИКТ-а		

наспрам последица прекомерне употребе (отуђеност, здравствени проблеми, мањак сна). Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати и бележи зрелост ученика током дискусија о осетљивим развојним темама, тачност приликом разврставања природних и друштвених карактеристика човека на радним листићима, препознавање ризика на интернету у оквиру симулационих квизова, као и уредност, креативност и функционалност израђених подсетника, правила и евалуационих купона. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Српским језиком (култура изражавања, вођење аргументованог дијалога), Физичким и здравственим васпитањем (хигијена тела, физички развој у пубертету), Ликовном културом (израда едукативних плаката против дигиталног насиља) и Грађанским васпитањем (права, одговорности, самосвест).		
Методички приступ: Настава се заснива на историјско-хронолошком, истраживачком и компаративном учењу. Велике историјске епохе, друштвене промене и развој државности Србије изучавају се кроз узрочно-последичне везе. Веза између ратних и политичких дешавања стално се повезује са свакодневним животом људи и развојем културе у тим периодима, чиме се код ученика развија историјска свест, национални идентитет и критичко мишљење. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални рад. Доминирају	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак –	комуникативна компетенција компетенција за учење дигитална компетенција компетенција за сарадњу компетенција за одговорно учешће у демократском друштву естетичка компетенција рад са подацима и информацијама

хронолошка метода (рад на ленти времена), историјско-картографска метода (рад са историјским картама), пројектна настава, метода практичних радова, аналитичко-детективски рад са историјским изворима (текстови, слике, филмови) и амбијентална настава (посете музејима, споменицима и локалитетима). Кључне активности ученика по садржајним целинама: Сеоба Словена на Балкан: Праћење и уочавање праваца досељавања Словена и територија које су Срби населили на историјској карти; проучавање начина живота, обичаја, становања (земунице), привреде и старе вере Словена кроз израду текстуалних и сликовних плаката. Доба Немањића – успон и слабљење државе: Израда велике одељењске хронолошке ленте времена са кључним владарима (Стефан Немања, цар Душан, цар Урош); проучавање Душановог законика и развоја писмености, архитектуре (задужбине/манастири) и свакодневног живота у средњем веку; драматизација живота на средњовековном двору, властелинству и у селу. Живот под турском влашћу: Анализа утицаја Отоманске империје на начин живота, одевање, језик и исхрану Срба; истраживање облика отпора кроз епску народну поезију и приче (хајдуци, ускоци, очување вере и традиције). Модерна српска држава (Устанци): Поређење Првог и Другог српског устанка кроз компаративне табеле (узроци, почетак, ток, резултати, вође — Карађорђе и Милош Обреновић); проучавање обнове писмености, образовања (Вук Караџић, Доситеј Обрадовић) и	узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).	

промена у грађанском начину живота и одевању. Србија у савремено доба: Хронолошко мапирање великих догађаја у 20. и 21. веку: Први светски рат, стварање Краљевине СХС/Југославије, Други светски рат, промена уређења (република/социјализам), распад заједничке државе и поновно осамостаљење Републике Србије; компаративна анализа како су технолошки развој (електрификација, медији, телефони) и индустријализација убрзали и променили културу и свакодневни живот савременог човека. Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник прати и бележи прецизност ученика приликом рада на историјским картама, тачност смештања догађаја у одговарајући век и деценију на ленти времена, способност анализирања узрока и последица историјских догађаја на радним листићима, као и квалитет, уредност и сарадњу у изради пројектних задатака (израда мини-енциклопедија завичајне или националне историје). Међупредметна повезаност (Корелација): Снажна веза са Српским језиком (читање историјских романа, народних епских песама, Вукова реформа), Ликовном културом (цртање српских средњовековних орнамената, израда макета тврђава/задужбина), Музичком културом (слушање традиционалних песама и химни из различитих доба) и Верском наставом/Грађанским васпитањем.		
Методички приступ: Настава се заснива на истраживачком, експерименталном, научно-	Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).	комуникативна компетенција,

критичком и практично-примењивом учењу. Сложени физичко-хемијски појмови и правила безбедности приближавају се ученицима кроз серије сигурних школских огледа, анализу стварних ситуација у домаћинству и доношење логичких закључака заснованих на чулном искуству и мерењима. Облици и методе рада: Користе се фронтални, групни рад и рад у паровима. Доминирају експериментална метода (лабораторијски и школски огледи), метода практичних и мануелних радова (прављење и раздвајање смеша, вежбе безбедности), симулације и игре улога, као и дијалошка метода кроз решавање проблемских ситуација (штедња енергије, заштита од пожара). Кључне активности ученика по садржајним целинама: Смеше и раздвајање састојака: Практично прављење и уочавање различитих врста смеша из свакодневног живота (течности – вода и уље/со; храна – салата; земљиште и ваздух као природне смеше гасова); извођење малих огледа за самостално раздвајање састојака смеше применом одговарајућих физичких поступака: просејавање (песак и каменчићи), одливање (вода и песак), цеђење (чај или вода и креда кроз филтер-папир) и испаравање (добијање соли из слане воде загревањем). Наелектрисавање и електрична проводљивост: Извођење једноставних огледа наелектрисања тела од различитих материјала путем трења (нпр. трљање пластичног лењира или балона о вунену тканину и привлачење папирића); формирање једноставног струјног кола ради	Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.	компетенција за учење, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, одговоран однос према околини, решавање проблема естетичка компетенција

тестирања електричне проводљивости материјала и њиховог разврставања на проводнике (метали) и изолаторе (пластика, дрво, гума, стакло). Енергетска ефикасност и безбедност са апаратима: Израда породичног водича за рационалну потрошњу електричне енергије у домаћинству; анализа кућних апарата и симулација правила за њихово безбедно руковање (забрана додиривања мокрим рукама, правилно извлачење утикача). Магнетна својства материјала: Истраживање деловања природних магнета на предмете од различитих материјала; извођење огледа намагнетисавања челичне игле или спајалице помоћу магнета и испитивање својстава која то тело тада привремено испољава (привлачење других металних предмета). Запаљивост, сагоревање и заштита од пожара: Препознавање, именовање и цртање званичних међународних ознака за запаљиве материјале на паковањима хемикалија и производа у домаћинству; извођење демонстрационог огледа (од стране наставника) којим се доказује да је кисеоник из ваздуха неопходан чинилац сагоревања (поклапање упаљене свеће стакленом чашом); радионица и практична вежба евакуације на тему опасности и правилних поступака заштите од пожара (како угасити почетни пожар, позивање ватрогасаца, понашање у задимљеној просторији). Праћење и вредновање остварености исхода: Врши се континуирано формативно праћење. Наставник вреднује активност, пажљивост и прецизност ученика током		

самосталног извођења огледа раздвајања смеша и тестирања проводљивости, тачност унетих закључака на радним листићима, препознавање ознака за опасност на симулационим квизовима, као и правилност реакција током вежби заштите од пожара и струјног удара. Међупредметна повезаност (Корелација): Директна веза са Техником и технологијом (материјали, проводљивост, енергетска ефикасност), Ликовном културом (цртање знакова опасности и плаката за штедњу струје), Математиком (рачунање уштеде кроз рачуне за струју) и Српским језиком (култура изражавања при описивању тока и резултата научног експеримента)		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Научна, технолошка и истраживачка компетенција Показатељи: Ученик самостално и безбедно изводи огледе (раздвајање састојака смеше цеђењем, одливањем или испаравањем; испитивање наелектрисања и електричне/магнетне проводљивости материјала); демонстрира како кисеоник утиче на сагоревање; прецизно бележи фазе експеримента и формулише научно засноване закључке. 2. Географска и картографска компетенција Показатељи: Самостално проналази, чита и описује положај, територију, границе и суседе Србије на политичкој карти; на физичкој карти лоцира кључне облике рељефа, велике речне сливове и шумске комплексе; повезује природне ресурсе различитих крајева наше земље са привредним делатностима становника. 3. Историјско-хронолошка компетенција Показатељи: Правилно користи сложене временске одреднице (деценија, век, миленијум) и смешта кључне националне историјске догађаје и владарске династије (од доласка Словена до савременог доба) на ленту времена; издваја узроке и последице преломних историјских тренутака (устанци,	

	светски ратови) и описује развој културе и промене у начину живота људи кроз епохе. 4. Грађанска компетенција и Интеркултуралност Показатељи: Поштује и образлаже значај државних симбола и националне валуте; анализира основна права и обавезе грађана Србије и Конвенцију о правима детета; демонстрира демократске односе и фер-плеј током групног рада; показује поштовање према националним мањинама, суживоту и заједничкој културној баштини Србије. 5. Еколошка компетенција и Свест о одрживом развоју Показатељи: Препознаје лоциране националне паркове на карти Србије и образлаже значај заштите угрожених врста биљака и животиња; предлаже конкретна решења за одрживу употребу ресурса (вода, ваздух, земљиште, руде, енергија) и практично примењује правила енергетске ефикасности у свакодневном животу. 6. Здравствена компетенција и Социјално-емоционална зрелост Показатељи: Препознаје и прихвата физичке и физиолошке промене у пубертету и примењује правилне навике личне хигијене; дефинише човека као јединство природног, друштвеног и свесног бића и аргументује потребу за преузимањем одговорности за сопствене поступке према себи и колективу. 7. Дигитална писменост и Безбедносна култура Показатељи: Препознаје ризике прекомерног коришћења ИКТ-а и уочава последице по здравље и социјални живот; идентификује непримерене садржаје на интернету и демонстрира безбедно понашање на мрежи; препознаје ознаке за запаљиве материјале и примењује правила заштите од пожара и правилног руковања кућним апаратима. Методе праћења и процене степена успешности (1–4. разред): Формативне чек-листе: Систематско праћење напретка ученика у картографским вежбама, експериментима и симулацијама безбедности. Портфолио продуката рада: Вредновање квалитета израђених паноа, "Црвених књига" угрожених врста, историјских мапа ума и предмета нове намене.

	Сумативно вредновање: Примена истраживачких задатака и тестова знања за процену разумевања узрочно-последичних веза на крају првог циклуса.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Циљ предмета: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Разред: четврти
Недељни фонд часова: 36
Годишњи фонд часова: 1

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Дигитално друштво**	- **По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** - промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста; - исече, копира и налепи исечени/копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста; - уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста; - активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету;	17
2.	**Безбедно коришћење дигитални уређаја**	- активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета; - сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења;	6
3.		- утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање;	13

	Алгоритамски начин размишљања	- уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање; - креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање; - примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику; - предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. Блок Питај и чекај и блок Одговор) у датом једноставном програму; - креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи променљиве уз помоћ наставника.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Наставник нове технике форматирања текста представља ученицима кроз одговарајући контекст, користећи примере из ученицима блиских дигиталних уџбеника. **Подебљан текст:** Наставник проналази лекције у уџбеницима које садрже подебљан текст. У контексту приказаног дела уџбеника иницира разговор о речима које су подебљане: *Зашто су баш ове речи подебљане? Шта су аутори текста желели да постигну подебљавањем баш тих речи?* Заједнички долазе до закључка да су у питању кључне речи које означавају главне појмове у датом тексту. Наставник демонстрира технику подебљавања текста, након чега даје налог ученицима да отворе раније припремљен документ који садржи кратак текст о ученицима познатој теми. Сама тема не мора нужно да буде везана за информатику, али би то било пожељно. Нарочито је корисно да наставник припреми	- Селектовање и основно форматирање текста (величина и боја слова, подебљавање, искошавање и подвлачење текста). - Селектовање, копирање/исецање и лепљење текста. - Уметање слике у текст, додавање оквира, позиционирање слике у односу на текст. - Креирање и уређивање текстова за познату публику. - Пројектни задатак који подразумева: - претраживање интернета (пробрани елементи напредне претраге); - израду или прилагођавање графике у складу са темом; - креирање текстуалног документа који садржи слике.	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема -Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

текст којим обнавља одређене делове програма наставе и учења (нпр. рад са текстом, чување датотека). Задатак за ученике је да подебљају кључне речи у тексту. На крају активности ученици треба да кажу које речи су подебљали и аргументују своју одлуку да баш те речи означе као важне. Завршна активност треба да створи услове за хеуристички разговор: *У којим ситуација јесте оправдано и подебљавање и бојење истог текста? Ако не постоји оправдање за овакву радњу, какве последице су могуће?* **Искошен текст:** Наставник представља ученицима текст који садржи делове исписане у курзиву. Препушта ученицима да закључе када се користи овакав стил текста. Демонстрира технику искошавања текста. Налаже ученицима да отворе раније припремљен документ који садржи дијалог ликова наводећи да текст који представља управни говор треба да буде наглашен искошеним текстом. **Подвучен текст:** Ученици добијају налог да отворе документ са реченицама у којима је потребно да одреде главне реченичне чланове (субјекат, предикат), користећи познати налог – субјекат се подвлачи једном, а предикат двема цртама. Наставник демонстрира технику подвлачења текста представљајући различите линије којима је могуће подвући текст. **Обојен текст:** Наставник демонстрира како се тексту мења боја. Ученици добијају налог да отворе документ у коме је потребно идентификовати врсте речи бојећи их одређеном бојом (именице – црвеном, глаголи – зеленом, итд.). Уколико остане времена, наставник може да укључи захтеве којим		

проверава да ли су ученици овладали свим раније представљеним техникама форматирања текста. **Слика у тексту:** Наставник разговара са ученицима о текстовима које срећу у уџбеницима, новинама, часописима. Заједно долазе до закључка да у приказаним примерима слике представљају значајан елемент којим се доприноси разумевању текста. Наставник демонстриран уметање раније припремљене слике у текстуални документ. Показује ученицима како се одређује положај слике у односу на текст (поравнато са текстом или са преламањем текста: квадратно, збијено, кроз, врх и дно, иза текста, испред текста). Ученици вежбавају приказане технике у датотеци коју је наставник за њих припремио и чувају текст у који су уметнули одговарајуће слике. Пројектни задатак од ученика захтева бројне активности, међу којима су: самостално проналажење информација, способност решавања проблема, самостално учење, рад у групи и сарадњу, критички однос према властитом и туђем раду, доношење одлука, аргументовање, усвајање другачијих и нових начина рада, планирање, поштовање рокова и преузимање одговорности. Циљ рада на пројектним задацима је да ученици у пару или мањој (хетерогеној) групи креирају дигитални текстуални документ у коме ће на технички и језички адекватан начин приказати податке о одређеној теми до којих су дошли на основу претраге на интернету. Пожељно је да избор тема пројектних задатака буде такав да рад на њима у што већој мери представља уједно и ситуацију за учење о некој теми из другог предмета.		

При планирању наставник треба да дефинише тип пројекта, да одреди његов циљ, очекиване исходе, област којом се бави пројекат и повезаност са наставним предметима, његове садржаје, активности ученика, потребна средства, динамику рада по фазама и све што је потребно за успешно спровођење пројектне наставе. Најпримеренији је полуструктурирани тип пројекта у коме наставник укључује ученике, не само за давање предлога и избор тема, већ и за планирање и самостално остваривање, а за поједине ученике и вођство у одређеним деловима пројекта. Он и даље, у великој мери, дефинише методологију рада, али се очекује да више укључи ученике у проналажењу материјала тако што ће се са њима договарати о томе које материјале би ко, где и како могао да пронађе и обезбеди. Све садржаје треба реализовати кроз различито тематско повезивање у игри или функционалној активности која задовољава интересовање и потребе ученика на млађем школском узрасту. Наставник осмишљава бар пет различитих тема пројектних задатака које су повезане са градивом које ученици уче, а које су погодне за додатно истраживање и продубљивање знања (нпр. биљке/животиње мога краја, историјски догађај у мом крају, знаменита личност мога краја, одговорно коришћење воде у мом домаћинству, одговорно одлагање отпада у мом домаћинству). Такође, наставник подстиче ученике да самостално предложе теме које би волели да истраже и представе. Сваки од пројектних задатака подразумева: претраживање интернета, израду или прилагођавање одговарајућих слика		

и креирање текстуалног документа који садржи те слике. Наставник представља теме пројектних задатака ученицима и подстиче их да одаберу онај која их највише интересује. Најављује им да ће радити у паровима или мањим (хетерогеним) групама на обради теме коју су одабрали. Заједно са ученицима наставник креира критеријуме за процену квалитета финалног продукта који са једнаком пажњом третирају његов технички и садржински аспект (није важно само како текст унет и форматиран, већ и шта је заиста тим текстом речено). Изузетно је важно да критеријуми буду доступни ученицима током читавог трајања израде пројектног задатка. Такође, наставник наглашава да је пожељно да ученици самостално креирају одговарајуће слике и уметну их у текстуални документ и да таква слика више вреди од оне која је преузета са интернета. Као последњу инструкцију, наставник налаже ученицима да замисле публику којој је документ који стварају намењен и да прилагоде његов садржај циљној групи. С обзиром на узраст ученика, наставник је и даље главни организатор активности који креира прилике у којима ће се самосталност ученика испољавати. Наставник пружа подршку свим ученичким активностима у току пројекта. Један од важних исхода реализације пројекта јесте оспособљавање ученика да добијене продукте учине видљивим и представе их другима. Бројни су начини да се то постигне (представе, изложбе, кратки филм, текст у новинама, наступ на локалној телевизији, представљање за родитеље...), али у овом случају		

циљна група су ученици млађих разреда школе.		
Ученици настављају пројектни приступ настави и учењу припремајући и организујући школски догађај за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета. Радећи у мањим (хетерогеним) групама, ученици креирају текстуалне документе који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. Почетак рада представља презентовање пројектне идеје – шта ће садржати документ који припремају и на који начин ће он допринети безбедности деце на интернету. По потреби, наставник благо усмерава ученике и пружа тражену помоћ. По завршетку рада на изради докумената, ученици у сарадњи са наставником организују сусрет са млађим ђацима на коме им представљају резултате свог рада. Наставник обезбеђује да се материјали које су ученици креирали и представили нађу на школском веб-сајту. Постављени материјали треба да буду слободни за преузимање и коришћење.	• Припрема и организација школског догађаја за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета. • Креирање текстуалних докумената који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. • Презентовање пројектне идеје.	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема -Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција
Наставник омогућава ученицима да у специфичним окружењима за блоковско програмирање (попут code.org или petlja.org) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе) и гранање. Представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање и поставља ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?". Ученици	• Променљиве. • Израда програма који садрже гранање, понављање и променљиве.	-Компетенција за целоживотно учење -Рад с подацима и информацијама -Дигитална компетенција -Решавање проблема

аргументују своје одговоре и дебатују о тачности изнетих одговора. Наставник представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање, али и грешку. Саопштава ученицима сврху програма. Поставља питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да ли је могуће поправити програм?". Ученици износе предлоге решења и по потреби дебатују о њима. Без формалног увођења појма *променљива* и без инсистирања на дефиницијама, наставник представља ученицима једноставне програме који садрже променљиве. • На самом почетку то треба да буду линијски програми који садрже блок *Питај и чекај* и блок *Одговор,* такви да је, на основу интеракције са програмом ученицима лако да предвиде садржај променљиве *Одговор* (нпр. програм који поставља кориснику неколико питања; програм који кориснику поставља питање *Како се зовеш?*, а онда му враћа одговарајућу поруку у којој наводи унето име). Наставник треба да омогући ученицима да провере тачност свог предвиђања тако што ће им учинити садржај променљиве видљивим; • Следећи корак треба да буде представљање програма који садрже променљиву и понављање (програмски циклус) (нпр. програм који од корисника тражи унос броја који ће одредити број понављања неке акције попут исцртавања кратке линије, квадрата и сл.); • У наредном кораку наставник треба да представи програме који		-Сарадња -Естетичка компетенција -Предузимљивост и предузетничка компетенција

садрже гранање које зависи од интеракције са корисником (нпр. програм који захтева унос одговора на питање на основу кога ће вратити или поруку *Твој одговор је тачан* или поруку *Твој одговор није тачан*). Наставник треба да помогне ученицима да креирају програме у којима се остварује интеракција са корисником коришћењем блокова *Питај и чекај* и *Одговор*. То практично значи да креирани програм треба да захтева од корисника да нпр. унесе неки број или реч и да на основу тог уноса изврши одговарајућу акцију (испише поруку, нацрта облик, репродукује звук). По могућности, ти програми треба да садрже понављање и/или гранање.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења, вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): • **самопроцена**: програм наставе и учења очекује да ученици, на пример, објасне начин функционисања једноставних алгоритама (укључујући и оне које су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. Неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;	

	• **вршњачка процена**: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.); • **отворена питања**: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „зашто" или „како" посебно су корисна: *Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које проводиш у раду са дигиталним уређајем?*...; • ***Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам***: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ предмета: Циљ рада у настави је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: 4. разред
Недељни фонд часова: 2 час
Годишњи фонд часова: 72 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Композиција**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;	50
2.	**Споразумевање**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела	4
3.	**Сцена**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;	10
4.	**Наслеђе**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
КОМПОЗИЦИЈА Појмове из теорије обликовања које су ученици до четвртог разреда упознавали кроз ликовни рад потребно је једноставно објаснити. Композиција је ликовна целина коју је створио човек. Свака целина се састоји из делова (елемената). Основни елементи композиције (ликовни елементи) су облик, линија, боја, текстура и светлина (валер). У природи можемо видети пределе и појаве које доживљавамо као композиције и елементе композиције (а који то нису). На пример, када севају муње, ми их видимо као мрежу линија која се грана од једне или више ширих линија. Уколико наставник одабере овај пример, не треба да пропусти прилику да подсети ученике како да се понашају и заштите за време олује. Затим, да говори о цртању светлом, да покаже карактеристичан пример (Пикасови цртежи светлом из 1949. године), као и савремене оловке за цртање светлом (унети у претраживач: LED Light Drawing Pens). Када цртамо светлом, цртеж је, као и муња, привремен. Ако желимо да га сачувамо, потребно је да га неко фотографише док цртамо. Некада су уметници цртали и сликали само традиционалним материјалима и техникама. Светлост није била средство за рад, већ само услов за опажање. Када нема светлости не видимо облике, боје, линије, текстуре... Како се смањује светлост и боје предмета изгледају тамније. Светлина или валер је количина светлости у једној боји. Ученици могу да експериментишу	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.	компетенције за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, рад са подацима и информацицијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

додајући једној боји другу боју/боје да би је посветлели или потамнели. На ово објашњење може да се надовеже и објашњење бачене и сопствене сенке, затим, прича о односу светло-тамно на слици и принципу компоновања, контраст. У овом разреду се објашњава само контраст светлог и тамног. Великим контрастом постиже се драматичност. Ученици могу то једноставно да испробају. Уколико се учионица замрачи и батеријском лампом одоздо осветли лице ученика који прича неки измишљени догађај прича ће бити далеко интересантнија него када се прича под равномерним осветљењем. Ученици који користе рачунар и мобилне телефоне могу да подешавају контраст у апликацијама за обраду слике и да пореде ефекте који се на тај начин добијају. Могуће је објаснити још неке принципе компоновања (доминанта, јединство), али не треба нудити потпуна објашњења на примерима из уметности, јер су превише сложена за овај узраст. За ученике је корисније делимично објаснити принципе компоновања на примерима из живота. Организација композиције се и даље учи постепено. Ученици могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру (или у апликативном програму за цртање) правилне (или правилне и неправилне) облике према замишљеној линији – хоризонталној, вертикалној или дијагоналној (елементи се могу распоређивати и другачије, али није пожељноширити садржаје). Затим се постепено задају сложенији		

задаци који омогућавају да ученик размишља и да сам планира распоред елемената којим би ефикасно изразио своју замисао. Напредним и заинтересованим ученицима/ одељењу наставник може да понуди и друга објашњења. На пример, када посматрамо неки предео у даљини, видимо линију хоризонта која раздваја небо и земљу. Та линија је привид, али је ученици означавају на својим цртежима и сликама. Наставник може да говори о предњем и задњем плану (или предњем, средњем и задњем плану). Облици који се приказују у задњем плану су најмањи, јер их тако видимо у природи и окружењу. Даље објашњавање теоријских садржаја није пожељно, важније је да ученици развијају опажање. До краја разреда ученици треба да испробају традиционалне технике које нису користили у претходним разредима. И даље се користе материјали за рециклажу (материјал за рециклажу се не купује само да би се користио на часовима Ликовне културе). Ученицима је потребно указати на озбиљно загађење планете пластиком и упутити их да избегавају производе у амбалажи која се тешко разграђује и рециклира. Задаци обједињују активности ученика: развијање креативних идеја, организацију композиције и истраживање изражајних могућности материјала и техника.		
СПОРАЗУМЕВАЊЕ Предлози који се односе на хералдику и пиктограме остварују се на интегрисаним часовима предмета Ликовна култура и Природа и друштво. Ученицима је потребно кратко	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.	компетенције за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу,

објаснити значење и порекло симбола на грбу Србије. Потребно је да науче да читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисано за инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дечје игралиште...). Предлози који се односе на споразумевање сликом (у најширем значењу) не везују се за теоријске садржаје, већ за изражавање (емоција, маште, позитивних порука, доживљаја...). Важно је да ученици разумеју да се сликом могу саопштити различите информације, исто као и текстом. Наставник у току године поставља разноврсне захтеве. На пример, може да тражи од ученика да прикажу у раду шта знају о свакодневном животу у Средњем веку, шта мисле о брзој храни, како доживљавају пролеће, како би себе представили вршњацима са другог континента...		предузимљивост и предузетништво, рад са подацима и информацицијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција
СЦЕНА Наставник једноставно објашњава појмове, иако објашњења неће бити потпуна. Сцена је простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм (емисије, серије, рекламе, музички спотови...). Сценографија је дизајн сцене. Сценограф је уметник који смишља изглед сцене. Сцена може да се постави на отвореном или у затвореном простору (наставник може да разговара са ученицима о томе како се бирају	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.	компетенције за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, рад са подацима и информацицијама, решавање проблема, сарадња, дигитална компетенција

локације, шта може да буде важно за постављање сцене на отвореном). Ученици треба да добију елементарне информације о фазама рада. Сценограф прво сарађује са режисером и упознаје се са делом које се изводи. Затим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла, костимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који израђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку... Најважније што ученици треба да сазнају је да се сценографија креира тимски, да је за рад неопходно знање о елеменатима композиције и компоновању, да често нема довољно средстава да се сцена обликује како је замишљено. Тада је неопходно да чланови тима/ тимова испоље креативност и да обликују сцену користећи материјале који су им доступни, да заједно осмисле како ће направити неки елемент сцене или специјални ефекат. Специјални ефекти могу бити механички (на пример, вештачки дим, магла, снег...) и креирани дигиталном технологијом. Практични рад се планира као пројекат или радионица. Циљ учења је развијање креативних идеја и вештине сарадње.		
НАСЛЕЂЕ Предлози који се односе на споменике природе и споменике културе у нашој земљи остварују се на интегрисаним часовима Ликовне културе и Природе и друштва. Ови часови могу да се допуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела	компетенције за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговорно учешће у демократком друштву, одговоран однос према околини, одговоран однос према здрављу, предузимљивост и предузетништво, рад са подацима и информацицијама, решавање проблема,

дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Такође, наставник може сам да учита фотографије са интертнета и да заједно са ученицима направи ужи избор дела...). Наставник прави избор уметника и уметничких дела руководећи се значајем уметника/дела и садржајем дела који одговара узрасту ученика.		сарадња, дигитална компетенција
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су: однос према раду (пр—ипремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...); однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у— раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...); однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила— понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...); разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме— визуелне информације...); повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје,— феномене, идеје, дела...); оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје— претходне радове...); организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће—	

	принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...); вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже— свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...); употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује— одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад у одабраном апликативном програму)... Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка. Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми се највише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: 3 ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/ задатка

	или да осмисли другачије чек-листе.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ рада у настави Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред:4.
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Слушање музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу;	19
2	**Извођење музике**	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: – опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;	11

		– осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	
3	**Музичко стваралаштво**	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на крађи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Слушање музичких примера, разговор и анализа Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Певање и свирање на ритмичким инструментима Рад са нотним записом и практичне вежбе Импровизација, групни рад и пројекти Анализа музичких примера уз визуелну подршку Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање лушање и анализа звучних примера инструмената - аудитивна анализа Демонстрација и практично свирање на Орфовом инструментаријуму Упоређивање начина	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље	–рад са подацима и информацијама, –дигитална, –вештина комуникације, –вештина сарадње, –естетичка

добијања звука (удараљке, дувачки, жичани) – класификација и систематизација Импровизација и групни рад у малим ансамблима Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала за визуелну подршку Истраживање историјског контекста и свакодневног живота кроз инструменте Повезивање избора инструмената са догађајима и приликама (методички поступак: проблемско-дискусиони рад) Примена ИКТ апликација за учење о инструментима (методички поступак: интерактивно учење уз дигиталне ресурсе)		
	Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (Andante. Moderato. Allegro). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине и солмизације у обиму це1-це2. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту.	естетичка, –вештина сарадње, –еколошка, –дигитална, –рад са подацима и информацијама, –решавање проблема, –вештина комуникације

	Це-дур лествица. Репетиција, прима и секонда волта.	
	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.	дигитална, –естетичка, –еколошка, –вештина сарадње, –рад са подацима и информацијама, –решавање проблема, –вештина комуникације
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима 7 Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Сви показатељи процене посматрају се у односу на индивидуалне могућности ученика, тако да се вреднује његов лични напредак и ангажованост у музичким активностима.	

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета:Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред: четврти
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 108

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Физичке способности** 2.Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - прати промене у сопственој тежини и висини; - самостално коригује неправилно држање; - правилно држи тело; - сагледа резултате физичких способности;	6
2.	**Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине** 1. Атлетика 2. Спортска гимнастика 3. Основе тимских, спортских и елементарних игара 4. Плес и ритмика 5. Полигон	- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;	102
3.	**Физичка и здравствена култура** 1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	- користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и у другим ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - увиди значај правилне исхране за вежбање; - повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета и кретања; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; - учествује у предлагању садржаја и начина рада.	На свим часовима

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Физичке способности На свим часовима као и у другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на: – развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремној фази часа (део главне фазе часа користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има на њихов развој; методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад); – подстицање ученика на самостално вежбање; – правилно држања тела.	Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита.Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичих способности	- Компетенције за целоживотно учење - Естетска компетенција - Брига за здравље
Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине Учење моторичких вештина остварује се кроз различите активности применом основних дидактичко-методичких принципа и метода рада неопходних за достизање постављених исхода. Моторичке вештине треба да омогуће ученицима сналажење у свакодневним и специфичним животним ситуацијама у којима се очекује њихова примена. Ученицима који имају потешкоће са одређеним моторичким вештинама, задају се вежбања слична али лакша од предвиђених, или предвежбе. Ученицима који имају потешкоће да достигну предвиђени исход, оставља се могућност да исти достигну у наредном периоду. У раду са напреднијим ученицима могу се користити додатни садржаји.	**Атлетика** Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој **Спортска гимнастика** Основни садржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав. **Основе тимских, спортских и елементарних игара** Мини–рукомет. Футсал – „мали фудбал". Основни елементи кошарке и мини-кошарка. Основни елементи одбојке. **Плес и ритмика** Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Вежбе са обручем. Народно коло из краја у којем се школа налази. **Полигон** Полигон у складу са реализованим	- Компетенције за целоживотно учење - Вештина комуникације - Решавање проблема - Естетска компетенција - Вештина сарадње

	моторичким садржајима вежбања.	
Физичка и здравствена култура Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад. Достизањем исхода ове наставне области, ученици развијају знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу. Ова наставна област обухвата: формирање правилног односа према физичком вежбању и здрављу. развијање и неговање другарства.Препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др. Поред наведеног у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције и мултикултуралности), формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвени вредности итд.	**Култура вежбања и играња** Основна правила вежбања. Основна правила мини- – рукомета, футсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј" (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. **Здравствено васпитање** Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и зглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.)	- Вештина комуникације - Вештина за живот у демократском друштву - Естетска компетенција - Вештина сарадње - Брига за здравље
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик правилно изводи вежбе обликовања и истезања, показује напредак у координацији, равнотежи и спретности; учествује у активностима примереним узрасту; развија издржљивост кроз игру и кретање; одржава правилно држање тела током вежбања; разликује брзину, снагу, гипкост и издржљивост кроз практичне активности; безбедно користи простор и реквизите; показује упорност и ангажовање током рада. Ученик правилно хода, трчи, скаче и прескаче препреке; успешно изводи елементе бацања, хватања и вођења лопте; повезује покрете у једноставне моторичке задатке; прати ритам и изводи једноставне елементе уз музику; сналази се у елементарним играма; показује спретност при коришћењу реквизита; примењује научене покрете у игри	

	и свакодневним активностима; показује напредак у прецизности. Ученик поштује правила игре и договорена правила понашања; сарађује са вршњацима и показује тимски дух; развија позитиван однос према физичком вежбању; води рачуна о личној хигијени и опреми за час; разликује здраве и нездраве навике; показује одговорност према свом и туђем здрављу; препознаје значај физичке активности за раст и развој; показује самосталност и дисциплину током часа.

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 4.разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Starter Unit - WELCOME KIDS** **(Уводна тема)**	– разумеју и именују бића и предмете који се односе на тему; – поздраве и отпоздраве, примењујући једноставнија језичка средства;– представе себе и другог;– разумеју једноставна питања личне природе и одговоре на њих;– разумеју једноставнијаа упутства, налоге и упозорења и реагују на њих;– разумеју позив на заједничку активност и реагују на одговарајући начин; – разумеју свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагују на њих; – именују бића, предмете и места из непосредног окружења;– разумеју једноставније описе бића, предмета и места;– опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;– разумеју једноставније исказе којима се изражава припадање/	4

		непripадање, поседовање/непоседовање и реагују на њих;– изражавају допадање/недопадање уз најједноставније образложење;	
2.	**UNIT 1 - AROUND THE WORLD IN 80 DAYS** **(Око света за 80 дана)**	– препознају и именују речи које се односе на временске прилике, годишња доба и месеце;– препознају и именују основне бројеве 1-100 и редне бројеве 1.-31.;– разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;– именују бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;– разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; – учествује у предлагању садржаја и начина рада; – разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника.	9
3.	**UNIT 2 - JOURNEY INTO THE EARTH** **(Пут у средиште земље)**	– препознају и именују речи које се односе на опрему за камповање, места у природи и граду;– именују бића, предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставније описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;– разумеју једноставније исказе којима се изражава припадање/непripадање, поседовање/непоседовање и реагују на њих;– траже и дају једноставнија обавештења која се односе на припадање/непripадање, поседовање/непоседовање; – траже и пруже једноставнија обавештења о положају у простору;– разумеју једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагују на њих;– саопште једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;– разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене;	9

4.	**UNIT 3 - GULLIVER IN LILLIPUT (Гуливер и Лилипутанци)**	– препознају и именују речи које се односе на физички изглед, занимања и одећу;– представе себе и другог; – разумеју једноставнија питања личне природе и одговоре на њих;– постављају једноставнија питања личне природе;– у неколико једноставнијих везаних исказа саопште информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; – именују бића, предмете и места из непосредног окружења;– разумеју једноставније описе бића, предмета и места;– опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;– разумеју једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагују на њих;– траже и дају једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета;	8
5.	**UNIT 4 - SCHOOL IN NEVERLAND (Школа у земљи Недођији)**	– препознају и именују речи које се односе на школске предмете и дане у недељи; – изражавају допадање/ недопадање уз најједноставније образложење;– траже најједноставније образложење допадања/недопадања; – разумеју једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;– размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;– опишу радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства;– разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;– разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагују на њих;– саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;– разуме позив на заједничку активност и реагују на одговарајући начин;– упути позив на заједничку активност;	9
6.	**UNIT 5**	– препознају и именују речи које се односе на свакодневне рутине и делове дана; – разумеју једноставније текстове у којима се	9

	- A DAY WITH TUTANKHAMUN **(Дан са Тутанкамоном)**	описују радње и способности у садашњости;– размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;– опишу радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства;– разумеју и саопште једноставније исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време;– изражавају допадање/недопадање уз најједноставније образложење;– траже најједноставније образложење допадања/недопадања; – разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагују на њих;– саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење;– разуме позив на заједничку активност и реагују на одговарајући начин;– упути позив на заједничку активност;	
7.	**UNIT 6 - TREASURE ISLAND** **(Острво са благом)**	– препознају и именују речи које се односе на дивље животиње и њихове делове тела, храну и породицу; – именују бића, предмете и места из непосредног окружења;– разумеју једноставније описе бића, предмета и места;– опишу бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа;– разумеју једноставније исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовање/непоседовање и реагују на њих;– траже и дају једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/ непоседовање;– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагују на њих;– изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;– разуме кратке и једноставније молбе и реагују на њих уз одговарајуће образложење;– упути кратке и једноставније молбе; – искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;	8
8.	**FESTIVITIES** **(Празници)**	– разумеју једноставније исказане честитке и одговоре на њих;– упуте једноставније честитке;– уоче сличности и разлике у начину прославе Божића код нас и у ВБ. - уоче сличности и разлике у начину прославе Ускрса код нас и у ВБ.	4

9.	**Revision lessons (Понављање)**	- добро репродукују језик и вокабулар који су научили током претходних лекција и да правилно користе граматичке структуре и правописна правила -могу да самосталноураде задати пројектни задатак	4
10.	**Control works (Контролни задаци)**	-могу да систематизују и примене стечена знања из пређене граматике приликом евалуације	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 5. разред фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци:** Комуникативни приступ (Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике), рад у пару и групи, игре улога, драматизацију, пројектне активности, аудио и видео материјале, радне листове, дигиталне садржаје и различите облике формативног и **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у	**Starter Unit - Уводна тема** Поздрављање;Представљање себе и других; Давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; Изражавање броја и количине; Разумевање и исказивање једноставних упутстава, налога и упозорења; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања; Изражавање интересовања и допадања/недопадања. *Greetings, Introducing oneself, Numbers, Family members, Clothes, Furniture, Food and drinks, Actions, Animals*	Целоживотно учење Сарадња Комуникација Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција Решавање проблема Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини

паровима, групни рад и интерактивне игре.		
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину. Развијање вештина: Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину.	**Unit 1 – Around the world in 80 days** Исказивање времена; Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање броја, количине и цена; Честитање празника и других значајних догађаја. *Weather, months, seasons; cardinal numbers / 1-100/; ordinal numbers / 1-31/, Wh-questions- Who, What, When, Where, Why, How*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Естетичка компетенција Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према околини Дигитална компетенција
	Unit 2 – Journey into the Earth Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања; Исказивање положаја у простору; Разумевање и исказивање једноставнијих упутстава, налога и упозорења; Изражавање броја и количине. *Personal possessions, Natural places, Places in town, Prepositions of place, Positions*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Рад са подацима и информацијама Естетичка компетенција Одговоран однос према околини Одговорно учешће у демократском друштву
	Unit 3 – Gulliver in Lilliput Представљање себе и других; Давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима; Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања;	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Рад са подацима и

	Physical description, Descriptive adjectives, *Jobs, Clothes*	информацијама, Дигитална компетенција
	Unit 4 - School in neverland Изражавање интересовања и допадања/недопадања; Описивање догађаја и способности у садашњости; Исказивање времена; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; *School subjects, Days of the week, Adjectives and prepositions*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Дигитална компетенција Решавање проблема
	Unit 5 – A day with Tutankhamun Описивање догађаја и способности у садашњости; Исказивање времена; Изражавање интересовања и допадања/недопадања; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; *Daily routines, Parts of the day, Adverbs of frequency*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Брига за здравље Решавање проблема
	Unit 6 – Treasure Island Описивање бића, предмета, места и појава; Изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања; Исказивање потреба, осета и осећања; Исказивање молбе, захвалности и извињења; *Wild animals, Body parts, Food, Family* *Modal verb can*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Брига за здравље, Рад са подацима и информацијама, Дигитална компетенција
	Festivities Обележавање и честитање празника и других значајних догађаја	Целоживотно учење, Вештина комуникације за живот у

	Halloween, Christmas and New year, Boxing Day, Easter	демократском друштву, Естетска/ дигитална компетенција,
	Revision lessons Увежбавање вокабулара и граматичких структура	Целоживотно учење, Вештина комуникације,
	Control works (Контролни задаци) Утврђивање пређене граматике	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера, Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима, знања,пројектни задаци.	

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Циљ рада у настави је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

Разред: Четврти
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Људска права** Ја и други на планети Земљи	–разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; - се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; –образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите;	13

		–аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура;	
2.	**Демократско друштво** Култура и традиција	–наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције; –образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; –наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; –дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације;	7
3.	**Процеси у савременом свету** Прекомерна потрошња	– препознаје примере прекомерне потрошње; –препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; –критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; –процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета;	11
4.	**Грађански активизам** Еколошка акција	–испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; - учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.	5

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; подстицање ученика на активно учешће, иницијативу и одговорност; развијање способности аргументованог изражавања мишљења; неговање међусобног поштовања, толеранције и уважавања различитости;	**Људска права** Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро-задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – Мисли глобално делуј локално. Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву

повезивање наставних садржаја са животом ученика, школом и локалном заједницом; подстицање тимског рада и заједничког решавања проблема; развијање ненасилне комуникације и конструктивног решавања сукоба; оснаживање ученика за одговорно и активно учешће у групи и заједници. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење ставова. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, дечја права, сарадња, поштовање различитости, очување окружења, одговорност према заједници и решавање конфликата.	на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.	- компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; подстицање ученика на активно учешће, иницијативу и одговорност; развијање способности аргументованог изражавања мишљења; неговање међусобног поштовања, толеранције и уважавања различитости; повезивање наставних садржаја са животом ученика, школом и локалном заједницом; подстицање тимског рада и заједничког решавања проблема;	**Демократско друштво** Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су ту живели и сада живе. Културни идентитет Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу

развијање ненасилне комуникације и конструктивног решавања сукоба; оснаживање ученика за одговорно и активно учешће у групи и заједници. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење ставова. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, дечја права, сарадња, поштовање различитости, очување окружења, одговорност према заједници и решавање конфликата.	Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.	- компетенција за рад са подацима
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; подстицање ученика на активно учешће, иницијативу и одговорност; развијање способности аргументованог изражавања мишљења; неговање међусобног поштовања, толеранције и уважавања различитости; повезивање наставних садржаја са животом ученика, школом и локалном заједницом; подстицање тимског рада и заједничког решавања проблема; развијање ненасилне комуникације и конструктивног решавања сукоба; оснаживање ученика за одговорно и активно учешће у групи и заједници.	**Процеси у савременом свету** Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни и жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача. Медији и потрошачка култура Поруке медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама. Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима

Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење ставова. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, дечја права, сарадња, поштовање различитости, очување окружења, одговорност према заједници и решавање конфликата.		
Начини остваривања програма стварање подстицајне, безбедне и сарадничке атмосфере у одељењу; подстицање ученика на активно учешће, иницијативу и одговорност; развијање способности аргументованог изражавања мишљења; неговање међусобног поштовања, толеранције и уважавања различитости; повезивање наставних садржаја са животом ученика, школом и локалном заједницом; подстицање тимског рада и заједничког решавања проблема; развијање ненасилне комуникације и конструктивног решавања сукоба; оснаживање ученика за одговорно и активно учешће у групи и заједници. Учитељ подстиче аргументовано и толерантно изношење ставова. Ученици разговарају о темама као што су права и одговорности, дечја права,	**Грађански активизам** Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.	- компетенције за комуникацију - компетенција за целоживотно учење - компетенција за сарадњу и решавање проблема - компетенција за одговорно учешће у демократском друштву - компетенција за естетику - компетенција за одговоран однос према околини - компетенција за одговран однос према здрављу - компетенција за рад са подацима

сарадња, поштовање различитости, очување окружења, одговорност према заједници и решавање конфликата.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Процена развијености компетенција ученика заснива се на континуираном праћењу понашања, учешћа и односа ученика према другима током наставних активности. Показатељи треба да буду прилагођени узрасту ученика и усмерени на подстицање позитивног развоја детета.	

ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ предмета: Циљ предмета је да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 4.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Дружимо се са Богом и светима – уводни час**	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 4. разреда основне школе;	1
2.	**Црква је наш избор**	Ученик ће бити у стању да: уочи важност постојања заједнице, као и да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе	8
3.	**Христос нас све зове**	Ученик ће моћи да увиди да нас Христос позива у лични однос – заједницу љубави, као и да су апостоли људи који су слични нама	6
4.	**Диван је Бог у Светима својим**	Ученик ће моћи да увиди да је сваки човек позван да буде светитељ и да разуме значај Савиних речи и дела за нас данас	7
5.	**Значај врлинског живота**	Ученик ће моћи да уочи да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави - без врлина нема љубави	7
6.	**Са нама је Бог**	Ученик ће бити у стању да боље разуме да служењем Литургије постајемо учесници Царства Божијег и сједињујемо се са Богом	7

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; разговор; анализа књижевних текстова; повезивање наставних садржаја са искуством ученика	• Песма Св. Владике Николаја „Заједничарење са небом “ • Одабрани одељци из књиге „Из Ја-града у Ти-град“ • Одломак из песме „Зимска идила“ Војислава Илића	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња
Усмено излагање; разговор; препричавање библијских догађаја; анализа новозаветних личности	• Прилагођена и препричана новозаветна прича о Христовом позиву Апостола • Новозаветна прича о ап. Петру када тоне • О делима Апостола • „Мали принц“, А. С. Егзипери – одломци • Песма „Звезда се засја“	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; Анализа житија светих; повезивање наставних садржаја са животом ученика	• Прилагођена и препричана нека житија светих • Приче из живота Светога Саве – Приповест о Светом Сави, његовим делима и духовним подвизима – Житије Св. Симеона • Одломак из књиге Михајла Пупина „Са пашњака до научењака“ (одломак у коме се говори о нашој вери и Светоме Сави) • Прича о Закхеју – препричана и прилагођена • Празник Сретење Господње • Св. Владика Николај одломак из „Небеске Литургије“	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи
Разговор; анализа поучних прича; постављање проблемских питања; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом	• Грех као промашај циља • Последице пада у грех • Обрада одабраних поглавља из књиге „Из Ти-града у Небески град“ • Поуке светих: Григорије С. Петров; • Васкршња прича дарови доброг мудраца Христу Спаситељу „Четврти мудрац“; • Свети Спиридон (прича о смирењу); • Свети Василије Острошки - (прича „Свечев лијек“); • Поуке владике Николаја	Компетенција за учење; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима

	• Св. Јустин Ћелијски – „Срна у изгубљеном рају“ одломак из казивања белих срна	
Усмено излагање; разговор; тумачење јеванђељских текстова; анализа литургијских и празничних садржаја	• Педесетница – рођендан Цркве; • Молитва Царе небески; • Кроз одломке из јеванђељских текстова, допуњене фотографијама, фресака, приказати домострој спасења.	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према другима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје значај Цркве као заједнице љубави, уочава пример светих као узор хришћанског живота, развија врлине и показује интересовање за богослужбени и литургијски живот Цркве.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ

Час одељењског старешине		
Разред: Први		
Циљ и задаци: главни циљ часа одељењског старешине у првом разреду је успешна адаптација ученика на нову школску средину, формирање стабилног и повезаног одељењског колектива и усвајање основних правила понашања у школи кроз неговање позитивних вредности и емпатије.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Добродошли у први разред! – Међусобно упознавање и први утисци о школи. **2. Мој пут од куће до школе** – Саобраћајна правила и безбедност првака. **3. Како изгледа наша школа?** – Упознавање са просторијама школе (учионице, библиотека, двориште). **4. Правила понашања (Школски бонтон)** –	Септембар: Адаптација и упознавање На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Именује своје вршњаке из одељења и препознаје просторије у школској згради. Примењује основна правила безбедног кретања од куће до школе.	Начини праћења и евалуације на часу одељењског старешине (ЧОЗ) у првом разреду морају бити прилагођени узрасту ученика. Будући да прваци тек уче да читају и пишу, акценат је на формативном праћењу – кроз посматрање, практичне активности, цртање и разговоре, без бројчаног оцењивања. • Протокол посматрања: Учитељ континуирано прати и бележи понашање ученика (како реагирају у сукобима, да ли деле

Како се понашамо на часу, а како на одмору. **Другарство и дечја права (5 часова)** **5. Дечија недеља: Имам право да растем и маштам** – Упознавање са Конвенцијом о правима детета кроз игру. **6. Сви смо ми различити, а једнако важни** – Прихватање међусобних разлика у одељењу. **7. Добар пријатељ је...** – Како градимо пријатељство и помажемо једни другима. **8. Делимо играчке и школски прибор** – Неговање заједништва и сузбијање себичности. **9. Речи које отварају сва врата** – Чаробне речи: *Молим, Хвала, Изволи, Извини*. **Здравље и емпатија (3 часа)** **10. Чистоћа је пола здравља** – Лична хигијена и одржавање чистоће наше учионице. **11. Одељењско дрво врлина** – Препознавање и именовање лепих особина код себе и других. **12. Ругати се не значи шалити се** – Прве лекције о превенцији вршњачког насиља. *(Напомена: У новембру се реализује краћи јесењи распуст).* **Одговорност и крај полугодишта (4 часа)** **13. Моје школске обавезе** – Како правилно	Поштује заједнички договорени кућни ред и понаша се адекватно на часу и одмору. Октобар: Другарство и дечја права На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Препознаје своја основна права, али и обавезе према другој деци у колективу. Користи „чаробне речи" (*молим, хвала, изволи, извини*) у свакодневној комуникацији. Прихвата различитости међу вршњацима и показује спремност да подели прибор и играчке. Новембар: Здравље и емпатија На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Самостално одржава хигијену руку и уредност свог радног простора (клупе). Уочава лепе особине и врлине код себе и код својих другара из клупе. Разликује безазлену шалу од задиркивања и понашања које повређује друге. Децембар: Одговорност и крај полугодишта На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Самостално пакује своју школску торбу и брине о сопственим стварима.	прибор, поштују ли школски бонтон). • „Сети се и примени": Праћење да ли ученици примењују исходе ван самог часа ЧОЗ-а (на одморима, у трпезарији, на редовним часовима). Разговор у кругу (Одељењска заједница)

пакујемо торбу и бринемо о својим стварима. **14. Лаж и истина** – Зашто је важно да увек говоримо истину родитељима и учитељу. **15. Хуманост на делу** – Новогодишња хуманитарна акција (израда честитки или прикупљање пакетића). **16. Успешно смо завршили прво полугодиште** – Анализа успеха, понашања и договор о распусту. **Традиција и школска слава (2 часа)** **17. Како смо провели зимски распуст?** – Дељење утисака и поновно повезивање групе. **18. Свети Сава – школска слава** – Упознавање са ликом и делом првог српског просветитеља кроз приче и легенде. **Сарадња и толеранција (3 часа)** **19. Дан школе: Поносни на нашу школу** – Историјат школе, школска химна и припрема за прославу. **20. Сарадњом до решења** – Групне друштвене игре које захтевају тимски рад. **21. Моја осећања** – Како да препознамо када смо тужни, бесни или срећни и како да реагујемо.	Образлаже зашто је важно говорити истину и бити искрен према одраслима. Учествује у заједничким хуманитарним акцијама одељења и показује солидарност. Јануар: Традиција и школска слава На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Преприча основне појединости из живота и рада Светог Саве. Препознаје важност прославе школске славе као дела традиције наше заједнице. Фебруар: Сарадња и толеранција На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Учествује у групним играма поштујући правила тима и заједнички циљ. Препознаје и именује основна осећања (срећа, туга, бес, страх) код себе и других. Изражава припадност својој школи кроз познавање њених симбола и Дана школе. Март: Породица и очување природе	

Породица и очување природе (4 часа) **22. Најважнија особа у мом животу** – Дан жена, улога мајке, баке и породице у нашем одрастању. **23. Како решавамо сукобе без свађе** – Вештине мирног решавања конфликата кроз разговор. **24. Пролеће долази – чувамо природу** – Еколошка свест, рециклажа и заштита наше околине. **25. Здрава исхрана за здраве прваке** – Шта је то здрава ужина и зашто је важна физичка активност. **Дигитални свет и безбедност (4 часа)** **26. Књига је мој најбољи пријатељ** – Светски дан дечије књиге, посета школској библиотеци. **27. Рачунари, телефони и ми** – Колико времена је безбедно да проводимо пред екраном. **28. Игре на отвореном** – Оживљавање старих, традиционалних дечијих игара у дворишту. **29. Ускршњи обичаји и заједништво** – Радионица фарбања јаја и развијање емпатије. **Сећање, љубав и заједница (4 часа)** **30. Недеља сећања и заједништва: Срце за другара** – Неговање културе сећања,	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Описује улогу и значај чланова породице у свом свакодневном животу. Решава мање сукобе са вршњацима мирним путем, користећи разговор уместо физичке реакције. Разврстава отпад на основу једноставних еколошких правила (чување природе и рециклажа). Бира здраве намирнице за своју ужину и разуме важност кретања. Април: Дигитални свет и безбедност На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Разликује корисно време проведено пред екраном од претераног коришћења телефона. Описује правила понашања у библиотеци и показује пажљив однос према књигама. Учествује у традиционалним играма на отвореном и поштује празничне обичаје заједнице. Мај: Сећање, љубав и заједница На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Показује емпатију, солидарност и разумевање за потребе својих другара (у	

пријатељства, емпатије и солидарности кроз заједнички цртеж. **31. Мој хоби / Мој таленат** – Ученици представљају своја интересовања ван школе (спорт, музика, плес). **32. Сви смо ми део једног тима** – Заједничке активности које јачају кохезију одељења. **33. Коме могу да се обратим када имам проблем?** – Улога учитеља, педагога, психолога и родитеља. **Анализа и испраћај на летњи распуст (3 часа)** **34. Шта смо све научили у првом разреду?** – Креативна ретроспектива школске године кроз цртеже. **35. Чувамо школске књиге и имовину** – Спремање учионице и враћање књига у библиотеку. **36. Довиђења, први разреде!** – Анализа успеха, подела књижица и безбедност током летњег распуста.	оквиру Недеље сећања и заједништва). Слободно представља своје таленте, интересовања и хобије пред одељењским колективом. Именује особе у школи (учитељ, педагог, психолог) којима може да се обрати за помоћ. Јун: Анализа и испраћај на летњи распуст На крају ове теме ученик ће бити у стању да: Наброји своје највеће успехе и лепе тренутке остварене током првог разреда. Примењује основна правила безбедног понашања током летњег распуста (на купалишту, сунцу, у игри).	

Час одељењског старешине
Разред: други
Циљ и задаци: Унапређење социјалних вештина ученика, јачање колектива (другарства) и развијање радне дисциплине и самосталности у свакодневном школском животу.Васпитно-образовни задаци: Образовни: Препознавање, именовање и изражавање сопствених емоција и разумевање туђих осећања. Упознавање са основним дечјим правима и обавезама унутар школске заједнице. Васпитни: Неговање другарства, међусобне толеранције, дељења и помоћи унутар одељења. Изграђивање еколошке свести кроз одржавање чистоће у учионици и заштиту околине.

Функционални: Развијање хигијенских и културних навика (коришћење речи попут хвала, молим, изволи, опрости). Правилна организација дневног времена за учење, одмор и игру (мој радни дан).		
Годишњи фонд часова : 36 Недељни фонд часова: једном недељно		
Теме/садржаји	Исходи	Начин и праћење остварености програма
Поново смо заједно-упознавање са планом рада Негујмо атмосферу међусобног поверења Школа је мој други дом (правила понашања) Избор Одбора одељенске заједнице и њен рад Кажи ми како да ти помогнем(развијање емпатије) У сусрет Дечијој недељи Учешће у активностима Дечије недеље Безбедност деце у саобраћају(предавање МУП) Упознавање са Конвенцијом дечјих права Правилна исхрана Ругати се не значи шалити се Безбедност деце у кризним ситуацијама(предавање МУП) Календар наших рођендана Агресивно испољавање и вређање других, претње, физички обрачуни, непожељног понашања Негујемо врлине Породични и други празници	Ученик ће бити у стању да: • Препозна важност међусобног поверења за сложан живот и рад у одељењу.Именује рођендане и важне датуме својих другара из одељења, показујући пажњу према члановима колектива.Учествује у заједничким одељенским прославама и активностима поштујући договорена правила.Опише значај породичних и школских празника за јачање блискости и заједништва. • Објасни и примењује правила понашања у учионици, школском дворишту и током школских манифестација.Учествује у демократском избору председника и Одбора одељенске заједнице.Наведе основна дечја права из Конвенције и повеже их са одговарајућим дужностима у школи.Активно допринесе активностима током Дечије недеље и прославе Дана школе. • Препозна емоционалне потребе другара и понуди адекватну помоћ када је неко тужан или у невољи.Направи разлику између безазлене шале и ругања/вређања које повређује друге.Идентификује неприхватљива понашања (физички обрачун, претње, вербално вређање) и	Одељењски старешина свакодневно (не само на ЧОС-у, већ и на одморима и другим часовима) прати понашање ученика, њихову међусобну комуникацију, поштовање правила и реаговање у конфликтним ситуацијама.Бележи се степен укључености ученика у радионице, дискусије, симулације (нпр. саобраћајне ситуације или решавање конфликата) и групни рад. Преглед цртежа, паноа, "Дрвета правила", "Календара рођендана" и других материјала које ученици праве током часова.Кроз вођене разговоре на крају сваког квартала или полугодишта (нпр. теме „Да ли сам задовољан постигнутим успехом“, „Када бих могао, променио бих...“), ученици сами процењују свој напредак. Инструменти за праћење - Педагошка свеска (Дневник рада одељенског старешине): Вођење анегдотских бележака за сваког ученика (нпр. „Ученик је показао изузетну емпатију и помогао другу у решавању сукоба“ или „Ученик тешко прихвата пораз у игри, потребан даљи рад“). Протокол посматрања за одељенску заједницу: Листа чекирања којом се процењује

Весело одељенско дружење Прослављамо Нову годину Свети Сава-школска слава Шта да учинимо да нам успех буде бољи Учим како да лако научим Како разрешити конфликт и помоћи другу када му је тешко Чистоћа је пола здравља Живот у одељењу – однос дечака и девојчица Прихватање личних проблема као изазова за њихово решавање Када бих могао, променио бих... Да ли сам задовољан постигнутим успехом Све што знамо о штетности никотина, алкохола и дроге Кад имам проблем поделим га са... Промоција хуманих вредности Како да сачувамо свет око себе Учествујемо у прослави Дана школе Лепа реч и гвоздена врата отвара Мој хоби Сви смо различити али ипак исти Развијамо осећање припадности заједници Кад се мале руке сложе све се може Ведар одељенски састанак	благовремено позове одраслу особу у помоћ.Користи "чаробне речи" и љубазан тон у свакодневној комуникацији са дечацима и девојчицама.Уважи међусобне разлике (по пореклу, изгледу или способностима) и објасни зашто су сви ученици једнако вредни. • Примењује основна саобраћајна правила за пешаке при кретању од куће до школе (правилно прелажење улице, тумачење семафора).Наведе основна правила понашања и начине заштите у случају ванредних ситуација (пожар, земљотрес, непогоде).Препозна улогу и значај полиције (МУП-а) у заштити деце. • Препозна своје добре навике у учењу и примени једноставне технике за лакше памћење градива.Уочи сопствене погрешке у раду и предложи начине за поправљање школског успеха.Реши мањи сукоб са вршњаком мирним путем, користећи разговор уместо свађе.Опише свој хоби или ваншколску активност и представи је пред одељењем.Именује особе од поверења (родитељи, учитељ, психолог) са којима може поделити лични проблем. • Разликује здраву и нездраву храну и објасни важност редовних оброка за раст и развој.Одржава личну хигијену и уредност свог радног простора у учионици и код куће.Разврста отпад у одговарајуће канте и наведе примере како се чува природа (штедња воде, струје, чување	цео колектив. Пример ставки: Да ли одељење функционише као тим? Да ли се поштују заједничка правила? Какав је однос дечака и девојчица? Ученички портфолио: Фасцикла у којој се чувају најзначајнији радови ученика са ЧОС-а (анкете, цртежи на тему дечјих права, екологије, породице). Критеријуми за процену остварености исхода - Програм се сматра успешно оствареним ако ученици у свакодневном школском животу демонстрирају следеће промене: На социјално-емоционалном плану: Користе љубазне речи, показују емпатију (не ругају се вршњацима), активно учествују у хуманитарним акцијама и превазилазе сукобе разговором. На плану дисциплине и безбедности: Поштују школска правила, безбедно се понашају на путу од куће до школе, правилно реагују током вежби евакуације/кризних ситуација.На плану односа према раду: Показују већи степен самосталности у учењу, примењују научене технике (распоред рада и одмора) и реално сагледавају свој успех. Вредновање и извештавање (Коме се саопштавају резултати?)Ученицима: Кроз редовну повратну информацију на крају часа (нпр. „Данас смо сјајно сарађивали као тим“ или „Морамо још да радимо на међусобном слушању“).Родитељима: На

	биљака).Препозна дувански дим, алкохол и друге супстанце као штетне и опасне по здравље деце.	родитељским састанцима и индивидуалним разговорима одељенски старешина преноси запажања о динамици групе, понашању детета и развоју одељенске заједнице.Стручној служби и Већима.

Час одељењског старешине		
Разред: трећи		
Циљ и задаци: Подстицање целовитог развоја ученика кроз развијање позитивне слике о себи, одговорног понашања, другарства, сарадње, толеранције и међусобног уважавања. Развијање свести о правима и обавезама ученика, неговање здравих стилова живота, безбедног понашања, породичних и друштвених вредности, као и јачање припадности одељењу, школи и заједници.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
СЕПТЕМБАР • 1. У трећем разреду - упознајемо се са планом рада • 2. Моја школа је мој други дом - другарство на првом месту • 3. Избор Одбора одељенске заједнице и њен рад • 4. Наше обавезе, наше одговорности ***ОКТОБАР*** • 5 У сусрет Дечијој недељи • 6. Учешће у активностима Дечије недеље • 7. Кућни ред у школи • 8. Упознавање са Конвенцијом дечјих права	Ученик: препознаје своја права и обавезе; • поштује правила понашања у школи и ван ње; • развија одговорност према сопственом раду и понашању; • сарађује са вршњацима и одраслима; • препознаје и уважава различитости; • примењује ненасилне начине решавања сукоба; • препознаје значај здравих стилова живота и безбедног понашања; • испољава одговоран однос према природи и окружењу	Разговор, дискусија, радионице, игра улога, групни и индивидуални рад, презентације, израда плаката и зидних новина, учешће у школским и одељенским активностима. Праћење остварености програма врши се кроз посматрање учешћа и ангажовања ученика, праћење сарадње у групи, анализу ученичких радова, самовредновање и учешће у одељенским и школским активностима.

• 9. Радионица: Шта ћу да будем кад порастем ***НОВЕМБАР*** • 10. Врлине и породичне вредности • 11. У туђим ципелама • 12. Ово си ти – колико се познајемо • 13. Значај очувања природне средине ***ДЕЦЕМБАР*** • 14. Агресивно испољавање и вређање других, претње, физички обрачуни, непожељног понашања • 15. Кад се многе руке сложе и умноже • 16. Породични и други празници • 17. Весело одељенско дружење - новогодишња журка ***ЈАНУАР*** • 18. Разговор о првом просветитељу Светом Сави • 19. Шта да учинимо да нам успех буде бољи ***ФЕБРУАР*** • 20. Ведар одељенски састанак и зидне новине • 21. Шта да учинимо да нам успех буде бољи • 22. Безбедност деце у саобраћају • 23. Како разрешити конфликт и помоћи другу када му је тешко	• учествује у раду одељенске заједнице и школским активностима.	

МАРТ • 24. Лаж и ситне крађе прерастају у порок • 25. Подељена срећа је два пута већа • 26. Вредности и врлине које желим да поседујем • 27. Кад бих могао променио бих.... ***АПРИЛ*** • 28. Чистоћа је пола здравља • 29. Кад имаш проблем... • 30. Лепо понашање: на улици, у школи, породици, биоскопу... • 31. Све што знамо о штетности никотина, алкохола и дроге ***МАЈ*** • 32. Недеља сећања и заједништва • 33. Учествујемо у прослави Дана школе • 34. Врлине и вредности као животни компас • 35. Лепа реч и гвоздена врата отвара – психолошка радионица ***ЈУН*** • 36. Развијање другарских и пријатељских односа • 37. Весели одељењски састанак		

Час одељењског старешине		
Разред: четврти		
Циљ и задаци: Циљ часа је да ученици развијају свест о значају међусобног поштовања, сарадње и одговорног понашања у одељењу и школи. Кроз разговор, размену мишљења и заједничке активности ученици се подстичу да препознају важност другарства, толеранције и ненасилне комуникације. Час има за циљ и јачање осећаја припадности одељењској заједници и стварање позитивне атмосфере међу ученицима.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова:** 1		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Другарство и сарадња **2.Насиље и ненасилна комуникација** **3. Права и обавезе ученика** **4. Безбедност на интернету, у саобраћају, у ванредним ситуацијама (предавања од сране МУП-а)** **5.Очување животне средине**	-Ученици препознају значај међусобног поштовања, сарадње и другарског понашања у одељењу. -Умеју да на примерен начин изразе своје мишљење, осећања и потребе. -Показују спремност за сарадњу, уважавање различитости и ненасилно решавање сукоба. -Показују емпатију, спремност на толеранцију, међусобно уважавање и осећај припадности у Недељи сећања и заједништва. -Развијају осећај одговорности према својим обавезама, правилима понашања и заједничком раду. -Јачају самопоуздање, осећај припадности одељењу и позитивне односе са вршњацима и наставницима.	-Праћење остварености програма врши се кроз посматрање активности и понашања ученика током разговора, радионица и заједничких активности. -Напредовање ученика прати се кроз њихово учешће у дискусији, сарадњу са вршњацима, однос према правилима понашања и способност ненасилног решавања проблема. -Оствареност циљева процењује се и кроз самопроцену ученика, размену мишљења, кратке евалуационе активности и свакодневно функционисање одељењске заједнице.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА

СЕКЦИЈЕ

Први разред

<table>
<tr><td colspan="3">Назив : Ликовна секција</td><td>Разред први</td></tr>
<tr><td colspan="4">Циљ и задаци: Главни циљ ликовне секције је развијање креативности, естетског укуса и уметничких потенцијала ученика кроз практичан рад и упознавање са ликовном културом. Секција омогућава деци са посебним склоностима ка уметности да прошире своја знања и слободно изразе своју индивидуалност.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1</td></tr>
<tr><td>Области / теме</td><td>Исходи</td><td>Садржаји</td><td>Начин и праћење остварености програма</td></tr>
<tr><td>Упознавање са бојама и линијама (Јесен)

Облици и простор око нас (Зима)

Текстура и тактилност (Пролеће)

Фантазија и илустрација (Лето)</td><td>Ученик ће бити у стању да:
•Препознаје и користи основне и изведене боје.
•Разликује дебеле, танке, праве и криве линије.
•Користи правилно четкицу, водене боје и дрвене бојице.
•палетом боја.

Ученик ће бити у стању да:
•Уочава и ствара геометријске и слободне облике.
•Организује елементе на папиру (горе, доле, лево, десно).
•Сече и лепи колаж папир без гужвања материјала.

Ученик ће бити у стању да:

•Препознаје тактилне површине (глатко, храпаво, меко, тврдо).</td><td>• Игра боја: Основне боје (црвена, жута, плава) и њихово мешање.
• Линијски свет: Цртање измаштаних супституционог бића помоћу различитих</td><td>Посматрање природа и уочавање јесењих боја у школском дворишту.
Експериментисање на папиру директним мешањем боја влажним поступком.
Рад кроз игру „Причај ми линијом“ (наизменично цртање на истом папиру).

Вежбе резања папира по унапред исцртаним линијама за развој моторике.
Групни рад: Израда великог заједничког плаката зимског града.
Коришћење рециклираног материјала (картонске кутије, чепови).

Игре затворених очију – препознавање предмета додиром.
Моделовање прстима и једноставним алатима</td></tr>
</table>

	•**Отискује** различите материјале на подлогу. •**Обликује** једноставне тродимензионалне форме у пластилину или глини.	линија. • Јесењи тепих.	(чачкалице, пластични ножићи). Скупљање природних материјала током шетње за израду отисака.
	Ученик ће бити у стању да: •**Илуструје** кратак текст, причу или песму по сопственом доживљају. •**Изрази** осећања и расположење кроз избор боја. •**Представи** човека и животињу кроз основне шематске облике.	Сликање опалог лишћа топлом палетом боја Геометријски град: Слагање кућа и зграда од квадрата, правоугаоника и троуглова. • Снежна чаролија: Изрезивање папирних пахуља и прављење зимског	Слушање музике или читање приче пре почетка практичног рада као подстицај. Разговор о емоцијама (које боје су тужне, а које срећне). Организовање завршне школске изложбе радова у холу школе.

		пејза жа. • Ново годи шња чести тка: Комб инова ње кола жа, шљок ица и црте жа. Прол ећна ливад а у 3D: Обли кова ње цвећа , пужи ћа и инсек ата од пласт илина . • Отис ци приро де: Штам пање помо ћу коре дрвет а, листо ва и кром пира.	

		• Тактилна колаж-слика: Прављење животиња комбиновањем ватe, вуне и песка.	
		• Ликови из бајки: Цртање омиљеног јунака из прочитане приче. • Чудовишта из маште: Слободно сликање необичних бића јарким бојама. • Моје лето: Црта	

		ње планова и жеља за распуст (самопортрет на плажи/планини).	

Назив : Еколошка секција	**Разред :** први

Циљ и задаци:
Циљ:
Развијање еколошке културе ученика у најранијем узрасту кроз васпитавање за одговорно понашање и активно учешће у очувању природне равнотеже како своје непосредне околине тако и читаве планете.

Задаци:
Проширивање стечених знања из области екологије.
Примена стечених знања у свакодневном окружењу (шуми, ливади, парку, и свим осталим стаништима)
Подстицање одговорног понашања према биљкама и животињама из окружења.
Схватање значаја рационалне потрошње необновљивих извора енергије.
Схватање значаја употребе обновљивих извора енергије за очување еколошке равнотеже.
Увиђање загађености ваздуха, воде и земљишта и проучавање могућности за смањење и спречавање загађења.
Обележавање еколошких датума.
Уређивање школског простора.

Годишњи фонд часова : 30

Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.**Загађење ваздуха** **2. Правилна (здрава) исхрана**	Ученик ће бити способан да: Именује основне компоненте живе и неживе природе (биљке, животиње, земљиште, вода, ваздух).	- Распоред рада, фор	Праћење остварености програма спроводи се кроз континуирану формативну евалуацију. Обухвата праћење активности ученика, њиховог ангажовања, усвајање знања кроз практичан рад, израду

3. Заштита воде од загађења **4. Значај штедње** **5.Рециклажа**	Препозна и опише једноставне везе у природи (нпр. зашто је биљци потребна вода и сунце). Објасни зашто је важно чувати шуме, воде и животињски свет у свом окружењу. Примењује правила о правилном одлагању и разврставању отпада у учионици и школском дворишту. Рационално користи ресурсе штедећи воду (завртање славине) и папир. Учествује у акцијама чишћења дворишта, садње цвећа и уређења школског врта. Покаже бригу и љубав према биљкама и животињама, избегавајући њихово уништавање. Сарађује са вршњацима у еколошким радионицама и акцијама, развијајући тимски дух. Креативно изрази свој став о природи коришћењем рециклираних материјала и отпада.	мирање група, упознавање са циљевима и задацима. - Обележавање светског дана заштите озонског омотача - Израда паноа на тему спречавање загађења ваздуха. - Обележавање дана	еколошких пројеката и редовно вођење педагошке документације. Начини реализације програма

		здраве хране и дан заштите животиња (израда паноа и јеловника) - Прављење кућица за птице – обележавање викенда храњења птица - Обележавање дана чистог ваздуха - Ефекат	

		стаклене баште - Како ав вазду х желимо да уди шемо (израда бецева и подела остих на великом одмору)	

Назив : Секција „Мали креативци“	**Разред од 1. до 4.**

Циљ и задаци:
- Развој креативности и естетског укуса кроз игру и уметничко изражавање.
- Развијање моторичких вештина (сечење, лепљење, обликовање, савијање папира).
- Подстицање рециклаже и еколошке свести коришћењем отпадних материјала.
- Социјализација и тимски рад кроз групне пројекте и учешће у школским манифестацијама.

Годишњи фонд часова : 36 часова

Недељни фонд часова: 1.час

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Јесења чаролија	На крају четвртог разреда, ученик ће бити способан да: 1. **Трансфо-рмише** идеју	-Упознавање са прибором, правилима безбедности и планом рада. - Рад са природним материјалима:	1. Област: Медији, материјали и технике (Занатство и моторика) - Основни ниво: Ученик уме да користи основне материјале за рад (папир, лепак, маказе, природни и

	из маште у физички облик (цртеж, макету, фигуру). 2. **Рукује** бе-збедно прибором за сечење, лепљење и обликовање. 3. **Еколошки одговорно** употребљава материјал кроз рециклажу. 4. **Представи** свој рад на школским изложбама, хуманитарним базарима или приредбама.	Прављење колажа и фигура од сувог лишћа, жирева, кестења и кукурозовине. - Јесењи пејзаж: Техника сликања прстима, штампање облика помоћу презаних јабука и кромпира. - Моја башта бира: Израда маски за јесењи маскембал од картонских тањира.	рециклирани материјали) на безбедан начин. - Средњи ниво: Комбинује различите материјале и технике (колаж, асамблаж, вајање, моделовање) како би створили тродимензионалне облике и употребне предмете. - Напредни ниво: Самостално бира адекватан материјал и технику који најбоље одговарају његовој замисли и успешно проналазе решења за спајање и обликовање нестандардних материјала. 2. Област Естетско обликовање и изражавање (Креативност) - Основни ниво: Препознаје и примењује основне елементе као што су линија, облик, боја (примарне и секундарне) и текстура у свом раду. -Средњи ниво: Намерно користи топле и хладне боје, светлост и сенку, као и различите текстуре како би пренео одређено расположење или идеју. - Напредни ниво: Исказује оргиналност у раду. Не копира готова решења, већ реорганизује визуелне елементе на аутентичан начин, показујући лични стил. 3. Еколошка свест и традиција (Употреба ресурса) - Основни ниво: Користи сакупљене природне материјале (лишће, плодове, каменчиће) и схвата важност очувања природе.

			- Средњи ниво: Примењује принцип редефинисања предмета – трансформише амбалажу и отпадне материјале (картонске кутије, пластичне чепове) у уметничке радове. : Напредни ниво: Повезује креативни рад са традицијом и културним наслеђем (израда традиционалних украса, маски или предмета примењене уметности испирисаних мотивима из окружења). 4. Област Социјалне и когнитивне вештине (Предузетништво и тимски рад) -Основни ниво: Способан је да заврши започети рад у предвиђеном времену и одржава хигијену свог радног простора. -Сдредњи ниво: Сарадња у групи – учествује у изради заједничких макета, паноа и пројеката, прихватајући улоге и договоре унутар тима. - Напредни ниво: Вербално презентује свој рад, аргументовано објашњава идејни процес од скице до финалног продукта и конструктивно процењује радове других учесника без критиковања.
2.Зимски кутак и празници	1. **Трансфо-рмише** идеју из маште у физички облик (цртеж, макету, фигуру). 2. **Рукује** бе-збедно прибором за сечење, лепљење и обликовање. 3. **Еколошки одговорно**	- Новогодишња честитка: Израда 3Д честитки комбиновањем колаж папира, шљокица и вате. - Празнична декорација: Прављење украса за јелку од сланог	1. Област: Медији, материјали и технике (Занатство и моторика) - Основни ниво: Ученик уме да користи основне материјале за рад (папир, лепак, маказе, природни и рециклирани материјали) на безбедан начин. - Средњи ниво: Комбинује различите материјале и

	употребљава материјал кроз рециклажу. 4. **Представи** свој рад на школским изложбама, хуманитарним базарима или приредбама.	теста или старих ЦД дискова. - Зимска идила: - Израда макета (диорама) снежног села користећи кутије од лекова, вату и картон. - Честитке за 8.март: Прављење цвећа од креп папира и оригами техника савијања.	технике (колаж, асамблаж, вајање, моделовање) како би створили тродимензионалне облике и употребне предмете. - Напредни ниво: Самостално бира адекватан материјал и технику који најбоље одговарају његовој замисли и успешно проналазе решења за спајање и обликовање нестандардних материјала. 2. Област Естетско обликовање и изражавање (Креативност) - Основни ниво: Препознаје и примењује основне елементе као што су линија, облик, боја (примарне и секундарне) и текстура у свом раду. -Средњи ниво: Намерно користи топле и хладне боје, светлост и сенку, као и различите текстуре како би пренео одређено расположење или идеју. - Напредни ниво: Исказује оргиналност у раду. Не копира готова решења, већ реорганизује визуелне елементе на аутентичан начин, показујући лични стил. 3. Еколошка свест и традиција (Употреба ресурса) - Основни ниво: Користи сакупљене природне материјале (лишће, плодове, каменчиће) и схвата важност очувања природе. - Средњи ниво: Примењује принцип редефинисања предмета – трансформише

			амбалажу и отпадне материјале (картонске кутије, пластичне чепове) у уметничке радове. : Напредни ниво: Повезује креативни рад са традицијом и културним наслеђем (израда традиционалних украса, маски или предмета примењене уметности испирисаних мотивима из окружења). 4. Област Социјалне и когнитивне вештине (Предузетништво и тимски рад) -Основни ниво: Способан је да заврши започети рад у предвиђеном времену и одржава хигијену свог радног простора. -Сдредњи ниво: Сарадња у групи – учествује у изради заједничких макета, паноа и пројеката, прихватајући улоге и договоре унутар тима. - Напредни ниво: Вербално презентује свој рад, аргументовано објашњава идејни процес од скице до финалног продукта и конструктивно процењује радове других учесника без критиковања.
3. Пролећно буђење	1. **Трансфо-рмише** идеју из маште у физички облик (цртеж, макету, фигуру). 2. **Рукује** бе-збедно прибором за сечење, лепљење и обликовање. 3. **Еколошки одговорно** употребљава	- Ускршње радости: Фарбање и декорација јаја (од стиропора или картона), израда корпица за јаја. - Рециклажа као уметност: Прављење држача за оловке од ролни тоалет папира и пластичних флаша.	1. Област: Медији, материјали и технике (Занатство и моторика) - Основни ниво: Ученик уме да користи основне материјале за рад (папир, лепак, маказе, природни и рециклирани материјали) на безбедан начин. - Средњи ниво: Комбинује различите материјале и технике (колаж, асамблаж, вајање, моделовање) како

	материјал кроз рециклажу. 4. **Представи** свој рад на школским изложбама, хуманитарним базарима или приредбама.	- Свет око нас: Израда макета инсеката и цвећа од амбалаже за јаја и пластичних чепова. - Заједнички рад: Израда великог паноа на тему „Чувајмо планету“ (групни рад)	би створили тродимензионалне облике и употребне предмете. - Напредни ниво: Самостално бира адекватан материјал и технику који најбоље одговарају његовој замисли и успешно проналазе решења за спајање и обликовање нестандардних материјала. 2. Област Естетско обликовање и изражавање (Креативност) - Основни ниво: Препознаје и примењује основне елементе као што су линија, облик, боја (примарне и секундарне) и текстура у свом раду. -Средњи ниво: Намерно користи топле и хладне боје, светлост и сенку, као и различите текстуре како би пренео одређено расположење или идеју. - Напредни ниво: Исказује оргиналност у раду. Не копира готова решења, већ реорганизује визуелне елементе на аутентичан начин, показујући лични стил. 3. Еколошка свест и традиција (Употреба ресурса) - Основни ниво: Користи сакупљене природне материјале (лишће, плодове, каменчиће) и схвата важност очувања природе. - Средњи ниво: Примењује принцип редефинисања предмета – трансформише амбалажу и отпадне материјале (картонске

			кутије, пластичне чепове) у уметничке радове. : Напредни ниво: Повезује креативни рад са традицијом и културним наслеђем (израда традиционалних украса, маски или предмета примењене уметности испирисаних мотивима из окружења). 4. Област Социјалне и когнитивне вештине (Предузетништво и тимски рад) -Основни ниво: Способан је да заврши започети рад у предвиђеном времену и одржава хигијену свог радног простора. -Сдредњи ниво: Сарадња у групи – учествује у изради заједничких макета, паноа и пројеката, прихватајући улоге и договоре унутар тима. - Напредни ниво: Вербално презентује свој рад, аргументовано објашњава идејни процес од скице до финалног продукта и конструктивно процењује радове других учесника без критиковања.
4. Лето и завршна изложба	1. **Трансформише** идеју из маште у физички облик (цртеж, макету, фигуру). 2. **Рукује** бе-збедно прибором за сечење, лепљење и обликовање. 3. **Еколошки одговорно** употребљава материјал кроз рециклажу.	- Морски мотиви: Израда магнета од шкољки и сликање на каменчићима. - Завршни час: Селекција радова, отварање изложбене галерије за родитеље.	1. Област: Медији, материјали и технике (Занатство и моторика) - Основни ниво: Ученик уме да користи основне материјале за рад (папир, лепак, маказе, природни и рециклирани материјали) на безбедан начин. - Средњи ниво: Комбинује различите материјале и технике (колаж, асамблаж, вајање, моделовање) како би створили

	4. **Представи** свој рад на школским изложбама, хуманитарним базарима или приредбама.		тродимензионалне облике и употребне предмете. - Напредни ниво: Самостално бира адекватан материјал и технику који најбоље одговарају његовој замисли и успешно проналазе решења за спајање и обликовање нестандардних материјала. 2. Област Естетско обликовање и изражавање (Креативност) - Основни ниво: Препознаје и примењује основне елементе као што су линија, облик, боја (примарне и секундарне) и текстура у свом раду. -Средњи ниво: Намерно користи топле и хладне боје, светлост и сенку, као и различите текстуре како би пренео одређено расположење или идеју. - Напредни ниво: Исказује оргиналност у раду. Не копира готова решења, већ реорганизује визуелне елементе на аутентичан начин, показујући лични стил. 3. Еколошка свест и традиција (Употреба ресурса) - Основни ниво: Користи сакупљене природне материјале (лишће, плодове, каменчиће) и схвата важност очувања природе. - Средњи ниво: Примењује принцип редефинисања предмета – трансформише амбалажу и отпадне материјале (картонске

			кутије, пластичне чепове) у уметничке радове. : Напредни ниво: Повезује креативни рад са традицијом и културним наслеђем (израда традиционалних украса, маски или предмета примењене уметности испирисаних мотивима из окружења). 4. Област Социјалне и когнитивне вештине (Предузетништво и тимски рад) -Основни ниво: Способан је да заврши започети рад у предвиђеном времену и одржава хигијену свог радног простора. -Сдредњи ниво: Сарадња у групи – учествује у изради заједничких макета, паноа и пројеката, прихватајући улоге и договоре унутар тима. - Напредни ниво: Вербално презентује свој рад, аргументовано објашњава идејни процес од скице до финалног продукта и конструктивно процењује радове других учесника без критиковања.

Други разред

Назив: Драмска секција	Разред : други, трећи, четврти
Циљ и задаци: Циљ рада драмске секције је развијање вештина правилног говора, драмског изражавања и самопоуздања у јавним наступима код деце. Драмска секција је намењена свим заинтересованим ученицима од другог до четвртог разреда. Ученици су активно укључени у све фазе стварања и извођења драмског дела, од писања сценарија до крајњег извођења. Школска драмска секција млађих разреда учествује у програмима школских приредби.	
Годишњи фонд часова : 36	

Недељни фонд часова: једном недељно			
Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Увод у драмско стваралаштво и основе сценског говора	Ученик ће бити у стању да: разликује драмски говор од свакодневног говора; користи говор тела, мимику и пантомиму за преношење порука и емоција без речи; правилно користи дах и глас при изговору краћих драмс	Драмски појмови: Позориште, сцена, глумац, публика, позоришна представа, бонтон у позоришту. Невербална комуникација: Невербална изражајна средства — мимика лица, гест, тело као инструмент, сценски покрет. Пантомима и имитација појава, животиња и људи. Говорна култура: Вежбе дисања (дијафрагмално дисање), вежбе чула, ослобађање гласа и правилна артикулација гласова.	Метод праћења: Систематско формативно посматрање индивидуалних реакција током групних вежби и радионица. Поступци евалуације: Праћење говора тела: Наставник путем једноставне чек-листе бележи да ли ученик правилно користи мимику и невербални гест како би реално и јасно дочарао задати појам или животињу током игре пантомиме. Провера артикулације: Током вежби дисања и гласа, прати се правилно узимање ваздуха (дијафрагмално) и јасноћа изговора брзалица и краћих говорних вежби, што директно утиче на развој усменог изражавања у Српском језику. Усмена рефлексија: Након гледања позоришне представе, кроз кратак вођени разговор оцењује се способност ученика да тачно именује главне ликове, место дешавања и позоришни бонтон.

	ких форми; анализира одгледану позоришну представу (именује ликове, тему и поруку).		
Текст као основа драме – Припрема за Савиндан	анализира драмски текст и препозна сукоб међу ликовима; изражајно и правилно чита свој део текста по улогама, пазећи на јачину и боју гласа;	Рад на драмском тексту: Структура текста — улога писане речи, дијалог, монолог, значај дидаскалија (упутстава у заградама за глумце). Анализа ликова: Препознавање главних и споредних ликова, уочавање њихових особина, мотива и сукоба у тексту. Сценско убличавање: Подела улога, изражајно читање текста (читаће пробе), изградња сценског лика кроз покрет и говор. Појам костима, реквизита и сценографије (организација сцене за јавни наступ).	Метод праћења: Анализа продуката рада (читаће пробе) и праћење процеса изградње сценског лика. Поступци евалуације: Разумевање прочитаног (Српски језик): Наставник проверава да ли ученик разуме драмски текст тако што тражи од њега да својим речима објасни мотиве и сукоб између ликова, као и да правилно протумачи упутства из дидаскалија. Изражајно читање: Оцењује се течност, правилна интонација и способност ученика да гласом верно пренесе емоционално стање лика приликом читања текста по улогама. Сценска одговорност: Прати се благовремено долажење на пробе, памћење сопственог текста (реплика) и активна сарадња са вршњацима током планирања костима и постављања сценографије

	осмисли физички изглед, покрете и особине лика који тумачи; сарађује са тимом при постављању сцене и припреми костима; јавно наступи на школској приредби поводом Дана Светог Саве.		
Изражајна средства драмске уметности	правилно примењује логички акценат, паузе	Сценски говор и дикција: Праведан реченични тонус, темпо и ритам говора, логички акценат, коришћење емоционалних пауза у говору у складу са карактером лика. Аудио-визуелни ефекти: Значај звука у представи	Метод праћења: Праћење наступа на реалној сцени и техничка усклађеност унутар колектива. Поступци евалуације: Праћење дикције и темпа: Наставник процењује да ли ученик успешно користи логички акценат, да ли прави правилне

	и брзину (темпо) говора у складу са емоционалним стањем лика; усклади свој говор са звучним и светлосним ефектима на сцени; користи сценски простор (мизансцен) крећући се безбедно и функционално; јавно изведе предс	(музика, звучни ефекти из природе, бука) и улога расвете/светла (светлосни ефекти) за стварање атмосферске сцене. Мизансцен: Постављање комплетне сцене, кретање глумаца у простору, групне сцене и заједништво на сцени кроз координисани наступ.	говорне паузе у тексту и да ли је брзина његовог изговора усклађена са величином простора у коме наступа. Прооријентација у простору (Мизансцен): Посматра се способност глумца да се правилно креће по сцени, да не заклања друге глумце и да своје реплике усклади са јављањем звучних и светлосних ефеката. Јавни наступ (Евалуација премијере): Оствареност теме се коначно мери успешном реализацијом представе пред публиком, где се вреднују колективна уиграност, превазилажење треме и заједништво групе на сцени.

	таву поводом Недеље заједништва у оквиру школског тима.		
Драмска импровизација и критичка евалуација	самостално осмисли и одигра кратку драмску сцену (импровизацију) на задату тему без унапред написаног текста; користи богатији фонд речи за опис сопствених и	Креативна импровизација: Стварање драмске сцене на лицу места (без написаног текста) на задату тему, реч или емоцију; брзо реаговање на партнерску реплику на сцени. Позоришна критика и рефлексија: Богаћење речника кроз усмену анализу одиграних представа; самоевалуација сопствене глуме (шта је било добро, а шта тешко) и вршњачко вредновање (уочавање успешних елемената у глуми других другара).	Метод праћења: Креативни тестови перформанса (на лицу места) и самоевалуациони листићи. Поступци евалуације: Спонтаност говора и богаћење речника: Наставник вреднује машту и брзину којом ученик саставља реченице и гради логичан дијалог са партнером током импровизације без унапред написаног текста. Вршњачко процењивање и аргументација (Српски језик): Након одиграних сцена, ученици усмено анализирају улоге својих другара. Наставник прати да ли у свом излагању користе стручне појмове (сцена, дикција, пауза) и да ли су њихове критике добронамерне, конструктивне и језички правилно формулисане. Писана/Графичка самоевалуација: Анализа крајњих листића са смајлићима или дневника утисака, где сваки ученик бележи своја лична постигнућа и препреке на које је наишао током рада у секцији.

	туђих улога; критички процени свој рад и рад других чланова секције, наводећи шта је било успешно, а шта треба унапредити.		

Назив : Ликовна секција		**Разред: други**	
Циљ и задаци: Развијање креативности, маште, естетског осећаја и ликовног изражавања код ученика кроз различите ликовне технике, материјале и заједничке активности. Секција подстиче ученике да слободно изражавају своје идеје, осећања и доживљаје, развијају фину моторику, самосталност, сарадњу и позитиван однос према уметности и раду.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Цртање и сликање	Ученик: • Користи различите ликовне	Формирање групе Јесен- цртање	Програм ликовне секције

2. Колаж и комбиноване технике **3. Вајање и обликовање** **4. Просторно обликовање и конструкција** **5. Рециклажа и еколошка уметност** **6. Тематски радови**	материјале и технике на креативан начин; • Изражава идеје, осећања и машту кроз ликовни рад; • Разликује и примењује основне боје, облике и линије; • Разлија способност опажања детаља из природе и окружења; • Правилно користи прибор и одржава уредност радног простора, • Учествује у индивидуалним и групним активностима; • Показује самосталност и истрајност у раду; • Комбинује различите материјале у изради ликовних радова; • Развија фину моторику кроз сечење, лепљење, савијање и моделовање; • Обликује једноставне декоративне и функционалне предмете; • Поштује туђе идеје и показује сарадњу током заједничког рада; • Развија естетски укус и позитиван однос према уметности; • Користи	Јесен-техника шаблон(отискивање) Јесењи рамови Пано за Дечију недељу Поруке пријатељства Киша-техника зграфито Како видим себе Шара и шарање-орнамент Оригами Уочавамо односе у простору Слике од макарона-колажирање Слике од макарона-уређивање паноа Вајање-пластелин Зимска идила (сликање) Пахуље и украси од папира, оригами Украшавање паноа и прављење честитки Свети Сава-портрети(колаж) Доживљаји са распуста Слике од крпица и дугмића Бакарне плочице-тема љубав Животиње од колаж папира Правимо огрлице од тестенине Правимо честитке за 8.март Дечија права-цртеж и поруке Пано- цвеће од различитих материјала Пролеће свуда око нас Пролећно дрво-комбиноване технике	остварује се кроз: • Практичан и стваралачки рад ученика; • Индивидуалне, партнерске и групне активности; • Цртање, сликање, вајање, колаж и комбиноване технике; • Коришћење различитих ликовних и рециклажних материјала; • Разговор, демонстрацију и показивање поступка рада; • Израду паноа, украса, честитки и заједничких радова; • Повезивање садржаја са годишњим добима, празницима и важним датумима; • Слободно ликовно изражавање ученичких радова; • Учествовање у школским приредбама, конкурсима и изложбама.

	природне материјале у стваралачком раду; • Учествује у изради паноа, украса и школских изложби; • Повезује ликовно изражавање са темама из свакодневног живота и школских активности; показује задовољство и мотивацију за ликовно стваралаштво.	Цртамо, режемо, лепимо Пролећни венчићи Пролећни венчићи-завршавање и пано Сликање на фолији-поклопац од павлаке Оригами- слободан избор ученика Вишеслојне слике-пејзаж Рециклирање(робот, музички инструменти) Утисци о раду ликовне секције	

Назив : Секција Креативна радионица	**Разред: други**
Циљ и задаци: Развијање креативности, маште, фине моторике и естетског осећаја код ученика кроз различите ликовне и практичне активности, уз подстицање сарадње, тимског рада, самосталности и позитивног односа према природи и рециклажи.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Породица и свет око нас **2. Годишња доба у креативном изражавању** **3. Празници и декоративно стваралаштво** **4. Ликовне и креативне технике** **5. Рециклажа и рад са**	По завршетку рада у секцији ученик ће бити у стању да: • користи различите ликовне и природне материјале у креативном раду; • примењује основне технике цртања, бојења, колажа, сечења и лепљења; • самостално, у пару и групи учествује у изради креативних радова;	Упознавање са радом секције Моја породица – цртање породи	Програм секције реализује се кроз практичан индивидуални, рад у пару и групни рад ученика. Активности су организоване тако да подстичу креативност, сарадњу, самосталност и активно учешће сваког ученика. У раду се примењују: • разговор, демонстрација и показивање поступка рада; • цртање, бојење, сликање, колажирање, сечење, лепљење и моделовање;

различитим материјалима **6. Природа, биљке и животиње** 7. **Изложба и представање радова**	• сарађује са вршњацима, уважава туђе идеје и доприноси заједничком раду; • испољава машту и креативност у ликовном изражавању; • препознаје и користи материјале за рециклажу; • развија фину моторику и прецизност у раду; • уредно и безбедно користи прибор и материјал за рад; • представља и образлаже свој рад и рад групе; • развија позитиван однос према природи, празницима и традицији.	чне слике Јесење дрво – отисци длановa у бојама јесени Воћњак у јесен Јесења чаролија од сувог лишћа Кишни дан – прављење облака и кишних капи Креације од плодова	• употреба различитих материјала (папир, картон, природни и рециклажни материјал, пластелин, тканина и др.); • израда украса, честитки, предмета и заједничких паноа; • тематске активности у складу са годишњим добима, празницима и значајним датумима; • подстицање ученика на размену идеја, међусобну помоћ и сарадњу; • представљање и изложба ученичких радова. Рад се прилагођава могућностима, интересовањима и способностима ученика, уз подстицање позитивне атмосфере, слободног изражавања и развијања љубави према креативном раду.

		јесени и пластелина (животиње) Дани јабука - јабуке од папира Јесењи мозаик од семенки „Дани захвалности“ – плодови јесени „Чарапуљко“ (чарапа, пиринач, дугмићи, кол	

		аж, ...) Снежне пахуљице – сечење и слагање Снешко Бели ић - колаж Новогодишњи украси за јелку Новогодишња честитка – идејно решење, израда и украшавање Зимски пејзаж – кол	

		аж, акварел Зимске рукавице – украшавање шаблона Кућице у снегу (кутијице, колаж папир, вата,...) Моја омиљена зимска игра – цртеж Израда огрлица (макароне, папирн	

		е трубице,...) Срце од папира Пролеће долази – прављење вис иба ба Пролећно цвеће – колаж Ускрш ње корпице Украшавање јаја Правимо предмете од материјала за	

		рецикл ажу Слик е од кан апа Прол ећн и леп тир и – тех ник а прек лап ања боја Мој а баш та Жи вот иње од пап ира – ори гам и Прол ећне пти це – црт ање и боје ње Акв ариј ум	

		Летњи дан – цртање кредама у боји Изложба радова	

Трећи разред

Назив : Литерарна секција	**Разред:** трећи
Циљ и задаци: Развијање љубави према књижевности и читању, подстицање маште, креативности и стваралачког изражавања, усавршавање усменог и писменог изражавања ученика, развијање језичке културе и богатство речника, оспособљавање ученика за самостално стварање књижевних текстова, учествовање на литерарним конкурсима и школским приредбама.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова:** 1	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Развијање креативног писаног израавања **2. Неговање љубави према књижевности и читању** **3. Развијање маште и**	-развија читалачке навике и интересовање за књижевност -ствара оригиналне литерарне текстове примерене узрасту -унапређује културу усменог и писменог изражавања -испољава креативност и маштовитост у	-писање прича, бајки и песама -допуњавањ	Програм секције реализује се кроз: -радионичарски рад, индивидуалне и групне активности ученика - ученици читају и анализирају књижевне текстове, разговарају о прочитаном, пишу различите врсте литерарних радова (песме, приче, описе, саставе), учествују у језичким и креативним играма и представљају своје радове пред групом- -рад се обогаћује учешћем на литерарним конкурсима, израдом паноа, школских часописа и

стваралаких способности **4. Учествовање на литерарним конкурсима и приредбама** **5. Упознавање различити књижевних врста**	литерарном стваралаштву -учествује на различитим такмичењима и стиче , на тај начин, самопоуздање	е и осмишљавање завршетака прича -стварање текстова на задату тему -богатство речника -описивање личности, предмета, природе и догађаја -употреба	учешћем у школским приредбама и културним манифестацијама Праћење остварености програма: Оствареност програма прати се континуирано кроз: -посматрање активности и ангажовања ученика на часовима секције; -праћење напретка у усменом и писменом изражавању; -анализу ученичких литерарних радова; -праћење креативности, самосталности и сарадње у раду; -учешће ученика на конкурсима, приредбама и другим јавним представљањима; -вођење портфолија ученичких радова; -самовредновање и вршњачко вредновање радова. Показатељи успешности су квалитет и број насталих литерарних радова, развијеност читалачких навика, напредак у језичком изражавању, као и активно учешће ученика у раду секције и школским активностима .

		поређења, епитета и других стилских средстава читање одабраних прича и песама - разговор о ликовима, догађајима и поруками текста - изражавање личног дож	

		ивљаја прочитаног - читање и казивање сопствених радова - изражајно читање песама и прича развијање самопоуздања у јавном представљању - припрема	

		радова за конкурсе - израда литерарних паноа и збирки ученичких радова - представљање радова на приредбама и школским манифестацијама	

Назив : Бирам да рециклирам	**Разред: трећи**

Циљ и задаци:
Развијање еколошке свести код ученика, подстицање одговорног односа према природи и животној средини, разумевање значаја рециклаже и поновне употребе материјала, развијање креативности, сарадње и самосталног истраживања кроз практичне активности и пројектни рад.

Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Увод у рециклажу	- ученици знају основни појам рециклаже; - препознају симболе; - разликују врсту отпада.	1. Формирање групе, упознавање са садржајем и начином рада секције 2. Шта је рециклажа? Разговор и цртање симбола рец	**Начин остваривања програма:** разговор, дискусија, демонстрација, радионичарски рад, практичне активности, индивидуални, рад у пару и групни рад, истраживачки рад, израда предмета од рециклажног материјала, пројекти, презентације, изложбе и учешће у еколошким акцијама. **Праћење остварености програма:** праћење ангажовања и учешћа ученика у активностима, посматрање практичног рада, вредновање креативних радова, пројеката, плаката и презентација, самовредновање ученика, као и учешће у изложбама и другим еколошким активностима.

		иклаже. 3. Зашто бирам да рециклирам? Дискусија и кратак филм. 4. Сортирање отпада, упознавање контејнера.	
Рециклажа папира	-ученици разумеју процес настанка папира; -примењују рециклажу папира у креативним радовима.	1. Папир - од дрвета до свеске (прича и презентација).	

		2. Практичан рад: прављење рециклираног папира у учионици. 3. Радионица: украсне кесе и фасцикле од старог папира и часописа. 4. Еколошки квиз - питања о папиру и	

		рецикл ажи .	
Рециклажа пластике	- ученици схватају штетност пластике и креативно је поново употребљавају.	1. Шта је пла сти ка и заш то је ште тна за при род у? 2. Рад ион ица: пра вље ње оло вке-држ ача и укр асн их кут ија од пла сти чни х фла ша. 3. „Др уго лиц е фла	

		ше” - осмишљавање играчака од пластике. 4. Дискусија: Како можемо смањити употребу пластике у свакодневном животу.	
Рециклажа стакла и метала	- ученици препознају стакло и метал и праве нове предмете од њих.	1. Стакло и метал у свакодневици. 2. Игра: разв	

		рстављање производа. 3. Украшавање тегле као свећњака (новогодишња радионица). 4. Прављење звончића од лименке.	
Поновна употреба предмета	- ученици разумеју појам поновне употребе и израђују корисне предмете.	1. Шта значи поновна употреба? 2. Радион	

		ица: рамови за слике од картона и кутије за успомене	
Рециклажа у уметности	- ученици упознају уметничку употребу рециклаже и развијају креативност.	1. Рециклажа у уметности - пример из света. 2. Ликовна радионица: мозаик од папира. 3. Прављење накита од	

		дугмића и папира 4. Игра улога: „Ми смо мали еколози".	
Чувамо природу	- ученици препознају начине загађења и предлажу мере заштите.	1. Како човек загађује природу? 2. Садња цвећа у пластичне флаше - саксије. 3. Еколошка патрола: посмат	

		рање школског дворишта 4. Израда плаката „Наш разред чува природу”.	
Месец планете Земље	- ученици активно учествују у обележавању Дана планете Земље	1. Разговор о Дану планете Земље. 2. Припрема представе/рецитала „Бирам да рециклирам”	

		3. Прављење заједничког плаката од рециклираних материјала. 4. Учешће у школским еколошким активностима.	
Пројекти и презентације	- ученици истражују, израђују пројекте и представљају их јавно.	1. Израда макете „Еко-град". 2. Мини-истраживање: Ко	

		у мој ој кућ и рец икл ира ? 3. При пре ма за изл ожб у. 4. Изл ожб а и през ента ција „На ше рец икл ажн е идеј е”.	
Завршне активности	- ученици понављају научено и развијају мотивацију за даље еколошке активности.	1. Разг ово р: Шта смо нау чил и ток ом год ине ? 2. Дод ела	

		диплома/похвала за учешће.	

Назив : Ликовна секција	**Разред: трећи**
Циљ и задаци: Циљ ликовне секције је подстицање стваралачког мишљења, способности и развој визуелног запажања и естетских критеријума као основе за способност визуелне комуникације и креативним решавањем проблема.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Композиција	. поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора - изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама - користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду - примени у стваралачком раду основна знања о композицији - користи одабрана уметничка дела и визуелен	1. Ликовни елементи 2. Линија 3. Облик 4. Облик 5. Стварамо тродимензионалне облике 6. Стварамо тродимензионалне облике 7.Боја 8. Боја 9. Контраст боја 10. Валер и текстура 11.Акварел 12. Акварел сликање 13. Темпера 14. Темпера сликање 15.Гваш 16. Гваш сликање 17. Пастел 18. Пастел сликање 19.Колаж 20. Колаж 21.Деколаж	Програм секције реализује се кроз практичан индивидуални, рад у пару и групни рад ученика. Активности су организоване тако да подстичу креативност, сарадњу, самосталност и активно учешће сваког ученика. У раду се примењују: • разговор, демонстрација и показивање поступка рада; • цртање, бојење, сликање,

	информације као подстицај за стваралачки рад	22. Деколаж 23.Асамблаж 24. Фротаж	колажирање, сечење, лепљење и моделовање; • употреба различитих материјала (папир, картон, природни и рециклажни материјал, пластелин, тканина и др.); • израда украса, честитки, предмета и заједничких паноа; • тематске активности у складу са годишњим добима, празницима и значајним датумима; • подстицање ученика на размену идеја, међусобну помоћ и сарадњу; • представљање и изложба ученичких радова. Рад се прилагођава могућностима, интересовањима и способностима ученика, уз подстицање позитивне атмосфере, слободног изражавања и развијања љубави
2. Споразумевање	. тумачки једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела	1. Слике и речи 2. Слике и речи 3. Печат	
3. Сцена	. разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја	1. Амбијент 2. Сцена 3. Маске 4. Маске 5. Костим- одећа-ношња 6. Луткарско позориште	
4. Наслеђе	учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити	1. У посети установи културе 2. Споменици културе 3. Наши познати ликовни уметници и њихова дела	

			према креативном раду.

Четврти разред

Назив : Литерарна секција	**Разред:** четврти
Циљ и задаци: Развијање љубави према књижевности и читању, подстицање маште, креативности и стваралачког изражавања, усавршавање усменог и писменог изражавања ученика, развијање језичке културе и богатство речника, оспособљавање ученика за самостално стварање књижевних текстова, учествовање на литерарним конкурсима и школским приредбама.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова:** 1	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Читање и доживљај књижевног текста **2. Креативно писање** **3. Језичко и стилско изражавање** **4. Литерарно стваралаштво и јавни наступ** **5. Литерарни конкурси и**	-развија читалачке навике и интересовање за књижевност -ствара оригиналне литерарне текстове примерене узрасту -унапређује културу усменог и писменог изражавања -испољава креативност и маштовитост у литерарном стваралаштву -учествује на различитим такмичењима и стиче , на тај начин, самопоуздање	-читање одабраних прича и песама -разговор о ликовима, догађајима и порукама текста -изражавање личног доживљаја прочитаног -писање прича, бајки и песама -допуњавање и осмишљавање завршетака прича -стварање текстова на задату тему -богатство речника -описивање личности, предмета, природе и догађаја -употреба поређења, епитета и других	Програм секције реализује се кроз: -радионичарски рад, индивидуалне и групне активности ученика - ученици читају и анализирају књижевне текстове, разговарају о прочитаном, пишу различите врсте литерарних радова (песме, приче, описе, саставе), учествују у језичким и креативним играма и представљају своје радове пред групом- -рад се обогаћује учешћем на литерарним конкурсима, израдом паноа, школских часописа и учешћем у школским приредбама и културним манифестацијама Праћење остварености програма: Оствареност програма прати се континуирано кроз: -посматрање активности и ангажовања ученика на часовима секције; -праћење напретка у усменом и писменом изражавању;

школска промоција		стилских средстава -читање и казивање сопствених радова -изражајно читање песама и прича развијање самопоуздања у јавном представљању -припрема радова за конкурсе -израда литерарних паноа и збирки ученичких радова -представљање радова на приредбама и школским манифестацијама	-анализу ученичких литерарних радова; -праћење креативности, самосталности и сарадње у раду; -учешће ученика на конкурсима, приредбама и другим јавним представљањима; -вођење портфолија ученичких радова; -самовредновање и вршњачко вредновање радова. Показатељи успешности су квалитет и број насталих литерарних радова, развијеност читалачких навика, напредак у језичком изражавању, као и активно учешће ученика у раду секције и школским активностима.

Назиив секције: Читалачки клуб	**Разред: четврти**

Циљ и задаци: Развијање љубави према читању и формирање читалачких навика код ученика, уз оспособљавање за разумевање и тумачење прочитаног текста. Ученици се подстичу да препознају главне ликове, радњу и поруку дела, да развијају способности препричавања и изражавања сопственог мишљења и осећања. Кроз рад у читалачком клубу обогаћују речник, негују културу говора и слушања, развијају машту и креативност, као и способност повезивања књижевних садржаја са личним искуством.

Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
• **Упознавање са дечијом књижевношћу (приче, бајке, басне, приче)**	- Ученик разуме и препричава прочитани текст по редоследу догађаја.	• Читање и слушање књижевних текстова (приче, бајке, басне, песме)	Програм се остварује кроз заједничко и самостално читање књижевних текстова, разговор о прочитаном, изражајно читање,

• **Разумевање прочитаног текста** • **Ликови у књижевном делу (особине, поступци)** • **Радња и порука текста** • **Препричавање и изражајно читање** • **Разговор о прочитаном (изношење мишљења и утисака)** • **Креативно изражавање (цртање, писање кратких састава, драматизација)** • **Развијање читалачких навика** • **Упознавање са познатим дечијим писцима и њиховим делима** • **Повезивање књижевног дела са личним искуством ученика**	- Уочава главне ликове, њихове особине и поступке. - Разликује тему и поруку књижевног дела - изражајно и тачно чита краће текстове - износи сопствено мишљење и утиске о прочитаном - учествује у разговору и поштује туђе мишљење - повезује садржај текста са личним искуством - развија читалачке навике и показује интересовања за књиге - креативно изражава доживљај текста (цртање, писање, драматизација) - самостално бира књиге примерене узрасту и интересовањима	•Разговор о прочитаном тексту (тема, ликови, радња, порука) •Препричавање текста (усмено и писмено) •Описивање ликова и њихових особина •Уочавање важних догађаја и редоследа радње •Изражајно читање наглас •Размена утисака и мишљења о прочитаном делу •Упознавање са делимапознатих дечијих писаца •Илустровање прочитаног (цртање сцена и ликова) •Писање кратких састава, наставка приче или другачијег завршетка •Драматизација текстова •Вођење читалачког дневника (бележење утисака о књигама) •Самостално бирање књига за читање	препричавање, као и кроз различите креативне активности (цртање, писање, драматизација). Рад се организује индивидуално, у пару и у групи, уз подстицање активног учешћа свих ученика. Праћење остварености програма врши се континуирано кроз посматрање ангажованости ученика, њиховог напретка у разумевању текста, изражајном читању и усменом изражавању. Вреднују се ученички радови (цртежи, састави, читалачки дневници), учешће у разговору и способност изношења мишљења. Такође се прати развијеност читалачких навика и интересовања за књиге, уз давање повратне информације и подстицање даљег напретка.

Предмет Новинарска секција	**Разред четврти**

Допунска настава /додатна настава секција			
Циљ и задаци: Циљ новинарске секције је развијање интересовања ученика за новинарство, писано и усмено изражавање, истраживачки рад и тимску сарадњу кроз израду школских новина и медијских садржаја.Задаци секције су:развијање вештина писања, учење основних новинарских правила(тачност, објективност, јасноћа),подстицање креативности и критичког мишљења, упознавање са медијском писменошћу, рад у тиму, праћење школских и локалних догађаја.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основе новинарства **Новинарски жанрови** **Прикупљање информација** **Писање новинарских текстова** **Школске новине и медији** **Медијска писменост** **Практичне активности**	Ученик ће бити у стању да : -објасни основне појмове из новинарства и врсте медија -разликује основне но-винарске жанрове -самостално напише кратку вест и једноставан извештај -припреми и спроведе интервју уз унапред осмишљена питања -прикупља информације посматрањем,разговором,бележењем -јасно и граматички исправно изражава мисли у писаном облику -разликује чињенице од мишљења у медијским садржајима -препознаје основне принципе медијске писмености и проверава информације	-увод у новинарство -улога новинара у друштву -врсте медија	Оствареност програма прати се континуирано током школске године кроз: посматрање и праћење рада ученика на часовима секције, анализу ученичких радова, учешће у тимском раду и преузетим улогама, праћење активности на терену, разговор и усмену повратну информацију, практичне радове. Програм се сматра успешно остварeним ако ученици активно учествују у раду секције, израђују новинарске текстове различитих врста, учествују у изради школских новина или дигиталних садржаја, примењују основна правила новинарског изражавања и медијске писмености.

	-сарађује у тиму и преузима различите улоге у раду -учествује у изради школских новина или дигиталног школског садржаја	ја (штампани, електронски, интерне) - вест (основне информације: ко, шта, где, када, зашто) - извешта	

		(детаљни опис догађаја) - интервју (питања и одговори) - репортажа (живописни приказ догађаји	

		места) - анкета (мишљење више особа о неком јтеми) - посматрање догађаја - постављање питања	

		-вођење белешки -снимање фотографија -правилан однос -структура текста -наслов	

		ови подн аслов - уређивање електронског издања школских новина - рад на школском сајту - раз	

		ликаизмеђувештиимишленапровератачностиинформација	

		- одговорно коришћење интернета - интервјуисање ученика	

		наставницима-праћење школских исхода учења	

ПРОЈЕКТИ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА

Пројекат : „Дан планете Земље“

ЦИЉ ПРОЈЕКТА	ПРЕДМЕТИ

• Развијање еколошке свести код ученика. • Уочавање значаја очувања природе и животне средине. • Развијање одговорности према природи и природним ресурсима. • Усвајање навика правилног одлагања отпада и рециклаже. • Развијање позитивног односа према биљном и животињском свету. • Развијање сарадње и комуникације. • Развијање маште и креативности. • Развијање рада у групи и пару. • Подстицање активног учешћа ученика у очувању животне средине. • Чувајмо нашу планету за будуће генерације.	-Српски језик -Математика -Свет око нас -Природа и друштво -Ликовна култура -Дигитални свет -Грађанско васпитање -Музичка култура -Час одељенског старешине
РЕАЛИЗАТОРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Ученици млађих разреда и учитељи од 1. до 4. разреда	Април
КРАТАК ОПИС ПРОЈЕКТА	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ
• На часу српског језика са ученицима би се разговарало о значају очувања природе. Читање текстова о планети Земљи и заштити животне средине. • Музичка култура: певање песама о природи и Земљи. • Ликовна култура: израда плаката, цртежа и предмета од рециклажног материјала. • Математика: примена знања кроз текстуалне задатке са еколошком	Исходи: • развијање свести о значају очувања животне средине; • развијање одговорности према себи, другима и природи; • комуникација, сарадња и одговорност у групи и заједници; • ученици читају и разумеју текстове о природи; • препознају начине заштите животне средине; • развијају еколошке навике у свакодневном животу. Ученици млађих разреда ће кроз различите активности истраживати начине очувања природе.

тематиком, решавање осмосмерке и математичких загонетки. • Природа и друштво: разговор о загађењу ваздуха, воде и земљишта, значају рециклаже и очувања природних ресурса. • Грађанско васпитање: одговоран однос према животној средини и заједници.	Прикупљање и разврставати отпадни материјал, израђивати предмете од рециклажног материјала и креирати поруке о значају заштите планете Земље. Током пројекта ученици млађих разреда ће стећи нова знања о животној средини, развијати еколошку свест и одговорност, неговати сарадњу и тимски рад. Продукти: • еколошки плакати; • ликовни радови на тему планете Земље; • предмети од рециклажног материјала; • пано на тему „Дан планете Земље“; • изложба дечјих радова; • литерарни радови и еколошке поруке; • певање песама; • изражајно рецитовање песама; • фотографије са реализованих активности.

ПРОЈЕКАТ РАЗРЕДНОГ ВЕЋА 4. разреда

ТЕМА: „ДАН РОЗЕ МАЈИЦА“

ЦИЉ ПРОЈЕКТА	ПРЕДМЕТИ
-развијање свести о значају ненасилног понашања	-Српски језик -Природа и друштво

-препознавање и спречавање вршњачког насиља -подстицање емпатије и разумевање међу ученицима -уважавање различитости и неговање толеранције -јачање самопоуздања и осећаја сигурности код ученика -развијање ненасилне комуникације и социјалних вештина -оспособљавање ученика за мирно решавање конфликата -подстицање другарства, солидарности и сарадње -стварање безбедног, инклузивног и подржавајућег школског окружења -укључивање ученика, наставника и родитеља у превенцији насиља -развијање одговорног понашања према себи и другима -подстицање активног учешћа у школском и друштвеном животу	-Ликовна култура -Дигитални свет -Грађанско васпитање -Музичка култура -Физичко и здравствено васпитање
РЕАЛИЗАТОРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Ученици и учитељи 4. разреда	Фебруар
КРАТАК ОПИС ПРОЈЕКТА	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ
Пројекат „Дан розе мајица“ реализоваће се кроз корелацију више наставних предмета, са циљем да се ученицима приближи значај ненасилног понашања и међусобног уважавања. На часовима српског језика ученици ће разговарати о вршњачком насиљу, анализирати ситуације из свакодневног живота и писати саставе, као и поруке подршке и другарства. На часовима српског језика ученици ће разговарати о вршњачком насиљу,	Ученици ће умети да: -препознају и именују различите облике вршњачког насиља (физичко,вербално, социјално и дигитално насиље) -разумеју разлику између прихватљивог и неприхватљивог понашања у школи и свакодневним ситуацијама.

анализирати ситуације из свакодневног живота и писати саставе, као и поруке подршке и другарства. На часовима природе и друштва ученици ће кроз примере из окружења говорити о правилима понашања у заједници, значају сарадње и уважавања других, као и о томе како својим поступцима могу допринети стварању боље и безбедније средине. Кроз часове ликовне културе ученици ће исказивати своје ставове и емоције путем цртежа и плаката на тему ненасиља, док ће на часовима музичке културе учити песме које промовишу пријатељство, толеранцију и заједништво. На часовима грађанског васпитања биће реализоване радионице и разговори о ненасилној комуникацији, препознавању и решавању конфликата, као и о важности емпатије и подршке међу вршњацима. На часовима физичког и здравственог васпитања подстицаће се фер-плеј, тимски рад и сарадња, док ће у оквиру предмета Дигитални свет ученици користити дигиталне алате за израду кратких презентација. Кроз све планиране активности ученици ће активно учествовати, размењивати мишљења и развијати свест о значају стварања безбедног и подржавајућег школског окружења. Процес рада и продукти настали током реализације пројекта биће документовани и изложени у одељењском и школском простору.	-развијају и показују емпатију према вршњацима, уважавају туђа осећања и потребе -активно учествују у стварању позитивне и подстицајне атмосфере у одељењу и школи -примењују основне принципе ненасилне комуникације у контакту са другима. -развијају свест о последицама насилног понашања и важност превенције насиља. -показују одговорност за сопствено понашање и уважавају правила школског живота. -слободно изражавају мишљење, идеје и осећања на културан и примеран начин - развијају креативност кроз ликовно, вербално и дигитално изражавање порука против насиља -доприносе стварању безбедног, инклузивног и подржавајућег школског окружења. Продукти: - ликовни радови (цртежи, плакати и постери на тему ненасиља и пријатељства) - литерарни радови (поруке и кратки текстови о другарству и толеранцији) - заједнички школски пано „Дан розе мајица“ - дигитална презентација

	- фотографије са активности и радионица

ПРОЈЕКАТ
НА ЗАЈЕДНИЧКОМ ПУТУ

Идеја пројекта је повезивање предшколског и основношколског образовања у складу са програмом „Године узлета". Кроз заједничке вредности, вртић и школа пружају снажну подршку деци и породици током преласка у први разред.

Циљеви:

- Олакшавање преласка деце из предшколске установе у основну школу кроз упознавање са амбијентом и запосленима школе .
- Дигитално/административно вођење родитеља кроз еУправу и заказивање термина.

Партнери:

- Локалне предшколске установе и **ОШ „Доситеј Обрадовић".**

Временски оквир:

- Септембар – Јун (током школске године).

АКЦИОНИ ПЛАН ПРОЈЕКТА НА ЗАЈЕДНИЧКОМ ПУТУ

Припрема и почетна сарадња

- Стручни сарадници школе и ПУ договарају календар активности.
- Размењују се информације о оквирном броју будућих првака.

Информисање и подршка родитељима

- Благовремено постављање информација на веб сајт школе о календару уписа
- Постављање информација о условима уписа (узраст детета, пратећа документација, могућности ранијег уписа у 1.разред, одлагања уписа у 1.разред и уписа старије деце којима је уз мишљење ИРК одложен упис и др.)
- Водич кроз процедуру уписа
- Могућност да у телефонском разговору родитељи закажу састанак са педагошко-психолошком службом.

Активности у школи

- Ученици праве креативне, ручно рађене позивнице за предшколце
- Задужени наставници исписују мотивациони текст на позивницама
- Педагошко-психолошка служба пакује позивнице у коверте и организује дистрибуцију истих у околне предшколске установе, тако да сваки предшколац добије позивницу
- Сарадња се одвија са више од 10 предшколских установа на територији општине Вождовац.

Заједничке активности школе и предшколских установа

- Педагошко -психолошка служба контактира предшколске установе у циљу сарадње
- Након припрема у школи, педагошко -психолошка служба позива предшколске установе за гостовање предшколске групе и упознавање са школом
- Новогодишњи базар – заједничке активности предшколаца и ученика од 1-3.разреда у продуженом боравку
- Пролећни карневал у школи – педагошко психолошка служба позива предшколске установе за учешће на Пролећном карневалу. За ту прилику запослени и ученици школе припремају пригодне сертификате – дипломе и захвалнице које добијају предшколци.

Маркетинг

- О свим наведеним активностима, постављају се обавештења и фотографије на сајт школе

Завршне активности

- Завршна приредба у предшколским установама

- Организација свечаног пријема првака у школи уз пригодан програм

Очекивани исходи код деце / предшколаца

- Потпуно елиминисан страх од школе.
- Савки предшколац у вртићу са којим школа сарађује, добија сликовиту пригодну позивницу коју су припремали ученици и запослени школе
- За учешће на Пролећном карневалу, сваки предшколац, осим осмеха и среће, понесе сертификат за освојену награду или за учешће на манифестацији.

ЕРАЗМУС ПЛУС ПРОЈЕКАТ

ПРОЈЕКАТ (Еразмус + мобилност наставника)	**ТЕМА – Инклузија у образовању**
ЦИЉ ПРОЈЕКТА – Унапређивање компетенција наставника у области инклузивне наставе; идентификација слабих тачака у пракси школе кроз анкету; стицање нових знања и примера добре праксе кроз мобилност; примена наученог у школском контексту; јачање сарадње са европским партнерима и Фондацијом Tempus.	**ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ** – Анкета: септембар 2026; анализа конкурса: новембар 2026; мобилност: 2027; активности у школи: током 2027/2028.
РЕАЛИЗАТОРИ – Сања Кандолф, Катарина Ђурић, Даница Гвозденовић, Стефани Јовановић, Маргарета Бијелић, Ана Живковић, Маријана Петровић- Мурић, Јована Атанасковић	**ПАРТНЕРИ** – Фондација Tempus (Србија), партнерске школе и институције из ЕУ које се баве инклузивним образовањем.
ОПИС ПРОЈЕКТА – Прво ће се провести анкета међу наставницима, ученицима и родитељима ради утврђивања слабих тачака у области инклузије. У новембру ће се пратити и анализирати објављени конкурси Erasmus+ програма уз подршку Фондације Tempus. Након успешне пријаве и реализације мобилности, наставници ће у школи организовати радионице, семинаре и активности за ученике и колеге, у складу са новим знањима и искуствима стеченим током мобилности.	**ИСХОДИ** Наставници развијају компетенције за инклузивну наставу; школа добија конкретне препоруке за унапређење инклузије; ученици и наставници учествују у новим активностима;

ПРОЈЕКАТ (Еразмус + мобилност наставника)	**ТЕМА – Инклузија у образовању**
РИЗИЦИ И МЕРЕ – Могуће кашњење у припреми документације (мере: формирање тима за праћење рокова); недовољна мотивација наставника (мере: укључивање свих у процес кроз тимске активности); административне препреке (мере: редовна комуникација са Tempus-ом).	**ОДРЖИВОСТ** – Наставници ће наставити да примењују стечена знања и након завршетка пројекта; школа ће развијати нове инклузивне програме; резултати ће бити доступни локалној заједници и другим школама.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА

3.5.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Разред: пети
Недељни фонд часова: 5
Годишњи фонд часова: 180

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Књижевност**	**По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности; - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела ; - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту ; - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији ; - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле; поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне	67

		елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.); - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочнопоследично низање мотива; - илуструје особине ликова примерима из текста; - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину; - наведе примере личне добити од читања; - напредује у стицању читалачких компетенција; - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;	
2.	**Језик**	- разликује промењиве речи од непромењивих; - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију; - разликује основне функције и значења падежа; - употребљава падежне облике у складу са нормом; - употребљава глаголске облике у складу са нормом; - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); великог слова, састављеног и растављеног писања речи, интерпункцијских знакова; - користи Правопис (школско издање);	74
3.	**Језичка култура**	- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште;	39

		- проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу -Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца -Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак -На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. -Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела -Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике.	**Књижевност** Лирика књижевна дела Епска књижевна дела Драмска књижевна дела Научно-популарни и информативни текстови Домаћа лекира Књижевно-теоријски појмови (Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу

	Врста стиха према броју слогова:десерац Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио Некњижевни текстови..	
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа. Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима. Самоевалуација и евалуација. Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке -Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури. - Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности -Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва -Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију Самоевалуација и евалуација.	**Језик** Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви , глаголи; непроменљиве речи: прилози и предлози. Именице - значење и врсте (властите,заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деклинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи);	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу

	глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур I. Предикатска реченица – предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; заузрок и за меру и количину); апозиција Велико слово у вишечланим географским називима; у називима Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).	
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност -Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање	**Језичка култура** Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице -њихова замена језичким стандардом;	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција;

-Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила. Самоевалуација и еввалуација.	уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције.	Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција;
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**1. Знање и разумевање** - ученик разуме књижевно тероријске појмове, језичке чињенице и правила; - повезује претходна и нова знања; -објашњава својим речима и изводи закључке **2. Примена знања** - користи стечена знања у разним комунукативним ситуацијама -Решава задатке различите сложености - примењује научено у новим околностима **3. Вештине** - развија истраживачке и дигиталне вештине - користи различите изворе информација - планира и организује рад **4. Самосталност и одговорност** - самостално извршава задатке - преузима одговорнст за свој рад - показује иницијативу и истрајност **5. Сарадња и комуникација** - успешно сарађује са другима - аргументовано износи мишљење - поштује саговорнике и правила тимског рада **6. Критичко и креативно мишљење** - анализира и процењује информација - предлаже нова решењ и идеје - уочава узрочно-последичне везе **7. Самопроцена** - процењује сопствени напредак - уочава своје јаке стране и тешкоће - поставља циљеве за даље учење	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и

писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Разред:шести
Недељни фонд часова: 4
Годишњи фонд часова: 144

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Књижевност	**По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** -повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; -чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; -одреди род књижевног дела и књижевну врсту; -прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; -разликује ауторску приповетку од романа; -анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); -уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; -разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; -разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; -разликује облике казивања; -увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту;	46

		-анализира узрочнопоследичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; -анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; -уочава хумор у књижевном делу; -разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; -илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; -разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; -употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; -разликује и гради аугментативе и деминутиве;	
2.	Језик	повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; -препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; - разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; - препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; - разликује реченице по функцији - правилно изговара речи водећи рачуна о дужини; -разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	63
3.	Култура изражавања	-доследно примењује правописну норму у писању имена васионских тела, именичких придевских одричних заменица са предлогом; -користи Правопис (школско издање); говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; изражајно чита обрађене књижевне текстове.	

		-саставља обавештење, вест и кратак извештај; -разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; - проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; - драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; -уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; -препоручи књижевно дело уз кратко образложење; -упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст.	35

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу -Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца - Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак -На примеру песме стичу и	**Књижевност** Лирика књижевна дела Епска књижевна дела Драмска књижевна дела Научно-популарни и информативни текстови Домаћа лекира Књижевно-теоријски појмови (Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. *Смрт Марка Краљевића*) Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет).	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникацијa; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос

примењују знања о строфи, стиху и рими. -Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела -Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише аинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике		према здрављу
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала:	**Језик** Подела речи по постанку:просте речи и творенице,породица речи,уочавање корена речи.Саставни делови твореница(творбене основе,суфикси и префикси).Граматичка основа и	Компетенција за учење; Рад са подацима и

илустрација, табела, паноа -Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела. Самоевалуација и евалуација Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке -Дата правописна правила ученици примењују у говорној култур Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности -Изражајним казивањем стихова	граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи,подела гласова,самогласници и сугласници(прави сугласници и сонанти).Подела сугласника по месту изговора и звучности. Подела речи на слогове, слоготворно р.Гласовне промене-уочавање у грађењу и промени речи:непостојано а, једначење сугласника по звучности и месту изговора, промена л у о, палатализација, сибиларизација, јотовање, губљење сугласника. Заменице:неличне именичке(односноупитне,неодређене,опште,одричне),придевс ке заменице-присвојне(с нагласком на употребу заменице свој,показне,односноупитне,неодређене,опште,одрични е). Граматичке категорије заменица:род,бројпадеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена:аорист, имперфекат(само на нивоу препознавања;имперфекат глагола бити), плусквамперфекат. Независне предикатске реченице-појам комуникативне функције, подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.	информацијама; Комуникацијa; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу

потврђују лепоту народног стваралаштва -Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију		
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност - Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе - Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање -Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима,	**Језичка култура** Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда(основна прави Правописна решења у вези са глаголским променама. Писање именичких придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика Правилан изговор гласова ч,ћ,џ,ђ,р Дуги и кратки акценти Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија:аугментативи(са пејоративима),деминутиви(са хипокористицима).Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу

реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**8. Знање и разумевање** - ученик разуме књижевно тероријске појмове, језичке чињенице и правила; - повезује претходна и нова знања; -објашњава својим речима и изводи закључке **9. Примена знања** - користи стечена знања у разним комунукативним ситуацијама -Решава задатке различите сложености - примењује научено у новим околностима **10. Вештине** - развија истраживачке и дигиталне вештине - користи различите изворе информација - планира и организује рад **11. Самосталност и одговорност** - самостално извршава задатке - преузима одговорнст за свој рад - показује иницијативу и истрајност **12. Сарадња и комуникација** - успешно сарађује са другима - аргументовано износи мишљење - поштује саговорнике и правила тимског рада **13. Критичко и креативно мишљење** - анализира и процењује информација - предлаже нова решењ и идеје - уочава узрочно-последичне везе **14. Самопроцена** - процењује сопствени напредак - уочава своје јаке стране и тешкоће - поставља циљеве за даље учење	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско

доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

Разред: **седми**
Недељни фонд часова: **4**
Годишњи фонд часова: **144**

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Књижевност	-користи књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима и повезује их са новим делима које чита; -истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; -чита са разумевањем различите врсте текстова и коментарише их у складу са узрастом; -разликује народну од ауторске књижевности и одлике књижевних родова и основних књижевних врста; -разликује основне одлике стиха и строфе – укрштену, обгрљену и парну риму; слободни и везани стих; рефрен; -тумачи мотиве (према њиховом садејству или контрастивности) и песничке слике у одабраном лирском тексту; -локализује књижевна дела из обавезног школског програма; -разликује етапе драмске радње; -разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; -разликује облике казивања (форме приповедања); -идентификује језичко-стилска изражајна средства и разуме њихову функцију; -анализира идејни слој књижевног дела служећи се аргументима из текста; -уочи разлике у карактеризацији ликова према особинама: физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким; -разликује хумористички од ироничног и сатиричног тона књижевног дела;	54

		-критички промишља о смислу књижевног текста и аргументовано образложи свој став; -доведе у везу значење пословица и изрека са идејним слојем текста; -препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину; -размотри аспекте родне равноправности у вези са ликовима књижевноуметничких текстова; -препоручи књижевно дело уз кратко образложење; -упореди књижевно и филмско дело настало по истом предлошку, позоришну представу и драмски текст.	
2.	Језик	-разликује глаголске начине и неличне глаголске облике и употреби их у складу са нормом; -одреди врсте непроменљивих речи у типичним случајевима; -уочи делове именичке синтагме; -разликује граматички и логички субјекат; -разликује сложени глаголски предикат од зависне реченице са везником да; -препозна врсте напоредних односа међу реченичним члановима и независним реченицама; -идентификује врсте зависних реченица; -искаже реченични члан речју, предлошкопадежном конструкцијом, синтагмом и реченицом; -примени основна правила конгруенције у реченици; -доследно примени правописну норму; -разликује дугосилазни и дугоузлазни акценат.	52
3.	Језичка култура	-говори на задату тему поштујући књижевнојезичку норму; -разликује књижевноуметнички од публицистичког функционалног стила; -састави кохерентан писани текст у складу са задатом темом наративног и дескриптивног типа; -напише једноставнији аргументовани текст позивајући се на чињенице; -користи технички и сугестивни опис у изражавању; -препозна цитат и фусноте и разуме њихову улогу;	38

		-пронађе потребне информације у нелинеарном тексту; -напише електронску (имејл, СМС) поруку поштујући нормативна правила; -примени различите стратегије читања (информативно, доживљајно, истраживачко и др.); -састави текст репортажног типа (искуствени или фикционални); -правилно употреби фразеологизме и устаљене изразе који се јављају у литерарним и медијским текстовима намењеним младима.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: -изражајним читањем ученици утичу на говорну културу; -читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца, -уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак, -на примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими; -читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву; -познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела; -читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве; -на основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача; -упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике;	**Књижевност** Лирска књижевна дела Епска књижевна дела Драмска књижевна дела Научно-популарни и информативни текстови Домаћа лектира Књижевно-теоријски појмови (Опкорачење. Рефрен. Цезура. Везани и слободни стих. Ауторске лирске песме: рефлексивна и сатирична. Језичко-стилска изражајна средства: метафора, алегорија, градација, словенска антитеза, фигуре понављања (асонанца и алитерација). Функција мотива у композицији лирске песме. Песма у прози. Фабула и сиже. Статички и динамички мотиви. Композиција. Епизода. Идејни слој књижевног текста. Хумор, ирониja и сатира. Врсте карактеризације књижевног лика. Унутрашњи монолог. Хронолошко и ретроспективно приповедање. Дневник. Путопис. Аутобиографија. Легендарна прича. Предања о постанку бића, места и ствари. Афоризам. Пословице, изреке; питалице; загонетке. Драмска радња; етапе драмске радње; увод, заплет,	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.

-израда пројеката, презентација.	врхунац, перипетија, расплет. Драмска ситуација. Драма у ужем смислу.)	
-комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа; -увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима; -кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке; -дата правописна правила ученици примењују у говорној култури; -јавним излагањем ученици развијају реторичке способности; -изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва; -самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију; -самоевалуација и евалуација.	**Језик** Грађење и основна значења глаголских облика: футур 2., императив, потенцијал; трпни глаголски придев, глаголски прилог садашњи и глаголски прилог прошли. Подела глаголских облика на просте и сложене и на личне (времена и начини) и неличне. Непроменљиве врсте речи: везници, речце, узвици. Појам синтагме (главни члан и зависни чланови); врсте синтагми: именичке, придевске, прилошке и глаголске. Атрибут у оквиру синтагме. Логички субјекат. Сложен глаголски предикат. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни и супротни. Појам комуникативне и предикатске реченице. Независне предикатске реченице – напоредни односи међу независним реченицама (саставни, раставни, супротни). Зависне предикатске реченице (изричне, односне, месне, временске, узрочне, условне, допусне, намерне, последичне и поредбене). Реченични чланови исказани речју, предлошко-падежном конструкцијом, и реченицом. Конгруенција – основни појмови. Правописна решења у вези са обрађеним глаголским облицима. Интерпункција у вези са зависним реченицама (запета, тачка и запета). Писање скраћеница, правописних знакова. Дугоузлазни и дугосилазни акценат.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.
	Језичка култура	Компетенција за учење; Рад са

	Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Књижевноуметнички и публицистички текстови. Усмени и писмени састави према унапред задатим смерницама (ограничен број речи; задата лексика; одређени граматички модели и сл.). Текст заснован на аргументима. Технички и сугестивни опис. Репортажа. Цитати и фусноте из различитих књижевних и неуметничких текстова. Текстови: табеле, легенде, графикони, мапе ума и друго. Говорне вежбе: интерпретативно-уметничке (изражајно читање, рецитовање); вежба аргументовања (дебатни разговор). Правописне вежбе: диктат, исправљање правописних грешака у тексту; запета у зависносложеним реченицама; глаголски облици; електронске поруке. Језичке вежбе: допуњавање текста различитим облицима променљивих речи; допуњавање текста непроменљивим речима; обележавање комуникативне реченице у тексту; исказивање реченичног члана на више начина (реч, синтагма, предлошко-падежна конструкција, реченица); фразеологизми (разумевање и употреба) и друге. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.	подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**1. Знање и разумевање** -ученик разуме књижевно-теоријске појмове, језичке чињенице и правила; -повезује претходна и нова знања; -објашњава својим речима и изводи закључке. **2. Примена знања** -користи стечена знања у разним комуникативним ситуацијама;	

	-решава задатке различите сложености; -примењује научено у новим околностима. **3. Вештине** -развија истраживачке и дигиталне вештине; -користи различите изворе информација; -планира и организује рад. **4. Самосталност и одговорност** -сам извршава задатке; -преузима одговорност за свој рад; -показује иницијативу и истрајност. **5. Сарадња и комуникација** -успешно сарађује са другима; -аргументовано износи мишљење; -поштује саговорнике и правила тимског рада. **6. Критичко и креативно мишљење** -анализира и процењује информације; -предлаже нова решења и идеје; -уочава узрочно-последичне везе. **7. Самопроцена** -процењује сопствени напредак; -уочава своје јаке стране и тешкоће; -поставља циљеве за даље учење.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
Разред: **осми**
Недељни фонд часова: **4**
Годишњи фонд часова: **136**

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми

1.	Књижевност	– чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања; – тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове; – критички промишља о стварности на основу прочитаних дела; – истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи; – повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда; – издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације; – уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање; – повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом; – одреди временски оквир у којем је писац стварао; – разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта; – препозна националне вредности и негује културноисторијску баштину, поштујући особености сопственог народа и других народа; – учествује у избору књижевних дела и начина њихове обраде и представљања;	52
2.	Језик	– објасни настанак и развој српског књижевног језика; – разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; – сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи; – именује дијалекте српског језика; – разуме постојеће језичке прилике у Србији; – издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења; – користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом; – доследно примени правописну норму;	50

		– примени основна правила о распореду акцената; – уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила;	
3.	Језичка култура	– пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова; – уочи разлику између речи и лексеме; – препозна метафору и метонимију као лексичке механизме и разуме значење вишезначних речи карактеристичних за свакодневну комуникацију; – разуме значење застарелих речи и неологизама; – користи речник, енциклопедију и лексикон; – уочи манипулацију у пропагандним текстовима; – напише приказ, расправу и краћи есеј; – разликује делове текста и књиге укључујући индекс, појмовник, библиографију и уме да их користи; – повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту;	34

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: -изражајним читањем ученици утичу на говорну културу; -читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца, -уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак, -на примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими; -читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву; -познавањем стваралачког опуса неког писца ученици	**Књижевност** Лирска књижевна дела Епска књижевна дела Драмска књижевна дела Научно-популарни и информативни текстови Домаћа лектира Књижевно-теоријски појмови (Стилска средства: анафора и епифора, апострофа. Лирске врсте: народне љубавне песме, обичајне песме (сватовске, тужбалице и здравице); љубавна песма (ауторска). Епско-лирске врсте: поема, балада. Драмски спев. Мемоари. Биографија)	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини;

самостално закључују о вредностима тих дела; -читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве; -на основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача; -упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике; -израда пројеката, презентација.		Одговоран однос према здрављу.
-комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа; -увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима; -кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке; -дата правописна правила ученици примењују у говорној култури; -јавним излагањем ученици развијају реторичке способности; -изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва; -самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију; -самоевалуација и евалуација.	Језик Словена у прапостојбини; сеобе Словена и стварање словенских језика. Мисија Ћирила и Методија. Почетак писмености код Срба. Старословенски језик и писма (глагољица и ћирилица). Развој српског књижевног језика: српскословенски, рускословенски, славеносрпски језик. Вук Караџић – реформа језика, писма и правописа. Књижевни језик код Срба од Вука до данас (основни подаци). Основне језичке групе у Европи и место српског језика у породици словенских језика. Дијалекти српског језика: екавски (призренскотимочки, косовскоресавски, шумадијсковојвођански) и ијекавски (зетско-рашки и источнохерцеговачки). Народни језик (језик као скуп дијалеката) и књижевни (нормирани) језик. Службена употреба језика и писма према Уставу. Језици националних мањина (основни подаци). Језик – основне особине говорног и писаног језика. Грађење речи (основни модели: извођење, слагање, префиксација; просте речи и творенице	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.

	(изведенице, сложенице, префиксалне творенице); састав твореница: корен, творбена основа, префикс, суфикс). Систематизација претходно обрађених садржаја из фонетике, морфологије и синтаксе. Фонетика: подела гласова и гласовне промене. Морфологија: врсте и подврсте речи и њихове категорије. Синтакса: реченични чланови (састав и функција); независне и зависне реченице; слагање реченичних чланова. Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену. Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме). Генитивни знак. Црта и цртица; други интерпункцијски и правописни знаци. Краткоузлазни и краткосилазни акценат; правила о распореду акцената и неакцентованих дужина (основни појмови).	
	Језичка култура Књижевни и остали типови текстова у функцији унапређивања језичке културе. Текстови писани различитим функционалним стиловима: публицистички стил (репортажа, интервју); административни стил (молба, жалба, уплатница, обрасци, радна биографија; бирократски језик); научни стил (примери из текстова у уџбеницима других наставних предмета; употреба термина). Лексикологија: – једнозначност и вишезначност речи; – лексичка метафора и лексичка метонимија као механизми остваривања вишезначности; – синонимија, антонимија и хомонимија; – застареле речи; нове речи – неологизми; – речник, лексикон, енциклопедија. Пропагандни текстови (рекламе и слично). Расправа и есеј на задату тему.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.

	Приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.). Говорне вежбе: интерпретативноуметничке (изражајно читање, рецитовање); анализа снимљеног разговора; интервју; расправа (дискусија); презентовање чињеница и коментара. Правописне вежбе: диктат, уочавање и објашњавање правописних грешака у тексту; писање имена из страних језика; писање позајмљеница (информатички термини, мејл и сл.); писање сложеница, полусложеница и синтагми; писање црте и цртице; запета у независносложеним реченицама. Језичке вежбе: уочавање и исправљање грешака у неправилно маркираном тексту; попуњавање текста са празнинама; тражење грешака у тексту и исправљање. Лексичко-семантичке вежбе: допуњавање реченица хомонимима (хомоними и акценти); проналажење одговарајућег синонима; антонимски ланац; одређивање значења метафоре и метонимије у тексту; тумачење застарелих речи и неологизама; дефинисање лексема. Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**8. Знање и разумевање** -ученик разуме књижевно-теоријске појмове, језичке чињенице и правила; -повезује претходна и нова знања; -објашњава својим речима и изводи закључке. **9. Примена знања** -користи стечена знања у разним комуникативним ситуацијама; -решава задатке различите сложености; -примењује научено у новим околностима. **10. Вештине** -развија истраживачке и дигиталне вештине; -користи различите изворе информација; -планира и организује рад.	

	11. Самосталност и одговорност -сам извршава задатке; -преузима одговорност за свој рад; -показује иницијативу и истрајност. **12. Сарадња и комуникација** -успешно сарађује са другима; -аргументовано износи мишљење; -поштује саговорнике и правила тимског рада. **13. Критичко и креативно мишљење** -анализира и процењује информације; -предлаже нова решења и идеје; -уочава узрочно-последичне везе. **14. Самопроцена** -процењује сопствени напредак; -уочава своје јаке стране и тешкоће; -поставља циљеве за даље учење.

3.6.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК</u> ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 5.разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Starter Unit - (Уводна тема)**	- разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања и хобије, допадање и недопадање; - опишу своја и туђа интересовања и хобије, допадање и недопадање; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта неко има / нема и чије је нешто; - разумеју једноставнија питања која се односе на просторне односе и одговоре на њих; опишу просторне односе једноставним, везаним исказима;	3

		- разумеју једноставнији опис предмета и опишу њихове карактеристике користећи једноставна језичка средства; - разумеју сличности и разлике у интересовањима и школском животу деце у земљама циљне културе и код нас.	
2.	**Unit 1 - Towns and cities (Градови и велеградови)**	- разумеју једноставнији опис појава и места; - упореде и опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају интересовања; - разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у популарним спортовима у земљама циљне културе и код нас.	5
3.	**Unit 2 - Days (Дани)**	размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу сталне и уобичајене активности у неколико везаних исказа; - разумеју једноставне исказе који се односе на интересовања, планове и предлоге и реагују на њих; размене једноставне исказе у вези са туђим интересовањима, плановима и предлозима; саопште шта њих или неког другог занима, односно шта они или неко други планирају или предлажу; - разумеју и описују сличности и разлике у начину живота у земљама циљне културе и код нас; - разумевање разлика у часовним зонама; - разумеју и описују важније догађаје у земљама циљне културе.	6
4.		- разумеју једноставнији опис животиња и појава; - упореде и опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка	5

	Unit 3 - Wild life (Свет дивљине)	средства; опишу појаве и карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства; - описују људе, места и догађаје - разумеју једноставније текстове у којима се описују способности; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; изразе способности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на једноставније дозволе и забране; размене једноставније информације које се односе на дозволе и забране. - разумеју и поштују правила учтиве комуникације; - познају значајнија места и животињски свет једне од земаља циљне културе (Канаде).	
5.	**Unit 4 - Learning world (Свет учења)**	- разумеју једноставнији опис бића, предмета и места; - упореде и опишу предмете и места користећи једноставнија језичка средства; опишу бића, предмете и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења/интересовања/допадања/ недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају мишљења/интересовања/допадања/недопадања; - разумеју једноставне текстове којима се описују сталне/уобичајене и тренутне радње; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу сталне/уобичајене и тренутне активности у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у школском животу циљне културе и код нас.	6
6.	**Unit 5 - Food and health (Храна и здравље)**	- разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; размењују и формулишу једноставне исказе који се односе на изражавање допадања / недопадања; - разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега; питају и кажу колико нечега има / нема, користећи једноставнија језичка средства; на једноставан начин наручи	5

		јело и / или пиће у ресторану и пита / каже / израчуна колико нешто кошта; - разумеју једноставне савете и реагује на њих; упуте једноставне савете; - уочавају сличности и разлике у начини исхране у земљама циљне културе и код нас.	
7.	**Unit 6 - Sport (Спорт)**	"- разумеју једноставнији опис појава и места; - упореде и опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; опишу појаве и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање интересовања; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражавају интересовања; - разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - упоређују и уочавају сличности и разлике у популарним спортовима у земљама циљне културе и код нас.	5
8.	**Unit 7 - Growing up (Одрастање)**	- разумеју једноставнији опис људи; упореде и опишу људе користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења; размењују и формулишу једноставне исказе којима се изражава мишљење; - разумеју једноставне текстове којима се описују радње у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње из прошлости у неколико везаних исказа; - описују познату личност из земље циљне културе (Аустралије).	6
9.	**Unit 8 - Going away (Одлазак на пут)**	"разумеју једноставније изразе који се односе на количину ; изразе количине, користећи једноставнија језичка средства; разумеју једноставне исказе који се односе на изражавање мишљења; размењују и	5

		формулишу једноставне исказе којима се изражава мишљење; - разумеју планове и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама; саопште шта они или неко други планира или намерава; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима."	
10.	**Skills extra** (**Додатне вештине**)	Могу да: комуницирају о својим обавезама, правилима понашања – шта морам / не морам / смем / не смем да (у)радим - **must, mustn't, can, have to, don't have to** ; могу да комуницирају о способностима у садашњости и прошлости - **could / couldn't**; разумеју суштину и детаље прочитаног текста; умеју да напишу правила понашања; разумеју суштину и детаље прочитаног текста	4
11.	**Puzzles and games** (**Загонетке и игре**)	Могу да користе научену граматику и вокабулар играјући разнолике едукативне игре	2
12.	**Revision lessons** (**Понављање**)	Могу да: добро репродукују језик и вокабулар који су научили током претходних лекција и да правилно користе граматичке структуре и правописна правила Могу да самостално ураде задати пројектни задатак	10
13.	**Written tests** (**Писмени задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања из пређене граматике и вокабулара приликом евалуације	6
14.	**Control works** (**Контролни задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања из пређене граматике приликом евалуације	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**

Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 5. разред фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци:** **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике. **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре.	**Starter Unit - Уводна тема** Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје – *I like/don't like…, I'm into…, He's good at…, My favourite is/are*…**(Present Simple – to be);** *My mum is interested in… Our parents like books.* **(Possessive adjectives);** *Are these your goloves? No, they're not mine. Whose is this sleeping bag? It's hers.* **(Possessive pronouns);** *…the teacher's mobile, Harry's bag, Harry and Eva's desks, the students' chairs* **(Saxon Genitive);** *Have you got a present for dad? Yes, I've got a nice book about cooking.* **(Have got)** *Where's the bag? It's on the chair* **(Prepositions of place –** *in, on, under, behind, opposite…*); *This/that photo isn't very nice. These/those books are interesting.* **(Demonstrative pronouns);** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину. Развијање вештина: Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање,	**Unit 1 - Towns and cities** **(Градови и велеградови)** Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *There's/isn't a restaurant here. Is there a sports centre? Are there any five-star hotels? There are five swimming pools and an exciting sports area…Nelson's Column is a tall monument in the middle of Trafalgar Square* **(Is/Are there…? How many…? the indefinite articles a/an**); *Emma thinks that the shopping centre is cleaner than the park. Buses are more dangerous than bikes. Gino's pizzas are bigger and better*. **(Comparative adjectives)** *Excuse me. Is there a bus station here?Look at the map. We are here. How far is it from here? It's about five minutes on foot. Thank you for your help. You're*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву

говор, читање, писање) у функционалну целину.	*welcome*. кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	
	Unit 2 - Days (Дани) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *I never have breakfast. I go to school by bike or on foot. People in Australia get up when you go to bed. 10 p.m. in London = 6 a.m. in Sidney. In the USA most children go to school by bus. British students usually have lunch at school. Her older daughter studies a lot. My dad doesn't go to work by car. Does he watch TV in the evening? Who do you see at the weekend? What do you want?* (**The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency**) *What about… Let's go to the… What's on? I like the sound of…* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Unit 3 - Wild life (Свет дивљине) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *What do you think it is? It looks like… It sounds like…Does an ostrich live in the water or on land? It's got wings. It eats other animals.* **(The Present Simple Tense for general truths + most frequently used state verbs, Have got**) *It's bigger/smaller than a dog. The blobfish isn't the most beautiful fish on the planet*. (Superlative adjectives); *How many months can a camel live without water? How far can an eagle see? It can see a samll animal from a distance of one kilometre. Can you swim 25 metres? Yes, I can. No, I can't.* (**Can for ability; questions with How far/long…**); *Is it OK if I…? No, I'm afraid you can't. Can I…?* (**Can for permissions**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Еколошка компетенција, Рад са подацима и информацијама, Дигитална компетенција

	Unit 4 - Learning world (Свет учења) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – Our teacher isn't very strict. Do you think that our history book is interesting? Eaton college is one of the most *expensive private schools, and it looks like… This is a geography class in Bangladesh. I am really good at maths. I enjoy… I prefer… I'm OK at… We are having a dance class and it's a lot of fun. The boat is moving. Do you ever listen to English when you are out of school? How do the American children go to school? We sometimes do projects. We are doing a project today.* **(The Present Continuous Tense, The Present Simple Tense***);* кратке текстове и дијалоге који се односе на теме *(***слушају, читају, говоре и пишу***);* сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Unit 5 - Food and health (Храна и здравље) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *I love… I really like… I don't mind… I hate…. How much fruit is there in fizzy drinks? How many vitamins are there in white rice. I eat some vegetables. I don't eat any meat. There's a lot of pasta. There isn't much fruit in fizzy drinks. I don't eat many vegetables*. (**Countable/uncountable nouns; much/many/a lot of; some/any; There is/are**…) *Eat healthy food. Don't go to bed late*.(**Imperative**) кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Брига за здравље
	Unit 6 - Sport (Спорт) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *What's the most famous cycling race in the world? What's the longest river in the world? How many players are there in a double tennis match? I (don't) enjoy… I'm in a … The first modern Olympic*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Брига за здравље, Рад

	Games were in Greece. Table tennis wasn't in the Olympics until 1988. In the past, things were different. I was born in Prague. It was cool/OK. Who were you with? **(The Past Simple Tense – to be)** *He first competed when he was eight. I last played sport on Saturday. I went to the cinema on Saturday*. (The Past Simple Tense – affirmative); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	са подацима и информацијама, Дигитална компетенција
	Unit 7 - Growing up (**Одрастање**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *This actor had amazing, spiky, red hair. Chris has got fair hair and blue eyes. He's strong and good-looking. I think it's… I'm not sure. I don't think it's… Maybe/Perhaps it's… I'm sure it's… She had/didn't have glasses. Did he go to University? Yes, he did. No, he didn't. He didn't go to university. At what age did he leave school? Who did you go with?* (**The Past Simple Tense – negative & questions**); кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, за живот у демократском друштву, Естетска, Дигитална компетенција, Рад са подацима и нформац.
	Unit 8 - Going away (**Одлазак на пут**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – *You need to drink a litre of water every day. It weighs about fourteen kilos. I'm going to spend a week in Paris. Is Kathy going to go to Cornwall? No, she isn't. Where are you going to go? Joe and Max aren't going to visit the Coloseum.* (**Going to** for future plans and intentions); *Vostok station in Antarctica is the coldest place on Earth. The foggiest place in the world is Argentina in Canada. Newfoundland can also be very rainy*; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и**	Целоживотно учење, Вештина комуникације, за живот у демократском друштву, Еколошка, Дигитална компетенција, Брига за здравље, Рад са подацима и нформац.

	пишу); сличности и разлике у културама.	
	Skills extra (**Додатне вештине**) разумеју и реагују на једноставније забране, своје и туђе обавезе; размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања, као и на своје и туђе обавезе; представе правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; разумеју једноставне текстове којима се описују способности у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу способности из прошлости у неколико везаних исказа	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Puzzles and games (Загонетке и игре) На свака два пређена јунита, обнављају пређену граматику и вокабулар кроз тематске игре	Целоживотно учење, Вештина комуникације,
	Control works (Контролни задаци) Утврђивање пређене граматике	Целоживотно учење
	Written tests (Писмени задаци) Утврђивање пређене граматике и вокабулара	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера, Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима, знања,пројектни задаци. .	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 6. разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Starter unit (Уводна тема)** Описивање радњи у садашњости и прошлости.	- разумеју једноставније текстове којим се описују чланови породице, живот у школи и школски простор; - опишу чланове породице, живот у школи и школски простор једноставнијим језичким средствима; - разумеју и формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање; - питају и саопште шта неко има/нема и чије је нешто; - разумеју сличности и разлике у интересовањима и школском животу деце у земљама циљне културе и код нас.	3
2.	**UNIT 1 - MY TIME (Моје време)**	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање допадања и недопадања; размене информације које се односе на допадање и недопадање; -разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања и описују сталне, уобичајене радње у садашњости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу своја интересовања и сталне и уобичајене активности у неколико једноставнијих везаних исказа; - разумеју једноствно исказане дозволе и забране и реагују на њих; формулишу дозволе и забране једноставнијим језички средствима; - разумеју једноставније исказе који се односе на предлоге и позиве на и позиве на заједничку активност; - разумеју и описују сличности и разлике	5

		у начину разоноде у земљама заједничку активност и реагују на њих; упуте предлоге циљне културе и код нас.	
3.	**UNIT 2 - COMMUNICATION** (Комуникација)	- разумеју једноставније текстове којима се описују тренутне радње у садашњости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; - разумеју и правилно користе емоџије и емотиконе; - разумеју и упућују једноставно исказана чуђења, извињења и реагују на њих; - разумеју, упућују и реагују на предлоге исказане једноставнијим језичким средствима; - разумеју и саопштавају једноставно исказане планове; - спроведу истраживање, сумирају и саопште резултате истраживања о слушању музике на енгелском језику; - напишу блог о свакодневним и тренутиним радњама у садашњости, интересовањима и хобијима, користећи једноставна језичка средства; - разумеју и поштују правила учтиве комуникације у циљној култури.	5
4.	**UNIT 3 – THE PAST** (Прошлост)	- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл.- разумеју повезаност прошлости и садашњости.	5
5.	**UNIT 4 – IN THE PICTURE** (На слици)	- разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - разумеју једноставен текстове у којима се описују радње, стања и збивања; опишу појаве, радње, стања и збивања;	5

		- разумеју једноставније искзе којима се изражава захвалност интересовање за тему и реагују на њих; изражавају захвалност и интересовање за тему користећи једноставна језичка средства. - разумеју повезаност прошлости и садашњости.	
6.	**UNIT 5 – ACHIEVE** (Постигнућа)	- разумеју једноставније изразе који се односе на бројеве и количине; размене информације које се односе на број и количину нечега; - разумеју једноставније описе бића, предмета и места; упореде и опишу бића, предмете и места користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање способности у садашњости и прошлости; размене информације у вези са способностима у садашњости и прошлости; саопште спсособности у садашњости и прошлости користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније искзе којима се износе предлози или савети и реагују на њих; упуте једноставније предлоге и савете; - разумеју и опишу познату личност из циљне културе.	7
7.	**UNIT 6 – SURVIVAL** (Опстанак)	- разумеју једноставнији текст који се односи на описивање спсобности, будућих радњи, одлука, претпостваки, предвиђања; размене и саопште информције у вези са својим и туђим способностима, будућим радњама, одлукама, претпоставкама и предвиђањима користећи једносатванија језичка средства; - разумеју једноставније формулисана правила, обавезе, савете и упутства и реагују на њих; формулишу једноставнија правила, обавезе, савете и упутства; - разумеју и опишу сличности и разлике у природним лепотама у циљној култури и код нас.	6
8.	**UNIT 7 - MUSIC** (Музика)	- разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; размене	5

		информације које се односе на изражавање мишљења, предвиђања, планова и намера; саопште своје или туђе мишљење, планове и намере; - разумеју једноставне текстове у којима се описују карактеристике личности; размене информације које се односе на карактеристике личности; саопште какав је неко; - разумеју и опишу сличности и разлике у популарној музици у циљној култури и код нас.	
9.	**UNIT 8 - SCARY** (Застрашујуће)	- разумеју једноставније текстове којима се описују радње и искуства у прошлости; размене информације које се доносе на дату комуникативну ситуацију; опишу радње и искуства из прошлости у неколико везаних исказа; - разумеју и опишу сличности и разлике у популарним спортовима у циљној култури и код нас.	7
10.	**REVISION lessons** and **PROJECT** work (**Обнављање**)	Могу да: добро репродукују језик и вокабулар који су научили током претходних лекција и да правилно користе граматичке структуре и правописна правила Могу да самосталноураде задати пројектни задатак	10
11.	**PUZZLES AND GAMES** (Енигматске и друге тематске игре)	Могу да користе научену граматику и вокабулар играјући разнолике едукативне игре	4
12.	**WRITTEN** tests (**Писмени задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	6
13.	**CONTROL** works (**Контролни задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**

Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 5. разред фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци: Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике. **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре.	**Starter Unit –**Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје – **Present Simple – to be** – This is me with my sister. We're twins. I'm the one with blue hair. **Saxon Genitive-**This is Melanie's husband/Michael and Sally's son. What's your mum's name? **Have got-**Have you got any brothers or sisiters? Yes, I have. No, I haven't. He's got a school tie. We've got maths now. I haven't got French today. **Possessive adjectives-**I'm your teacher. These are two of our new classmamtes. Their names are Eva and Rick. **There is/are-** There is a new history teacher. There are a thousand students here. **Question words-**What's, Who, How old, When's, Where's; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину. Развијање вештина: Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину.	**Unit 1 – My time** . Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Like/love/don't mind/hate+gerund-**I like being at the shops. I love being in bed. I hate earing in the fast food resaturant. I don't mind… **The Present Simple Tense – all forms + adverbs of frequency-** People in China sleep most. I spend too much time travelling to school. She doesn't study. Mark studies a lot. Do you blog about your life? Why do you watch scary films?How often do you go to the cinema? Do you ever go dancing? **Ban/let/allow-**My dad bans phones when we're eating together. My parents let my sister have a PC because she's older. My mum doesn't allow TVs in our room. **Suggestions-**Shall we…? How about… Let's… Why don't we…?	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.

	That sounds good. I don't feel like… ;кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	
	Unit 2 – Communication Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Emojis and emoticons-**emojis on feelings, clothes…; **The Present Continuous Tense-**Anna is sending Lucy an instant message. They're becoming a truly international language. We aren't speaking face-to-face. Are the boys watching TV? What are they chatting about? **The Present Simple vs The Present Continuous-**I often listen to music on the phone. I'm listening to a great song now. **Speaking on the phone-**Sorry, I can't hear you. I'm afraid you've got the wrong number. Please hang up. **Expressing surprise-**I'm surprised. Me too. I'm not surprised. Neither am I. Really? Not really. **Making plans-**We're thinking of going to the cinema. Are you interested? I can't right now. I can't make it. I can make it at four. кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 3 – The past Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје –**The Past Simple Tense-to be-**I was in London with my family last summer. The shoe exhibition wasn't boring. Were Mary and her family in Paris last year? No, they weren't. How was your weekend? Not bad, thanks. Really? What was it like. It was brilliant.**The Past Simple Tense (regular and irregular verbs)** – Last Saturday I	Комуникација, дигитална компетенција, ад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву,

	went to a football match with my friends. I visited him. She didn't have dinner with Queen Victoria in London. Did Mary watch a football match in Brasil? Yes, she did. **Used to –** She used to be… Did she use to be…? She didn't use to be…; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	естетичка компетенција.
	Unit 4 – In the picture Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **The Past Continuous Tense-**Bush fires were burning everywhere. The firefighters were walking when Mr Tree saw koala. On 9 february, Mr Tree was working with his team. Who were you talking to after class yesterday? **Past Contionuos vs Past Simple-**I saw this squirrel wjile I was photographing flowers in the park. **Adjectives and adverbs-**It isn't easy to photograph wild animals because they are fast. They are not slow. They don't move slowly. **Showing interest and gratitude -** You are kidding. I'm impressed. That's really kind of you.кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини.
	Unit 5 - Achieve Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Numbers and quantities-**billion, million, hundred, thousand, kilo, ton, quarter, minute, second…; **Comparative and superlative adjectives-**They are three times bigger than they were seven million years ago. Are human brains the biggest? as…as, not so/as…as-The water is as cold as ice. Tom is not so/as tall as his father.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, Брига за здравље

	Adjectives ending in –ed/-ing-The theme park was really exciting. I', not surprised that it's popular. **Can/Could for ability-**When I was three, I couldn't speak English, but now I can. **Suggestions and advice-**What's the best way to…? It's probabaly best to… Yes, but… Well, you can/the best thing to do is… I suppose… кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	
	Unit 6 - Survival Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Ability-**Are you good at…?Can you…? I'm not good at, but I can… How do you…? How will you…? **Future Simple-**Two people will face sixteen-day jungle adventure. Which team will win? At the end of rhe challeng, Steve will decide. **Zero Conditional-**If you press that button, the alarm will ring. If the red light is on, the lift is busy. **First Conditional-**If I get lost, I'll use my phone to get directions. If we find mushrooms, we won't pick them. **Must, have to, don't have to, should, mustn't -**You must be fit to go on the Desert Challenge. You should watch this film, it's very nice. You shouldn't buy that T-shirt, it's too expensive. You mustn't take dogs into the park. I mustn't eat junk food. I have to train hard. She doesn't have to do jumping every day. **Instructuons-**Just remember to stay with the group. Let's It's important to protect your head. It needs to be secure. кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају,**	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини.

	читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.	
	Unit 7 - Music Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion-**What do you think of…? It sounds like… It isn't very catchy. **Will&be going to-**I'm going to be famous. We're going to have cool keyboard. It'll be a hit. Layla isn't going to change the lyrics. We aren't going to practise every day, but we'll definitely have a lot of fans. **Present Continuos vs be going to-**Are you doing anything tomorrow? What are you going to do when you leave school? кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	. Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 8 - Scary Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Present Perfect Simple-**Jane has/hasn't ridden on a roller coaster before. Have you ever…? I have never…. They've just/already… They haven't… yet. Have you ever…? Has she…yet? кратке текстове и дијалоге који се односе на теме (**слушају, читају, говоре и пишу**); сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Puzzles and games На свака два пређена јунита, обнављају пређену граматику и вокабулар кроз тематске игре	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Revision lesson and Project work Садржаји из пређених лекција	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за

		живот у демократском друштву
	Written tests Евалуација утврђеног градива из граматике и вокабулара	Целоживотно учење
	CONTROL works Евалуација усвојеног градива из граматике	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера знања,пројектни задаци. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима .	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 7. разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	**Наставна област/тема**	**Исходи**	**Укупно часова по теми**
1.	**Starter unit (Уводна тема)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садшњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на радње у садшњости и	4

		прошлости; опишу радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју и формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадање и чије је нешто; - знају да поставе питања и одговоре на њих - разумеју и описују сличности и разлике у свакодневним активностима тинејџера у земљама циљне културе и код нас.	
2.	**UNIT 1 - FADS AND FASHION (Трендови и мода)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање интересовања, допадања и недопадања; размене информације које се односе на интересовања, допадање и недопадање; - разумеју и размењују информације које се односе на број и количину нечега; - употребљавају и изостављају чланове -разумеју једноставније текстове којима се изражавају интересовања и описују искуства и догађаји у прошлости; размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на искуства и радње у прошлости; опишу радње у прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју и опишу сличности и разлике у модним трендовима у земљама циљне културе и код нас.	5
3.	**UNIT 2 - SENSATIONS (Осећаји)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање допадања, недопадања и препорука; - размене информације које се односе на допадање, недопадање и препоруке;	5

		- разумеју и упуте позив на заједничку активност и реагују на њега уз одговарајуће образложење; - разумеју једноставније текстове који описују искуство које је почело у прошлости и још увек траје; - опишу искуство које је почело у прошлости и још увек траје користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове који се односе на појава, радњи, стања и збивања; - опишу појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; - поштују правила учтиве комуникације.	
4.	**UNIT 3 – ADVENTURE (Авантура)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на опис места; - опишу место користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније текстове у којима се описују искуства и догађаји из прошлости; - размене појединачне и/или неколико везаних информација у низу о догађајима из прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; - правилно граде и користе релативне заменице (појединачно и у зависним реченицама; - опишу познату личност из циљне културе.	5
5.	**UNIT 4 – MATERIAL WORLD (Материјални свет)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења; - изразе мишљење, слагање и неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставније текстове који се односе на опис предмета;	6

		- упореде и опишу предмете користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе који се односе на количне, димензије и цене; - граде придеве са наставцима – ed и –ing; - граде Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) - размене информације у вези са количинама, димензијама и ценама; - разумеју и објасне сличности и разлике у потрошачким навикама људи у циљној култури и код нас.	
6.	**UNIT 5 – YEARS AHEAD** **(Године које долазе)**	Ученици: - разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање претпоставки, могућности, и исказивање обећања, планова и намера у будућности; - знају да употребе негативне префиксе un-, im-, ir-... - размене једоставније исказе који се односе на изражавање претпоставки, могућности, обећања, планова и намера у будућности; - саопште шта они или неко други планира, намерава, предвиђа; - уоче и опишу сличности и разлике у планирању обавеза и активности између тинејџера у циљној култури и код нас.	6
7.	**UNIT 6 – LEARN** **(Учити)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења; - изразе мишљење, слагање и неслагање и дају кратко образложење; - разумеју једноставнији текст који се односи на изражавање	5

		способности у прошлости, садашњости и будућности; - размене и ссопште информације које се односе способности у прошлости, садашњости и будућности користећи једноставнија језичка средства; - разумеју једноставније исказе који се односе на правила, обавезе и савете и реагују на њих; - размене једноставније информације које се односе на правила, обавезе и савете; - употребљавају повратне заменице - уоче и опишу сличности и разлике у школама и школским предметима у циљној култури и код нас.	
8.	**UNIT 7 – BIG IDEAS (Велике идеје)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења и предлога; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и предлога; - саопште своје или туђе мишљење и предлоге користећи једноставнија језичка средства; - правилно граде и користе конструкцију verbs + inf. / ing.; - граде временске зависне реченице за изражавање будућности и одговарајући везници (when, after, before, as soon as...) - разумеју једонставне текстове у којима се односе на исказивање могућности у садашњости и будућности; саопште могућности користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и опишу сличности и разлике у еколошким навикама у циљној култури и код нас.	7
9.	**UNIT 8 – ON SCREEN (На екрану)**	Ученици: - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења и предлога;	7

		- разумеју и саопште своје или туђе мишљење или предлог и реагују на њих; - разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садшњости, прошлости и будућности; - размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на радње у садшњости, прошлости и будућности; - опишу радње у садашњости, прошлости и будућности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и описују сличности и разлике у омиљеним књижевним и филмским жанровима између тинејџера у циљној култури и код нас .	
10.	**REVISION** lessons and **STORY in English (Обнављање и прича на енглеском)**	Ученици: - могу да: добро репродукују језик и вокабулар који су научили током претходних лекција и да правилно користе граматичке структуре и правописна правила	8
11.	**PROJECT** work **(Пројекти)**	Ученици: - могу да: систематизују и примене стечена знања и вештине приликом израде пројектног задатка	4
12.	**WRITTEN** tests (**Писмени задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	6
13.	**CONTROL** works (**Контролни задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 5. разред	Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје -	Комуникација, Целоживотно

фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци:** **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике. **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре.	**The Present Simple** и **The Present -- Continuous** – *What are you doing in town this morning? I'm looking for a present for my mum. Do you always go shopping on Saturday mornings? No, I don't. I normally play football, but I'm not playing this morning.* **The Past Simple** – *I wasn't scared, but I was nervous. He bought some new sports clothes. I didn't see you at the sports centre. Who visited you? Who did you visit?* **Possessive adjectives / Possessive pronouns** **Object / Subject questions** - кратке текстове који се односе на тему **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	учење, Вештина комуникације
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину. Развијање вештина: Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину.	**Unit 1 – Fads and fashion** Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје: **Expressing interest, likes and dislikes –** *Are you into sports?I'm a big comics fan. They're a bit baggy. It's so comfortable. They're so cool.* **Used to** – *People used to go amd watch some of the best pole-sitters. People didn't use to have smart phones. Did people really use to buy pet rocks?* **The Past Continuous + Past Continuous vs Past Simple** – *We were waiting for a bus when I took this photo. While I was waiting for him, my sister was leraning Japanese words.* **Numbers above 1000** **Articles** - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву.
	Unit 2 - Sensations	Компетенција за учење, рад са

	Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје- **Expressing likes, dislikes and recommendations –** *What's your favourite smell? I love the taste of coffee in the morning. I can't stand the smell of our school canteen. It's one of the most…in the world. Don't forget to try… They're (all) worth seeing.* **Making and responding to suggestions/invitations –** *Let's have lunch together. Can't we have fish and chips? Why not try something different? OK. I'll give it a try. It doesn't sound much fun to me.* **The present perfect simple with since and for** – *I haven't felt this happy for years. We haven't seen him since last week. She has lived in London since 2010.* **Present perfect vs past simple –** *I've eaten a few interesting things since we've lived in Africa. I've ridden an alpaca. I rode the alpaca when I was six.* **Adverbs of manner** – *She started the car quickly. Amazingly, she noticed Novak Đoković standing outside the courts.* **Intensifiers** - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, Брига за здравље
	Unit 3 - Adventure Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Describing places –** *The Red Sea is a great place for scuba-diving. Beautiful cliffs of ice are home for penguins.* **The present perfect simple vs past simple –***I have lived here for ten years. I lived here for ten years. I haven't seen you for ages. What have you been up to? I've just got back from… It was nice to see you.*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Еколошка компетенција, Дигитална компетенција, Брига за здравље

	The present perfect simple with just, alreaty, still and yet; **Relative pronouns** and **clauses** - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	
	Unit 4 – Material world Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion –** *I'm worried/quite concerned about throwing rubbish away. It's important that we stop throwing rubbish away. I'm not too worried about world hunger because there are many kinds of food we can eat. I agree, but I think it's important that we start eating dofferent things.* **Quantifiers** – *a few, a little, a lot of, much, many, enough*; **Units of measurement** – *380 centimetres*; **Comparing products and prices –** *It's quite expensive. It's £70. Yes, but it's not as exepnsive as that silver one. I much prefer that one. It's a bit / much too expensive.* **Adjectives + -ed/-ing** **Question tags, indefinite pronouns**; **Saxon genitive, Plural of nouns, Uncountable nouns** – *news, advice, elections, information, police,Maths…* -кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Еколошка компетенција, Дигитална компетенција, Брига за здравље, Вештина сарадње
	Unit 5 – Years ahead Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Negative prefixes: - un, -im, -ir** **Making predictions with *will* and *might*** – *Hopefully I'll… I definitely won't… I might… Maybe I'll… I doubt that I'll…*	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву, Дигитална

	Zero and First conditional with *if* and *unless* – *If we survive, our brain will get bigger. We'll colonize other planets if Earth gets too crowded. There will be a catastrophe unless we protect the environment.* **Will and Be going to –** *I'm going to start my own business, make a million dollars in two years and then I'll retire young and travel the world.* **Present simple and present continuous to talk about future events** – *I've got a meeting this afternoon. It starts at 12.30. I'm meeting a director at 2.00 p.m.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	компетенција, Брига за здравље, Вештина сарадње
	Unit 6 - Learn Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion –** *I definitely think… I'm not sure I agree… It all depends on… I like the ideao f… That's a good point.* **Can, could, be able to to talk about past, present and future ability –** *People believed that girls couldn't play football as well as boys. Can you hear the bell in your classroom? In the future, we will be able to do all our classes online.* **Have to, need to, must/mustn't and should to talk about obligation, necessity and advice –** *You have to be a really stong swimmer. I must get really good marks. I don't have to make a decision right now. You mustn't do something you're not sure about. I don't need to do an apprenticeship. My frineds say I should become a nurse.* **Reflexive pronouns** **Asking for and giving advice –** *What should I do? What would you*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини.

	do? Can you give me any advice? Don't panic. You need to speak to someone. My advice is to get help now. - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	
	Unit 7 – Big ideas Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion and suggestions** – *I think people should… We must… We need to… I think it's the best thing to do. Let's create a petition. I hope they introduce a law aginst it soon.* **Can, may, might, could, must, can't and perhaps to talk about possibility in the present and future –** *A spontaneous act of kindness can change another person's life. Life can't be easy for musician Daniel Black. She must be his grandma. Spread kindness to others today, it could/may/might change their lives. Spread kindness to others, perhaps it'll change their lives.* **Verbs + gerund/infinitive** **Time clauses** - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 8 – On screen Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје – **Expressing opinion and suggestion –** *The films are really good, but thy're not quite as good as the books. How about going to the cinema tonight? All right. What about Extreme Escape? It stars Jack Hutson. I don't prefer an adventure film. I'd rather see a scence fiction film.*	Комуникација, дигитална компетенција, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.

	Present and past passive – *More films are made i India than in any other coutry in the world. It was made by a team of thirty people. It wasn't made in a usual way. We aren't told about the film trivia. Was the book adapted for film? Is the actor nominated fora n award every year?* **Present perfect, Future simple passive + Passive with modal verbs –** *The microphone has just been stolen from the stage. The job won't be taken by anyone. Everything you do can be seen on the screen. The members of the band must be carefully selected. The stage was really high so the performers could be seen from a distance.* - кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; - сличности и разлике у културама.	
	Project work Наставник ће, у договору са ученицима, понудити неку од тема које су ученици обрађивали током школске године. На основу изабране теме, дефинисаће и наставне садржаје.	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Revision lesson and Story in English Садржаји из пређених лекција; разумевање приче на енглеском језику	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Written tests Евалуација утврђеног градива из граматике и вокабулара	Целоживотно учење
	CONTROL works Евалуација усвојеног градива из граматике	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање**	

	Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера знања,пројектни задаци. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: 8. разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Starter unit** (**Уводна тема**)	- разумеју једноставније текстове у којима се описују радње у садашњости и прошлости; - размене појединачне информације и/или неколико информација које се односе на радње у садашњости и прошлости; опишу радње у садашњости и прошлости користећи неколико везаних исказа; - разумеју и описују сличности и разлике у свакодневним активностима тинејџера у земљама циљне културе и код нас.	4
2.	**Unit 1 - Lost and found** (**Изгубљено нађено**)	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; - размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; - опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину;	4

		- опишу историјски догађај из циљне културе.	
3.	**Unit 2 – Choices (Избори)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање искустава, и догађаја у прошлости; - размене неколико информација у низу о искуствима, и догађајима у прошлости; - опишу искуства и догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на описивање способности у садашњости; - саопште своје и туђе способности у садашњости; - размене неколико информација о способностима у садашњости; - разумеју и објасне сличности и разлике у популарним музичким жанровима између своје и циљне културе.	4
4.	**Unit 3 - What's it worth? (Колико вреди?)**	- разумеју краће низове исказа који се односе на количине и цене; - размене информације у вези са количинама ценама; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - размене информације које се односе на изражавање мишљења и давање препорука; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују бића, места и предмети и дају препоруке; - разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се на будуће радње и предвиђања; - размене неколико исказа у вези са будућим радњама и предвиђањима; саопшти будуће радње и предвиђања; - разумеју и објасне сличности и разлике навикама куповине између своје и циљне културе.	4
5.	**Unit 4 – Feelings (Осећања)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на осећања; - размене неколико повезаних информација у вези са осећањима; - искаже и образложе осећања;	4

		- разумеју једноставније текстове који се односе на могућности; - размене неколико информација које се односе на могућности; - разумеју једноставније текстове који се односе на способности, обавезе, предлоге и савете, и реагује на њих; - размене неколико информација које се односе на способности, обавезе, предлоге и савете; - разумеју британски и амерички смисао за хумор.	
6.	**Unit 5 – Discovery (Откриће)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на прошлост; размене неколико информација у низу о догађајима у прошлости; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - разумеју једноставније текстове који се односе на изражавање мишљења, планова и намера; - саопште своја и туђа мишљења, планове и намере; - разумеју једноставније текстове који се односе на исказивање могућности и хипотетичких ситуација; - размене неколико информација у низу о могућностима и хипотетичким ситуацијама; - наведу биографске податке и најважнија открића/дела научника/уметника из циљне културе.	5
7.	**Unit 6 - About me (О мени)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на описивање бића, предмета и места; - опишу догађаје из прошлости повезујући неколико краћих исказа у смислену целину; - размене неколико информација у низу о карактеристикама бића, предмета и места; - упореде и наведу сличности и разлике у карактеристикама савремене поезије у својој и циљној култури.	4
8.	**Unit 7 - On the streets (На улицама)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис предмета, места, појава, радњи, стања и збивања;	5

		- размене информације које се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; - повеже неколико исказа у краћи текст којим се описују и пореде бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; - разумеју краће низове исказа који се односе на количину; размене информације у вези са количином, димензијама и ценама; - упореди и наведе сличности и разлике између уличног живота у градовима широм света.	
9.	**Unit 8 - The law (Закон)**	- разумеју општи смисао и главне информације из текстова који се односе на опис појава и догађаја; - размене информације које се односе на опис појава и догађаја; - повежу неколико исказа у краћи текст којим се описују појаве и догађаји; - упореде и опишу сличности и разлика између законских регулстива код нас и у циљној култури.	6
10.	**REVISION lessons and STORY in English (Обнављање и прича на енглеском)**	- могу да: добро репродукују језик и вокабулар који су научили током претходних лекција и да правилно користе граматичке структуре и правописна правила - Разумеју приче на енглеском језику користећи научену граматику и вокабулар. - описују радњу и лични доживљај прочитаног - размењују појединачне информације које се односе на радњу	4
11.	**PROJECT** work (**Рад на пројекту**)	Могу да самосталноураде задати пројектни задатак примењујући језик и вокабулар који су научили током претходних лекција	2
12.	**WRITTEN** tests (**Писмени задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	10
13.	**CONTROL** works (**Контролни задаци**)	Могу да систематизују и примене стечена знања и вештине приликом евалуације	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Начини и поступци остваривања програма енглеског језика за 8. разред	**Starter unit (Уводна тема)** Речи и изразе који се односе на теме; језичке садржаје *–How much*	Комуникација, дигитална компетенција,

фокусирани су на функционално знање, комуникативни приступ, активну улогу ученика и примену савремених метода. Наставници користе кооперативно учење, пројектну наставу, дигиталне ресурсе и различите врсте провере исхода како би развили вештине говора, слушања, читања и писања. **Кључни методи и поступци:** **Комуникативни приступ:** Фокус је на коришћењу језика у стварним ситуацијама, а не само на теоријском познавању граматике. **Активно учешће ученика:** Подстиче се кроз рад у паровима, групни рад и интерактивне игре.	*time do you spend online each day? What blog are you reading now? Most people live their lives online. I'm living my life online.* **(Present Simple, Present Continuous)**; *You really love golf, don't yoou? People don't think so much now, do they?***(Question tags)**; *Life used to be more difficult. Did people use to have more skills? TV didn't use to have colour pictures.* **(Used to…)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
Пројектна настава: Ученици раде на заједничким пројектима који интегришу различите вештине. **Дигитални ресурси и мултимедија:** Употреба интернета, образовних апликација и аутентичних аудио/видео материјала. **Развијање вештина:** Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину. Развијање вештина: Посебна пажња посвећује се интеграцији све четири језичке вештине (слушање, говор, читање, писање) у функционалну целину.	**Unit 1 - Lost and found (Изгубљено нађено)** Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–When I was young, we went on holiday to Scotland and I left my Teddy at a hotel.* **(Past Simple)**; *Some workers were repairing the building when we arrived.* **(Past Continuous)**; *Common objects show people ehat normal life was like. Put some clips from popular films.* **(Adjectives)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација и сарадња, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 2 – Choices (Избори) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–I didn't see*	Комуникација, дигитална компетенција,

	him yesterdy. I saw him on Tuesday. I haven't seen him for a couple of days. I haven't started revising for my test yet. Our teacher has just given us our results. We still haven't tried anyithing.We haven't seen each other since last month. **(Present Perfect vs Past Simple)** *How good are you at…? I'm pretty good at… I'm somenoe who…* текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
	Unit 3 - What's it worth? (**Колико вреди?**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садражје – *Computer printers can seem like a bargain. It's worth more than gold: 150,000 flowers (approximately two football pitces) only make one kilo of saffron which can cost approximately $10,000. I'd like to talk to you about… Let me start by showing you… It's worth mentioning that… This will appeal to both boys and girls. The only downside is that… The best thing about it is… I'm leaving in half an hour.* (**Present Continuous – arrangements)**; *I'm sure you'll leave late, as always.* **(Future Simple – predictions)**; *How are you going to get there?* **(Going to…)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, ад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 4 – Feelings (**Осећања**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–It makes me feel… I get quite (embrassed) when I…* **Adjectives ending in -ed/-ing)** *We may know more in the future. They could express sadness. The evidence suggets that animals must feel something. They might have emotions. They can't simply be like robots.* **(Modal verbs *may, might, can, could, must* to express possibility and certainty**); *I think my*	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка

	best friend can / could / will be able to walk. **(Modal verbs *can, could, be able to* for ability)**; *You should / must / have to / ought to practise all day. You'd better exercise.* **(Modal verbs *sholud, must, have to, ought to* for advice and obligations; *You'd better* for suggestions)**; текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	компетенција, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентација ка предузетништву.
	Unit 5 – Discovery (**Откриће**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–People invented the wheel more than 5,000 years ago. Wat designed a modern radar system. It's hard to imagine life without… I can't think of anything better. It's logical that… It might be… because… Seeing a shark is an exciting experience. I want to stop driving and start cycling.* **(Gerunds and infinitives)** *If we don't experiment, things won't change.If you travelled to Mars, what things would you miss?* **(First and second conditional)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, компетенција за учење
	Unit 6 - About me (**О мени**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–I'm more of a pessimist. I tend to be an optimist. I'll be myself, so please respect me.* **(Reflexive pronouns)** *I'll be with the people who have similar interests. Cleaning toilets isn't something that I am keen on. Alasaka is a place where you can see wild bears.* **(Relative pronouns)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција, одговоран однос према околини
	Unit 7 - On the streets (**На улицама**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–Wembly Stadioum is a sports stadijum in London with a capacity of 90,000*	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са

	people. There are a lot of things to see in London. There's too much traffic in… Thousands of skaters take to the streets of Paris on Friday nights. **(Quantifiers and numbers)**; *Many ancient things are discovered accidentally. The ship was located under a pub near Liverpool. The sip hasn't been removed yet. They hope it will be displayed in a museum. It is believed that…* **(Passive: present, past and future; Passive with modal verbs)**; кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву, естетичка компетенција.
	Unit 8 - The law (**Закон**) Речи и изразе који се односе на тему; језичке садржаје *–It's a bit much, isn't it?That seems fair, doesn't it? In the UK, trolling is now a criminal ofense. I'm a massive fan of Sherlock. The children say they are hungry. She asks if you have seen Al lately.* **(Reported speech with present simple reporting verb)** кратке текстове и дијалоге који се односе на теме **(слушају, читају, говоре и пишу)**; сличности и разлике у културама.	Комуникација, дигитална компетенција, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговорно учешће у демократском друштву
	REVISION lessons and STORY in English (**Обнављање и прича на енглеском**) разумеју и реагују на једноставније забране, своје и туђе обавезе; размене једноставније информације које се односе на забране и правила понашања, као и на своје и туђе обавезе; представе правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; разумеју једноставне текстове којима се описују способности у прошлости; размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опишу способности из прошлости у неколико везаних исказа	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву

	PROJECT work (Рад на пројекту) На свака два пређена јунита, обнављају пређену граматику и вокабулар кроз тематске игре	Целоживотно учење, Вештина комуникације, Вештина за живот у демократском друштву
	Written tests (Писмени задаци) Утврђивање пређене граматике и вокабулара	Целоживотно учење
	CONTROL works (Контролни задаци)	Целоживотно учење
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	**Провера остварености исхода:** • **Формативно оцењивање** • **Сумативно оцењивање** Идентификација ситуација у којима ће ученици стећи и показати понашање у складу са прописаним исходима. Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, петнаестоминутне провере знања, диктати, тематске провере знања, годишња провера знања,пројектни задаци. Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.	

3.7.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да ученик изучавајући историјске догађаје,појаве,и процесе стекне знање и компетенције неопходне за разумевање савременог света ,развије критичко мишљење и одговорни однос према себи,сопственом и националном индетитету, културном наслеђу и држави и друштву у којој живи.

Разред: 5
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	**Наставна област/тема**	**Исходи**	**Укупно часова по теми**
1	**Увод у историју**	разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); – лоцира одређену временску одредницу на временској ленти;	

		– разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели; – повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);	5 (2+2+1)
2	**Праисторија**	наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба;	2 (1+1)
3	**Стари Исток**	лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; – користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; – разликује врсте писама	8 (4+3+1)
4	**Стара Грчка**	опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; – идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница;	11(5+5+1)

		– наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; – израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; – користи основне историјске појмове;	
5	**Стари Рим**	лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; – наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; – наведе најзначајније последице настанка и ширења	10(5+4+1)

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
	1.Прошлост ,време и рачунање времена и историја као наука и начини проучавања прошлости	
Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје	2. Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). <u>Проширени садржаји</u> Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).	Ученик познаје и користи хронологију Ученик бира разноврсне информације из различитих извора,

-Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.		анализира их и пореди Ученик уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и културолошких догађаја Ученик дефинише историјске појаве дугог трајања
	3 Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства,	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за живот у демократском друштву
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава	4. Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице.	

-Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама	Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре). <u>Проширени садржаји</u> Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон
	5 Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...). Римски пантеон.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ИСТОРИЈА</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: је да ученик изучавајући историјске догађаје,појаве,и процесе стекне знање и компетенције неопходне за разумевање савременог света ,развије критичко мишљење и одговорни однос према себи,сопственом и националном индетитету, културном наслеђу и држави и друштву у којој живи.
Разред:6

Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова 72:

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Основи проучавања прошлост**	образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; пореди историјске појаве; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву;	4
2.	**Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку**	образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном средњем веку; на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у раном средњем веку; идентификује разлике између типова државног уређења у периоду раног средњег века;	11

		пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих живот	
3.	**Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку**	образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку; на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; идентификује разлике између типова државног уређења у периоду позног средњег века; изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина позног средњег века у савременом друштву; користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);	34

		учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања	
4.	**Европа, средоземље и српске земље у раном новом веку**	образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном новом веку; на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; на историјској карти лоцира правце миграција и простор	21

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.	1 Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, прединдустријско доба, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).	Ученик користи и развија историјска знања Ученик познаје и користи хронологију Ученик се оријентише у историјском простору Ученик именује најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности

		Ученик развија вештине поређења различитих извора информација Ученик писмено и графички приказује резултате свога рада Ученик анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту Ученик разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, држава, друштва и нација Ученик уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и културолошких догађаја Ученик дефинише историјске појаве дугог трајања
	2Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи	

	(германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, хри	
	3Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код	

	Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). **Истакнуте личности:** Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар	
	4 Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија;	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.
Разред:7
Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Основи проучавања прошлости**	наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;	3
2	**Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба (до средине xix века)**	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност);	24

		анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба; приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других;	

		раздваја битно од небитног	
3	**Европа, свет, српска држава и народ у другој половини хіх века**	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла; уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; раздваја битно од небитног у историјској нарацији; препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне	31

		личности и догађаје из историје државе и друштва; идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	
4	**Европа, свет, српска држава и народ на почетку XX века**	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости; уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим	14

		историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла;	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за живот у демократском друштву
	2 Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за

	човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура (промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.	живот у демократском друштву
	3 Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа", политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства).	

	Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика, међународно признање – Берлински конгрес; културна и просветна политика, свакодневни живот; положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић.	
	4 Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат,	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина

	политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату – живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Истакнуте личности: Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис.	сарадње Вештине за живот у демократском друштву
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Разред:8
Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова:68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Основи проучавања прошлости**	пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;	3
2	**Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата**	на промене у друштву, смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;	18

		наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна,на примерима из савремене историје, важност поштовањаљудских права; наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја економији и природном окружењу; образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата; изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;	

		препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; анализира историјске догађаје и	
3	**Други светски рат**	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на – наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у	17

		друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у	
4	**Свет, европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата**	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;	18

		– изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје	
5	**Свет, европа, српска држава и народ у савременим процесима**	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности;	12

		– анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; – образложи значај и улогу истакнутих личности у д том историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – образложи утицај различитих друштвено- економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере; – препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликата; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених	

		распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала; – осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ; – образложи смисао неговања сећања на важне догађаје	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.	1 Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за живот у демократском друштву
	2 Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном	Компетенција за целоживотно учење Вештина

	животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена	комуникације Рад с подацима и информацијама Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за живот у демократском друштву
	3 Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна	Компетенција за целоживотно учење Вештина комуникације Рад с подацима и информацијама

	свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.	Дигитална компетенција Решавање проблема Вештина сарадње Вештине за живот у демократском друштву
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика -Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова	4 Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански,	

-Сналажење на историјским картама	Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.

3.8.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природним и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима и развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете.

Разред: пети
Недељни фонд часова: један час
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Човек и географија	Повеже постојећа знања о природии друштву са географијом као науком; -повеже географска знања о свету са историјским развојем људсог друштгва и научно-техничком прогресу; на примерима покаже значај учења географије за свакодневан живот; -разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природнимресурсимаи опстанку живота на планети Земљи	2
2.	ВАСИОНА	разликује појмове васиона,галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; -објасни и прикаже стуктуру Сунчевог система , објасни структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; -разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; -одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месецеве мене	4
3.	ПЛАНЕТА ЗЕМЉА (Облик Земље и структура њене површине; Земљина кретања; Унутрашња	По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да: − помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;	30

	грађа и рељеф Земље; Ваздушни омотач Земље; Воде на Земљи; Биљни и животињски свет на земљи)	– примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач; – разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – одређује стране света на основу привидног кретања Сунца; – повеже нагнутост Земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева; – разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоче (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена; – описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже,унутрашња топлота Земље) – наводи спољашње силе Земље (вода и ветар); – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – наведе спољашње силе Земље;	

		– разликује ерозивне и акумулативне процесе; – наведе примере деловања човека на промене у рељефу (бране, насипи, копови); – опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма климе; – користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја); – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор,ушће, различити падови на речном току); – уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор,ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наводе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; – наведе примере за заштиту живог света на Земљи	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Путем трансфера знања ученици повезују постојећа знања о природи и	Ширење географских хоризоната и велика географска открића,	Учење – Комуникација – Сарадња

друштву са географијом као науком; • Наставник путем асоцијација наводи ученике да дају примере и разлоге изучавања географије;	одговорност човека према планети	– Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини
Програмску област „Васиона“ чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони и њеним небеским телима; • Неопходно је коришћење ИКТ-а због веће очигледности (ППТ, анимирани видео материјал, фотографије и сл.); акценат се ставља на међузависност небеских тела; • Израда графичког рада/паноа на тему: „Сунчев систем“; • Планирана је посета Планетаријуму у Београду, као и извођење ученика за време ведрих ноћи у школско двориште у циљу показивања сазвежђа и примене стеченог знања-оријентација помоћу звезде Северњаче;	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа, Сунчев систем, Сунце, планете, сателити, Месец, мдесечеве мене, астероиди, комете	
У трећој програмској области, у процесу учења, посебан значај имају исходи који се односе на облик и величину Земље и распоред континената и океана; • Користе се илустративно-демонстративне методе, хеуристички приступ и метода експеримента уз употребу глобуса, географске карте, модела,	Одговоран однос човека према планети и очувању животне средине.	

колекција минерала; имајући у виду оријентацију програма предмета и његов фокус на развијање функционалних знања ученика, географска карта и њено коришћење током процеса учења и подучавања је обавезна; • С обзиром да за ученике овог узраста, којима апстрактно мишљење није у довољној мери развијено, посебан проблем представља разумевање Земљине ротације, револуције и последица ових кретања, потребно је посебну пажњу посветити обради и утврђивању ових садржаја; наставник примењује очигледна наставна средстава (глобус, батеријску лампу, ППТ, видео записи, анимације и сл.) како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода; (концепт одрживог развоја); кроз планиране излете ученици ће схватити вредност геонаслеђа и битност његовог очувања; • Мотивисање ученика да критички размишљају о датој теми је од кључног значаја; • Ученици се подстичу на активно коришћење способности посматрања, уочавања, повезивања и логичког мишљења-то представља пут ка усвајању функционалног знања; • Корелација са другим предметима доприноси повезивању знања и развијању међупредметних компетенција;		

• Поједини садржаји могу бити тешки и апстракни ученицима, па се зато препоручује задржавање на основним појмовима, појавама и процесима уз коришћење додатног текстуалног материјала са сликама и графикама који на пластичан начин објашњава дату тему;		
• У оквиру програмске области „Планета Земља“ ученици се упознају са објектима, појавама и процесима на Земљи (рељеф, клима, хидрографија и природне зоне), као и њиховим узрочно-последичним везама; користе се ИКТ и фотографије, као и незаобилазно извођење ученика у природу где могу практично да примене теоријска знања; неопходна је корелација са биологијом; • Стицање функционалног знање ученика-како се понашати у случају земљотреса, екстремних температура, астмосферских непогода, бујица и поплава спроводи се кроз: радионице, симулације у учионици, посетом РХМЗ-а, коришћењем видео записа, слика; ученици самостално израђују модел вулкана; • Развија се одговорност код ученика о очувању флоре и фауне и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	ученик препознаје и именује географске појмове; правилно користи географску карту и атлас; одређује положај задатих појмова на карти; описује природне и друштвене одлике простора; уочава повезаност човека и природе;	

	активно учествује у разговору и раду на часу; самостално или уз мању помоћ решава постављене задатке; сарађује са другим ученицима и поштује правила рада.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

Циљ наставе и учења географије у 6. разреду је да ученик развија знања о природногеографским и друштвеногеографским одликама континената и света, разуме међусобну повезаност природе и људских активности, развија просторну оријентацију, картографску писменост, истраживачке вештине и одговоран однос према животној средини, као и да стечена знања примењује у свакодневном животу.

Разред:шести

Недељни фонд часова:72

Годишњи фонд часова:2

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	− успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; − одређује математичко-географски положај на Земљи.	2
2.	ГЕОГРАФСКА КАРТА	− анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе.	13
3.	СТАНОВНИШТВО	− доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; − анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; − анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група.	10
4.	НАСЕЉА	− објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету;	7

		− доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима.	
5.	ПРИВРЕДА	− уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; − доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; − вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету.	12
6.	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСЕ	-објасни политичко-географску структуру државе; − представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света.	15
7.	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	− објасни како се издвајају географске регије; − илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе	12

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Програмска тема „Географска карта“ чини скуп знања и вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање географске карте, њено практично коришћење и начине оријентисања у простору; • Одређивање географске ширине и географске дужине, уз претходно упознавање са географском/картографском мрежом, реализује се употребом илустративно-демонстративне методе, коришћењем глобуса и географске карте, уз корелацију са математиком; • Оспособљавање ученика за читање и анализу карте, али и да дводимензионалну слику	1.Друштво и географија Предмет проучавања и подела друштвене географије. Веза између физичко-географске средине и људских активности. 2. Географска картаСадржај: Картографска и географска мрежа (меридијани и упоредници). Одређивање географске ширине и географске дужине. Часовне зоне. Развој карата кроз историју, елементи карте (математички, географски, допунски) и картографски знаци. 3. СтановништвоСадржај: Кретање становништва у свету (природни прираштај: наталитет и морталитет). Миграције становништва (механичко кретање). Густина насељености	– Учење – Комуникација – Сарадња – Одговоран однос према околини – Рад са подацима и информацијама – Дигитална – Естетичка – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву – Одговоран однос према околини

карте уз помоћ изолинија доживе тродимензионално-користе се очигледна наставна средстава: карте са изохипсама и изобатама, ИКТ; инсистира се на коришћењу способности посматрања, уочавања, повезивања и логичког мишљења (пут ка стицању функционалног знања); • Ученици се оспособљавају за оријентацију у простору уз помоћ природних појава и различитих уређаја (компас, GPS);	и размештај људи на Земљи. Структуре становништва: старосно-полна, расна, национална и верска. 4. НасељаСадржај: Појам и настанак насеља. Сеоска насеља (рурална) и градска насеља (урбана). Разлике у начину живота између села и града. Процес урбанизације у свету и његове последице. 5. Привреда Садржај: Појам привреде и подела на привредне секторе (примарни, секундарни, терцијарни и квартарни). Карактеристике пољопривреде, индустрије, саобраћаја, трговине и туризма. Утицај привреде на географску средину и одрживи развој. 6. Држава и интеграциони процесиСадржај: Појам државе, државне територије и државних граница. Облици владавине (републике и монархије) и државног уређења. Главни градови. Политичке и економске интеграције у свету. 7. Географија Европе Ово је највећи регионални блок у шестом разреду и обухвата:Природно-географске одлике: Географски положај, границе и разуђеност обала Европе. Рељеф (младе и старе планине, низије), клима, воде (реке и језера) и биљни свет.Друштвено-географске одлике: Становништво, културна и језичка разноликост Европе, европске интеграције и Европска унија.Регионални преглед: Подела Европе на географске регије: Јужна, Западна, Северна, Средња и Источна Европа (основне природне и привредне одлике регија и значајнијих држава).	

Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција: Географска знања и разумевање Ученик: правилно користи географске појмове; објашњава природне и друштвене процесе; повезује географске појаве и процесе; уочава узрочно-последичне везе; примењује стечена знања у свакодневном животу. 2. Компетенција: Просторно оријентисање и рад са картом Ученик: успешно чита и тумачи географске карте; користи географски атлас и дигиталне карте; одређује географски положај и просторне односе; препознаје симболе, размере и легенду карте; самостално проналази географске објекте. 3. Компетенција: Истраживачки и аналитички приступ Ученик: прикупља и анализира географске податке; користи табеле, графиконе и статистичке податке; изводи закључке на основу различитих извора; учествује у пројектима и истраживачким задацима; поставља питања и предлаже решења проблема. 4. Компетенција: Одговоран однос према животној средини Ученик: препознаје еколошке проблеме; предлаже начине заштите природе; показује одговоран однос према окружењу; разуме значај одрживог развоја; активно учествује у еколошким активностима. 5. Компетенција: Комуникација и сарадња Ученик: јасно износи своје мишљење; учествује у групном раду; поштује туђе ставове; презентује резултате рада; користи ИКТ у учењу географије.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ГЕОГРАФИЈА</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.
Разред: седми
Недељни фонд часова: 2 часа
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА	уз помоћ географске карте објашњава специфичности појединих просторних целина и предлаже различите начине издвајања регија; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора.	2
2	ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ	проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом 0+šćžстановништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; анализира примере позитивног утицаја човека на животну средину у државама	23

		које улажу напоре на очувању природе и упоређује их са сличним примерима у нашој земљи; истражује утицај Европске уније на демографске, економске и политичке процесе у Европи и свету; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора.	
3.	АЗИЈА	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента;	15
4.	АФРИКА	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију;	

		анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; објашњава узроке и последице глобалних феномена 9као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде, рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.	
	СЕВЕРНА АМЕРИКА	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе;	9

		проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава.	
	ЈУЖНА АМЕРИКА	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; проналази на карти државе проучаване регије и именује их;	7

		приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава; објашњава узроке и последице глобалних феномена као што су сиромаштво, унутрашње и спољашње миграције, демографска експлозија и пренасељеност, болести и епидемије, политичка нестабилност; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора; препознаје негативне утицаје човека на животну средину настале услед специфичности развоја пољопривреде,	

		рударства, енергетике, индустрије, саобраћаја и туризма на проучаваним континентима, регијама и у одабраним државама.	
	АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; проналази на карти државе проучаване регије и именује их; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; препознаје облике рељефа, водне објекте и живи свет карактеристичан за наведену регију; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; објашњава настанак пустиња на територији проучаваног континента; проналази податке о бројном стању становништва по континентима, регијама и одабраним државама и издваја просторне целине са највећом концентрацијом становништва у свету; укаже на узроке и последице кретања броја становника, густине насељености, природног прираштаја, миграција и специфичних структура становништва по континентима, регијама и у одабраним државама; тумачи и израђује тематске карте становништва по континентима, регијама и одабраним државама; открива узроке и последице процеса урбанизације на различитим континентима, регијама и у одабраним државама; доводе у везу квалитет живота становништва са природним, демографским, економским и политичко-географским одликама простора;	4

		доведе у везу природне ресурсе са степеном економске развијености појединих регија и одабраних држава.	
	ПОЛАРНЕ ОБЛАСТИ	дефинише границе континента и показује на карти океане и мора којима је проучавани континент окружен и лоцира највећа острва, полуострва, мореузе, земљоузе, пролазе; анализира утицај географске ширине, рељефа, односа копна и мора, морских струја, вегетације и човека на климу; приказује на немој карти најважније географске појмове: континенте, океане, мора, облике разуђености обала, низије, планине, реке, језера, државе, градове, туристичке атракције, културно-историјске споменике; вреднује улогу међународних организација у свету.	3

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Указати на то да светско копно није једноличан или хомоген географски простор, већ да га одликују различити физичко-географски и друштвено-географски елементати који га чине хетерогеним; • Објаснити да се регионална географија изучава са циљем да би ученици сазнали какви су односи и везе између природе и људи, као и да би постали свесни да опстанак живота на Земљи зависи од њиховог међусобног односа; • Друштвено-географским процесима дати примат, јер су знатно динамичнији од физичкогеографских, али и утичу на различите начине на	1.Увод у регионалну географију Предмет проучавања: Појам географске регије и задаци регионалне географије. Хетерогеност света: Различитост природних и друштвених одлика на Земљи.	компетенција за учење; – комуникација; – дигитална компетенција; – одговоран однос према околини; – одговоран однос према здрављу; – одговорно учешће у демократском друштву; – предузимљивости орјентација ка предузетништву; – рад са подацима и информацијама; решавање проблема;

трансформацију географског простора и на укупан развој;		– сарадња; – естетичка компетенција.–
• Истаћи културно-цивилизацијске тековине сваке регије, етно-лингвистичку хетерогеност, савремене демографске процесе, урбанизацију, привредне одлике кроз везу са природним условима и ресурсима, са освртом на туризам и политичку поделу; • Објаснити значај Европске уније у свету, као пример интеграционих процеса; • Нагласити да се временом географске регије развијају и мењају функције; • Ученике не оптерећивати квантитативним вредностима, већ инсистирати на појавама и процесима који утичу на развој европских регија; • У циљу подстицања толеранције и солидарности код ученика, указати на постајање различитих социјалних, етничких и културних група у Европи; • Ученици могу припремити презентације, чиме се оспособљавају да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним специфичностима географских регија Европе;	Главне наставне јединице и тематске јединице су распоређене на следећи начин: Опште карактеристике Европе * Географски положај и границе: Граница између Европе и Азије, положај у односу на екватор и почетни меридијан, разуђеност обале (мора, заливи, полуострва и острва). * Природне карактеристике: * Рељеф: Млади планински венци, старе масивне планине и велике равнице. * Клима и вегетација: Утицај Атлантског океана и Голфске струје, типови климе (средиземноморска, умерено континентална, континентална, субполарна) и биљне заједнице. * Хидрографија: Главни речни сливови (Атлантски, Црно море, Северни ледени океан, Каспијско море) и највећа језера. * Социо-економске карактеристике: Становништво Европе (густина насељености, народи, религије), миграције, урбанизација и економски развој са освртом на Европску унију. Регионална географија Европе Грађа је даље подељена на пет основних географских региона, где се детаљно проучавају локација, природне карактеристике и земље појединачних подручја: Јужна Европа: Балканско, Апенинско и Иберијско полуострво (фокус на земље као што су [Република Грчка] Италија и Шпанија).	

	Централна Европа: Панонска низија и алпски регион (детаљна обрада земаља као што је Савезна Република Немачка). Западна Европа: Атлантска фасада континента (проучавање Републике Француске и Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске). Северна Европа: Скандинавско полуострво и балтичке земље (примери земаља као што је Краљевина Норвешка). Источна Европа: Источноевропска равница и специфичности привреде и становништва овог пространства.	
Специфичнсти Азије - највећи континент на све четири Земљине полулопте; • Истаћи настанак набраних планина и острвских архипелага, тумачење појава вулканизма и земљотреса у светлу теорија литосферних плоча, различите узроке постанка пустиња у југозападној, јужној и централној Азији, климатску и природну мозаичност континента и др.; • Приликом обраде становништва Азије, пажњу би требало усмерити на разумевање утицаја природних и друштвених фактора на просторну дистрибуцију становништва, поларизованог демографског развоја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва (групе народа, најмногољуднији народи); адекватно коришћење статистичких извора овде је	2. Азија Географски положај: Границе, величина и разуђеност обала. Природне одлике: Рељеф (високе планине, низије), клима (монсуни) и хидрографија. Друштвено-економске одлике: Становништво, религије, густина насељености и привредни развој (нпр. Јапан, Кина, Индија).Регионална подела: Југозападна, Јужна, Југоисточна, Централна и Источна Азија.	

јако важно, и требало би их користити у аналитичком смислу; • Истаћи разноликст насеља као последицу природне средине, специфичности привреде и културно-цивилизацијског развоја, али и контрасте међу насељима и начинима (типовима) урбанизације Азије; • Сагледавање утицаја природних и друштвених фактора на развој привреде, али и географског положаја; истаћи разлике у економској развијености регија;		
Истаћи меридијанско пружање, што за последицу има јасну диференцираност континента на климатске и природне зоне од екватора према југу и северу; • Указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине - платое, басене и др. • Изучавањем климе, хидрографије и рељефа, ученици схватају просторну дистрибуцију становништва, положај насеља, размештај природних ресурса, развоја и размештаја пољопривреде, рударства и туризма на континенту; • Становништво Африке - битно је разумевање просторног размештаја становништва (пренасељени, густо, ретко и ненасељени простори), природног прираштаја, савремених миграција (нарочито из ратовима угрожених држава према Европи) и структуре становништва;	3. АфрикаГеографски положај: Положај у односу на екватор и почетни меридијан. Природне одлике: Рељеф (развође, басени, раседи), пустиње (Сахара), речна мрежа (Нил, Конго) и специфични климатско-вегетациони појасеви. Друштвено-економске одлике: Колонијална прошлост, демографски бум, природна богатства и проблеми у развоју привреде.Регионална подела: Северна, Западна, Централна, Источна и Јужна Африка	

• У оквиру политичко-географских одлика Африке, посебно се треба осврнути на процесе колонизације и деколонизације, али и на последице ових процеса у савременој Африци (неоколонијализам); • Демографска поларизација Африке, као последица арапско-исламске цивилизације на северу и негро-афричке цивилизације на југу; услед постојања етничке и демографске хетерогености Подсахарске Африке, требало би указати на одређене друштвено-политичке разлике унутар ње; • Истаћи савремене географске проблеме Африке, као што су дезертификација, екстремно високи природни прираштај, несташица хране, интензивне миграције ка Европи, међуетнички сукоби, прекомерну експлоатацију природних ресурса итд.; обрада ових садржаја требало би да допринесе формирању ставова код ученика, према овим актуелним географским темама;		
Положај између Атлантског и Тихог океана - утицај на саобраћајно-географски положај и економску повезаност са другим континентима; • Нагласити постојање две културне целине на територији Северне Америке: Англоамерике (САД и Канада) и Латинске Америке (Средња Америка) и кроз корелацију са садржајима	.. Северна и Јужна АмерикаГеографски положај: Изолованост континената и веза преко Панамског канала. Природне одлике: Кордиљери и Анди, велике низије (Амазонија, Прерије), речни системи (Амазон, Мисисипи). Друштвено-економске одлике: Разлике између Англоамерике (САД, Канада) и Латинске Америке (друштвени развој, језици, привреда).	

историје објаснити значај насељавања Америка; Указати на генезу рељефа континента и издвојити карактеристичне рељефне целине и објаснити њихов постанак; • Утицај рељефа на климу и распоред природних зона; у том смислу, потребно је нагласити меридијанску циркулацију ваздуха и морске струје; • Утицај односа досељеничког и домицилног становништва на демографске процесе (разлике у популационом развоју средњеамеричких и англоамеричких народа, последичне миграције према САД и Канади, разлике у структурама становништва и сл); • Разумевање процеса урбанизације, као последице разлике у друштвено-економском развоју и културном наслеђу Англоамерике и Латинске Америке; • Објашњења економских процеса реализују се кроз утицај природе и друштва, али и кроз анализу диспаритета развоја између Англо и Латинске Америке; • Препознати разлике између политичко-географске уситњености средњеамеричког простора с једне стране и постојања две популационо и територијално велике, а истовремено високоразвијене државе Англоамерике;		
Природне одлике Јужне Америке систематично обрадити почев од генетских типова рељефа и редоследа постанка појединих целина;		

• Климатске одлике анализирају се кроз утицај климатских фактора, чиме се уједно објашњавају и типови климе, а на тај начин се реализују исходи о утицају климатских фактора на климу и распоред природних зона; • Препознавање негативних утицаја човека на животну средину може се реализовати анализом значаја неконтролисане сече амазонских селваса и неконтролисане урбанизације (нпр. фавеле); • Потребно је истаћи културно-цивилизацијске узроке велике етничке и расне разноликости, као и социо-културне и економске разлике између потомака европских досељеника са једне и домородачког становништва и мелеза са друге стране; • Насеља - акценат је на узроку стихијског процеса урбанизације (рурално-урбане миграције) и на последично велики јаз који постоји између развоја милионских градова с једне стране и бројних сеоских насеља у Андима, Амазонији и сл.; • Привреда Јужне Америке сагледава се кроз анализу утицаја природних и друшвених фактора на привредни развој; истаћи социо-економске разлике између малог броја богатог и великог броја сиромашног становништва; • У објашњењу политичке поделе простора Јужне Америке битно је указати на културноцивилизацијске узроке поменуте поделе;		

Важно је указати на факторе географске изолованости Аустралијског континента у односу на остале континенте, као и последице које се оглантропогеографским одликама; • Физичко-географски садржаји требало би да укажу на геотектонску еволуцију Аустралије (Пангеа, Гондвана), постанак планина као и на постанак острва Океаније (вулканска острва, атоли); • Истаћи факторе који су довели до формирања пустиња, великог коралног гребена као и аутентичне аустралијске флористичке и зоогеографске области; • Приликом обраде становништва Аустралије и Океаније указати на домицилно и придошло европско и азијско становништво; обрадити савремене демографске процесе (природни прираштај, миграције) и насељеност континента (насељени и ненасељени простори); • Приликом обраде насеља Аустралије указати на природне факторе формирања савремене мреже насеља (литорализација, рударска насеља у семиаридном делу континента и др.); • У политичко-географској анализи указати на процесе колонизације, деколонизације и формирања независних држава; истаћи значај саобраћајно-географског и политичко-географског положаја острва Океаније у контексту савремених економских, политичких и	5. Аустралија и ОкеанијаГеографски положај: Најмањи и најизолованији континент.Природне одлике: Ендемски биљни и животињски свет, специфична клима и недостатак воде у унутрашњости.Океанија: Подела на Меланезију, Микронезију и Полинезију.	

војних процеса;едају у специфичним биогеографским		
• Акценат ставити на специфичности положаја: оријентација на половима (нпр. помоћу звезда, компаса, Сунца), дужини обданице и ноћи, висини Сунца над хоризонтом, односима копна и мора, историјату истраживања, садашњим истраживањима, као и међународној подели ових простора;	6. Поларни региониАрктик и Антарктик: Географске специфичности, сурова клима, одсуство сталних насеља (Антарктик) и научно-истраживачки значај.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Географска знања и разумевање објашњава природне и друштвене одлике Европе, Азије и Северне Америке; повезује природне услове и привредне активности становништва; уочава узрочно-последичне везе географских појава; користи географске појмове правилно и у одговарајућем контексту; примењује стечена знања у анализи савремених географских проблема. 2. Просторна оријентација и рад са картом користи географску карту, атлас и дигиталне мапе; одређује географски положај држава, регија и природних целина; тумачи тематске карте, графиконе и статистичке податке; користи легенду, размере и картографске симболе; самостално проналази и анализира географске објекте. 3. Истраживачке и аналитичке вештине прикупља податке из различитих извора;	

	анализира фотографије, табеле и графиконе; изводи закључке на основу добијених података; учествује у пројектима и истраживачким задацима; развија критички однос према информацијама. 4. Одговоран однос према животној средини репознаје еколошке проблеме на континентима; разуме значај одрживог развоја; предлаже мере заштите природе и ресурса; показује еколошку свест и одговорно понашање; учествује у активностима очувања животне средине. 5. Комуникација и сарадња јасно износи своје мишљење; сарађује у пару и групи; презентује резултате рада; користи ИКТ у учењу географије; поштује туђе ставове и правила тимског рада.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма

Разред: осми
Недељни фонд часова:2 часа
Годишњи фонд часова:68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА ТЕРИТОРИЈЕ СРБИЈЕ	учествује у предлагању и реализацији истраживачког пројекта у локалнојсредини; - анализира тематскекарте и статистичке податке и графички их приказује; - одреди географски положај Србије и доведега у везу са историјско-географскимразвојем; анализира карактеристике граница и пограничних крајева Србије	**5**

2.	ФИЗИЧКОГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	- опише узроке и последице геотектонских процеса на територији Србије; - класификује облике рељефа на територији Србије именује репрезентативне; - анализира утицај климатских фактора и климатских елемената на климу Србије; - класификује и описује својства водних објеката користећи карту Србије; - наводи начине коришћења вода Србије; - препознаје ефекте утицаја физичко-географских процеса на човека и адекватно реагује у случају природних непогода; - доведи у везу распрострањеност биљних и животињских врста и физичко-географске карактеристике простора;	**22**
3.	ДРУШТВЕНОГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ	- изводи закључке о утицају популационе динамике на структуре становништва у нашојземљи; - изводи закључке о важности предузимања мера популационе политике; - израђује и анализира графичке приказе структура становништва; - објашњава утицај природних и друштвених фактора на настанак, развој и трансформацију насеља у нашој земљи; - објашњава популациону динамику становништва Србије: кретањебројастановника, природни прираштај и миграције	**22**

		уз помоћ карте Србије и другихи звора информација анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности у нашој земљи; - доводи у везу размештај привредних делатности са квалитетом животне средине у нашој земљи; препознаје ефекте производње и коришћења различитих извора енергије на квалитет животне средин	
4.	ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ	- описује репрезентативне објекте природне и културне баштине и означава их накарти; - процењује важност очувања природне и културне баштине Србије	10
5.	ГЕОГРАФИЈА ЗАВИЧАЈА	- реализује истраживачки пројекат у локалној средини - објашњава утицај историјских и савремених миграција на размештај Срба у свету	2
6.	СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ		4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Ученици се упознају са општим предметом проучавања друштвене географије и њеним дисциплинама; • Путем трансфера знања из предмета природа и друштво, ученици повезују претходно знање са темама које проучава друштвена географија; • Ученици бирају државу на коју ће примењивати знања која буду стицали током године и кроз истраживачки рад употребом ИКТ-а и усмеравањем од стране наставника начиниће самостални	Ученици се упознају са симболима отаџбине, географским положајем(апсолутан и релативан), њеним границама, и величином територије. Издвајити граничне прелазе Србије према суседним државама; • Поред тога,ученик упознаје како различите историјске околности и економска развијеност утичу на динамичне промене у географском простору Србије; • У циљу подстицања толеранције код ученика, указује	

(или групни рад) о друштвеним одликама државе;	се на постајање различитих етничких и културних група у пограничним територијама Србије; • Ученик користи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову наставну тему; ФИЗИЧКОГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ • Ученици се упознају са настанком и обликовањем рељефа на простору Србије и именује значајне облике рељефа у Србији; • Ученик се упознаје са климатским одликама Србије; климатским елементима, климатским факторима, Климатским областима Србије; потребно је да ученик користи климатолошке податке, који се су доступни на сајту Републичког хидрометеоролошког завода Србије (РХМЗС) и на основу података конструише климадијаграме; • Ученику се упознаје са постанаком, и распрострањеношћу вода у Србији; групише реке према припадајућем сливу и врши анализу водних режима и последице које оне остављају на човека, привреду и животну средину; упознаје и језера према начину постанка, описује значај подземних вода за водостабдевање и лоцира термоминералне изворе на територији Србије; • Ставља се акценат на интеракцију природе и друштва; уз помоћ наставника, родитеља као и самосталног прикупљања података ученик треба да се упозна са природним непогодама	

	које се дешавају: простори у Србији изложени дејству земљотреса, клизишта, одрона, атмосферских непогода (олуја, град, екстремне температуре), полава и бујица; • Потребно је да ученик: наведе основне типове земљишта, разликује вертикални и хоризонтални распоред вегетације, класификује фауну у односу на тип средине (фауна копнених вода, фауну копна; шумска и нешумска подручја), наведе како људске активности утичу на фрагментацију и смањење ареала биљних и животињских врста и појаву ендемских врста; • Ученик користи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову наставну тему. • Ученици могу користити презентације у Power Point-у ДРУШТВЕНОГЕОГРАФСКЕ ОДЛИКЕ СРБИЈЕ • Ученик се упознаје са кретањем броја становништва по подацима пописа, природним прираштајем и миграцијама; ученици могу да користе податке доступне на интернет сајту Републичког завода за статистику, да део тих података представљају на тематским картама, графички и табеларно; • Потребно је да ученик увиди како се (макро) регионалне тенденције у природном прираштају и миграцијама одражавају на биолошке, економске и социјалне структуре становништва Србије; • Ученик самостално проналази податке о структурама становништва па задатке приказује у виду полно-	

	старосних пирамида, графикона, дијаграма и тематских карата; рад се може реализовати као индивидуални, рад у пару, рад у групи;	
	• Ученици увиђају последице смањења броја становника, исељавања људи из села и мањих градова, интензивног прилива становништва у Београд, исељавања у иностранство (дебата дискусија, трибина , радионица) • Упознати ученике са садржајима везаним за настанак насеља у нашој земљи, село и руралне процесе , градове и њихове функције • Упознати ученике са привредним одликама Србије; потребно је да ученици сами проналазе изворе информација о привреди наше земље и локалне средине, да их критички преиспитују, упоређују, уочавају временску динамику и просторне диспаритете економско-географских појава и процеса. Географска карта (општа и тематске карте) је овде незаобилазно наставно средство које ученици користе за извлачење географских закључака, али и за илустрацију резултата својих сазнања; • Од ученика се очекује да продубе постојећа и стекну нова знања о утицају пољопривреде, индустрије, саобраћаја, туризма и других привредних делатности на географски простор. Будући да су примери негативног утицаја човека на животну; • Ученик користи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову наставну тему;	

	•Ученици могу користити презентације у Power Point-у; ПРИРОДНА И КУЛТУРНА БАШТИНА СРБИЈЕ • Ученици се упознају са природним и културним објектима у Србији; • Ученици формирају вредносне ставове о неговању природних и културних добара (организовањем посета манастирима, музејима, националним парковима ...); • Ученик користи неме карте, на којима се могу издвојити различити садржаји везани за ову	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Истакнуто функционално знање приликом писменог и усменог вредновања знања ученика; • Знање које ученик искаже на тестовима (иницијалном и завршном) у оквиру школе и на такмичењима; • Оспособљеност ученика да самостално и у групи решава проблемска питања, и прецизира начин на који је дошао до одговара; • Вербално и манипулативно истицање ученика на часу; • Могућност ученика да стечена знања практично примени у локалној средини и шире; • Способност и мотивисаност за самосталан рад на часу и код куће, уз критичко коришћење информација из различитих извора; • Заинтересованост ученика за учествовање у изради групних и самосталних презентација, паноа, пројеката; • Мотивисаност ученика да дискусије, и аргументовано брани свој став уз поштовање туђег мишљења; • Оспособљеност ученика за самостално и одговорно коришћење ИКТ-а у школи и код куће; • Изражене социјалне вештине: толерантност, солидарност и емпатија;	
ПРОЈЕКТНА НАСТАВА:	Туристичко представљање насеља-,, Одакле су нам корени?“	Израда радова, ППТ презентација ,панои , кратки филмови

3.9.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ рада у настави Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова

Разред: пети
Недељни фонд часова: 4 часа
Годишњи фонд часова: 144 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Природни бројеви и дељивост	– примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; – одреди и примени НЗС и НЗД3; – израчуна вредност израза и реши једначину/неједначину у скупу N; – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – правилно користи речи *и*, *или*, *не*, *сваки* у математичко-логичком смислу	34
2.	Основни појмови геометрије	– анализира односе тачке, праве и равни и користи ознаке за припадање и распоред; – нацрта праву паралелну датој правој помоћу прибора; – упореди, сабира и одузима дужи; – одреди обим затворене изломљене линије; – преслика објекат централном симетријом и транслацијом – опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг – нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор – упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски – преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом	17

3.	Угао	- правилно користи геометријски прибор - идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор - измери дати угао и нацрта угао задате мере - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно реши једноставан задатак применом основних својстава паралело- грама (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)	17
4.	Разломци	– прочита, запише и упореди разломке у обичном и децималном запису; – представи разломке на бројевној полуправој; – израчуна вредност израза и реши линеарну једначину/неједначину са разломцима; – примени проценте, размеру и аритметичку средину у реалним ситуацијама; – прикупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом.	55
5.	Осна симетрија	– идентификује осносиметричне фигуре и одреди њихову осу симетрије; – конструише симетралу дужи и симетралу угла и примењује њена својства – идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије – симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор – конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој прави	13

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

Користе се **разноврсни задаци из свакодневног живота** (бројевни изрази, једначине, неједначине) како би се изградили апстрактни појмови. Код дељивости, нагласак је на томе да ученици **сами откривају законитости** кроз истраживање. Употреба табела и дијаграма је кључна за приказ зависности међу величинама.	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $N0$. Дељење са остатком у скупу $N0$ (једнакост $a = bq + r,\ 0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгори- там за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.	Компетенција за учење; Комуникација; Решавање проблема; Сарадња; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Естетска компетенција; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву; Вештина за живот у демократском друштву
Циљ је прелаз са визуелизације на нивое **анализирања и апстракције**. Инсистира се на правилној употреби **геометријског прибора** за прецизно цртање, конструкције и операције над дужима.	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и транслација.	
Угаону линију увести као унију две полуправе са за- једничким почетком. Истаћи разлику између конвексне и некон- вексне области. Угао увести као унију угаоне линије и једне од поменутих области, али даља разматрања ограничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфабета. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких	Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.	

полупречника једнаке. На ово објашњење надовезати конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира, а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова		
Појам разломка се уводи као део целине, уз обавезну **геометријску интерпретацију на бројевној полуправој**. Потребно је оспособити ученике да проценте, аритметичку средину и размеру повежу са реалним ситуацијама попут **попуста или кућног буџета**.	Први део Појам разломка облика a/b (a, b Î N). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис разломка и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоређивање бројева у децималном запису. Заокругљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.	
Циљ је прелаз са визуелизације на нивое **анализирања и апстракције**. Инсистира се на правилној употреби **геометријског прибора** за прецизно цртање, конструкције и операције над дужима и угловима. Осна симетрија се уводи интуитивно кроз експерименте и рад на квадратној мрежи.	Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Постигнућа се прате континуирано кроз учешће у активностима, квалитет постављених питања, способност проналажења решења, аргументацију ставова и успех на такмичењима. Вредновање је формативно (редовна повратна информација) и сумативно (оцењивање на крају целине).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МАТЕМАТИКА</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ рада у настави Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова

Разред: шести
Недељни фонд часова: 4 часа
Годишњи фонд часова: 144 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Цели бројеви	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој целе бројеве; – одреди супротан број и апсолутну вредност целог броја;	24
2.	Рационални бројеви	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички;	50

3.	Троугао	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао на основу задатих елемената (странице и углови троуглова); – примени својства троуглова у једноставнијим проблемским задацима; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;	24
4.	Четвороугао	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима; – сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима;	22
5.	Површина четвороугла и троугла	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост	16

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Скуп целих бројева (Z) се уводи допуњавањем природних бројева негативним вредностима, користећи примере из стварног живота: термометар, лифт, приходе/расходе и надморску висину. Бројеви се представљају на бројевној правој. Апсолутна вредност се тумачи геометријски као одстојање тачке од почетка, при чему супротни бројеви имају иста одстојања Посебно треба нагласити да скуп Z није затворен за дељење.	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Проширивање скупа ненегативних рационалних бројева на скуп рационалних бројева (Q) врши се на потпуно аналоган начин као и проширивање скупа N на Z. У скупу Q, дељење се дефинише као множење реципрочним бројем. Нагласити ученицима	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$;	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција

да је ова операција сада увек изводљива, осим дељења нулом, које није дефинисано. Уводи се појам координатног система са апсцисном и ординатном осом, јединичном дужи и квадрантима. Положај тачке одређује се као уређени пар. Након понављања појма размере, уводе се пропорција и коефицијент пропорционалности. Ову област треба подредити практичним циљевима и повезати са процентима, физиком, географијом и другим предметима. Код приказа података ученици треба да се оспособе за приказивање података путем табела, тачкастих, линијских или стубичастих дијаграма и да прочитају податке са графикона.	$ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.	– Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Појам троугла се везује за затворену изломљену линију, а обим за збир дужина њених страница. Збир унутрашњих углова објашњава се преко својстава трансверзалних	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама

углова, а анализирају се и спољашњи углови. Наглашава се да се наспрам већег угла налази дужа страница и обрнуто. Инсистира се на коришћењу искључиво лењира и шестара за геометријске конструкције, уз разликовање конструкције од цртања угломером. Обрађују се четири основна става конструкције троугла СУС, УСУ, ССС и ССУ. Подударност се схвата као потпуно поклапање фигура, при чему ученици треба да препознају парове одговарајућих страница и углова. Уводе се ставови за подударност троуглова СУС, УСУ, ССС, ССУ. Формула за површину троугла изводи се допуњавањем до правоугаоника или паралелограма и разлагањем фигура.	Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности. Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.	– Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Обрађују се паралелограм, квадрат, правоугаоник, ромб, трапез и делтоид. Теорема о збиру углова четвороугла	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња

изводи се разлагањем четвороугла на два троугла помоћу дијагонале. Конструкције треба изводити на основу карактеристичних својстава страница, углова и дијагонала. Вектори: Обрађују се интензитет, правац и смер, једнакост вектора, као и појмови супротног вектора и множења вектора бројем. Сабирање вектора се објашњава поступком надовезивања и повезује са дијагоналом паралелограма. Одузимање се уводи као сабирање са супротним вектором. Знање о векторима служи као основа за увођење средње линије троугла и трапеза.	Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.	– Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Полазећи од површине правоугаоника, допуњавањем и разлагањем изводе се формуле за паралелограм, троугао и трапез. Посебно се обрађује израчунавање површине четвороуглова са	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција

нормалним дијагоналама (квадрат, ромб, делтоид)		– Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Постигнућа се прате континуирано кроз учешће у активностима, квалитет постављених питања, способност проналажења решења, аргументацију ставова и успех на такмичењима. Вредновање је формативно (редовна повратна информација) и сумативно (оцењивање на крају целине).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МАТЕМАТИКА</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ предмета: Циљ рада у настави Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.
Разред: седми
Недељни фонд часова: 4 часа
Годишњи фонд часова: 144 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Реални бројеви	– израчуна степен реалног броја и квадратни корен потпуног квадрата; – одреди бројевну вредност једноставнијег израза; – нацрта график функције $y=kx$; – примени продужену пропорцију у реалном контексту	21
2.	Питагорина теорема	– примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима; – одреди растојање између две тачке у координатном систему	19
3.	Цели алгебарски изрази	– трансформише збир, разлику и производ полинома; – примени формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; – растави полином на чиниоце;	48

		– примени трансформације полинома на решавање једначина	
4.	Многоугао	– примени својства страница, углова и дијагонала многоугла; – израчуна површину многоугла; – конструише ортоцентар и тежиште троугла; – примени ставове подударности	21
5.	Круг	– примени својства централног и периферијског угла; – израчуна обим и површину круга и његових делова; – преслика геометријски објекат ротацијом	18
6.	Обрада података	– одређује средњу вредност, медијану и мод3	5

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Настава се конципира тако да омогући остваривање специфичних исхода, као што су израчунавање степена и корена, одређивање приближне вредности реалног броја и цртање графика функције $y=kx$. Нови појмови (ирационални бројеви) се уводе као природно проширење скупа рационалних бројева, користећи везу са градивом из претходних разреда. Ученици се подстичу да кроз решавање проблемских ситуација (нпр. решавање једначине $x^2=2$) сами увиђају потребу за увођењем нових бројева и схвате концепт ирационалности. Користи се бројевна права за геометријску интерпретацију реалних бројева и координатни систем за тумачење својстава и цртање графика функције директне пропорционалности.	Квадрат рационалног броја. Решавање једначине $x^2=a$, $a\geq 0$; постојање ирационалних бројева (на пример решења једначине $x^2=2$). Реални бројеви и бројевна права. Квадратни корен, једнакост $a^2=\|a\|$. Децимални запис реалног броја; приближна вредност реалног броја; апсолутна грешка. Основна својства операција с реалним бројевима. Функција директне пропорционалности $y=kx, k\in R\setminus\{0\}$1. Продужена пропорција.	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникацију; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

Ови поступци омогућавају ученику да овлада математичким језиком и писмом и примени стечена знања у даљем школовању и решавању проблема.		
Настава се планира тако да ученик буде оспособљен да самостално примени Питагорину теорему у рачунским и конструктивним задацима. Тема се функционално надвезује на претходну област (Реални бројеви), где се знање о квадратном корену користи за израчунавање дужина страница правоуглог троугла. Користи се геометријски прибор за конструкцију тачака на бројевној правој које одговарају ирационалним бројевима. Поступак укључује одређивање растојања између две тачке у координатном систему, чиме се развијају вештине математичког резоновања и рада са подацима. Исходи се остварују кроз три нивоа постигнућа – од једноставне примене формуле на основном нивоу до решавања сложених задатака где елементи фигура нису непосредно дати на напредном нивоу. Питагорина теорема се примењује у реалним контекстима и ситуацијама из свакодневног живота, што омогућава функционално повезивање са другим предметима попут Физике или Технике и технологије. Овим поступцима ученик усваја основне геометријске концепте и овладава процесима	Питагорина теорема (директна и обратна). Важније примене Питагорине теореме. Конструкције тачака на бројевној правој које одговарају ирационалним бројевима. Растојање између две тачке у координатном систему.	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникације; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

који су основа за даљи развој математичких појмова.		
Настава је усмерена на оспособљавање ученика да успешно трансформишу полиноме, примене формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, те да врше растављање полинома на чиниоце. Садржаји се надовезују на претходна знања о скуповима бројева и својствима операција, развијајући мрежу појмова од степена до сложенијих алгебарских израза. Инсистира се на прецизној употреби математичког језика и писма кроз симболичко представљање операција са мономима и полиномима. Поступци обухватају постепен прелаз са основног нивоа (сабирање и множење монома) на средњи (сабирање полинома и квадрирање бинома) и напредни ниво (увежбано трансформисање и свођење израза на најједноставнији облик). Трансформације полинома се функционално примењују на решавање једначина, чиме се подстиче математичко резоновање и доношење закључака. Комбинује се фронтални рад за обраду нових правила (нпр. операције са степенима) са индивидуалним и групним радом за увежбавање и систематизацију кроз велики број примера. Ови поступци омогућавају ученицима да изграде знање које је основ за даљи развој математичких појмова и примену у другим областима.	Први део: Степен чији је изложилац природан број. Степен декадне јединице чији је изложилац цео број. Операције са степенима. Степен производа, количника и степена. Други део: Алгебарски изрази. Полиноми и операције (мономи, сређени облик, трансформације збира, разлике и производа полинома у сређени облик полинома). Квадрат бинома и разлика квадрата. Трећи део: Растављање полинома на чиниоце коришћењем дистрибутивног закона, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Примене трансформација полинома (нпр. на решавање једначина)	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникације; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

Настава се планира тако да ученици овладају својствима страница, углова и дијагонала многоугла, израчунавају његову површину и врше специфичне конструкције. Тема се функционално надвезује на претходна знања о троугловима и четвороугловима, при чему се нови појмови изводе кроз анализу веза међу геометријским објектима. Подстиче се математичко резоновање и самостално извођење закључака о збиру углова и броју дијагонала многоугла. Примењују се ставови подударности при доказивању тврђења и у сложенијим конструктивним задацима. Користи се геометријски прибор за прецизно конструисање правилних многоуглова, као и значајних тачака троугла попут ортоцентра и тежишта. Израчунавање површине многоугла реализује се не само кроз обрасце, већ и применом „разложиве једнакости" (растављање на једноставније фигуре), чиме се развијају вештине решавања практичних проблема. Исходи се операционализују на три нивоа – од препознавања основних врста многоуглова на основном нивоу, преко одређивања међусобне повезаности елемената на средњем, до рачунања обима и површина када елементи нису непосредно дати на напредном нивоу. Ови поступци омогућавају ученицима да развију просторну интуицију, прецизност у изражавању и	Појам многоугла и врсте многоуглова. Збир углова многоугла и број дијагонала многоугла. Правилни многоуглови (појам, својства и конструкције). Обим и површина многоугла. Тежишна дуж троугла, ортоцентар и тежиште троугла. Сложеније примене ставова подударности	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникације; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

техничку писменост неопходну за даље школовање.		
Настава је усмерена на то да ученик овлада својствима централног и периферијског угла, израчунава обим и површину круга, његових делова (кружни лук, исечак) и кружног прстена. Кроз огледе и мерења ученици долазе до разумевања броја π као односа обима и пречника круга, што омогућава дубље схватање формула за обим и површину. Уводи се **ротација** као трећи вид изометријског пресликавања (након транслације и симетрије), при чему се инсистира на прецизности приликом пресликавања геометријских објеката у равни. Исходи се остварују кроз три нивоа постигнућа: **Основни ниво:** Препознавање модела круга и кружне линије, издвајање основних елемената и рачунање обима и површине када је полупречник непосредно дат56. **Средњи ниво:** Коришћење формула за кружни прстена и извођење једноставнијих закључака о међусобним односима делова круга. **Напредни ниво:** Рачунање површине исечка и дужине лука у сложенијим задацима где елементи нису обавезно непосредно дати. Примењује се проблемски приступ у реалном контексту, где се знања о кругу користе за решавање задатака из свакодневног живота или других предмета (нпр. Физика). Користи се геометријски прибор (шестар, угломер) за	Централни и периферијски угао у кругу; Обим круга и број π; Дужина кружног лука; Површина круга, кружног исечка и кружног прстена; Ротација.	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникације; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

конструкције централних и периферијских углова. Ови поступци омогућавају ученицима да усвоје сложеније геометријске концепте и развију математичко резоновање неопходно за даље школовање.		
Настава је усмерена на то да ученик овлада појмовима средње вредности (аритметичке средине), медијане и мода, те да их правилно израчунава и тумачи. Подстиче се активно прикупљање података из непосредног окружења ученика (нпр. успех одељења, резултати мерења у настави физике или подаци из медија) и њихова даља статистичка обрада. Инсистира се на вештини представљања података путем табела и различитих врста дијаграма, као и на способности читања и тумачења већ постојећих графичких приказа. Ученици се оспособљавају да упоређују различите статистичке мере (нпр. однос средње вредности и медијане) и изводе закључке о карактеристикама скупа података. **Основни ниво:** Читање једноставних табела и дијаграма и издвајање минимума и максимума. **Средњи ниво:** Обрада података по једном критеријуму, израчунавање аритметичке средине и поређење узорка са просеком. **Напредни ниво:** Прикупљање и самостална израда сложених дијаграма,	Средња вредност; Медијана; Мод	Учење како се учи; Рад са подацима и информацијама; Решавање проблема; Дигитална компетенција; Компетенција за комуникације; Компетенција за живот у демократском друштву; Компетенција за здравље; Еколошка компетенција; Естетска компетенција; Предузетничка компетенција

тумачење међузависности величина и доношење одлука на основу поузданих података. Ови поступци омогућавају ученицима да развију компетенцију за рад са подацима и информацијама, што је кључно за доношење исправних одлука у савременом друштву.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Постигнућа се прате континуирано кроз учешће у активностима, квалитет постављених питања, способност проналажења решења, аргументацију ставова и успех на такмичењима. Вредновање је формативно (редовна повратна информација) и сумативно (оцењивање на крају целине).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МАТЕМАТИКА</u> ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ рада у настави Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова

Разред: осми
Недељни фонд часова: 4 часа
Годишњи фонд часова: 136 часа

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Сличност	Ученик ће бити у стању да: – примени Талесову теорему у геометријским задацима и реалном контексту; – примени сличност троуглова у геометријским задацима и реалном контексту. –	21
2.	Тачка, права и раван	Ученик ће бити у стању да:	12

		– анализира односе тачака, правих и равни у простору и запише те односе математичким писмом; – представља цртежом односе геометријских објеката у равни и простору и користи их приликом решавања задатака; – Уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему у геометријским задацима и реалном контексту.	
3.	Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	Ученик ће бити у стању да: – реши линеарну једначину и неједначину с једном непознатом; – реши реалне проблеме користећи линеарну једначину и неједначину с једном непознатом.	19
4.	Призма	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину праве призме; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	15
5.	Пирамида	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину четворостране пирамиде (основа правоугаоник), правилне тростране и шестостране пирамиде; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	17
6.	Линеарна фунцкија	Ученик ће бити у стању да: – нацрта и анализира график линеарне функције.	13
7.	Системи линеарних једначина са две непознате	Ученик ће бити у стању да: – реши систем линеарних једначина са две непознате; – реши реалне проблеме користећи систем линеарних једначина са две непознате.	15

8.	Купа, ваљак и лопта	Ученик ће бити у стању да: – израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте; – примени обрасце за површину и запремину тела у реалним ситуацијама.	16

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Основе размере: израчунавањем четврте геометријске пропорционале, како нумерички тако и конструктивно. Самерљивост дужи: Инсистирати на разумевању разлике између самерљивих дужи (нпр. основица и средња линија троугла) и несамерљивих дужи (нпр. страница и дијагонала квадрата). Талесова теорема: Уместо строгог доказа, теорема се уводи кроз упрошћене моделе како би ученици сами извели закључак. Инсистирати на примени Талесове теореме у виду конструктивне поделе дужи на једнаке делове. Сличност троуглова: Појам сличности и коефицијент сличности уводе се природно кроз примере из живота. Талесова теорема служи као основа за извођење пропорционалности страница и ставова о сличности. Сличност се примењује за решавање проблема попут	Пропорционалне величине. Талесова теорема. Сличност троуглова. Примене сличности.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

мерења висине пирамида (Талесова легенда), мерења ширине река или висине брда, као и за доказ Питагорине теореме кроз односе у правоуглом троуглу		
Односи у простору: Анализирају се међусобни положаји тачака, правих и равни, са посебним акцентом на паралелност и нормалност. Ортогонална пројекција и угао: Дефинише се ортогонална пројекција праве на раван, што служи као основа за увођење угла између праве и равни. Примена Питагорине теореме: Теорема се обнавља и примењује за израчунавање дужина код ортогоналног пројектовања дужи на раван	Однос тачке и праве, тачке и равни. Односи правих, мимоилазне праве. Односи праве и равни, нормала на раван, растојање тачке од равни. Односи две равни. Ортогонална пројекција на раван (тачке, дужи и праве). Угао између праве и равни. Полиедри.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
Ученици треба да овладају техникама за свођење једначина на основни облик ax=b. Важно је кроз конкретне примере приказати три могућа случаја за решења једначине – када једначина има јединствено решење, када нема решења и када има бесконачно много решења. Решавањем линеарних једначина обнавља се: апсолутна вредност, формуле за квадрат бинома и разлику квадрата. Раде се и примери када је производ или количник једнак нули. Инсистирати на усвајању правила да се при множењу или дељењу негативним бројем мења знак неједнакости. Решења се	Линеарна једначина. Решавање линеарних једначина с једном непознатом. Линеарна неједначина. Решавање линеарних неједначина с једном непознатом. Примена у реалним ситуацијама.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

обавезно приказују на бројевној правој и у скуповном запису. Кроз решавање проблема из реалног контекста и сродних предмета, ученици увиђају практичну потребу за састављањем једначина и неједначина. На овај начин они утврђују формалне поступке и уче да образложе добијена решења		
Остваривање програма за област призме заснива се на активном упознавању ученика са геометријским телима путем очигледних средстава као што су модели, мреже и скице, што омогућава лакше сагледавање елемената тела и дијагоналних пресека. Веома је важно да ученици не буду само посматрачи, већ да и сами учествују у изради модела и цртању мрежа како би боље разумели структуру просторних облика. У оквиру наставе обрађују се праве тростране и четворостране призме, као и правилне шестостране призме. Приликом графичког представљања и решавања задатака, инсистира се на прецизности скица, уз обавезно разликовање видљивих ивица, које се цртају пуном линијом, и невидљивих ивица, које се представљају испрекидано. Поступак израчунавања увек креће од општих формула за површину (P=2B+M) и запремину (V=BH), које се затим конкретизују на основу специфичне врсте тела. Посебна методолошка препорука је да се извођење	Призма: појам, врсте, елементи. Мрежа праве призме. Површина праве призме. Запрмина праве призме.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

формуле за запремину призме директно везује за претходно усвојену формулу за запремину квадра. Ученици се оспособљавају да врше прорачуне користећи не само основне елементе, већ и зависне елементе као што су дијагонале, бочне висине или полупречници описаног и уписаног круга. Такође, програм предвиђа и детаљнију анализу специфичних случајева, попут једнакоивичних тела. Цео процес се заокружује на часовима систематизације, где је циљ да ученици стечена знања о површини и запремини призме успешно примене у решавању проблема из свакодневног живота		
Остваривање програма за област пирамиде спроводи се кроз методе које подстичу ученике да лакше упознају геометријска тела и њихове елементе коришћењем модела, мрежа и скица. Настава је конципирана тако да се ученици не ослањају само на посматрање, већ је препоручљиво да сами израђују моделе и цртају мреже како би боље разумели структуру тела и уочили дијагоналне пресеке. Програм обухвата израчунавање површине и запремине четворостране пирамиде са правоугаоном основом, као и правилних тространих и шестостраних пирамида. Током рада на задацима, инсистира се на прецизном цртању скица, при чему се	Пирамида; појам, врсте, елементи. Мрежа пирамиде. Површина пирамиде. Запремина пирамиде.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

прави јасна разлика између видљивих ивица, које се цртају пуном линијом, и невидљивих ивица, приказаних испрекидано. Поступак израчунавања се увек ослања на опште формуле (P=B+M и V=31 BH), које се затим анализирају и прилагођавају конкретном случају. Ученици треба да овладају прорачунима користећи како основне елементе, тако и зависне елементе попут бочних висина, полупречника описаног или уписаног круга и дијагонала. Посебна пажња се посвећује разматрању примера једнакоивичних тела, чиме се продубљује разумевање геометријских односа. На крају наставног циклуса, кроз часове систематизације, стечена знања о површини и запремини пирамиде повезују се са ситуацијама из свакодневног живота, чиме се ученицима омогућава да увиде практичну примену наученог градива.		
Најпре поновити појам функције директне пропорционалности и њеног приказивања у координатном систему који је обрађиван у седмом разреду. Увести затим појам линеарне функције једне реалне промењиве (y = kx + n), не помињући општи појам функције. Показати да је график те функције права уз посебно разматрање случајева k = 0, k > 0, k < 0,	Линеарна функција (y = kx + n). График линеарне функције; нула и знак функције, монотоност. Имплицитни облик задавања линеарне функције. Цртање и читање графика линеарних функција	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација

као и n = 0, n > 0, n < 0. Увести појмове: нула функције, знак функције, растућа и опадајућа функција и објаснити како се они илуструју на графику и како зависе од вредности коефицијената k и n. Ученици треба у потпуности да овладају поступком цртања графика линеарне функције и његовог анализирања, тј. „читања“ својстава те функције када јој је график задат. Обрадити својства линеарне функције када је она задата имплицитном релацијом ax + by = c.		ка предузетништву
Ученици треба да се упознају са линеарном једначином с две непознате облика ax + by = c, да разумеју да је график ове једначине (када је бар један од бројева a или b различит од нуле) права и да умеју да нацртају тај график. Уводи се и појам система две линеарне једначине с две непознате, као и појам решења система као уређеног пара бројева. Системе линеарних једначина решавати методама замене и су-протних коефицијената. Пажњу треба посветити и графичкој интерпретацији система две линеарне једначине с две непознате. Решавајући разне проблеме из геометрије, физике, хемије и свакодневног живота, ученици увиђају потребу за састављањем одговарајућих	Појам линеарне једначине с две непознате. Појам система од две линеарне једначине с две непознате. Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената; графичка интерпретација система. Примена у реалним ситуацијама	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

система линеарних једначина, при чему утврђују научене формалне поступке, сагледавају потребу за њиховом применом и умеју да образложе добијено решење.		
Важно је истаћи да су ваљак, купа и лопта ротациона тела. Као и код призме и пирамиде, ради бољег уочавања елемената и осних пресека ваљка и купе, као и пресека лопте (сфере) и равни, користити моделе тела. Оспособити ученике за цртање мреже ваљка и купе, израду њихових модела као и што прецизнијих скица приликом решавања задатака. При обради ове теме, ваљак и купу повезати са призмом и пирамидом и указивати на аналогије између призме и ваљка, односно пирамиде и купе. Ту аналогију користити за образложење фор-мула за површину и запремину ваљка и купе. Приликом извођења формуле за површину купе, повезати површину омотача са површином кружног исечка, а обим базе са дужином кружног лука. Пре дефинисања сфере, односно лопте потребно је подсетити се дефиниција кружнице и круга. Формуле за површину и запремину лопте се наводе без доказивања. На часовима систематизације применити знања о површини и	Ваљак и његови елементи. Мрежа ваљка. Површина и запремина правог ваљка. Купа и њени елементи. Мрежа купе. Површина и запремина праве купе. Појам лопте и сфере. Пресеци лопте (сфере) и равни. Површина и запремина лопте.	– Компетенција за учење – Комуникација – Решавање проблема – Сарадња – Рад са подацима и информацијама – Дигитална компетенција – Естетска компетенција – Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

запремини ваљка, купе и лопте у ситуацијама из свакодневног живота.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Постигнућа се прате континуирано кроз учешће у активностима, квалитет постављених питања, способност проналажења решења, аргументацију ставова и успех на такмичењима. Вредновање је формативно (редовна повратна информација) и сумативно (оцењивање на крају целине).	

3.10.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе биологије у петом разреду је да ученици стекну основна знања о живом свету, његовој разноврсности, грађи и функционисању живих бића, као и о међусобној повезаности живих бића и животне средине. Настава биологије има за циљ да развије код ученика научни начин размишљања, радозналост и способност посматрања и закључивања о природним појавама.

Ученици се оспособљавају да разумеју основне појмове из области ћелијске организације, наслеђивања, еволуције и екологије, као и да повезују структуру и функцију живих бића. Посебан акценат ставља се на разумевање значаја очувања биодиверзитета и одговорног односа према природи и животној средини.

Циљ је и развијање здравих животних навика, одговорног односа према сопственом здрављу и здрављу других, као и подстицање еколошке свести и одрживог начина живота..Настава биологије доприноси развоју сарадње, комуникације, дигиталне писмености и примене стечених знања у свакодневном животу.

Разред: 5.разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Порекло и разноврсност живота**	− истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; − групише жива бића према њиховим заједничким особинама;	34

		− одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;	
2	**Јединство грађе и функције као основа живота**	- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље; - прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасилан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	11
3	**Наслеђивање и еволуција**	-препозна основне сличности и разлике између родитеља и потомака; -наведе примере особина које се наслеђују; -разликује наследне и стечене особине; -објасни значај наслеђивања за опстанак живих бића;	7

		-уочи разноврсност живог света у непосредном окружењу; -наведе примере прилагођености биљака и животиња условима средине; -објасни да се жива бића мењају током времена; -повеже промене у природи са прилагођавањем организама; -уочи значај очувања биодиверзитета; -правилно користи основне биолошке појмове који се односе на наслеђивање и еволуцију; -сарађује у групном раду и презентује запажања о сличностима и разликама међу живим бићима.	
4	**Живот у екосистему**	-објасни појам екосистема; -разликује животну заједницу и станиште; -наведе основне услове живота у екосистему; -препозна односе исхране међу живим бићима у екосистему; -разликује произвођаче, потрошаче и разлагаче; -прикаже једноставан ланац исхране; -уочи међусобну повезаност живих бића у екосистему; -наведе примере прилагођености организама условима средине; -препозна утицај човека на екосистем; -објасни значај очувања природе и заштите екосистема; -одговорно се односи према живим бићима и животној средини; -користи основне биолошке појмове у описивању екосистема; -сарађује у групном раду и презентује своја запажања о животу у екосистему.	12
5	**Човек и здравље**	-наведе основне потребе човека за очување здравља; -објасни значај правилне исхране за раст и развој организма; -препозна значај физичке активности за здравље; -уочи важност личне хигијене и хигијене животног простора; -наведе начине очувања здравља и спречавања болести; -разликује здраве и нездраве животне навике;	8

		-препозна штетност дувана, алкохола и психоактивних супстанци; -објасни значај одмора и сна за правилно функционисање организма; -уочи значај очувања менталног и физичког здравља; -примењује правила понашања која доприносе очувању здравља; -одговорно се односи према сопственом здрављу и здрављу других; -користи основне биолошке појмове повезане са здрављем човека; -сарађује у групном раду и презентује закључке о здравим стиловима живота.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
примена активних облика наставе (демонстративна, истраживачка, проблемска и пројектна настава); повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика и непосредним окружењем; посматрање, описивање и упоређивање живих бића и природних појава; коришћење илустрација, шема, модела, презентација и дигиталних садржаја; рад на тексту из уџбеника (БИГЗ) и допунских наставних материјала; извођење једноставних огледа и практичних активности у учионици и природи; индивидуални, парови и групни рад са подстицањем сарадње међу ученицима; вођена дискусија, разговор и постављање питања ради развијања критичког мишљења; израда паноа, плаката, модела, табела и једноставних истраживачких задатака;	1. Порекло и разноврсност живота -појам живота; -особине живих бића; -настанак и развој живота на Земљи; -разноврсност живог света; -подела живих бића; -значај биодиверзитета. 2. Јединство грађе и функције као основа живота -ћелија као основна јединица живота; -грађа и функција ћелије; -једноћелијски и вишећелијски организми; -ткива, органи и системи органа; -повезаност грађе и функције организма. 3. Наслеђивање и еволуција -наследне особине; -сличности и разлике међу организмима; -наследне и стечене особине; -прилагођеност организама; -основни појмови еволуције. 4. Живот у екосистему -екосистем;	компетенција за учење; комуникација; рад са подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према здрављу; одговоран однос према околини; естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

коришћење дигиталних алата (едукативни видео, интерактивни садржаји, презентације); развијање навика систематског посматрања, бележења и закључивања; подстицање еколошке свести кроз активности у природи и школском окружењу; примена формативног праћења и повратне информације у току наставног процеса.	-животна заједница и станиште; -услови живота; -односи исхране; -ланци исхране; -утицај човека на екосистем; -заштита природе. 5. Човек и здравље -здравље и здрави стилови живота; -правилна исхрана; -лична хигијена; -физичка активност; -значај сна и одмора; -болести зависности; -очување физичког и менталног здравља.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-правилно користи основне биолошке појмове у различитим наставним областима; -повезује научено градиво са примерима из свакодневног живота; -разликује и објашњава основне појаве у природи и организму човека; -уочава узрочно-последичне везе у живој природи; -самостално и уз подршку решава једноставне задатке и проблемске ситуације; -активно учествује у настави и групном раду; -јасно усмено и/или писмено излаже запажања и закључке; -користи дигиталне и друге изворе знања у учењу; -показује одговоран однос према природи, здрављу и живим бићима; -развија навике сарадње, толеранције и поштовања у раду са другима.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>БИОЛОГИЈА</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета:Циљ наставе биологије у шестом разреду је да ученици прошире и продубе знања о живом свету, његовој разноврсности, грађи и функционисању живих бића, као и о међусобним односима организама и њиховој повезаности са животном средином.

Настава биологије има за циљ да ученици разумеју сложеније биолошке појмове и процесе, да повезују грађу и функцију органа и органских система код живих бића, као и да уочавају законитости у природи и процесе прилагођавања и еволуције.

Посебан акценат ставља се на развијање разумевања о екосистемима, еколошким односима и значају очувања биодиверзитета, као и на развијање свести о утицају човека на природу и потреби одрживог развоја.

Циљ је и оспособљавање ученика да примењују стечена знања у свакодневном животу, развијају критичко мишљење, истраживачки приступ и одговоран однос према сопственом здрављу, другим живим бићима и животној средини.

Настава биологије доприноси развоју комуникације, сарадње, дигиталне писмености и способности за тимски рад и решавање проблема.

Разред:6.разред
Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Порекло и разноврсност живота**	-групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; -одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“ на основу општих карактеристика организама; -разликује и објашњава нивое организације живог света (ћелија, ткиво, орган, систем органа, организам); -разликује и правилно користи појмове: животна средина, станиште, популација, животна заједница, екосистем и еколошка ниша; -хумано поступа према организмима које истражује.	26
2	**Јединство грађе и функције као основа живота**	-цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; -користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање препарата; -одреди положај органа човека и објасни њихову улогу;	9

		-разликује и објасни повезаност грађе и функције органа и органских система; -илуструје примерима међусобни утицај живих бића и однос са животном средином.	
3	**Наслеђивање и еволуција**	-истражује утицај средине на испољавање особина, поштујући научни метод; -идентификује примере природне и вештачке селекције; -повезује еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом; -објашњава сличности и разлике међу организмима; -разуме основне еволутивне процесе и промене у живом свету.	7
4	**Живот у екосистему**	-разликује и објашњава појмове: популација, животна заједница, екосистем и еколошка ниша; -анализира односе међу члановима популације и између различитих популација; -илуструје утицај живих бића и њихов однос са животном средином; -повеже узроке и последице нарушавања животне средине; -користи ИКТ у истраживању и обради података; -табеларно и графички приказује податке и изводи закључке; -делује личним примером у заштити животне средине.	7
5	**Човек и здравље**	-одреди положај органа човека и објасни њихову улогу;	19

		-прикупи податке о научницима и њиховом доприносу здрављу; -одржава личну и хигијену простора ради спречавања инфекција; -доводи у везу психоактивне супстанце и промене понашања; -пружи прву помоћ код површинских повреда, убода, сунчанице и топлотног удара; -препозна значај здравих стилова живота; -разматра и примењује знања о очувању здравља у свакодневном животу.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
примена активних облика наставе (истраживачка, проблемска, пројектна и демонстративна настава); повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика и примерима из природе; посматрање, описивање, упоређивање и закључивање о живим бићима и појавама; коришћење лабораторијског прибора и школског микроскопа у практичном раду; извођење једноставних огледа и истраживачких активности у учионици и природи; индивидуални, паровски и групни рад уз подстицање сарадње и тимског рада; вођена дискусија, разговор и постављање питања ради развијања критичког мишљења; анализа текстова, слика, шема и модела из уџбеника (БИГЗ) и других извора;	1. Порекло и разноврсност живота -појам живота и особине живих бића; -настанак и развој живота на Земљи; -разноврсност живог света; -систематизација и подела живих бића; -појам врсте и основи класификације; -значај биодиверзитета. 2. Јединство грађе и функције као основа живота -ћелија као основна јединица живота; -грађа и функција ћелије; -једноћелијски и вишећелијски организми; -ткива, органи и системи органа; -повезаност грађе и функције организма; -хијерархија организације живих бића. 3. Наслеђивање и еволуција	компетенција за учење; комуникација; рад са подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према здрављу; одговоран однос према околини; естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

израда паноа, презентација, табела, графикона и једноставних истраживачких радова; коришћење дигиталних алата и ИКТ садржаја у настави (видео, симулације, презентације); развијање вештина научног посматрања, бележења података и извођења закључака; развијање еколошке свести кроз активности у природи и школском окружењу; примена формативног оцењивања и континуираног праћења напредовања ученика.	-наследне особине и варијабилност; -сличности и разлике међу организмима; -наследне и стечене особине; -прилагођеност организама условима средине; -основни појмови еволуције; -природна и вештачка селекција.	
	4. Живот у екосистему -екосистем, животна заједница и станиште; -популација и еколошка ниша; -односи међу живим бићима; -односи исхране и ланци исхране; -утицај биотичких и абиотичких фактора; -утицај човека на екосистем; -заштита животне средине и биодиверзитета.	
	5. Човек и здравље -грађа и улоге органа човека; -здравље и здрави стилови живота; -правилна исхрана и физичка активност; -лична и хигијена животне средине; -значај сна и одмора; -болести зависности; -очување физичког и менталног здравља; -основне мере прве помоћи.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-правилно користи основне биолошке појмове у објашњавању природних појава; -разуме и повезује грађу и функцију живих бића; -уочава узрочно-последичне везе у природи и екосистемима; -разликује и примењује основне научне појмове и процесе; -активно учествује у настави, дискусији и групном раду; -самостално и уз подршку решава задатке и истраживачке проблеме; -користи ИКТ и друге изворе знања у учењу;	

	-табеларно и графички приказује податке и изводи закључке; -примењује научени садржај у свакодневном животу; -показује одговоран однос према здрављу и животној средини; -развија сарадњу, толеранцију и одговорност у раду са другима.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>БИОЛОГИЈА</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе биологије у седмом разреду је да ученици прошире и продубе знања о живом свету кроз разумевање сложеније грађе и функције организама, њихових међусобних односа и прилагођености условима средине, као и основних процеса одржавања живота.

Настава биологије има за циљ да ученици стекну знања о људском организму, његовим органским системима и њиховом усаглашеном функционисању, као и да развију свест о значају очувања здравља и примене здравих стилова живота.

Посебан акценат ставља се на разумевање биолошке разноврсности, еволутивних процеса, екосистема и утицаја човека на природу, као и на развијање одговорног односа према животној средини и одрживом развоју.

Циљ наставе је и развијање истраживачког приступа, критичког мишљења, способности посматрања, закључивања и примене научних метода, као и оспособљавање ученика да повезују биолошка знања са свакодневним животом.

Настава биологије доприноси развоју комуникације, сарадње, дигиталне писмености и одговорног односа према здрављу, природи и друштву.

Разред: 7.разред
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Наслеђивање и еволуција**	-прикупи и анализира податке о животним циклусима почевши од оплођења; -упореди бесполно и полно размножавање;	10

		-идентификује разлике између митозе и мејозе у односу на промену броја хромозома и њихову улогу у развићу и репродукцији; -одреди однос између гена и хромозома и објасни улогу генетичког материјала у ћелији; -шематски прикаже наслеђивање пола и других особина према првом Менделовом правилу; -анализира различитости међу људима са аспекта генетичке варијабилности и толеранције; -доведе у везу наследну варијабилност са еволутивним променама у популацијама.	
2	**Јединство грађе и функције као основа живота**	-користи микроскоп за посматрање грађе гљива, биљних и животињских ткива; -упореди организме на различитим позицијама на дрвету живота према начину обављања животних процеса; -идентификује разлике у организацији ћелије, ткива и органа код различитих група организама; -објасни повезаност грађе и функције на примерима из различитих царстава живог света; -анализира сличности и разлике између организама на основу њихове грађе и функције.	32
3	**Порекло и разноврсност живог света**	-одреди положај организма на дрвету живота на основу података о његовој грађи; -разврста организме према задатим критеријумима применом дихотомих кључева; -повеже принципе систематике са филогенијом и еволуцијом на основу фосила и изумрлих врста; -анализира разлику између сличности и сродности организама на примерима конвергенције и дивергенције; -упореди организме са различитих позиција на дрвету живота у односу на животне процесе; -користи научне податке за разумевање разноврсности живог света.	11

4	**Живот у екосистему**	-идентификује основне односе у биоценози на задатим примерима; -илуструје однос између еколошких фактора и ефеката природне селекције; -упореди бројност врста на различитим стаништима на основу прикупљених података; -повеже утицај абиотичких чинилаца са животним формама у биому; -идентификује трофички ниво организма у мрежи исхране; -предложи и учествује у акцијама заштите биодиверзитета; -анализира утицај човека на екосистем и последице по природу; -користи ИКТ за обраду и приказ података из екологије.	12
5	**Човек и здравље**	-анализира јеловник са аспекта уравнотежене и разноврсне исхране; -идентификује поремећаје исхране на основу симптома (гојазност, анорексија, булимија); -планира време за рад, одмор и рекреацију; -доводи у везу измењено понашање са употребом психоактивних супстанци; -аргументује предности вакцинације; -примени поступке збрињавања лакших повреда и крварења; -објасни значај здравих стилова живота за физичко и ментално здравље; -развија одговоран однос према сопственом здрављу и здрављу других.	7

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-примена активних облика наставе (истраживачка, проблемска, пројектна и демонстративна настава); -повезивање наставних садржаја са свакодневним	1. Наслеђивање и еволуција -животни циклуси организама (од оплођења до смрти); -полно и бесполно размножавање; -митоза и мејоза;	компетенција за учење; комуникација; рад са подацима и информацијама;

животом, здрављем и природним појавама; -посматрање, описивање, упоређивање и анализа биолошких објеката и процеса; -коришћење микроскопа и лабораторијског прибора у практичном раду; -извођење једноставних експеримената и истраживачких задатака; -индивидуални, паровски и групни рад уз подстицање сарадње и тимског учења; -вођена дискусија и развијање критичког и научног начина мишљења; -анализа текстова, шема, графикона, слика и модела из уџбеника (БИГЗ) и других извора; -израда паноа, презентација, табела и истраживачких радова; -коришћење дигиталних алата и ИКТ садржаја (симулације, видео материјали, презентације); -развијање вештина научног закључивања и интерпретације података; -развијање одговорног односа према здрављу и животној средини; -примена формативног оцењивања и континуираног праћења напредовања ученика.	-гени, хромозоми и наследни материјал; -Менделова правила наслеђивања; -наследне особине и генетичка варијабилност; -природна и вештачка селекција; -еволуција и порекло живота; -конвергенција и дивергенција. 2. Јединство грађе и функције као основа живота -ћелија и њена грађа; -ткива, органи и органски системи; -микроскопска грађа биљних, животињских и гљивичних ткива; -повезаност грађе и функције; -организми на различитим нивоима организације; -упоредна грађа организама. 3. Порекло и разноврсност живог света -систематика живих бића; -дрво живота и филогенија; -класификација организама; -дихотомни кључеви; -фосили и изумрле врсте; -сличности и сродности организама; -разноврсност живог света. 4. Живот у екосистему -биоценоза, популација и екосистем; -еколошки фактори (биотички и абиотички); -биоми и животне форме; -односи у ланцима и мрежама исхране; -трофички нивои; -утицај човека на екосистем; -заштита биодиверзитета; -одрживи развој. 5. Човек и здравље -грађа и функције органа човека; -уравнотежена исхрана;	дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према здрављу; одговоран однос према околини; естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

	-поремећаји исхране; -физичка активност, одмор и здраве навике; -психоактивне супстанце и последице; -вакцинација и имунитет; -прва помоћ код лакших повреда; -очување физичког и менталног здравља.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-правилно користи биолошке појмове и научну терминологију у објашњавању појава; -повезује знања о наслеђивању, еволуцији и екологији са примерима из природе и свакодневног живота; -уочава и објашњава узрочно-последичне везе у биолошким системима; -разуме и примењује основне научне методе у истраживању; -самостално и у сарадњи са другима решава истраживачке задатке; -користи ИКТ и различите изворе знања за прикупљање и обраду података; -табеларно и графички приказује податке и изводи закључке; -критички разматра информације и формира аргументоване ставове; -показује одговоран однос према здрављу, природи и друштву; -учествује у тимском раду и поштује правила сарадње; -примењује стечена знања у новим и непознатим ситуацијама.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:Циљ наставе биологије у осмом разреду је да ученици заокруже и систематизују знања о живом свету, са посебним нагласком на човека као биолошко и друштвено биће, као и на повезаност грађе и функције органских система у људском организму.

Настава биологије има за циљ да ученици стекну целовито разумевање функционисања људског организма, међусобне повезаности органских система, као и значаја одржавања здравља и развијања одговорних животних навика.

Посебан акценат ставља се на разумевање наследних процеса, генетике, еволуције и биолошке разноврсности, као и на значај очувања природе, биодиверзитета и принципа одрживог развоја. Циљ наставе је и развијање научног начина размишљања, истраживачког приступа, критичког мишљења и способности примене биолошких знања у свакодневном животу, здрављу и заштити животне средине. Настава биологије доприноси развоју комуникације, сарадње, дигиталне писмености и одговорног односа према сопственом здрављу, другим људима и природи.

Разред:8.разред
Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова:68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**Јединство грађе и функције као основа живота**	-повеже грађу ћелијских органела са њиховом улогом у метаболизму ћелије; -повеже однос површине и запремине ћелије и тела са начином обављања основних животних функција; -идентификује регулаторне механизме у одржавању хомеостазе; -илуструје примерима везу између физиолошких одговора живих бића и промена у спољашњој средини; -објасни међусобну повезаност органских система у одржавању стабилности организма; -анализира улогу нервног и ендокриног система у координацији функција организма.	26
2	**Човек и здравље**	-одговорно се односи према свом здрављу; -изрази критички став према медијским садржајима који се баве здравим стиловима живота; -повеже промене настале у пубертету са деловањем хормона; -идентификује поремећаје у раду органа и система органа изазване нездравим начином живота; -анализира значај имунитета и вакцинације за очување здравља; -примењује знања о првој помоћи у свакодневним ситуацијама; -процењује утицај психоактивних супстанци на здравље и понашање.	9
3	**Порекло и разноврсност живота**	-доведе у везу промене животних услова са еволуцијом живота на планети; -истражи давно нестале екосистеме и фосилне записе;	7

		-објасни настанак нових врста кроз еволутивне процесе; -анализира сличности и разлике међу групама организама у контексту еволуције; -користи доказе еволуције у објашњавању разноврсности живог света.	
4	**Наслеђивање и еволуција**	-повеже промене које се догађају организму током животног циклуса са активностима гена; -повеже промене наследног материјала са настанком нових врста путем природне селекције; -објасни улогу генетичке варијабилности у еволуцији; -анализира утицај наследних и срединских фактора на особине организама; -тумачи механизме еволутивних промена на примерима из природе.	7
5	**Живот у екосистему**	-установи узрочно-последичну везу између губитака врста у екосистему и последица у преносу супстанце и енергије у мрежама исхране; -критички процени последице људских делатности у односу на расположиве ресурсе на Земљи; -повеже утицај еколошких чинилаца са распоредом карактеристичних врста у Србији; -истражи присуство инвазивних врста у својој околини и начине њиховог насељавања; -истражи разлоге губитка биодиверзитета на локалном подручју; -предложи мере за очување биодиверзитета и одрживи развој; -користи ИКТ у истраживању и анализи еколошких података.	19

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-остваривање наставе кроз различите облике рада: фронтални, индивидуални, паровски и групни рад; -примена активних метода учења (истраживачка, проблемска, пројектна и кооперативна настава);	1. Јединство грађе и функције као основа живота -ћелија и њена грађа; -ћелијски органели и њихове функције;	компетенција за учење; комуникација;

-подстицање ученичког посматрања, описивања, поређења, анализе и закључивања; -повезивање наставних садржаја са свакодневним животом, здрављем и окружењем ученика; -употреба визуелних средстава (слике, шеме, модели, графикони) и дигиталних садржаја; -коришћење ИКТ алата, мултимедијалних презентација и образовних платформи; -извођење једноставних огледа, демонстрација и практичних активности где је то могуће; -развијање истраживачких вештина кроз прикупљање, обраду и интерпретацију података; -подстицање тимског рада, сарадње и развоја комуникационих вештина; -развијање критичког мишљења и аргументованог изношења ставова; континуирано формативно праћење и вредновање постигнућа ученика; -развијање одговорног односа према здрављу, природи и друштву.	-метаболизам ћелије; -однос површине и запремине ћелије и тела; -хомеостаза; -регулациони механизми у организму; -нервни и ендокрини систем; -повезаност органских система. 2. Човек и здравље -здравље и фактори који утичу на здравље; -пубертет и хормоналне промене; -органски системи човека и њихове функције; -поремећаји у раду органа и система органа; -имунитет и вакцинација; -психоактивне супстанце и последице; -правилна исхрана и поремећаји исхране; -физичка активност, одмор и здрави стилови живота; -прва помоћ у свакодневним ситуацијама. 3. Порекло и разноврсност живота -еволуција живота на Земљи; -услови живота и промене кроз геолошка доба;	рад са подацима и информацијама; дигитална компетенција; решавање проблема; сарадња; одговорно учешће у демократском друштву; одговоран однос према здрављу; одговоран однос према околини; естетичка компетенција; предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

	-фосили и изумрле врсте; -развој биодиверзитета; -еволутивни процеси и настанак нових врста; -адаптације организама.	
	4. Наслеђивање и еволуција -генетички материјал и његова улога; -гени, хромозоми и ДНК; -промене наследног материјала; -животни циклуси и активност гена; -природна селекција; -настанак нових врста; -генетичка варијабилност у популацијама.	
	5. Живот у екосистему -екосистем и његове компоненте; -биоценоза и популација; -еколошки фактори; -односи у природи (ланци и мреже исхране); -трофички нивои; -биоми и распрострањеност врста; -утицај човека на екосистем; -биодиверзитет и његово очување; -одрживи развој.	

Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-правилно користи биолошку терминологију у објашњавању сложених процеса у организму; -разуме и повезује грађу и функцију органских система човека; уочава и објашњава узрочно-последичне везе у одржавању хомеостазе; -примењује знања о здрављу у свакодневним животним ситуацијама; -критички процењује информације о здрављу, исхрани и животним навикама; -разуме значај имунитета, вакцинације и превентивне здравствене заштите; -користи ИКТ за прикупљање, анализу и приказ биолошких података; -самостално и у сарадњи решава истраживачке и проблемске задатке; -табеларно, графички и шематски приказује податке и изводи закључке; -разуме и примењује основне еволутивне и еколошке појмове; -развија одговоран однос према здрављу, природи и друштву; -учествује у тимском раду и поштује правила сарадње; -примењује стечена знања у новим и непознатим ситуацијама.	

3.11.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ФИЗИКА</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

- Схвате како физика истражује природу
- Знају да разликују појмове:физичка тела и супсанција
- Користе јединице физичких величина
- Знају да мере дужину, масу, запремину, време и силу
- Усвоје основне представе о механицком кретању
- Усвоје величине које карактеришу равномерно праволинијско кретање(пут, временски интервал, брзина)
- Усвоје физичке величине (сила, маса, густина, притисак) и њихове мерне јединице
- Науче физичке законе (Закон инерције, Паскалов закон)
- Проучавањем основних физичких закона открију узрочно –последичне везе међу појавама

- Буду оспособљени да стечена теоријска знања примењују при решавању конкретних практичних задатака, што има значајну улогу у развијању логичког мишљења и сазнајних способности
- Формирају навике и вештине у руковању апаратима и мерним инструментима

Разред: шести
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод	- објасни својим речима везу математике и физике; - наведе примере у којима се огледа значај физике као фундаменталне науке за развој других наука и технике; - влада правилима понашања на часу; - користи уџбеник и збирку задатака.	2
2.	Мерење	- објасни зашто је уведен Међународни систем јединица; - наводи да се све физичке величине деле на основне и изведене; - набројиосновне физичке величине; - објасни шта значи измерити неку физичку величину; - изводи операције са физичким величинама исте врсте; - запише површину помоћу ознаке и мерне јединице; - набројиизапише различите мерне јединице за површину; - објасни везу између различитих мерних јеиница за површину; - запамти формуле за израчунавање запремине коцке и квадра; - разуме да се запремина течности може изразити у литрима; - усвоји да се за мерење запремине течности користи - мензура - одређује вредност најмањег поделка на мензури; - одреди опсег и тачност мензуре;	10
3.	Кретање	- препозна и анализира променљиво праволинијско кретање; - израчуна средњу брзину променљиво праволинијског кретања код једноставнијих текстуалних задатака.	16

		− наводи да се зависност пута и брзине од времена може приказати и графички; − црта график зависности пута и брзине од времена код равномерно праволинијског кретања; − са графика прикупи информације о кретању тела. − објасни да је брзина кретања тела релативна и да зависи од избора референтног тела; − анализира кретање тела и одреди брзину кретања у односу на различита референтна тела. − повеже своја знања о кретању у логичну целину;	
4.	Сила	− објасни да се узајамно деловање тела јавља истовремено и обострано; − наведе примере и објасни утицај узајамног деловања на промену брзине тела; − препозна узрок појаве трења; − наведе да трење зависи од врсте материјала тела и подлоге; − објасни својим речима да трење може бити и штетно и корисно за човека и да наброји примере; − објасни да се, при кретању тела кроз неку средину, јавља отпор средине; − наведе како отпор средине зависи од облика тела и врсте средине; − објашњава да је деформација тела последица узајамног деловања тела; − разликује пластичне и еластичне деформације. − објасни својим речима да тела могу да реагују иако се не додирују и да се то деловање остварује путем физичких поља; − наведе да у простору око свих тела постоји гравитационо поље; − објасни да је гравитационо деловање увек привлачно; − одреди када је узајамно деловање два магнета привлачно, а када одбојно; − користи компас и одреди стране света. − користи ознаку и наброји мерне јединице за силу;	17

		– објасни да је сила векторска величина која је у потпуности одређена правцем, смером, бројном вредношћу и мерном јединицом и нападном тачком; – одреди правац и смер гравитационе, електричне и магнетне силе, силе трења и силе отпора средине. – прикаже силу векторима; – користи различите мерне јединице за силу и да врши претварање; – наведе да је сила Земљине теже сила којом Земља привлачи тела ка себи; – помоћу вектора прикаже нападну тачку силе Земљине теже, као и њен правац и смер деловања; – израчуна резултујућу силу која делује на тело; – израчуна резултујућу силу када на тело делују две силе у истом правцу и супротном смеру; – помоћу вектора прикаже резултујућу силу. – препозна и помоћу вектора прикаже силе које делују на тело; – помоћу вектора прикаже резултујућу силу. – објасни својим речима да интензитет силе еластичне деформације зависи од величине деформације; – наведе директну пропорционалност на примеру издужења опруге и интензитета силе која делује на њу; – објасни својим речима принцип рада динамометра; – објасни математички и графички приказ зависности издужења опруге и силе.	
5.	Маса и густина	– објасни појам „инерција" на примерима из свакодневног живота; – закључи на основу огледа; – дефинише Први Њутнов закон и да га објасни; – објасни да је кретање по инерцији равномерно праволинијско кретање. – закључи на основу огледа да је маса тела мера инертности тела; – наведе претходна знања о мерним јединицама за масу;	15

		– разуме зависност силе Земљине теже од масе тела; – разуме природу коефицијента G (јачина гравитационог поља); – израчуна силу Земљине теже која делује на тело познате масе. – разликује масу и тежину тела; – објасни зависност тежине тела од јачине гравитационог поља; – израчуна тежину тела познате масе. – измери масу тела користећи вагу и теразије; – израчуна силу Земљине теже и тежину тела за тело познате масе; – користи динамометар да измере тежину тела. – наведе да различити материјали имају различиту густину; – запише густину тела користећи ознаку и мерне јединице; – претвара мерне јединице за густину; – одређује густину чврстих тела и течности – израчуна густину тела ако су им познате величине маса и запремина тела – користи различите мерне јединице да изразе густину тела; – повеже претходно стечена знања о маси и запремини да израчунају густину тела; – решава једноставније текстуалне задатке везане за густину тела. – објасни својим речима шта је средња густина тела: – израчуна средњу густину тела; – наведе да од средње густине тела зависи да ли ће тело потонути или пливати по површини неке течности; – изводи и објашњава једноставније демонстрационе огледе. – одреди густину чврстих тела правилног облика; – одреди густину чврстих тела неправилног облика; – одреди вредност најмањег поделька на скали мерних инструмената; – повеже претходно стечена знања о маси и запремини и да израчуна густину тела;	

		– резултате мерења прикаже табеларно и израчуна средњу вредност мерења; – састави извештај о извођењу лабораторијске вежбе и прикаже резултат мерења.	
6.	Притисак	– наведе да сила исте јачине може изазвати различите деформације тела зависно од додирне површине и да се тај ефекат описује притиском; – закључи на основу огледа да је притисак директно пропорционалан сили којом тело делује на подлогу, а обрнуто пропорционалан додирној површини између тела и подлоге; – објасни формулу за израчунавање притиска; – наведе да је 1 Pa мерна јединица за притисак; – наведе како се 1 Pa изводи из 1 N и $1\ m^2$; – усвоји веће мерне јединице од 1 Pa и њихов однос. – запише притисак, силу, тежину и површину користећи ознаке, бројне вредности и мерне јединице; – користи различите јединице за притисак и да врше претварање; – израчуна притисак када су познате величине сила и површина; – користи раније стечена знања о тежини и површини и да израчуна притисак; – користи раније стечена знања о густини и маси и да израчуна притисак. – објасни да је хидростатички притисак последица тежине течности; – наведе на основу огледа да су хидростатички притисак и густина течности директно пропорционални; – наведе на основу огледа да су хидростатички притисак и висина стуба течности директно пропорционални; – објасни да хидростатички притисак зависи од јачине гравитационог поља јер је последица тежине течности; – усвоји формулу за израчунавање хидростатичког притиска;	12

		– објасни да хидростатички притисак делује подједнако у свим правцима на истој дубини; – наведе да је 1 Pa мерна јединица за хидростатички притисак. – објасни да се у отвореним спојеним судовима слободна површина течности налази на истом нивоу; – дефинише закон спојених судова; – наведе да хидростатички притисак течности не зависи од масе течности у суду; – објасни да је атмосферски притисак последица тежине ваздуха; – огледима докаже тежину ваздуха и деловање атмосферског притиска на тела; – наведе да је 1 Pa мерна јединица за атмосферски притисак; – објасни Торичелијев оглед и поступак мерења атмосферског притиска; – дефинише шта је нормални атмосферски притисак и његову приближну вредност; – објасни да се вредност атмосферског притиска може мерити и у барима (1 bar); – усвоји однос 1 Pa и 1 bar; – објасни да се атмосферски притисак мери барометрима; – прави разлику између притиска у суду и атмосферског притиска; – наведе принцип рада барометра и манометра. – објасни да се притисак кроз течности и гасове преноси, без промене, у свим правцима; – објасни да се притисак кроз чврста тела преноси само у правцу деловања спољашње силе; – наведе дефиницију Паскаловог закона; – објасни да је однос сила које делују на клипове хидрауличне пресе једнак односу њихових површина; – наведе примену Паскаловог закона код различитих хидрауличних уређаја.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
- Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. - Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодн евног живота). Демонстрациони огледи: – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Магнетно деловање – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).	**Компетенција за учење:** Организација сопственог процеса учења. **Математичка и научна компетенција:** Примена формула и јединица. . **Решавање проблема:** Повезивање теорије са практичним примерима из живота.
-Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. - Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом.	**Компетенција за учење:** Организација сопственог процеса учења. **Математичка и научна компетенција:** Примена формула и јединица. **Дигитална компетенција:** Коришћење технологије за прикупљање података. **Решавање проблема:** Повезивање теорије са практичним примерима из живота.

	2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози	
- Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. -Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи: – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течношћу. Лабораторијска вежбе 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом)	**Компетенција за учење:** Организација сопственог процеса учења. **Математичка и научна компетенција:** Примена формула и јединица. **Дигитална компетенција:** Коришћење технологије за прикупљање података. **Решавање проблема:** Повезивање теорије са практичним примерима из живота.
- Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. - Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух.	**Компетенција за учење:** Организација сопственог процеса учења. **Математичка и научна компетенција:** Примена формула и јединица.

	Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. Демонстрациони огледи. – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета	**Дигитална компетенција:** Коришћење технологије за прикупљање података. **Решавање проблема:** Повезивање теорије са практичним примерима из живота.
- Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. - Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич" – Суво грожђе у газираној води.	**Компетенција за учење:** Организација сопственог процеса учења. **Математичка и научна компетенција:** Примена формула и јединица. **Дигитална компетенција:** Коришћење технологије за прикупљање података. **Решавање проблема:** Повезивање теорије са практичним примерима из живота.

	– Мандарина са кором и без коре у води. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. 3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром	
- Демонстрациони експерименти и лабораторијске вежбе. - Активно учење кроз решавање проблема и задатака. - Фронтални, индивидуални и групни рад. - Употреба дигиталних алата и симулација. - Пројектна настава и истраживачки задаци.	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска ињекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети", како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде	**Научна компетенција:** Разумевање зашто шире скије мање упадају у снег. **Здравствена компетенција:** Разумевање утицаја промене атмосферског притиска на људски организам.

Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	• Ученик самостално користи мерне инструменте (лењир, хронометар). • Правилно користи међународни систем јединица (SI). • Анализира и графички приказује резултате мерења. • Препознаје дејство сила у свакодневним ситуацијама. • Критички размишља и изводи закључке на основу експеримента.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ФИЗИКА</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

- Упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе;
- Стицање основа научне писмености;
- Оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање;
- Усвајање основа научног метода и
- Усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Разред: седми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Сила и кретање	- разликује скаларне и векторске физичке величине; - користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; - анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; - примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; - демонстрира појаве: инерције тела, убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе и сила акције и реакције на примерима из окружења; - самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента;	25

		– решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела)	
2.	Кретање под дејством силе теже. Силе трења	– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – анализира зависност брзине и пређеног пута од времена код праволинијских кретања са сталним убрзањем; – примени Њутнове законе динамике на кретање тела из окружења; – покаже од чега зависи сила трења и на основу тога процени како може променити њено деловање; – демонстрира појаве убрзаног кретања, кретање тела под дејством сталне силе и силе трења на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (кинематика и динамика кретања тела, трење)	12
3.	Равнотежа тела	– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – покаже врсте и услове равнотеже чврстих тела на примеру из окружења; – наводи примере простих машина које се користе у свакодневном животу; – прикаже како сила потиска утиче на понашање тела потопљених у течност и наведе услове пливања тела на води; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди	12

		тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (равнотежа полуге и сила потиска)	
4.	Механички рад, енергија и снага	– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – повеже појмове механички рад, енергија и снага и израчуна рад силе теже и рад силе трења; – разликује кинетичку и потенцијалну енергију тела и повеже њихове промене са извршеним радом; – демонстрира важење закона одржања енергије на примерима из окружења; – самостално изведе експеримент из области кинематике и динамике, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (механички рад, снага и енергија, закони одржања)	13
5.	Топлотне појаве	– разликује скаларне и векторске физичке величине; – користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; – разликује појмове температуре и количине топлоте и прикаже различите механизме преноса топлоте са једног тела на друго; – анализира промене стања тела (димензија, запремине и агрегатног стања) приликом грејања или хлађења; – наведе методе добијања топлотне енергије и укаже на примере њеног рационалног коришћења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (температура, количина топлоте, топлотна равнотежа).	10

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет физика	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

- Демонстрациони огледи мерења времена и пута - Решавање рачунских и графичких задатака - Коришћење мерних трака и фото-ћелија	Сила и кретање	- Компетенција за целоживотно учење - Математичка и научна компетенција
- Експериментално одређивање коефицијента трења - Анализа пада тела кроз ваздух и воду - Групни рад и дискусија	Кретање под дејством силе теже. Силе трења	Решавање проблема - Рад са подацима и информацијама
-Лабораторијска вежба са лењиром и теговима - Израда пројектних задатака о примени полуге - Визуелни приказ тежишта	Равнотежа тела	- Сарадња - Предузимљивост и оријентација ка предузетништву
- Анализа примера трансформације енергије - Решавање сложенијих нумеричких проблема - Коришћење образовних симулација	Механички рад, енергија и снага	-Дигитална компетенција - Одговоран однос према околини
- Мерење температуре калориметром - Израда табела са топлотним својствима материјала - Проучавање топлотног ширења	Топлотне појаве	- Научна компетенција - Здрав животни стил
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-Самостално црта и тумачи - Правилно користи мерне инструменте - Претвара мерне јединице брзинеПрепознаје дејство силе теже у природи - Израчунава силу трења на основу формуле - Разликује пасивне и активне силе.Одређује положај тежишта хомогених тела - Примењује услов равнотеже на полугу - Ефикасно сарађује у тиму током вежбе.Препознаје прелаз енергије из једног облика у други - Израчунава механички рад и снагу уређаја -Објашњава енергетску ефикасностОчитава вредности са термометра - Користи једначину топлотног баланса - Објашњава појаве кључања и топљења	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИКА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:
- Да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа
- Да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима
- Развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе
-Да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање
- Да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду

Разред: осми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Осцилаторно и таласно кретање	− повезује физичке величине које описују осцилације и таласе; − описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; − демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу, осциловање жица и ваздушних стубова; − користи и анализира резултате мерења различитих физичких величина и приказује их табеларно и графички; − самостално изведе експеримент из области осцилације и таласи, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; − решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (осцилаторно и таласно кретање) − примењује превентивне мере заштите од буке.	11
2.	Светлосне појаве	− анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп; − демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида;	15

		– примењује превентивне мере заштите од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу; – самостално изведе експеримент из области светлосне појаве, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (светлосне појаве)	
3.	Електрично поље	– демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља; – разликује скаларне и векторске физичке величине; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (наелектрисање, Кулонов закон, јачина електричног поља, рад електричне силе)	10
4.	Електрична струја	– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, изабере одговарајући опсег мерног инструмента и мери јачину струје и напон, одређује вредност отпорности редно и паралелно везаних отпорника и резултате прикаже табеларно и графички; – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје; – самостално изведе експеримент из области електрична струја, прикупи податке мерењем, одреди тражену физичку величину и објасни резултате експеримента; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из области електрична струја; – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна	18

		потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу.	
5.	Магнетно поље	– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; – објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; – користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке из области магнетно поље.	6
6.	Елементи атомске и нуклеарне физике	– објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; – опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене.	6
7.	Физика и савремени свет	– разуме везу и утицај физике на друштвене и природне науке; – разуме везу и утицај физике на развој медицине, технике, спорта...	2

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-Мерење периода осциловања клатна -Демонстрација таласа на опрузи или у кади -Графички приказ елангације у времену	Осцилаторно и таласно кретање	-Математичка и научна компетенција - Компетенција за целоживотно учење
-Лабораторијска вежба: Преламање светлости - Конструкција лика код сочива и огледала - Анализа рада оптичких инструмената	Светлосне појаве	-Решавање проблема - Рад са подацима и информацијама
-Демонстрација наелектрисања помоћу електроскопа - Квалитативна анализа сила	Електрично поље	-Сарадња, комуникација,

између наелектрисања - Рад са симулацијама електричног поља		решавање проблема, -Рад са подацима и информацијама, -Компетенција за учење -Дигитална компетенција,
-Склапање једноставних струјних кола - Мерење напона и јачине струје мултиметром - Анализа кућних електричних инсталација	Електрична струја	-Научна компетенција -Естетска компетенција
-Израда једноставног електромагнета на часу -Посматрање линија магнетног поља помоћу Опиљка -Демонстрација индуковања струје померањем магнета	Магнетно поље Елементи атомске и нуклеарне физике	Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - Одговоран однос према околини
-Утицај физике на развој других природних наука, медицине и технологије	Физика и савремени свет	- Предузимљивост и оријентација ка предузетништву - Одговоран однос према околини -Одговоран однос према здрављу
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика		

3.12.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХЕМИЈА СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета наставе хемије је да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје

Разред: 7
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова:72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	ХЕМИЈА КАО ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА НАУКА И ХЕМИЈА У СВЕТУ ОКО НАС	- разуме шта је предмет изучавања хемије и како се у хемији долази досазнања (научни метод); - схвати да је хемија једна од природних наука која објашњава промене уприроди; оспособи се за коришћење уџбеника и радне свеске	3
2	ХЕМИЈСКА ЛАБАРАТОРИЈА	- овлада основним операцијама лабораторијске технике, мерама опрезно-сти, заштите и прве помоћи како би самостално изводио једноставне експерименте; - организује радно место, припрема и одлаже прибор и други материјал за рад. - овлада техникама и начинима учења хемије: посматрање, мерење, бележење, уочавање правилности међу прикупљеним подацима, формулисање објашњења, извођење закључака, коришћење уџбеника, различите литературе и других извора информација - разуме разлику између супстанце и физичког тела, супстанце и физичкогпоља (разликује примере) - разуме разлику између физичких и хемијских својстава супстанце; - разуме разлику између физичке и хемијске промене супстанце; препознаје примере физичких и хемијских промена у свакодневном окру-жењу	7
3	АТОМИ И ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТИ	- овлада основним операцијама лабораторијске технике, мерама опрезно-сти, заштите и прве помоћи како би самостално изводио једноставне експерименте; - организује радно место, припрема и одлаже прибор и други материјал за рад. - овлада техникама и начинима	10

		учења хемије: посматрање, мерење, бележење, уочавање правилности међу прикупљеним подацима, формулисање објашњења, извођење закључака, коришћење уџбеника, различите литературе и других извора информација разуме разлику између супстанце и физичког тела, супстанце и	
4	МОЛЕКУЛИ ЕЛЕМЕНАТА И ЈЕДИЊЕЊА, ЈОНИ ЈОНСКА ЈЕДИЊЕЊА	представља структуру атома,молекула и јона помоћу модела,хемијских симбола и формула - разликује хемијске елементе и једињења помоћу симбола и формула - разликује тип хемијских веза и повезује са својствима супстанци - зна шта су валентни електрони,шта је валенца уме да пише формуле на основу валенце	9
5	ХОМОГЕНЕ И ХЕТЕРОГЕНЕ СМЕШЕ	Ученик треба да: - разуме појам раствора и растворљивости - разуме начин изражавања квантитативног састава раствора као незасићен,засићен и презасићен раствор; - разуме изражавање квантитативног састава раствора преко процентне концентрације; - уме да израчуна процентну концентрацију раствора; - уме да направи раствор одређене процентне концентрације; - разликује воду као једињење (чиста супстанца) од примера вода у приро-ди које су смеше (изворска, морска, речна, језерска, подземна, минерална вода, атмосферска и отпадна вода); - разуме да је вода растварач за супстанце са јонском и поларном ковален- тном везом и зна значај воде за живот; зна да је вода за пиће драгоцена и да је чува од загађења.	11
6	ХЕМИЈСКЕ РЕАКЦИЈЕ И	Ученик треба да: - зна да се хемијским	8

	ХЕМИЈСКЕ ЈЕДНАЧИНЕ	симболима и формулама представљају супстанце, а једначинама хемијске промене (реакције); - разуме квалитативно и квантитативно значење симбола, формула и једна-чина хемијских реакција; зна Закон одржања масе	
7	ИЗРАЧУНАВАЊА У ХЕМИЈИ	Ученик треба да: - зна да се хемијским симболима и формулама представљају супстанце, а једначинама хемијске промене (реакције); - разуме квалитативно и квантитативно значење симбола, формула и једна-чина хемијских реакција; зна Закон одржања масе	12
8	ВОДОНИК И КИСЕОНИК И ЊИХОВА ЈЕДИЊЕЊА. СОЛИ	Ученик треба да: - зна да се хемијским симболима и формулама представљају супстанце, а једначинама хемијске промене (реакције); - разуме квалитативно и квантитативно значење симбола, формула и једна-чина хемијских реакција; зна Закон одржања масе	12

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих	Увод и изучавање хемије Супстанца Врсте супстане	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу

нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Хемијска лабораторија Хемијски експеримент Лабораторијско посуђе и прибор Физичка и хемијска својства супстанци Физичке и хемијске промене супстанци	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Атоми хемијских елемената Хемијски симболи Грађа атома Атомски и масени број,изотопи Електронски омотач Периодни систем елемената Племенити гасови	Сарадња у оквиру групе Решавање проблема

Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Хемијска веза Ковалентна веза Грађење молекула елемената и молекула једињења Јонска веза Атомска и молекулска кристална решетка Валенца Хемијске формуле и називи	Решавање проблема Развијање критичког мишљења
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Смеше:хомогене и хетерогене Раствори-хомогене смеше Растварање и растворљивост Ваздух Вода Масени процентни састав смеша Раздвајање састојака смеша	Целоживотно учење Одговоран однос према околини
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима	Хемијске реакције Закон одржања масе Хемијске једначине	Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини

(дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Релативна атомска и релативна молекулска маса Количина супстанце и мол. Моларна маса Закон сталних односа маса Масени процентни састав једињења Израчунавање на основу једначина хемијских реакција	Математичке,научне и технолошке
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (завршни тестови, тестови различитих нивоа) прецизније се процењује оствареност	Водоник Кисеонок Оксиди.Оксидација и корозија Киселине Хидроксиди(базе) Мера киселости раствора Соли Неутрализација	Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини

исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Развијање критичког мишљења,међусобна сарадња,израда заједничких пројектних задатака,идеје ученика за заштиту околине и одговорно понашање према другима и себи.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХЕМИЈА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ учења Хемије као природне и експерименталне науке је: да ученик развије систем основних хемијских знања и вештина за правилно руковање лабораторијским посуђем и прибором, да упозна особине супстанци и оспособи се за правилно руковање истим, да се оспособи за примену стечених знања и вештина, за решавање проблема у свакодневном животу и наставку образовања, да развије способности апстрактног и критичког мишљења, способност за сарадњу и тимски рад, одговоран однос према себи, другима и животној средини

Разред: 8
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	**МЕТАЛИ, ОКСИДИ, ХИДРОКСИДИ**	правилно рукује лабораторијским посуђем,прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи;	10

		– испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише, хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; – напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења у свакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци;	
2	**НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ И КИСЕЛИНЕ**	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикажеподатке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; – напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових	10

		једињења усвакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанци	
3	**СОЛИ**	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животној средини; – изведе експеримент према датом упутству, табеларно и графички прикаже податке, формулише објашњења и изведе закључке; – наведе заступљеност метала и неметала, неорганских и органских једињења у живој и неживој природи; – испита и опише физичка својства метала и неметала, и повеже их с њиховом практичном применом; – испита и опише хемијска својства метала и неметала, и објасни их на основу структуре атома и положаја елемената у Периодном систему; – напише формуле и именује оксиде, киселине, базе и соли; – испита, опише и објасни својства оксида, неорганских киселина, база и соли, препозна на основу формуле или назива представнике ових једињења усвакодневном животу и повеже њихова својства са практичном применом; – напише и тумачи једначине хемијских реакција метала и неметала; – изведе стехиометријска израчунавања и израчуна масену процентну заступљеност супстанц	8
4	**ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА И ЊИХОВА ОПШТА СВОЈСТВА**	разликује својства неорганских и органских супстанци и објашњава разлику на основу њихових структура; – препозна физичке и хемијске промене неорганских и органских супстанци у окружењу, и представи хемијске промене хемијским једначинама; – напише формуле и именује представнике класа органских	2

		једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом;	
5	**УГЉОВОДОНИЦИ**	правилно рукује лабораторијским посуђем, прибором и упстанцама, и показује одговоран однос према здрављу и животнојсредини; – налази потребне информације у различитим изворима користећи основну хемијску терминологију и симболику; – објашњава по чему се разликују чисте супстанце од смеша илуструје топ примерима; – разликује хомогене и хетерогене смеше, наводи примере изсвакодневног живота и раздваја састојке смеша; – представља структуру атома, молекула и јона помоћу модела, хемијских симбола и формула; – објасни процес растварања супстанце и квантитативно значење растворљивости супстанце; – изводи израчунавања у вези с масеним процентним саставом раствора тумачи ознаке са амбалаже супстанци/комерцијалних производа	12
6	**ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКОМ**	напише формуле и именује представнике класа органских једињења имајући у виду структурну изомерију; – разликује органске супстанце са аспекта чиста супстанца и смеша, величина молекула, структура, порекло и то повезује са њиховом улогом и применом; – испита, опише и објасни физичка и хемијска својства представника класа органских једињења и повеже својства једињења са њиховом практичном применом; – објасни и хемијским једначинама представи хемијске промене карактеристичне за поједине класе органских једињења;	8

7	**БИЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА**	опише физичка својства: агрегатно стање и растворљивост масти и уља, угљених хидрата, протеина и растворљивост витамина; – опише основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидратеи протеине; – објасни сапонификацију триацилглицерола и хидрогенизацију незасићених триацилглицерола, наведе производе хидролизе дисахарида и полисахарида и опише услове под којима долази до денатурације протеина; – наведе заступљеност у природи и улоге масти и уља, угљених хидрата, протеина и витамина у живим организмима и доведе их у везу са здрављем и правилном исхраном људи	12
8	**ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗЕЛЕНА ХИМИЈА**	- наведе загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта и опише њихов утицај на животну средину - критички процени последице људских активности које доводе до загађивања воде,земљишта и ватдуха - објасни значај планирања и решавања проблема заштите животне средине	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика	Метали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства метала.Алкални и земноалкални метали. Гвожђе, бакар, алуминијум, олово и цинк, њихове легуре ипрактична примена. Оксиди метала и хидроксиди, својства и примена. Демонстрациони огледи: реакција Na, K, Mg и Ca са водом; реакција MgO и CaO са водоми испитивање својстава насталог раствора помоћу лакмус-хартије; испитивање електропроводљивости раствора натријум- хидроксида. Лабораторијска вежба I: испитивање физичких својстава метала;реакција метала са киселинама.	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Решавање проблема

различитим инструментима , самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује остваренос исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима , самоевалуација, пројектни задаци и др),	Неметали у неживој и живој природи. Општа физичка и хемијска својства неметала. Халогени елементи, сумпор, азот, фосфор и угљеник. Оксиди неметала и киселине, својства и примена. Демонстрациони огледи: добијање сумпор(IV) -оксида и испитивање његових својстава; разблаживање концентроване сумпорне	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу решавање проблема

сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима , самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог	Добијање соли. Формуле соли и називи. Дисоцијација соли. Физичка и хемијска својства соли. Примена соли. Демонстрациони огледи: реакција неутрализацијехлороводоничне киселине и раствора натријум- хидроксида; реакција између метала и киселине; хемијске реакције соли: између калцијум-карбоната и хлороводоничне киселине, раствора гвожђе(III)- хлорида и натријум-хидроксида, раствора сребро- нитрата и натријум-хлорида. Лабораторијска вежба IV: добијање соли и испитивање растворљивости различитих соли у води; добијање баријум - сулфата; доказивање угљеник(IV)-оксида и настајање калцијум- карбоната	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Решавање проблема Сарадња и комуникација

нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на	Својства атома угљеника и многобројност органских једињења Функционалне групе и класе органских једињења Разлика својстава органских и неорганских једињења Општа својства органских једињења	Компетенција за целоживотно учење Сарадња Комуникација Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу

крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује остварност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године,	Подела угљоводоника Номенклатура угљоводоника Изомерија органских једињења Физичка својства угљоводоника Хемијска својства угљоводоника Полимери и полимеризација Реакције угљоводоника:сагоревање,адиција,супституција,полимеризација Нафта и земни гас	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу Компентенција за целоживотно учење

циклуса образовања).		
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима, самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Алкохоли-називи,подела Физичка својства алкохола Хемијске реакције алкохола Карбоксилне киселине,номенклатура и подела Својства карбоксилних киселина Хемијске реакције карбоксилних киселина Демострациони оглед:сирћетна киселина и натријум-хидроген карбонат Масне киселине,примери и структура Естри-налажење у природи,добијање,својства	Комуникација Решавање проблема Сарадљивост
Степен остварености се реализује	Масти и уља,својства,значај,структура Угљени хидрати,подела,својства Моносахариди,глукоза и фруктоза	Комуникација Сарадња

формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима , самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује остваренос исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	Дисахариди-лактоза и сахароза Полисахариди-скроб, гликоген,целулоза Амино-киселине,значај и својства Протеини Витамини	Дигитална компентенција
Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања	Загађивачи,загађујуће супстанце и последице загађивања Загађење воде,ваздуха и земљишта Зелена хемија Мере за очување животне средине	Одговоран однос према околини Одговоран однос према здрављу

током године прате постигнућа ученика различитим инструментима , самоевалуација, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем завршни тестови, тестови различитог нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученици кроз самосталан рад,раду пару и рад у вршњачкој групи показују степен успешности. Израдом пројектних задатака,показују свест о значају стечених знања и вештина. Развијају критичко мишљење и повезују знања са другим наукама и свакодневним животом.	

3.13.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО</u> ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред: 5.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Информационо-комуникационе технологије**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сарадднички) - сачува и организује податке - разликује основне типове датотека	9
2.	**Дигитална писменост**	- реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја - доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на Интернету - реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем Интернета	5

		- приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај - информацијама на интернету приступи критичк - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету - разуме значај ауторских права - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на Интернету	
3.	**Рачунарство**	- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - схвати математичко-логички смисао речи „и", „или", „не", „сваки", „неки", израза „ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам програм - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму	16
4.	**Пројектни задаци**	- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - бира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта - наведе кораке и опише поступке решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен	6

		- поставља резултат свог рада на Интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Настава се реализује у кабинету за информатику, уз индивидуалан рад ученика на рачунару. Учење се заснива на практичним активностима, а мање на предавању наставника. Наставник има улогу организатора, ментора и водича кроз активности. Садржаји се повезују са свакодневним животом ученика и другим наставним предметима.Подстиче се сарадничко учење кроз рад у пару и групни рад. Користе се пројектни задаци, презентације, истраживачки задаци и дигитални алати. Поступци у настави: Демонстрација и практичан рад. Наставник најпре демонстрира поступак, а затим ученици самостално изводе активности. Оцењивање се врши формативно и сумативно кроз: практичне задатке, пројекте, активност на часу, кратке провере знања, самовредновање и вршњачко вредновање. Посебан акценат ставља се на: функционално знање, дигиталну писменост, безбедно коришћење технологије, развој креативности и сарадње.	1. Предмет изучавања информатике и рачунарства. ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. Подешавање радног окружења. Организација података. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијом. Рад са презентацијама. 2. Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом. 3. Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, „ако...онда” Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам. Увод у тему програмирања. Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање. Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом. Програм – категорије, блокови наредби, инструкције.	- компетенција за учење - естетска компетанција - компетенција за сарадњу и комуникацију - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња - дигиталне компетенције - компетенција за употребу информационо-комуникационих технологија

	Програмске структуре (линијска, циклична, разграната). 4. Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Представљање резултата пројектног задатка.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Показатељи за формативно и сумативно праћење напредовања ученика кроз различите области предмета: - практични задаци на рачунару - пројектне активности - дигиталне презентације - квизови и кратке провере - посматрање активности ученика - самовредновање и вршњачко вредновање Нивои остварености компетенција Основни ниво Ученик извршава задатке уз помоћ наставника и користи основне функције дигиталних алата. Средњи ниво Ученик самостално решава већину задатака и правилно примењује научене поступке. Напредни ниво Ученик креативно примењује знања, самостално решава проблеме и помаже другим ученицима.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета:

Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се са развојем дигиталних технологија брзо мења. Програм наставе и учења за шести разред орјентисан је на остваривање исхода а организован је по спиралном моделу.

Разред: 6.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми

1.	**Информационо-комуникационе технологије**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - правилно користи ИКТ уређаје - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама - креира и обрађује дигиталну слику - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје - чува и организује податке локално и у облаку	10
2.	**Дигитална писменост**	- одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу - разликује основне интернет сервисе - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права - објасни поступак заштите дигиталног садржаја одговарајућом CC лиценцом	4
3.	**Рачунарство**	- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље) - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме) - проналази и отклања грешке у програму	15
4.	**Пројектни задаци**	- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка -креира, уређује и обликује дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације	4 + 3

		- креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Настава се реализује у кабинету за информатику, уз индивидуалан рад ученика на рачунару. Учење се заснива на практичним активностима, а мање на предавању наставника. Наставник има улогу организатора, ментора и водича кроз активности. Садржаји се повезују са свакодневним животом ученика и другим наставним предметима.Подстиче се сарадничко учење кроз рад у пару и групни рад. Користе се пројектни задаци, презентације, истраживачки задаци и дигитални алати. Поступци у настави: Демонстрација и практичан рад. Наставник најпре демонстрира поступак, а затим ученици самостално изводе активности. Оцењивање се врши формативно и сумативно кроз: практичне задатке, пројекте, активност на часу, кратке провере знања, самовредновање и вршњачко вредновање. Посебан акценат ставља се на: функционално знање, дигиталну писменост, безбедно коришћење технологије, развој креативности и сарадње.	1. Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје. 2. Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности 3. Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Типови података. Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми. 4. Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима.	- компетенција за учење - естетска компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - сарадња - дигиталне компетенције

	Вредновање резултата пројектног задатака.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Показатељи за формативно и сумативно праћење напредовања ученика кроз различите области предмета: дигитална писменост, алгоритамско размишљање, програмирање, безбедно коришћење технологије и сарадња у дигиталном окружењу. Ученик: користи основне елементе визуелног програмског језика правилно користи променљиве, гранање и понављање израђује једноставне програме према задатом проблему тестира програм и отклања грешке развија пројекте који укључују анимације, игре или интерактивне садржаје документује и објашњава начин рада програма повезује програмирање са свакодневним проблемима и другим предметима. Степен успешности: Основни ниво – мења постојећи програм према упутству Средњи ниво – самостално израђује функционалан програм Напредни ниво – креира оригинална и ефикасна програмска решења. Безбедност и одговорно понашање у дигиталном окружењу примењује правила безбедног коришћења интернета штити личне податке и приватност препознаје ризике дигиталног окружења користи јаке лозинке и одговорно управља налозима; поштује ауторска права и правила коришћења садржаја; показује примерено понашање у дигиталној комуникацији; реагује одговорно у случају дигиталног насиља. Степен успешности: Основни ниво – познаје основна правила безбедности Средњи ниво – доследно примењује правила у раду Напредни ниво – промовише безбедно и одговорно дигитално понашање међу вршњацима.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:
Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се са развојем дигиталних технологија брзо мења. Програм наставе и учења за седми разред орјентисан је на остваривање исхода а организован је по спиралном моделу.
Разред: 7.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Информационо-комуникационе технологије**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста - користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста - објасни принципе растерске и векторске графике - креира растерску слику у изабраном програму - креира векторску слику у изабраном програму - користи алате за уређивање и трансформацију слике - креира гиф анимацију - креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана	10
2.	**Дигитална писменост**	- разликује појмове URL, DNS, IP адреса - објасни појмове хипервеза и хипертекст - креира, форматира и шаље електронску пошту - обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности - препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити - сарадднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа - подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији	4

3.	**Рачунарство**	- уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава објекте 2Д графике - употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика - планира, опише и имплементира решење једноставног проблема - проналази и отклања грешке у програму	14
4.	**Пројектни задатак**	- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	4+4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Настава се реализује у кабинету за информатику, уз индивидуалан рад ученика на рачунару. Учење се заснива на практичним активностима, а мање на предавању наставника. Наставник има улогу организатора, ментора и водича кроз активности. Садржаји се повезују са свакодневним животом ученика и другим наставним предметима.Подстиче се сарадничко учење кроз рад у пару и групни рад. Користе се пројектни задаци, презентације, истраживачки задаци и дигитални алати. Поступци у настави:	1. - Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа. - Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). - Рад у програму за растерску графику. - Рад у програму за векторску графику. - Израда гиф анимација. - Коришћење алата за снимање екрана. 2. - URL, DNS, IP адреса. - Хипервеза и хипертекст. - Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта).	- компетенција за учење - естетичка и креативна компетенција - комуникација и сарадња - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама - решавање проблема - дигиталне компетенције

Демонстрација и практичан рад. Наставник најпре демонстрира поступак, а затим ученици самостално изводе активности. Оцењивање се врши формативно и сумативно кроз: практичне задатке, пројекте, активност на часу, кратке провере знања, самовредновање и вршњачко вредновање. Посебан акценат ставља се на: функционално знање, дигиталну писменост, безбедно коришћење технологије, развој креативности и сарадње.	- Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку. 3. - Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. - Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. - Методе за исцртавање основних геометријских облика. - Подешавање боја и положаја објеката. - Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика. 4. - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - Вредновање резултата пројектног задатака.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Показатељи за формативно и сумативно праћење напредовања ученика кроз различите области предмета: Ученик разлаже проблем на мање целине препознаје редослед корака потребних за решавање проблема формулише алгоритам користећи природни језик, дијаграм тока или псеудокод уочава и исправља грешке у поступку решавања пореди различита решења и бира ефикасније примењује логичко закључивање у решавању задатака. Степен успешности: Основни ниво – прати задато Средњи ниво – самостално креира једноставна решења Напредни ниво – оптимизује решења и примењује их у новим ситуацијама.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО</u> ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:
Циљ учења Информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Разред: 8.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 34

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Информационо-комуникационе технологије**	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - унесе и мења податке у табели - разликује типове података у ћелијама табеле - сортира и филтрира податке по задатом критеријуму - користи формуле за израчунавање статистика - представи визуелно податке на одговарајући начин - примени основне функције форматирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа - приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа	10
2.	**Дигитална писменост**	- разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета - разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем интернета, поготову личних података деце - разуме везу између ризика на интернету и кршења права - објасни појам „отворени подаци" - успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци	2
3.	**Рачунарство**	- унесе серију (низ) података;	12

		- изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте, ...) - графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма) - унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их - изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање) - изврши анализе које укључују статистике по групама	
4.	**Пројектни задатак**	- сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка - сарадnички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка - самовредnује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима - креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка - поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен	10

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Настава се реализује у кабинету за информатику, уз индивидуалан рад ученика на рачунару. Учење се заснива на практичним активностима, а мање на предавању наставника. Наставник има улогу организатора, ментора и водича кроз активности. Садржаји се повезују са свакодневним животом ученика и другим наставним предметима.Подстиче се сарадничко учење кроз рад у пару и групни рад.	1. Радно окружење програма за табеларне прорачуне. Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време....). Формуле и функције. Примена формула за израчунавање статистика. Сортирање и филтрирање података. Груписање података и израчунавање статистика по групама. Визуелизација података – израда графикона. Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу.	- компетенција за учење - одговорно учешће у демократском друштву - естетска компетанција - комуникација - одговоран однос према околини - одговоран однос према здрављу - рад са подацима и информацијама

Користе се пројектни задаци, презентације, истраживачки задаци и дигитални алати. Поступци у настави: Демонстрација и практичан рад. Наставник најпре демонстрира поступак, а затим ученици самостално изводе активности. Оцењивање се врши формативно и сумативно кроз: практичне задатке, пројекте, активност на часу, кратке провере знања, самовредновање и вршњачко вредновање. Посебан акценат ставља се на: функционално знање, дигиталну писменост, безбедно коришћење технологије, развој креативности и сарадње.	Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари). 2. Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Коришћење АИ на безбедан и сигуран начин. Права детета у дигиталном добу. Отворени подаци. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом. 3. Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Jupyter) Унос података у једнодимензионе низове. Једноставне анализе низова података помоћу функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). Графичко представљање низова података. Унос и представљање табеларно записаних података. Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...). Груписање података и одређивање статистика за сваку групу. 4. Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.	- решавање проблема - сарадња - дигиталне компетенције

	Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност). Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). Отворени подаци. Инфографик. Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). Вредновање резултата пројектног задатка.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Показатељи за формативно и сумативно праћење напредовања ученика кроз различите области предмета: ученик показује интересовање за примену информационих технологија повезује знања из информатике са свакодневним животом развија самосталност, прецизност и одговорност у раду користи критичко мишљење при избору информација и дигиталних алата континуирано унапређује своје дигиталне компетенције.	

3.14. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран
однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред: 5
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	1. Животно и радно окружење	• По завршетку ове теме ученик треба да: • зна да опише улогу технике,	6

		технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање • разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју • наводи занимања у области технике и технологије • процењује сопствена интересовања у области технике и технологије • организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	
2.	Саобраћај	По завршетку ове теме ученик треба да: • процени како би изгледао живот људи без саобраћаја • класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени • наводи професије у подручју рада саобраћај • направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија • разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила • правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају	14
3.	Техничка и дигитална писменост	По завршетку ове теме ученик треба да: • самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет • правилно чита технички цртеж • преноси податке између ИКТ уређаја • примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару	16

		• користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима • користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима • преузима одговорност за рад • представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер - схвати математичко-логички смисао речи „и", „или", „не", „сваки", „неки", израза „ако...онда" - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам програм - анализира и дискутује програм - проналази и отклања грешке у програму	
4.	Ресурси и производња	повезује својства природних материјала са применом • објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже • сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета • правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) • направи план израде	20

		једноставног производа и план управљања отпадом • самостално израђује једноставан модел	
5.	Конструкторско моделовање	По завршетку ове области ученик треба да: • самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе • одабира материјале и алате за израду предмета/модела • мери и обележава предмет/модел • ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате • користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења • самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ • показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха • планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова • активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима • пружи помоћ у раду другим ученицима процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	16

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

□ Разговор и демонстрација □ Практични рад и радионице □ Рад у пару и групи □ Истраживачки задаци □ Коришћење ИКТ алата □ Израда једноставних техничких модела	1. -Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења - Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије - Правила понашања и рада у кабинету - Организација радног места у кабинету и примена мера заштита на раду Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу 2. - Улога, значај и историјски развој Саобраћаја - Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - Професије у подручју рада саобраћаја - Употреба информационих технологија у савременом саобраћају - Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања - Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и саобраћајни полигон - Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају - Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима 3.	Српски језик – усмено и писмено изражавање Математика – мерење и геометрија Ликовна култура – обликовање и дизајн Информатика и рачунарство – дигитална писменост Природа и друштво/Географија – ресурси и окружење

	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар - Формати цртежа (А3, А4). Размера - Типови и дебљине линија (пуна дебела линија, пуна танка линија, пуна танка линија извучена слободном руком, испрекидана танка линија, црта тачка црта танка линија) - Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника) - Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност) - Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање) - Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартфон, дигитални фотоапарат) - Креирање документа у програму за обраду текста - Интернет претрага и приступ онлајн ресурсима 4. Природни ресурси на Земљи: енергија и Материјали - Управљање отпадом - Врсте, својства и примена природних Материјала	

	- Технологија прераде и обраде дрвета - Технологија прераде и обраде коже - Текстилна технологија - Технологија производње папира - Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета - Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега 5. Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата -Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик препознаје технику и технологију у свакодневном животу. • Поштује правила безбедности при раду и коришћењу алата. • Разликује основне врсте саобраћаја и саобраћајне знакове. • Правилно користи једноставне дигиталне уређаје и изворе информација. • Препознаје основне материјале и њихову намену. • Самостално израђује једноставне моделе према упутству. • Сарађује са вршњацима током практичног рада. • Представља резултате свог рада усмено и писмено.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и

производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред: 6
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	1. Животно и радно окружење	упознавање са развојем и значајем грађевинарства и урбанизма- препознавање савремене културе становања- класификује кућне инсталације- повезује развој и значај грађевинарства и урбанизма- разуме начин функционисања и примене кућних инсталаццција- анализира карактеристике савремене културе становања- разуме просторно и урбанистичко планирање	6
2.	Саобраћај	класификује врсте саобраћајних објеката према намени- познаје правила безбедног понашања и кретања пешака и бициклисте у саобраћају- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе- демонстрира правилно и безбедно понашање пешака и бициклисте на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације	8
3.	Техничка и дигитална писменост	скицира просторни изглед грађевинског објекта - чита и црта грађевински технички цртеж уз помоћ наставника - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката уз помоћ наставника	18

		- креира дигиталну презентацију уз помоћ наставника - чита и црта грађевински технички цртеж - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката - самостално креира дигиталну презентацију и представља је - користи рачуарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката уважавајући потребе савремене културе становање - успешно креира дигиталну презентацију и презентује је	
4.	Ресурси и производња	- препознаје основне грађевиснке материјале - препознаје грађевинске и пољопривредне машине и алате - описује занимања у области грађевинарства пољопривреде - израђује модел грађевинске и пољопривредне машине уз помоћ наставника - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољоприврендих радова -повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије - повезује гране пољоприведе са одређеном врстом производње хране - израђује модел грађевинске и пољопривредне машине - реализује активност која указује на важност рециклаже - образлаже на примеру коришћење обновиљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије - успешно израђује модел грађевинске и пољопривредне машине	20
5.	Конструкторско моделовање	уз помоћ наставника, или успешнијих ученика у тиму, израђује техничку документацију, макету и модел	16

		пољопривредне или грађевинске машине - уз помоћ наставника или успешнијих ученика у тиму безбедно изводи радне операције - израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта - самостално проналази информације потребне за израду матеке и модела - самостално креира планску документацију користећи програм за обраду текста - припрема и организује радно окружење - самостално израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина у складу са принципима безбедности на раду - успешно израђује техничку документацију, макету и модел	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
□ Истраживачка настава □ Пројектно учење □ Практичан рад у радионици □ Презентације и дискусије □ Коришћење специјализованог софтвера	1. **Значај и развој грађевинарства.-Просторно и урбанистичкопланирање.-Култура становања у: урбаним иуралним срединама, објектима заиндивидуално и колективностановање, распоред просторија,-Уређење стамбеног простора.-Кућне инсталације** 2. -Саобраћајни системи. -Саобраћајни објекти. -Управљање саобраћајном сигнализацијом.	□ Физика – механика и енергија □ Математика – технички прорачуни □ Информатика – 3Д моделирање □ Географија – енергетски ресурси □ Српски језик – презентација пројеката

	-Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају 3. Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. -Техничко цртање помоћу рачунара. -Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација 4. Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. -Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. -Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. -Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине -Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије 5. **Израда техничке документације.-Израда макете/ модела уграђевинарству, пољопривреди илимодела који користи обновљивеизворе**	

	енергије.-Представљање идеје, поступка изради решења производа.-Одређивање тржишне вредностипроизвода укључујући и оквирнупроцену трошкова. -- Представљањепроизвода и креирање дигиталиепрезентације	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Примењује правила безбедног рада у различитим ситуацијама. • Објашњава улогу технике у развоју друштва и заштити животне средине. • Правилно тумачи једноставну техничку документацију. • Користи дигиталне алате за претраживање, обраду и представљање података. • Разликује материјале према њиховим својствима и могућностима примене. • Планира и реализује једноставне пројектне задатке. • Самостално и одговорно користи алате и прибор. • Учествује у тимском раду и уважава мишљење других.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран
однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне
бољи увид у сопствена професионална интересовањаи поступа предузимљивои иницијативно.
Разред: 7
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	1. Животно и радно окружење	повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада;• повеже ергономију са здрављем и конфором људи при	6

		употреби техничких средстава;• анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине;• истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству;• повеже занимања у области производних техника и технологија са сопственим интересовањем;	
2.	Саобраћај	разликује врсте транспортних машина; • повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; • провери техничку исправност бицикла; • демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда;	6
3.	Техничка и дигитална писменост	•самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; • користи CAD технологију за креирање техничке документације; • образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; • управља моделима користећи рачунар; • објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; □ објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу	18
4.	Ресурси и производња	•самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; • користи CAD технологију за креирање техничке документације; • образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и	20

		макета; • управља моделима користећи рачунар; • објасни улогу основних компоненти рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; □ објасни улогу и значај вештачке интелигенције и примену у свакодневном животу	
5.	Конструкторско моделовање	самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; • изради производ у складу са принципима безбедности на раду; • тимски представи идеју, потупак израде и производ; • креира рекламу за израђен производ; • врши е-коресподенцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; • процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.)	22

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
□ Истраживачка настава □ Пројектно учење □ Практичан рад у радионици □ Презентације и дискусије □ Коришћење специјализованог софтвера	1. **• Појам, улога и развој машина и механизама.•Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде.•Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи.•Зависност очувања животне средине од технологије.•Професије (занимања) у области производних техника и технологија** 2. Машине спољашњег и унутрашњег транспорта.	□ Физика – механика и енергија □ Математика – технички прорачуни □ Информатика – 3Д моделирање □ Географија – енергетски ресурси □ Српски језик – презентација пројеката

	•Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). •Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају 3. •Специфичности техничких цртежа у машинству. •Ортогонално и просторно приказивање предмета. •Коришћење функција и алата програма за CAD. •Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. •Основне компоненте ИКТ уређаја. •Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса. •Вештачка интелигенција – појмови; примери технологија управљаних вештачком интелигенцијом 4. Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. •Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). •Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). •Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). •Елементи машина и механизама (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). •Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња.	

	•Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). •Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). •Моделовање погонских машина и/или школског мини робота 5. Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. •Самосталан/тимски рад на пројекту. •Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. •Реализација пројекта - израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. •Представљање идеје, поступака израде и производа. •Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. •Употреба електронске коресподенције са циљем унапређења производа. •Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. •Креирање рекламе за израђен производ.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Анализира значај техничких система у свакодневном животу. • Примењује знања из техничког цртања и израде техничке документације. • Користи дигиталне технологије за моделовање и пројектовање. • Објашњава принцип рада једноставних машина и механизама. • Повезује својства материјала са њиховом техничком применом. • Самостално израђује функционалне моделе и	

	прототипове. • Решава техничке проблеме применом стечених знања. • Презентује резултате пројектног рада користећи одговарајуће дигиталне алате.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета:Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовањаи поступа предузимљивои иницијативно
Разред: 8
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	1. Животно и радно окружење	Процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу; •анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи; •образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству; •повеже професије (занимања)у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима;	6
2.	Саобраћај	Упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним; □ разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима; □ користи доступне телекому	6

3.	Техничка и дигитална писменост	класификује компоненте ИКТ уређаја према намени; процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ; црта електричне шеме правилно користећи симболе; користи софтвере за симулацију рада електричних кола; састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса;	18
4.	Ресурси и производња	објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; разликује елементе кућне електричне инсталације; повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; користи мултиметар; анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; класификује електронске компоненте на основу намене; аргументује значај рециклаже електронских компоненти;	20
5.	Конструкторско моделовање	састави и управља једноставним школским роботом уз примену вештачке интелигенције; самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; креира документацију, развије и представи бизнис план производа; састави производ према осмишљеном решењу;	18

		□ састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; □ представи решење готовог производа/модела; □ процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
□ Пројектна и проблемска настава □ Истраживачки рад □ Практична примена знања □ Тимски рад □ Дигиталне презентације □ Израда и тестирање прототипова	1. • Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику • Електричнаинсталација – опасност и мерезаштите • Примена електричнихапарата и уређаја у домаћинству, штедњаенергије и енергетскаефикасност • Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике 2. Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике • Хибридна возила. • Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима • Основи телекомуникација 3. • Основне компоненте ИКТ уређаја • Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ • Основни симболи у електротехници • Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола • Израда и управљање електромеханичким	□ Физика – електротехника и енергија □ Математика – моделирање и анализа података □ Информатика – програмирање и роботика □ Хемија – материјали и технологије □ Географија – одрживи развој □ Српски језик – пословна комуникација и презентације

	моделом 4. Електроенергетски систем. •Производња, трансформација и пренос електричне енергије. •Обновљиви извори електричне енергије. •Електроинсталациони материјал и прибор. •Кућне електричне инсталације. •Састављање електричних кола •Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром. •Електричне машине. •Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству. •Основни електронике. •Рециклажа електронских компоненти. 5. Моделовање електричних машина и уређаја. • Огледи са електропанелима. • Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара. • Израда и коришћење једноставног школског робота управљаним вештачком интелигенцијом • Рад на пројекту: – израда производа/модела – управљање моделом – представљање производа/модела	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	• Примењује знања о савременим технологијама у практичним задацима. • Објашњава значај одрживог развоја и рационалног коришћења ресурса. • Користи различите дигиталне алате за пројектовање, моделирање и презентацију.	

	• Разуме основне принципе аутоматизације и роботике. • Самостално планира, реализује и вреднује пројектне активности. • Повезује знања из различитих наставних предмета приликом решавања проблема. • Одговорно доноси одлуке и процењује последице техничких решења. • Представља пројекат јасно, аргументовано и уз примену дигиталних технологија.

Наставници: Лидија Крсмановић , Јасна Цветковић, Никола Спиридоновић

3.15.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Целовити развој личности ученика. Развијање моторичких способности (снага, брзина, координација) кроз систематско вежбање. Усвајање неопходних знања о очувању здравља и стварање трајних навике за бављење физичком активношћу током целог живота.
Разред: 5.
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима и сагледа сопствени моторички напредак	6
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама - примени атлетске дисциплине у складу са правилима - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике - изведе усвојене елементе технике футсала - примени основна правила футсала - користи усвојене елементе технике футсала у игри - примени основне елементе тактике футсала у игри	66

		- учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике рукомета - примени основна правила рукомета - користи усвојене елементе технике рукомета у игри - примени основне елементе тактике рукомета у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике кошарке - примени основна правила кошарке - користи усвојене елементе технике кошарке у игри - примени основне елементе тактике кошарке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике одбојке - примени основна правила одбојке - користи усвојене елементе технике одбојке у игри - примени основне елементе тактике одбојке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу	
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Садржаји се реализују кроз све организационе облике рада, кроз све наставне области и теме, уз практичан рад и за то се не предвиђају посебни часови.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Атлетика	1. Атлетика: скок увис: прекорачном техником; техника истрајног трчања 2. Атлетика: скок увис: прекорачном техником ("маказе"); техника спринтерског трчања	биологија физика

	3. Атлетика: техника штафетног трчања (форма штафетних игара); спринтерско трчања-деонице од 30-50мАтлетика-штафета 4x100 4. Атлетика: спринтерско трчање (ниски старт)-деонице 30-50м; техника штафетног трчања 5. Атлетика: техника истрајног трчања 6. Атлетика: техника спринтерског трчања 7. Атлетика: спринтерско трчање деонице 30-50мАтлетика-бацање кугле 8. Атлетика: скок удаљ "згрчном " техником; спринтерско трчање-деонице 30-50м 9. Атлетика: скок удаљ"згрчном "техником; спринерско трчање-деонице 30-50м 10. Атлетика: скок увис прекорачном техником ("маказе"); истрајно трчање комбиновано са ходањемАтлетика-одељенско такмичење 11. Атлетика: истрајно трчање (континуирани метод) у трајању од 4мин 12. Атлетика: истрајно трчање (континуирани метод) у трајању од 6мин; припрема за крос 13. Атлетика: скок удаљ"згрчном"техником; спринтерско трчање-деонице 30-50м 14. Атлетика: скок удаљ "згрчном" техником; спринтерско трчање-деонице 30-50м 15. Атлетика: скок увис: прекорачном техником ("маказе"); истрајно трчање 16. Атлетика: скок увис,трчање-провера савладаности техника и стања моторичких способностиАтлетика-трчање преко препона	
Спортска гимнастика и ритмика	17. Спортска гимнастика: тле: шпрограм за 4 разред 18. Спортска гимнастика: прескок: (козлић): програм за 4 разред 19. Спортска гимнастика: тле: колут напред и назад; вага 20. Спортска гимнастика: тле: колут напред и колут назад; "мост" 21. Спортска гимнастика: тле: колут напред и назад; вага претклоном 22. Спортска гимнастика: прескок: разношка 23. Спортска гимнастика: прескок: разношка 24. Спортска гимнастика: тле: колут напред и колут назад; "мост" 25. Ритмика (девојчице) и плес: програм за 4 разред 26. Рукомет (дечаци): спортска игра 27. Ритмика (девојчице) и плес: вежбе без реквизита (плесни кораци);вежбе са реквизитима: вијача 28. Рукомет (дечаци): спортска игра	биологија музичка култура физика

	29. Ритмика (девојчице) и плес: кратки састави 30. Рукомет (дечаци): споиртска играГимнастика-вежба у партеру 31. Ритмика (девојчице) и плес: кратки састави-комбинације савладаних вежби 32. Рукомет (дечаци): спортска игра 33. Спортска гимнастика: тле: став о плећима ("свећа").став на шакама,колут напред и назад 34. Спортска гимнастика: тле: премет упором странце ("звезда"),"мост" заклоном; ниска греда 35. Споиртска гимнастика: ниска греда: кратки састави-комбинације савладаних вежби 36. Спортска гимнастика: ниска греда: кратки састави-комбинације савладаних вежби 37. Гимнастика-прескок,разношка 38. Спортска гимнастика: раношка 39. Гимнастички полигон 40. Спортска гимнастика: тле: став о плећима ("свећа"),став на шакама 41. Спортска гимнастика: прескок:разношка; ниска греда: кратки састави-комбинације савладаних вежби	
Основе тимских и спортских игара	42. Рукомет: елементи технике: вежбе контроле лопте,вођење 43. Рукомет: елементибтехнике: вођење лопте у месту и кретању 44. Рукомет: елементи технике: хватање и додавање лопте 45. Рукомет: елементи технике: хватање и додавање лопте у месту и кретању 46. Рукомет: елементи технике: бочни ("шасе") шут 47. Рукомет: елементи игре у одбрани и нападу 48. Рукомет: елементи технике: чеони шут 49. Рукомет: елементи технике: чеони шут 50. Рукомет: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 51. Рукомет: елементи технике: хватање и додавање лопте 52. Рукомет: елементи технике: вођење лопте (праволинијски и криволинијски) 53. Рукомет: елементи технике: вођење лопте 54. Рукомет: тактика – постављање зоне 6:0 55. Рукомет: елементи технике: скок шут у даљ 56. Рукомет: елементи технике скок шут у вис: игра 3:3 57. Рукомет: елементи технике: једнострука финта у "Јачу " страну; игра 4:4	биологија физика

	58. Рукомет: елементи технике: једнострука финта у "јачу " страну; игра 4:4 59. Рукомет: индивидуални елементи технике и тактике без лопте у фази напада 60. Рукомет: индивидуални елементи технике 61. Рукомет: примена свладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 62. Рукомет: елементи технике: бочни и чеони шут 63. Рукомет: елементи технике (контра-напад) 64. Рукомет: одељенско такмичење 65. Футсал: елементи технике: вођење и контрола лопте; спортска игра 66. Футсал: елементи технике: шутирање на гол и основе игре у нападу 67. Футсал: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 68. Футсал: спортска игра: одељенско такмичење	
Тестирања и мерења	69. Тестирање и мерење: процена телесног састава 70. Тестирање и мерење: процена гипкости и агилности 71. Тестирање и мерење: процена гипкости и агилности 72. Тестирање и мерење: процена мишићне снаге	биологија физика
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за учење Редовно и активно учествује у наставним активностима. Примењује усвојена знања и вештине у различитим моторичким задацима. Показује напредак у савладавању нових вежби и спортских активности. Самостално процењује сопствено постигнуће и напредак. 2. Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања. 3. Комуникација и сарадња Сарађује са вршњацима током тимских и групних активности. Поштује правила игре и договорене задатке. Показује толеранцију, уважава различитости и прихвата успех и неуспех. Конструктивно комуницира са наставником и ученицима. 4. Одговорно учешће у демократском друштву Поштује права и обавезе свих учесника у спортским активностима. Показује фер-плеј понашање. Прихвата различите улоге у тиму и групи.	

	Доприноси позитивној атмосфери током рада. 5. Естетичка компетенција Изводи покрете складно, ритмично и координисано. Учествује у активностима које развијају осећај за покрет, ритам и држање тела. Показује интересовање за различите облике физичког вежбања и спорта. 6. Предузимљивост и оријентација ка постигнућима Поставља личне циљеве у вежбању. Испољава упорност у савладавању моторичких задатака. Прихвата изазове примерене својим могућностима. Показује иницијативу у организацији и реализацији активности. 7. Дигитална компетенција (у складу са узрастом) Користи дигиталне садржаје за информисање о физичкој активности и здрављу. Прати и бележи резултате вежбања уз подршку наставника. Одговорно користи дигиталне уређаје и информације везане за спорт и здравље. Општи показатељи успешности Редовност и активност на часовима. Развој моторичких способности. Правилно извођење вежби. Поштовање правила и мера безбедности. Развијање позитивног односа према физичком вежбању. Сарадња, дисциплина и фер-плеј понашање. Остваривање личног напретка у односу на почетно стање.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Целовити развој личности ученика. Развијање моторичких способности (снага, брзина, координација) кроз систематско вежбање. Усвајање неопходних знања о очувању здравља и стварање трајних навике за бављење физичком активношћу током целог живота.

Разред: 6.
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама	6

		- упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима и сагледа сопствени моторички напредак	
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама - примени атлетске дисциплине у складу са правилима - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике - изведе усвојене елементе технике футсала - примени основна правила футсала - користи усвојене елементе технике футсала у игри - примени основне елементе тактике футсала у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике рукомета - примени основна правила рукомета - користи усвојене елементе технике рукомета у игри - примени основне елементе тактике рукомета у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике кошарке - примени основна правила кошарке - користи усвојене елементе технике кошарке у игри - примени основне елементе тактике кошарке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике одбојке - примени основна правила одбојке - користи усвојене елементе технике одбојке у игри - примени основне елементе тактике одбојке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу	66

3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Садржаји се реализују кроз све организационе облике рада, кроз све наставне области и теме, уз практичан рад и за то се не предвиђају посебни часови.

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Атлетика	1 Атлетика: скок увис: опкорачном техником 2 Атлетика: техника штафетног трчања; скок увис опкорачном техником 3 Атлетика: техника штафетног трчања; спринтерско трчање-донице до 50мА 4 Атлетика: скок увис: опкорачном техником; истрајно трчање (високи старт) комбиновано са ходањем 5 Атлетика: техника штафетног трчања; спринтерска ттрчања 6 Атлетика: техника истрајног трчања 7 Атлетика: техника спринтерског трчања 8 Атлетика: скок удаљ техником "увинућа"; спринтерско трчање-деонице до 50м 9 Базични спортови 10 Атлетика: скок удаљ техником "увинућа"; спринтерско трчање-деонице до 50м; штафетно трчање 11 Атлетика: скок увис опкорачном техником; истрајно трчање,комбиновано са ходањем 12 Атлетика. истрајно трчање (континуирани метод) у трајању од 7мин 13 Атлетика скок удаљ техником "увинућа"; спринтерско трчање-деонице до 50м; штафетно трчање 14 Атлетика: скок увис,трчање-провера савладаности техника и стања моторичких способности 15 Атлетика : скок увис,трчање-провера савладаности техника и стања моторичких способности	биологија физика
Спортска гимнастика и ритмика	16 Спортска гимнастика: тле: програм за 5 разред 17 Спортска гимнастика: прескок (козлић): програм за 5 разред 18 Спортска гимнастика: тле: два повезана колута напред,колут напред летећи,"свећа" 19 Спортска гимнастика: тле: став на глави; став на шакама; премет упором странце	биологија музичка култура физика

	20 Спортска гимнастика: тле: два повезана колута напред,колут напред летећи 21 Спортска гимнастика: прескок: згрчка 22 Спортска гимнастика: прескок: згрчка 23 Спортска гимнастика: тле: колут напред и колут назад,колут напред летећи 24 Ритмика (девојчице) и плес: програм за 5 разред 25 Ритмика (девојчице) и плес: вежбе без реквизита (плесни кораци); вежбе са реквизитима: вијача 26 Ритмика (девојчице) и плес: вежбе са реквизитима: вијача 27 Ритмика (девојчице) и плес: кратки састави-комбинације савладаних вежби 28 Спортска гимнастика: тле: колут напред и назад; став на шакама; ниска греда 29 Спортска гимнастика: тле: колут напред летећи преко препреке; два повезана премета упором странце;ниска греда 30 Спортска гимнастика: ниска греда:кратки састави-комбинације савладаних вежби ; тле:кратки састави 31 Спортска гимнаастика: ниска греда (девојчице):кратки састави-комбинације савладаних вежби 32 Гимнастички полигон (обрађени програмски садржаји) 33 Спортска гимнастика: прескок: разношка и згрчка 34 Спортска гимнастика: прескок: разношка и згрчка 35 Спортска гимнастика: прескок: разношка и згрчка:ниска греда: кратки састави-комбинације савладаних вежби 36 Спортска гимнастика: прескок: разношка и згрчка ; ниска греда: кратки састави-комбинације савладаних вежби	
Основе тимских и спортских игара	37 Кошарка: елементи технике: вођење лопте у месту и кретању 38 Кошарка: елементи технике: вођење лопте у месту и кретању 39 Кошарка: елементи технике: хватање и додавање лопте 40 Кошарка: елементи технике: хватање и додавање лопте у месту и кретању 41 Кошарка: елементи технике: шутирање полагањем из двокорака 42 Кошарка: елементи техгнике: шутирање полагањем из двокорака	биологија физика

	43 Кошарка: елементи технике: шутирање полагањем из двокорака 44 Кошарка: елементи технике: шут из места,скок-шут 45 Кошарка: елементи технике: шут из места,скок-шут 46 Кошарка: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 47 Кошарка: елементи технике: хватање и додавање лопте,вођење,шутирање 48 Кошарка: елементи технике: вођење лопте (праволинијски и криволинијски) 49 Кошарка: елементи технике: вођење лопте (праволинијски и криволинијски) 50 Кошарка: елементи технике: хватање и додавање лопте 51 Кошарка: елементи технике: пивотирање,демаркирање,финтирање игра 3:3 52 Кошарка: елементи технике: пивотирање,демаркирање,финтирање,игра 3:3 53 Кошарка: елементи технике: пивотирање,демаркирање,финтирање;игра 3:3 54 Кошарка: повезивање елемената технике у акционе целине 55 Кошарка: повезивање елемената технике у акционе целине; игра 4:4 56 Кошаркашки полигон 57 Кошарка: елементи групне тактике-сарадња два и три играча у контранападу 58 Кошарка: елементи групне тактике-сарадња два и три играча у позиционој игри и контранападу 59 Кошарка: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 60 Кошарка: одељенско такмичење 61 Кошаркашко-атлетски полигон 62 Кошарка: елементи технике: шутирање полагањем из двокорака,шут из места 63 Кошарка: елементи технике: шутирање полагањем из двокорака 64 Кошарка: полагање из двокорака у "јачу" страну 65 Футсал: елементи технике 66 Футсал: елементи технике 67 Рукомет: елементи технике: шутирање (скок-шут увис и удаљ)	

	68 Рукомет: елементи технике: шутирање (скок-шут увис и удаљ)	
Тестирања и мерења	69 Тестирање и мерење: Процена телесног састава 70 Тестирање и мерење: процена гипкости и агилности 71 Тестирање и мерење: процена телесног састава 72 Тестирање и мерење: процена гипкости и агилности	биологија физика
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за учење Редовно и активно учествује у наставним активностима. Примењује усвојена знања и вештине у различитим моторичким задацима. Показује напредак у савладавању нових вежби и спортских активности. Самостално процењује сопствено постигнуће и напредак. 2. Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања. 3. Комуникација и сарадња Сарађује са вршњацима током тимских и групних активности. Поштује правила игре и договорене задатке. Показује толеранцију, уважава различитости и прихвата успех и неуспех. Конструктивно комуницира са наставником и ученицима. 4. Одговорно учешће у демократском друштву Поштује права и обавезе свих учесника у спортским активностима. Показује фер-плеј понашање. Прихвата различите улоге у тиму и групи. Доприноси позитивној атмосфери током рада. 5. Естетичка компетенција Изводи покрете складно, ритмично и координисано. Учествује у активностима које развијају осећај за покрет, ритам и држање тела. Показује интересовање за различите облике физичког вежбања и спорта. 6. Предузимљивост и оријентација ка постигнућима Поставља личне циљеве у вежбању. Испољава упорност у савладавању моторичких задатака. Прихвата изазове примерене својим могућностима. Показује иницијативу у организацији и реализацији активности. 7. Дигитална компетенција (у складу са узрастом) Користи дигиталне садржаје за информисање о физичкој активности и здрављу. Прати и бележи резултате вежбања уз подршку наставника.	

	Одговорно користи дигиталне уређаје и информације везане за спорт и здравље. Општи показатељи успешности Редовност и активност на часовима. Развој моторичких способности. Правилно извођење вежби. Поштовање правила и мера безбедности. Развијање позитивног односа према физичком вежбању. Сарадња, дисциплина и фер-плеј понашање. Остваривање личног напретка у односу на почетно стање.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Целовити развој личности ученика. Развијање моторичких способности (снага, брзина, координација) кроз систематско вежбање. Усвајање неопходних знања о очувању здравља и стварање трајних навике за бављење физичком активношћу током целог живота.

Разред: 7
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 102

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима и сагледа сопствени моторички напредак	6
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама - примени атлетске дисциплине у складу са правилима - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике - изведе усвојене елементе технике футсала - примени основна правила футсала - користи усвојене елементе технике футсала у игри - примени основне елементе тактике футсала у игри	96

		- учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике рукомета - примени основна правила рукомета - користи усвојене елементе технике рукомета у игри - примени основне елементе тактике рукомета у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике кошарке - примени основна правила кошарке - користи усвојене елементе технике кошарке у игри - примени основне елементе тактике кошарке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике одбојке - примени основна правила одбојке - користи усвојене елементе технике одбојке у игри - примени основне елементе тактике одбојке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу	
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Садржаји се реализују кроз све организационе облике рада, кроз све наставне области и теме, уз практичан рад и за то се не предвиђају посебни часови.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Атлетика	1. Атлетика-ниски старт и трчање на кратке стазе	биологија физика

	2. Атлетика-ниски старт и трчање на кратке стазе 3. Атлетика-високи старт и трчање на дуге стазе 4. Атлетика-штафета 4x100 5. Атлетика-штафета 4x100 6. Атлетика-штафета 4x100 7. Атлетика-бацање кугле 8. Атлетика-бацање кугле 9. Атлетика-бацање кугле 10. Атлетика-скок у даљ 11. Атлетика-скок у даљ 12. Атлетика-скок у даљ 13. Атлетика-одељенско такмичење 14. Атлетика-трчање на кратке стазе 15. Атлетика-трчање на кратке стазе 16. Атлетика-трчање на дуге стазе 17. Атлетика-трчање на дуге стазе 18. Атлетика-штафета 4x100 метара 19. Атлетика-штафета 4x100 метара 20. Атлетика-трчање преко препона 21. Атлетика-трчање преко препона 22. Атлетика-трчање преко препона 23. Атлетика-бацање кугле 24. Атлетика-бацање кугле 25. Атлетика-бацање кугле 26. Атлетика-провера пређених елемената	
Спортска гимнастика и ритмика	27. Гимнастика-колут напред 28. Гимнастика-колут напред 29. Гимнастика-колут назад 30. Гимнастика-колут назад 31. Гимнастика-став на шакама 32. Гимнастика-став на шакама 33. Гимнастика-став на шакама 34. Гимнастика-премет странце 35. Гимнастика-премет странце 36. Гимнастика-премет странце 37. Гимнастика-вежба у партеру 38. Гимнастика-вежба у партеру 39. Гимнастика-прескок,згрчка 40. Гимнастика-прескок,згрчка 41. Гимнастика-прескок,згрчка 42. Гимнастика-прескок,разношка 43. Гимнастика-прескок,разношка 44. Гимнастика-прескок,разношка 45. Ритмика-вијача,галопи,дечији и мачији скок 46. Ритмика-вијача,галопи,дечији и мачији скок 47. Ритмика-вијача,галопи,дечији и мачији скок 48. Ритмика-вијача,далековисоки скок 49. Ритмика-вијача,далековисоки скок 50. Ритмика-вијача,далековисоки скок	биологија музичка култура физика

	51. Ритмика-вијача,вежба	
Основе тимских и спортских игара	52. Одбојка-одбијање лопте прстима 53. Одбојка-одбијање лопте чекићем 54. Одбојка-одбијање лопте чекићем и прстима 55. Одбојка-одбијање лопте чекићем и прстима 56. Одбојка-школски сервис 57. Одбојка-школски сервис 58. Одбојка-игра преко мреже 59. Одбојка-игра преко мреже 60. Одбојка-игра преко мреже са задацима 61. Одбојка-тенис сервис 62. Одбојка-тенис сервис 63. Одбојка-сервис и пријем сервиса 64. Одбојка-сервис и пријем сервиса 65. Одбојка-провера пређених елемената 66. Одбојка-сервис и пријем сервиса 67. Одбојка-сервис и пријем сервиса 68. Одбојка-тактика игре,зона 6-0 69. Одбојка-игра преко мреже са задацима 70. Одбојка-игра преко мреже са задацима 71. Одбојка-тактика,игра у систему 5-1 72. Одбојка-игра преко мреже са задацима 73. Одбојка-игра преко мреже 74. Одбојка-тактика,игра у систему 4-2 75. Одбојка-игра преко мреже са задацима 76. Одбојка-игра преко мреже са задацимаРукомет: елементи технике: вођење лопте,хватање и додавање,шутирање 77. Рукомет: елементи технике: шутирање; елементи групне и колективне тактике 78. Рукомет: елементи технике: финтирање 79. Рукомет: елементи групне и колективнњ тактике 80. Рукомет: елементи технике: бочни шут са отклоном 81. Рукомет: елементи групне и колективне тактике 82. Рукомет: елементи колективне и групне тактике 83. Рукомет: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 84. Рукомет: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 85. Рукомет: спортска игра: одељенско такмичењеКошарка: повезивање елемената технике у акционе целине; игра 4:4 86. Кошарка: елементи групне тактике-сарадња два и три играча 87. Кошарка: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спшортској игри	биологија физика

	88. Кошарка: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 89. Кошарка: спортска игра: одељенско такмичење 90. Кошарка: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 91. КошаркашкиполигонФутсал: елементи технике: вођење и контрола лопте; спортска игра 92. Футсал: елементи технике: шутирање на гол и основе игре у нападу 93. Футсал: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 94. Футсал: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 95. Футсал: спортска игра: колективна игра у одбрани и нападу 96. Футсал: спортска игра: колективна игра у одбрани и нападу 97. Футсал: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 98. Футсал: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 99. Футсал: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри(елементи колективне тактике) 100. Футсал: спортска игра: одељенско такмичење 101. Бадминтон-сервис 102. Бадминтон-игра 1 на 1 103. Бадминтон-игра у паровима	
Тестирања и мерења	104. Мерење моторичких способности-брзина,трчање на 30 метара 105. Мерење моторичких способности-издржљивост,трчање на 600 метара 106. Мерење моторичких способности-снага,склекови 107. Тестирање и мерење: Процена гипкости и агилности 108. Тестирање и мерење: Процена мишићне снаге	биологија физика
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за учење Редовно и активно учествује у наставним активностима. Примењује усвојена знања и вештине у различитим моторичким задацима. Показује напредак у савладавању нових вежби и спортских активности. Самостално процењује сопствено постигнуће и напредак. 2. Одговоран однос према здрављу	

	Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања. 3. Комуникација и сарадња Сарађује са вршњацима током тимских и групних активности. Поштује правила игре и договорене задатке. Показује толеранцију, уважава различитости и прихвата успех и неуспех. Конструктивно комуницира са наставником и ученицима. 4. Одговорно учешће у демократском друштву Поштује права и обавезе свих учесника у спортским активностима. Показује фер-плеј понашање. Прихвата различите улоге у тиму и групи. Доприноси позитивној атмосфери током рада. 5. Естетичка компетенција Изводи покрете складно, ритмично и координисано. Учествује у активностима које развијају осећај за покрет, ритам и држање тела. Показује интересовање за различите облике физичког вежбања и спорта. 6. Предузимљивост и оријентација ка постигнућима Поставља личне циљеве у вежбању. Испољава упорност у савладавању моторичких задатака. Прихвата изазове примерене својим могућностима. Показује иницијативу у организацији и реализацији активности. 7. Дигитална компетенција (у складу са узрастом) Користи дигиталне садржаје за информисање о физичкој активности и здрављу. Прати и бележи резултате вежбања уз подршку наставника. Одговорно користи дигиталне уређаје и информације везане за спорт и здравље. Општи показатељи успешности Редовност и активност на часовима. Развој моторичких способности. Правилно извођење вежби. Поштовање правила и мера безбедности. Развијање позитивног односа према физичком вежбању. Сарадња, дисциплина и фер-плеј понашање. Остваривање личног напретка у односу на почетно стање.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Целовити развој личности ученика. Развијање моторичких способности (снага, брзина, координација) кроз систематско вежбање. Усвајање неопходних знања о

очувању здравља и стварање трајних навике за бављење физичком активношћу током целог живота.

Разред: 8.
Недељни фонд часова: 3
Годишњи фонд часова: 102

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- одабере и примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и другим ситуацијама - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања са референтним вредностима и сагледа сопствени моторички напредак	6
2.	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	- примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим ситуацијама - примени атлетске дисциплине у складу са правилима - развија своје физичке способности применом вежбања из атлетике - изведе усвојене елементе технике футсала - примени основна правила футсала - користи усвојене елементе технике футсала у игри - примени основне елементе тактике футсала у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике рукомета - примени основна правила рукомета - користи усвојене елементе технике рукомета у игри - примени основне елементе тактике рукомета у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - изведе усвојене елементе технике кошарке - примени основна правила кошарке - користи усвојене елементе технике кошарке у игри - примени основне елементе тактике кошарке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима	96

		- изведе усвојене елементе технике одбојке - примени основна правила одбојке - користи усвојене елементе технике одбојке у игри - примени основне елементе тактике одбојке у игри - учествује на унутародељењским такмичењима - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - примени вежбања из гимнастике за развој физичких способности - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу	
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Садржаји се реализују кроз све организационе облике рада, кроз све наставне области и теме, уз практичан рад и за то се не предвиђају посебни часови.	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Атлетика	1. Уводни час 2. Атлетика-трчање на кратке стазе 3. Атлетика-трчање на кратке стазе 4. Атлетика-трчање на дуге стазе 5. Атлетика-трчање на дуге стазе 6. Атлетика-штафета 4x100 7. Атлетика-штафета 4x100 8. Атлетика-бацање кугле 9. Атлетика-бацање кугле 10. Атлетика-скок у даљ 11. Атлетика-скок у даљ 12. Атлетика-скок у вис 13. Атлетика-скок у вис 14. Атлетика-истрајно трчање 15. Атлетика-истрајно трчање 16. Атлетика-истрајно трчање и припрема за крос 17. Атлетика-истрајно трчање и припрема за крос 18. Атлетика-крос 19. Атлетика-крос 20. Атлетика-скок у вис 21. Атлетика-скок у вис 22. Атлетика-скок у вис,одељенско такмичење 23. Атлетика-бацање кугле 24. Атлетика-бацање кугле	биологија физика

	25. Атлетика-бацање кугле,одељенско такмичење	
Спортска гимнастика	1. Гимнастика-колут напред 2. Гимнастика-колут напред 3. Гимнастика-колут назад 4. Гимнастика-колут назад 5. Гимнастика-став на шакама 6. Гимнастика-став на шакама 7. Гимнастика-премет странце 8. Гимнастика-премет странце 9. Гимнастика-прескок,разношка 10. Гимнастика-прескок,разношка 11. Гимнастика-прескок,згрчка 12. Гимнастика-прескок,згрчка 13. Гимнастика-гимнастички полигон 14. Гимнастика-гимнастички полигон 15. Гимнастика-провера пређених елемената 16. Гимнастика-провера пређених елементатаХодање на ниској греди у успону, напред, назад и са чучњем	биологија музичка култура физика
Плес и ритмика	1. Усвајање технике извођења скокова из места 2. Прескакање вијаче у пару 3. Прескакање вијаче (два суножна поскока с међупоскоком) 4. Прескакање кратке вијаче 5. Кружење с лоптом у чеоној и бочној равни а обе и једном руком 6. Вежбе с лоптом 7. Вежбе с лоптом 8. Суножни одскок и доскок на повишену површину 9. Суножни одскок и доскок на повишену површину 10. Бацање и хватање у задатом ритму у месту и кретању 11. Бацање и хватање у задатом ритму у месту и кретању 12. Плесни корак – кореографија 13. Плесни корак – кореографија	музичка култура
Основе тимских и спортских игара	1. Кошарка-вођење лопте 2. Кошарка-вођење лопте 3. Кошарка- техника хватања и додавања лопте 4. Кошарка-техника хватања и додавања лопте 5. Кошарка-пивотирање 6. Кошарка-пивотирање 7. Кошарка-двокорак 8. Кошарка-двокорак 9. Кошарка-скок шут	биологија физика

	10. Кошарка-скок шут 11. Кошарка-финте и дриблинзи 12. Кошарка-финте и дриблинзи 13. Кошарка-игра на два коша 14. Кошарка-провера пређених елемената 15. Кошарка-игра на два коша 16. Кошарка-игра на један кош,одељенско такмичење 17. Одбојка-одбијање лопте прстима 18. Одбојка-одбијање лопте прстима 19. Одбојка-одбијање лопте чекићем 20. Одбојка-одбијање лопте чекићем 21. Одбојка-одбијање лопте прстима и чекићем 22. Одбојка-чекић сервис 23. Одбојка-чекић сервис 24. Одбојка-тенис сервис 25. Одбојка-тенис сервис 26. Одбојка-игра преко мреже са задацима 27. Одбојка-зона 6-0 28. Одбојка-зона 6-0 29. Одбојка-зона 5-1 30. Одбојка-зона 5-1 31. Одбојка-зона 4-2 32. Одбојка-зона 4-2 33. Одбојка-игра преко мреже 34. Одбојка-игра преко мреже 35. Футсал: елементи технике: вођење и контрола лопте;спортска игра 36. Футсал: елементи технике: шутирање на гол и основе игре у нападу 37. Футсал: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 38. Футсал: примена савладаних техничко-тактичких елемената у спортској игри 39. Футсал: спортска игра: колективна игра у одбрани и нападу 40. Футсал: спортска игра: колективна игра у одбрани и нападу 41. Футсал: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри 42. Футсал: даље усавршавање техничко-тактичких елемената у спортској игри	
Полигони	1. Полигон у складу с реализованим моторичким садржајима 2. Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима 3. Штафетне игре за развијање спретности и брзине 4. Полигон	биологија физика

	5. Мерења	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	1. Компетенција за учење Редовно и активно учествује у наставним активностима. Примењује усвојена знања и вештине у различитим моторичким задацима. Показује напредак у савладавању нових вежби и спортских активности. Самостално процењује сопствено постигнуће и напредак. 2. Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања. 3. Комуникација и сарадња Сарађује са вршњацима током тимских и групних активности. Поштује правила игре и договорене задатке. Показује толеранцију, уважава различитости и прихвата успех и неуспех. Конструктивно комуницира са наставником и ученицима. 4. Одговорно учешће у демократском друштву Поштује права и обавезе свих учесника у спортским активностима. Показује фер-плеј понашање. Прихвата различите улоге у тиму и групи. Доприноси позитивној атмосфери током рада. 5. Естетичка компетенција Изводи покрете складно, ритмично и координисано. Учествује у активностима које развијају осећај за покрет, ритам и држање тела. Показује интересовање за различите облике физичког вежбања и спорта. 6. Предузимљивост и оријентација ка постигнућима Поставља личне циљеве у вежбању. Испољава упорност у савладавању моторичких задатака. Прихвата изазове примерене својим могућностима. Показује иницијативу у организацији и реализацији активности. 7. Дигитална компетенција (у складу са узрастом) Користи дигиталне садржаје за информисање о физичкој активности и здрављу. Прати и бележи резултате вежбања уз подршку наставника. Одговорно користи дигиталне уређаје и информације везане за спорт и здравље. Општи показатељи успешности Редовност и активност на часовима. Развој моторичких способности. Правилно извођење вежби. Поштовање правила и мера безбедности. Развијање позитивног односа према физичком вежбању.	

	Сарадња, дисциплина и фер-плеј понашање. Остваривање личног напретка у односу на почетно стање.

3.16.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЛИКОВНА КУЛЛТУРА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетске критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.
Разред: Пети
Недељни фонд часова:2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1	Увод у програм	Ученик: -је упознат са програмом и планом реализације часова ликовне уметности; -разуме значај ликовне културе у образовању и свакодневици	6
2	Ритам	Ученик: - описује ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; -гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; - користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; -разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; - прави, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; - исказује своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност.	10
3	Наслеђе	- познаје одређене уметничке епохе - разуме уметничко стваралаштво Грка, Римљана и других старих цивилизација;	15

		-свој рад пореди и описује кроз различите периоде уметничког наслеђа; - исказује своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност.	
4	Линија	Ученик: - описује линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; - гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; - користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; -црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра, у групи, како је учио/ учила о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - исказује своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности.	14
5	Облик	Ученик: -пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; -гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - зна да наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком;	22
6	Споразумевање	Ученик: -пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; -изражава исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације;	4

		-објашњава зашто је наслеђе културе важно.	
7	Научили смо	Ученик: -разуме и описује ликовне елементе и ликовно стваралаштво одређених епоха; -описује свој рад и анализира свој и радове других; -примењује уметност у свакодневном животу.	1

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -демонстрација ликовних техника -анализа	**Увод у програм** значај ликовне културе Руковање материјалом и прибором и држање прибора за цртање Композиција: ликовни елементи	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Ритам** Функција ритма у природи, свакодневном животу и уметности Врсте ритма Пејзаж Ритам у грађи и текстури облика Научили смо	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -посматрање репродукција уметничких дела; -практични рад; -анализа	**Наслеђе** Уметност праисторије Праисторијско наслеђе у Србији Уметност Месопотамије Уметност старог Египта Облици у српској уметности Уметност старе Грчке Уметност старог Рима Музеји и археолошка налазишта у Србији	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема

-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -посматрање репродукција уметничких дела; -практични рад; -анализа	**Линија** Цртачки материјали, прибор, технике и средства Врсте цртежа Врсте и карактер линија Контура и контурна линија Текстура и текстурна линија Грађа облика и структурна линија Научили смо	-Компетенције за целоживотно учење -Естетичке компетенције -Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; - истраживачки рад; -посматрање репродукција уметничких дела; -практични рад; -анализа	**Облик** Облици у природи и око нас Поза, покрет, кретање, смер Мртва природа Портрет и аутопортрет Вајарски материјали и технике Преобликовање Сликарске технике Планови и врсте композиција према распореду елемената Груписање облика Стилизовање облика и орнамент Научили смо	-Компетенције за целоживотно учење -Естетичке компетенције -Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -посматрање -практични рад; -анализа	**Споразумевање** Врсте споразумевања Знак и симбол	-Компетенције за целоживотно учење -Естетичке компетенције -Комуникација -Решавање проблема
-разговор;	**Научило смо** Научили смо	-Компетенције за

-повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -посматрање репродукција уметничких дела; -практични рад; -анализа		целоживотно учење -Решавање проблема -Естетичке компетенције -Комуникација
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	- Ликовно изражавање ученика кроз различите технике; -Препознавање ликовних елемената и њихових одлика; -Естетско опажање и описивање ликовних радова и дела; -Примена знања и вештина у новим задацима и свакодневном животу; - Комуникација, сарадња и поштовање и идеја других ученика,	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЛИКОВНА КУЛЛТУРА</u>
ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ рада у настави ликовне културе јесте да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером наставног предмета.

Разред: Шести
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод у програм	По завршетку активности ученик: -је упознат са предметом ликовна култура; -познаје програм и начин реализације предметних тема -разуме значај уметности у свакодневном животу	1
2.	Боја	. По завршетку активности ученик ће бити у стању да: -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; користи изражајна својства боја у ликовном раду; -познаје различите сликарске материјале и технике; -користи изражајна својства комплементарних боја у ликовном раду;	12

		-разматра сам и са другима шта и како је учио и где та знања може применити; -изражава своје замисли одабраном ликовном техником; -примени стечена знања и доживљена искуства на новим задацима; -истражује односе ликовних елемената; -разуме улогу боја у свакодневном животу и њихово деловање на човека; -експериментише и користи ликовна својства различитих тонова боја; -разуме утицај светлости на изглед предмета; -изражава своје замисли одабраном ликовном техником; -Опише естетски доживљај простора и дизајна употребних предмета; -повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј.	
3.	Наслеђе	По завршетку активности ученик: -познаје културно наслеђе Србије; -уме да наведе познате музеје у Србији, споменике и паркове -анализира уметност некада и сада.	8
4.	Научили смо	Ученик: -зна поделу боја и користи успешно боје; -разликује текстуре и уме да их представи у ликовним техникама; -разуме простор у ликовној уметности; -познаје значај и анализира уобразиљу у ликовним радовима	4
5.	Комуникација	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: - идентификује теме у одабраним уметничким делима и разуме значај маште и способности имагинације. - изрази своје замисли одабраном ликовном техником	2
6.	Текстура	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: -уочава и разликује површине и текстуре; -описује тактилни доживљај; -уочава различите текстуре у делима природе и човека; -користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; -прави разноврсне текстуре на различитим подлогама или облицима;	4

		-прави разноврсне текстуре линијама материјалом по избору или у апликативном програму; -користи изражајна средства боје у изради текстуре; -прави различите текстуре на тродимензионалном облику; -користи усвојене информације у стварању ликовног дела; -разматра са другима шта је учио и како то да представи визуелном поруком;	
7.	Уобразиља	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: -описује и разуме уобразиљу у ликовним и другим уметностима; -да развија сазнања о улози маште-уобразиље у уметничком стваралаштву. -анализира уметничка дела	3
8.	Простор	По завршетку активности ученик ће бити у стању да: -описује естетски доживљај простора; -обликује простор у коме живи користећи стечена знања из дизајна; -обликује самостално, или у сарадњи с другима употребне предмете; -постави изложбу радова; -користи информације за стваралачки рад	2

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -анализа	**Увод у програм** Увод у програм	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Боја** Светлост и опажање боја Пигментне боје: подела и мешање боја Хроматске и ахроматске боје Тон, валер, интензитет Контраст хладних и топлих боја Комплементарни парови	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација

	Дејство боја на посматрача Боја у сликарству Боја у графици Боја у скулптури Боја у керамици Боја у дизајну	-Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Наслеђе** Музеји и експонати Културна добра Музеји у Србији Уметност некад и сад Знаменити уметници и њихова дела Знамените грађевине и паркови у Србији Знаменити споменици у Србији Необична уметничка остварења	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Научили смо** Научили смо Научили смо Научили смо Научили смо	- Компетенције за целоживотно учење -Естетичке компетенције - Комуникација •Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Комуникација** Садржај уметничких дела Тумачење садржаја уметничког дела	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Текстура** Врсте текстура Ритам и текстура Текстура у сликарству и вајарству Имагинарна текстура	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација - Решавање проблема
-разговор;	**Уобразиља**	

-повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	Машта, снови и митови у уметности Реални облици у нереалним односима Трансформација облика	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација - Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Простор** Амбијент Уређење школског простора	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација -Решавање проблема
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	- Ликовно изражавање ученика кроз различите технике; -Препознавање ликовних елемената и њихових одлика; -Естетско опажање и описивање ликовних радова и дела; -Примена знања и вештина у новим задацима и свакодневном животу; - Комуникација, сарадња и поштовање и идеја других ученика,	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЛИКОВНА КУЛЛТУРА</u>
СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетске критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Разред: Седми
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Простор и композиција	Ученици:	17

		-обогаћују искуства и знања о ликовној композицији, простору односима ликовних елемената; -компонују више ликовних целина; -умеју да компонују величине у простору и равнотежу боја у простору; - развијају осећај за равнотежу облика и масе у простору; -разумеју и примењују понављање и степеновање у ликовној композицији; -развијају знања и вештине о контрасту, светлини у одређеном простору; -разумеју сродност ликовних вредности; -умеју да изврше естетску анализу ликовних композиција; -упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.	
2.	Научили смо	Ученици : - се упознају са уметношћу и композицијом и простором; - разумеју елементе комуникације и успешно их користе, - повезују и схватају примену савремене технологије и уметности. - познају теме и митове у уметности и историји Србије.	5
3.	Наслеђе	Ученици: -анализирају и познају простор у уметничким делима - разумеју композицијска начела -схватају ликовне елементе у простору	1
4.	Комуникација	Ученици: - користе и размеју зналај и развој фотографије; - упознју анимацију и анализирају - познају теме и митове кроз историју уметности Србије - знају шта је аутопортрет и селфи	10
5.	Уметност око нас	Ученици: -познају уметничка занимања, именују их и познају продукте тих занимања -разумеју повезаност и узајамну зависност развоја технологије и уметности	3

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције

-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Простор и композиција** Композиција Композиција линија Дејство боја на посматрача Композиција боја Равнотежа Контраст Понављање и степеновање Композиција облика Стилизовање, орнамент и симетрија Арабеска Пропорције главе Пропорције тела Простор и пропорције Перспектива-основни појмови Линеарна перспектива Атмосферска перспектива Колористичка перспектива	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Комуникација Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Научили смо** Научили смо Научили смо Научили смо Научили смо	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Комуникација Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Наслеђе** Простор у уметничким делима	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Комуникација Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Комуникација** Теме и мотиви Историјске теме Религијске теме Митолошке теме Теме и мотиви у уметности Србије	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Комуникација

	Оригинал, копија, плагијат Фотографија: садржај фотографије Аутопортрет и селфи Анимација Стори борд	Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Уметност око нас** Уметничка занимања и продукти Савремена технологија и уметност	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Комуникација Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика - Ликовно изражавање ученика кроз различите технике; -Препознавање ликовних елемената и њихових одлика; -Естетско опажање и описивање ликовних радова и дела; -Примена знања и вештина у новим задацима и свакодневном животу; - Комуникација, сарадња и поштовање и идеја других ученика,	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ЛИКОВНА КУЛЛТУРА</u>
ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.
Разред: Осми
Недељни фонд часова:1
Годишњи фонд часова:34

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Композиција	Ученици: -обогаћују	20

		искуства и знања о ликовној композицији, простору и односима ликовних елемената; -компонују више ликовних целина;	
2.	Пропорције и перспектива	Ученици: - упознају појам и значај пропорција; - упознају основне елементе ликовне организације и припреме за самостално и колективно преобликовање одређеног простора	5
3.	Наслеђе	Ученици: -обогаћују искуства и знања о ликовној уметности и посебно о културном наслеђу у Србији; -разумеју сродност ликовних вредности; -умеју да изврше естетску анализу ликовних композиција; -упознају вредности споменика културе и своју културну баштину.	4
4.	Комуникација	Ученици: - се упознају са мотивима, персонигикацијом, алегоријом; - разумеју улогу симбола стварају различите видове визуелне комуникације.	5

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Композиција** Ликовна композиција Елементи и принципи компоновања Врсте композиција према положају елемената Компоновање Компоновање Ритам Ритам Доминанта Доминанта Равнотежа Равнотежа Хармонија Хармонија Контраст Градација Јединство	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација - Решавање проблема

	Јединство Примена принципа Примена принципа Примена принципа	
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Пропорције и перспектива** Пропорције Пропорције Перспектива Перспектива Перспектива	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација - Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Наслеђе** Значај наслеђа Заштита и обнова наслеђа Уметност у Србији Уметност у Србији	-Компетенције за целоживотно учење - Естетичке компетенције - Комуникација - Решавање проблема
-разговор; -повезивање свакодневног живота и предмета ликовне културе; -практични рад; -индивидуални рад; -анализа	**Комуникација** Теме и мотиви Персонификација и алегорија Симболи Декодирање слике Декодирање слике	-Компетенције за целоживотно учење-Естетичке компетенције-Комуникација - Решавање проблема
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	- Ликовно изражавање ученика кроз различите технике; -Препознавање ликовних елемената и њихових одлика; -Естетско опажање и описивање ликовних радова и дела; -Примена знања и вештина у новим задацима и свакодневном животу; - Комуникација, сарадња и поштовање и идеја других ученика,	

3.17.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред: Пети
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Човек и музика**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; -објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; -искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; -реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; -идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и слично);	9
2.	**Музички инструменти**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -класификује инструменте по начину настанка звука; -опише основне карактеристике удараљки; -препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; -користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);	4
3.	**Слушање музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -изражава се покретима за време слушања музике; -вербализује свој доживљај музике; -идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; -анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте;	17

		-илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); -критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; -понаша се у складу са правилима музичког бонтона; -користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	
4.	**Извођење музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -пева и свира самостално и у групи; -примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; -користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже своја осећања у току извођења музике; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	34
5.	**Музичко стваралаштво**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; -изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; -комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; -учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; -користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво;	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Слушање музичких примера, разговор и анализа	<u>Човек у праисторији</u> Улога музике у првобитном друштву;	Компетенција за целоживотно учење,

Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Певање и свирање на ритмичким инструментима Рад са нотним записом и практичне вежбе Импровизација, групни рад и пројекти Анализа музичких примера уз визуелну подршку Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање Корелација са другим предметима (историја, ликовна култура, географија) Хронолошко праћење развоја музике и повезивање са друштвеним контекстом	Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. <u>Човек Антике</u> Божанска природа музике: -митолошка свест античког човека; -музички атрибути богова; -музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника.	комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.
Слушање и анализа звучних примера инструмената - аудитивна анализа Демонстрација и практично свирање на Орфовом инструментаријуму Упоређивање начина добијања звука (удараљке, дувачки, жичани) – класификација и систематизација Импровизација и групни рад у малим ансамблима Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала за визуелну подршку	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке – настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема.

Истраживање историјског контекста и свакодневног живота кроз инструменте Повезивање избора инструмената са догађајима и приликама (методички поступак: проблемско-дискусиони рад) Примена ИКТ апликација за учење о инструментима (методички поступак: интерактивно учење уз дигиталне ресурсе)		
Слушање и анализа музичких дела уз јасна упутства за усмеравање пажње Разговор о извођачком саставу, темпу, мелодијским и ритмичким карактеристикама Упознавање специфичности музичког тока и његове намене у историјском контексту Повезивање музичког дела са друштвеним и културним околностима настанка Анализа односа музике и текста код песама, као и изражајних могућности инструмената код инструменталних дела Примена елемената музичке писмености у функцији разумевања слушаног дела Активирање ученичке креативности и критичког мишљења кроз дискусију и закључке	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика, расположења, као и музичких прича;	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција.

Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи. Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености. Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију. Узети у обзир гласовне могућности ученика. Примењивати принцип активног учешћа ученика на часу. Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће	Певање по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на Орфовим инструментима и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечјих, народних и уметничких игара;	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција. одговоран однос према здрављу.
Користити методе и технике које подстичу ученике на музичко стваралаштво кроз самостални рад, рад у пару и групни рад Применити корелацију са ликовном културом ради развоја креативног изражавања Користити креативну употребу мултимедије (ППТ, ИКТ апликације, аудио и видео снимци, мобилни телефони) Применити импровизационе технике кроз покрет, игру и музичку драматизацију Користити истраживачке методе за самостално откривање звучних могућности и музичких решења Применити пројектну методу кроз осмишљавање музичких програма, догађаја и тематских пројеката	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива. Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Израда једноставних музичких инструмената. Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.

Користити игровне технике кроз музичке квизове и дидактичке игре са певањем и инструменталном пратњом Применити интегративне методе кроз повезивање музике са историјским и културним контекстом		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Сви показатељи процене посматрају се у односу на индивидуалне могућности ученика, тако да се вреднује његов лични напредак и ангажованост у музичким активностима.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МУЗИЧКА КУЛТУРА</u>
ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред: Шести
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Човек и музика**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -повеже различите видове музичког изражавања са друштвено – историјским амбијентом у коме су настали; -наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; -уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; -опише улогу музике у средњовековној Србији; -уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; -издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмента);	5
2.	**Музички инструменти**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; -опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама;	3
3.	**Слушање музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; -разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе;	8

		-коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; -идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; -уочи сличности и разлике између православне и римокатоличке духовне музике; -идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба;	
4.	**Извођење музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; -примењује правилну технику певања; -примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;	16
5.	**Музичко стваралаштво**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; -учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; -изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; -критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; -користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Основни методски приступ у реализацији наставе заснива се на принципу од звука ка нотној слици и тумачењу.	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет.	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и

Слушање музичких примера, разговор и анализа Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Певање и свирање на ритмичким инструментима Рад са нотним записом и практичне вежбе Импровизација, групни рад и пројекти Анализа музичких примера уз визуелну подршку Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање Корелација са другим предметима (историја, ликовна култура, географија) Хронолошко праћење развоја музике и повезивање са друштвеним контекстом	Световна музика средњег века: трубадури, трувери, минезингери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса. Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ.П. да Палестрина, О.ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.	информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.
Слушање и анализа звучних примера инструмената - аудитивна анализа Демонстрација и практично свирање на Орфовом инструментаријуму Упоређивање начина добијања звука (удараљке, дувачки, жичани) – класификација и систематизација Импровизација и групни рад у малим ансамблима Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала за визуелну подршку	Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема.

Истраживање историјског контекста и свакодневног живота кроз инструменте Повезивање избора инструмената са догађајима и приликама (методички поступак: проблемско-дискусиони рад) Примена ИКТ апликација за учење о инструментима (методички поступак: интерактивно учење уз дигиталне ресурсе)		
Слушање и анализа музичких дела уз јасна упутства за усмеравање пажње Разговор о извођачком саставу, темпу, мелодијским и ритмичким карактеристикама Упознавање специфичности музичког тока и његове намене у историјском контексту Повезивање музичког дела са друштвеним и културним околностима настанка Анализа односа музике и текста код песама, као и изражајних могућности инструмената код инструменталних дела Примена елемената музичке писмености у функцији разумевања слушаног дела Активирање ученичке креативности и критичког мишљења кроз дискусију и закључке	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција.
Користити методе/технике и облике рада који подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи.	Певање по слуху самостално и у групи. Певање песама из нотног текста солмизацијом.	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима

Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености. Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију. Узети у обзир гласовне могућности ученика. Примењивати принцип активног учешћа ученика на часу. Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће	Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом.	и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција. одговоран однос према здрављу.
Користити методе и технике које подстичу ученике на музичко стваралаштво кроз самостални рад, рад у пару и групни рад Применити корелацију са ликовном културом ради развоја креативног изражавања Користити креативну употребу мултимедије (ППТ, ИКТ апликације, аудио и видео снимци, мобилни телефони) Применити импровизационе технике кроз покрет, игру и музичку драматизацију Користити истраживачке методе за самостално откривање звучних могућности и музичких решења Применити пројектну методу кроз осмишљавање музичких програма, догађаја и тематских пројеката Користити игровне технике кроз музичке квизове и дидактичке игре са певањем и инструменталном пратњом Применити интегративне методе кроз повезивање музике	Свирање по слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментаријума и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментаријума и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.

са историјским и културним контекстом		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Сви показатељи се вреднују у односу на индивидуалне могућности ученика и његов лични напредак.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МУЗИЧКА КУЛТУРА</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред: Седми
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Човек и музика**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; - наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период барока и класицизма; - уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у бароку и класицизму; - разликује музичке форме барока и класицизма; - објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота;	12
2.	**Музички инструменти**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - препозна врсту жичаних инструмента по изгледу и звуку; - опише начин добијања тона код жичаних инструмената; - препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - извођачке и техничке могућности инструмената;	6
3.	**Слушање музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; - разликује музичке форме барока и класицизма; - идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника барока и класицизма; - идентификује елементе музике барока и класицизма као инспирацију у музици савременог доба;	7
4.	**Извођење музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању;	8

		- понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује утицај музике на здравље;	
5.	**Музичко стваралаштво**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	3

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Слушање музичких примера, разговор и анализа Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање Корелација са другим предметима и хронолошко праћење развоја музике са нагласком на барок и класицизам	Барок. Рођење опере. Клаудио Монтеверди. Облици вокално-инструменталне музике (ораторијум, кантата). Инструментална музика: солистичко, камерно и оркестарско музицирање. Инструментални облици: свита, кончерто гросо. Антонио Вивалди, Јохан Себастијан Бах и Георг Фридрих Хендл. Класицизам Појам сонате и симфоније. Жанрови класичне музике - опера, црквени жанрови, симфонијска, концертантна, камерна	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.

	(посебно гудачки квартет), солистичка музика. Јозеф Хајдн, Волфганг Амадеус Моцарт и Лудвиг ван Бетовен. Развој српске црквене музике.	
Слушање и анализа звучних примера инструмената – аудитивна анализа Демонстрација и практично свирање на Орфовом инструментаријуму и другим инструментима Упоређивање начина добијања звука код жичаних инструмената – класификација и систематизација Истраживање историјског контекста и свакодневног живота кроз инструменте Примена ИКТ апликација за учење о инструментима	Жичани: трзалачки и гудачки. Градитељске школе. Појам симфонијског оркестра Српски народни музички инструменти.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема.
Слушање и анализа музичких дела уз јасна упутства за усмеравање пажње Разговор о извођачком саставу, темпу, мелодијским и ритмичким карактеристикама Повезивање музичког дела са друштвеним и културним околностима настанка Анализа односа музике и текста код песама, као и изражајних	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике барока и класицизма. Слушање вокалних, вокално-иструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција.

могућности инструмената код инструменталних дела Примена елемената музичке писмености у функцији разумевања слушаног дела Активирање ученичке креативности и критичког мишљења кроз дискусију и закључке		
Користити методе и технике које подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију Узети у обзир гласовне могућности ученика Примењивати принцип активног учешћа ученика на часу Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће	Певање песама по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у комбинацији са покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике барока, класицизма.	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција. одговоран однос према здрављу.
Користити методе и технике које подстичу ученике на музичко стваралаштво кроз самостални рад, рад у пару и групни рад Применити корелацију са ликовном културом ради развоја креативног изражавања	Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу барока и класицизма.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција,предузимљивост и предузетничка компетенција.

Користити креативну употребу мултимедије (ППТ, ИКТ апликације, аудио и видео снимци, мобилни телефони) Применити импровизационе технике кроз покрет, игру и музичку драматизацију Користити истраживачке методе за самостално откривање звучних могућности и музичких решења Применити пројектну методу кроз осмишљавање музичких програма, догађаја и тематских пројеката Користити игровне технике кроз музичке квизове и дидактичке игре са певањем и инструменталном пратњом Применити интегративне методе кроз повезивање музике са историјским и културним контекстом		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Показатељи се вреднују у односу на индивидуалне могућности ученика и његов лични напредак	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>МУЗИЧКА КУЛТУРА</u>
ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

Разред: Осми
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 34

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Човек и музика**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; -уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у романтизму, импресионизму и савременом добу; -препознаје националне игре у делима уметничке музике; -наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период романтизма, импресионизма и савременог доба; -разликује музичке форме романтизма, импресионизма и савременог доба; -идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма, импресионизма и савременог доба; -идентификује елементе музике ранијих епоха као инспирацију у музици савременог доба;	12
2.	**Музички инструменти**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -препозна врсту дувачких инструмената по изгледу и звуку; -опише начин добијања тона код дувачких инструмената;	6
3.	**Слушање музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: -препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија, технологија записивања, штампања нота, извођачке и техничке могућности инструмената);	7

4.	**Извођење музике**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - изводи музичке примере користећи глас, покрет и инструменте, самостално и у групи; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; - критички просуђује утицај музике на здравље;	6
5.	**Музичко стваралаштво**	У оквиру теме ученик ће бити у стању да: - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	3

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Слушање музичких примера, разговор и анализа Коришћење фотографија, ППТ и видео материјала Активирање ученика кроз самостални рад и истраживање Корелација са другим предметима и хронолошко праћење развоја музике са нагласком на	Романтизам Програмска и апсолутна музика Соло песма Клавирска минијатура Националне и стилизоване игре (полка, мазурка, чардаш, казачок, сиртаки, валцер, танго...) Музичко-сценска дела Сметана, Дворжак, Шопен, Лист, Шуберт, Шуман, Паганини, Верди, Пучини, Росини, Чајковски, Бородин, Мусоргски, Мокрањац Импресионизам	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка

романтизам, импресионизам и савремено доба	Равел, Дебиси Савремено доба Жанрови: Џез, популарна музика, апстрактна музика Импровизација (појам) Стравински, Прокофјев Коњовић, Константин Бабић, Вера Миланковић	компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.
Слушање и анализа звучних примера дувачких инструмената – аудитивна анализа Демонстрација и практично свирање на Орфовом инструментаријуму и другим инструментима Упоређивање начина добијања звука код дувачких инструмената – класификација и систематизација Истраживање историјског контекста и свакодневног живота кроз инструменте Примена ИКТ апликација за учење о инструментима	Дувачки инструменти	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема.
Слушање и анализа музичких дела уз јасна упутства за усмеравање пажње Разговор о извођачком саставу, темпу, мелодијским и ритмичким карактеристикама Повезивање музичког дела са друштвеним и културним околностима настанка Анализа односа музике и текста код песама, као и изражајних могућности инструмената код инструменталних дела Примена елемената музичке писмености у функцији разумевања	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне музике романтизма, имресионизма и савременог доба.. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција.

слушаног дела Активирање ученичке креативности и критичког мишљења кроз дискусију и закључке		
Користити методе и технике које подстичу ученике за самостални рад, рад у пару или групи Кроз одговарајуће примере музичких вежби и композиција обрадити елементе музичке писмености Обратити пажњу на правилно дисање, положај тела и дикцију Узети у обзир гласовне могућности ученика Примењивати принцип активног учешћа ученика на часу Коришћење аудио или видео снимака или матрица када је могуће	Певање по слуху и из нотног текста (солмизацијом) самостално и у групи. Певање песама у мешовитим тактовима (7/8, 5/8) по слуху. Певање песама у комбинацији са плесним покретом. Певање и свирање из нотног текста народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментаријума и/или на другим инструментима. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских репрезентативних примера (одломака/тема) у стилу музике романтизма, импресионизма и савременог доба.	Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, сарадња, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција. одговоран однос према здрављу.
Користити методе и технике које подстичу ученике на музичко стваралаштво кроз самостални рад, рад у пару и групни рад Применити корелацију са ликовном културом ради развоја креативног изражавања Користити креативну употребу мултимедије (ППТ, ИКТ апликације, аудио и видео снимци, мобилни телефони) Применити импровизационе технике кроз покрет, игру и музичку драматизацију Користити истраживачке методе за самостално откривање звучних	Импровизација Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање ритмичке пратње. Реконструкција музичких догађаја у стилу романтизма, импресионизма и савременог доба. Израда дувачких инструмената од доступних материјала.	Компетенција за целоживотно учење, рад са подацима и информацијама, сарадња, дигитална компетенција, решавање проблема, естетичка компетенција, предузимљивост и предузетничка компетенција.

могућности и музичких решења Применити пројектну методу кроз осмишљавање музичких програма, догађаја и тематских пројеката Користити игровне технике кроз музичке квизове и дидактичке игре са певањем и инструменталном пратњом Применити интегративне методе кроз повезивање музике са историјским и културним контекстом		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Активно учешће у слушању, извођењу и стварању музике Мотивација, интересовање и позитиван став према музичким активностима Способност праћења музичког тока и уочавања основних елемената дела Примена теоријских знања у практичном музицирању Концентрација, квалитет перцепције и критичко мишљење Кооперативност и сарадња у групном раду Креативност кроз импровизацију, истраживање и музичко стваралаштво Ангажованост у пројектима, играма и задацима који захтевају примену знања Развијање личног стила музичког изражавања у складу са индивидуалним могућностима Показатељи се вреднују у односу на индивидуалне могућности ученика и његов лични напредак	

3.18.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>РУСКИ ЈЕЗИК</u> ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: пети
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Россия** Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима Разумевање и давање једноставних упутстава и налога Исказивање молбе, захтева и захвалности	По завршетку теме/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: - поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; - разуме упутства и налоге и реагује на њих; - разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе и захтеве; - искаже и прихвати захвалност на једноставан начин;	23
2.	**Кто это?** Исказивање просторних односа и величина Изражавањеприпадања/ неприпадањаипоседовања/ непоседовања	По завршетку теме/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: - разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради; - разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће; - разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и да једноставне исказе којима се изражава	15

		припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање;	
3.	**Моё хобби** Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности Честитање Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности Исказивање времена	По завршетку теме/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: - разуме позив и реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и реагује на њих; - тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком времену - разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; - упути једноставне честитке; - разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; - опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима; - опише шта уме/не уме да (у)ради;	18
4.	**Здесь я дома** Описивање живих бића, предмета, места и појава Изражавање допадања/ недопадања	По завршетку теме/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: - разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима; - разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања, слагања/неслагањаи реагује на њих; - тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима;	16

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним	**Језичке активности у комуникативним ситуацијама**	- компетенција за учење; - одговорно

контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење по руке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним крите ријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (ин тернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и реша вањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писа ног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењу је на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је зика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и	Реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања; успостављања контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у). **Садржаји** *Привет, Ира! Здравствуй, Витя Здравствуйте, Анна Ивановна! Добрый день, Виктор Павлович! Доброе утро! Добрый вечер! До завтра! До свидания! Как дела? Хорошо, спасибо. Нормально. Так себе. Ничего. Пока! Пока-пока!* **(Интер)културни садржаји:**формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и имена по оцу (патроними), надимци. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Иницирање упознавања, посредовање у упознавању и представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано; слушање и читањекратких и једноставних текстова којим се неко представља; попуњавање формулара основним личним подацима (пријава на курс, претплата на дечји часопис, налепница за пртљаг, чланска карта и слично). **Садржаји** *Как тебя зовут? Меня зовут Ирина. Я Ирина. Кто это? Это Марина? Я Ирина, привет!Его зовут Виктор. Сколько ему лет? Ему 12 лет. Её зовут Анна. Очень приятно. Мне тоже. Это мой друг. Это*	учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - комуникација; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

осмишљено уче ствовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба ма наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истражи вачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном јези ку или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и	*моя подруга Лена, одноклассница. А это Зина. Она соседка. Это Анна Ивановна Иванова, учительница. Это мой двоюродный брат. Он из Белграда. Он из Сербии. Наташа из Москвы.* Личне заменице: *я, ты, он/она, они* (номинатив, генитив и датив), Упитне заменице и прилози: *кто, как, сколько.* Показни прилог: *это,* Генитив именица с предлогом *из*. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). **Садржаји** *Кто дежурный? Кого нет на уроке? Кто отсутствует? Открой(те) учебник/ рабочую тетрадь / тетрадь. Слушай(те) и повторяй(те)! Не кричите! Тихо! Выйди(те) к доске! Сотри(те) с доски! Открой(те) окно/дверь. Прослушай(те) песню! Прочитай(те) текст. Мы читали текст? Встань(те)! Садись! Садитесь! Мы на прошлом уроке прослушали песню?* Заповедни начин фреквентних глагола *(слушать/прослушать, читать/прочитать, писать/написать, повторять/повторить, встать, сесть...),*	

сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годи шњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и ми ни-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путова ња, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на грама тичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустра цијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);– писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге меди је: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два	Прошло време фреквентних глагола. Интонација упитних исказа без упитне речи. **(Интер)културни садржаји:** поштовање основних норми учтивости, песме. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику. **Садржаји** *Дай мне, пожалуйста, ручку. Можно? Конечно, пожалуйста, вот она. Спасибо! Не за что. Ничего. Нет, к сожалению, ручка мне нужна. Извини(те), можно вопрос?* Заповедни начин фреквентних глагола. Предикатив *можно*. Интонација упитних исказа без упитне речи. **(Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације.	

писмена задатка у току школске го дине.		
	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп). **Садржаји** *Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Скажите, пожалуйста, как дойти до Большого театра? Театр недалеко. Идите сначала прямо, а потом налево. Слева театр.* Генитив, инструментал и локатив с предлозима. Прилози за правац и место: *прямо, налево, направо, слева, справа, недалеко, напротив*. **(Интер)културни садржаји:** јавни простор, култура становања. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања.	

	Садржаји *У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. У меня нет мобильника. У кого есть сестра/брат? Это твоя собака? Нет. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом бабушки.* Конструкције за изражавање посесивности: *у+ ген. личних заменица* и именица (*у меня, у мамы*); именица + именица у генитиву (*дом папы*). Општа негација (*нет*). Присвојне заменице. Интонација упитних исказа без упитне речи. **(Интер)културни садржаји:** породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.	
	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама. **Садржаји** *Который час? Пять часов.* Садашње време најфрекевнтнијих глагола. Садашње време у значењу будућег. Глаголи кретања: *идти/ходить; ехать/ездить*. Бројеви 1−20. Облици *час, часа, часов* уз бројеве до 12. Интонација упитних исказа без упитне речи.).	

	(Интер)културнисадржаји: клима, разговоровремену, географскедестинације. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику. **Садржаји** *С днём рождения! Поздравляю тебя с днём рождения! С Новым годом! С Рождеством! С Днём защитника Отечества! С Восьмым марта! Счастливо! Желаю тебе/вам всего хорошего: здоровья, счастья, успеха. Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом!С приездом! Добро пожаловать!* Садашње време фреквентних глагола. Инструментал именица с предлогом *с.* **(Интер)културни садржаји:** најзначајнији празници и начин обележавања / прославе. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и спсособностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима.	

	Садржаји *Что делает Витя? Он делает уроки. Ира читает газету/журнал. Сетрёнка ходит в садик. Саша по понедельникам ездит на тренировки по футболу. Вика и Макс помогают маме по дому. Ира встаёт обычно в восемь утра. Уроки начинаются в девять. Каждый день Миша гуляет с собакой. Утром мы вместе завтракаем. Папа возвращется с работы. Он стоит в пробке.* Глаголи кретања (садашње време): *идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать*. Садашње време фреквентних глагола. Прилози за време: *утром, днём, вечером*. **(Интер)културни садржаји:** радно време, разонода, живот породице.	

	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава. **Садржаји** *Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какого цвета у тебя футболка? Она в красной рубашке. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая. На столе ручка. Она зелёная. У неё большой дом. Он красивый. На картинке – Москва, столица России. Это мой дом. Он большой и красивый.* Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (*у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины*). Присвојне заменице: *мой, твой, наш, ваш, их.* **(Интер)културни садржаји:**култура становања, однос према живој и неживој природи. **Језичке активности у комуникативним ситуацијама** Слушање и читање краћих текстова с једноставним	

	исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања /неслагања, допадања/недопадања. **Садржаји** *Ира, ты любишь футбол? Нет, не люблю. Мне нравится баскетбол. Макс любит заниматься теннисом. Какой твой любимый спорт? Я люблю читать. Мне этот комикс не нравится. Петя любит музыку. Он гитарист. Виктору не нравится бутерброд.* Глагол *любить*. Безлична употреба глагола *нравиться*. Општа негација (*не*). Интонација упитних исказа без упитне речи. **(Интер)културни садржаји:** уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>РУСКИ ЈЕЗИК</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: шести
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Добро пожаловать в Россию** Породица и уже друштвено окружење Транспорт и превозна средства Путовања Мода и облачење	– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; -разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања,	16

		планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину; – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/каже/израчуна колико нешто кошта. – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; – затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;	
2.	**Наша школа** Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање Млади – деца и омладина	– разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;	15

	Слободно време – забава, разонода, хобији		
3.	**Праздники в России** Обичаји и традиција,фолклор, прославе Исхрана и гастрономске навике Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења	– разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упути предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности; – честита, захвали се и извини се користећи једноставнија језичка средства	15
4.	**Свободное время** Слободно време – забава, разонода, хобији Млади – деца и омладина Породица и уже друштвено окружење	– размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые. В чём она? На ней блузка в полоску. – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости;	16

		– опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа– разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; – саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;	
5.	**Ура, у нас каникулы!** Путовања Географске особености Клима и временске прилике	– разуме једноставније текстове који се односе на места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније исказе који се односе планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа;	11

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење по руке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере	Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Это Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Нет, у меня нет сестры. Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан –	компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - комуникација; - одговоран однос према здрављу; - рад са подацима и информацијама;

се јасно одређеним релативним крите ријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (ин тернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и реша вањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писа ног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењу је на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је зика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче ствовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући	немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве. Как дела? Нормально. Питања с упитним речима (кто, где, куда, как...). Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет). Присвојне заменице (мой, твой, его, её, их). Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые. В чём она? На ней блузка в полоску. Придеви. Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу. Прилози за начин, место, време. Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Что ты будешь делать на следующей неделе? Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Просто и сложено будуће време.	- решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба ма наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истражи вачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном јези ку или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, бој и, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-- записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годи шњим добима, волим/не	**(Интер)културни садржаји:** прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве. Когда вырасту я стану врачом. Кем ты будешь, когда вырастешь? Он напишет тебе эсэмэску, когда приедет. Я пойду погулять с собакой. Ты не прочитал книгу, а завтра у тебя будет контрольная? Я буду весь день завтра читать. У меня на следующей неделе день рождения. У меня будет вечеринка, придут мои друзья. Употреба глагола стать и быть (кем). Просто и сложено будуће време. Прилози и прилошке одредбе за време. Сколько людей видишь на этой картинке? Сколько мальчиков? Сколько девочек	
	Прилози за начин, место, време. Фреквентне временске конструкције (прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году) Садашње време фреквентних глагола. **Интер)културни садржаји:** особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика Мой дедушка живёт в деревне. Я живу в Белграде. В школу я езжу на абтобусе. В свободное время я играю в футбол, люблю играть в компьютерные игры. Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре. Когда ты обычно просыпаешься? Что ты делаешь? Пишу задание. Она учится на филологическом факультете. Она интересуется иностранными языками. Он занимается баскетболом. В каком классе учишься?	

волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и ми ни-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путова ња, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на грама тичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– рађање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустра цијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);– писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге меди је: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске го дине.	Обычно я получаю хорошие отметки по математике. Употреба глагола играть (во что, на чём). Садашње време глагола петь и танцевать. Употреба глагола интересоваться, заниматься (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима -ова−/-ева-. Неконгруентни атрибут у дативу с предлогом по: контрольная по математике. **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.	

	Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Маша, давай пойдём к Лене вечером, она болеет вторую неделю. Вечером мне надо на тренировку, не смогу.Может, пойдём завтра вечером? Хорошо. завтра пойдём. Мне нужно сейчас присмотреть за братом, только вечером буду свободен. Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве. **Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања	
	Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. Глагол интересоваться (чем) с инструменталом. Садашње време глагола петь и танцевать. Употреба глагола интересоваться, заниматься (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима -ова–/-ева-. По газонам ходить нельзя! Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению.	

	Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста? Вы должны отключить свои мобильники на уроке. Мы должны носить школьную форму. Он не может прийти, потому что у него много работы. В обуви не входить! Острожно! Двери закрываются! Заповедни начин. Безличне модалне реченице с предикативима можно, нельзя, надо, нужно. Модална конструкција должен/должна/должны. Мы очень плохо себя чувствуем сегодня. **(Интер)културни садржаји:** понашање на јавним местима; значење знакова и симбола	
	Идёт дождь, дует ветер, холодно очень.Завтра будет солнечная погода, без дождя. Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Будуће време (просто и сложено). (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.) Глаголи кретања: идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать. Префиксални глаголи кретања.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају	

	одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>РУСКИ ЈЕЗИК</u> СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.
Разред: седми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Активный отдых и виртуальный мир**	- Ученик је у стању да: - користи уџбенички комплет; - зна са којим градивом ће се сусрести ове школске године; - користи знања стечена у претходним разредима - састави краће реченице користећи повратне или неповратне глаголе: собирать, встречать, учить, тренироваться, учиться, начинаться, заканчиваться..има. - постави питање како се нешто зове и да да одговор ; - употреби глагол кататься уз превозна средства и да их именује; - да кратким реченицама објасни бициклизам, скијање, клизање. - да примени научено	6
2.	**Чего у тебя нет?**	- Ученик је у стању да: - постави питање чије је нешто? и да правилно употреби генитив именица и личних заменица - користи деони генитив типа: кусочек хлеба - користи генитив са негацијом	6

		- да постави питање шта је било у соби и да правилно употреби генитив именица : картина, ваза ноутбук, сумка, гитара, окно, фотоаппарат, диплом ... са негацијом	
3.	**Жизнь в Сибири**	Ученик је у стању да: - употреби одређени падеж именица уз бројеве 1, 2,3,4 и бројеве од 5 -20, 30,40.... - да употреби генитив уз предлоге : из, с, для, после, у, от, без, до - одговори на питање Для чего употребљавајући конструкцију чтобы +глагол у инфинитиву да правилно уради вежбања у радној свесци	5
4.	**Гостиница**	Ученик је у стању да: -да постави питање шта сте имали, а шта нисте ? и да правилно употреби генитив именица : кошка, любовь, пианино,мотоцикл, деньги, машина... - да употреби лексику на тему Хотел кроз дијалоге из текста - да правилно прочита и разуме текст о хотелима и преприча - да одговори на питања о тексту и зна да препозна све облике генитива у тексту -да правилно употреби облике присвојних заменица свой... мой - да правилно уради вежбања у радној свесци	5
5.	**Идеальный отпуск**	Ученик је у стању да: - да правилно употреби одређене глаголе кретања уз одређено превозно средство -Да правилно употреби глагол уз одређену или неодређену врсту кретања -да кроз дијалоге исприча кретање и путовање разним превозним средствима и уради вежбања у радној свесци -да постави питања *Одакле си ти?* и одговори користећи конструкцију *из + генитив*	10

		- да чита са разумевањем текст на дату тему. - да осмисли и напише свој план кружног путовања	
6.	**Социальные сети**	- Ученик је у стању да: - да правилно употреби генитив множине уз : сколко, много, мало, нет - да чита са разумевањем текст везан за тему и постави питања користећи интернационалне речи да води кратку дискусију и изрази своје мишљењео употреби друштвених мрежа	4
7.	**Сколько стоит?**	Ученик је у стању да: -да зна употребу и промену бројева 100,200....1000, миллион , тысяча, миллиард уз генитив мн. - да правилно уради задатке у радној свесци -да зна да пита и одговори *Колико кошта..?* -да зна да пита Колико је сати? и одговори -да зна који је месец, година, век... - да зна свој број телефона -да правилно прочита текст и упише речи (бројеве) које недостају - води кратку дискусију на тему живота кућних љубимаца познатих људи	5
8.	**Праздники**	Ученик је у стању да: -да правилно употрби генитив придева уз именицу у свим родовима и уз конструкције: *много, мало нет* - да употреби генитив редних бројева и каже свој датум рођења - да правилно уради задатке у радној свесци - да прочита, преприча текст *Празници* у *Русији* -да упореди и нађе сличности са празницима у Србији	6
9.	**Русская культура**	Ученик ће бити у стању да: -да правилно употреби акузатив именица *кога? или шта?* (категорија биће/предмет) -да правилно употребе глагол *ждать*	6

		- да употрбе односну заменицу *который* -да поведу разговор на тему зашто се уче страни језици - да правилно уради задатке из радне свеске	
10.	**Характер**	Ученик ће бити у стању да: -да правилно употребе компаратив придева +чеми компаратив + генитив - да опишу карактер неке особе користећи придеве;добрый,серьёзный, активный, приятный, сильный,честный и сл. - да правилно уради задатке из радне свеске	8
11.	**Красивая жизнь**	Ученик је у стању да: -да правилно употреби одређени глаголски вид у инфинитиву -да помоћу одеђеног префикса или суфикса изгради глаголски вид -да употреби глаголе са префиксом *по-* за означавање радње као процес (*жить - пожить; спать- поспать...)*и уради вежбања у радној свесци - да прочита текстове и води кратак разговор на задате теме и одреди глагол одговарајућег вида у текстовима	5
12.	**Свадьба и отпуск**	Ученик је у стању да: - да употреби одређени вид глагла у прошлом времену, да разликује радњу која се понављала и која је завршена или се једном догодила: работать- поработать; брать- взять;	6

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у	Језичке активности у комуникативним ситуацијама	компетенција за учење;

учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење по руке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним крите ријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (ин тернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и реша вањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писа ног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењу је на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у	Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.). Садржаји Привет! Меня зовут Мария. Как тебя зовут? Я Ирина. Можно просто Ира. Мне 12 лет. Здравствуйте, Иван Владимирович. Добрый день, ребята! Как дела? Сколько тебе лет? Я из России, из Москвы.Ты откуда? Я живу в Воронеже. Я живу в городе Ниш. На какой улице ты живёшь? Я живу на улице Гагарина, дом 12, квартира 14. Это на каком этаже? На втором . Дай мне, пожалуйста, свой номер телефона. У тебя есть имейл (адрес электронной почты)? Это мои родители. Мою маму зовут Вера, папу - Николай. Я родился/родилась 15 мая. Когда у тебя день рождения? Я занимаюсь спортом, тренируюсь три раза в неделю. Презент повратних глагола: заниматься, тренироваться. Презент глагола жить. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины).(Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; имена, патроними, презимена и надимци; адреса; формално и неформално представљање; степени сродства	- одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - комуникација; - одговоран однос према здрављу; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

настави страних је зика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче ствовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба ма наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истражи вачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном јези ку или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања	и родбински односи; нумерисање спратова. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање / поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио / видео записа, радио емисија и слично). Садржаји Кто мальчик в чёрных джинсах и белой рубашке? Что надела Маша? Она надела зелёную юбку и зелёную футболку. Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какой у тебя рост? Какого цвета тебя футболка? Посмотрите, я надел сегодня новые джинсы! Мой брат умный, но не очень трудолюбивый. На улице Князя Михаила есть книжные магазины. В центре нашего города большой торговый центр недалеко от книжного магазина. Москва - столица России. Санкт Петербург - северная столица России. Москва больше Санкт-Петербурга. Белград меньше Москвы. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая. Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины). Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их. Слагање с именицама. Прошло време фреквентних глагола. Прост компаратив больше, меньше, лучше. (Интер)културни	

(према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годи шњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и ми ни-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путова ња, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на грама тичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустра цијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за ртљаг);–	садржаји: Русија и Србија: градови; биљни и животињски свет. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу / журку или имејла / СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање /одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања / изговора. Садржаји Давай играть в футбол/баскетбол! Поиграем вместе? Пусть Витя играет в футбол. Приглашаю тебя ко мне на день рождения/вечеринку. Приходи ко мне на вечеринку! Ты сможешь прийти ко мне на день рождения завтра в семь? Вечеринка у меня дома/в кафе. Спасибо за приглашение, я обязательно приду. К сожалению, я не смогу прийти, я должен присмотреть за братом. Извини, но я не смогу прийти. Вечеринка /день рождения, к сожалению, без меня. Давай пойдём в кино завтра? Где встречаемся? Около метро. Во сколько? В пять. Заповедни начин; треће лице једнине/множине: Пусть Саша играет!; прво лице множине (с речцо давай и без ње): Поиграем вместе! Давай поиграем вместе! Давай играть вместе! Предлошко-падежне конструкције (у, около, без + ген; к + дат; в, на + ак; с, за + инстр, в,на + лок). Интонација	

писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге меди је: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске го дине.	упитних исказа без упитне речи. Садашње време у значењу будућег. Модалне конструкције (личне и безличне): Мне надо; я должен/должна.(Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи /нуди помоћ, услуга, обавештње или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ / услугу и	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД

Циљ учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Разред: осми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Урок 1** **В международном молодёжном легере** Лични индетит Путовања Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија	Ученик је у стању да: – повезује и примењује претходно стечена знања; – провери ниво сопственог знања; – разуме кључне информације у аудираном материјалу; – препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; – разуме кључне информације у аудираном материјалу; – да говори о летњим камповима у Русији. – да говори о свакодневним навикама Руса. – да говори о навикама исхране у руској породици. – да каже нешто о Уралу.*;* – да употреби заменицу *друг друга*. – да употреби присвојну заменицу *свой*. – да употреби одричне заменице. – да употреби повратну заменицу *себя*. – да употребим заменицу *такой*. – да изрази место и правац предлошко-падежним конструкцијама. да напише извештај са путовања	13
2.	**Урок 2** **СМИ в нашей жизни** Уметност Медији,масмедији, интернет и друштвене мреже	Ученик је у стању да: – разуме кључне информације у прочитаном тексту; – препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; – познаје одређене културолошке одлике Русије; – разуме кључне информације у аудираном материјалу; – да говори о медијима. – да наведе предности и мане медија. – да прича о омиљеном филму или омиљеној књизи. – да заинтересује неког да погледа неки филм или прочита неку књигу – да користм везник *чтобы* у зависним циљним реченицама. – да изразм значење циља предлошко-падежним конструкцијама. да гради прошло време	15

3.	**Урок 3** **Планы на будущее** Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање	Ученик је у стању да: – разуме кључне информације из прочитаног текста; – препознаје познату лексику, изводи и примењује правила – разуме кључне информације из аудираног текста; – да уради тест који помаже при избору професије. – да наброји професије и наведем њихове предности и мане. – да говори о свом омиљеном занимању. – да текст подели на мање целине. – да разуме биографију славних личности. – да користи глаголе *быть* и стать који траже именску допуну у инструменталу. – да користи везнике а, *и и но*. – да користи компаратив придева и прилога. – да користи суперлатив придева и прилога. да изрази значење узрока и последице помоћу предлошко-падежних конструкција	12
4.	**Урок 4** **Из прошлого в будущее** Историја	Ученик је у стању да: – повезује и примењује претходно стечена знања; – разуме кључне информације у аудираном материјалу; – препознаје познату лексику; – изводи и примењује правила; – да укратко исприча о појединостима из руске историје. – да говори о одређеним догађајима из живота Петра Великог и Саве Владиславића. – да искаже могућност/жељу. – да напише текст уз помоћ других текстова. – да напише званично писмо или имејл. – да користи глагол *дать*. – да користи различите предлошко-падежне конструкције за исказивање времена. – да направи ирреалне условне реченице користећи *Если бы*.	20

		– да разуме и користи неодређене заменице и прилоге са суфиксима *-то* и *-нибудь*. да разуме и каже колико има сати, да искажем временски период или одређени датум	
5.	**Российский рок** Савремена музика	Ученик је у стању да: – да говори о музици и музичким правцима; – да разуме и интерпретирам песму на руском језику; – да учествује у анкети о омиљеној музици; – да исприча нешто о музеју Виктора Цоја и Музеју руског рока; – да одреди облик руских презимена; да правилно користим различите временске конструкције	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење по руке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним крите ријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих	Как вас/тебя зовут? Как ваша/твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Это Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Нет, у меня нет сестры. Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве. Как дела? Нормально. Питања с упитним речима (кто, где, куда, как...). Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и	компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - комуникација; - одговоран однос према здрављу; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

извора (ин тернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и реша вањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писа ног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењу је на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је зика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче ствовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба ма наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који	одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет). Присвојне заменице (мой, твой, его, её, их). Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые. В чём она? На ней блузка в полоску. Придеви. Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу. Прилози за начин, место, време. Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Что ты будешь делать на следующей неделе? Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Просто и сложено будуће време. **(Интер)културни садржаји:** прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве.	

остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истражи вачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном јези ку или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, бој и, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годи шњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и ми ни-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности,	Когда вырасту я стану врачом. Кем ты будешь, когда вырастешь? Он напишет тебе эсэмэску, когда приедет. Я пойду погулять с собакой. Ты не прочитал книгу, а завтра у тебя будет контрольная? Я буду весь день завтра читать. У меня на следующей неделе день рождения. У меня будет вечеринка, придут мои друзья. Употреба глагола стать и быть (кем). Просто и сложено будуће време. Прилози и прилошке одредбе за време. Сколько людей видишь на этой картинке? Сколько мальчиков? Сколько девочек	
	Прилози за начин, место, време. Фреквентне временске конструкције (прошлым летом, в прошлую среду, на следующей неделе, в прошлом году) Садашње време фреквентних глагола. **Интер)културни садржаји:** особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика Мой дедушка живёт в деревне. Я живу в Белграде. В школу я езжу на абтобусе. В свободное время я играю в футбол, люблю играть в компьютерные игры. Ты играешь на пианино? Нет, не играю, я пою в хоре. Когда ты обычно просыпаешься? Что ты делаешь? Пишу задание.	

извештај/дневник са путова ња, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на грама тичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– рећање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза", осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустра цијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);– писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге меди је: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске го дине.	Она учится на филологическом факультете. Она интересуется иностранными языками. Он занимается баскетболом. В каком классе учишься? Обычно я получаю хорошие отметки по математике. Употреба глагола играть (во что, на чём). Садашње време глагола петь и танцевать. Употреба глагола интересоваться, заниматься (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима -ова−/-ева-. Неконгруентни атрибут у дативу с предлогом по: контрольная по математике. **(Интер)културни садржаји:** породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.	

	Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Маша, давай пойдём к Лене вечером, она болеет вторую неделю. Вечером мне надо на тренировку, не смогу.Может, пойдём завтра вечером? Хорошо. завтра пойдём. Мне нужно сейчас присмотреть за братом, только вечером буду свободен. Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве. **Интер)културни садржаји:** правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања	
	Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. Глагол интересоваться (чем) с инструменталом. Садашње време глагола петь и танцевать. Употреба глагола интересоваться, заниматься (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима -ова−/-ева-. По газонам ходить нельзя!	

	Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению. Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста? Вы должны отключить свои мобильники на уроке. Мы должны носить школьную форму. Он не может прийти, потому что у него много работы. В обуви не входить! Острожно! Двери закрываются! Заповедни начин. Безличне модалне реченице с предикативима можно, нельзя, надо, нужно. Модална конструкција должен/должна/должны. Мы очень плохо себя чувствуем сегодня. **(Интер)културни садржаји:** понашање на јавним местима; значење знакова и симбола	
	Идёт дождь, дует ветер, холодно очень.Завтра будет солнечная погода, без дождя. Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Будуће време (просто и сложено). (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.) Глаголи кретања: идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать. Префиксални глаголи кретања.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате	

	постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

3.19.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разред: пети
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Erste Kontakte** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима	По завршетку области/ теме ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: -поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;	10

		– даје кратка и једноставна упутства и налоге;	
2.	**Familie** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима	– препозна и именује жива бића – разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;	7
3.	**Schule** Описивање живих бића, предмета, места и појава	– изражава допадање и недопадање; – разговара о школским активностима; – именује школски прибор и школске предмете; – разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише и планира уобичајене и трентне активности кратким једноставним језичким средствима;	11
4.	**Jahreszeiten** Исказивање времена Честитање Описивање тренутних и уобичајених активности, планова и способности Описивање живих бића, предмета, места и појава	– разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упути једноставне честитке; – именује месеце и годишња доба и активности за одређен месец или годишње доба;	6
5.	**Ich und meine Freunde** Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима	– разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише шта уме а шта не уме да уради; – упути позив на заједничку активност;	7

	Описивање тренутних и уобичајених активности, планова и способности		
6.	**Mein Zuhause** Исказивање положаја у простору Разумевање једноставних упутстава и налога Описивање предмета Изражавање допадања и недопадања	– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,поседовање/непоседовање – именује просторије, намештај;	7
7.	**Essen und Trinken –Feste und Bräuche** Изражавање допадања/недопадања Исказивање потребе/осета и осећања Честитање	– разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упути једноставне честитке; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;	11
8.	**Kleidung** Исказивање положаја у простору Описивање живих бића, предмета, места и појава	– разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,поседовање/непоседовање; – тименује одећу и опише другог и себе;	6
9.	**Hier lebe ich-Landeskunde**	– разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	7

	Давање основних информација о себи и другима		

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно	**Erste Kontakte** Поздрави. Представљање себе и других. Личне заменице у номинативу. Промена глагола у садашњем времену Предлози in/ aus Основни бројеви 1-10 Hallo! Guten Morgen/Tag/Abend. Wie geht's? Danke (nicht so) gut/schlecht und dir? Es geht. Tschüs. Auf Wiedersehen. Gute Nacht. Bis dann. Bis später.Ich heiße/bin Anna. Wie heißt du? Das ist mein Freund Marcus. Meine Freundin heißt Julia. Julia, das ist Marcus. Marcus, das ist Julia. Frau Bauer ist meine Deutschlehrerin und wie heißt dein/e Deutschlehrer/in? Wie alt bist du? – Sieben. Woher kommst du? Woher kommt ihr? Woher kommen Sie? Ich komme aus Serbien. Ich wohne in Smederevo. Wo wohnst du? Глагол sein, heißen, kommen, wohnen Питања са Wer? Wo?Woher?Wie? **Familie** Породица Чланови породице Кућни љубимци Занимања Неодређени члан у акузативу Личне заменице у функцији субјекта – ich, du, Sie, ihr … Присвојни детерминативи - mein(e), dein(e), Ihr(e) Бројеви 10-100 Meine Familie Ina erzählt über ihre Familie Wer ist auf dem Foto? – Mein Bruder	- компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; - комуникација; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;– за	Hans. Hast du ein Haustier? Ja,ich habe einen Hund. Er heiβt Bob und er ist 3 Jahre alt. Berufe; Mein Vater ist Arzt. Das ist mein / meine... Ich habe einen / eine.... **Schule** Школски прибор Школски предмети Дани у недељи Предлог -am- Komm, ich zeige dir die Schule. Im Klassenzimmer Meine Woche Schulsachen Wann hast du Deutsch? Ich habe Deutsch am Montag. Was ist das? Das ist ein Buch. Was machst du gern? Ich spiele Klavier gern. Kommst du mit? Ein Tag von Ina Ich sehe jeden Tag fern. Ich stehe um 8 Uhr auf. **Jahreszeiten** Годишња доба и месеци Писање честитке Ein Jahr, vier Jahreszeiten Wie ist das Wetter im Winter? Es schneit. Was kannst du alles im Winter machen? Ich kann einen Schneemann bauen. Bald ist Weihnachten. Das neue Jahr. Frohe Weihnachten und ein glückliches neues Jahr. Zum neuen Jahr wünsche ich dir alles Gute, alles Liebe. **Ich und meine Freunde** Изражавање склоности ка нечему Модални глагол за изражавање способности и могућности.	

увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску,итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику,боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација" у разреду, тј.договори и мини-пројекти. „Превођење" исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања,	Das machen Freunde gerne zusammen. Sportarten Ich spiele Fuβball gern Und du? Was machst du gern? Ich spiele Tennis gern aber ich spiele Basketball nicht gern. Lesen (Ein Internatonaler Tag für Toleranz) **Mein Zuhause** Модални глагол-морати Намештај и просторије Обавезе/ послови у породици So sieht eine Wohnung aus. Ich wohne im Haus/ in der Wohnung. Wir haben vier Zimmer: ein Wohnzimmer, ein Schlafzimmer, ein Kinderzimmer und eine Küche. Wer macht was in der Familie? Meine Mutter kocht. Kommst du mit? Im Bad: Ich dusche mich jeden Tag. In meinem Zimmer habe ich einen Tisch, einen Stuhl, ein Bett, eine Lampe… **Essen und Trinken –Feste und Bräuche** Храна и пиће Изражавање допадања и недопадања Писање честитке Das essen und trinken wir Guten Appetit Ich möchte gerne einen Apfel essen. Was isst du gern? Was trinkst du gern? Gesund essen – gesund bleiben. Frühstück, Mittagessen,Abendessen Überrasche deine Familie mit einem Nudelsalat Alle warten auf den Frühling Ostern steht vor der Tür	

рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– рећање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање: –проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење„уљеза", осмосмерке, укрштене речи и слично); – повезивање краћег текста и реченица са сликама/ илустрацијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за прtљаг); –писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.	**Kleidung** Одећа Описати себе и другог Was hast du heute an? Was trägst du? Ich habe eine Bluse an. Ich trage einen Mantel. Wo ist mein T-Shirt? Wo ist meine Jacke? Ich brauche einen Schal. Ich ziehe keinen / keine / kein…. **Hier lebe ich- Landeskunde** Deutsch spricht man in…. Ich wohne in… Entschuldigen Sie bitte…. In der Bibliothek Lies mit uns! Auf dem Bauernhof, Ferien Лексика и језичке структуре које се односе на теме и наведене комуникативне функције, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.) сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварeност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, школске године, циклуса образовања).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разред: шести
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Schule** **Herzlich willkommen im neuen Schuljahr** Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	По завршетку области/ теме ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: -именује школски прибор -именује школске предмете -опише простор у школи и у школском дворишту -именује школске предмете -именује школске активности -опише своју школу -опише свој дан у школи и после школе -разуме краћи текст описа школе и школских активости	8
2.	**Ich und meine Freunde** **Gemeinsam ist alles schöner** Описивање живих бића,	-именује делове тела -именује неке болести -пита некога како се осећа и да једноставно опише своје здравствено стање -именује спортове, хобије -наведе којим активностима уме / не уме да се бави -опише изглед друга / другарице	9

	предмета, места и појава Описивање тренутних и уобичајених активности, планова и способности		
3.	**Familie** **Wer war wo?** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима Описивање живих бића, предмета, места и појава	-изрази шта му се дешавало у прошлости -пита када се нешто десило и одговори на питање -опише догађај у прошлости -разуме краће текстове у прошлости -каже колико је сати -опише свог кућног љубимца -разуме текст о кућним љубимцима -опише један свој дан	10
4.	**Mein Zuhause** **So kann man wohnen** Описивање живих бића, предмета, места и појава Исказивање положаја у простору Честитање	-именује намештај и предмете у стану -опише где шта стоји у стану -разуме опис нечије собе -опише своју собу -разуме обавештења о положају бића и предмета у просторији -опише Божић и Нову Годину -уме да опише годишња доба	12
5.	**Essen und Trinken** Исказивање положаја у простору	-именује здраве/ нездраве животне намирнице -изрази допадање / недопадање -именује врсту продавнице у којој одређен производ може да се купи -опише како и где се храни током дана -разуме краћи текст	9

	Изражавање допадања/ недопадања Исказивање потреба, осета, осећања		
6.	**Kleidung** **Wer ist der Bär im rosa Hemd** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима Честитање	-именује одевне предмете -опише шта неко носи на себи -изрази допадање / недопадање -каже када је некоме рођендан -позове некога на рођенданску забаву -напише позивницу за рођендан	14
7.	**Hier lebe ich** **Willkommen in Berlin** Честитање Исказивање положаја у простору Разумевање и давања једноставних упутстава и налога	-пита за правац и да се оријентише у граду -пита за пут и објасни -именује одређене локације у граду -каже где шта може да се купи у граду -каже које знаменитости треба обићи у Берлину -разговара о распусту користећи једноставне изразе	10

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној	**Schule** **Herzlich willkommen im neuen Schuljahr** Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на тему школе, распореда часова, школских предмета и	- компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка

атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне	школског прибора, учионица, школског дворишта Усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима -презент јаких и слабих,помоћних и модалних глагола -упитне реченице -личне заменице -род именица -једнина и множина именица -бројеви(основни и редни) Rund um die Schule Ich beschreibe meine Schule Was mschst du nach dem Unterricht? Die erste Stunde am Montag ist Biologie. Was hast du am Freitag? **Ich und meine Freunde** **Gemeinsam ist alles schöner** Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на опис бића ,предмета, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање. Слушање и читање описа и размењивање исказа са сталним, уобичајеним догађајима, активностима, способностима -презент -описни придеви -придевска деклинација Ich bin ich... Meine Augen sind blau. Sein Gesicht ist oval. Er ist schlank und sportlich. Inas Haar ist blond. Und dein Haar? Wie ist dein Haar? Ich rufe meinen Freund an. Wir sind im Schwimmbad. Wir schwimmen und tauchen. **Familie** **Wer war wo?**	компетенција; -комуникација; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;– за	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на представљање породице; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање комуникације. Писано и усмено описивање активности чланова породице, описивање кућног љубимца,описивање припрема за излет и описивање излета у прошлом времену. Усмено и писано описивање искустава, догађаја, активности и способности у прошлости. -имперфекат глагола haben / sein -перфекат-комплетне фразе -предлози Ein Nachmittah in der Familie Ein Ausflug Aus dem Tagesbuch Das Tier ist Freund und Spielkamerad zugleich. Ich war in Deutschland. Ich hatte am Nachmittag Training. Um 7 Uhr stehe ich auf. Um 8 Uhr esse ich. Um 14 Uhr mache ich meine Hausaufgaben. Wir haben einen Ausflug geplant. Sie haben um halb acht gefrühstückt. Ich bin ans Meer gegangen. Ich habe einen Hund. Er ist 2 Jahre alt. Ich gehe jeden Tag mit ihm spazieren gehen. **Mein Zuhause** **So kann man wohnen** Слушање и читање текстова који садрже предлоге, усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писања позивница за журку,прославу или имејла,СМС-а којим се уговара заједничка активност;	

увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање	прихватање/одбијање предлога и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих текстова везаних за Божић и празнике Слушање и читање текстова које се односе на место становања -глаголи: es regnet; es blitzt... -ред речи у реченици -презент -редни бројеви Endlich ein eigenes Zimmer Ich wohne…in der Wohnung, im Haus, im zweiten Stock. Ich teile mein Zimmer mit meinem Bruder / Schwester. Ich habe einen Computer, einen Tisch, ein Sofa… Was der Winter alles macht? Es schneit, es blitzt, es regnet… Ich trage einen Schal, den es ist kalt. Ich trage einen Rock und ein T-Shirt. Es regnet, aber ich habe keinen Regenschirm. **Essen und Trinken** Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; постављање питања у вези са количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; Слушање и читање текстова на тему поручивања у ресторану, куповине (играње улога) -мере и количина -модални глаголи -основни бројеви преко 1000 -редни бројеви до 100 -W-питања Im Laden Wohin gehst du? Ich gehe auf den Markt. Wo bist du? Ich bin im Supermarkt?	

„проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– ређање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;– попуњавање формулара (пријава за	In der Schülermensa Die Katze Musulunga **Kleidung** **Wer ist der Bär im rosa Hemd** Слушање и читање текстова који садрже предлоге, усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писања позивница за журку,прославу или имејла,СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање текстова о изгледу и одевним предметима -придеви -презент -члан-акузатив -прилози Kleider machen Leute Was haben diese Personen an? Was trägst du? Ich habe einen Rock und einT-Shirt an. Ich trage eine Bluse und eine Hose. Ein fröhliches Kostümfest. **Hier lebe ich** **Willkommen in Berlin** Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања -упитне реченице -употреба прилога и предлога који описују просторне односе -презент -W-питања -негација Auf der Straβe – in der Stadt	

курс, налепнице нпр. за пртљаг);– писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.	Wo bist du? Willkommen in Berlin. Hier seht ihr Brandenburger Tor, Alexanderplatz, Schloss Charlottenburg, Tiergarten…. Entschuldigung, wo ist der Alte Botanische Garten? Wie komme ich zum Zoo? Danke schön. Nichts zu danken. Lesen- Bald ist Ferienzeit Was der Sommer allesmacht? Wohin gehst du? Mit wem gehst du? Warum gehst du? Ich gehe aufs Land. Dort leben meine Großeltern. Dort ist sehr interessant und immer gibt es etwas zu tun. Ich gehe in die Berge. Wir gehen ans Meer. Ich fahre nach München zu meinem Onkel….	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.) сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, школске године, циклуса образовања).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика

који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разред: седми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 72

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Wie hast du Mutti kennen gelernt?** Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима Описивање радњи у прошлости	По завршетку области/ теме ученик ће бити у стању да у писаној и усменој комуникацији: – разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; -усвоји бројеве преко 1000	7
2.	**Wie war es damals?** Описивање радњи у прошлости Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; -разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања	7
3.	**Landeskunde** Описивање места	-опише у неколико реченица шта је карактеристично за Савезну Републику Немачку, ,које су покрајне и већи градови -наведе битне историјске личности -неведе карактеристичне производе	6

4.	**Tina hat sich wehgetan** Описивање радњи у прошлости/ садашњости	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости и из садашњости	17
5.	**Lektüre - Leseverstehen** Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања	-разуме причу и може да одговори на питања у вези већ прочитаног и анализираног	5
6.	**Wie ist Thomas?** Описивања бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања Изражавање допадања и недопадања	– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење;	9
7.	**Was wirst du machen?** Описивање будућих радњи, планова, намера, предвиђања Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања	10
8.	**Verstehst du dich mit deinen Elten?** Изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и	– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање	11

	обавеза/ изражавање мишљења		

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;– битно је значење језичке поруке;– знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно	**Wie hast du Mutti kennen gelernt?** Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie,wann,…). Одређени и неодређени члан. Прилози за време, место и начин Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche... Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних глагола). Основни бројеви преко 1.000. Разгледница Лексика везана за тему породице: Wie haben sich Herr und Frau Weigel kennen gelernt?/ Lebenslauf Eine Postkarte aus dem Urlaub / Wo warst du im Jahr 1987? **Wie war es damals?** Садашње време Прошло време- перфекат правилних и неправилних глагола. Претерит- помоћних глагола (haben / sein) и модалних глагола (sollen, wollen, können, müssen, dürfen) Лексика везана за тему како је раније било: Hattest du Streit mit der Oma? Damals durfte ich abends nicht weggehen. / Eine persönliche Geschichte erzählen / Mein erster Schultag **Landeskunde**	- компетенција за учење; - одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; -комуникација; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;– уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;– учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама	Текстови везани за Немачку Лексика везана за Немачку (положај, градови, покрајине, застава, знаменитости, личности...? Квиз о Немачкој Интеркултурни садржај: геограафске карактеристике наше земље и земаља говорног подручја циљног језика. **Tina hat sich wehgetan** Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола). Dass –зависне реченице Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche... Прича по сликама Писмо Лексика везана за догађај у прошлости- несрећни случај Вокабулар везан за здравље и правилну исхрану **Lektüre - Leseverstehen** Текст-Radu,das Straβenkind Слушање и читање текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; Текст-Der Mann aus Tunesien Слушање и читање текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; **Wie ist Thomas?** Именице. Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein…).	

наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и ак тивности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, бој, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити инфор мације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл).	Одређени и неодређени члан – употреба. Прилози за време, место и начин и појачавање особина (ganz, ziemlich, total, furchtbar…) Правилно и неправилно поређење придева и прилога (gern, gut, viel) Придевска промена са чланом. Придев у предикативној функцији. Садашње и прошло време (перфект и претерит). Лексика везана за описивање особе: Wie ist er? Er ist nett. Was für ein Sternzeichen bist du? Ich bin Krebs und ich bin sensibel. **Was wirst du machen?** Презент . Футур: Ich werde Medizin studieren. Поређење придева: компаратив и суперлатив(правилна и неправилна компарација) Elena ist optimistischer als Silvia. Silvia lernt lieber Mathe als Physik. Лексика везана за тему жеља,планова и намера у будућности: Ich werde mehr für die Schule lernen. Was wirst du nach der Schule machen? Ein Test: Was wird im Jahr 2050 sein? **Verstehst du dich mit deinen Elten?** Заповедни начин Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе Lassen + инфинитив Везници dass, w?, ob, obwohl Зависне реченице Глагол- möchten	

Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација“ у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење“ исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– рећање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи и	Лексика везана за тему односа између родитеља и деце: Kinder und Eltern / Streit mit den Eltern / Hast du ein gutes Verhältnis zu deinen Eltern? / Ich möchte wissen, ob Peters Eltern tolerant sind. Питања са wessen ?	

слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за прtљаг);– писање честитки и разгледница;– писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.) сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварeност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, школске године, циклуса образовања).	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика. Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима

и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разред: осми
Недељни фонд часова: 2
Годишњи фонд часова: 68

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**Ich will Tennisspielerin werden** Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима Описивање будућих радњи, планова, намера, предвиђања Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања	– разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима	10
2.	**Eine Sprachreise nach England** Описивање радње у прошлости Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања Изражавање допадања и недопадања	– у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; -разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања	12
3.	**Landeskunde** Описивање места	-опише у неколико реченица шта је карактеристично за Аустрију и Швајцарску ,које су покрајне и већи градови -наведе битне историјске личности -неведе карактеристичне производе	4
4.	**Es war einmal…** Описивање радње у прошлости/ описивање радње у садашњости	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости и из садашњости -разуме бајку и може да одговори на питања у вези већ прочитаног и анализираног	9

5.	**Lektüre - Leseverstehen** Описивање бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања	-разуме причу и може да одговори на питања у вези већ прочитаног и анализираног	4
6.	**Wie entsteht eine Schülerzeitung?** Описивање бића, предмета, појава, места, радњи, стања и збивања Изражавање допадања и недопадања	– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; – изрази допадање и недопадање уз једноставније образложење	8
7.	**Was tust du für die Umwelt?** Описивање будућих радњи, планова, намера, предвиђања Исказивање жеља, интересовања, потреба, осета и осећања Изражавање мишљења	– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања	11
8.	**Ich engagiere mich für…** Изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и обавеза Изражавање мишљења	– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту; – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање	10

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Комуникативни приступ: циљни језик	**Ich will Tennisspielerin werden** Личне заменице	- компетенција за учење;

употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;– говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;– наставник треба да буде сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе; –битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;– с циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;– наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;– сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких	Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie,wann,…). Садашње и будуће време (модални глаголи). Генитив Зависне реченице-dass Лексика везана за тему занимања: Was willst du werden?Ich will Manager werden. Was macht ein Arzt?Er untersucht Patienten. Wie ist die Arbeit eines Kochs? Die Arbeit eines Kochs ist interessant. Weiβt du,dass Tina Tenisspielerin werden will? Wem gehört das? Wer verdient am meisten? **Eine Sprachreise nach England** Садашње време Прошло време- перфекат правилних и неправилних глагола. Претерит- помоћних глагола (haben / sein) и модалних глагола (sollen, wollen, können, müssen, dürfen) Будуће време Зависне реченице: als/ wenn Лексика везана за тему: Diskussion:Eine Reise – Was ist das? Darf ich nach England fahren? Wenn du versetzt wirst, darfst du fahren? Was hast du gemacht,als du in England warst? Ein Brief aus England Als ich in England war,habe ... **Landeskunde** Текстови везани за Аустрију и Швајцарску Лексика :(положај, градови, покрајине, застава, знаменитости, личности...? Интеркултурни садржај: геограафске карактеристике	- одговорно учешће у демократском друштву; - естетичка компетенција; -комуникација; - рад са подацима и информацијама; - решавање проблема; - сарадња; - дигитална компетенција.

објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:– усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;– поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;– наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;– ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; –уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;– рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;– за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто. Технике/активности Током часа се препоручује динамично смењивање техника/ активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. Слушање и реаговање на налоге наставника на страном језику или са аудио записа	наше земље и земаља говорног подручја циљног језика. **Es war einmal…** Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола). Претерит слабих и јаких глагола Dass –зависне реченице Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche... Прича по сликама Бајка-Црвенкапа Новински текст Лексика везана за ову тему:Erkennst du das Märchen? Es war einmalein kleines Mädchen... Jetzt bist du dran:Erzähl! **Lektüre - Leseverstehen** Текст-Weihnachtsvorbereitungen Слушање и читање текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; Текст-Es reicht! Слушање и читање текстова у којима се описују бића, предмети, места, појаве, радње, стања и збивања; **Wie entsteht eine Schülerzeitung?** Именице / заменице Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein…). Правилно и неправилно поређење придева и прилога (gern, gut, viel) Придевска промена са чланом. Садашње и прошло време (перфект и претерит).	

(слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/ затвори свеску, итд.). Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд). Мануелне активности (израда паноа, презентација, зидних новина, постера и сл). Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио--записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл). Игре примерене узрасту. Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...) Решавање „проблем-ситуација" у разреду, тј.договори и мини-пројекти. „Превођење" исказа у гест и геста у исказ. Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или пак именовање наслова. Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифе стације). Разумевање писаног језика:– уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);– одговарање на једноставнија питања у вези са текстом, тач но/нетачно, вишеструки избор;	Лексика везана за описивање особе: Was zeigt die Statistik? Die Statistik zeigt,dass.. Aus der Statistik geht hervor,dass... Wir machen eine Schülerzeitung. Und was hast du gemacht? **Was tust du für die Umwelt?** Презент Футур Зависне реченице- obwohl, ob , W-Sätze Лексика везана за тему: Bist du umweltbewusst? Frau Weigel benutzt die öffentlichen Verkehrsmittel, obwohl sie ein Auto hat. Kauft ihr Bioprodukte? Wie bitte? Ich habe gefragt,ob ihr Bioprodukte kauft. **Ich engagiere mich für…** Заповедни начин Садашње ,прошло и будуће време Глаголи који захтевају предлоге Питања : Für wen? Mit wem? Упитне речи: Womit? Wofür? Worauf? Везници dass, w-, ob, obwohl Зависне реченице Лексика везана за тему односа између родитеља и деце: Wo und wie kann man sich engagieren?Man kann z.B.anderen Leuten helfen. Ein Freund von mir kümmert sich um behinderte Kinder. Worüber diskutieren sie? Sie diskutieren über die Umweltverschmutzung.	

– извршавање прочитаних упутстава и наредби;– рећање чињеница логичким или хронолошким редоследом. Писмено изражавање:– проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, прона лажење „уљеза", осмосмерке, укрштене речи и слично);– повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;– попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг); –писање честитки и разгледница; –писање краћих текстова. Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз. Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.		
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Степен компетенција се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.) сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварeност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, школске године, циклуса образовања).	

3.20.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.
Разред: 5.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе;	1
2.	Религија и култура старог света	Ученик ће бити у стању да: именује неке политеистичке религије и наведе неке од њихових карактеристика политеистичких као и да ближе упозна културе старог века	4
3.	Откривење – свет Библије	Ученик ће научити да се понаша на начин који не угрожава потребе, права и осећања других, као и да уочи да се Бог открива човеку и да препозна значај Светог Писма као сведочанства Божјег откривења	4
4.	Стварање света и човека	Ученик ће бити у стању да: активно схвати значај очувања створеног света и природе – али и сопственог живота – као дара од Бога	5
5.	Старозаветна историја спасења	Ученик ће моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом, као и да извуче моралну поуку из библијских приповести	8
6.	Закон Божји	Ученик ће бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом животу и да уочи значај и утицај истог у ширем облику	6
7.	Месијанска нада	Ученик ће бити у стању да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије и да стекне разумевање о значају покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака књига у Библији	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; разговор; анализа историјских и културних садржаја	• Религија и култура старог света • Човекова жеђ за Богом и вечним животом • Митови и легенде	Компетенција за учење; Комуникација
Усмено излагање; тумачење библијских текстова	• Божије Откровење • Свето Писмо (настанак, подела)	Компетенција за учење; Комуникација
Разговор; тумачење библијских текстова; повезивање наставних	• Шестоднев • Стварање човека „по икони и	Компетенција за учење; Одговоран

садржаја са свакодневним животом ученика	подобију“ • Прародитељски грех • Човек изван рајског врта (Каин и Авељ, Ноје, Вавилонска кула)	однос према околини
Усмено излагање; рад на тексту; дијалог са ученицима; анализа библијских личности и догађаја	• Аврам и Божији позив • Исак и његови синови • Праведни Јосиф • Мојсије • Пасха	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према другима
Разговор; проблемска питања; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика	• Добијање Божијих заповести на гори Синају • Садржај Десет Божјих заповести • Смисао Декалога као припреме за Христа	Компетенција за учење; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима
Тумачење библијских текстова; разговор; рад на тексту	• Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) • Цар Давид • Соломон и јерусалимски храм • Псалми Давидови • Старозаветни пророци • Месијанска нада	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према другима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје и објашњава основне појмове православне вере, повезује наставне садржаје са свакодневним животом, показује спремност за сарадњу и уважавање других, као и интересовање за Свето Писмо, живот Цркве и хришћанске вредности.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС</u> ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 6.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе	1
2.	Припрема света за долазак Сина Божјег	Ученик ће бити у стању да: разуме историјске околности у којима је Христос дошао у свет и моћи ће да уочи значај врлинског живота и спремности на покајање као припрему за сусрет са Христом	4
3.	Увод у Нови Завет	Ученик ће моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка и биће подстакнут на читање Светог Писма	7
4.	Богочовек – Исус Христос	Ученик ће бити у стању да: препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека као и да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави	14
5.	Црква Духа Светога	Ученик ће бити у стању да схвати улогу Светих Тајни у животу Цркве и да усвоји вредност поштовања и уважавања људи различитих верских убеђења;	11

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; разговор; тумачење библијских текстова	• Историјске околности пред долазак Христов • Старозаветна пророштва о доласку Месије • Свети Јован Претеча	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи
Усмено излагање; дијалог са ученицима; рад на тексту	• Нови Завет је испуњење Старог Завета • Новозаветни списи (настанак, подела, функција, аутори...) • Јеванђелисти	Компетенција за учење; Комуникација
Усмено излагање; тумачење библијских текстова; разговор; постављање проблемских питања; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика	• Пресвета Богородица – Благовести • Богородичини празници • Рођење Христово • Христос је Богочовек • Крштење Христово • Христова чуда • Новозаветне заповести и Беседа на гори • Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“ • Лазарева	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима

	Субота и Цвети • Тајна Вечера – прва Литургија • Страдање Христово • Васкрсење Христово	
Дијалог са ученицима; усмено излагање; рад на тексту; повезивање наставних садржаја са животом Цркве	• Вазнесење и Педесетница • Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апостолских • Мисионарско дело светог апостола Павла • Гоњења Цркве • Свети цар Константин и крштење царства	Компетенција за учење; Комуникација Сарадња; Одговоран однос према другима
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје и објашњава основне појмове православне вере, повезује наставне садржаје са свакодневним животом, показује спремност за сарадњу и уважавање других, као и интересовање за живот и учење Цркве.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 7.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 7. разреда основне школе;	1
2.	Богопознање	Ученик ће бити у стању да: кроз примере из личног искуства уочи да једино онај кога заволимо за нас постаје личност – непоновљиво и бескрајно важно биће и моћи ће да повезује личносно познање са нашим познањем Бога;	6
3.	Символ вере	Ученик ће моћи да уочи да је Црква на Саборима решавала проблеме са којима се сусретала кроз историју	9

4.	Светотајински живот Цркве	Ученик ће бити у стању да: увиди да Црква Светим Тајнама повезује човека са Богом у најважнијим моментима његовог живота	12
5.	Српска црква кроз векове	Ученик ће моћи да препозна да култура и писменост Словена имају корен у мисионарској делатности просветитеља равноапостолних Кирила и Методија, као и да објасни просветитељску улогу и значај Светога Саве за српски народ	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; дијалог са ученицима; повезивање наставних садржаја са личним искуством ученика	• Процес сазнавања као дело целе личности: чула, разум, слободна воља, искуство • Личносно познање, упознавање кроз љубав • Познање Бога • Бог је један, али није сам (Бог је заједница три личности: Отац, Син и Свети Дух)	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи
Усмено излагање; рад на тексту; тумачење црквених и библијских текстова	• Сабори као израз јединства Цркве • Васељенски сабори • Символ вере • Христос је истинити Бог и истинити Човек	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња
Усмено излагање; тумачење библијских текстова; разговор; постављање проблемских питања; повезивање наставних садржаја са животом Цркве	• Светотајински живот Цркве • Света Литургија као светајна Цркве • Свете Тајне Крштења и Миропомазања • Света Тајна Исповести • Света Тајна брака (слика Христа и Цркве) • Монашка заједница (искорак ка животу будућег века) • Света Тајна Рукоположења • Молитвословља Цркве	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; разговор; рад на тексту; анализа историјских личности и догађаја	• Света браћа Кирило и Методије • Свети Сава • Срби светитељи: - Света лоза Немањића - Св. цар Лазар - Св. Василије Острошки - Св. Николај Жички и Охридски - Св. Петар Цетињски	Компетенција за учење; Комуникација Сарадња; Одговоран однос према другима

	- Св. Вукашин из Клепаца) • Крсна слава и обичаји (литије, храмовне и градске славе...) • Српска црквена баштина	
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје и објашњава основне појмове православне вере, повезује наставне садржаје са свакодневним животом, показује спремност за сарадњу и уважавање других, као и интересовање за Свето Писмо, живот Цркве и хришћанске вредности.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: да пружи ученицима целовит православни хришћански поглед на свет и живот, омогућавајући им да упознају веру и живот Цркве и развијају одговоран однос према Богу, ближњима и свету.

Разред: 8.
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 34

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	Увод	Ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе;	1
2.	Човек је икона Божја	Ученик ће бити у стању да: увиди да је човек икона Божја јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света	7
3.	Подвижничко – евхаристијски етос	Ученик ће моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви и бити подстакнут да развија хришћанске врлине	8
4.	Литургија	Ученик ће моћи да увиди да је молитва разговор са Богом, као и да буде подстакнут да активније учествује у богослужењима	11
5.	Царство Божје	Ученик ће моћи да уочи да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења, као и да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа	7

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Разговор са ученицима	Упознавање са садржајем програма и начином рада	Компетенција за учење
Усмено излагање; дијалог са ученицима; повезивање наставних садржаја са личним искуством ученика	• Човек – икона Божја и свештеник твари • Хришћанско схватање личности • Грех као промашај човековог назначења • Две велике заповести о љубави • Слобода и љубав у хришћанском етосу	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи
Разговор; тумачење библијских и светоотачких текстова; постављање проблемских питања; повезивање наставних садржаја са свакодневним животом ученика	• Хришћански подвиг • Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге • Хришћански пост (духовни смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост) • Основне хришћанске врлине • Евхаристијски поглед на свет	Компетенција за учење; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима
Усмено излагање; дијалог са ученицима; тумачење богослужбених текстова; анализа литургијског простора и симболике	• Молитва – лична и саборна • Црква је Тело Христово • Божанствена литургија - Проскомидија - Литургија речи (јектенија, мали вход, читања) - Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће) • Литургијски простор (делови храма) • Повезивање времена са литургијским доживљајем вечности	Компетенција за учење; Комуникација; Сарадња; Одговоран однос према другима
Разговор; тумачење библијских текстова; повезивање наставних садржаја са хришћанским животом	• Царство Божије – циљ стварања • Васкрсење мртвих и живот будућег века • Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег • Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима • Знаци присуства Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...) • Икона – прозор у вечност	Компетенција за учење; Комуникација; Одговоран однос према себи; Одговоран однос према другима

Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик активно учествује у разговору и наставним активностима, препознаје и објашњава основне појмове православне вере, повезује наставне садржаје са свакодневним животом, показује спремност за сарадњу и уважавање других, као и интересовање за Свето Писмо, живот Цркве и хришћанске вредности.

3.21.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ПЕТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Разред: V
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**ЉУДСКА ПРАВА** **(права детета**)	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава -штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права -учествује у доношењу правила рада групе и поштује их -наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права -наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права -поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи -препозна ситуације кршења својих права и права других -идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја	9
2.	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(**	-поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе	4

	школа као заједница)	- поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи - наводи начине демократског одлучивања	
3.	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ**	-препозна одговорност одраслих у заштити права деце - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ	15
4.	**ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ**	-препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита -у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира - препозна и објасни врсте насиља - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама -заштити од дигиталног насиља - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба	8

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је ваажно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим обаластима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и	**ЉУДСКА ПРАВА** - Потребе и жеље - Потребе и права - Права и правила у учионици - Правила рада у учионици, доношење групних правила - Посебност права детета и људска права - Конвенција о правима детета - Врсте права - Показатељи остварености и кршења дечијих права - Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(школа као демократска заједница)** - Моје заједнице - Школа као заједница - Одлучивање у учионици и школи - Гласање и консензус као демократски начин одлучивања **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ** - Одговорност деце - одраслих родитеља, наставника - Шта могу и коме да се обратим у ситуацији насиља - Наше сличности и разлике (пол, раса, национална припадност...) - Наше сличности и разлике (друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења...) - Наше сличности и разлике (имовно стање, култура,	Компетенција за учење -Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација -Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. Сарадња - доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе. - Компетенција за учење - Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и

истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област.	језик, старост и инвалидитет) - Стереотипи и предрасуде - Дискриминација - Толеранција - Сукоби и начини решавања сукоба - Предности конструктивног решавања сукоба - Врсте насиља **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** - Учешће ученика у школи - Тражење решења проблема - Израда плана акције - Анализа могућих ефеката акције - Планирање и извођење акције - Завршна анализа акције и вредновање ефеката - Приказ и анализа групних радова	образлаже идеје. - Естетичка компетенција - Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
		Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и

		квалитет животне средине и природе. Решавање проблема -Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. Компетенција за учење - је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Одговоран однос према околини.
		-Сагледава које активности

		(обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Сарадња -активно и конструктивно учествује у раду групе или пара. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Естетичка компетенција Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности

		(обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика -препознаје и уважава сопствени идентитет и идентитет других -испољава поштовање према различитостима и показује толеранцију у свакодневној комуникцији -препознаје права и одговорности појединаца у породици, школи и локалној заједници -активно учествује у раду групе и заједничком доношењу одлука -сарађује са вршњацима и показује спремност за тимски рад -аргументовано износи своје мишљење и мишљње других -препознаје примере дискриминације, предрасуда и стереотипа и реагује у складу са демократским вредностима -показује иницијативу и учествује у активностима за живот одељења, школе и локалне заједнице -користи различите изворе информација и критички	Ученик: - Активно учествује у разговорима, радионицама и другим облицима рада - Износи своје мишљење аргументовано, уз уважавање мишљења других - Показује спремност за сарадњу и тимски рад - Поштује договорена правила рада и понашања - Испољава толеранцију према различитостима и уважава друге - Препознаје и примењује ненасилне облике комуникације - Показује емпатију, солидарност и одговорност у односима са вршњацима и одраслима - Препознаје итуације у којима су угрожена права детета - И зна коме може да се обрати за помоћ - Активно учествује и реализацији заједничких активности - Преузима одговорност за своје поступке и прихвата последице свог понашања - Брине о очувању животне средине и школске имовине - Показује иницијативу у решавању проблема и доношењу одлука у складу са својим узрастом - Примењује стечена знања и вештине у свакодневним животним ситуацијама - Развија позитиван однос према школи, заједници и демократским вредностима	

промишља о друштвеним појавама примереним узрасту -примењује стечена знања, вештине и ставове у свакодневним животним ситуацијама.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ</u>
ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.
Разред: VI
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/ тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**ЉУДСКА ПРАВА**	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: - својим речима и на примеру образложи везу права и одговорности; - наведе примере за групу права, слобода и заштита од; - аргументује значај инклузивног образовања, права и потребе за образовањем свих ученика - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права - препозна ситуације кршења права детета у свакодневном животу, примерима из прошлости, литературе - на правилан начин користи кључне појмове савременог демократског друштва: демократија,грађанин,власт, подела власти - својим речима на примеру образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти	8

2.	**ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(демократско друштво и партиципација грађана)**	-образложи улогу грађана у друштвеном систему и систему власти на примеру -разликује стварну партиципацију ученика у одељењу и школи од симболичке и декоративне -позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција -могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца -примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука	8
3.	**УПОТРЕБА И ЗЛОУПОТРЕБА МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА**	-позитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција - образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца - примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука - препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћпозитивно користи интернет и мобилни телефон за учење, информисање, дружење, покретање акција - образложи могући утицај друштвених мрежа на ставове и деловање појединца - примени 7 правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука - препознаје ситуације дигиталног насиља и зна како да реагује и коме да се обрати за помоћ	9
4.	**ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ**	- учествује у избору теме, узорка и инструмента истраживања - учествује у спровођењу истраживања, прикупљању и обради добијених података и извођењу закључака - презентује спроведено истраживање и добијене резултате	11

		- процењује ефекте спроведеног истраживања и идентификује пропусте и грешке	

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Садржаји програма по наставним областима	Међупредметне компетенције
Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је важно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим обаластима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике	**ЉУДСКА ПРАВА** - Упознавање основних елемената - програма Права и одговорности - Моја и твоја права – наша су права - Права и одговорности - Посебна група права: слобода да и припадајуће одговорности - Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности - Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности - Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности - Инклузивно образовање квалитетно образовање за све Посебна група права: заштита од иприпадајуће одговорности - Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности - Право на квалитетно образовање и једнаке могућности за све и припадајуће одговорности - Инклузивно образовање - квалитетно образовање за све- Посебна група права: заштита од и припадајуће одговорности - Право на очување личног, породичног, националног, културног и верског идентитета и припадајуће одговорности - Право на квалитетно образовање и једнаке	Компетенција за учење -Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација - Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. Сарадња -доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе. Компетенција за учење -Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног,

петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област.	могућности за све и припадајуће одговорности - Инклузивно образовање - квалитетно образовање за све **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(демократско друштво и партиципација грађана)** - Демократско друштво и партиципација грађана - Демократско друштво – појам, карактеристике - Грађанин - Дете као грађанин - Процедуре којима се регулише живот у заједници: ко је овлашћен да доноси колективне одлуке и на основу којих процедура - Власт - Нивои и гране власти - Лествица партиципације ученика у школи: манипулација, декоративна употреба, симболичка употреба, стварна партиципација - Партиципација ученика на нивоу одељења и школе **УПОТРЕБА И ЗЛОУПОТРЕБА МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА** - Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона - Шта је дозвољено, а шта није на интернету - Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца - o Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона - Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета - Карактеристике и последице дигиталног насиља - Седам златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука	изражава и образлаже идеје. Естетичка компетенција -Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања. Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема

	- Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона - Шта је дозвољено, а шта није на интернету - Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца - Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона - Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета - Карактеристике и последице дигиталног насиља - Седам златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука - Позитивно коришћење интернета и мобилног телефона - Шта је дозвољено, а шта није на интернету - Утицаја друштвених мрежа на мишљење и деловање појединца Опасности у коришћењу интернета и мобилног телефона - Дигитално насиље и веза са Конвенцијом о правима детета - Карактеристике и последице дигиталног насиља - Седам златних правила за сигурно четовање и коришћење СМС порука - Реаговање у ситуацијама дигиталног насиља - Одговорности ученика и школе. **ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** Ученик ће бити у тању да: - Препозна и опише поједине процесе који обликују савремени свет - Наведе примере међусобне повезаности људи, држава и култура у савременом друштву - Уочи утицај науке, технологије и медија на свакодневми живот - Препозна предности и изазове живота у савременом друштву	-Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. Компетенција за учење -Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу,

	- Објасни значај поштовања људских права,различитости и равноправности - Анализира примере друштвениих промена и њиховог утицаја на живот појединца и заједнице - Одговорно користи информације из различитих извора - Аргументовано износи своје мишљење и износи ставове другиих - Сарађује са вршњацима у решавању проблема и доношењу различитих одлука - Препозна значај активног и одговорног учешћа у животу школе и локалне заједнице	нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Сарадња -активно и конструктивно учествује у раду групе или пара. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Естетичка компетенција Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
		Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу

		унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик: - Препознаје и уважава различитости међу људима - показује толеранцију, емпатију и поштовање према другима - активно учествује у раду пара, групе и одељења - изражава своје мишљење на аргументован и културан начин - пажљиво слуша саговорнке и уважава различита гледишта - препознаје своја права, обавезе и одговорности у школи и заједници -примењује правила демократског понашања у свакодневним ситуацијама -учествује у доношењу заједничких одлука и преузима одговорност з њихово спровођење - препознаје примере дискриминације, насиља и неправедног поступања и предлаже начине њиховог превазилажења -развија вештине ненасилне комуникације и мирног решавања сукоба -показује иницијативу у планирању и одељење, школу и локалну заједницу -користи различите информације и критички процењује њихову поузданост -сарађје са вршњацима и одраслима у реализацији различитих циљева - испољава одговоран однос према себи, другима и окружењу -показује развијену свест о значају људских права, солидарност и друштвене одговорности.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
СЕДМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Разред: VII
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 36

Редни број	Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
1.	**ЉУДСКА ПРАВА(права детета)**	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -наведе и опише основне карактеристике људских права својим речима опише везу између права појединца и општег добра дискутује о односу права и правде и о сукобу права - образложи личну одговорност у заштити свог здравља - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права - образложи сврху постојања политичких странака -аргументује потребу ограничења и контролу власти -наведе кораке од предлагања до усвајања закона -образложи на примеру могућност утицаја грађана на одлуке Народне скупштине - препозна и одупре се различитим облицима вршњачког притиска - препозна опасност када се нађе у великој групи људи и заштити се - учествује у организацији, реализацији и евалуацији симулације Народне скупштине - У дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин - Проналази, критички разматра и користи информације из различитих извора.	9

2.	**Демократско друштво(школа као заједница)**	-поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе -поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва -искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице -понаша се у складу са правилима и дужностима у школи -наводи начине демократског одлучивања.	7
3.	**Процеси у савременом свету**	-препозна одговорност одраслих у заштити права деце - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ	7
4.	**Грађански активизам**	- препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи -прихвата друге ученике и уважава њихову различитост -проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа,	13

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је важно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу међу свим овим обаластима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности	**ЉУДСКА ПРАВА (права детета)** - Подсећање на садржај Грађанског васпитањау V и VI разреду - Упознавање са садржајем програма Грађанског васпитања - Карактеристике људских права –урођеност, универзалност, неотуђивост, недељивост - Права појединца и опште добро - Сукоб појединачних права и општег добра - Права и правда	Компетенција за учење -Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација -Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност. Сарадња

заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других. Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике седмог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област. дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита ; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира - препозна и објасни врсте насиља - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама - заштити од дигиталног насиља - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази	- Социјална правда **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО** **(школа као заједница)** -Политичке странке у вишепартијском систему – владајуће и опозиционе - Народна скупштина – сврха - Народна скупштина надлежности - Народни посланици посланичке групе - Процедуре у раду Народне скупштине - Скупштинске дебате - Скупштинске дебате - Предлагање и доношење закона **ПРОЦЕСИ САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ** - Припадност групи - Групни идентитет као део идентитета младих - Начини развијања грађанске одговорности - Односи у вршњачкој групи и њен утицај на појединца - Вршњачки притисак - Конформизам - Приватност – обим и границе Понашање људи у маси и угроженост права појединца **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** -Симулација Народне скупштине	-доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе. Компетенција за учење -Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. Естетичка компетенција -Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања. Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења,

конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба.	-Одређивање улога и процедура у Народној скупштини -Одређивање улога и процедура у Народној скупштини -Формирање посланичких група - Формирање посланичких група -Избор председника скупштине - Формулисање предлога закона -Формулисање предлога закона - Формулисање предлога -Скупштинска дебата - Скупштинска дебата - Гласање - Евалуација симулације	осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личномнивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема -Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. Компетенција за учење -Способан је да самостално и у сарадњи са другима

		истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Сарадња -активно и конструктивно учествује у раду групе или пара. Одговорно учешће у

		демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Естетичка компетенција Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	Ученик: -препознаје и објашњава значај људских и дечијих права у свакодневном животу	

	-уважава различитости и покиазује толерантан однос према другима -аргументовано износи своје мишљење и активно учествује у дискусији -слуша и поштује мишљење других учесника у коомуникацији -препознаје облике дискриминације, предрасуда и насиља и предлаже начине њиховог превазилажења -показује одговорност према својим правима и обавезама у школи и локалној заједници -сарађује са вршњацима у групном раду и заједничком решавању проблема -доноси одговорне одлуке и процењује последице својих поступака - користи информације из различитих извора на критички и одговоран начин -учествује у планирању и реализацији активностиод значаја за одељење, школу и локалну заједницу -развија осећај припадности заједници и спремност за активно грађанско учешће -показује иницијативу, самосталност и одговорност у реализацији пројектних и истраживачких активности.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ</u>
ОСМИ РАЗРЕД

Циљ предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.
Разред:VIII
Недељни фонд часова: 1
Годишњи фонд часова: 34

Наставна област/тема	Исходи	Укупно часова по теми
ЉУДСКА ПРАВА (Заједница припадника различитих културних група)	-изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начинкоји никога не угрожава; - образложи зашто су понашања која се могу описати каоксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облицидискриминације и кршења људских права; - наведе примере повезаности различитих култура у једнојзаједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога заквалитетан живот свих чланова те заједнице; - покаже интересовање за упознавање различитих култура; -наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; -разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; - уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начинкоји никога не угрожава; - образложи зашто су понашања која се могу описати каоксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; -наведе примере повезаности различитих култура у једнојзаједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога заквалитетан живот свих чланова те заједнице; -покаже интересовање за упознавање различитих култура; - наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; -разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; - уочава у рекламама, филмовима, књигама,изрекама, стриповимаи другим продуктима културе на који начин се преносе родни обрасци;	10
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(родна (не)равноправност	- указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота; - дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;	12

	- наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену; - препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве; - могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;	
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ(медији)	- наведе основне функције медија и образложи зашто је важно дапостоје кодекс новинара и кодекс деца и медији; - образложи значај слободе медија за развој демократије; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа,дискриминације, нетолеранције по различитим основама икритички их анализира; ¬ препозна механизме манипулац - ије медија и утицај медија насопствено мишљење и деловање; - проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује; - препозна пример злоупотребе деце у медијима;	8
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ(вредност грађанског друштва)	- у дискусији показује вештину активног слушања, износи својстав заснован на аргументима, комуницира на конструктиванначин; - учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма, - учествује у избору садржаја и начина рада.	4

Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	**Садржаји програма по наставним областима**	**Међупредметне компетенције**
Наставник се труди да све теме и садржаје ученицима приближи и објасни, због спиралног ширења наставних јединица у каснијим разредима. Због тога је важно да ученици у овом разреду добро разумеју појаве. Активности које подстичу активно слушање и конструктивно реаговање ученика. Важно је истаћи везу	**ЉУДСКА ПРАВА (Заједница припадника различитих културних група)** Припадност држави и нацији .Патриотизам – осећај љубави и поноса према домовини и свимњеним припадницима. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање и угрожавање слободе људи.	Компетенција за учење - Има позитиван и одговоран однос према учењу. Комуникација -Уважава саговорника реагујући на оно

међу свим овим обаластима зато што се све оне интегришу. Важно је да ученици стекну вештине применљиве у свакодневном животу у демократској заједници, на демократске ставове и вредности о универзалности права, једнакости, слободи и одговорности, социјалној осетљивости и припадности заједници, уз спремност да се активно делује за сопствену добит као и добит других.Остваривање овако постављених исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада са ученицима: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дебате, дискусије, пројекте, истраживања, промоције, покретање акција као и да сами осмисле неке друге активности. За ученике петог разреда неке од ових метода рада су новина те их треба постепено навикавати на начин рада где су и они активни креатори наставе. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима интерактивних односа (активне, проблемске и истраживачке наставе), са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста (прошлости и још више садашњости). Овакав начин остваривања важи за сваку област.	Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница различитих културних група Културна разноликост у форми мултикултуралности иинтеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и заједничког живота. Припадници националних мањина у Србији – заштита права и слобода припадника националних мањина. **ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО(Родна (не)равноправност)** Пол и род Биолошке разлике (анатомске и физиолошке), насупрот разликамакоје друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена). Преношење родних образаца. Стереотипи и предрасуде о роду. Родна перспектива Укључивање родне перспективе приликом доношења одлукаважних за једну заједницу (образовање, здравље, породица,запошљавање , спорт...). Родна равноправност и једнаке могућности за све ради развојадруштва. Препреке родној равноправности. Одговорност државе,организација цивилног друштва и појединца у постизању роднеравноправности. Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције зазапошљањање...). Родно засновано насиље. Родне разлике као основа неравнотеже моћи. Злоупотреба моћи насилника. Карактеристике особе која врши насиље, која је изложена насиљу или која му сведочи. Мере заштите од родно заснованог насиља.	што говори, а не на његову личност. Сарадња -доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе. Компетенција за учење -Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје. Естетичка компетенција -Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања. Комуникација -Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на

	ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ **(Медији)** Врсте и функције медија. Слобода медија и њихов допринос развоју демократије. Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретање пажње,побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...). Медијска писменост. Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајањамедијских садржаја. Кодекс у медијима. Кодекс деца и медији. Кодекс новинара. Притисци на новинаре. **ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ** **(Вредности грађанског друштва)** Снимање кратког филма о вредностимаграђанског друштва Избор теме и формулисање идеје. Писање сценарија. Подела задатака. Снимање. Монтажа. Презентација. Евалуација.	позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према околини Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема -Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством. Компетенција за учење -Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и

		развија лична интересовања. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Одговоран однос према околини -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Сарадња -активно и конструктивно учествује у раду групе или пара. Одговорно учешће у демократском друштву -Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву. Естетичка компетенција Комуникација

		-Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин. Одговоран однос према -Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе. Решавање проблема
Показатељи за процену степена успешности развијања компетенција код ученика	-објашњава значај људских права,демократских врдности и одговорног грађанског понашања -исказује поштовање према различитостима, ии показује толеранцију у сарадњи са другима; -аргументовано износи своје ставове и пажљиво слуша мишљења других; -учествује у групном раду и пажљиво слша мишљења других -учествује у групном раду доприноси заједничком решавању проблема -препознаје ситуације у којима су угрожена права појединца или група и предлаже начине за њихову заштиту -показује иницијативу и одговорност у реализацији	

	активности значајних за одељење, школу и локалну заједницу -доноси одговорне одлукеуз увазавање последица својих поступака -примењује правила ненасилне комуникације и мирног решавања сукоба -критички разматра информације и препознаје различите облике предрасуда, стереотипа и дискриминације -нпоказује спремност за активно учешће у демократским процесима и животу заједнице -користи стечена знања и вештине у демократским процесима и животу заједнице - користи стечена знањаи вештине у свакодневним ситуацијама и друштвено одговорном деловању вреднује сопствени рад и рад других и прихвата повратну информацију као подстицај за напредовање	

3.22.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ПЕТИ РАЗРЕД

Час одељењског старешине
Разред: пети
Циљ и задаци: подстицање целовитог развоја ученика- васпитног, социјалног, емоционалног и радног- као и развијање позитивне одељењске заједнице, међусобног поштовања и одговорности.
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**

Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
Упознавање са распоредом часова, организацијом рада школе, кућним редом	Ученик разуме циљеве и правила рада у одељењу	Разговор, дискусија, праћење учешће ученика

школе, новим предметима, школским календаром		
Организација рада у одељењском колективу (избор председника одељењске заједнице)	Ученик развија одговорност и демократско доношење одлука	Разговор, гласање
Одељењска правила понашања, култура одевања	Ученик препознаје правила лепог понашања и примереног одевања у школи Ученик схвата значај одељењских правила за пријатну и безбедну атмосферу Ученик разликује прикладно од неприкладног начина одевања	Разговор, дискусија, примери
Европски дан језика	Ученик препознаје значај језичке и културне разноликости и развија позитиван однос према учењу страних језика	Радионица, групни рад, дискусија
Дечија недеља	Ученик препознаје значај дечијих права, обавеза и међусобног поштовања Ученици развијају емпатију, сарадњу и одговорност	Радионица, групни рад, дискусија
Мој недељни план	Ученик уме да испланира и организује своје обавезе уз правилно распоређивање времена за учење, одмор и слободне активности	Разговор, примери
Значај учења	Ученик препознаје значај учења за лични развој, стицање знања и успешно остваривање циљева	Разговор
Учење учења	Ученик препознаје и примењује различите начине и технике успешног учења	Разговор, примери
Како до паметног решења конфликта	Ученик препознаје узроке конфликта и примењује ненасилне начине решавања сукоба	Дискусија, примери
Тимови који постоје у школи и приказ сајта	Ученик разуме значај школских тимова у раду школе Ученик развија одговоран однос према информисању	Разговор

Анализа успеха на крају првог класификационог периода, дисциплина у одељењу	Ученици процењују сопствени напредак и понашање	Анализа и разговор
Међународни дан толеранције	Ученик развија емпатију, показује спремност за сарадњу и прихватање различитих мишљења, култура и навика.	Радионица, групни рад
Улога и задаци ученичког парламента	Ученик разуме основне задатке и начине рада ученичког парламента	Разговор, примери
Уважавање међусобних сличности и разлика	Ученик прихвата сличности и разлике међу људима, развија поштовање, толеранцију и уважавање различитости	Разговор
Притисак вршњака	Ученик препознаје ситуације вршњачког притиска и могуће последице Ученик развија способност доношења самосталних одлука	Разговор
Компјутерска зависност	Ученик препознаје ризике и последице прекомерне употребе дигиталних уређаја	Разговор, примери
Припрема за прославу Нове године	Ученик развија креативност, сарадњу и осећај заједништва	Радионица, разговор, групни рад
Утицај дувана, дроге и алкохола на организам	Ученик препознаје штетне последице употребе дувана, дроге и алкохола Ученик развија свест о ризицима и опасностима зависности	Разговор
Анализа успеха и владања на крају првог полугодишта	Ученици процењују свој успех и дисциплину	Анализа, дискусија
У другом полугодишту ћу променити...	Ученик поставља личне циљеве и развија одговорност	Разговор
Зимске игре	Ученик уочава значај боравка на свежем ваздуху и значај физичке активности и групних игара	Разговор
Шта радим у своје слободно време?	Ученик развија навике које доприносе здравом, креативном и активном	Разговор

	провођењу слободног времена	
Филмове и програме које гледам	Ученик развија критички однос према садржајима које гледа	Разговор
Музика коју слушам	Ученик препознаје утицај музике на расположење и понашање Ученик развија критички однос према избору музичких садржаја	Разговор
Како учити уз помоћ интернета	Ученик развија вештине самосталног учења и примене дигиталних алата у образовању	Разговор
Брига о здрављу	Ученик усваја здраве навике у исхрани, хигијени и физичкој активности	Разговор
Анализа успеха и дисциплине на крају трећег класификационог периода	Ученици процењују свој успех и дисциплину	Анализа, дискусија
Светски дан планете Земље	Ученик препознаје значај очувања животне средине и одговорног односа према природи	Радионица
Како решити сукобе	Ученик препознаје узроке сукоба и примењује ненасилне начине решавања сукоба	Дискусија
Кад насиља нема-нема ни проблема	Ученик препознаје значај ненасилне комуникације и мирног решавања конфликата	Дискусија
Толеранција и шта значи бити толерантан	Ученик препознаје значај толеранције и уважавање различитости међу људима	Разговр
Изражавање осећања	Ученик препознаје и именује осећања код себе и других	Радионица
Наши успеси, похвале и активности ове године	Ученик препознаје значај личних и одељењских успеха и похвала, уочава важност труда и залагања	Анализа
Међународни дан деце	Ученик уочава значај дечијих права и важност њиховог поштовања	Радионица
Светски дан заштите животне средине	Ученик развија свест о еколошким проблемима и одговорном понашању према природи	Радионица

Анализа успеха и владања на крају школске године	Ученици процењују свој рад и напредак и постављају нове циљеве	Анализа, дискусија

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ШЕСТИ РАЗРЕД

Час одељењског старешине		
Разред: шести		
Циљ и задаци: подстицање целовитог развоја ученика- васпитног, социјалног, емоционалног и радног- као и развијање позитивне одељењске заједнице, међусобног поштовања и одговорности.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
Конституисање одељењске заједнице и избор руководства	Ученик разуме циљеве и правила рада у одељењу	Разговор, гласање
Права, обавезе и Правилник о понашању у школи	Ученик развија одговорност и демократско доношење одлука	Разговор, дискусија
Израда „Одељењског кодекса“ вредности	Разликује своја права и обавезе у школи. Поштује заједнички донета правила понашања	Разговор, дискусија, примери
Управљање временом: школа, хобији и екрани	Прави функционалан недељни план активности	Радионица, групни рад, дискусија
Дечија недеља	Ученик препознаје значај дечијих права, обавеза и међусобног поштовања Ученици развијају емпатију, сарадњу и одговорност	Радионица, групни рад, дискусија
Мој недељни план	Ученик уме да испланира и организује своје обавезе уз правилно распоређивање времена за учење, одмор и слободне активности	Разговор, примери
Асертивна комуникација: Како рећи „не“	Препознаје разлику између асертивног, агресивног и пасивног понашања	Разговор, дискусија

Конструктивно решавање конфликата	Користи „ја-говоре“ при решавању неспоразума. Активно сарађује са свим ученицима из одељења	Разговор, дискусија
Оговарање, предрасуде и њихов утицај	Ученик препознаје узроке конфликта и примењује ненасилне начине решавања су	Разговор, дискусија
Тимски рад и међусобно ослањање	Ученик разуме значај школских тимова у раду школе Ученик развија одговоран однос према информисању	Групни рад, разговор
Анализа успеха на крају првог класификационог периода, дисциплина у одељењу	Ученици процењују сопствени напредак и понашање	Анализа и разговор
Међународни дан толеранције	Ученик развија емпатију, показује спремност за сарадњу и прихватање различитих мишљења, култура и навика	Радионица, групни рад
Препознавање и прихватање емоција (бес, туга).	Препознаје сопствене емоционалне окидаче. Примењује барем једну технику за смањење треме пред контролни.	Анализа и разговор
Емпатија: Разумевање туђе позиције	Показује саосећање према вршњацима у тешким ситуацијама	Разговор
Дигитално насиље	Препознаје облике дигиталног насиља.Зна коме и како да пријави насиље на мрежи.	Разговор
Безбедност на интернету и чување личних података	Критички посматра садржаје који се пласирају на друштвеним мрежама.	Разговор, дискусија
Психолошки утицај друштвених мрежа (ТикТок, Инстаграм)	Критички посматра садржаје који се пласирају на друштвеним мрежама.	Радионица, разговор, групни рад
Припрема за прославу Нове године	Учествује у планирању и реализацији заједничке акциј	Разговор
Анализа успеха и владања на крају првог полугодишта	Ученици процењују свој успех и дисциплину	Анализа, дискусија
У другом полугодишту ћу променити...	Ученик поставља личне циљеве и развија одговорност	Разговор

Пубертет: Телесне и емоционалне промене	Разуме природност промена у пубертету	Разговор
Здрава исхрана, значај сна и физичке активности	Ученик усваја здраве навике у исхрани, хигијени и физичкој активности	Разговор
Зависност од екрана и видео-игара: Постављање граница	Контролише време проведено уз видео-игре	Разговор
Превенција: Штетност вејпова,	- Наводи штетне последице конзумирања електронских цигарета. -	Разговор
Међусобна толеранција и поштовање различитости	Идентификује стереотипе у свом окружењу.	Разговор
Вршњачко насиље: Облици и препознавање.	. - Реагује као одговоран посматрач у ситуацијама насиља.	Разговор
Анализа успеха и дисциплине на крају трећег класификационог периода	Ученици процењују вој успех и дисциплину	Анализа, дискусија
Улога посматрача у насиљу: Зашто је ћутање подршка.	. - Реагује као одговоран посматрач у ситуацијама насиља. -	Радионица
Дискриминација, стереотипи и етикетирање.	Идентификује стереотипе у свом окружењу.	Дискусија
Екологија и брига о школској средини	Примењује еколошке навике (одлагање отпада, рециклажа) у школи.	Дискусија
Моја интересовања и хобији као потенцијал	Повезује сопствена интересовања са могућим занимањима.	Разговр
Светови занимања: Савремени и традиционални послови	Повезује сопствена интересовања са могућим занимањима.	Радионица
Финансијска писменост: Управљање	Разликује жеље од стварних потреба при трошењу новца.	Анализа

џепарцем.	Предлаже креативна решења за свакодневне проблеме.	
Креативно размишљање и решавање проблем	Предлаже креативна решења за свакодневне проблеме.	Радионица
Моја највећа лекција ове године: Шта смо научили.	Анализира сопствени напредак током школске године.	Радионица
Анализа успеха на крају школске године	Ученици процењују свој рад и напредак и постављају нове циљеве	Анализа, дискусија

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ СЕДМИ РАЗРЕД

Час одељењског старешине		
Разред: 7. разред		
Циљ и задаци: је подстицање целовитог развоја ученика – васпитног, социјалног, емоционалног и радног – као и развијање позитивне одељенске заједнице, међусобног поштовања и одговорности.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
Упознавање са распоредом часова, организацијом рада школе, кућним редом школе, новим предметима, школским календаром	Ученици разумеју циљеве и правила рада у одељењу	Разговор, дискусија, праћење учешћа ученика
Избор председника одељењске заједнице и ђачког парламента	Ученици развијају одговорност и демократско доношење одлука	Разговор, гласање
Животне вредности: Породица. Здравље.	Ученици препознају значај породице и здравих стилова живота	Дискусија, примери
Другарство. Заједништво. Опште добро.	Ученици развијају сарадњу и позитивне односе у одељењу	Радионица, групни рад
Упознавање својих и потреба других	Ученици развијају самосвест и емпатију	Разговор, радионица
Подстицање личног развија и самопуздања	Ученици развијају позитивну слику о себи	Радионица, дискусија

Социјални односи у групи и изградња идентитеа	Ученици унапређују комуникацију и сарадњу	Групни рад, разговор
Развијање толеранције и различитости	Ученици прихватају различите ставове и навике	Дискусија, анализа примера
Анализа успеха на крају I класификационог периода, дисциплина у одељењу	Ученици процењују сопствени напредак и понашање	Анализа, разговор
Превенција вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу	Ученици препознају облике насиља и реагују на њих	Радионица, разговор
Грађење сарадничког односа у одељењу	Ученици развијају развијају тимски дух и сарадњу	Радионица, дискусија
Социјална правда, праведност, истинољубивост.	Ученици развијају осећај правичности и одговорности	Разговор, анализа ситуација
Разрешавање сукоба – динамика сукоба и стилови понашања у сукобу	Ученици уче конструктивно решавање конфликта	Радионица, дискусија
Стресогене животне ситуације, Учење и изградња одбрамбених механизама за превазилажење стреса	Ученици препознају начине управљања стресом	Разговор, практични примери
Одговорност. Захвалност. Поштење.	Ученици развијају позитивне моралне вредности	Дискусија
Анализа успеха ученика на крају првог полугодишта, дисциплина у одељењу	Ученици процењују свој успех и владање	Разговор
Како поправити оцене и постићи жељени успех, ускладити своје и жеље родитеља	Ученици планирају учење и постављају циљеве	Разговор, саветовање
Обележавање Дана Светог Саве	Ученици развијају поштовање према традицији и култури	Разговор ,пригодне активности
Суочење са неуспехом и грађење модела за његово превазилажење	Ученици развијају упорности и мотивацију	Разговор
Позитивне вредности – путокази за живот	Ученици препознају значај позитивних животних вредности	Разговор
Толеранција. Емпатија. Поверење.	Ученици развијају разумевање и међусобно поверење	Радионица

Помоћ ученицима при укључивању у такмичења	Ученици развијају интересовања и мотивацију	Дискусија
Међувршњачко насиље – претња, уцена, физички обрачуни	Ученици знају како да реагују у различитим ситуацијама	Анализа примера, дискусија
Грађење и јачање личних вредносних ставова	Ученици развијају критичко мишљење и вредносне ставове	Разговор
Солидарност. Самоприхватање. Одмереност.	Ученици развијају самопоштовање и бригу о другима	Радионица
Разред као вредносни суд	Ученици развијају осећај припадности и одговорности	Дискусија
Анализа успеха на крају трећег класификационог перриода	Ученици процењују сопствени успех и дисципину	Разговор
Просоцијално понашање. Асертивна комуникација.	Ученици развијају комуникацијске вештине	Радионица
Прослава Дана школе	Ученици учествују у школским активностима	Практичне активности
Самоконтрола. Волонтирање. Конструктивно решавање конфликата	Ученици развијају одговорно понашање	Разговор, радионица
Организовање и извођење екскурзије	Ученици развијају заједништво и културу понашања	Практичне активности
Организовање и извођење екскурзије	Ученици вреднују рад одељења	Разговор, евалуација
Одређивање приоритета. Критичко мишљење.	Ученици уче да доносе одговорне одлуке	Дискусија
Филантропија -појам и значај.	Ученици развијају хуманост и солидарност	Разговор, примери
Анализа успеха и дисциплине на крају године	Ученици процењују свој рад и напредак и постављају нове циљеве	Дискусија

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ОСМИ РАЗРЕД

Час одељењског старешине		
Разред: 8. разред		
Циљ и задаци: је подстицање целовитог развоја ученика – васпитног, социјалног, емоционалног и радног – као и развијање позитивне одељенске заједнице, међусобног поштовања и одговорности.		
Годишњи фонд часова : 34 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
Упознавање са планом рада одељењске заједнице	Ученици разумеју циљеве и правила рада у одељењу	Разговор, дискусија, праћење учешћа ученика
Упознавање са планом рада одељењске заједнице	Ученици разумеју циљеве и правила рада у одељењу	Разговор, дискусија, праћење учешћа ученика
Правила понашања у школи	Ученици поштују школска правила и развијају одговорност	Разговор, анализа ситуација
Развијање другарства и толеранције	Ученици развијају поштовање и прихватање различитости	Радионица, групни рад
Ненасилна комуникација	Ученици препознају и избегавају конфликте	Радионица, дискусија
Превенција вршњачког насиља	Ученици знају како да реагују на насиље	Разговор, анализа примера
Безбедност на интернету	Ученици препознају ризике на интернету	Презентација, дискусија
Штетност психоактивних супстанци	Ученици разумеју последице употребе	Предавање, разговор
Здрави стилови живота	Ученици усвајају здраве навике	Дискусија, презентација
Значај физичке активности	Ученици схватају значај спорта	Разговор, примери
Емоционално здравље	Ученици препознају и изражавају емоције	Радионица
Развијање самопоуздања	Ученици развијају позитивну слику о себи	Радионица, дискусија
Одговорност према учењу	Ученици планирају своје обавезе	Разговор
Организација времена	Ученици уче како да организују време	Практични примери
Припрема за завршни испит	Ученици разумеју структуру испита	Информисање
Избор будуће школе	Ученици се информишу о средњим школама	Разговор, презентација

Професионална оријентација	Ученици препознају своја интересовања	Радионица
Значај образовања	Ученици разумеју значај даљег школовања	Дискусија
Одговорност у друштву	Ученици развијају друштвену свест	Разговор
Хуманост и солидарност	Ученици развијају емпатију	Примери, дискусија
Еколошка свест	Ученици развијају одговорност према природи	Пројектни рад
Чување школске имовине	Ученици схватају значај очувања имовине	Разговор
Култура понашања	Ученици усвајају правила лепог понашања	Примери
Тимски рад	Ученици развијају сарадњу	Групни рад
Међусобно поштовање	Ученици унапређују односе у одељењу	Дискусија
Успеси и проблеми у одељењу	Ученици анализирају успех и понашање	Разговор
Мотивација за учење	Ученици развијају радне навике	Дискусија
Права и обавезе ученика	Ученици познају своја права	Разговор
Демократско доношење одлука	Ученици уче да износе мишљење	Гласање, дискусија
Сарадња са родитељима	Ученици схватају значај сарадње	Разговор
Припрема за матуру	Ученици се припремају за завршетак основне школе	Разговор
Подсећање на правила безбедности	Ученици усвајају безбедно понашање	Дискусија
Анализа успеха на крају полугодишта	Ученици процењују сопствени напредак	Разговор
Анализа рада одељења	Ученици дају предлоге за унапређење	Дискусија
Завршни час – резиме године	Ученици вреднују рад одељења	Разговор, евалуација

ПРОЈЕКТИ

ЕВРОПСКИ ДАН ЈЕЗИКА

ПРОЈЕКАТ (пројектна настава)	ТЕМА- Европски дан језика
ЦИЉ ПРОЈЕКТА Циљ је да ученици развију свест о значају учења страних језика, упознају културу и традицију народа који говоре руски, немачки и енглески језик, и подстакну међусобно разумевање и толеранцију..	ПРЕДМЕТИ Енглески језик Немачки језик Руски језик Дизајн ТИТ
РЕАЛИЗАТОРИ Татјана Ћосић Соња Богуновић Сања Кандолф	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ Септембар текуће године
ОПИС ПРОЈЕКТА Ученици кроз радионице уче поздраве, основне фразе на руском, немачком и енглеском. У групама припремају паное са културним симболима (заставе, познате личности, знаменитости и сл.І Израђују сувенире карактеристичне за земље у којима се говоре дати језици, као и макете знаменитости). У холу школе постављају изложбу радова и организују квиз знања о језицима Европе.	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ препознаје значај учења страних језика; - разликује основне поздраве и фразе на руском, немачком и енглеском; - упознаје културне симболе и традицију народа; - развија тимски рад и креативност. Продукти: Продукти: Макете Цртежи Сувенири Панои квиз

ДА И ПТИЦЕ БУДУ СРЕЋНЕ

ПРОЈЕКАТ Да и птице буду срећне	ТЕМА: Брига и заштита птица
ЦИЉ ПРОЈЕКТА	ПРЕДМЕТИ
научити које човекове активности угрожавају птице и на који га је начин могуће заштитити, и како можемо заштитити природу, штитећи птице.	Географија Биологија Сачувајмо нашу планету
РЕАЛИЗАТОРИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Учесници пројекта: ученици 5-1,2 , 3 који похађају СНА Сачувајмо нашу планету и ОЗ 5-3	Јануар- мај
ОПИС ПРОЈЕКТА	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ
1. Израда кућица и хранилица за птице Користимо различите материјале и амбалажу која може да се употреби за рециклажу. 2. Проучавање градских птица, 3. Користимо ИКТ технологију, тражимо податке о птицама које живе у нашем граду, где живе, како се хране, и шта значи у природи њихово присуство, зашто су оне значајне и где воле да бораве, а шта им смета, 4.Сликање птица у граду и парку Израда паноа о птицама, 4. Постављање кућица и хранилица у парк школе. Посматрање да ли су птице се настаниле у њих и додавање зрневља и воде. 5. Проучавање места где птице воле да живе, одлазак у парк и улице у близини школе. 6. Сађење украсног шибља у којима птице бораве, у дворишту школе. Зашто је врабац	наводи примере утицаја човека на загађења опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; -наведе примере за заштиту живог света на Земљи. -ученик уме да изрази ставове на демократичан начин а у складу са личним, друштвеним, образовним и др. релевантним циљевима); -ученик обогаћује сопствени унутрашњи живот и способан је да процени своје и туђе поступке; -ученик развија осећање припадности сопственој породици, нацији и култури уз поштовање традиције и културе катако и других заједница, земаља, као иприроде и окружења у којем живи или борави. ученик ће бити у стању да: – опише утицај човека на изумирање птица –

симбол Београда? 7. Израда магнета и беџева са птицама. 8. Обележавање Дана птица и дрвећа. Посета узгајивача спортских голубова нашој школи- како се гаје голубови, како се спремају за утакнице, коју храну користе . Пуштање голубова са терена наше школ	наведе примере за заштиту живог света на Земљи. -развијање љубави према природи, неговање навика од најранијег узраста, а затим даље стицање, развијање и неговањевештина -неговање љубави према стваралаштву -оспособљавање ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима у циљу неговање критичког и креативног мишљења -развијање позитивних људских вредности и способности самовредновања -развијање тимског рада, истраживачког духа и сарадње међу ученицима и наставницима, као и неговање сарадништва међу свим актерима културног живота уже и шире заједнице – школе, удружења, Општина, породице... -рад на видљивости, неговањем позитивног односа према свим учесницима пројекта (јавно награђивање, похвала, захвалност)… Продукти рада -кућице и хранилице за птице - презентације Беџеви Магнети Пано

ПЛАНЕТА ЗЕМЉА

ПРОЈЕКАТ: Планета Земља	ТЕМА Та дивна планета -
ЦИЉ ПРОЈЕКТА васпитно-образовни пројекат у школама, реч је о еколошком пројекту осмишљеном према новим основама програма где деца кроз истраживање уче о планети Земљи, екологији и очувању природе.	ПРЕДМЕТИ Географија биологија Српски језик ТиТ Ликовна култура СНА Сачувајмо нашу планету

повезивање дечјих макета са лепотом природе је одличан начин да деца визуелно и емотивно схвате зашто је природа вредна чувања. Када дете својим рукама прави модел шуме, реке или планине, оно се повезује са тим простором и почиње да га доживљава као нешто своје што треба да заштити.	
РЕАЛИЗАТОРИ Наставник географије Матијана Петровић Мурић Наставнник биологије Марија Кисић Љубоја Наставник ликовног Ана Илић Јовићић, наставник ТиТ Никола Спиридоновић Наставници разредне наставе	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ Март- април На нивоу школе 1.циклус
ОПИС ПРОЈЕКТА1. разред Цртање планете Земље. Препознавање основних природних елемената (вода, ваздух, земљиште). Израда паноа „Чувам природу“. 2. разред Сакупљање фотографија биљака и животиња. Израда еколошких порука. Разговор о значају чисте околине. 3. разред Истраживање заштићених биљака и животиња Србије. Израда плаката о рециклажи. Представљање резултата одељењу. 4. разред Истраживање природних богатстава Србије. Израда мапе значајних природних локалитета. Учешће у еколошкој акцији школе. 5. разред Истраживање планете Земље као дела Сунчевог система. Израда модела Земље. Прикупљање података о климатским променама. 6. разред Истраживање континената и океана. Израда презентације о природним рекордима света. Анализа утицаја човека на животну средину.	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ Подизање еколошке свести: Ученици препознају значај и потребу заштите природе, животне средине и Земљине атмосфере.Истраживачке вештине: Оспособљеност за прикупљање, анализу и критичко процењивање података о почецима заштите природе и глобалним еколошким проблемима.Развој емпатије према живој средини: Изградња одговорног односа и личног активизма према сопственом окружењу и заједници.Тимски рад и сарадња: Развијање социјалних вештина кроз заједничко планирање и реализацију активности у групама.Креативно мишљење: Ученици кроз машту визуелизују и изражавају свој доживљај „лепшег и чистијег света”. Просторне макете: Тродимензионални прикази природе, модела рељефа, водопада, река и замишљених чистих екосистема.Ликовни радови и цртежи: Слике и илустрације инспирисане лепотама планете Земље и мотивима очувања природе, креиране на часовима ликовне културе.Едукативни панои и презентације: Поставке са пронађеним подацима, хронологијом заштите животне средине и кључним разлозима зашто је брига о планети важна за појединца.Квизови знања: Тематски квизови развијени за вршњачку

7. разред Истраживање становништва и природних ресурса Европе. Израда тематских карата. Предлагање мера за одрживи развој. 8. разред Истраживање глобалних еколошких проблема. Израда дигиталне презентације или кратког филма. Организација завршне изложбе и представљање резултата млађим ученицима. Улога наставника Планира и координише активности. Усмерава истраживачки рад ученика. Прати напредовање и подстиче сарадњу. Улога родитеља Помоћ у прикупљању материјала. Подршка деци у истраживачким задацима. Учешће у завршној изложби или презентацији. Завршна активност Изложба радова, презентација пројекта и заједнички еколошки пано „Та дивна планета“.	едукацију о очувању атмосфере и биодиверзитета.Уређен школски простор: Практичне еколошке акције које резултирају очишћеним и сређеним учионицама или школским двориштем.

ВАСИОНА И ВАСИОНСКА ТЕЛА

ПРОЈЕКАТ(пројектна настава) Васиона и васионска тела	ТЕМА- Погледај у небо
ЦИЉ ПРОЈЕКТА Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природним и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима и развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете. Главни циљ пројекта „Погледај у небо” (који се реализује као пројектна настава на тему васионе и небеских тела) јесте да ученици кроз проучавање природног и космичког окружења развију основна знања о свемиру и изграде одговоран	ПРЕДМЕТИ Географија Ликовна култура Српски језик ТиТ

однос према природи и будућности наше планете Упознавање са космосом: Стицање основних знања о васиони, Сунчевом систему, звездама, планетама и другим небеским телима. Разумевање природних појава: Схватање међусобне повезаности објеката и процеса у свемиру и њиховог утицаја на Земљу. Повезивање знања (Корелација): Интегрисање садржаја из више предмета као што су Географија, Физика, Ликовна култура, Српски језик и Техника и технологија. [Практични и креативни циљеви Израда 3Д модела: Развијање моторичких и креативних вештина кроз прављење макета небеских тела, свемирских бродова и модела Сунчевог система. Визуелна едукација: Креирање едукативних паноа и изложби у школи како би се знање пренело и на остале ученике. Примена ИТ алата: Коришћење интернета и дигиталних енциклопедија за истраживање и проналажење научних чињеница о космосу. Социјални и васпитни циљеви Тимски рад: Развијање сарадње, дељења задатака и заједничког рада међу ученицима, наставницима и родитељима. Подстицање радозналости: Развијање истраживачког духа, критичког мишљења и постављања питања о свету који нас окружује. Здраво такмичење: Евалуација наученог кроз интерактивне активности попут квизова знања о свемиру.	
РЕАЛИЗАТОРИ Наставник географије- Маријана Петровић Мурић Наставник српског језика- Драгана Кресовић Наставник ликовне културе Ана Илић Јовићић Наставник ТиТ Никола Спиридоновић	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ октобар

ОПИС ПРОЈЕКТА	ИСХОДИ И ПРОДУКТИ
У оквиру предмета ученици стичу основна знања о небеским телима Заједно са наставницима и родитељима праве моделе Сунчевог система и осталих небеских тела. (Макете небеских тела Свемирског брода Праве паное да би се и други ученици упознали са Свемиром.) Заједно са наставницима осмишљавају квиз где ће се такмичити представници одељења 5-1,2,3. Обележавање Међународне недеље Свемира у холу школе Српски језик Написати састав на тему „Путовање кроз Сунчев систем“. Написати песму о звездама, планетама или свемиру. Истражити митове и легенде о сазвежђима. Прикупити занимљивости о планетама и припремити кратко усмено излагање. Израдити речник свемирских појмова. Географија Истражити планете Сунчевог система и представити њихове основне одлике. Израдити тематску карту Сунчевог система. Истражити кретање Земље око Сунца и последице тог кретања. Прикупити податке о природним сателитима планета.	Главни исходи и продукти школског пројекта „Погледај у небо” (посвећеног обележавању Међународних дана Свемира) усмерени су на усвајање основних астрономских појмова и развијање практичних вештина ученика кроз тимски рад. Разликују основне појмове: Јасно разграничавају термине као што су васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем и планета Земља.Објасне Сунчев систем: Графички и вербално приказују његову структуру и тачан положај Земље у њему.Препознају небеска тела: Наводе главне карактеристике планета, звезда и других тела.Разумеју Месечеве мене: Прецизно одређују положај Месеца у односу на Земљу и именују његове фазе. Као резултат практичног, креативног и истраживачког рада ученика, наставника и родитеља настају:Макете и модели: Физички тродимензионални модели Сунчевог система, макете појединачних небеских тела и модели свемирских бродова.Едукативни панои: Информативни плакати и панои креирани са циљем да се и други ученици у школи упознају са занимљивостима о Свемиру.Квиз знања: Осмишљен такмичарски квиз за проверу знања који се реализује на нивоу одељења.Изложбена манифестација: Организована прослава и поставка радова у холу школе поводом обележавања Међународног дана Свемира.

Направити презентацију о истраживању свемира. Ликовна култура Цртање или сликање планета и галаксија. Израда паноа „Погледај у небо“. Израда модела Сунчевог система од различитих материјала. Дизајнирање свемирске летелице будућности. Организација изложбе ученичких радова. Техника и технологија Моделовање и израда тродимензионалног модела Свемирских објеката Конструисање једноставне ракете од картона или рециклажног материјала. Израда покретног модела који приказује кретање Земље и Месеца. Истраживање свемирских летелица и сонди. Осмишљавање и цртање базе за живот на другој планети. Заједнички завршни производ Изложба модела, плаката и ликовних радова. Презентација о планетама Сунчевог система. Квиз знања „Погледај у небо“. Школски пано посвећен свемиру и истраживању космоса.	

4.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Начин остваривања програма за све наставне предмете, изборне програме и слободне наставне активности у првом и другом циклусу основног образовања заснива се на следећим заједничким дидактичко-методичким смерницама:

- **Планирање засновано на исходима** – Настава се планира и реализује тако да води остваривању јасно дефинисаних исхода на крају разреда или циклуса, при чему наставни садржаји представљају средство за развој ученичких компетенција, а не циљ сами по себи.

- **Примена стручних упутстава** – Програми свих предмета остварују се према специфичним дидактичко-методичким упутствима која су саставни део званичних *Правилника о програму наставе и учења* за сваки разред појединачно.

- **Активна улога ученика** – Фаворизују се облици рада који подстичу мисаону активност ученика: истраживачки задаци, учење путем решавања проблема, пројектна настава, тимски рад и повезивање школског градива са свакодневним искуством.

- **Развој међупредметних компетенција** – Кроз реализацију свих програма континуирано се развија 11 општих међупредметних компетенција (као што су компетенција за учење, дигитална писменост, решавање проблема и сарадња).

- **Индивидуализација и диференцијација** – Остваривање програма се прилагођава индивидуалном темпу, потребама и предзнању ученика кроз диференциране задатке, а за ученике са потребом за додатном подршком кроз планиране мере индивидуализације и ИОП (1, 2 и 3).

- **Формативно и сумативно вредновање** – Оцењивање је интегрални део процеса остваривања програма и спроводи се редовно кроз праћење напретка ученика, самовредновање и пружање правовремене повратне информације ради унапређења процеса учења.

5.ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика представља континуирану педагошку активност која чини саставни део процеса наставе и учења у свим разредима основне школе.

Сврха оцењивања је да се обезбеди стално праћење остваривања прописаних исхода и стандарда постигнућа, унапреди квалитет наставе и пружи подршка развоју сваког ученика.

1. Облици, начини и критеријуми оцењивања

Процес вредновања образовно-васпитних резултата заснива се на принципима објективности, јавности, редовности и континуитета.

- **Формативно оцењивање** – односи се на редовно проверавање постигнућа, праћење ангажовања и владања ученика у току савладавања школског програма. Оно садржи обавезну почетну и крајњу повратну информацију са препорукама за даље напредовање и редовно се евидентира у електорнском дневнику.

- **Сумативно оцењивање** – подразумева вредновање знања, вештина и ставова ученика на крају наставне теме, квартала или полугодишта. За ученике првог разреда, оцене су описне из свих предмета и владања. За ученике од 2-8.разреда оцене из обавезних предмета и изборних предмета су бројчане (од 1 до 5), док се поједини изборни програми и слободне наставне активности оцењују описно .

- **Праћење владања ученика** – представља редовно уочавање извршавања школских обавеза и понашања ученика. Оцењује се описно у првом разреду, док се од другог до осмог разреда изводи бројчана оцена из владања која утиче на општи успех ученика на крају полугодишта и школске године. Владање се оцењује најмање четири пута у току школске године.

2. План и динамика проверавања постигнућа

- **Оквирни распоред провера** – На почетку сваког полугодишта, Одељењско веће усваја планирани распоред писмених задатака и писмених провера дужих од 15 минута, који се јавно објављује за ученике и родитеље на огласној табли, у оквиру електронског дневника и на сајт школе.

- **Равномерност проверавања** – Оцењивање се распоређује равномерно током школске године, с тим што ученик не може имати више од једне писмене провере у дану, односно највише три писмене провере знања у току једне наставне недеље.

- **Минималан број оцена** – Да би се извела закључна оцена, потребно је да наставник унесе прописани минимални број оцена на полугодишту за предмете са већим или мањим недељним фондом часова, у складу са законским одредбама.

3. Инклузивно оцењивање и подршка напредовању

- **Прилагођавање критеријума** – За ученике којима је потребна додатна образовна подршка, а који се школују по индивидуализованом приступу или Индивидуалном образовном плану (ИОП-1, ИОП-2, ИОП-3), оцењивање се врши на основу прилагођених циљева, садржаја, метода и исхода дефинисаних у њиховом личном плану.

- **Право на образложење и правну заштиту** – Свака оцена мора бити јавна и образложена ученику одмах по сазнању, а родитељ има законско право на увид у евиденцијама напредовања, као и право на заштиту права ученика кроз прописану процедуру приговора на оцену.

6.ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА

6.1.ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Предмет: Српски језик		**Разред: први**	
Допунска настава из српског језика			
Циљ и задаци: Допунска настава из српског језика има за циљ пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из области језика, почетног учења латиничког писма, правилног усменог и писаног изражавања, као и развијања способности читања, писања и разумевања прочитаног.			
Годишњи фонд часова : 18 Недељни фонд часова: сваке друге недеље			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Почетно читање и писање	Основно описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског језика. Препознвање гласове српског језика Правилно обликовање слова и повезивање у речи. Читање и писање ћириличног писма.	Моторичке вежбе: Вежбање покрета руке, шаке и прстију Писање различитих црта и линија као основних елемената слова Упознавање са писаним и штампаним словима. Правилан изговор свих гласова. Увежбавање графички правилног и естетски ваљаног писања. После усвајања основне писмености наставља се увежбавање и усавршавање читања и писања. Уз обраду текстова и осталих	Настава се реализује сваке друге недеље, у укупном годишњем фонду од 18 часова. Рад се организује кроз индивидуални и групни облик рада, уз примену метода разговора, демонстрације, вежбања,читања и писања. Наставни садржаји прилагођавају се могућностима и потребама ученика, са посебним нагласком на увежбавање и понављање садржаја који ученицима представљају тешкоћу у савладавању. Напредовање ученика прати се континуирано кроз: - усмено одговарање, - читање и писање, - израду задатака и наставних листића,

		предметних подручја: граматика, правопис, лектира, језичка култура.	- учешће у разговору и активностима на часу, - примену граматичких и правописних правила у усменом и писаном изражавању; - разумевање и доживљај прочитаног текста. Вредновање је усмерено на праћење индивидуалног напредовања ученика, развијање сигурности у раду и успешније укључивање у редовну наставу.
2.Књижевност	Ученик слуша, чита и разуме краћи књижевни текст примерен узрасту; уочава главне догађаје и ликове; изражава свој доживљај прочитаног текста; учествује у разговору о тексту.	Увођење и доживљавање и разумевање књижевних текстова. Разликовање основне врсте књижевног изражавања, стих и проза .	
3.Језик (граматика, правопис и ортоепија)	Препознавање речи, реченице, гласова, слова. Правилна употреба великог слова, тачке, упитника и узвичника.	Реченица, реч, глас и слово – препознавање. Изговарање и правилно. писање гласова Употреба великог слова, тачке, упитника и узвичника.	
4. Језичка култура	Ученик чита и пише штампана и писана слова ћирилице; правилно преписује и записује речи и реченице ћирилицом; пажљиво слуша и разуме краћи текст; усмено и писмено се изражава једноставним и потпуним	Штампана и писана слова ћирилице; читање и писање речи и реченица; преписивање текстова; читање краћих текстова ћирилице; усмено изражавање; причање и препричавање; описивање; писање кратких реченица; богаћење речника; читање и	

	реченицама; препричава краћи садржај; учествује у разговору.	разумевање краћих текстова.	

Предмет: Српски језик	**Разред: други**
Допунска настава из српског језика	
Циљ и задаци: Допунска настава из српског језика има за циљ пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из области језика, почетног учења латиничког писма, правилног усменог и писаног изражавања, као и развијања способности читања, писања и разумевања прочитаног.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: сваке друге недеље**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Књижевност	Ученик слуша, чита и разуме краћи књижевни текст примерен узрасту; уочава главне догађаје и ликове; изражава свој доживљај прочитаног текста; учествује у разговору о тексту.	Читање и слушање кратких књижевних текстова; разговор о прочитаном; препричавање; уочавање ликова и догађаја; изражајно читање.	Настава се реализује сваке друге недеље, у укупном годишњем фонду од 18 часова. Рад се организује кроз индивидуални и групни облик рада, уз примену метода разговора, демонстрације, вежбања, читања и писања. Наставни садржаји прилагођавају се могућностима и потребама ученика, са посебним нагласком на увежбавање и понављање

2. Језик (граматика, правопис и ортоепија) **3. Језичка култура**	Ученик разликује глас, слог, реч и реченицу; препознаје врсте реченица; уочава именице, придеве, глаголе и бројеве; правилно примењује основна правописна правила; правилно изговара речи и реченице. Ученик чита и пише штампана и писана слова латинице; правилно преписује и записује речи и реченице латиницом; повезује ћириличко и латиничко писмо; пажљиво слуша и разуме краћи текст; усмено и писмено се изражава једноставним и потпуним реченицама; препричава краћи садржај; учествује у разговору.	Гласови, слог, реч и реченица; самогласници и сугласници; врсте реченица према значењу и облику; именице, придеви, глаголи и бројеви; глаголска времена; велико слово; интерпункцијски знаци; основна правописна правила; правилан изговор речи. Штампана и писана слова латинице; читање и писање речи и реченица; преписивање текстова; читање краћих текстова латиницом; усмено изражавање; причање и препричавање; описивање; писање кратких реченица; богаћење речника; читање и разумевање краћих текстова.	садржаја који ученицима представљају тешкоћу у савладавању. Напредовање ученика прати се континуирано кроз: - усмено одговарање, - читање и писање, - израду задатака и наставних листића, - учешће у разговору и активностима на часу, - примену граматичких и правописних правила у усменом и писаном изражавању; - разумевање и доживљај прочитаног текста. Вредновање је усмерено на праћење индивидуалног напредовања ученика, развијање сигурности у раду и успешније укључивање у редовну наставу.

Предмет: Српски језик	**Разред: трећи**

Допунска настава из српског језика

Циљ и задаци: Допунска настава из српског језика има за циљ пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из области језика, почетног учења латиничког писма, правилног усменог и писаног изражавања, као и развијања способности читања, писања и разумевања прочитаног.

Годишњи фонд часова : 18

Недељни фонд часова: сваке друге недеље

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1. Књижевност	Ученик слуша, чита и разуме краћи књижевни текст примерен узрасту; уочава главне догађаје и ликове; изражава свој доживљај прочитаног текста; учествује у разговору о тексту.	Читање и слушање кратких књижевних текстова; разговор о прочитаном; препричавање; уочавање ликова и догађаја; изражајно читање.	Настава се реализује сваке друге недеље, у укупном годишњем фонду од 18 часова. Рад се организује кроз индивидуални и групни облик рада, уз примену метода разговора, демонстрације, вежбања, читања и писања. Наставни садржаји прилагођавају се могућностима и потребама ученика, са посебним нагласком на увежбавање и понављање садржаја који ученицима представљају тешкоћу у савладавању. Напредовање ученика прати се континуирано кроз: - усмено одговарање, - читање и писање, - израду задатака и наставних листића, - учешће у разговору и активностима на часу, - примену граматичких и правописних правила у усменом и писаном
2. Језик (граматика, правопис и ортоепија)	Ученик разликује врсте речи: именице, заменице, придеве, глаголе и бројеве. Уме да одреди род и број променљивих речи. Примењује правописна правила (писање	Врсте речи: именице, заменице, придеви, глаголи и бројеви; роди и број променивих речи, глаголска времена; велико слово; интерпункцијски знаци; основна правописна правила; правилан изговор речи.	

3. Језичка култура	великог слова, употреба запете у набрајању, писање речи не уз глаголе, придеве и именице. Ученик учествује у разговору поштујући основна правила комуникације. Усмено и писмено препричава, описује и извештава на задату тему. Саставља вођен и самосталан текст. Изражајно чита и казује научене текстове и песме. Проширује свој речник и правилно употребљава нове речи у реченици.	Преписивање текстова; усмено изражавање; причање и препричавање; описивање; писање састава; богаћење речника; читање и разумевање краћих текстова.	изражавању; - разумевање и доживљај прочитаног текста. Вредновање је усмерено на праћење индивидуалног напредовања ученика, развијање сигурности у раду и успешније укључивање у редовну наставу.

Предмет: Српски језик	**Разред:** четврти
Допунска настава из српског језика	
Циљ и задаци: Допунска настава из српског језика има за циљ пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из области језика, учења , правилног усменог и писаног изражавања, као и развијања способности читања, писања и разумевања прочитаног.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** сваке друге недеље	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.Књижевност	Ученик зна да: • чита са разумевањем различите текстове; • укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; • разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; • одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; • именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; • уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа,рима и ритам); • тумачи идеје књижевног дела; • препознаје ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; • уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; • разликује описивање, приповедање (у 1. и 3.лицу) и дијалог у књижевном делу; • уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив) • уочи супротстављеност лица у драмском тексту; • усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела.	Увођење ученика у свет књижевности и осталих књижевних текстова - Стицање знања, умења и навика који ће допринети развоју не само књижевне културе, већ и опште културе на којој се темељи ук	Настава се реализује сваке друге недеље, у укупном годишњем фонду од 18 часова. Рад се организује кроз индивидуални и групни облик рада, уз примену метода разговора, демонстрације, вежбања, читања и писања. Наставни садржаји прилагођавају се могућностима и потребама ученика, са посебним нагласком на увежбавање и понављање садржаја који ученицима представљају тешкоћу у савладавању. Напредовање ученика прати се континуирано кроз: • усмено одговарање, • читање и писање, • израду задатака и наставних листића, • учешће у разговору и активностима на часу, • примену граматичких и правописних правила у усменом и писаном изражавању; • разумевање и доживљај прочитаног текста.

2.Језик (граматика, правопис и ортоепија)	• повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; • разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви,бројеви,глаголи) и уочи оне који су увек у истом облику; • одреди основне реченичне чланове; • разликује врсту речи од службе речи у реченици; • поштује и примени основна правописна правила; • правилно пише сва три модела управног говора.	Заједничке ивластите именице Променљиве врсте речи Именице и заменице Род и број придева Глаголски додаци Основни и редни бројеви Пишимо правилно Пишемо управни и неуправни говор Писање сугласника Вежбање читања Правилно изговарање и писање сугласника ч и ћ и џ и ђ	Вредновање је усмерено на праћење индивидуалног напредовања ученика, развијање сигурности у раду и успешније укључивање у редовну наставу.

3.Језичка култура	Ученик зна да: • преприча текст из различитих улога/перспектива; • чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; • изражајно рецитује песму и чита прозни текст; • изводи драмске текстове; • употреби основне облике усменог и писменог изражавања:препричавање, причање и описивање • употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења а различитог облика; • препозна значење речи и фразеологизама којин се употребљавају у свакодневној комуникацији; • напише разгледницу, честитку, приватно писмо; • прилагоди језички израз комуникативној ситуацији-формалној и неформалној; • повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; • правилно структурира текст; • учествује у предлагању садржаја иначина рада.	Штампана и писана слова латинице; читање и писање реченица и текстова; препричавање текстова; читање краћих текстова латиницом; усмено изражавање; причање и препричавање; описивање; писање кратких реченица; богаћење речника; читање и разумевање текстова текстова.	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ

Предмет Математика	**Разред први**
Допунска настава /додатна настава	**Допунска настава**
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе математике у првом разреду је пружање додатне подршке ученицима којима је потребно више времена, вежбе и индивидуалног рада за савладавање наставног градива.Задаци допунске наставе су да ученик усвоји основне математичке појмове и садржаје предвиђене наставним програмом;да превазиђе тешкоће у учењу и раду; да развије сигурност и самосталност при решавању задатака; да правилно користи бројеве, рачунске операције и математички језик;да развија логичко мишљење, пажњу и концентрацију; да се оспособи за успешно праћење редовне наставе математике.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: 1 час (сваке друге седмице)**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.Бројање и писање бројева до 20 **2.Упоређивање бројева (веће, мање, једнако)** **3.Сабирање и одузимање до 20** **4.Растављање бројева** **5.Геометријски облици** **6.Сналажење у простору и времену** **7.Решавање једноставних**	-ученик пре-познаје,чита и записује бројеве до 20 -правилно броји унапред и уназад -упоређује бројеве користећи знакове <, >, = -сабира и одузима бројеве до 20 уз помоћ и самостално -раставља број на мање сабирке -решава једноставне текстуалне задатке -препознаје и именује основне	-скупови и бројеви -сабирање и одузимање -геометрија	Допунска настава се реализује кроз индивидуализован и прилагођен рад са ученицима којима је потребна додатна подршка у савладавању наставних садржаја.Настава се организује кроз разговор, демонстрацију, практичан рад, математичке игре, вежбање и решавање задатака различитог нивоа тежине.Садр-жаји се обрађују поступно, уз честа по-нављања и примену очигледних настав-них средстава.Посебна пажња се посве-ћује самосталности, сигурности и моти-вацији ученика за рад. Напредовање ученика се прати конти-нуирано кроз посматрање активности и ангажовање ученика,усмено одговара-ње, самостално решавање задатака,про-веру тачности и уредности рада,кратке вежбе и проверу усвојености садржаја,праћење развоја математичких вештина. Вредновање је описно и усмерено на напредовање ученика у односу на прет-

текстуалних задатака	геометријске облике -сналази се у простору користећи појмове:лево, десно, горе, доле, испред, иза -развија тачност, уредност и самосталност у раду -показује већу сигурност и интересовање за математику	е м е н а т а - б р о ј е в и д о 2 0 - ч и т а њ е , п и с а њ е , у п о р е ђ и в а њ е - н и з б	ходна постигнућа, уз подстицање позитивног односа према учењу математике.

		пројеваунапредиуназ-сабирањеиодузимањедо20-растав	

		ља њеисастављањебројева-веће,мање,једнако-бројевнап	

		правa-решавањеједностављних текстуалних задатака-геом	

		етријскателаифигуре(кругквадрат,правоугаоник,троу	

		г а о) - о д н о с и у п р о с т о р у (л е в о / д е - с н о , г о р е / д о л е , и с п р е д /	

		изза,из-међу)-мерењеипоређењевеличинаа(дуже/краће,ни	

		ж е / в и ш е , в е ћ е / м а њ е)	

Предмет **Математика**	**Разред** **други**
Допунска настава /додатна настава	**Допунска настава**
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе математике је пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја предвиђених програмом математике за други разред.Задаци допунске наставе су развијање основних математичких знања, вештина и навика , као и оспособљавање ученика за самосталну и успешну примену математичкох садржаја у даљем учењу.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: 1 недељно (сваке друге седмице)**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Бројеви до 100 **Сабирање и одузимање до 100** **Множење и дељење** **Геометријска тела и фигуре** **Мерење дужине, масе, времена**	-ученик чита, записује и упоређује бројеве до 100 -правилно сабира и одузима бројеве усмено и писмено -примењује таблицу множења и дељења на основном нивоу	-бројеви до 100(читање, писање, приказивање и упоређивање бројева) -месна вредност цифара -сабирање и одузимање до 100 -веза сабирања и одузимања -рачунање напамет	Допунска настава се реализује кроз индивидуализован приступ раду са ученицима којима је потребна додатна подршка.Наставни садржаји обрађују се поступно, уз честа понављања, вежбања и коришћење очигледних наставних средстава.У раду се примењује разговор, демонстрација, практичан рад, индивидуални и рад у пару, математичке игре. Напредовање ученика прати се континуирано кроз

	-препознаје и именује геометријска тела и фигуре -развија тачност, уредност и самосталност у раду -показује сигурност и интересовање за математику	-множење као сабирање једнаких сабирака -дељење као растављање на једнаке делове -таблица множења и дељења -решавање једноставних текстуалних задатака -бројевна права -геометријске фигуре(квадрат, правоугаоник, троугао, круг) -мерење дужине(m,cm), мерење масе (kg),времена (сат, дан, седмица, месец) -поређење величина	посматрање рада и ангажовања ученика, усмено и писмено решавање задатака, проверу тачности и самосталности у раду, кратке провере знања, праћење развоја математичких вештина. Вредновање је описно и усмерено на индивидуални напредак ученика у односу на претходна постигнућа, развијање самопоуздања и позитивног односа према учењу математике.

Предмет **Математика**	**Разред** **трећи**		
Допунска настава /додатна настава **Допунска настава**			
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе математике је пружање додатне подршке ученицима у савладавању математичких садржаја за трећи разред. Задаци допунске наставе су:развијање основних математичких знања,способности и вештина ; оспособљавање ученика за самосталну примену математичких поступака у решавању задатака и свакодневних ситуација.			
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: 1 недељно (сваке друге седмице)**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Бројеви и операције **Геометрија** **Мерење и мере**	-ученик чита, записује и упоређује бројеве до 1000 -правилно изводи рачунске операције сабирања, одузимања, множења и дељења -примењује таблицу множења и дељења -решава текстуалне задатке основног нивоа -препознаје и описује геометријске фигуре -примењује математичке формуле за израчунавање обима троугла, квадрата, правоугаоника -мери и упоређује дужину, масу, време -користи математички језик и симболе -развија логичко мишљење, прецизност и самосталност у раду	-бројевидо1000-месначвредностицифара-сабирањеиодузимм	Програм се остварује кроз индивидуализован и прилагођен рад са ученицима којима је потребна додатна подршка у учењу математике.Наставни садржаји се реализују поступно уз честа понављања, вежбања и примену очигледних наставних средстава.У раду се користе разговор, демонстрација, практичан рад, индивидуални рад, рад у пару, математичке игре. Напредовање ученика прати се континуирано кроз посматрање активности и ангажовање ученика, усмено и писмено решавање задатака, проверу тачности и самосталности у раду, кратке провере знања, праћење развоја математичких вештина. Вредновање је описно и усмерено на индивидуални напредак ученика, развијање самопоуздања и позитивног односа према учењу математике.

		а њ е д о 1 0 0 0 (у с м е н о и п и с м е н о) - м н о ж е њ е и д е љ е њ е б р о ј е в а , т а	

		бличамножењаиделењаа-редоследрачунскихоперацијаа-реш	

		а в а њ е ј е д н о с т а в н и х т е к с т у а л н и х з а д а т а к а - ј е д н о с т а в н и р а	

		зломцији-геометријскефигуре(троугао,квадрат,правоугао	

		о н и к , к р у г) - п р а в а , п о л у п р а в а , д у ж - о б и м г е о м е т р и ј с к и х ф и	

		гура-мерење дужине, масе, временаа-јединице мере	

Предмет Математика	**Разред трећи**
Допунска настава /додатна настава	**Додатна настава**

Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је развијање математичких способности ученика кроз проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе, оспособљавање за решавање проблемских задатака и развијање логичког мишљења, креативности и интереса за математику. Задаци су:развијање логичког и апстрактног мишљења; оспособљавање ученика за самостално решавање сложенијих математичких задатака; развијање способности анализе , закључивања и доказивања ; примена математичких знања у свакодневним ситуацијама; развијање прецизности,уредности и систематичности у раду; подстицање креативности и истраживачког приступа у решавању проблема; развијање математичке комуникације и образлагање поступка рада; увежбавање различитих стратегија решавања текстуалних и проблемских задатака; развијање способности сналажења у новим проблемским ситуацијама; припрема ученика за математичка такмичења;развијање позитивног односа према математици и самопоуздања у раду.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Скуп природних бројева до 1000 **Сабирање и одузимање бројева до 1000** **Множење и дељење** **Једначине и неједначине** **Текстуални и проблемски задаци** **Геометрија** **Мерење и мере** **Разломци**	Ученик ће бити у стању да: -примењује проширена знања о природним бројевима до 1000 -самостално и тачно решава слореженије задатке сабирања, одузимања, множења и дељења -уочава законитости у бројевним низовима и проблемским ситуацијама -решава једноста-вне једначине и одређује непозна-ти број -правилно кори-сти математичке симболе и мат-матички језик -мери, упоређује и процењује ве-личине користећи	-чит ање, зап иси ван е и упо ређ ива ње број е-ва -мес на вре дно ст циф ара -рим ски број еви	Програм додатне наставе остварује се кроз индивидуални и групни рад са ученицима; примену различитих метода и стратегија решавања задатака;разговор, дискусију и образлагање поступака решавања; математичке игре, квизове и такмичарске активности. Оствареност програма прати се континуираним посматрањем рада и напредовања ученика, провером успешности у решавању задатака различитог нивоа сложености, праћењем самосталности и креативности у раду, вредновањем ангажовања и заинтересованости ученика за рад, анализом успеха на такмичењима. Праћење напредовања ученика врши се формативно, кроз редовно подстицање развоја математичких способности и интересовања за математику.

Логичко-комбинаторни задаци **Припрема за такмичења**	одговарајуће мерне јединице -разликује и описује основне геометријске фигуре и тела -рачуна обим квадрата и правоугаоника -приказује и препознаје једноставне разломке као део целине -користи аналитичко мишљење и логичко закључивање -образлаже поступак решавања задатака -успешно решава задатке повећане тежине и задатке такмичарског типа -показује истрајност, прецизност и самосталност у раду	-бројни низови и законитости -сабирање и одузимање бројева до1 000 -рачунање на различите начине -сложенији рачунски изрази -текстуални задаци	

		- множење и дељење бројева до 1000 - веза између множења и дељења - проблемски задаци - одређивање непознатог сабирка, умањеника, умањиоца, чиниоца, дељ	

		ени ка и дел иоц а - пра ва, пол упр ава, дуж - гео мет ријс ке фиг уре: тро угао , ква дра т, пра воу гао ник (об им) - црт ање и мер ење дуж и - мер не једи ниц е за дуж ину, мас у и	

		време-новчане јединице-претварање мерних јединица-половина, трећина и четвртина-приказивање разломака као дела целине-математичке игре	

		- логички задаци - низови и обрасци - комбинаторни задаци - сложенији текстуални задаци - истраживачки задаци - задаци са такмичења	

Предмет	**Математика**	**Разред**	**четврти**

Допунска настава /додатна настава	**Допунска настава**

Циљ и задаци: Циљ допунске наставе математике је пружање додатне подршке ученицима у савладавању наставних садржаја, развијање математичких способности и оспособљавање ученика за правилну и самосталну примену математичких знања у свакодневном животу.Задаци допунске наставе су: отклањање тешкоћа у усвајању наставних садржаја, развијање основних математичких појмова и процедура, оспособљавање ученика за правилно извођење рачунских операција, развијање логичког и критичког мишљења, развијање прецизности, уредности и упорности у раду, припрема ученика за успешно праћење редовне наставе и провере знања, развијање позитивног односа према математици и учењу .

Годишњи фонд часова : 18
Недељни фонд часова: 1 недељно (сваке друге седмице)

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Природни бројеви **Геометрија** **Разломци** **Мерење и мере**	Ученик ће бити у стању да: -прочита, запише и упореди природне бројеве -одреди месну вредност цифре у броју -правилно сабира , одузима, множи и дели вишецифрене бројеве уз примену писаног поступка -примени редослед рачунских операција -провери тачност добијеног резултата -самостално решава једноставне текстуалне задатке -издвоји познате и непознате податке у задатку -одабере одговарајућу рачунску операцију -препозна и запише једноставне разломке	-читање и писање бројева до милион -месна вредности	Програм допунске наставе математике реализује се кроз индивидуални приступ(један на један или мали број ученика).Примењују се дифрернцирани задаци, игра, конкретни материјали и визуелизација, постепено вођење од једноставног ка сложенијем, кратка објашњења и честе провере разумевања. Праћење је континуирано кроз посматрање рада ученика и његове самосталности у решавању задатака. Вредновање постигнућа је формативно уз повратну информацију одмах након урађеног задатка.Упоређује се почетни и тренутни ниво знања.Ако је напредак задовољавајући, ученик се постепено укључује у редовну наставу без допунске наставе.Ако тешкоће и даље постоје, план се прилагођава и наставља допунски рад.На крају школске године процењује се да ли је ученик савладао кључне исходе наставе математике за крај првог циклуса.

	-упореди разломке истих именилаца -сабира и одузима једноставне разломке -одреди површину правоугаоника, квадрата, коцке и квадра -израчуна запремину квадра и коцке користећи математичке формуле -користи јединице мере за дужину, масу, површину и запремину -врши претварања мерних јединица -чита и тумачи податке из табела и дијаграма	фре-упоређивање и уређивање бројева-римске цифре-сабирање и одузимање вишецифрених бр	

		ој ева (пис мено) - пи сме но мно жење и деље ње ви шеци фре ног бро ја је дно ци фре ним - ра чу на ње	

		израза са заградама, редослед рачунских операција - половина, четвртина, трећина (записивање упоређивања	

		њ е, са би ра њ е је дн ос та вн их ра зл о ма ка) - ду ж, пр ав а по лу пр ав а - тр оу га о, кв ад ра т, пр ав оу га он ик , кр уг , кр	

		ужница - површина правоугаоника и квадрата - квадарика кацка (обим, површина, запремина) - јединице за ду	

		жину, масу, површину и запремину - претварање мерних јединица	

Предмет Математика	**Разред четврти**
Допунска настава /додатна настава	**Додатна настава**
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је развијање и продубљивање математичких знања, способно-сти и интересовања ученика кроз проширивање садржаја редовне наставе,оспособљавање за решавање сложенијих проблемских задатака и развијање логичког, критичког и креативног мишљења.Задаци су:подстицање на самостално и истраживачко учење;развијање математичке писмености и функционалног знања;оспо-собљавање за примену математичких знања у свакодневним ситуацијама;развијање прецизности, упорности и систематичности у раду;подстицање креативности и примене различитих стратегија решавања проблема;разви-јање способности закључивања и аргументовања поступака;припрема за учешће на математичким такмичењи-ма;развијање позитивног односа према математици и самопоуздања у раду.	

Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Скуп природних бројева **Сабирање и одузимање** **Множење и дељење** **Једначине и неједначине** **Разломци** **Геометрија** **Мерење и мере** **Логичко-комбинаторни задаци** **Текстуални и проблемски задаци** **Припрема за такмичења**	Ученик ће бити у стању да: -примењује про-ширена знања о природним броје-вима и рачун-ским операцијама -самостално ре-шава сложеније задатке сабирања одузимања,мно-жења и дељења -решава тексту-алне задатке са једном и више ра-чунских операција -уочава и приме-њује законитости у бројевним ни-зовима и проблемским ситуацијама -решава сложене једначине и неједначине -користи разли-чите стратегије при решавању математичких проблема -правилно кори-сти математички језик,симболе и ознаке -разликује,описује, конструише геометријске гигуре и тела -рачуна обим, површину, запремину геометријских фигура и тела -разуме појам ра-зломка и примењује	бројеви већи од 1000 - месна вредност цифара и заокруж	Програм додатне наставе математике остварује се кроз индивидуални, партнер-ски и групни рад ученика у решавању сло-жених,проблемских и истраживачких за-датака;примену различитих стратегија и поступака решавања;разговор,дискусију и образлагање математичких решења;мате-матичке игре,квизове и такмичарске задат-ке;повезивање математичких садржаја са реалним животним ситуацијама;диферен-циран приступ у складу са способностима и интересовањима ученика;припрему учени-ка за такмичења на свим нивоима. Оствареност програма прати се кроз:конти-нуирано посматрање рада и напредовања ученика;праћење тачности, брзине и ефи-касности у решавању задатака;анализу самосталности и креативности у приступу проблемима;усмено образлагање поступака решавања;проверу урађених задатака;ре-зултате на такмичењима. Праћење је формативно и усмерено на развој математичких способности, само-сталности и сигурности у раду.

	једно-ставне операције са њима -мери,процењује и претвара мерне јединице у практичним ситуацијама -примењује логичко, аналитичко и креативно размишљање -образлаже поступак решавања и проверава та-чност резултата -успешно решава задатке повећане тежине и такми-чарског типа	живање-бројевни изрази -закони-тости-сабирање, одузимање, множење и де	

		ље-ње више цифрених бројева - сложенији рачунски изрази - текстуални задаци сви	

		шерачунских операција - одређивање непознатог броја у сложеним једначи	

		намаискупарешењаунеједначинамама-записивање,упоре-ђивање,сабирање	

		и о д уз и м а њ е ра зл о м ак а - та ч ка ,п ра ва ,п о л у пра - ва ,д у ж - п ар ал ел н е и н о р м ал - н е п	

		равецртање и мерење геометријских елемената - обим, површина, запремина	

		геометријских фигура и тела - претварање и примена мерних јединица у задаци	

		ма-математичке игре и загонетке-задаци са вишеструким разликама	

		решавања-задаци повећане тежине-задаци са претходних такмичења	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 3.**
Допунска настава	

Циљ допунске наставе из енглеског језика је пружање подршке ученицима у савладавању основних језичких знања и вештина, развијање сигурности у употреби енглеског језика и отклањање потешкоћа у учењу кроз прилагођен и поступан рад.
Задаци су: утврђивање и проширивање основног вокабулара предвиђеног програмом за 3. разред, развијање способности разумевања једноставних усмених и писаних порука, оспособљавање ученика за правилну употребу основних граматичких структура, увежбавање правилног изговора, читања и писања на енглеском језику, подстицање ученика на једноставну комуникацију у свакодневним ситуацијама, развијање навике редовног учења и самосталног рада, јачање самопоуздања и мотивације ученика за учење страног језика, пружање индивидуализоване подршке у складу са потребама и могућностима ученика, припрема ученика за успешније праћење редовне наставе и проверу знања.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Spelling	Ученик правилно пише познате речи и једноставне реченице уз примену основних правописних правила енглеског језика.	Правопис основних речи и израза; писање кратких реченица; употреба великог слова и интерпункције; најчешће правописне грешке	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога
Pronouns	Ученик препознаје и правилно користи личне, показне и присвојне заменице у једноставним реченицама.	Личне, присвојне, показне и упитне заменице; употреба заменица у једноставним реченицама.	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад
Possessives	Ученик исказује припадност употребом присвојних придева, присвојних заменица и наставка 's.	Присвојни придеви и заменице; исказивање припадности помоћу **'s**; питања и одговори о припадности.	Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Reading and discussing lessons	Ученик чита краће текстове, разуме основну идеју текста и учествује у једноставном разговору о прочитаном.	Читање краћих текстова; разумевање основне идеје текста; одговарање на питања; разговор о прочитаном тексту.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја

Numbers	Ученик правилно чита, пише и користи бројеве (1-100) у свакодневним ситуацијама.	Основни; читање и писање; употреба бројева у свакодневним ситуацијама.	Подстицање активног учешћа и развоја самопоуздања у употреби енглеског језика.
Plural of nouns	Ученик препознаје и правилно гради множину именица, укључујући основне неправилне облике.	Правила за грађење множине именица; неправилна множина; употреба множине у реченицама.	Рад у радној свесци Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Determinators	Ученик препознаје и правилно користи основне детерминаторе (this, that, these, those) у једноставним исказима.	Употреба this, that, these, those; одређивање именица у једноставним реченицама.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Articles	Ученик правилно употребљава чланове a/an у познатим језичким ситуацијама.	Употреба чланова a/an, испред именица у једнини	Анализа ученичких грешака и увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Answering questions	Ученик одговара на једноставна питања	Разумевање речи (who, what, where, when, why, how); кратки одговори.	Праћење правилног изговора и употребе језика
Prepositions	Ученик правилно користи основне предлоге места и времена у једноставним реченицама.	Предлози места и времена (in, on, under, next to, at, behind…); употреба предлога у једноставним реченицама.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Modal Verbs	Ученик препознаје и користи модални глагол can у једноставним комуникативним ситуацијама.	Употреба can; исказивање способности; потврдни, одрични и упитни облици.	Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Tenses	Ученик разликује и правилно користи основна глаголска времена (Present Simple	Present Simple (be, like, love) , Present Continuous (за тренутну радњу);	Решавање граматичких и лексичких вежбања

	(be, like, love), Present Continuous) у једноставним реченицама.	потврдне, одричне и упитне реченице;	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 4.**

Допунска настава

Циљ допунске наставе из енглеског језика је пружање подршке ученицима у савладавању основних језичких знања и вештина, развијање сигурности у употреби енглеског језика и отклањање потешкоћа у учењу кроз прилагођен и поступан рад.
Задаци су: утврђивање и проширивање основног вокабулара предвиђеног програмом за 4. разред, развијање способности разумевања једноставних усмених и писаних порука, оспособљавање ученика за правилну употребу основних граматичких структура, увежбавање правилног изговора, читања и писања на енглеском језику, подстицање ученика на једноставну комуникацију у свакодневним ситуацијама, развијање навике редовног учења и самосталног рада, јачање самопоуздања и мотивације ученика за учење страног језика, пружање индивидуализоване подршке у складу са потребама и могућностима ученика, припрема ученика за успешније праћење редовне наставе и проверу знања.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Spelling	Ученик правилно пише познате речи и једноставне реченице уз примену основних правописних правила енглеског језика.	Правопис основних речи и израза; писање кратких реченица; употреба великог слова и интерпункције; најчешће правописне грешке.	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога
Pronouns	Ученик препознаје и правилно користи личне, показне и присвојне заменице у једноставним реченицама.	Личне, присвојне, показне и упитне заменице; употреба заменица у једноставним реченицама.	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад

Possessives	Ученик исказује припадност употребом присвојних придева, присвојних заменица и наставка 's.	Присвојни придеви и заменице; исказивање припадности помоћу 's; питања и одговори о припадности.	Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Reading and discussing lessons	Ученик чита краће текстове, разуме основну идеју текста и учествује у једноставном разговору о прочитаном.	Читање краћих текстова; разумевање основне идеје текста; одговарање на питања; разговор о прочитаном тексту.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Numbers	Ученик правилно чита, пише и користи бројеве у свакодневним ситуацијама.	Основни и редни бројеви; читање и писање; употреба бројева у датуму, времену и свакодневним ситуацијама.	Подстицање активног учешћа и развоја самопоуздања у употреби енглеског језика.
Plural of nouns	Ученик препознаје и правилно гради множину именица, укључујући основне неправилне облике.	Правила за грађење множине именица; неправилна множина; употреба множине у реченицама.	Рад у радној свесци. Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Months of the year; Dates	Ученик именује месеце у години, правилно саопштава и записује датуме и користи их у једноставним реченицама	Називи месеци; писање и читање датума; питања и одговори у вези са датумима и рођенданима.	Усмено испитивање и разговор са ученицима
Determinators	Ученик препознаје и правилно користи основне детерминаторе (some, any, much, many, this, that, these, those) у једноставним исказима.	Употреба this, that, these, those; some, any, much, many; одређивање именица у једноставним реченицама.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Articles	Ученик правилно употребљава чланове a/an, нулти и the у познатим језичким ситуацијама.	Употреба чланова a/an, нулти и the; изостављање члана у основним примерима; разликовање не/одређеног члана.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Making questions	Ученик поставља и одговара на једноставна	Грађење питања са do/does; употреба	Праћење правилног

	питања користећи одговарајуће упитне речи и помоћне глаголе.	упитних речи (who, what, where, when, why, how); кратки одговори.	изговора и употребе језика
Prepositions	Ученик правилно користи основне предлоге места и времена у једноставним реченицама.	Предлози места и времена (in, on, under, next to, at, behind…); употреба предлога у једноставним реченицама.	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Modal Verbs	Ученик препознаје и користи модални глагол can у једноставним комуникативним ситуацијама.	Употреба can; исказивање способности; потврдни, одрични и упитни облици.	Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Tenses	Ученик разликује и правилно користи основна глаголска времена (Present Simple, Present Continuous) у једноставним реченицама.	Present Simple, Present Continuous; потврдне, одричне и упитне реченице; основна употреба времена у комуникацији.	Решавање граматичких и лексичких вежбања

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Пети**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Проширивање и продубљивање знања из свих програмско-тематских подручја редовне наставе; оспособљавање ученика за правилно коришћење српског језика у свим комуникативним ситуацијама, говору и писању; формирање, развијање и неговање читалачких навика; развијање и формирање естетског укуса ученика и свести о значају језика и важности националне књижевности и културно-националног идентитета; усвајање језичких правила и граматичке норме и разумевање њихове функције и правилне примене у говорном и писаном изражавању.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Књижевност	Ученик разликује књижевни и некњижевни текст; - чита са разумевањем одабране примере текстова; - разликује карактеристике народне од ауторске књижевности; - разликује елементе композиције лирске песме (строфа, стих), епског дела (делови фабуле, поглавље, епизода), драмског дела (чин, сцена, појава); - разликује облике казивања; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - одреди главне и споредне мотиве; - уочи особине ликова и илуструје их примерима из текста; - напредује у стицању читалачких компетенција.	Самостално коришћење књижевне и некњижевне грађе у учењу и истраживању; -књижевни родови и врсте; - писци и дела; - народна и ауторска књижевност; - облици казивања; - стилске фигуре	Наставник подстиче и усмерава активности ученика у складу са њиховим интересовањима и жељама; - проширује знања стечена у оквиру редовне наставе; - оспособљава ученике да дају коментар о свом раду и активностима других ученика; - укључује ученике у пројектну и истраживачку наставу; - излагање радова ученика пред разредом или школом; - анализа радова ученика - учествовање на литерарним конкурсима, такмичењима, смотрама и приредбама

Језик	Ученик разуме појам деклинације; - разликује корен речи, граматичку основу и наставак за облик речи; - познаје значења и службе падежа; - разликује просте и сложене глаголске облике; - доследно примењује правописну норму у вези са врстама речи и глаголским облицима; -уме прецизно да одреди реченичне чланове.	Појам деклинације Променљиве и непроменљиве врсте речи Глаголски облици Реченични чланови Правопис	Редовно праћење активности ученика; -појачана индивидуализација рада (посебно током припрема за такмичење); - давање посебних задатака према интересовањима ученика у циљу проширивања и продубљивања знања, умења и вештина; - праћење остварених резултата на такмичењима и анализа дотадашњег рада.
Језичка култура	Ученик саставља говорни или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота; -напамет говори одабране књижевне текстове или одломке.	Избор тема за писање састава (у оквиру креативног писања); Избор песама за смотру рецитатора; Изражајно читање књижевних и некњижевних текстова.	Наставник прати и евидентира напредовање ученика; - остварује индивидуализацију рада (креативно писање, развијање говорне културе и изражајног рецитовања); - прати постигнућа ученика на смотрама, приредбама, такмичењима.

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Пети**

Допунска настава

Циљ и задаци:

Циљ допунске наставе српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће савладати основне законитости српског књижевног језика и стећи основна знања о значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета. Задаци допунске наставе су развијање читалачке способности ученика и вештине разумевања прочитаног текста; пружање помоћи и подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из свих области предмета; развијање језичке културе и примене граматичких и правописних правила.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	У области књижевности ученик разликује књижевни род и врсте; -уочава тему, основне мотиве, фабулу, песничке слике; - разликује песника од лирског субјекта; -разликује облике казивања; -усваја основне књижевнотеоријске појмове : стих, строфу, риму и стилске фигуре.	Лирика: Врсте лирских песама у народној и ауторској књижевности Епика: Приповетка и роман Епске песме преткосовског тематског круга Драма Драмске врсте Радио-драма	Наставник прати рад и напредовање ученика на допунској настави. Мотивише и подстиче ученике да присуствују допунској настави. Појашњава ученицима захтеве задатака и објашњава појмове који су им нејасни.
Језик	Ученик препознаје категорију промењивости речи; -правилно употребљава падеже у реченици; -правилно употребљава глаголске облике у реченици и	Промењиве врсте речи Непромењиве врсте речи (предлози и прилози) Падежи (значења падежа) Глаголски облици	Наставник проналази једноставније примере задатака и прати усвојеност градива; -прати и охрабрује ученика у раду и напредовању; -прати и формативно оцењује напредовање ученика.

	разликује основна глаголска времена (прошло,садашње, будуће); -препознаје службу речи у реченици.	Реченични чланови	
Језичка култура	Ученик уме да искаже своје мишљење; -уме да објасни речи истог или сличног значења; -уочава сувишне речи; -разликује приватно и службено писмо; -самостално саставља текст на задату тему, водећи рачуна о правописној норми.	Приватно и службено писмо; Дескрипција Препричавање	Наставник даје једноставније текстове за вежбање: - појашњава захтеве задатака; - прати рад и напредовање ученика кроз усмена излагања и самостално писање састава на задату тему.

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Шести**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Проширивање и продубљивање знања из свих програмско-тематских подручја редовне наставе; оспособљавање ученика за правилно коришћење српског језика у свим комуникативним ситуацијама, говору и писању; формирање, развијање и неговање читалачких навика; развијање и формирање естетског укуса ученика и свести о значају језика и важности националне књижевности и културно-националног идентитета; усвајање језичких правила и граматичке норме и разумевање њихове функције и правилне примене у говорном и писаном изражавању.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	Ученик уме да повеже књижевне	Самостално коришћење књижевне и	Наставник подстиче и усмерава активности ученика

	термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; - чита са разумевањем, парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела; - разликује књижевне родове и врсте; - разликује елементе композиције лирске песме (строфа, стих), епског дела (делови фабуле, поглавље, епизода), драмског дела (чин, сцена, појава); -разликује ауторску приповетку од романа; - разликује облике казивања; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - одреди главне и споредне мотиве; - уочи особине ликова и илуструје их	некњижевне грађе у учењу и истраживању; Лирика -лирске врсте у народној књижевности -лирске врсте у ауторској књижевности Епика -приповетка и роман -епска поезија Драма -драмске врсте -стилско-изражајна средства -облици казивања	у складу са њиховим интересовањима и жељама; проширује знања стечена у оквиру редовне наставе; наставник оспособљава ученике да дају коментар о свом раду и активностима других ученика; укључивање ученика у пројектну и истраживачку наставу; анализа радова ученика; -учествовање на литерарним конкурсима, смотрама и такмичењима

	примерима из текста; - напредује у стицању читалачких компетенција.		
Језик	Ученик разуме појам творбе речи, разликује корен речи, граматичку основу и наставак за облик речи; - разликује гласове по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних промена - одреди врсте и подврсте заменица; - препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; - разликује реченице по комуникативној функцији; - доследно примењује правописну норму у вези са врстама речи и глаголским облицима; -уме да одреди место акцента у речи и разликује дуге и кратке акценте	Творба речи (саставни делови твореница; корен речи, префикси и суфикси) Подела гласова; Гласовне промене у промени облика и грађењу речи; Грађење и основна значења глаголских облика (аорист, плусквамперфекат, имперфекат, императив, потенцијал, футур други, глаголски прилози и трпни глаголски придев); Врсте и подврсте придевских заменица; Комуникативна и предикатска реченица; Врсте независних предикатских реченица; Акценат Правопис (писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима; -правописна решења у вези са писањем глаголских облика	Редовно праћење активности ученика; Појачана индивидуализација рада (посебно током припрема за такмичење); давање посебних задатака према интересовањима ученика у циљу проширивања и продубљивања знања, умења и вештина; -праћење остварених резултата на такмичењима и анализа дотадашњег рада.

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Шести**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће савладати основне законитости српског књижевног језика и стећи основна знања о значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета. Задаци допунске наставе су развијање читалачке способности ученика и вештине разумевања текста; пружање помоћи и подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из свих области предмета, развијање језичке културе и примене граматичких и правописних правила.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	У области књижевности ученик разликује књижевни род и врсте; - уочава тему, основне мотиве, фабулу, песничке слике; - разликује песника од лирског субјекта; - разликује облике казивања; - усваја основне књижевнотеоријске појмове : стих, строфу, риму и стилске фигуре.	Лирика: -Врсте лирских песама у народној књижевности; - врсте лирских песама у ауторској књижевности; - одлике лирике; Епика: -епске песме о Косовском боју и тематски круг песама о Марку Краљевићу; -стилско-изражајна средства у народној и ауторској књижевности; - Књижевни термини и појмови: фабула;	Наставник прати рад и напредовање ученика на допунској настави. Мотивише и подстиче ученике да присуствују допунској настави. Појашњава ученицима захтеве задатака и објашњава појмове који су им нејасни. Примењује индивидуални приступ и прилагођава задатке способностима ученика.

		основна тема и кључни мотиви; -облици казивања	
Језик	Ученик разликује просте речи од твореница; - разликује самогласнике и сугласнике (зна поделу гласова по звучности и месту изговора); - разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; - разликује реченице по комуникативној функцији.	Творба речи: просте речи и творенице; Настанак и подела гласова; Подела сугласника по звучности и месту изговора; Гласовне промене Врсте и подврсте придевских заменица Грађење и основна значења глаголских времена (на нивоу препознавања) Независне предикатске реченице по комуникативној функцији Правописна решења у вези са гласовним променама и глаголским облицима	Наставник проналази једноставније примере задатака и прати усвојеност градива. Прати рад ученика на часу допунске наставе и охрабрује га у раду и напредовању. Формативно оцењује напредовање ученика и на часовима допунске наставе и даје му могућност да кроз краће писане или усмене провере знања поправи оцену.
Језичка култура	Ученик уме да искаже своје мишљење; - разуме прочитани текст и повезује информације у краћем књижевном и неуметничком тексту; - уме да објасни речи истог или сличног значења;	Читање обрађених књижевних текстова; -изражајно говорење напамет научених текстова	Наставник даје једноставније текстове за вежбање; - појашњава захтеве задатака - наставник прати рад и напредовање ученика кроз усмена излагања и самостално писање састава на задату тему.

	- самостално саставља текст на задату тему, водећи рачуна о правописној норми.		

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Седми**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Проширивање и продубљивање знања из свих програмско-тематских подручја редовне наставе; оспособљавање ученика за правилно коришћење српског језика у свим комуникативним ситуацијама, говору и писању; формирање, развијање и неговање читалачких навика; развијање и формирање естетског укуса ученика и свести о значају језика и важности националне књижевности и културно-националном идентитету; усвајање језичких правила и граматичке норме и разумевање њихове функције и правилне примене у говорном и писаном изражавању.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	Ученик разликује књижевни и некњижевни текст; - чита са разумевањем одабране примере текстова; - разликује карактеристике народне од ауторске књижевности; - разликује елементе композиције лирске песме (строфа, стих), епског дела	Самостално коришћење књижевне и некњижевне грађе у учењу и истраживању; -стилске фигуре у народној књижевности; -облици казивања: -композиција књижевноуметничког текста; -драмске врсте и елементи драмске структуре; -везани стих	Наставник подстиче и усмерава активности ученика у складу са њиховим интересовањима и жељама; -проширује знања стечена у оквиру редовне наставе; -наставник оспособљава ученике да дају коментар о свом раду и активностима других ученика; -укључивање ученика у пројектну и истраживачку наставу; -излагање радова (усмених, писаних, практичних пред групом

	(делови фабуле, поглавље, епизода), драмског дела (чин, сцена, појава); - разликује облике казивања; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - одреди главне и споредне мотиве; - уочи особине ликова и илуструје их примерима из текста; - напредује у стицању читалачких компетенција.		ученика, разредом или школом): анализа радова ученика; -учествовање на литерарним конкурсима, такмичењима и приредбама
Језик	Ученик разуме појам променљивих и непроменљивих речи - разликује просте и сложене глаголске облике; - доследно примењује правописну норму у вези са врстама речи и глаголским облицима; -уме прецизно да одреди реченичне чланове; -уме да одреди врсту напоредног односа међу реченичним члановима; -разликује комуникативну и	Морфологија: -непроменљиве речи (везници, узвици, речце); - глаголски облици; - правописна решења у вези са писањем глаголских облика; Синтакса: -реченични чланови; -конгруенција; -напоредни односи међу реченичним члановима; -појам предикатске и комуникативне реченице; -независносложене реченице; -зависносложене реченице; Правопис: -писање скраћеница -дугосилазни и дугоузлазни акценат	Редовно праћење активности ученика; -појачана индивидуализација рада (посебно током припрема за такмичење); -давање посебних задатака према интересовањима ученика у циљу проширивања и продубљивања знања, умења и вештина; -праћење остварених резултата на такмичењима и анализа дотадашњег рада.

	предикатску реченицу; -разликује независносложене од зависносложених реченица; -разликује дугосилазне од дугоузлазних акцената; -доследно примењује правописну норму.	-писање интерпункцијских знакова	
Језичка култура	Ученик разликује технички и сугестивни опис; -напамет говори одабране књижевне текстове или одломке.	Избор тема за писање састава (у оквиру креативног писања); Избор песама за смотру рецитатора и вежбе у изражајном рецитовању; Изражајно читање књижевних и некњижевних текстова (уочавање фуснота и цитата).	Наставник прати и евидентира напредовање ученика; - остварује индивидуализацију рада (креативно писање, развијање говорне културе и изражајног рецитовања) - прати постигнућа ученика на смотрама, приредбама, такмичењима.

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Седми**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће савладати основне законитости српског књижевног језика и стећи основна знања о значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета. Задаци допунске наставе су пружање помоћи и подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из српског језика и књижевности, развијање језичке културе, читалачких способности и правилне примене граматичких и правописних правила.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	Ученик чита са разумевањем књижевноуметничке	Лирика -одлике народне лирске поезије;	Читање текстова, дијалог, анализа текста

	текстове и остале врсте текстова; -уме да повеже писце и дела из обавезног програма; - зна да одреди књижевни род и врсту; - разликује књижевне родове; - уме да издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста; - зна да одреди тему, основне мотиве, ликове, фабулу; - разликује аутора књижевноуметничког текста од лирског субјекта.	-одлике ауторске лирске поезије -стилско-изражајна средства Епика -класификација народне прозе и епске поезије; -епске песме о хајдуцима и ускоцима -епске песме покосовског тематског круга Драма -одлике драмске књижевности; књижевнотеоријски појмови	Наставник објашњава књижевнотеоријске појмове на конкретним примерима. Рад на одабраним текстовима, одговарање на питања и решавање једноставних задатака. Индивидуални приступ ученицима у складу са њиховим способностима и вештином читања и разумевања текста. Наставник посебну пажњу посвећује постепеном усвајању градива, мотивисању ученика за читање, охрабривању и стицању самопоуздања. Прати рад и напредовање ученика путем усменог и писаног изражавања, индивидуалног и групног рада.
Језик	Ученик препознаје и правилно користи граматичке појмове; -разликује променљиве и непроменљиве врсте речи; -препознаје глаголска времена и глаголске облике у једноставнијим примерима -зна да одреди главну реч синтагме; -препознаје врсте зависних реченица -самостално решава задатке из основног нивоа или уз помоћ наставника.	Врсте речи Реченични чланови Глаголски облици Врсте синтагми Напоредни односи међу независним предикатским реченицама Зависне реченице Правопис	Наставник даје једноставније задатке и прати усвојеност градива и напредовање ученика; -користи индивидуални приступ у раду и прилагођава захтеве способностима ученика, водећи рачуна о поступности у усвајању градива; - охрабрује га и мотивише да долази на часове допунске настав;. -омогућава ученику да кроз краће провере знања на часовима допунске наставе поправи оцену.

Језичка култура	-ученик уме самостално да напише текст на задату тему, поштујући правописну норму	Врсте описивања: техничко и сугестивно	Писање краћих састава; -читање и разумевање прочитаног књижевног и некњижевног текста (табела, графикона...)

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Осми**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Проширивање и продубљивање знања из свих програмско-тематских подручја редовне наставе; оспособљавање ученика за правилно коришћење српског језика у свим комуникативним ситуацијама, говору и писању; формирање, развијање и неговање читалачких навика; развијање и формирање естетског укуса ученика и свести о значају језика и важности националне књижевности и културно-националном идентитету; усвајање језичких правила и граматичке норме и разумевање њихове функције и правилне примене у говорном и писаном изражавању.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Књижевност	Ученик разликује књижевни и некњижевни текст; - чита са разумевањем одабране примере текстова; - користи различите стратегије читања и учења у складу са постављеним циљем; - разликује елементе композиције лирске песме (строфа, стих), епског дела (делови фабуле, поглавље,	Самостално коришћење књижевне и некњижевне грађе у учењу и истраживању; Класификација народне прозе и епске поезије; Тематика књижевних текстова и њихова повезаност са историјским контекстом; -метричка анализа песме; -стилска изражајна средства -књижевни родови и врсте	Наставник подстиче и усмерава активности ученика у складу са њиховим интересовањима и жељама; -проширује знања стечена у оквиру редовне наставе; -наставник оспособљава ученике да дају коментар о свом раду и активностима других ученика; -укључује ученике у пројектну и истраживачку наставу; -анализира радове ученика; - мотивише их да размишљају о тексту, самостално вреднују његов садржај и пореде ставове изнете у њему са властитим представама; -наставник пружа додатну подршку и подстицај напредним ученицима;

	епизода), драмског дела (чин, сцена, појава); - разликује облике казивања; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - одреди главне и споредне мотиве; - уочи особине ликова и илуструје их примерима из текста; - напредује у стицању читалачких компетенција; - редовно чита дела из школске лектире и по слободном избору, стичући читалачке навике и развијајући естетски укус;	-облици казивања	-излагање радова (усмених, практичних, писаних) пред групом ученика, разредом или школом; -учествовање на литерарним конкурсима, такмичењима и смотрама.
Језик	Ученик разврстава европске језике унутар језичке групе; - зна место српског језика у породици језика; - наводи основне етапе у развоју књижевног језика код Срба; - класификује дијалекте српског језика; - примењује знања о подели гласова и гласовним алтернацијама;	Историја језика (развој српског књижевног језика) Дијалекти Фонетика (поделе гласова и гласовне алтернације) Морфологија (промењљиве и непромењљиве врсте речи) Глаголска времена и облици Синтакса	Континуирано праћење активности ученика; -међупредметно повезивање са историјом, уметношћу, медијском и дигиталном писменошћу; -појачана индивидуализација рада (посебно током припрема за такмичење); -давање посебних задатака према интересовањима ученика у циљу проширивања и продубљивања знања, умења и вештина; -праћење остварених резултата на такмичењима и анализа дотадашњег рада.

	-разликује промењиве и непромењиве врсте речи; -разликује глаголска времена; уме да одреди врсте зависносложених реченица; -уме да одреди место и врсту акцента у речи; -доследно примењује правописну норму.	(синтагма; независне и зависносложене реченице) Акценат (правила акцентовања и послеакценатске дужине) Правопис	
Језичка култура	Ученик саставља говорни или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота; -напамет говори одабране књижевне текстове или одломке.	Избор тема за писање састава (у оквиру креативног писања); Избор песама за смотру рецитатора; Изражајно читање књижевних и некњижевних текстова.	Наставник прати и евидентира напредовање ученика; остварује индивидуализацију рада (креативно писање, развијање говорне културе и изражајног рецитовања) и прати постигнућа ученика на смотрама, приредбама, такмичењима.

Предмет Српски језик и књижевност	**Разред Осми**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникационим ситуацијама, у говору и писању, тако што ће савладати основне законитости српског књижевног језика и стећи основна знања о значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета. Задаци допунске наставе су развијање читалачке способности ученика и вештине разумевања текста, пружање помоћи и подршке ученицима у савладавању наставних садржаја из свих области предмета.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Књижевност	У области књижевности ученик разликује књижевне родове и врсте; -уочава тему, основне мотиве и песничке слике; -разликује прозни текст од поезије; -разликује основне стилске фигуре; -усваја основне књижевнотеоријске појмове: стих, строфу,риму	Класификација народне прозе Класификација народне епске поезије Књижевни родови и врсте Теме књижевних дела у српској књижевности Стилске фигуре	Наставник мотивише и подстиче ученике да редовно присуствују допунској настави; -прати рад ученика и њихово напредовање; -појашњава ученицима захтеве задатака; објашњава појмове који су им нејасни; -примењује индивидуални приступ и прилагођава задатке способностима ученика.
Језик	Ученик зна место српског језика у породици језика; -наводи основне етапе у развоју српског књижевног језика; -класификује дијалекте српског језика, -разликује променљиве и непроменљиве врсте речи; -препознаје гласовне промене у једноставнијим примерима; -разликује глаголска времена; -уме да одреди основне глаголске облике (перфекат, презент, футур први...); -ученик зна да одреди место акцента у речи; -зна да одреди врсту зависне реченице;	Историја језика (основни подаци) Дијалекти српског језика Фонетика: гласовне промене у једноставнијим примерима Морфологија (променљиве и непроменљиве врсте речи) Синтакса (врсте синтагми; независне и зависне предикатске реченице) Правопис (основна правила)	Наставник мотивише ученике да присуствују допунској настави; -континуирано прати рад и напредовање ученика кроз усмене и писане задатке прилагођене способностима ученика; -објашњава непознате појмове на једноставнијим примерима -омогућава ученику да поправи оцену и на часовима допунске наставе.

	-доследно примењује правописну норму.		
Језичка култура		Богаћење речника (вишезначност речи) Основне особине говорног и писаног језика Изражајно читање	Наставник прати и евидентира напредовање ученика; -укључује га у групни рад: -подстиче га у изражајном говорењу и читању текста

Предмет: Енглески језик	**Разред: 6. разред**

Назив : Додатна настава

Циљ је продубљивање и проширивање знања, вештина и способности ученика који показују посебно интересовање, склоности и постигнућа у учењу енглеског језика, као и развијање комуникативне компетенције, критичког мишљења, креативности и самосталности у употреби језика у различитим животним ситуацијама.

Задаци: Продубљивање знања из граматике, лексике и правописа енглеског језика, Развијање способности разумевања сложенијих усмених и писаних текстова, Унапређивање вештина усменог и писаног изражавања кроз различите комуникативне активности, Проширивање речника и оспособљавање ученика за прецизније и разноврсније изражавање, Развијање способности аргументованог изношења и образлагања ставова и мишљења, Подстицање самосталног истраживања и коришћења различитих извора информација на енглеском језику, Развијање интересовања за културу, традицију и начин живота народа енглеског говорног подручја, Подстицање креативности кроз израду пројеката, презентација, дебата, драмских и литерарних активности, Развијање критичког односа према информацијама и медијским садржајима на енглеском језику, Припрема ученика за учешће на школским и другим нивоима такмичења из енглеског језика, Развијање навика самосталног учења, самовредновања и преузимања одговорности за сопствени напредак, Подстицање сарадње, тимског рада и међусобног уважавања у процесу учења.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Grammar	Ученик правилно и самостално примењује	Утврђивање и проширивање знања о	Усмено испитивање и

	сложеније граматичке структуре у усменом и писаном изражавању; анализира и исправља граматичке грешке; користи граматичка правила у новим комуникативним ситуацијама.	глаголским временима; пасив; индиректни говор; релативне реченице; модални глаголи; погодбене реченице; герунд и инфинитив; трансформације реченица; сложенији граматички задаци и језичке вежбе.	разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Conversation	Ученик активно учествује у разговору о различитим темама; изражава и образлаже своје мишљење, ставове и осећања; користи одговарајући вокабулар и комуникацијске стратегије у интеракцији са саговорницима.	Разговори и дебате о темама из свакодневног живота; школа и образовање; слободно време; спорт; здравље; медији и технологија; заштита животне средине; изражавање ставова, слагања и неслагања; симулације животних ситуација и презентације.	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Curiculum Extra	Ученик повезује знања из енглеског језика са другим наставним областима; самостално истражује и представља теме које превазилазе редован програм; критички користи различите изворе информација на енглеском језику.	Истраживачки задаци и пројекти; рад са аутентичним текстовима; коришћење дигиталних извора и медија; међупредметне теме из науке, географије, историје и уметности; израда презентација и портфолија.	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Culture	Ученик описује и пореди културне особености земаља енглеског говорног подручја и своје средине; показује разумевање културне разноврсности; примењује интеркултурална знања у комуникацији и	Култура и традиција земаља енглеског говорног подручја; празници и обичаји; знаменитости; познате личности; образовни систем; књижевност, музика и филм; интеркултуралне теме и поређење културних вредности.	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз активности на часу

	пројектним активностима.		
Essays	Ученик пише различите врсте краћих и дужих састава поштујући структуру текста; логички повезује идеје; користи разноврстан речник и одговарајуће језичке структуре; самостално унапређује свој писани рад.	Писање описних, наративних и аргументативних састава; извештаји, чланци, електронске поруке и писма; организација текста; развијање идеја и аргумената; употреба повезујућих речи и напреднијег вокабулара.	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 5.**
Допунска настава	
Циљ допунске наставе из енглеског језика је пружање подршке ученицима у савладавању основних језичких знања и вештина, развијање сигурности у употреби енглеског језика и отклањање потешкоћа у учењу кроз прилагођен и поступан рад. **Задаци су:** утврђивање и проширивање основног вокабулара предвиђеног програмом за 5. разред, развијање способности разумевања једноставних усмених и писаних порука, оспособљавање ученика за правилну употребу основних граматичких структура, увежбавање правилног изговора, читања и писања на енглеском језику, подстицање ученика на једноставну комуникацију у свакодневним ситуацијама, развијање навике редовног учења и самосталног рада, јачање самопоуздања и мотивације ученика за учење страног језика, пружање индивидуализоване подршке у складу са потребама и могућностима ученика, припрема ученика за успешније праћење редовне наставе и проверу знања.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Spelling	Ученик правилно пише познате речи и једноставне реченице уз примену основних правописних правила енглеског језика.	Правопис основних речи и израза; писање кратких реченица; употреба великог слова и интерпункције; најчешће правописне грешке.	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Pronouns	Ученик препознаје и правилно користи личне, показне и присвојне заменице у једноставним реченицама.	Личне, присвојне, показне и упитне заменице; употреба заменица у једноставним реченицама.	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Possessives	Ученик исказује припадност употребом присвојних придева, присвојних заменица и наставка **'s**.	Присвојни придеви и заменице; исказивање припадности помоћу **'s**; питања и одговори о припадности.	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Adverbs	Ученик препознаје и користи основне прилоге за начин, време и учесталост у једноставним исказима.	Прилози за начин, време и учесталост; место прилога у реченици; основна употреба прилога у свакодневној комуникацији	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз активности на часу
Reading and discussing lessons	Ученик чита краће текстове, разуме основну идеју текста и учествује у једноставном	Читање краћих текстова; разумевање основне идеје текста; одговарање на	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које

	разговору о прочитаном.	питања; разговор о прочитаном тексту.	ученик теже усваја
Numbers	Ученик правилно чита пише и користи бројеве у свакодневним ситуацијама.	Основни и редни бројеви; читање и писање бројева; употреба бројева у датумима, времену и свакодневним ситуацијама.	Подстицање активног учешћа и развоја самопоуздања у употреби енглеског језика.
Plural of nouns	Ученик препознаје и правилно гради множину именица, укључујући основне неправилне облике.	Правила за грађење множине именица; неправилна множина; употреба множине у реченицама.	
Months of the year; Dates	Ученик именује месеце у години, правилно саопштава и записује датуме и користи их у једноставним реченицама.	Називи месеци; писање и читање датума; питања и одговори у вези са датумима и рођенданима.	
Determinators	Ученик препознаје и правилно користи основне детерминаторе (**some, any, much, many, this, that, these, those**) у једноставним исказима.	Употреба **this, that, these, those; some, any, much, many**; одређивање именица у једноставним реченицама.	
Articles	Ученик правилно употребљава чланове **a/an**, **нулти** и **the** у познатим језичким ситуацијама.	Употреба чланова **a/an, нулти и the**; изостављање члана у основним примерима; разликовање одређеног и неодређеног члана.	
Making questions	Ученик поставља и одговара на једноставна питања користећи одговарајуће упитне речи и помоћне глаголе.	Грађење питања са **do/does**; употреба упитних речи (**who, what, where, when, why, how**); кратки одговори.	

Prepositions	Ученик правилно користи основне предлоге места и времена у једноставним реченицама.	Предлози места и времена **(in, on, under, next to, at, behind**…); употреба предлога у једноставним реченицама.	
Comparison of adj.; as…as	Ученик пореди особе, предмете и појаве користећи компаратив суперлатив и конструкцију **as…as**.	Компаратив и суперлатив придева; правилно поређење особа и предмета; употреба конструкције **as…as**.	
Modal Verbs	Ученик препознаје и користи основне модалне глаголе (**can, must, should**) у једноставним комуникативним ситуацијама.	Употреба **can, must, should**; исказивање способности, обавезе и савета; потврдни, одрични и упитни облици.	
Tenses	Ученик разликује и правилно користи основна глаголска времена (**Present Simple, Present Continuous, Past Simple**) у једноставним реченицама.	**Present Simple, Present Continuous и Past Simple**; потврдне, одричне и упитне реченице; основна употреба времена у комуникацији.	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 6. разред**
Назив : Допунска настава	
Циљ: Допунска настава има за циљ да ученицима омогући успешно савладавање основних језичких садржаја из енглеског језика, отклањање тешкоћа у учењу, развијање комуникативних способности и стицање сигурности у употреби енглеског језика у свакодневним ситуацијама. **Задаци допунске наставе** су пружање подршке ученицима у усвајању наставних садржаја предвиђених програмом; утврђивање и проширивање знања из граматике, вокабулара и правописа; развијање способности разумевања прочитаног текста и издвајања важних информација; оспособљавање ученика за правилну употребу заменица, присвојних облика и чланова; увежбавање употребе конструкција **there is/there are**, као и глагола **to be** и **have/has got**; развијање способности постављања и разумевања питања; усвајање правила писања великог слова и употребе интерпункцијских знакова; проширивање речника и правилна употреба именица, придева и модалних глагола; развијање способности употребе основних глаголских времена у говору и писању;	

оспособљавање ученика за разумевање и употребу нултог и првог кондиционала; подстицање самосталности у раду, одговорности и редовног учења; развијање позитивног односа према учењу енглеског језика и јачање самопоуздања у комуникацији.
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Pronouns	Ученик препознаје и правилно користи личне, присвојне, показне и упитне заменице у једноставним комуникативним ситуацијама.	Могу да уоче разлику између личних, показних заменица, и упитних заменица	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Possessives	Употребљава присвојне придеве и заменице за исказивање припадности и односа међу особама и предметима.	Могу да уоче разлику између саксонског генитива, присвојних придева и присвојних заменица и правилно их користе	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
There is / There are… TO BE; Have / Has got	Користи конструкције ***there is*** и ***there are*** за описивање места, простора и присуства особа и предмета. Правилно употребљава глаголе ***to be*** и ***have/has got*** у потврдним, одричним и упитним реченицама.	Могу да: употребљавају **There is / There are…** у сва 3 облика: потврдном, упитном и одричном; користе глагол **TO BE** у сва 3 времена и облика; користе глагол **HAVE / HAS GOT** и његове скраћене облике	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака

Capitalization; Punctuation	Примењује основна правила писања великог слова и употребе интерпункцијских знакова у једноставним писаним текстовима.	Ученици могу правилно да користе знаке интерпункције и правописна правила	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз активности на часу
Making questions	Формира различите врсте питања користећи одговарајуће упитне речи и граматичке структуре.	Могу правилно да праве питања користећи упитне заменице и поштујући граматичка правила	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Reading and discussing lessons	Разуме основне информације у прочитаном тексту, издваја кључне податке и учествује у разговору о теми текста.	Могу правилно да прочитају текст, преведу га и дискутују о њему	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Adjectives	Користи придеве за описивање особа, предмета и појава и правилно гради поређење придева у једноставним примерима.	Ученици могу правилно да пореде придеве (правилно, неправилно, вишесложно и поређење по једнакости), користе та правила у конверзацији, граде придеве и користе их на правом месту у реченици	
Nouns	Разликује и правилно употребљава именице у једнини и множини, укључујући најчешће неправилне облике.	Могу да уоче разлику између именица које имају правилну / неправилну множину, правилно их користе и граде сложенице	
Articles	Правилно користи нулти, одређени и неодређени члан у	Могу да уоче разлику између 2 неодређена члана **(a/an)**, као и	

	познатим језичким ситуацијама.	одређеног **(the)**, као и **нултог**, и да их правилно користе	
Modal Verbs	Употребљава најчешће модалне глаголе (***can, must, should, may***) за исказивање способности, обавезе, савета и могућности.	Ученици могу правилно да користе модалне глаголе: **must, mustn't, can, could, have to, don't have to** и да их користе у конверзацији	
Tenses	Разликује и користи основна глаголска времена предвиђена програмом шестог разреда у усменом и писменом изражавању.	Ученици могу правилно да граде и користе садашње просто и садашње трајно време **(Present Simple** и **Present Continuous Tense)**, прошло време **(Past Simple Tense** и **Past Continuous Tense)**, садашњи перфекат **(Present Perfect Tense)**, будуће време **(Future Simple Tense)** и облик **To Be + going to... Present Continuous Tense** за изражавање будућности, постављају питања и користе одрични облик	
Zero /I Conditional	Препознаје и користи нулти и први кондиционал за исказивање општих истина, правила и могућих будућих ситуација.	Ученици могу правилно да граде и користе **Нулти** и **I Кондиционал**	

Предмет: Енглески језик	**Разред: 7. разред**
Назив : Додатна настава	
Циљ је продубљивање и проширивање знања, вештина и способности ученика који показују посебно интересовање, склоности и постигнућа у учењу енглеског језика,	

као и развијање комуникативне компетенције, критичког мишљења, креативности и самосталности у употреби језика у различитим животним ситуацијама.
Задаци: Продубљивање знања из граматике, лексике и правописа енглеског језика, Развијање способности разумевања сложенијих усмених и писаних текстова, Унапређивање вештина усменог и писаног изражавања кроз различите комуникативне активности, Проширивање речника и оспособљавање ученика за прецизније и разноврсније изражавање, Развијање способности аргументованог изношења и образлагања ставова и мишљења, Подстицање самосталног истраживања и коришћења различитих извора информација на енглеском језику, Развијање интересовања за културу, традицију и начин живота народа енглеског говорног подручја, Подстицање креативности кроз израду пројеката, презентација, дебата, драмских и литерарних активности, Развијање критичког односа према информацијама и медијским садржајима на енглеском језику, Припрема ученика за учешће на школским и другим нивоима такмичења из енглеског језика, Развијање навика самосталног учења, самовредновања и преузимања одговорности за сопствени напредак, Подстицање сарадње, тимског рада и међусобног уважавања у процесу учења.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Grammar	Ученик правилно и самостално примењује сложеније граматичке структуре у усменом и писаном изражавању; анализира и исправља граматичке грешке; користи граматичка правила у новим комуникативним ситуацијама.	Утврђивање и проширивање знања о глаголским временима; пасив; индиректни говор; релативне реченице; модални глаголи; погодбене реченице; герунд и инфинитив; трансформације реченица; сложенији граматички задаци и језичке вежбе.	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Conversation	Ученик активно учествује у разговору о различитим темама; изражава и образлаже своје мишљење, ставове и осећања; користи одговарајући	Разговори и дебате о темама из свакодневног живота; школа и образовање; слободно време; спорт; здравље; медији и технологија;	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким

	вокабулар и комуникацијске стратегије у интеракцији са саговорницима.	заштита животне средине; изражавање ставова, слагања и неслагања; симулације животних ситуација и презентације.	дијалозима и језичким играма
Curiculum Extra	Ученик повезује знања из енглеског језика са другим наставним областима; самостално истражује и представља теме које превазилазе редован програм; критички користи различите изворе информација на енглеском језику.	Истраживачки задаци и пројекти; рад са аутентичним текстовима; коришћење дигиталних извора и медија; међупредметне теме из науке, географије, историје и уметности; израда презентација и портфолија.	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Culture	Ученик описује и пореди културне особености земаља енглеског говорног подручја и своје средине; показује разумевање културне разноврсности; примењује интеркултурална знања у комуникацији и пројектним активностима.	Култура и традиција земаља енглеског говорног подручја; празници и обичаји; знаменитости; познате личности; образовни систем; књижевност, музика и филм; интеркултуралне теме и поређење културних вредности.	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз активности на часу
Essays	Ученик пише различите врсте краћих и дужих састава поштујући структуру текста; логички повезује идеје; користи разноврстан речник и одговарајуће језичке структуре; самостално унапређује свој писани рад.	Писање описних, наративних и аргументативних састава; извештаји, чланци, електронске поруке и писма; организација текста; развијање идеја и аргумената; употреба повезујућих речи и напреднијег вокабулара.	
Припрема за такмичење (Grammar test, Listening / Reading tests) и	Ученик успешно примењује стечена знања у задацима такмичарског типа; показује висок ниво разумевања прочитаног и слушаног текста;	Решавање тестова са претходних такмичења; вежбе разумевања прочитаног и слушаног текста; граматички и лексички задаци вишег	

школско такмичење	решава сложеније граматичке и лексичке задатке; користи стратегије за успешно полагање тестова и учешће на такмичењима.	нивоа; проширивање вокабулара; стратегије за успешно решавање тестова; симулације такмичења и анализа постигнућа.	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 7.**
Допунска настава	
Циљ је да ученицима пружи додатну подршку у савладавању наставних садржаја, отклањању тешкоћа у учењу и развијању језичких компетенција, како би успешно пратили редовну наставу и примењивали стечена знања у усменој и писменој комуникацији на енглеском језику. **Задаци су:** тврђивање и продубљивање знања из наставних области предвиђених програмом рада; отклањање недостатака у разумевању и примени граматичких правила; развијање способности читања, разумевања и тумачења текстова различите тежине; проширивање и активна употреба речника у свакодневним комуникативним ситуацијама; оспособљавање ученика за правилну употребу именица, придева, прилога и одредница; развијање способности употребе релативних заменица и релативних реченица; увежбавање правилне употребе модалних глагола у садашњем и прошлом времену; усавршавање употребе глаголских времена предвиђених наставним програмом; оспособљавање ученика за разумевање и употребу фразних глагола, герунда и инфинитива; развијање способности употребе првог и другог кондиционала у комуникативним ситуацијама; увежбавање препознавања и формирања пасивних конструкција; подстицање самосталности у учењу, одговорности и развијање позитивног односа према учењу енглеског језика; јачање самопоуздања ученика у усменом и писменом изражавању на енглеском језику.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Reading and discussing lessons	Ученик разуме основне информације и кључне идеје у прочитаним текстовима, издваја важне податке и учествује у једноставном разговору о прочитаном садржају	Могу правилно да прочитају текст, преведу га и дискутују о њему	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Adjectives	Правилно употребљава придеве у описивању особа, предмета и појава и користи компаратив и суперлатив у познатим ситуацијама.	Ученици могу правилно да пореде придеве (правилно, неправилно, вишесложно и поређење по једнакости), користе та правила у конверзацији, граде придеве и користе их на правом месту у реченици	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Nouns	Препознаје и правилно користи различите врсте именица, укључујући бројиве и небројиве именице, као и облике множине.	Могу да уоче разлику између именица које имају правилну / неправилну множину, правилно их користе и граде сложенице	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Determinators	Правилно употребљава одреднице (***some, any, much, many, a lot of, few, little*** и др. у усменом и писменом изражавању.	Могу да уоче разлику и правилно користе детерминаторе – **some, any, much, many, a lot of, a little/a few**	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз активности на часу

Relative pronouns / clauses	Користи релативне заменице (***who, which, that, whose, where***) и формира једноставне релативне реченице.	Могу да уоче разлику и правилно користе односне заменице **(who, which, that, whose)**, и зависне реченице у којима се оне користе	Анализа ученичких грешака и додатно увежбавање садржаја које ученик теже усваја
Adverbs	Употребљава прилоге за начин, место, време и учесталост, правилно их пореди и правилно их смешта у реченици.	Ученици могу правилно да пореде прилоге (правилно, неправилно и вишесложно), користе та правила у конверзацији, граде прилоге и користе их на правом месту у реченици	Подстицање активног учешћа и развоја самопоуздања у употреби енглеског језика.
Modal Verbs (Present / Past)	Разликује и правилно користи глаголска времена предвиђена програмом седмог разреда у једноставним комуникативним ситуацијама.	Ученици могу правилно да користе модалне глаголе: **must, mustn't, can, could, be able to, have to, don't have to, should, might** у конверзацији	
Tenses	Разликује и правилно користи глаголска времена предвиђена програмом седмог разреда у једноставним комуникативним ситуацијама.	Ученици могу правилно да граде и користе садашње просто и садашње трајно време **(Present Simple** и **Present Continuous Tense)**, прошло време **(Past Simple Tense** и **Past Continuous Tense)**, садашњи перфекат **(Present Perfect Tense)**, будуће време **(Future Simple Tense)** и облик **To Be + going to... Present Continuous Tense** за изражавање будућности, облик **Used to ...**постављају питања и користе одрични облик	

Phrasal verbs	Препознаје значење и правилно употребљава најчешће фразне глаголе у контексту.	Могу да уоче разлику и правилно користе фразалне и препозиционе глаголе	
Gerund / Infinitive	Разликује употребу герунда и инфинитива после најчешћих глагола и израза.	Могу да уоче разлику и правилно користе глаголе који иду уз герунд, уз инфинитив или уз оба	
I / II Conditional	Разуме и користи први и други кондиционал за исказивање реалних и мање вероватних ситуација.	Ученици могу правилно да граде, уоче разлику између **I** и **Ø** Кондиционала и користе га у конверзацији	
Passive Voice	Препознаје и формира пасивне конструкције у основним временим и користи их у једноставним реченицама.	Могу да граде, уоче разлику и правилно користе пасивне облике **(Present** и **Past Simple Tense, Present Perfect Tense)**	

Предмет: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	**Разред: 8. разред**
Назив : Допунска настава	
Циљ: Допунска настава има за циљ да ученицима пружи подршку у савладавању наставних садржаја из енглеског језика, отклањању уочених тешкоћа у учењу, развијању језичких компетенција и стицању већег самопоуздања у усменој и писменој комуникацији на енглеском језику. **Задаци допунске наставе** су утврђивање и проширивање знања из наставних области предвиђених програмом рада; отклањање недостатака у разумевању и примени граматичких правила; развијање вештине читања и разумевања текстова различите тежине; оспособљавање ученика за правилну употребу граматичких структура у говору и писању; обогаћивање речника и унапређивање комуникативних способности; развијање способности постављања питања и вођења једноставних разговора; подстицање правилне употребе времена, модалних глагола, пасива, условних реченица и неуправног говора; оспособљавање ученика за уочавање и исправљање сопствених грешака; развијање навика редовног учења и самосталног рада; јачање мотивације за учење енглеског језика и активно учешће у наставном процесу; припрема ученика за успешно праћење редовне наставе и напредовање у складу са својим могућностима.	

Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Reading and discussing lessons	Разуме основне информације у краћим текстовима и разговорима уз помоћ наставника; издвоји познате речи и кључне податке из прочитаног текста; учествује у једноставном разговору о прочитаном тексту;	Могу правилно да прочитају текст, преведу га и дискутују о њему	Усмено испитивање и разговор са ученицима Читање и разумевање краћих текстова Писање кратких реченица, дијалога и задатака Решавање граматичких и лексичких вежбања
Pronouns	Правилно користи личне, показне, упитне и неодређене заменице (*Pronouns*);	Могу да уоче разлику између личних, показних заменица и упитних заменица	Рад на наставним листићима и у радној свесци Индивидуални и паровски рад Учествовање у кратким дијалозима и језичким играма
Possessives	Употребљава присвојне придеве и заменице (*Possessives*);	Могу да уоче разлику између саксонског генитива, присвојних придева и присвојних заменица и правилно их користе	Праћење правилног изговора и употребе језика Провера разумевања кроз питања и одговоре Самостално и уз подршку наставника извршавање задатака
Determinators	Препознаје и правилно користи најчешће одреднице уз именице.	Могу да уоче разлику и правилно користе детерминаторе – **some, any, much, many, a lot of, a little/a few**	Континуирано праћење напредовања ученика Формативно оцењивање кроз

			активности на часу
Articles	Разликује и правилно употребљава нулти, одређени и неодређени члан.	Могу да уоче разлику између нултог (**Ø**), 2 неодређена члана **(a/an)**, као и одређеног **(the)**, и да их правилно користе	
Nouns	Препознаје и користи именице у једнини и множини, укључујући неправилне облике.	Могу да уоче разлику између именица које имају правилну / неправилну множину, правилно их користе и граде сложенице	
Adjectives	Правилно употребљава придеве и њихове компаративне и суперлативне облике.	Ученици могу правилно да пореде придеве (правилно, неправилно, вишесложно и поређење по једнакости), користе та правила у конверзацији, граде придеве и користе их на правом месту у реченици	
Adverbs	Користи најчешће прилоге за начин, место, време и учесталост, и зна да их пореди.	Ученици могу правилно да пореде прилоге (правилно, неправилно и вишесложно), користе та правила у конверзацији, граде прилоге и користе их на правом месту у реченици	
Prepositions	Правилно употребљава основне предлоге за место, време и кретање.	Могу да уоче разлику између предлога и да их правилно користе	
Linkers	Повезује речи, синтагме и реченице употребом најчешћих везника.	Могу да уоче разлику између везника и да их правилно користе	
Correct order of the words	Примењује правилан ред речи у потврдним,	Могу да склопе реченицу у сва 3	

	одричним и упитним реченицама.	облика: потврдном, упитном и одричном поштујући граматичка правила	
Question Tags	Формира и употребљава једноставне упитне додатке у комуникацији.	Ученици могу правилно да користе упитне и упитно-одричне фразе	
Clauses	Препознаје и користи основне врсте зависних и независних реченица.	Ученици могу правилно да граде и користе **зависне реченице** (односне и временске)	
Making questions	Поставља различите врсте питања користећи одговарајуће упитне речи и граматичке структуре.	Могу правилно да праве питања користећи упитне заменице и поштујући граматичка правила	
Modal Verbs	Користи модалне глаголе за исказивање способности, обавезе, савета, могућности и дозволе.	Ученици могу правилно да користе модалне глаголе: **must, mustn't, can, could, be able to, have to, don't have to, should, may, might** у конверзацији у сва 3 времена	
Tenses	Разликује и правилно користи глаголска времена предвиђена програмом осмог разреда.	Ученици могу правилно да граде и користе садашње просто и садашње трајно време **(Present Simple** и **Present Continuous Tense)**, прошло време **(Past Simple Tense, Past Perfect** и **Past Continuous Tense)**, садашњи перфекат **(Present Perfect Tense)**, будуће време **(Future Simple Tense)** и облик **To Be + going to... Present Continuous Tense, Present Simple** за изражавање	

		будућности, облик **Used to ...**постављају питања и користе одрични облик	
Phrasal verbs	Препознаје значење и употребљава најчешће фразне глаголе у познатим контекстима.	Могу да уоче разлику и правилно користе фразалне и препозиционе глаголе	
Gerund / Infinitive	Разликује и правилно користи герунд и инфинитив после најчешћих глагола и израза.	Могу да уоче разлику и правилно користе глаголе који иду уз герунд, уз инфинитив или уз оба	
Passive Voice	Препознаје и формира реченице у пасиву у основним временима.	Могу да граде, уоче разлику и правилно користе пасивне облике **(Present, Past, Present Perfect, Future Simple Tense,** као и **модалних глагола)**	
Conditionals	Користи основне типове условних реченица у једноставним комуникативним ситуацијама.	Ученици могу правилно да граде, уоче разлику између **Нултог, I** и **II** Кондиционала и користе га у конверзацији	
Reported Speech	Претвара једноставне изјаве, питања и наредбе из управног у неуправни говор.	Ученици могу правилно да граде и користе **неуправни говор**	

Предмет: Енглески језик	**Разред: 8. разред**
Назив : Додатна настава	
Циљ је развијање и унапређивање језичких компетенција ученика који показују веће интересовање и постигнућа у учењу енглеског језика, проширивање знања из граматике, лексике и културе енглеског говорног подручја, развијање комуникацијских вештина, критичког мишљења и припрема ученика за школска и виша такмичења. **Задаци:** проширивање и продубљивање знања из граматике и лексике; развијање способности усменог и писаног изражавања; оспособљавање ученика за разумевање	

сложенијих аутентичних текстова; развијање вештина слушања, читања, писања и говора; подстицање самосталног учења и истраживачког рада; развијање интеркултуралне компетенције; припрема ученика за школска, општинска и друга такмичења; развијање критичког мишљења и креативности кроз пројектне активности.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Grammar	Ученик правилно примењује сложеније граматичке структуре у говору и писању.	Систематизација времена; пасив; индиректни говор; релативне реченице; модални глаголи; герунд и инфинитив; кондиционали; сложене реченице.	Усмено испитивање, граматички тестови, наставни листићи, самостални рад, праћење напредовања.
Vocabulary Development	Богати речник и правилно користи нове лексичке јединице у различитим комуникацијским ситуацијама.	Напредни вокабулар; идиоми; колокације; фразални глаголи; синоними и антоними; тематски речник.	Провера кроз разговор, квизове, тестове, презентације и писмене задатке.
Reading and Discussing Texts	Разуме сложеније текстове, издваја главне и споредне информације и аргументовано износи ставове.	Аутентични текстови; новински чланци; кратке приче; књижевни одломци; анализа текста.	Разговор, анализа текста, усмено излагање, рад у пару и групи.
Listening and Speaking	Разуме говор различитих говорника и течно комуницира на познате и нове теме.	Аудио и видео материјали; дебате; интервјуи; дискусије; презентације.	Посматрање активности, усмене презентације, дебате, процена комуникацијских вештина.
Writing Skills	Пише различите врсте текстова уз примену одговарајућих језичких структура.	Есеји; формална и неформална писма; чланци; извештаји; опис; аргументативни текстови.	Анализа писмених радова, портфолио ученика, повратна информација наставника.
Culture	Познаје културу, традицију и цивилизацијске	Празници; историја; знаменитости; образовање; познате	Презентације, пројектни

	особености земаља енглеског говорног подручја.	личности; обичаји; савремени живот.	радови, квизови, дискусије.
Curriculum Extra / Projects	Самостално истражује, користи различите изворе информација и успешно презентује резултате рада.	Пројекти; дигиталне презентације; истраживачки рад; филмови; књиге; интернет извори.	Пројектни задаци, презентације, портфолио, вршњачко вредновање.
Essays	Самостално пише логички организоване и језички исправне саставе.	Opinion essay; for and against essay; descriptive essay; narrative essay.	Оцењивање писмених радова према критеријумима, самоевалуација ученика.
Preparation for Competitions (Grammar, Reading, Listening, Use of English)	Решава задатке такмичарског типа и примењује знање у новим ситуацијама.	Тестови са претходних такмичења; стратегије решавања задатака; припрема за школско и општинско такмичење.	Пробни тестови, анализа резултата, индивидуално праћење напретка, евиденција постигнућа.

Предмет Историја		Разред 5	
Додатна настава			
Циљ и задаци: Продубљивање знања стечених на редовној настави.Подстицање самосталног рада и истраживања са историјским изворима.Развијање свести о националном и културном индентитету уз поштовање дугих народа.Припрема ученика за такмичење.			
Годишњи фонд часова :9 Недељни фонд часова:0,25			
Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Увод у историју	– лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; – разликује начине рачунања	.Прошлост ,време и рачунање времена и историја као наука и начини проучавања прошлости	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје

	времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели;		-Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.
Праисторија	наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба;	. Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). <u>Проширени садржаји</u> Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Стари Исток	– користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника	3 Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом

	друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;	друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.	-Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Стара Грчка	– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у	. Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице.	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

	античкој Грчкој; – идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена	Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура.	
Стари Рим	наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од	Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему).	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика

	последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму;	Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства).	-Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

Предмет Историја		Разред 5	
Допунска настава			
Циљ и задаци: Да ученицима пружи додатну подршку за савлађивање програма .Обнављање и утврђивање наставних садржаја одрађених на редовној настави као и подстицање активног учешћа ученика кроз разговор, питања и кратке задатке.			
Годишњи фонд часова :9 Недељни фонд часова:0,25			
Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Увод у историју	– лоцира одређену временску одредницу на временској ленти;	.Прошлост ,време и рачунање времена и историја као наука и начини проучавања прошлости	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика

	– разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; – разврста историјске изворе према њиховој основној подели;		-Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.
Праисторија	наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; – разликује основне одлике каменог и металног доба;	. Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). <u>Проширени садржаји</u> Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Стари Исток	– користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; – одреди место припадника друштвене групе на	3 Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом

	графичком приказу хијерархије заједнице; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; – наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; – идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока;	уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.	-Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Стара Грчка	– лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој;	. Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице.	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

	– идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; – истражи основна обележја и значај религије старих Грка; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – наведе значај и последице освајања Александра Великог; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; – користећи дату информацију или ленту времена	Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура.	
Стари Рим	наведе основне разлике између античке римске републике и царства; – разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у	Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике.	Разговор са ученицима индивидуални рад ученика ,групни рад ученика -Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје

	историји античког Рима; – истражи основна обележја и значај религије античког Рима; – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму;	Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства).	-Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музичком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

Предмет Историја	**Разред 6**		
Додатна настава			
Циљ и задаци: Продубљивање знања стечених на редовној настави.Подстицање самосталног рада и истраживања са историјским изворима.Развијање свести о националном и културном индентитету уз поштовање дугих народа.Припрема ученика за такмичење.			
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основи проучавања прошлости	пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век,	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје

	сазнајне вредности; анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;	прединдустријско доба, хронолошки и просторни оквири).	-Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.
Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном средњем веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава);	2Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол,	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

	сагледа значај и улогу		
Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку	3Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др).	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Европа, средоземље и српске земље у раном новом веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном новом веку;	Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија	Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

Предмет Историја	**Разред 6**
Допунска настава	
Циљ и задаци: : Да ученицима пружи додатну подршку за савлађивање програма .Обнављање и утврђивање наставних садржаја одрађених на редовној настави као и подстицање активног учешћа ученика кроз разговор, питања и кратке задатке.	
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основи проучавања прошлости	- пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, прединдустријско доба, хронолошки и просторни оквири).	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору.
Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима;	2Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи).	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом

	– пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном средњем веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); сагледа значај и улогу	Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол,	-Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору
Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку	3Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др).	-Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

Европа, средоземље и српске земље у раном новом веку	– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у раном новом веку;	Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија	Повезивање наставних садржаја са предходним знањем и искуства ученика -Повезивање националне и опште историје -Колерација са географијом, српским језиком ,ликовном и музчком културом -Примена савремених наставних средстава -Разговор и усмено излагање -Рад на историјским изворима -Активне методе учења -Визуелно и практично учење -Праћење и вредновање -Способност сналажења у времену и простору

Предмет Историја		**Разред 7**	
Додатна настава			
Циљ и задаци: : Продубљивање знања стечених на редовној настави.Подстицање самосталног рада и истраживања са историјским изворима.Развијање свести о националном и културном индентитету уз поштовање дугих народа.Припрема ученика за такмичење.			
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основи проучавања прошлости	– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава

	појединаца и група насталих у новом веку; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни	завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).	-Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба **(до средине хіх века)**	- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; - уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; - сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;	– доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

	наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких	наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких	
Европа, свет, српска држава и народ у другој половини хіх века	– доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа", политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет, српска држава и народ на почетку хх века	– доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на	4 Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила

	основу датих примера; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих		-Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

Предмет Историја		**Разред 7**	
Допунска настава			
Циљ и задаци: Да ученицима пружи додатну подршку за савлађивање програма .Обнављање и утврђивање наставних садржаја одрађених на редовној настави као и подстицање активног учешћа ученика кроз разговор, питања и кратке задатке.			
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основи проучавања прошлости	наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки,	Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова

	политички, друштвени, културни	(материјални, писани, аудио и визуелни).	-Сналажење на историјским картама
Европа, свет, српска држава и народ на почетку индустријског доба (до средине хіх века)	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет, српска држава и народ у другој половини хіх века	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на	Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 –	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава

	конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;	„пролеће народа", политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија	-Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет, српска држава и народ на почетку xx века	доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера; уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; сагледа значај и улогу истакнутих	4 Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

Предмет Историја	**Разред 8**
Додатна настава	
Циљ и задаци: : Продубљивање знања стечених на редовној настави.Подстицање самосталног рада и истраживања са историјским изворима.Развијање свести о националном и културном индентитету уз поштовање дугих народа.Припрема ученика за такмичење.	
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основи проучавања прошлости	– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;	1 Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у	– на промене у друштву, смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање

периоду између два светска рата	историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба;	рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).	-Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

	– образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности; – изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна,на		
Други светски рат	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;	Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење

	– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и	операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II	-Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

		Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.	
Свет, европа и српски народ у југословенској држави у периоду хладног рата	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко	4 Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица,	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

		популарна култура, нове тенденције у култури.	
Свет, европа, српска држава и народ у савременим процесима	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти	4 Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

Предмет Историја	**Разред 8**
Допунска настава	
Циљ и задаци: : Да ученицима пружи додатну подршку за савлађивање програма .Обнављање и утврђивање наставних садржаја одрађених на редовној настави као и подстицање активног учешћа ученика кроз разговор, питања и кратке задатке.	
Годишњи фонд часова : 9 **Недељни фонд часова: 0,25**	

Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Основи проучавања прошлости	- пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;	1 Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана. Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Европа, свет и српски народ у југословенској држави у периоду између два светска рата	- на промене у друштву, смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; - уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;	Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе

	- пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; - анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја; - поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; - доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; - наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба; - образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; - уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;	(узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).	-Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

	изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера; образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; - препозна,на		
Други светски рат	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко	Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у	-Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

	порекло извора на основу садржаја; – поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора; – доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и	рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.	
Свет, европа и српски народ у југословенској држави у	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје	4 Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање

периоду хладног рата	на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти; – пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности; – анализира и процени ближе хронолошко	наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури.	-Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појмова -Сналажење на историјским картама
Свет, европа, српска држава и народ у	смешта кључне догађаје, појаве и процесе из	4 Свет после Другог светског рата –	Ученик правилно користи појмове и чињенице

савременим процесима	савремене историје на временској ленти; – уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти	блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења	-Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

Предмет географија	**Разред пети**
<u>Допунска настава</u> /додатна настава	
Циљ и задаци: Допунска настава из географије има за циљ да ученицима пружи подршку у савладавању основних географских знања, развијању географских вештина и разумевању природних и друштвених појава и процеса. Усвајање основних географских појмова. Сналажење на карти и глобусу. Разумевање облика и кретања планете Земље. Развијање интересовања за природу и свет око нас.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
-Увод у географија **-Васиона** **-Планета Земља** **-Литосфера** **-Атмосфера** **-Хидросфера** **-Биосфера**	индивидуални рад са ученицима -вршњачко учење	1. Васиона и Земља 2. Планета Земља – Кретања Земље 3. Планета Земља – Литосфера 4. Планета Земља – Литосфера 5. Планета Земља – Литосфера 6. Планета Земља – Атмосфера 7. Планета Земља – Атмосфера 8. Планета Земља – Хидросфера 9. Планета Земља – Хидросфера 10. Планета Земља – Биосфера	Ученик ће знати: -да именује небеска тела(планете и мања небеска тела Сунчевог система). -да опише ког је облика Земља, да наброји континенте и океане. -шта су ротација и револуција - да именује слојеве земљине унутрашњости и основне врсте стена - шта је литосфера -шта је вулкан, земљотрес - да именује и опише основне облике рељефа - шта је атмосфера и који се процеси у њој дешавају - шта су полуострва, острва, заливи, мореузи, шта спада у светски океан, које су копнене воде - именује основне природне зоне на Земљи и биљни и животињски свет који се у њима јавља

Предмет Географија	**Разред шести**
<u>Допунска настава</u> /додатна настава	
Циљ и задаци: Допунска настава из географије има за циљ да ученицима пружи подршку у савладавању основних географских знања, развијању географских вештина и разумевању природних и друштвених појава и процеса. **Утврђивање знања о природним одликама Земље.** **Разумевање климе, вода, рељефа и становништва.** **Оспособљавање за читање тематских карата и графикона.**	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
-Картографија -Становништво -Насеља -Привреда -Држава и интеграциони процеси -Регионална географија-Европа	Ученик ће знати: - шта је глобус, географска карта - да наброји стране света -да препознаје и разликује меридијане, паралеле, као и географске елементе карте - шта представља размер карте - шта је наталитет, морталитет,природни прираштај; шта су емиграција и имиграција - да наброји привредне делатности и гране - да именује државе и познаје појмове везане за поједине природно-географске и друштвено-економске одлике - да препозна и именује највећа полуострва, острва, заливе, мореузе у Европи -да наброји највеће планине, низије, типове климе као и највеће реке и језера. -знати основне одлике становништва и привреде Европе	1. Географска карта – картографска мрежа, географска ширина и дужина 2. Географска карта – математички и географски елемени карте 3. Географска карта – методе представљања рељефа на карти, подела карата према садржају и размери, оријентација и мерења на карти 4. Становништво – природно кретање 5. Становништво – миграције и структуре становништва 6. Насеља 7. Привреда – производне и непроизводне делатности 8. Држава и инеграциони процеси 9. Географија Европе – географски положај, регије и природне одлике	индивидуални рад са ученицима -вршњачко учење -попуњавање немих карти

		10. Географија Европе – друштвено-економске одлике	

Предмет географија	**Разред седми**
Допунска настава /<u>додатна настава</u>	
Циљ и задаци: Додатна настава из географије има за циљ проширивање и продубљивање географских знања код ученика који показују посебно интересовање и способности, као и припрему за такмичења и истраживачки рад. Истраживање географских проблема и потенцијала Србије. Развијање самосталног истраживачког рада и презентације. Повезивање географије са екологијом, историјом и привредом. Припрема за такмичења и даље образовање.	
Годишњи фонд часова : 36 Недељни фонд часова: 1	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.Физичка географија **2.Друштвена географија** **3. Регионална географија**	Ученик ће: -на основу познавања тектонских и ерозивних процеса, моћи да самостално врши генетску класификацију облика рељефа -на основу познавања утицаја климатских фактора, моћи самостално да утврђује климатске типове на одређеном простору, као и распростирање одређеног типа вегетације	1.Обнављање градива 5. разреда – Васиона и Земља; Планета Земља – Кретања Земље 2. Обнављање градива 5. разреда - картографија 3. Обнављање градива 5. разреда – Планета Земља - литосфера и атмосфера 4. Обнављање градива 6. разреда – Планета Земља - хидросфера, биосфера;	Рад са ученицима који показују посебно интересовање и напредно знање из географије. Примена истраживачког рада, рада у паровима и групама. Израда презентација, извештаја, постера и географских карата. Коришћење атласа, немих карата, дигиталног садржаја и квизова. Анализа географских појава, процеса и савремених проблема у свету. Припрема ученика за такмичења и квизове знања.

	- моћи да самостално врши класификацију хидрографских објеката -на основу познавања историјских и друштвено-економских чинилаца, моћи самостално да утврђује законитости при издвајању карактеристичних регија	5. Обнављање градива 6. разреда – Становништво и насеља; Географска средина и људске делатности 6. Опште географске одлике Азије 7. Опште географске одлике Азије 8. Опште географске одлике Азије 9. Опште географске одлике Азије 10. Опште географске одлике Азије 11. Опште географске одлике Азије 12. Опште географске одлике Африке 13. Опште географске одлике Африке 14. Опште географске одлике Африке 15. Опште географске одлике Африке 16. Северна Америка – опште географске одлике 17. Северна Америка – опште географске одлике	За сваку тему наставник треба да припреми што више различитих материјала који имају функцију подстицаја, мотивисања ученика за рад на њима. Поред материјала (филмови, слике, приче, новински текстови...), то могу бити гостовања стручњака за дату област или посета установама. Избор подстицаја треба да одговара теми, узрасту ученика и њиховим интересовањима. Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ се ученици подстичу да користе што различитије изворе информација и да имају према њима критички однос. Циљ је оснажити ученике да развијају своје компетенције у раду са подацима. ИКТ у настави користити кроз различите изворе информација, презентације, филмове, израду плаката… анализу података, табела, узраду графикона

		18. Северна Америка – опште географске одлике 19. Северна Америка – опште географске одлике 20. Опште географске одлике Средње Америке 21. Опште географске одлике Јужне Америке 22. Опште географске одлике Јужне Америке 23. Опште географске одлике Јужне Америке 24. Опште географске одлике Аустралије и Океаније 25. Опште географске одлике Аустралије и Океаније 26. Опште географске одлике Арктика и Антарктика	

Предмет географија	**Разред седми**
Допунска настава /додатна настава	
Циљ и задаци: Допунска настава из географије има за циљ да ученицима пружи подршку у савладавању основних географских знања, развијању географских вештина и разумевању природних и друштвених појава и процеса. Усвајање знања о континентима и државама света. Разумевање природних и друштвених одлика Европе, Азије, Африке, Америке и Аустралије. Развијање способности поређења региона и држава.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Европа **Азија** **Африка** **Америка** **Аустралија и Океанија** **Поларне области**	Ученик ће знати: - основне податке о континенту, пореклу имена, географском положају, границама и величини -да именује највећа острва, полуострва, планине, низије, пустиње, реке, језера, типове климе и карактеристичне типове вегетације на датом континенту –да именује већинско становништво, опише основне одлике становништва и привреде, и	1. Регионална географија 2. Географске регије Европе – Јужна и Средња Европа 3. Географске регије Европе – Западна и Северна Европа 4. Географске регије Европе – Источна Европа са Русијом 5. Европска Унија 6. Азија – географки положај и природно-географске одлике 7. Азија – друштвено-географске одлике 8. Азија – регионална и политичка подела	-индивидуални рад са ученицима -вршњачко учење -попуњавање немих карти

	наброји највеће градове -да именује државе које чине поједине регије	9. Африка – географски положај и природно-географске одлике 10. Африка – друштвено-географске одлике 11. Африка – регионална и политичка подела 12. Географски положај и природно-географске одлике Англоамерике 13. Друштвено-географске одлике Англоамерике 14. Опште географске одлике Средње Америке 15. Општегеографске одлике Јужне Америке 16. Опште географске одлике Аустралије и Океаније 17. Опште географске одлике Арктика и Антарктика	

Предмет географија	**Разред осми**
Допунска настава /<u>додатна настава</u>	
Циљ и задаци: Додатна настава из географије има за циљ проширивање и продубљивање географских знања код ученика који показују посебно интересовање и способности, као и припрему за такмичења и истраживачки рад. Продубљивање знања о континентима и глобалним процесима.	

Анализа демографских, економских и еколошких проблема света. Припрема ученика за такмичења из географије.			
Годишњи фонд часова : 34 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.Физичка географија **2.Друштвена географија** **3. Регионална географија**	Ученик ће: -на основу познавања тектонских и ерозивних процеса, моћи да самостално врши генетску класификацију облика рељефа -на основу познавања утицаја климатских фактора, моћи самостално да утврђује климатске типове на одређеном простору, као и распростирање одређеног типа вегетације - моћи да самостално врши класификацију хидрографских објеката -на основу познавања историјских и друштвено-економских чинилаца, моћи самостално да утврђује законитости при издвајању	1.Обнављање градива 5. разреда – Васиона и Земља; Планета Земља – Кретања Земље 2. Обнављање градива 5. разреда - картографија 3. Обнављање градива 5. разреда – Планета Земља - литосфера и атмосфера 4. Географски положај Републике Србије 5. Природне одлике Републике Србије 6. Природне одлике Републике Србије 7. Природне одлике Републике Србије 8. Природне одлике	Рад са ученицима који показују посебно интересовање и напредно знање из географије. Примена истраживачког рада, рада у паровима и групама. Израда презентација, извештаја, постера и географских карата. Коришћење атласа, немих карата, дигиталног садржаја и квизова. Анализа географских појава, процеса и савремених проблема у свету. Припрема ученика за такмичења и квизове знања.

	карактеристичних регија	Републике Србије 9. Природне одлике Републике Србије 10. Природне одлике Републике Србије 11. Природне одлике Републике Србије 12. Природне одлике Републике Србије 13. Природне одлике Републике Србије 14. Природне одлике Републике Србије 15. Становништво и насеља Републике Србије 16. Становништво и насеља Републике Србије 17. Становништво и насеља Републике Србије 18. Привреда Републике Србије 19. Привреда Републике Србије 20. Привреда Републике Србије	

Предмет географија	**Разред осми**
<u>Допунска настава</u> /додатна настава	
Циљ и задаци: Допунска настава из географије има за циљ да ученицима пружи подршку у савладавању основних географских знања, развијању географских вештина и разумевању природних и друштвених појава и процеса. Продубљивање знања о Serbia и њеним природним и друштвеним одликама. Разумевање привреде, становништва и регионалних целина Србије. Оспособљавање за примену географског знања у свакодневном животу.	
Годишњи фонд часова : 34 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Географски положај Србије Природне одлике Друштвено економске одлике	Ученик ће знати: -да опише географски положај Србије, да наброји државе са којима се граничи, као и њену површину - да именује и пронађе на карти главне рељефне целине и кратко опише њихов настанак и развој - да опише основне карактеристике рељефа Панонске области; именује регије и познаје њихове границе - да опише основне карактеристике рељефа Јужног обода Панонске низије, именује регије - да опише основне	1. Географски положај Републике Србије 2. Природне одлике Републике Србије 3. Природне одлике Републике Србије 4. Природне одлике Републике Србије 5. Природне одлике Републике Србије 6. Природне одлике Републике Србије 7. Природне одлике Републике Србије 8. Природне одлике	-индивидуални рад са ученицима -вршњачко учење -попуњавање немих карти

	карактеристике рељефа Српскомакедонске масе, Западне и Источне зоне веначних планина, именује и пронађе на карти најпознатије планине -опише основне одлике климе Србије, именује климатски тип који је најзаступљенији -именује и пронађе на карти најзначајније реке, језера и најпознатије бање именује карактеристичне биљне и животињске врсте, опише њихово респростирање; именује Националне паркове -податке о броју становника, природном прираштају, густини насељености, као и основне податке о миграцијама и појединим структурама становништва -да именује: најзначајније пољопривредне културе и области њиховог узгајања; најзначајније енергенте и руде, као и места	Републике Србије 9. Природне одлике Републике Србије 10. Становништво и насеља Републике Србије 11. Становништво и насеља Републике Србије 12. Привреда Републике Србије 13. Привреда Републике Србије 14. Привреда Републике Србије	

	њихове експлоатације; поделу индустрије и најзначајније локације индустријске производње; најзначајније саобраћајнице и туристичке локалитете		

Предмет : Математика	**Разред: пети**
додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је да ученик прошири основна знања и развије интересовања за откривање нових и сложенијих математичких садржаја. Она треба да изгради способност код ученика да сопственим радом и залагањем долази до резултата. Такође, додатна настава би требало да подстиче и оснажује ученика у развијању логичког мишљења и закључивања, развија способност анализирања решења и мотивише га да стечена знања примени у другим областима и животу. Важан циљ је и подизање самопоуздања, као и развој социјалних и комуникационих вештина и тимског духа кроз приказивање наученог вршњацима**.** Продубљивање градива: Рад са даровитим ученицима на темама које превазилазе редовни програм. Развијање истраживачких вештина: Подстицање ученика на самостално истраживање и коришћење различите литературе и нових информационих технологија. Примена „учења путем открића": Задавање изазовних задатака који подстичу ученике да самостално откривају математичке законитости. Припрема за такмичења: Увежбавање задатака са математичких такмичења коришћењем збирки и материјала Друштва математичара Србије. Неговање радних навика: Развијање упорности, систематичности и жеље за постизањем високих циљева код ученика. Интердисциплинарно повезивање: Повезивање математичких знања са другим предметима и животним ситуацијама ради бољег разумевања њихове практичне применљивости.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Природни бројеви и дељивост. Основни геометријски појмови. Разломци. Угао. Осна симетрија	Ученик овладава математичким садржајима који превазилазе редовни програм, посебно у областима простих и сложених бројева, као и проблемских задатака са разломцима. Изграђује способност да сопственим радом, истраживањем и залагањем пронађе решења за комплексне математичке изазове. Ученик примењује логичке методе у решавању специфичних тема као што су „логички задаци“ и „магични квадрати“. Развија вештину критичког анализирања поступака решавања задатака и вредновања њихове ефикасности. Оспособљава се за самостално коришћење различитих извора знања, укључујући збирке са такмичења и нове информационе технологије. Мотивисан је да математичке концепте повеже са другим предметима и ситуацијама из свакодневног живота. Кроз групни рад и презентацију својих решења вршњацима, ученик јача тимски дух, самопоуздање и вештину математичке комуникације.	Прости и сложени бројеви; Скраћивање, проширивање и упоређивање разломака; Логички задаци; Проблемски задаци с разломцима; Магични квадрати.	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима. Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.

Предмет: Математика	**Разред: пети**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ је да ученик усвоји основна математичка знања и вештине неопходне за даље праћење наставе и да оствари исходе који се очекују на основном нивоу. Пружање педагошке помоћи ученицима који кроз редовну наставу не могу да постигну очекиване резултате и тешко савладавају градиво на основном нивоу. Прилагођавање метода учења индивидуалним потребама ученика ради лакшег савладавања конкретних препрека.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Природни бројеви и дељивост. Основни геометријски појмови. Разломци. Угао. Осна симетрија	**Природни бројеви и дељивост** Ученик чита и записује природне бројеве из скупова N и N_0. Упоређује бројеве истог записа по величини, користећи се сликом када је потребно. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа. Дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим. Решава једноставну линеарну	Својства операција у скупу $N0$. Дељење са остатком. Правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама. Прости и сложени бројеви и растављање на просте чиниоце. Највећи заједнички делилац (НЗД) и најмањи заједнички садржалац (НЗС). Скупови и основне скуповне операције (унија, пресек, разлика) Односи припадања и распореда тачака и правих. Мерење дужине, једнакост,	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.

	једначину или неједначину у скупу природних бројева. Изводи основне операције уније, пресека и разлике скупова. **2. Основни геометријски појмови и Угао** Влада појмовима дуж, полуправа, права, раван и угао; уме да их нацрта користећи геометријски прибор. Разуме врсте углова, као и концепте паралелних и нормалних правих. Црта праву паралелну датој правој помоћу прибора. Упоређује, сабира и одузима дужи, како конструктивно тако и рачунски. **3. Разломци** Чита и формално записује разломак облика $\frac{1}{n}(n\leq 10)$ и препознаје његов графички приказ. Израчунава половину, четвртину и	преношење и надовезивање дужи. Појмови у вези са кружницом и кругом (центар, полупречник, тетива). Мерење и цртање углова помоћу угломера. Врсте углова и односи правих у равни (паралелност и нормалност). Појам разломка, проширивање, скраћивање и упоређивање. Децимални запис разломка и упоређивање бројева у децималном запису. Основне рачунске операције са разломцима и децималним бројевима. Једноставније једначине и неједначине са разломцима. Примена разломака (аритметичка средина, основни проценти) Препознавање осносиметричних фигура и одређивање осе симетрије. Конструкција симетрале дужи и симетрале угла.	

	десетину неке целине. Чита, записује и представља разломке на бројевној полуправој у оба записа (разломак и децимални број) и преводи их из једног записа у други3. Заокружује број и процењује грешку заокруживања3. **4. Осна симетрија** Препознаје осносиметричну фигуру и одређује њену осу симетрије. Симетрично пресликава тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи прибор. Конструише симетралу дужи и симетралу угла.		

Предмет : Математика	**Разред: шести**
додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је да ученик прошири основна знања и развије интересовања за откривање нових и сложенијих математичких садржаја. Она треба да изгради способност код ученика да сопственим радом и залагањем долази до резултата. Такође, додатна настава би требало да подстиче и оснажује ученика у развијању логичког мишљења и закључивања, развија способност анализирања решења и мотивише га да стечена знања примени у другим областима и животу. Важан циљ је и подизање самопоуздања, као и развој социјалних и комуникационих вештина и тимског духа кроз приказивање наученог вршњацима**.** Продубљивање градива: Рад са даровитим ученицима на темама које превазилазе редовни програм.	

Развијање истраживачких вештина: Подстицање ученика на самостално истраживање и коришћење различите литературе и нових информационих технологија.
Примена „учења путем открића": Задавање изазовних задатака који подстичу ученике да самостално откривају математичке законитости.
Припрема за такмичења: Увежбавање задатака са математичких такмичења коришћењем збирки и материјала Друштва математичара Србије.
Неговање радних навика: Развијање упорности, систематичности и жеље за постизањем високих циљева код ученика.
Интердисциплинарно повезивање: Повезивање математичких знања са другим предметима и животним ситуацијама ради бољег разумевања њихове практичне применљивости.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Рационални и цели бројеви	Ученик зна да реши сложенији облик неједначине и представи решење неједначине на бројевној правој. Реши неједначину са апсолутном вредношћу и представи решење на бројевној правој. Повезују раније стечено знање о разломцима и целим бројевима са новим.	Једначине и неједначине са рационалним бројевима, Једначине и неједначине са апсолутним вредностима, Проблемски задаци	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима. Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.
Троугао	Ученик израчунава углове троугла користећи својства троугла и раније знање о угловима. Одређује дужине страница троугла примењујући основне неједнакости за	Углови троугла, Подударност троуглова, Конструкција троуглова	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.

	странице троугла. Конструише све врсте троуглова и њихове значајне тачке Рачуна странице и углове правоуглог троугла са карактеристичним угловима(30°,45 °, 60°). Поступно доказује подударност троуглова		Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.
Четвороугао	Ученик зна својства четвороугла и примењује их у задацима. Уме да конструише четвороугао на основу података који нису непосредно дати. Зна да израчуна углове четвороугла.	Углови четвороуглова, Конструкције четвороуглова Специјалне врсте четвороуглова:	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима. Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.
Комбинаторика	Ученик зна да формира бројеве од датих цифара тако да су све цифре различите или се цифре могу понављати; Распоређивање свих елемената у одређени низ (са или без понављања). Варијације: Одабир и распоређивање одређеног броја елемената из скупа где је битан	Пермутације; Варијације; Комбинације	Циљ је да ученик уме да разликује и примењује основне формуле (пермутације, варијације и комбинације) у зависности од тога да ли је битан редослед и да ли се елементи понављају.

	редослед (са или без понављања). Комбинације: Одабир одређеног броја елемената из скупа где редослед није битан (са или без понављања)		
Припрема за такмичења	Проширивање и продубљивање знања, умења и вештина ,заинтересованих за овај предмет непосредније активирање ученика и оспособљавање за самообразовање	Задаци са претходних такмичења	Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.

Предмет: Математика	**Разред: шести**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ је да ученик усвоји основна математичка знања и вештине неопходне за даље праћење наставе и да оствари исходе који се очекују на основном нивоу. Пружање педагошке помоћи ученицима који кроз редовну наставу не могу да постигну очекиване резултате и тешко савладавају градиво на основном нивоу. Прилагођавање метода учења индивидуалним потребама ученика ради лакшег савладавања конкретних препрека.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Цели бројеви - сабирање и одузимање, множење и дељење	Ученик уме да препозна скуп целих бројева, као унију негативних и позитивних целих бројева, да уз	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоређивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о

	коришжење основних примера схвати појам целих бројева и квадратног корена. Уз помоћ слике види целе бројеве као тачке на бројевној правој.	Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.	постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Троугао	Ученик зна колики је збир унутрашњих и спољашњих углова у сваком троуглу и уме да израчуна непознати угао. Зна врсте троуглове. Уме да конструише неке углове.	Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°)	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна

			информација о напретку.
Рационални бројеви -1. део	Ученик зна да наведе рационалне бројеве, да их представи на бројевној правој, зна апсолутну вредност, уме да преведе број из једног записа у други, уме да изврши основне рачунске операције са рационалним бројевима,	Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоређивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in Q, a \neq 0$).	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Четвороугао	Ученик влада појмовима: четвороугао, појам, врсте, дијагонале и збир углова четвороугао. Уме да их нацрта користећи прибор. Разликује неке врсте четвороугла. Може да сабере и одузме векторе.	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат.	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад.

			Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Рационални бројеви - 2.део	Ученик уме да реши основне једначине и неједначине са сабирањем и одузимањем у скупу рационалних бројева Ученик уме да реши основне једначине и неједначине са множењем и дељењем Ученик познаје правоугли координатни систем и његову примену и уме да га нацрта користећи прибор Може да наведе директно и обрнуто пропорционал не величине.	Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционал ност. Обрнута пропорционалност.	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Површине троуглова и четвороуглова	Ученик уме да одреди површину троугла и четвороугла	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима.

			Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.

Предмет: Математика	**Разред: седми**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је да ученик прошири основна знања и развије интересовања за откривање нових и сложенијих математичких садржаја. Она треба да изгради способност код ученика да сопственим радом и залагањем долази до резултата. Такође, додатна настава би требало да подстиче и оснажује ученика у развијању логичког мишљења и закључивања, развија способност анализирања решења и мотивише га да стечена знања примени у другим областима и животу. Важан циљ је и подизање самопоуздања, као и развој социјалних и комуникационих вештина и тимског духа кроз приказивање наученог вршњацима**.** Продубљивање градива: Рад са даровитим ученицима на темама које превазилазе редовни програм. Развијање истраживачких вештина: Подстицање ученика на самостално истраживање и коришћење различите литературе и нових информационих технологија. Примена „учења путем открића": Задавање изазовних задатака који подстичу ученике да самостално откривају математичке законитости. Припрема за такмичења: Увежбавање задатака са математичких такмичења коришћењем збирки и материјала Друштва математичара Србије. Неговање радних навика: Развијање упорности, систематичности и жеље за постизањем високих циљева код ученика. Интердисциплинарно повезивање: Повезивање математичких знања са другим предметима и животним ситуацијама ради бољег разумевања њихове практичне применљивости.	

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 4

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Реални бројеви Питагорина теорема Цели алгебарски изрази Многоугао Круг Обрада података	Ученик овладава математичким садржајима који превазилазе редовни програм. Изграђује способност да сопственим радом, истраживањем и залагањем пронађе решења за комплексне математичке изазове. Ученик примењује логичке методе у решавању специфичних тема као што су „логички задаци". Развија вештину критичког анализирања поступака решавања задатака и вредновања њихове ефикасности. Оспособљава се за самостално коришћење	Херонова формула и примене; Многоугао Правилан многоугао; Полиноми – једнакост и једначине; Полиноми – неједнакости и неједначине; Полиноми – дељивост; Алгебарски разломци; Математичке игре; Одабрани логичко-комбинаторни задаци; Разломци на математичким такмичењима	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима. Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.

	различитих извора знања, укључујући збирке са такмичења и нове информационе технологије. Мотивисан је да математичке концепте повеже са другим предметима и ситуацијама из свакодневног живота. Кроз групни рад и презентацију својих решења вршњацима, ученик јача тимски дух, самопоуздање и вештину математичке комуникације.		

Предмет: Математика	**Разред:** седми
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ је да ученик усвоји основна математичка знања и вештине неопходне за даље праћење наставе и да оствари исходе који се очекују на основном нивоу. Пружање педагошке помоћи ученицима који кроз редовну наставу не могу да постигну очекиване резултате и тешко савладавају градиво на основном нивоу. Прилагођавање метода учења индивидуалним потребама ученика ради лакшег савладавања конкретних препрека.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Реални бројеви Питагорина теорема Цели алгебарски изрази Многоугао Круг Обрада података	Бројеви и операције: Упоређивање бројева истог записа по величини (уз помоћ слике ако је потребно). Извршавање једне рачунске операције са бројевима истог записа Алгебра и функције: Коришћење целих бројева и једноставних израза уз визуелне представе. Решавање линеарних једначина у којима се непозната појављује само у једном члану. Израчунавање степена датог броја и познавање операција са степенима. Сабирање, одузимање и множење монома. Одређивање вредности функције која је задата таблицом или формулом. Геометрија:	Квадрат рационалног броја, појам квадратног корена и основна својства операција са реалним бројевима. Директна примена Питагорине теореме у једноставним рачунским задацима (нпр. израчунавање непознате странице правоуглог троугла). Операције са степенима, сабирање, одузимање и множење монома, као и основне трансформације полинома. Појам и врсте многоуглова, збир углова многоугла и израчунавање обима и површине. Централни и периферијски угао, обим и површина круга и његових делова. Одређивање средње	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.

	Примена Питагорине теореме за израчунавање непознате странице правоуглог троугла у једноставним задацима. Владање појмовима круга и кружне линије, те израчунавање обима и површине круга датог полупречника. Интуитивно схватање подударности фигура (поклапањем). Мерење, подаци и проценти: Коришћење јединица мере за дужину, површину, време и углове. Претварање већих мерних јединица у мање Заокруживање величина и одабир одговарајуће јединице мере. Читање и тумачење података са једноставнијих графикона, дијаграма или табела	вредности (аритметичке средине), медијане и мода.	

	(одређивање минимума и максимума). Приказивање података из табеле дијаграмом и обрнуто.		

Предмет: Математика	**Разред: осми**
Додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе математике је да ученик прошири основна знања и развије интересовања за откривање нових и сложенијих математичких садржаја. Она треба да изгради способност код ученика да сопственим радом и залагањем долази до резултата. Такође, додатна настава би требало да подстиче и оснажује ученика у развијању логичког мишљења и закључивања, развија способност анализирања решења и мотивише га да стечена знања примени у другим областима и животу. Важан циљ је и подизање самопоуздања, као и развој социјалних и комуникационих вештина и тимског духа кроз приказивање наученог вршњацима**.** Продубљивање градива: Рад са даровитим ученицима на темама које превазилазе редовни програм. Развијање истраживачких вештина: Подстицање ученика на самостално истраживање и коришћење различите литературе и нових информационих технологија. Примена „учења путем открића": Задавање изазовних задатака који подстичу ученике да самостално откривају математичке законитости. Припрема за такмичења: Увежбавање задатака са математичких такмичења коришћењем збирки и материјала Друштва математичара Србије. Неговање радних навика: Развијање упорности, систематичности и жеље за постизањем високих циљева код ученика. Интердисциплинарно повезивање: Повезивање математичких знања са другим предметима и животним ситуацијама ради бољег разумевања њихове практичне применљивости.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Сличност	Ученик примењује подударност и сличност троуглова,	- Троуглови са једнаким угловима - Слични троуглови - Пропорционалност њихових страница.	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију:

	повезујући тако разна својства геометријских објеката	- Примене сличности - Талесова теорема	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Тачка, права и раван	Ученик зна шта је ортогонална пројекција и уме да је примен	- Однос тачке и праве, тачке и равни - Елементи који одређују положа праве и равни - Међусобни односи правих - Односи праве и равни,нормала на раван - Међусобни односи две равни - Ортогонална пројекција на раван(тачке дужи и праве)	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	Ученик користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке	- Линеарне једначине - Решавање линеарних једначина са једном непознатом - Примена	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Призма	Ученик зна да израчуна површину и	- Призма: појам, врсте, елементи - Мрежа призме.	Процес праћења је усмерен на

	запремину призме, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	- Површина призме - Правилна четворострана, правилна тространа и правилна шестострана призма - Запремина призме	квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Пирамида	Ученик зна да израчуна површину и запремину пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	- Мрежа пирамиде. - Површина пирамиде - Правилна четворострана, правилна тространа и правилна шестострана пирамида - Запремина пирамиде	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Линеарна фунцкија	Ученик зна да одреди вредност функције дате таблицом или формулом	- Линеарна функција y=кx+n - График линеарне функције - Нула функције - Имплицитни облик задавања линеарне функције - Цртање и читање графика линеарних функција	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.

Системи линеарних једначина са две непознате	Ученик зна да реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате и примењује у текстуалним проблемским задацима и уопште примењује знање у пракси.	- Појам линеарне једначине с две непознате. - Појам система од две линеарне једначине с две непознате. - Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената - Графички приказ решавања.	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Купа, ваљак и лопта	Ученик влада појмом ваљка купе и лопте(уочава његове моделе у реалним ситуацијама, зна његове основне елементе).Рачуна површину и запремину сложенијих тела.Повезује знања.Решава задатке са проблемима из реалног живота	- Ваљак, купа и лопта и његови елементи. - Мрежа ваљка, купе и лопте. - Површина ваљка, купе и лопте. - Запремина ваљка,купе и лопте	Процес праћења је усмерен на квалитативни напредак и мотивацију: Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну повратну информацију о њиховом напредовању. Ученици се подстичу на самовредновање сопственог рада и дискусију о постигнутим решењима и резултатима.
Припрема за такмичења	Проширивање и продубљивање знања, умења и вештина ,заинтересованих за овај предмет непосредније активирање ученика и оспособљавање за самообразовање	Задаци са претходних такмичења	Постигнути резултати на математичким и другим такмичењима служе као важан показатељ остварености програма.

Предмет: Математика	**Разред: осми**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ је да ученик усвоји основна математичка знања и вештине неопходне за даље праћење наставе и да оствари исходе који се очекују на основном нивоу. Пружање педагошке помоћи ученицима који кроз редовну наставу не могу да постигну очекиване резултате и тешко савладавају градиво на основном нивоу. Прилагођавање метода учења индивидуалним потребама ученика ради лакшег савладавања конкретних препрека.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Сличност	Ученик интуитивно схвата појам подударних троуглова (кретањем до поклапања) и сличност троуглова	- Троуглови са једнаким угловима - Слични троуглови - Пропорционалност њихових страница. - Примене сличности - Талесова теорема	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Тачка, права и раван	Ученик влада појмовима: тачка, дуж, полуправа, права, раван (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама)	- Однос тачке и праве, тачке и равни - Елементи који одређују положа праве и равни - Међусобни односи правих - Односи праве и равни,нормала на раван - Међусобни односи две равни - Ортогонална пројекција на раван(тачке дужи и праве)	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе

			као повратна информација о напретку.
Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	Ученик зна да реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану	- Линеарне једначине - Решавање линеарних једначина са једном непознатом - Примена	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Призма	Ученик влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину	- Призма: појам, врсте, елементи - Мрежа призме. - Површина призме - Правилна четворострана, правилна тространа и правилна шестострана призма - Запремина призме	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Пирамида	Ученик влада појмом пирамиде	- Мрежа пирамиде. - Површина пирамиде - Правилна четворострана, правилна тространа и правилна шестострана пирамида - Запремина пирамиде	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду

			охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Линеарна фунцкија	Ученик зна да одреди вредност функције дате таблицом или формулом	- Линеарна функција y=кx+n - График линеарне функције - Нула функције - Имплицитни облик задавања линеарне функције - Цртање и читање графика линеарних функција	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Системи линеарних једначина са две непознате	Ученик зна да реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате	- Појам линеарне једначине с две непознате. - Појам система од две линеарне једначине с две непознате. - Решавање система методом замене и методом супротних коефицијената - Графички приказ решавања.	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.
Купа, ваљак и лопта	Ученик влада појмом ваљка купе и лопте(уочава његове моделе у реалним ситуацијама, зна његове основне елементе)	- Ваљак, купа и лопта и његови елементи. - Мрежа ваљка, купе и лопте. - Површина ваљка, купе и лопте. - Запремина ваљка,купе и лопте	Постигнућа ученика се процењују описно, уз сталну дискусију са учеником о постигнутим резултатима. Подстиче се самовредновање самих ученика, што помаже у јачању њиховог самопоуздања и мотивације за даљи рад. Праћење се врши кроз формативне оцене које

			треба да буду охрабрујуће и да служе као повратна информација о напретку.

Предмет Биологија	**Разред** 5
Додатна настава	
Циљ и задаци: Развијање интересовања и љубави према биологији кроз проширивање и продубљивање знања о живом свету, подстицање истраживачког рада, логичког и критичког мишљења, као и оспособљавање ученика за самостално посматрање, закључивање и примену биолошких знања у свакодневном животу. -Проширивање и продубљивање знања стечених на редовној настави. -Развијање способности посматрања, уочавања, анализирања и закључивања. -Подстицање радозналости и интересовања за проучавање живог света. -Развијање истраживачких вештина кроз огледе, пројекте и теренски рад. -Оспособљавање ученика за самостално коришћење различитих извора информација. -Развијање еколошке свести и одговорног односа према природи и животној средини. -Подстицање креативности у представљању биолошких садржаја. -Припрема ученика за учешће на такмичењима, смотрама и другим облицима рада са даровитим ученицима. -Развијање способности тимског рада, сарадње и комуникације. -Повезивање биолошких знања са свакодневним животом и другим наставним предметима. -Развијање научног начина размишљања и позитивног односа према науци.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** 1	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Порекло и разноврсност живота	анализира различите научне ставове о пореклу живота; објашњава критеријуме класификације живих бића; самостално класификује организме користећи	Научна тумачења порекла живота (основне хипотезе) Нивои организације живог света (детаљније) Принципи класификације живих бића	**Начин остваривања:** усмено излагање и објашњавање научних појмова решавање задатака класификације и одређивања организама рад са дихотомним кључевима

	кључеве за одређивање; истражује и презентује податке о биолошкој разноврсности; решава сложеније задатке из области систематике и разноврсности живог света; примењује стечена знања у припреми за такмичења.	Таксономске категорије (царство–тип–класа…) Дихотомни кључеви за одређивање организама Карактеристике царстава живих бића Примери биодиверзитета у различитим стаништима Значај очувања биолошке разноврсности	кратке провере знања и квизове самосталне мини-истраживачке задатке **Праћење остварености:** формативно праћење (континуирано посматрање и повратна информација) усмена и писана провера знања рад на задацима вишег нивоа сложености учешће на школским и окружним такмичењима самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, пројекти)
Јединство грађе и функције као основа живота	анализира повезаност грађе и функције ћелија, ткива и органа; упоређује животне процесе код различитих група организама; објашњава адаптивни значај појединих структура и функција; примењује знања у решавању проблемских и истраживачких задатака;	Детаљна грађа биљне и животињске ћелије Улога органела у ћелији Разлике прокариотске и еукариотске ћелије (основно) Ћелијска деоба (основе митозе) Повезаност ћелија – ткива – органи – системи органа Физиолошки процеси: исхрана, дисање, излучивање Адаптације органа у односу на функцију	**Начин остваривања:** практична запажања и анализа слика/шема решавање проблемских задатака вишег нивоа тумачење процеса у ћелији и организму израда шема и модела (ћелија, ткива, органа) усмена провера разумевања уз образлагање **Праћење остварености:**

	самостално тумачи резултате једноставних огледа и истраживања; решава сложеније задатке из области физиологије живих бића.	Примери специјализације ћелија	формативно праћење (континуирано посматрање и повратна информација) усмена и писана провера знања рад на задацима вишег нивоа сложености учешће на школским и окружним такмичењима самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, пројекти)
Наслеђивање и еволуција	анализира значај наслеђивања за опстанак и развој врста; објашњава механизме настанка варијабилности међу организмима; повезује прилагођеност организама са условима животне средине; аргументовано образлаже значај еволутивних промена; користи биолошке примере за објашњење еволутивних процеса; успешно решава задатке такмичарског типа из	Основе генетике (особина, наследни материјал – појам ДНК на интуитивном нивоу) Наследне и стечене особине – анализа примера Варијабилност унутар врсте Природна селекција (основни принцип) Прилагођеност организама средини Примери еволутивних промена код животиња и биљака Утицај средине на опстанак врста	**Начин остваривања:** анализа примера из природе и свакодневног живота решавање логичких и такмичарских задатака дискусија и аргументовано закључивање радни листови са задацима примене самостално објашњавање појмова и појава **Праћење остварености:** формативно праћење (континуирано посматрање и повратна информација) усмена и писана провера знања рад на задацима вишег нивоа сложености учешће на школским и окружним такмичењима

	области наслеђивања и еволуције.		самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, пројекти)
Живот у екосистему	анализира сложене односе у екосистемима; објашњава значај биодиверзитета за стабилност екосистема; процењује последице нарушавања природне равнотеже; користи податке из различитих извора за истраживање екосистема; предлаже и образлаже мере заштите природе и животне средине; учествује у изради пројеката и истраживачких радова из екологије.	Структура екосистема (биотоп и биоценоза) Продуценти, потрошачи и редуценти Ланци и мреже исхране – сложенији примери Еколошке пирамиде (основе) Кружење материје и проток енергије Биотички и абиотички фактори Еколошка равнотежа и њено нарушавање Заштита екосистема и биодиверзитета	**Начин остваривања:** теренско посматрање и бележење података израда ланаца и мрежа исхране анализе еколошких проблема групни и пројектни рад презентације и излагања ученика **Праћење остварености:** формативно праћење (континуирано посматрање и повратна информација) усмена и писана провера знања рад на задацима вишег нивоа сложености учешће на школским и окружним такмичењима самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, пројекти)
Човек и здравље	анализира утицај различитих фактора на здравље човека;	Систем органа код човека (прегледно и продубљено)	**Начин остваривања:** анализа животних навика и њиховог утицаја на здравље

	повезује начин живота са очувањем физичког и менталног здравља; критички процењује информације о здрављу из различитих извора; истражује и презентује теме из области здравственог васпитања; предлаже активности за унапређење здравих стилова живота; примењује биолошка знања у решавању сложенијих проблема и задатака такмичарског типа.	Хигијена и превенција болести Инфективне и неинфективне болести (основе) Имунитет (основни појам) Исхрана и метаболизам (детаљније) Утицај физичке активности на организам Зависности и њихов утицај на здравље Савремени здравствени ризици и превенција	решавање ситуационих задатака израда едукативних постера и презентација разговор и критичко размишљање о здравственим темама примена знања у свакодневним примерима **Праћење остварености:** формативно праћење (континуирано посматрање и повратна информација) усмена и писана провера знања рад на задацима вишег нивоа сложености учешће на школским и окружним такмичењима самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, пројекти)

Предмет Биологија	**Разред** 5
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе из биологије у 5. разреду је да се ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја пружи додатна подршка у разумевању основних појмова о живој природи и њеној разноврсности. Кроз допунску наставу ученици постепено усвајају основна знања о живим бићима, њиховим особинама и међусобним односима, као и о повезаности живе и неживе природе.	

Циљ је и да се ученици оспособе да лакше прате редовну наставу, да развијају основне способности посматрања, описивања и упоређивања појава у природи, као и да стекну сигурност и мотивацију за даље учење биологије.			
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** 1			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Порекло и разноврсност живота	препозна да жива бића имају заједничке основне особине; разликује основне примере живог и неживог у природи; наведе једноставне примере биљака и животиња из окружења; уз подршку наставника уочи да се жива бића разликују по изгледу и начину живота; разуме да природа обухвата велики број различитих живих бића.	основни појам живота; препознавање живих бића у окружењу; особине живих бића на једноставним примерима; разлике између биљака и животиња на основном нивоу; живо и неживо у природи; разноврсност живог света око нас.	**Начин остваривања:** разговор и вођена дискусија; посматрање слика, шема и кратких видео приказа; једноставни задаци препознавања и класификације; повезивање са примерима из непосредног окружења. **Праћење остварености:** усмено одговарање ученика; кратки писмени задаци (заокруживање, допуњавање); препознавање основних појмова у конкретним примерима.
Јединство грађе и функције као основа живота	препозна да су сва жива бића изграђена од ћелија;	основни појам ћелије; жива бића као састављена од ћелија;	**Начин остваривања:**

	уочи да се жива бића разликују по грађи (једноставна и сложена); препозна основне делове организма (корен, стабло, лист / глава, тело, удови – на основном нивоу); разуме да делови организма имају своје улоге; уз помоћ наставника повеже једноставне делове организма са њиховом улогом.	једноћелијски и вишећелијски организми (основно препознавање); спољашња грађа биљака и животиња; делови биљке (корен, стабло, лист) и њихове основне улоге; основни делови тела животиња и човека.	рад на моделима и илустрацијама ћелије; демонстрација и објашњавање уз помоћ наставника; једноставни цртежи и означавање делова; упоређивање организама. **Праћење остварености:** препознавање делова ћелије на слици; усмено описивање уз помоћ наставника; провера кроз кратке задатке и цртеже.
Наслеђивање и еволуција	уочи да потомци личе на родитеље; препозна једноставне наследне особине (боја очију, облик тела и сл.); разликује појам „сличност“ и „разлика“ међу живим бићима; наведе да се жива бића прилагођавају средини у којој живе;	сличност потомака са родитељима; наследне особине на једноставним примерима; разлике међу живим бићима; прилагођеност живих бића условима живота; разноврсност као одлика живог света.	**Начин остваривања:** примери из свакодневног живота (породичне сличности); разговор и вођено закључивање; илустрације прилагођености организама; једноставна поређења. **Праћење остварености:** препознавање наследних и стечених особина; усмено навођење примера;

	уз подршку наставника разуме да се живи свет разликује и мења.		кратки задаци повезивања.
Живот у екосистему	препозна да жива бића живе у одређеном окружењу (станишту); наведе примере станишта из непосредне околине (шума, ливада, вода); уочи да жива бића зависе једна од других; препозна да човек може утицати на природу; уз подршку наставника разуме потребу чувања природе.	појам станишта и животне средине; живи свет у непосредном окружењу ученика; основне везе међу живим бићима; утицај средине на живи свет; човек и природа (основни утицаји).	**Начин остваривања:** посматрање природе и непосредног окружења; разговор о живим бићима у школском дворишту; слике и видео материјали екосистема; једноставни примери односа у природи. **Праћење остварености:** препознавање станишта и живих бића; усмено описивање примера из окружења; кратки задаци препознавања.
Човек и здравље	препозна основне делове људског тела; разуме да је здравље важно за свакодневни живот; разликује основне здраве навике (храна, кретање, хигијена); уочи да неке навике могу	делови људског тела (основно); здравље и здраве навике; лична хигијена; правилна исхрана; кретање, одмор и игра као део здравог живота;	**Начин остваривања:** разговор о здравим навикама; примери из свакодневног живота; сликовни и практични материјали; навођење здравих и нездравих навика. **Праћење остварености:**

	штетити здрављу; уз подршку наставника развија свест о бризи за сопствено здравље	основна брига о здрављу.	усмено препознавање здравих навика; кратки задаци (тачно/нетачно, заокруживање); праћење учешћа у разговору и активности.

Предмет Биологија	**Разред** 6
Додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе биологије је продубљивање и проширивање знања из области живе природе, развијање научног начина мишљења, подстицање радозналости и истраживачког приступа, као и оспособљавање ученика за самостално уочавање, анализу и решавање сложенијих биолошких проблема. Посебан акценат ставља се на припрему ученика за такмичења и развој способности примене биолошких знања у новим и непознатим ситуацијама. – проширивање и продубљивање знања стечених на редовној настави; – развијање способности логичког, критичког и научног мишљења; – оспособљавање ученика за самостално решавање сложенијих биолошких задатака; – подстицање интересовања за истраживачки рад и експериментални приступ; – развијање способности посматрања, поређења, анализе и закључивања; – оспособљавање за коришћење различитих извора знања (уџбеници, дигитални ресурси, научно-популарна литература); – развијање способности примене знања у новим ситуацијама; – подстицање тимског рада, комуникације и излагања научних садржаја; – развијање еколошке свести и одговорног односа према живој природи; – припрема ученика за школска и окружна такмичења из биологије; – развијање интересовања за природне науке и могућа будућа усмерења.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** 1	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Наслеђивање и еволуција	објашњава појмове наследност, варијабилност и адаптација; разликује и анализира наследне и	Појам наследности и варијабилности Наследне и стечене особине – анализа примера	**Начин остваривања:** усмена излагања и аргументовано објашњавање појмова

	стечене особине на примерима; повезује варијабилност са природном селекцијом; тумачи основне механизме еволутивних промена; решава сложеније и такмичарске задатке из генетике и еволуције; аргументовано закључује о прилагођености организама.	Основе генетичке информације (увод у појам гена и ДНК) Утицај средине на испољавање особина Природна селекција и адаптација Еволутивне промене и прилагођавање организама Примери еволуције код биљака и животиња	решавање сложенијих и такмичарских задатака анализа примера из природе и свакодневног живота радни листови и проблемски задаци кратке провере знања **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмено испитивање и аргументовано излагање писане провере и тестови вишег нивоа сложености решавање такмичарских задатака истраживачки и пројектни рад ученика учешће на школским и окружним такмичењима ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације)
Јединство грађе и функције као основа живота	анализира везу између грађе ћелије и њене функције; упоређује организацију тела код различитих група организама; објашњава улогу ткива,	Ћелија – грађа и функција органела Повезаност ћелија, ткива, органа и система органа Специјализација ћелија Разлике биљне и животињске	**Начин остваривања:** тумачење шема, слика и модела решавање проблемских задатака вишег нивоа усмена анализа биолошких процеса

	органа и система органа; повезује животне процесе са грађом организма; решава проблемске и сложене задатке примене знања; тумачи шематске и графичке приказе биолошких процеса.	ћелије (детаљније) Животни процеси: исхрана, дисање, излучивање Транспорт материја у организму (основе) Адаптације органа и система органа	израда модела и графичких приказа провера разумевања кроз примену знања **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмено испитивање и аргументовано излагање писане провере и тестови вишег нивоа сложености решавање такмичарских задатака истраживачки и пројектни рад ученика учешће на школским и окружним такмичењима ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације)
Порекло и разноврсност живог света	користи и примењује критеријуме класификације живих бића; анализира систематику и односе међу групама организама; самостално користи дихотомне кључеве; повезује разноврсност живог света са еволуцијом;	Принципи биолошке класификације Таксономске категорије Дихотомни кључеви за одређивање организама Карактеристике царстава живог света Разноврсност организама и њихове адаптације Упоредне карактеристике група живих бића	**Начин остваривања:** рад са дихотомним кључевима класификација и упоређивање организама истраживачки задаци и презентације квизови знања и такмичарски задаци усмена и писана провера разумевања **Праћење остварености:**

	решава задатке вишег нивоа из систематике; образлаже адаптације организама у различитим стаништима.	Значај биодиверзитета	континуирано формативно праћење напредовања ученика усмено испитивање и аргументовано излагање писане провере и тестови вишег нивоа сложености решавање такмичарских задатака истраживачки и пројектни рад ученика учешће на школским и окружним такмичењима ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације)
Живот у екосистему	анализира структуру и динамику екосистема; објашњава односе у ланцима и мрежама исхране; тумачи проток енергије и кружење материје; процењује последице поремећаја еколошке равнотеже; предлаже мере заштите природе; решава сложене еколошке проблемске задатке.	Структура екосистема: биотоп и биоценоза Еколошки фактори (биотички и абиотички) Продуценти, потрошачи и редуценти Ланци и мреже исхране (сложенији примери) Еколошке пирамиде (основни ниво) Проток енергије и кружење материје	**Начин остваривања:** теренска посматрања и бележење података израда ланаца и мрежа исхране анализа еколошких проблема групни и пројектни рад презентације и дискусије **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмено испитивање и аргументовано излагање писане провере и тестови вишег нивоа сложености

		Еколошка равнотежа и њено нарушавање Заштита екосистема и биодиверзитета	решавање такмичарских задатака истраживачки и пројектни рад ученика учешће на школским и окружним такмичењима ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације)
Човек и здравље	анализира грађу и функцију органских система човека; повезује физиолошке процесе са здрављем; објашњава узроке и превенцију болести; критички процењује информације о здрављу; решава ситуационе и такмичарске задатке; примењује знања у објашњавању свакодневних здравствених појава.	Грађа и функција органских система човека (прегледно и продубљено) Основи метаболизма Исхрана и значај хранљивих материја Хигијена и здрави стилови живота Заразне и незаразне болести Имунитет (основни појам) Утицај животне средине на здравље Превенција болести	**Начин остваривања:** анализа животних навика и њиховог утицаја на здравље ситуациони и проблемски задаци израда едукативних материјала (постери, презентације) дискусија и критичко мишљење примена знања у свакодневним примерима **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмено испитивање и аргументовано излагање писане провере и тестови вишег нивоа сложености решавање такмичарских задатака истраживачки и пројектни рад ученика

			учешће на школским и окружним такмичењима ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације)

Предмет Биологија	**Разред** 6

Допунска настава

Циљ и задаци: Циљ допунске наставе из биологије у 6. разреду је да се ученицима који имају тешкоће у савладавању наставних садржаја обезбеди додатна подршка у усвајању основних биолошких појмова, разумевању процеса у живој природи и развијању основне биолошке писмености.

Допунска настава има за циљ да ученици боље разумеју наставне садржаје редовне наставе, да отклоне празнине у знању и да постепено стекну сигурност у примени основних знања из биологије.

Такође, циљ је развијање способности посматрања, упоређивања и закључивања, као и повезивање биолошких садржаја са свакодневним животом, уз подстицање мотивације и самопоуздања у учењу.

Годишњи фонд часова : 18

Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Наслеђивање и еволуција	препозна основне особине живих бића; разликује групе живих бића на једноставном нивоу; наведе примере разноврсности живог света у окружењу; уз подршку наставника уочи сличности	појам живота и особине живих бића; разноврсност живог света; основне групе живих бића; сличности и разлике међу организмима; живи свет у непосредном окружењу.	Начин остваривања: разговор и вођена дискусија; посматрање слика, шема и кратких видео приказа; једноставни задаци препознавања и класификације; повезивање са примерима из непосредног окружења. Праћење остварености: усмено одговарање ученика;

	и разлике међу организмима.		кратки писмени задаци (заокруживање, допуњавање); препознавање основних појмова у конкретним примерима.
Јединство грађе и функције као основа живота	препозна основну грађу ћелије и њене делове; разликује једноћелијске и вишећелијске организме; разуме да организми имају различите нивое организације; уз помоћ наставника описује основне животне функције.	ћелија као основна јединица живота; основни делови ћелије; једноћелијски и вишећелијски организми; нивои организације живих бића; основне животне функције организама.	Начин остваривања: рад на моделима и илустрацијама ћелије; демонстрација и објашњавање уз помоћ наставника; једноставни цртежи и означавање делова; упоређивање организама. Праћење остварености: препознавање делова ћелије на слици; усмено описивање уз помоћ наставника; провера кроз кратке задатке и цртеже.
Порекло и разноврсност живог света	разликује наследне и стечене особине; препозна сличности између родитеља и потомака; наведе једноставне примере прилагођености организама; уз подршку наставника разуме појам разноврсности живог света.	наследне и стечене особине; сличности између родитеља и потомака; прилагођеност организама; разноврсност живог света као последица прилагођавања.	Начин остваривања: примери из свакодневног живота (породичне сличности); разговор и вођено закључивање; илустрације прилагођености организама; једноставна поређења. Праћење остварености: препознавање наследних и стечених особина;

			усмено навођење примера; кратки задаци повезивања.
Живот у екосистему	препозна појам станишта и животне средине; наведе примере живих бића у природи; разликује основне односе међу организмима; уз помоћ наставника уочи утицај човека на природу.	животна средина и станиште; основни појмови о екосистему; односи међу живим бићима; живи свет у окружењу ученика; утицај човека на природу.	Начин остваривања: посматрање природе и непосредног окружења; разговор о живим бићима у школском дворишту; слике и видео материјали екосистема; једноставни примери односа у природи. Праћење остварености: препознавање станишта и живих бића; усмено описивање примера из окружења; кратки задаци препознавања.
Човек и здравље	препозна основне органе човека и њихове функције; разуме значај здравих навика; разликује здраве и нездраве стилове живота; препозна значај личне хигијене и физичке активности.	основни органи човека; функције органа (на основном нивоу); здрави стилови живота; лична хигијена; правилна исхрана, кретање и одмор.	Начин остваривања: разговор о здравим навикама; примери из свакодневног живота; сликовни и практични материјали; навођење здравих и нездравих навика. Праћење остварености: усмено препознавање здравих навика; кратки задаци (тачно/нетачно, заокруживање);

			праћење учешћа у разговору и активности.

Предмет Биологија	**Разред** 7
Додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе биологије је продубљивање и проширивање знања о грађи и функцији живих бића, развијање научног начина мишљења и истраживачких способности, као и оспособљавање ученика за самостално решавање сложених биолошких проблема. Посебан акценат ставља се на примену знања у новим ситуацијама, развој еколошке свести и припрему ученика за такмичења из биологије. – проширивање и продубљивање знања из области живе природе; – развијање способности логичког, критичког и научног мишљења; – оспособљавање ученика за самостално решавање сложенијих биолошких задатака; – подстицање истраживачког рада, посматрања и експерименталног приступа; – развијање способности анализе, поређења и закључивања; – оспособљавање за коришћење различитих извора знања (уџбеници, дигитални садржаји, научно-популарна литература); – развијање способности примене знања у новим и непознатим ситуацијама; – подстицање тимског рада, комуникације и научног излагања; – развијање еколошке свести и одговорног односа према животној средини; – припрема ученика за школска, окружна и републичка такмичења из биологије; – развијање интересовања за природне науке и научни начин размишљања.	
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** 1	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Порекло и разноврсност живог света	анализира различите научне приступе објашњењу порекла живота; објашњава критеријуме класификације	Научне теорије о пореклу живота Еволутивни развој живог света Принципи биолошке класификације	**Начин остваривања:** усмена излагања и аргументовано објашњавање појмова примена дихотомних кључева у одређивању организама

	и систематике живих бића; користи и примењује дихотомне кључеве за одређивање организама; упоређује карактеристике главних група живих бића; повезује разноврсност живог света са еволутивним процесима; самостално истражује и презентује примере биодиверзитета.	Систематика и таксономске категорије Дихотомни кључеви за одређивање организама Карактеристике царстава живих бића Разноврсност и адаптације организама Значај биодиверзитета	решавање задатака вишег нивоа из систематике кратке провере знања и квизови самостални истраживачки задаци и презентације **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Јединство грађе и функције као основа живота	анализира повезаност ћелијске грађе и функције код различитих организама; упоређује грађу и улогу органа и органских система; објашњава адаптације органа у односу на њихову функцију; повезује физиолошке процесе са	Ћелија: грађа, функција и органеле (детаљно) Прокариотска и еукариотска ћелија Ткива, органи и органски системи Специјализација ћелија и функција Животни процеси: исхрана, дисање, излучивање, транспорт Повезаност грађе и функције у	**Начин остваривања:** анализа шема, модела и графичких приказа решавање сложених и проблемских задатака усмена анализа биолошких процеса тумачење повезаности грађе и функције провера знања кроз примену у новим ситуацијама **Праћење остварености:**

	грађом организма; решава сложене и такмичарске задатке из физиологије живих бића; тумачи шематске и графичке приказе биолошких процеса.	различитим организмима Адаптације органа и система органа	континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Наслеђивање и еволуција	објашњава основне механизме наслеђивања и варијабилности; разликује наследне и стечене особине и образлаже примере; анализира значај природне селекције; повезује еволутивне промене са условима средине; тумачи адаптације организама као резултат еволуције; решава проблемске и	Основе генетике (ген, ДНК, хромозоми – уводни ниво продубљено) Наследне и стечене особине Варијабилност унутар врсте Закони наслеђивања (једноставни примери) Природна селекција Еволуција и настанак адаптација Докази еволуције Примери еволутивних промена	**Начин остваривања:** решавање такмичарских и логичких задатака анализа примера из природе усмена аргументација и дискусија радни листови и проблемски задаци кратке писане провере знања **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и групни истраживачки рад

	такмичарске задатке из генетике и еволуције.		портфолио ученика (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Живот у екосистему	анализира структуру и функционисање екосистема; објашњава односе у ланцима и мрежама исхране; тумачи проток енергије и кружење материје; процењује последице нарушавања еколошке равнотеже; предлаже мере за заштиту и очување екосистема; решава сложене еколошке проблемске задатке.	Екосистем: биотоп и биоценоза Еколошки фактори (биотички и абиотички) Продуценти, потрошачи и редуценти Ланци и мреже исхране Еколошке пирамиде Проток енергије и кружење материје Еколошка равнотежа Угрожавање и заштита екосистема	**Начин остваривања:** теренско посматрање и бележење података израда ланаца и мрежа исхране анализа еколошких проблема групни и пројектни рад презентације и дискусије **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Човек и здравље	анализира грађу и функцију органских система човека;	Грађа и функција органских система човека Нервни и ендокрини систем (основе)	**Начин остваривања:** анализа здравствених навика и фактора ризика

	повезује начин живота са здрављем организма; објашњава факторе ризика и начине превенције болести; критички процењује информације о здрављу; решава ситуационе и такмичарске задатке из области здравља; примењује знања у објашњавању свакодневних биолошких појава.	Исхрана и варење Кружење материја у организму (крвни систем – основе) Имунитет и одбрана организма Хигијена и здрави стилови живота Заразне и незаразне болести Утицај средине и навика на здравље	ситуациони и проблемски задаци израда едукативних материјала (постери, презентације) критичка дискусија о здрављу и превенцији примена знања у свакодневним примерима **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и групни истраживачки рад портфолио ученика (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима

Предмет Биологија	**Разред** 7
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе из биологије у 7. разреду је да се ученицима који имају потешкоће у савладавању наставних садржаја пружи додатна подршка у усвајању основних биолошких појмова и разумевању сложенијих појава у живој природи. Допунска настава има за циљ да ученици постепено развију основно разумевање грађе и функционисања живих бића, њихове разноврсности, начина прилагођавања средини и основних односа у екосистему.	

Такође, циљ је да се ученици оспособе за лакше праћење редовне наставе, да развијају способности посматрања, упоређивања и једноставног закључивања, као и да стекну већу сигурност и мотивацију у учењу биологије.			
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова:** 1			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Порекло и разноврсност живог света	препозна основне групе живих бића; разликује најочигледније разлике међу организмима; наведе једноставне примере разноврсности живог света; уз подршку наставника уочи сличности међу организмима; препозна основну идеју класификације живих бића.	основне групе живих бића; опште особине живих бића; разноврсност живог света у природи; сличности и разлике међу организмима; основни појам класификације живих бића.	Начин остваривања: вођени разговор и објашњавање уз примере; посматрање слика и једноставних шема; препознавање и упоређивање живих бића; рад на једноставним задацима класификације. Праћење остварености: усмено одговарање ученика; кратки задаци препознавања; праћење разумевања основних појмова.
Јединство грађе и функције као основа живота	препозна основне делове ћелије; разликује једноћелијске и вишећелијске организме; уочи да организми имају	ћелија као основна јединица живота; основна грађа ћелије; једноћелијски и вишећелијски организми; основни органи и њихове улоге;	Начин остваривања: рад уз сликовне материјале и моделе; објашњавање основне грађе ћелије и организма; једноставна поређења организама; вођено закључивање.

	различите органе и улоге; уз помоћ наставника опише основне животне функције; препозна повезаност грађе и функције на једноставним примерима.	повезаност грађе и функције живих бића.	Праћење остварености: препознавање делова ћелије и организма; кратки усмени одговори; једноставни задаци допуњавања и спајања појмова.
Наслеђивање и еволуција	разликује наследне и стечене особине; препозна сличности између родитеља и потомака; наведе једноставне примере прилагођености организама; уз подршку наставника разуме да се живи свет мења кроз време; препозна основне појмове еволуције.	наследне и стечене особине; сличности између родитеља и потомака; прилагођеност организама условима средине; основни појам еволуције; разноврсност живог света као последица промена кроз време.	Начин остваривања: примери из свакодневног живота (сличност родитеља и потомака); разговор и вођено објашњавање; илустрације прилагођености организама; повезивање појмова кроз једноставне примере. Праћење остварености: препознавање наследних и стечених особина; усмено навођење примера; кратки задаци повезивања.
Живот у екосистему	препозна појам екосистема и станишта; наведе примере живих бића из природе; уочи основне односе међу организмима; препозна утицај човека	појам екосистема и станишта; живи свет у различитим стаништима;	Начин остваривања: посматрање природе и непосредног окружења; разговор о примерима из свакодневног живота; коришћење слика и једноставних шема екосистема;

	на животну средину; уз помоћ наставника разуме значај заштите природе.	односи међу живим бићима; утицај средине на организме; човек и природа – основни утицаји.	вођено уочавање односа у природи. Праћење остварености: препознавање станишта и живих бића; усмено описивање примера; кратки задаци препознавања.
Човек и здравље	препозна основне органе човека; разуме основне функције органа; разликује здраве и нездраве навике; препозна значај личне хигијене и здравог начина живота; уз подршку наставника развија одговоран однос према здрављу.	основни органи човека; функције органа на основном нивоу; здраве и нездраве навике; лична хигијена и здравље; значај правилне исхране и физичке активности.	Начин остваривања: разговор о здравим навикама и животним ситуацијама; примери из свакодневног живота; визуелни материјали и једноставна објашњења; подстицање личне одговорности за здравље. Праћење остварености: усмено препознавање здравих навика; кратки тестови (тачно/нетачно, заокруживање); праћење активности и учешћа у разговору.

Предмет Биологија	**Разред** 8
Додатна настава	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе биологије је продубљивање и проширивање знања о грађи и функцији људског организма, генетици, еволуцији и екологији, развијање научног начина мишљења и истраживачких способности, као и оспособљавање ученика за самостално решавање сложених биолошких проблема. Посебан акценат ставља се на примену знања у свакодневном животу, развој еколошке и здравствене свести, као и припрему ученика за такмичења из биологије.	

- проширивање и продубљивање знања из области биологије човека, генетике и екологије;
- развијање способности логичког, критичког и научног мишљења;
- оспособљавање ученика за самостално решавање сложенијих и такмичарских задатака;
- подстицање истраживачког рада, експерименталног приступа и посматрања;
- развијање способности анализе, поређења и закључивања;
- оспособљавање за коришћење различитих извора знања (уџбеници, научна литература, дигитални ресурси);
- развијање способности примене знања у новим и животним ситуацијама;
- развијање еколошке и здравствене свести и одговорног односа према себи и околини;
- подстицање тимског рада, комуникације и научног излагања;
- припрема ученика за школска, окружна и републичка такмичења из биологије;
- развијање интересовања за природне науке и могућа будућа усмерења у области медицине, биологије и сродних наука.

Годишњи фонд часова : 18
Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Јединство грађе и функције као основа живота	анализира повезаност грађе и функције органских система човека; објашњава улогу органа у одржавању хомеостазе; повезује ћелијски ниво организације са функцијом органа и система; тумачи адаптације органа у односу на њихову функцију; решава сложене задатке из физиологије човека; интерпретира шематске и	Органски системи човека – грађа и функција (детаљно) Хомеостаза и њен значај Нервни и ендокрини систем (продубљено) Крв и крвоток – транспорт и одбрана организма Респираторни систем – размена гасова Пробавни систем – варење и апсорпција Излучивачки систем – одржавање унутрашње равнотеже	**Начин остваривања:** усмена анализа и објашњавање физиолошких процеса тумачење шема, графикона и модела решавање сложених задатака из физиологије човека провера разумевања кроз примену знања у новим ситуацијама кратке писане провере знања **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа

	графичке приказе биолошких процеса.	Повезаност органских система у функционисању организма	самостални и истраживачки рад ученика ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Човек и здравље	анализира утицај начина живота на здравље човека; објашњава механизме настанка болести и начине превенције; разликује заразне и незаразне болести на сложеним примерима; критички процењује информације о здрављу и ризицима; примењује знања у решавању ситуационих и такмичарских задатака; повезује функције органских система са одржавањем здравља.	Здравље и фактори који га одређују Заразне болести – узроци, преношење и превенција Незаразне болести и фактори ризика Имунитет и одбрамбени механизми организма Исхрана, метаболизам и енергетски баланс Утицај физичке активности на организам Психофизичко здравље и стрес Савремени здравствени ризици (зависности, загађење, начин живота)	**Начин остваривања:** анализа здравствених проблема и фактора ризика ситуациони и проблемски задаци критичка анализа информација о здрављу израда едукативних материјала (постери, презентације) дискусија и аргументовано излагање **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и истраживачки рад ученика ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима

Порекло и разноврсност живота	анализира еволутивне теорије и доказе о пореклу живота; објашњава принципе биолошке класификације и систематике; користи дихотомне кључеве у сложенијим задацима; упоређује царства живог света и њихове карактеристике; повезује разноврсност живог света са еволутивним процесима; решава такмичарске задатке из систематике и биодиверзитета.	Еволуција као научно објашњење порекла живог света Докази еволуције Принципи класификације и филогенетских односа Систематика и таксономија (продубљено) Дихотомни кључеви – сложени задаци Царства живог света – упоредна анализа Биодиверзитет и његов значај Адаптације и еволутивни односи	**Начин остваривања:** примена дихотомних кључева у одређивању организама решавање задатака вишег нивоа из систематике усмена и писана провера знања анализа еволутивних односа и биодиверзитета самостални истраживачки задаци **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и истраживачки рад ученика ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Наслеђивање и еволуција	објашњава основне генетичке појмове (ген, алел, ДНК) на вишем нивоу; анализира механизме наслеђивања и варијабилности;	Гени, алели и хромозоми ДНК као носилац наследне информације Основни закони наслеђивања (Менделови закони – уводно)	**Начин остваривања:** решавање генетичких и логичких задатака анализа примера из природе и популација аргументовано усмено излагање

	решава задатке из основа генетике; објашњава природну селекцију и еволутивне процесе; тумачи адаптације као резултат еволуције; аргументовано објашњава промене у популацијама кроз време.	Генотип и фенотип Варијабилност и мутације Природна селекција Еволутивни процеси у популацијама Прилагођеност и настанак нових особина	кратке провере знања решавање такмичарских задатака **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа самостални и истраживачки рад ученика ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима
Живот у екосистему	анализира структуру и динамику екосистема; објашњава односе у ланцима и мрежама исхране; тумачи проток енергије и кружење материје; процењује последице поремећаја еколошке равнотеже; предлаже мере за очување	Екосистем – структура и функционисање Биотички и абиотички фактори Еколошке нише Трофички односи: ланци и мреже исхране Еколошке пирамиде Проток енергије и кружење материје Еколошка равнотежа	**Начин остваривања:** анализа еколошких односа и проблема израда ланаца и мрежа исхране групни и пројектни рад теренско посматрање и бележење података презентације и дискусије **Праћење остварености:** континуирано формативно праћење напредовања ученика усмена и писана провера знања решавање задатака вишег и такмичарског нивоа

	биодиверзитета и екосистема; решава сложене еколошке проблемске задатке.	Угрожавање и заштита екосистема Биодиверзитет и одрживи развој	самостални и истраживачки рад ученика ученички портфолио (радни листови, задаци, презентације) учешће на школским, окружним и републичким такмичењима

Предмет Биологија	**Разред** 8

Допунска настава

Циљ и задаци: Циљ допунске наставе из биологије у 8. разреду је пружање додатне подршке ученицима у усвајању основних биолошких знања и разумевању сложенијих процеса који се односе на функционисање живих бића, човека и животне средине.

Допунска настава има за циљ да ученици лакше савладају наставне садржаје редовне наставе, развију основну биолошку писменост и оспособе се за примену стечених знања у свакодневном животу.

Посебан циљ је развијање одговорног односа према сопственом здрављу, очувању природе и животне средине, као и подстицање самосталности, сигурности и мотивације за учење.

Допунска настава такође помаже ученицима у систематизацији и утврђивању градива важног за успешно завршавање основног образовања и што бољу припрему за наставак школовања и упис у средњу школу.

Годишњи фонд часова : 16
Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Јединство грађе и функције као основа живота	препозна основне делове ћелије и њихову улогу; уочи повезаност грађе и функције организма;	ћелија као основа грађе и функције живих бића; основни делови ћелије и њихове улоге; ткива, органи и органски системи;	Начин остваривања: појашњавање уз сликовне приказе ћелије, ткива и органа; вођено обнављање основних појмова;

	разликује основне животне процесе; препозна значај правилног функционисања органа и органских система; уз подршку наставника објасни значај одржавања равнотеже у организму.	основне животне функције организма; повезаност грађе и функције код човека.	једноставни задаци повезивања грађе и функције; усмерени разговор и понављање кључних појмова. Праћење остварености: усмено одговарање; кратки задаци препознавања и допуњавања; провера разумевања основних појмова.
Човек и здравље	препозна значај здравих животних навика; разликује здраве и нездраве облике понашања; уочи штетност психоактивних супстанци; препозна значај правилне исхране, физичке активности и одмора; развија одговоран однос према сопственом здрављу.	здравље и здрави стилови живота; правилна исхрана и физичка активност; лична хигијена и превенција болести; утицај психоактивних супстанци; значај одмора, сна и менталног здравља.	Начин остваривања: разговор о здравим навикама и свакодневним примерима; коришћење илустрација и кратких текстова; понављање кроз практичне ситуације; усмерено усвајање основних појмова о здрављу. Праћење остварености: усмено препознавање здравих и нездравих навика; кратки тестови (тачно/нетачно, заокруживање); праћење учешћа у разговору.
Порекло и разноврсност живота	препозна основне доказе о развоју живог света;	основне групе живих бића;	Начин остваривања: обнављање кроз примере из природе;

	наведе примере разноврсности организама; уочи сличности и разлике међу живим бићима; разуме да су се жива бића мењала током времена; препозна основне групе организама.	разноврсност живог света; основни појмови еволуције; сличности и разлике међу организмима; развој и промена живог света кроз време.	визуелни материјали (слике, шеме, табеле); вођено поређење организама; једноставна класификација. Праћење остварености: препознавање основних група живих бића; усмено именовање примера; кратки задаци повезивања.
Наслеђивање и еволуција	разликује наследне и стечене особине; препозна значај наследног материјала; уочи сличности између родитеља и потомака; наведе примере прилагођености организама; уз подршку наставника разуме основне појмове еволуције.	наследне и стечене особине; гени као носиоци наследних особина; сличности родитеља и потомака; прилагођеност организама; основни појмови еволуционих промена.	Начин остваривања: примери из свакодневног живота (сличност родитеља и деце); понављање основних појмова; илустрације прилагођености; усмерено закључивање. Праћење остварености: разликовање наследних и стечених особина; усмено навођење примера; кратки задаци допуњавања.
Живот у екосистему	препозна основне односе у екосистему; наведе примере ланаца исхране; уочи утицај човека на животну средину; препозна значај очувања биодиверзитета;	екосистем и животна средина; ланци и мреже исхране; односи међу живим бићима; утицај човека на природу; заштита животне	Начин остваривања: посматрање непосредне околине; разговор о примерима из природе; шематски приказ ланаца исхране;

	развија одговоран однос према природи и животној средини.	средине и биодиверзитета.	вођено обнављање појмова. Праћење остварености: препознавање ланаца исхране; усмено описивање односа у природи; кратки задаци препознавања и повезивања.

Предмет:Физика			Разред.6.
Допунска настава			
Циљ и задаци: : допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Увод	− објасни својим речима везу математике и физике; − влада правилима понашања на часу; − користи уџбеник и збирку задатака.	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...).	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.
Мерење	− набројиосновне физичке величине; − објасни шта значи измерити неку физичку величину; − запише површину помоћу ознаке и мерне јединице; − набројиизапише различите мерне јединице за површину; − објасни везу између	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност).	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.

	различитих мерних јеиница за површину; – усвоји да се за мерење запремине течности користи мензура	Директно и индиректно мерење. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти).	
Кретање	– препозна и анализира променљиво праволинијско кретање; – израчуна средњу брзину променљиво праволинијског кретања код једноставнијих текстуалних задатака. – објасни да је брзина кретања тела релативна и да зависи од избора референтног тела; – анализира кретање тела и одреди брзину кретања у односу на различита референтна тела.	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.
Сила	– објасни да се узајамно деловање тела јавља истовремено и	Узајамно деловање два тела у непосредном	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању

	обострано; – наведе примере и објасни утицај узајамног деловања на промену брзине тела; – наведе да трење зависи од врсте материјала тела и подлоге; – објасни својим речима да трење може бити и штетно и корисно за човека и да наброј примере; – објасни својим речима да тела могу да реагују иако се не додирују и да се то деловање остварује путем физичких поља; – објасни да је гравитационо деловање увек привлачно; – одреди када је узајамно деловање два магнета привлачно, а када одбојно; – користи ознаку и наброј мерне јединице за силу; – одреди правац и смер гравитационе, електричне и магнетне силе, силе трења и силе отпора средине. – наведе да је сила Земљине теже сила којом Земља привлачи тела ка себи;	додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже.	нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.
Маса и густина	– дефинише Први Њутнов закон и да га објасни;	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов	Поступност (од једноставног

	– наведе претходна знања о мерним јединицама за масу; – израчуна силу Земљине теже која делује на тело познате масе. – израчуна тежину тела познате масе. – наведе да различити материјали имају различиту густину; – запише густину тела користећи ознаку и мерне јединице; – претвара мерне јединице за густину; -израчуна густину тела ако су им познате величине маса и запремина тела – користи различите мерне јединице да изразе густину тела; – решава једноставније текстуалне задатке везане за густину тела	закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.	ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.
Притисак	– наведе да сила исте јачине може изазвати различите деформације тела зависно од додирне површине и да се тај ефекат описује притиском; – објасни формулу за израчунавање притиска; – наведе да је 1 Pa мерна јединица за притисак; – запише притисак, силу, тежину и површину користећи ознаке,	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Зависност атмосферског притиска од надморске – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу.

	бројне вредности и мерне јединице; – израчуна притисак када су познате величине сила и површина; – објасни да је хидростатички притисак последица тежине течности; – усвоји формулу за израчунавање хидростатичког притиска; – наведе да је 1 Pa мерна јединица за хидростатички притисак. – објасни да се вредност атмосферског притиска може мерити и у барима (1 bar); – наведе дефиницију Паскаловог закона;	примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...). висине. Барометри. Паскалов закон и његова примена.	

Предмет:Физика		Разред.6.	
Додатна настава			
Циљ и задаци: додатни рад се организује за напредније ученике који желе да прошире своја знања из физике. Додатни рада обухвата садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве или на појаве за које су ученици показали посебан интерес. Додатни рад обухвата припрему за такмичење и/или активности у складу са утврђеним интересовањима ученика.			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Мерење	Ученик користи различите изворе информација	Физичке величине и мерне јединице	Ученик повезује и примењује стечена знања о површини, дужини ,запремини, апсолутним и релативним грешкама да би извео закључке и дошао до решења сложених

	Развија логичко и апстрактно мишљење -развија способност на примену знања за сложене и мисаоне рачунске задатке Развија самосталност у раду Развија такмичарски дух		задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи
Кретање	Ученик користи различите изворе информација Развија логичко и апстрактно мишљење -развија способност на примену знања за сложене и мисаоне рачунске задатке Развија самосталност у раду Развија такмичарски дух	Кретања у свакодневном животу. Механичко кретање; Брзина, пређени пут и време	Ученик повезује и примењује стечена знања о равномерно кретању и Њутновим законима да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи
Сила	Ученик користи различите изворе информација Развија логичко и апстрактно мишљење -развија способност на примену знања за сложене и мисаоне рачунске задатке	Различити облици међусобних деловања тела. Појам силе. Мерење силе, примери деловања силе	Ученик повезује и примењује стечена знања о равномерно кретању и Њутновим законима да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи

	Развија самосталност у раду Развија такмичарски дух		
Маса и густина	Ученик користи различите изворе информација Развија логичко и апстрактно мишљење -развија способност на примену знања за сложене и мисаоне рачунске задатке Развија самосталност у раду Развија такмичарски дух	Појам масе и густине. Упоређивање густина разних тела	Ученик повезује и примењује стечена знања о маси и густини да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи
Притисак	Ученик користи различите изворе информација Развија логичко и апстрактно мишљење -развија способност на примену знања за сложене и мисаоне рачунске задатке Развија самосталност у раду Развија такмичарски дух	Притисак чврстих, течних и гасовитих тела.	Ученик повезује и примењује стечена знања о притиску чврстих тела, хидростатичком притиску, атмосферском притиску да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи

Предмет:Физика	Разред 7.

Допунска настава			
Циљ и задаци: : допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Глобални план рада допунске наставе у шестом разреду:			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Равномерно променљиво праволинијско кретање	Ученик треба да разликује врсте кретања; мери и рачуна брзину и убрзање и да зна њихове мерне јединице	-Кретање -Сила -Убрзање -Равномерно променљиво праволинијско кретање. Тренутна и средња брзина	Ученици: посматрају уз помоћ наставника наводе примере, закључују, учествују у анализи и решавању једноставних задатака
Њутнови закони механике	Ученик треба да: научи други и трећи Њутнов закон механике и да изврши динамичко мерење силе	-Други Њутнов закон -Одређивање вредности силе на основу Другог Њутновог закона -Трећи Њутнов закон	Ученици: посматрају, питају, уз помоћ наставника записују, закључују,врше анализу огледа и рачунских задатака
Кретање тела под дејством силе теже	Ученик треба да: упозна слободан пад; хитац навише; хитац наниже; силу трења; силу отпора средине и разуме безтежинско стање тела	-Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Слободан пад -Бестежинско стање. -Брзина и пут при слободном паду из стања мировања -Слободан пад, брзина и пут при слободном	Ученици прате, уз помоћ наставника расуђују, уочавају разлике и решавају једноставне проблеме

		паду из стања мировања	
Равнотежа	Ученик треба да: научи да сложи и разложи векторске величине; да зна када је тело у равнотежи; да објасни силу потиска и Архимедов закон	-Слагање и разлагање сила -Равнотежа тела -Полуга. Момент силе -Сила потиска -Архимедов закон	Ученицу посматрају, питају, уз помоћ наставника уочавају, наводе примере, решавају једноставне задатке
Механички рад, снага и енергија	Ученик треба да: зна када се врши механички рад и да је једнак промени енергије; зна како се рачуна снага; ко има кинетичку, а ко потенцијалну енергију; и да зна мерне јединице рада, снаге и енергије	-Механички рад -Рад силе теже и силе трења -Снага и коефицијент корисног дејства -Механичка енергија тела. Кинетичка енергија -Механичка енергија тела. Потенцијална енергија	Ученици посматрају, питају, уз помоћ наставника уочавају, наводе примере, решавају једноставне задатке
Топлотне појаве	Ученик треба да: знају да се укупна енергија тела састоји од кинетичке и потенцијалне енергије молекула унутар тела; да зна како се одређује количина топлоте и која је њена	-Честични састав супстанције. Топлотно кретање честица. Топлотно ширење -Температура и унутрашња енергија -Преношење топлоте. -Агрегатна стања супстанције	Ученици: посматрају, питају, уз помоћ наставника уочавају, наводе примере, решавају једноставне задатке

	мерна јединица		

Предмет:Физика			Разред.7.
Додатна настава			
Циљ и задаци: : допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Глобални план рада допунске наставе у шестом разреду:			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Сила и кретање	Ученик повезује и примењује стечена знања о равномерно променљивом кретању и Њутновим законима да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи	-Кретање -Сила -Убрзање -Други Њутнов закон -Одређивање вредности силе на основу Другог Њутновог закона -Трећи Њутнов закон -Равномерно променљиво праволинијско кретање. Тренутна и средња брзина -Зависност брзине од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања -Средња брзина -Зависност пута од времена код равномерно променљивог праволинијског кретања -Графичко представљање зависности брзине тела од времена код равномерно	Ученик самостално и спонтано решава проблеме кретања, открива примену Њутнових закона динамике, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке из равномерно-променљивог кретања (рач. и граф.)

		променљивог праволинијског кретања	
Кретање под дејством силе теже. Силе трења	Ученик повезује и примењује стечена знања о кретању тела под дејством силе теже и силе трења да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи	-Убрзање при кретању тела под дејством силе теже. Слободан пад -Бестежинско стање. Брзина и пут при слободном паду из стања мировања -Слободан пад, брзина и пут при слободном паду из стања мировања -Хитац навише и хитац наниже -Утицај сила отпора средине и силе трења на кретање тела -Одређивање интензитета силе трења клизања	Ученик самостално и спонтано посматра различите облике кретања под дејством силе теже и силе трења, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке и изводи огледе
Равнотежа тела	Ученик повезује и примењује стечена знања о слагању и разлагању сила, равнотежи тела и примени полуге да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских	-Слагање и разлагање сила -Равнотежа тела -Полуга. Момент силе -Сила потиска -Услови пливања и тоњења тела	Ученик самостално и спонтано посматра различите облике слагања и разлагања сила и полугу, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет о примени полуге и мерењу масе тела вагом, решава сложене рачунске задатке везане за равнотежу тела, полугу и -индивидуални рад -групни рад -рад у пару Ученик повезује и примењује стечена знања о слагању и разлагању сила, равнотежи тела и примени полуге да би извео закључке и дошао

			до решења сложених задатака (графичких и рачунских) стрму раван
Механички рад, енергија и снага	Ученик повезује и примењује стечена знања о раду, снази и енергији да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи	-Механички рад -Рад силе теже и силе трења -Снага и коефицијент корисног дејства -Механичка енергија тела. Кинетичка енергија -Механичка енергија тела. Потенцијална енергија -Веза између промена механичке енергије и рада. Закон одржања енергије -Закон одржања енергије. Примена Закона одржања енергије код математичког клатна	Ученик самостално и спонтано посматра различите облике механичког рада, претварање једног облика енергије у други, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке, изводи огледе и утврђује законитости
Топлотне појаве	Ученик повезује и примењује стечена знања о преношењу топлоте с једног тела на друго, термичком ширењу тела, потиску и Архимедовом закону да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских) и објаснио неке појаве у природи	-Честични састав супстанције. Топлотно кретање честица. Топлотно ширење -Температура и унутрашња енергија -Количина топлоте. Специфична топлотна капацитивност. Топлотна равнотежа -Преношење топлоте. Агрегатна стања супстанције	Ученик самостално и спонтано посматра топлотне појаве, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава проблеме везане за топлотне појаве и Архимедов закон, изводи огледе и утврђује законитости

Предмет: Физика			Разред 8.
Допунска настава			
Циљ и задаци: : допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Глобални план рада допунске наставе у шестом разреду:			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Осцилаторно и таласно кретање	-повезује физичке величине које описују осцилације и таласе -описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука	- Основни појмови (период, фреквенција, амплитуда). - Разумевање звучних таласа.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу
Светлосне појаве	-анализира примере одбијања и преламања светлости, тоталне рефлексије (огледала, сочива) и користи лупу и микроскоп	- Одбијање и преламање светлости. - Рад са равним и сферним огледалима.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу
Електрично поље	-демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи	- Наелектрисање тела и Кулонов закон. - Својства статичког наелектрисања.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих

	прикаже и опише електрично поље, - израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља		огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу
Електрична струја	-Ученик уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале. - зна да разликује електричне проводнике и изолаторе. - зна називе основних елемената електричног кола. - уме да препозна магнетне ефекте електричне струје. - придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу.	- Омов закон за део струјног кола. - Везивање отпорника (редно и паралелно) и израчунавање јачине струје.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу
Магнетно поље	-објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља	- Магнетни ефекат електричне струје. - Деловање магнетног поља на проводник.	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку

	-уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе -уме да препозна магнетне ефекте електричне струје		тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу
Елементи атомске и нуклеарне физике	-објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе -опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите	- Структура атома и језгра. - Радиоактивност (основни појмови).	Поступност (од једноставног ка сложеном) при упознавању нових појмова и формулисању закона. – Очигледност при излагању наставних садржаја (уз сваку тематску целину предвиђено је више демонстрационих огледа, а у недостатку наставних средстава могуће је користити и симулације). – Повезаност наставних садржаја са појавама у свакодневном животу -систематским праћењем рада сваког ученика

Предмет:Физика		Разред.8.	
Додатна настава			
Циљ и задаци: : допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива. Глобални план рада допунске наставе у шестом разреду:			
Годишњи фонд часова:12			
Недељни фонд часова:сваке четврте недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Осцилаторно и таласно кретање	– повезује физичке величине које	Осцилаторно кретање (осциловање	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу

	описују осцилације и таласе; – описује карактеристике звука, ултразвука и инфразвука и наводи примере примене ултразвука; – демонстрира и објасни: осциловање куглице клатна и тела обешеног о опругу – примењује превентивне мере заштите од буке	тела обешеног о опругу, осциловање куглице клатна). Појмови и величине којима се описује осциловање тела (амплитуда, период, фреквенција). Закон о одржању механичке енергије при осциловању тела. Механички таласи. Основни параметри којима се описује таласно кретање (таласна дужина, фреквенција, брзина). Звук. Карактеристике звука и звучна резонанција.	реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Светлосне појаве	ористи лупу и микроскоп; – демонстрира и објасни: појаву сенке, функционисање ока и корекцију вида; примењује превентивне мере од прекомерног излагања Сунчевом зрачењу	арактеристике светлости. Праволинијско простирање светлости (сенка и полусенка, помрачење Сунца и Месеца). Закон одбијања светлости. Брзина светлости у различитим срединама. Индекс преламања и закон преламања светлости	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска

			настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Електрично поље	– демонстрира узајамно деловање наелектрисаних тела и објасни од чега оно зависи; – прикаже и опише електрично поље, израчуна силу којом поље делује на наелектрисање и повеже електрични напон и јачину електричног поља;	Наелектрисавање тела. Елементарна количина наелектрисања. Закон о одржању количине наелектрисања. Узајмно деловање наелектрисаних тела. Кулонов закон. Електрично поље (линије сила, хомогено и нехомогено поље). Електричне појаве у атмосфери	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Електрична струја	– објасни провођење струје кроз метале, течности и гасове и упореди отпорности металних проводника на основу њихових карактеристика; – наводи и користи различите изворе електричне струје (EMS) и зна да их разврста ради	Електрична струја (једносмерна, наизменична). Услови за настајање електричне струје и извори струје (EMS). Мерење електричне струје и напона. Електрична отпорност проводника. Проводници и изолатори. Омов закон за део струјног кола. Рад и снага електричне струје.	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем

	рециклаже; – познаје основне елементе електричног кола и уме да их повеже, – описује ефекте који се испољавају при протицању електричне струје;	Џул-Ленцов закон. Омов закон за цело струјно коло. Везивање отпорника. -комуникативна компетенција - дигитална компетенција - компетенција за учење -компетенција за сарадњу -дијалошка -демонстрациона -илустративна – препозна основна својства наизменичне струје, израчуна потрошњу електричне енергије у домаћинству и да се придржава основних правила безбедности при коришћењу електричних уређаја у свакодневном животу; Електрична струја у течностима и гасовима. Мере заштите од електричне струје (жива бића, објекти и електрични уређаји).	разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Магнетно поље	– описује узајамно деловање два паралелна проводника са струјом, деловање магнетног поља на	Магнетно поље сталних магнета. Магнетно поље Земље. Магнетно поље електричне струје. Дејство магнетног поља на	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;

	струјни проводник и принцип рада електромагнета и електромотора; – објасни принцип рада компаса и природу Земљиног магнетног поља; – користи компас и апликације за паметне телефона за оријентацију у природи	струјни проводник. Допринос Николе Тесле и Михајла Пупина развоју науке о електромагнетним појавама и њиховој примени	2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Елементи атомске и нуклеарне физике	објасни структуру атомског језгра и нуклеарне силе; – опише радиоактивност, врсте зрачења, радиоактивне изотопе, познаје њихово дејство, примену и мере заштите; – разликује фисију и фузију и наводи могућности њихове примене_	Структура атома (језгро, електронски омотач). Нуклеарне силе. Природна радиоактивност. Радиоактивно зрачење (алфа, бета и гама зраци) и њихово дејство на биљни и животињски свет. Заштита од радиоактивног зрачења. Вештачка радиоактивност. Фисија и фузија. Примена нуклеарне енергије и радиоактивног зрачења	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.
Физика и савремени свет		Значај физике за развој других природних наука	-систематским праћењем рада сваког ученика -Програмски садржаји на

		Допринос физике развоју савремене медицине (ултразвук, ЕКГ, скенер, магнетна резонанција, Гама нож…) Физика и савремене технологије (интернет, мобилна телефонија, даљинско управљање, нанофизика....)	основу исхода се могу реализовати: 1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе; 2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем - ситуација; 3. лабораторијским вежбама; 4. домаћим задацима 5. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (пројекти, истраживачки задаци, вр- шњачко учење, допунска настава, додатни рад...); 6. систематским праћењем рада сваког ученика.

Предмет ХЕМИЈА	**Разред 7**
Додатна настава	
Циљ и задаци: <u>Циљ додатне наставе хемије</u>: јесте проширивање и продубљивање знања ученика који се у већој мери интересују за хемију и који су на редовним часовима показали висок ниво савладаног градива, развијање способности и вештина ученика према њиховим интересовањима и склоностима и развијање такмичарског духа. **Задаци додатне наставе хемије:** − омогућити ученицима да разумеју начин на који се хемија развијала као наука и њено место у савременом животу; − омогућити ученицима да у самосталним истраживачким радовима овладају основама научног метода; − оспособити ученике да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина; − развијати аналитичко и критичко мишљење; − развијати експерименталне вештине за правилно и безбедно, по себе и друге, руковање лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама;	

- стварати ситуације у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема;
- стварати ситуације у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу;
- омогућавати ученицима да на основу различитих израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и практично га примењују.

На овим часовима ученици ће се припремати за:

- такмичење ученика основних школа у организацији Министарства просвете и Српског хемијског друштва (школско, општинско, градско, републичко), смотру ученичких радова у организацији регионалних и републичких центара за таленте и Министарства просвете (регионално и републичко).

Годишњи фонд часова : 18
Недељни фонд часова: 0.5

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	зна да је хемија природна наука и шта је предмет њеног изучавања, значај хемије и повезаност са осталим наукама	Развој хемије као науке. Хемија у савременом животу.	кроз разговор и примере из свакодневног живота,упознају значај хемије
Хемијска лабораторија	- уме правилно да користи хемијски прибор и посуђе - познаје особине супстанци зна правила за коришћење појединих супстанци	Мерење у хемији	кроз лабораторијску вежбу прати се поступак и прецизност при коришћењу посуђа и прибора,као и тачност мерења
Атоми и хемијски елементи	-зна од којих честица се састоји атом разликује честице према наелектрисању.	Грађа атома Структура електронског омотача Периодни систем елемената Израчунавања на основу релација количина супстанце, маса супстанце и бројност честицаИзрачунавања	прављење модела атома проверава се појам грађе атома и структуре електронског омотача познаје положај атома елемената на основу атомског броја

		на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења	тачност рачунских задатака и решавање проблемских задатака
Молекули елемената и једињења,јони и јонска једињења	- уме да препозна елементе и једињења - зна разлику између елемената и једињења зна да наведе елементе ,једињења и јонска једињења из окружења	Типови хемијских веза Хемијске формуле	писмено проверавање тачности хемијских формула познавање типа хемијске везе на задатим примерима могућност решавања проблемских задатака
Хомогене и хетерогене смеше	- зна разлику између хомогених и хетерогених смеша - зна да су раствори хомогене смеше уме да предложи методе за раздвајање смеша	Процентни састав раствора Раствори – рачунск и задаци	лабораторијске методе за раздвајање смеша израда и осмишљавање проблемских задатака
Хемијске реакције хемијске једначине	- зна да наведе примере хемијских реакција из окружења зна правилно да запише хемијске једначине	Анализа и синтеза Закон сталних односа маса – састављање формула на основу односа маса Израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији Израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица	праћење постигнућа кроз изједначавање једначина хемијских реакција проверавање тачности рачунских задатака самосталност ученика кроз проналажење примера и задатака

		учесника у хемијској реакцији Хемија на интернету, хемиски часоиси	
Израчунавања у хемији	- зна квалитативно и квантитативно значење хемијских једначина уме да израчуна моларну масу,количину и масу супстанце	Израчунавања на основу релација количина супстанце, маса супстанце и бројност честица Израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења	проверавање тачности решавања рачунских задатака
Водоник и кисеоник и њихова једињења.Соли	- зна физичко – хемијска својства водоника и кисеоника - зна шта су оксиди, киселине, базе, соли уме да запише хемијске једначине реакција неутрализације	Водоник и кисеоник Оксидација и оксиди Киселине и базе Соли и неутрализација Мера киселости раствора	праћење и вредновање добијених резултата међусобмо упоређивање и решавање проблемских задатака са свих нивоа такмичења
УКУПНО 18			

Предмет ХЕМИЈА	**Разред 7**
Допунска настава	
Циљ и задаци: <u>Циљ допунске наставе хемије</u>: јесте да се ученицима који нису савладали садржаје хемије омогући лакше укључивање у редовни васпитно-образовни процес, као и да им се развију упорност, самосталност и тачност у раду. **Задаци допунске наставе хемије:** - оспособити ученике да овладају основним хемијским појмовима ради лакшег уклапања у редовни наставни процес; - омогућити ученицима да на што лакши начин надокнаде и усвоје појмове које су пропустили због краћег или дужег изостајања са редовне наставе;	

- омогућити ученицима да овладају различитим методама учења хемијских садржаја ради развијања самосталности у учењу.			
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: 0.5**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Хемија као експериментална наука и хемија у свету око нас	Ученик да зна шта хемија проучава и њен значај	Развој хемије као науке. Хемија у савременом животу.	разговор са ученицима налажење примера из окружења
Хемијска лабораторија	- зна правила рада у хемијској лабораторији - уме на безбедан начин да користи хемијски прибор,посуђе и супстанце - да зна шта су физичка а шта хемијска својствада разликује физичке и хемијске промене супстанци и наведе неке из окружења	Мерење у хемији	визуелно праћење и посматрање при коришћењу посуђа и прибора,као и праћење мерења
Атоми и хемијски елементи	ученик да разуме појам атома и његову грађу зна наелектрисање атома, протона и електрона	Грађа атома Структура електронског омотача Периодни систем елемената Израчунавања на основу релација количина супстанце, маса супстанце и бројност честица Израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног	показивање на моделима атома врсте честица

		састава једињења	
Молекули елемената и једињења,јони и јонска једињења	- зна разлику између елемената и једињења уме да наведе примере елемената,ковалентних и јонских једињења из окружења	Типови хемијских веза Хемијске формуле	показивање на моделима начин грађења хемијске везе
Хомогене и хетерогене смеше	- зна шта су раствори и примере из окружења уме да препозна разлику између хомогених и хетерогених смеша	Процентни састав раствора Раствори – ачунск и задаци	показивање на примерима разлике између хомогених и хетерогених смеша
Хемијске реакције и хемијске једначине	- уме да израчуна релативну молекулску масу зна да правилно запише поједине хемијске једначине реакција	Анализа и синтеза Закон сталних односа маса – састављање формула на основу односа маса Израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији Израчунавања на основу хемијских једначина, на основу односа количине, масе и броја честица учесника у хемијској реакцији Хемија на интернету, хемиски часоиси	одређивање коефицијената на основу калотних модела

Израчунавања у хемији	- уме да израчуна процентни састав једињења - зна да одреди моларну масу, количину и масу супстанце	Израчунавања на основу релација количина супстанце, маса супстанце и бројност честица Израчунавања на основу хемијских формула – израчунавање масеног елементарног процентног састава једињења	праћење поступности при израчунавању масе,моларне масе и количине супстанце
Водоник и кисеоник и њихова једињења.Соли	- зна особине водоника, кисеоника и њихову примену - зна шта су оксиди,киселине,базе,соли - уме да препозна реакције неутрализације	Водоник и кисеоник Оксидација и оксиди Киселине и базе Соли и неутрализација Мера киселости раствора	кроз разговор и навођење примера из свакодневног живота указује се на различитост водоника и кисеоника познавање својства соли из окружења проверавају се посматрањем
УКУПНО	18		

Предмет ХЕМИЈА	**Разред 8**
Додатна настава Хемија	
Циљ и задаци: Циљ додатне наставе из хемије је да ученици стекну додатна знања и вештине из области неорганске и органске хемије. На часовима додатне наставе ученици стичу самосталност у решавању проблемских задатака. Могућност да самостално изводе огледе,уз правилно користе супстанце,хемијски прибор и посуђе.	

Задаци додатне наставе су да ученици прошире своја знања,кроз повезивање теорије и експеримената. Заинтересовани ученици се додатно спремају за све нивое такмичења,које организује школа и СХД.			
Годишњи фонд часова : 17 Недељни фонд часова: 0.5			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
1.Метали, оксиди и хидроксиди метала	-ученик ће знати физичко-хемијска својства метала -разлику између алкалних,земноалкалних и осталих метала -разликоваће врсте оксида и јачину хидролсида -знаће да израчунава масу,количину супстанци на основу формула и хемијских једначина	- Метали у неживој и живој природи - Општа физичка и хемијска својства метала - Испитивање својстава метала - Алкални и земноалкални метали - Општа својства метала, алкални и земноалкални метали - Гвожђе, алуминијум, бакар, олово и цинк – својства и једињења - Метали велике практичне примене - Оксиди и хидроксиди метала	-кроз примере оксида и хидроксида различитих метала прати се разумевање својстава метала и једињења -путем лабораторијских вежби испитује се базност оксида и хидроксида -прати се начин решавања проблемских задатака
2.Неметали, оксиди	-зна својства неметала и прави разлику између истих	- Неметали у неживој и	-кроз тестове прати се

неметала и киселине	-зна све оксиде и киселине,формуле,називе,писање једначина и израчунавање на основу једначина	живој природи - Општа физичка и хемијска својства неметала - Испитивање физичких својстава неметала - Халогени елементи – својства и примена - Сумпор – својства и примена - Азот и фосфор – својства и примена - Угљеник – својства и примена - Оксиди неметала и киселине - Испитивање киселости, односно базности водених раствора	познавање формула оксида и киселина -прати се начин решавања проблемских задатака и повезивање са предходним градивом
3. Соли-добијање, својства и примена	-познаје својства,формуле соли, начин добијања и хемијске реакције соли -ради рачунске задатке	– Добијање соли – Својства и примена соли – Добијање соли и испитивање својстава соли	-практичном вежбом испитује се растворљивост и реактивност појединих соли
4. Органска једињења и њихова општа својства	-познаје својства органских једињења -зна разлику између органских и неорганских једињења	– Органска једињења – једињења угљеника Класификација органских једињења	-кроз примере прати се познавање разлике органских и неорганских једињења

5. Угљоводоници	-зна називе и формуле угљоводоника -познаје поделу и физичка и хемијска својства угљоводоника -зна хемијске реакције -сличности и разлике између засићених и незасићених угљоводоника	– Угљоводоници – структура и класификација – Засићени угљоводоници – алкани – Незасићени угљоводоници – алкени и алкини – Састављање модела молекула алкана, алкена и алкина – Физичка и хемијска својства ацикличних угљоводоника – Ароматични угљоводоници – Налажење у природи и примена угљоводоника	-различитим моделима молекула прати се разумевање структура изомера -тестовима знања прати се познавање реакција хемијских реакција угљоводоника -
6. Органска једињења са кисеоником	-зна функционалне групе алкохола,киселина и естара -уме да пише формуле,хемијске реакције -израчунава на основу једначина хемијских реакција	– Алкохоли – подела и номенклатура – Физичка и хемијска својства алкохола – Карбоксилне киселине – подела и номенклатура – Физичка и хемијска својства карбоксилних киселина – Испитивање својства алкохола и карбоксилних киселина	-тестовима знања и решавањем проблемских задатака прати се разумевање наученоги повезивање са предходним градивом

		– Естри карбоксилних киселина	
7. Биолошки важна органска једињења	-зна која су биолошки важна једињења,њихов значај и улогу у организму -познаје изворе масти и уља,протеина,угљених хидрата и витамина	– Масти и уља; – Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза), полисахариди (скроб и целулоза); – Амино-киселине. Протеини; – Витамини;	-пројектни задаци и реферати ученика показују начин разумевања и повезивања биолошки важних једињења
8. Заштита животне средине и зелена хемија	-ученици познају загађиваче воде,ваздуха и земљишта -знају утицај загађивача на животну средину -знају да предложе методе и мере за смањење загађења	– Загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта – Мере за заштиту животне средине и зелена хемија	-начин разумевања проблема загађења животне средине прати се кроз пројерктне задатке и самосталне практичне предлоге ученика

Предмет ХЕМИЈА	**Разред 8**
Допунска настава	
Циљ и задаци: Циљ допунске наставе је да ученицима који имају потешкоће у савладавању градива омогући лакши приступ,често и индивидуални одређеним наставним садржајима. Сликовитим примерима и помоћу модела молекула приближи се апстрактно градиво и омогућида ученици повежу и науче предвиђене садржаје. Задаци су да се свим ученицима омогући усвајање наставних садржаја у складу са могућностима и интересовањем.	

Годишњи фонд часова : 17 **Недељни фонд часова: 0.5**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Метали, оксиди и хидроксиди метала	-ученик уме да пронађе метале у Периодном систему -зна писање и читање формула оксида и хидроксида	- Метали у неживој и живој природи - Општа физичка и хемијска својства метала - Испитивање својстава метала - Алкални и земноалкални метали - Општа својства метала, алкални и земноалкални метали - Гвожђе, алуминијум, бакар, олово и цинк – својства и једињења - Метали велике практичне примене - Оксиди и хидроксиди метала	- -начин остварених исхода прати се кроз вербални разговор,писменим изражавањем,израдом блиц тестова
Неметали, оксиди неметала и киселине	-зна да наброји све неметале и њихове симболе -разликује формуле оксида и киселина	- Неметали у неживој и живој природи - Општа физичка и хемијска својства неметала - Испитивање физичких својстава неметала - Халогени елементи – својства и примена - Сумпор – својства и примена	-оствареност исхода прати се писменим и усменим начином

		- Азот и фосфор – својства и примена - Угљеник – својства и примена - Оксиди неметала и киселине - Испитивање киселости, односно базности водених раствора	
Соли-добијање, својства и примена	-уме да пише и чита формуле соли	– Добијање соли – Својства и примена соли – Добијање соли и испитивање својстава	-попуњавање табела -писменим и усменим методама прати се начин остварених исхода
Органска једињења и њихова општа својства	-зна да је угљеник у свим органским једињењима	– Органска једињења – једињења угљеника	-писменим и усменим методама
Угљоводоници	-познаје опште формуле и првих десет угњоводоника из групе:алкана,алкена и алкина	– Угљоводоници – структура и класификација – Засићени угљоводоници – алкани – Незасићени угљоводоници – алкени и алкини – Састављање модела молекула алкана, алкена и алкина – Физичка и хемијска својства ацикличних угљоводоника – Ароматични угљоводоници Налажење у природи и примена угљоводоника	-помоћу модела молекула прати се разумевање структура угњоводоника
Органска једињења са кисеоником	-зна формуле и називе важнијих алкохола,киселина и естара,њихов значај и примену	- Алкохоли – подела и номенклатура – Физичка и хемијска својства алкохола	-израдом тестова,попуњавање табела,рад на тексту

		– Карбоксилне киселине – подела и номенклатура – Физичка и хемијска својства карбоксилних киселина – Испитивање својства алкохола и карбоксилних киселина – Естри карбоксилних киселина	омогућавају праћење остварености програма
Биолошки важна органска једињења	-зна изворе масти и уља,протеина и угљених хидрата,улогу у организму	– Масти и уља; – Угљени хидрати у прегледу: моносахариди (глукоза и фруктоза), дисахариди (сахароза), полисахариди (скроб и целулоза); – Амино-киселине. Протеини; – Витамини;	-израдом самосталних задатака -вршњачком проценом прати се оствареност исхода
Заштита животне средине и зелена хемија	-зна да наброји загађиваче -уме да предложи мере за смањење загађења	– Загађујуће супстанце ваздуха, воде и земљишта – Мере за заштиту животне средине и зелена хемија	-кроз разговор и самосталне пројектне задатке

Предмет Руски језик	**Разред пети**
Допунска настава	
Циљ и задаци учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Россия **Поздрављање Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и и тражење основних информација о другима Разумевање и давање једноставних упутстава и налога Исказивање молбе, захтева и захвалности**	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: - Поздрави неког, упозна се и да основне информације о себи. - Разликује, прочита и напише штампаним и писаним словима свих 24 слова руске азбуке. - Наведе сва слова руске азбуке по тачном редоследу. - Објасни правило читања наглашеног и ненаглашеног о. - Правилно изговара котрљајуће р. - Разликује тврде и меке сугласнике. - Наведе увек тврде и меке сугласнике. - Објасни правило читања слова Я, Е, Ю, Ё. - Пише по диктату слова,	(Интер)културни садржаји:формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости; лична имена и имена по оцу (патроними), надимци. Садржаји Как тебя зовут? Меня зовут Ирина. Я Ирина. Кто это? Это Марина? Я Ирина, привет!Его зовут Виктор. Сколько ему лет? Ему 12 лет. Её зовут Анна. Очень приятно. Мне тоже. Это мой друг. Это моя подруга Лена, одноклассница. А это Зина. Она соседка. Это Анна Ивановна Иванова, учительница. Это мой двоюродный брат. Он из Белграда. Он из Сербии. Наташа из Москвы. Личне заменице: я, ты, он/она, они (номинатив, генитив и датив), Упитне заменице и прилози: кто, как, сколько. Показни прилог: это, Генитив именица с предлогом из. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године,

	речи и краће реченице које су му познате.. - Чита и преводи речи, реченице и краће текстове/дијалоге, самостално или уз помоћ наставника. - Самостално или уз помоћ наставника одговара на питања из текстова/дијалога. - Разликује изговор гласова И и Ы. - Правилно чита сугласничку групу ЧТ. - Правилно користи интонацију упитних и потврдних реченица. - Наведе бројеве од 1-20 усмено. - Разликује род именица. - Наведе прво и друго лице једнине глагола *любить*. - Наведе прво и друго лице глагола *говорить*. - Наведе називе хране и пића.	(комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично). Слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев; изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику. Садржаји Дай мне, пожалуйста, ручку. Можно? Конечно, пожалуйста, вот она. Спасибо! Не за что. Ничего. Нет, к сожалению, ручка мне нужна. Извини(те), можно вопрос? Заповедни начин фреквентних глагола. Предикатив можно. Интонација упитних исказа без упитне речи.	циклуса образовања).

	- Наведе називе спортова. - Наведе називе предмета везаних за школу и школски прибор.		
Кто это? **Исказивање просторних односа и величина** **Изражавањеприпадања/ неприпадањаипоседовања/ непоседовања**	-По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -чита текст са разумевањем на глас и у себи. - преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - користи речник. -препозна акценат и да га правилно користи. -препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. -Самостално или уз помоћ наставника одговори на краћа питања из текста. -Неваде чланове породице. -Уочи разлике у питањима у српском и руском језику (Это Настя?) -Наведе присвојне заменице првог и другог лица у	Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп). Садржаји Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Скажите, пожалуйста, как дойти до Большого театра? Театр недалеко. Идите сначала прямо, а потом налево. Слева театр. Генитив, инструментал и локатив с предлозима. Прилози за правац и место: прямо, налево, направо, слева, справа, недалеко, напротив. (Интер)културни садржаји: јавни	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског

	номинативу сва три рода. -Наведе личне заменице за сва лица. -Наведе прилоге за место и препозна или наслути њихово значење у тексту.. -Неведе називе кућних љубимаца, -Наведе изразе који описују како се неко осећа или наслути њихово значење.. -Препознаје форме обраћања и правилно их користи.	простор, култура становања. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања. Садржаји У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. У меня нет мобильника. У кого есть сестра/брат? Это твоя собака? Нет. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом бабушки. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы). Општа негација (нет). Присвојне заменице. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.	периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Моё хобби **Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности** **Честитање** **Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности** **Исказивање времена**	-По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -Чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - Користи речник. -Крепозна акценат и да га правилно користи. -Препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. -Самостално или уз помоћ наставника одговори на краћа питања из текста. -Разликује значење конструкција *играть в* и *играть на*. -Препозна глаголе прве и друге конјугације (ать/ить). -Промени глагол прве и друге конјугације. -Наведе називе инструмената. -Наведе називе музичких праваца. -Наведе узразе којима се описује слободно време.	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама. Садржаји Который час? Пять часов. Садашње време најфрекевнтнијих глагола. Садашње време у значењу будућег. Глаголи кретања: идти/ходить; ехать/ездить. Бројеви 1−20. Облици час, часа, часов уз бројеве до 12. Интонација упитних исказа без упитне речи.). (Интер)културнисадржаји: клима, разговоровремену, географскедестинације. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

	-Правилно користи израз *Давай у* једнини и множини. -Објасни употребу именице *час* и *минут* уз бројеве. -Пита и каже колико је сати. -Наведе, правилно прочита бројеве од 10-100. -Објасни творбу прошлог времена. -Наведе наставке перфекта. -Правилно користи / повезује глагол у перфекту са одговарајућом именицом тако да се слажу у роду и броју. -Наведе прилоге за време или наслути њихово значење. -Наведе називе хране и каже шта једе за доручак, ручак и вечеру.	кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику. Садржаји С днём рождения! Поздравляю тебя с днём рождения! С Новым годом! С Рождеством! С Днём защитника Отечества! С Восьмым марта! Счастливо! Желаю тебе/вам всего хорошего: здоровья, счастья, успеха. Тебе/вам тоже всего хорошего. Поздравляю с успехом!С приездом! Добро пожаловать! Садашње време фреквентних глагола. Инструментал именица с предлогом с. (Интер)културни садржаји: најзначајнији празници и начин обележавања / прославе. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и спсособностима у породичној и школској средини; састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима.	

		Садржаји Что делает Витя? Он делает уроки. Ира читает газету/журнал. Сетрёнка ходит в садик. Саша по понедельникам ездит на тренировки по футболу. Вика и Макс помогают маме по дому. Ира встаёт обычно в восемь утра. Уроки начинаются в девять. Каждый день Миша гуляет с собакой. Утром мы вместе завтракаем. Папа возвращется с работы. Он стоит в пробке. Глаголи кретања (садашње време): идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать. Садашње време фреквентних глагола. Прилози за време: утром, днём, вечером. (Интер)културни садржаји: радно време, разонода, живот породице.	
Здесь я дома **Описивање живих бића, предмета, места и појава** **Изражавање допадања/ недопадања**	- Чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - Користи речник. - Препозна акценат и да га правилно користи. - Препозна меке и тврде	Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструменти

	сугласнике и да их правилно прочита. - Наведе стране света. - Правилно користи локатив једнине после предлога в и на. (на југе) - Правилно изговара гласове после ш и ж. - Објасни творбу множине именица за сва три рода. - Повезује именице са придевом тако да се слажу у роду, броју и падежу. - Наведе просторије у кући или стану и шта се у њима налази. - Наведе присвојне заменице првог и другог лицамножине. - Правилно повезује присвојне заменице са именицом водећи рачуна да се слажу у роду броју и падежу.. - Наведу видове транспорта - Наведе руске сувенире.	усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава. Садржаји Она высокая и стройная. У неё голубые глаза и длинные светлые волосы. Какие у тебя глаза? Какого цвета у тебя футболка? Она в красной рубашке. У меня есть кошка. Её зовут Мурка. Она маленькая, белая. На столе ручка. Она зелёная. У неё большой дом. Он красивый. На картинке – Москва, столица России. Это мой дом. Он большой и красивый. Придеви. Род, број и слагање с именицама. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у тебя, у неё, у него у нас, у вас, у них; у Ивана, у Ирины). Присвојне заменице: мой, твой, наш, ваш, их. (Интер)културни садржаји:култура становања, однос према живој и неживој природи. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова с	ма (дијагностичк и тестови, самоевалуаци ја, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

		једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање слагања /неслагања, допадања/недопадања. Садржаји Ира, ты любишь футбол? Нет, не люблю. Мне нравится баскетбол. Макс любит заниматься теннисом. Какой твой любимый спорт? Я люблю читать. Мне этот комикс не нравится. Петя любит музыку. Он гитарист. Виктору не нравится бутерброд. Глагол любить. Безлична употреба глагола нравиться. Општа негација (не). Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...), храна, спорт	

Предмет Руски језик	**Разред шести**
Допунска настава	
Циљ и задаци: учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	

Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Добро пожаловать в Россию **Породица и уже друштвено окружење** **Транспорт и превозна средства** **Путовања** **Мода и облачење**	- По завршетку теме ученик ће бити у стању да: - чита текст са разумевањем на глас и у себи. - преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - користи речник. - препозна акценат и да га правилно користи. - препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. - Препозна, наведе и означи све видове транспорта - Одговори на питања из прочитаног текста на српском или на руском. - Објасни разлику између пизања КУДА и ГДЕ и правилно их користи. - Наведе сва лица садашњег времена глагола	Как вас/тебя зовут? Как ваша/ твоя фамилия? Меня зовут Виктор Петрович Иванов. Это Саша. Привет, Саша! Добро пожаловать! Мы будем вместе учиться. Очень приятно. Рад/рада с тобой познакомиться. У тебя есть братья/сёстры? Да, у меня есть брат. Нет, у меня нет сестры. Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. У моего папы есть сестра, её зовут Марина. Марина – моя тётя. Её муж, дядя Стефан – немец. У них есть сын, мой двоюродный брат Иван. Ему три года. Он родился в Германии, но сейчас живёт в России, в Москве. Как дела? Нормально. Питања с упитним речима (кто, где, куда, как...). Конструкције за изражавање посесивности (потврдне и одричне): у+ ген. личних заменица и именица (у меня есть, у меня нет).	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта,

	ИДТИ, ЕХАТЬ и ЖИТЬ. - Објасни разлику у употреби глагола ИДТИ и ЕХАТЬ. - Наведе наставке свих падежа личних заменица. - реченици. - Наведе боје и да уме правилно да их напише у сва три рода. - Наведе делове одеће. - Правилно користи глагол нравиться - Постави и одговори на питање о омиљеној боји. - Постави питања за придеве. - Објасни како се гради сложено будуће време. - Наведе све наставке презента глагола быть. - Употреби глагол у сложеном будућем времену. - Правилно користе израз Давай са инфинитивом глагола. - Наведу наставке упитних заменица кто и	Присвојне заменице (мой, твой, его, её, их). Какой Миша? Как Миша выглядит? Я в первый раз с ним встречаюсь, опиши его. Миша невысокий, стройный. Какая Маша? Маша высокая, полная. Какой у него рост? Какие у неё глаза? Глаза – карие, волосы – каштановые. В чём она? На ней блузка в полоску. Придеви. Промена придева. Слагање с именицама у роду, броју и падежу. Прилози за начин, место, време. Я иду в бассейн. Петя, пойдёшь со мной? Я обожаю плавать. Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Что ты будешь делать на следующей неделе? Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Заповедни начин (позив на заједничку активност) .	године, циклуса образовања).

	что у свим падежима.	Просто и сложено будуће време. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве. Когда вырасту я стану врачом. Кем ты будешь, когда вырастешь? Он напишет тебе эсэмэску, когда приедет. Я пойду погулять с собакой. Ты не прочитал книгу, а завтра у тебя будет контрольная? Я буду весь день завтра читать. У меня на следующей неделе день рождения. У меня будет вечеринка, придут мои друзья. Употреба глагола стать и быть (кем). Просто и сложено будуће време. Прилози и прилошке одредбе за време. Сколько людей видишь на этой картинке? Сколько мальчиков? Сколько девочек	
Наша школа **Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање** **Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање**	- По завршетку теме ученик ће бити у стању да: - чита текст са разумевањем на глас и у себи. - преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - користи речник. - препозна акценат и да га	Слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору; усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору; усмено и писано описивање просторних односа у приватном и	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика

Млади – деца и омладина **Слободно време – забава, разонода, хобији**	правилно користи. - препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. - Самостално или уз помоћ наставника одговори на краћа питања из текста. - Неваде чланове породице. - Уочи разлике у питањима у српском и руском језику (Это Настя?) - Наведе присвојне заменице првог и другог лица у номинативу сва три рода. - Наведе личне заменице за сва лица. - Наведе прилоге за место и препозна или наслути њихово значење у тексту.. - Неведе називе кућних љубимаца, - Наведе изразе који описују како се неко осећа или наслути њихово значење.. - Препознаје форме обраћања и правилно их користи.	јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп). Садржаји Где окно? На стене. Где рюкзак? Под столом. Где картина? Над доской. Скажите, пожалуйста, как дойти до Большого театра? Театр недалеко. Идите сначала прямо, а потом налево. Слева театр. Генитив, инструментал и локатив с предлозима. Прилози за правац и место: прямо, налево, направо, слева, справа, недалеко, напротив. (Интер)културни садржаји: јавни простор, култура становања. Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања. Садржаји У меня есть собака. Мою собаку зовут Бобик. У	различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

		меня нет мобильника. У кого есть сестра/брат? Это твоя собака? Нет. Да, моя. У них в голове только компьютеры. Это дом бабушки. Конструкције за изражавање посесивности: у+ ген. личних заменица и именица (у меня, у мамы); именица + именица у генитиву (дом папы). Општа негација (нет). Присвојне заменице. Интонација упитних исказа без упитне речи. (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи, однос према животињама, кућни љубимци.	
Праздники в России **Обичаји и традиција,фолклор, прославе** **Исхрана и гастрономске навике** **Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења**	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: - Чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - Користи речник. -Препозна акценат и да га правилно користи. -Препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита.	Чем тебя угостить? Ты будешь чай? Нет, спасибо. Придёшь ко мне на вечеринку? У меня день рождения. Во сколько? В семь часов в субботу. Будем в восекресенье играть в футбол?Когда? В пять.Нет, к сожалению, я еду с родителями к бабушке. Пойдём в кино вечером? Давай! Где встречаемся? У входа в метро. Маша, давай пойдём к Лене вечером, она болеет вторую неделю. Вечером мне надо на тренировку, не смогу.Может, пойдём завтра вечером? Хорошо. завтра пойдём. Мне нужно сейчас присмотреть за братом,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др),

	-Одговори на питања из прочитаног текста на српском или на руском. -Одговори на питања на српском или руском из текста на слушање. -Састави мапу ума на тему рођендана. -Наведе називе месеца и годишњих доба. - Правилно користи именицу и број датумима. - Објасни разлику између питања Какое сегодня число? И Когда? - Наведе празнике у Србији и Русији. -Наведе све облике презента, футура и перфекта глгола праздновать. - Наведе све облике презента глагола поздравлять и желеть. - Наведе наставке присвојних заменица једнине и множине.	только вечером буду свободен. Заповедни начин (позив на заједничку активност) . Упитни искази без упитне речи. Интонација. (Интер)културни садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве. Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања	сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остваренос исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Свободное время **Слободно време – забава, разонода, хобији** **Млади – деца и омладина** **Породица и уже друштвено окружење**	- По завршетку теме ученик ће бити у стању да: - Чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - Користи речник. - Препозна акценат и да га правилно користи. - Препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. - Одговори на питања из прочитаног текста на српском или на руском. - Одговори на питања на српском или руском из текста на слушање. - Наведе све облике глагола мочь и уметь. - Правилно користи глаголе у реченици. - Наведе придеве којима се описују карактерне особине човека.	Ты интересуешься музыкой? Нет, не очень, я люблю спорт. Глагол интересоваться (чем) с инструменталом. Садашње време глагола петь и танцевать. Употреба глагола интересоваться, заниматься (чем). Садашње и прошло време глагола са суфиксима -ова−/-ева-. По газонам ходить нельзя! Можно сесть рядом с вами? Можно, конечно. Нет, нельзя, к сожалению. Можно воспользоваться твоим мобильником, пожалуйста? Вы должны отключить свои мобильники на уроке. Мы должны носить школьную форму. Он не может прийти, потому что у него много работы. В обуви не входить! Осторожно! Двери закрываются! Заповедни начин. Безличне модалне реченице с предикативима можно, нельзя, надо, нужно. Модална конструкција должен/должна/должны. Мы очень плохо себя чувствуем сегодня. (Интер)културни садржаји: понашање на	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

		јавним местима; значење знакова и симбола	
Ура, у нас каникулы! **Путовања** **Географске особености** **Клима и временске прилике**	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: -чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Чита текст са разумевањем на глас и у себи. - Преведе текст самостално или уз помоћ наставника. - Користи речник. - Препозна акценат и да га правилно користи. - Препозна меке и тврде сугласнике и да их правилно прочита. - Одговори на питања из прочитаног текста на српском или на руском. - Одговори на питања на српском или руском из текста на слушање. - Објасни употребу и правилно користи везник потому что. - Објасни разлику у употреби глагола кретања.	Идёт дождь, дует ветер, холодно очень.Завтра будет солнечная погода, без дождя. Это – памятник Петру Первому. Какой большой и красивый! Тебе нравится больше памятник Пушкину или Петру Первому? Будуће време (просто и сложено). (Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.) Глаголи кретања: идти/ходить, ехать/ездить, лететь/летать, плыть/плавать. Префиксални глаголи кретања.	

	- Наведе прилоге које означавају учесталост. - Именује, препозна и разуме изразе за временске прилике. - Објасни употребу модалних глагола у прошлом времену. - Правилно користи модалне глаголе у прошлом времену. - Наведе и именује знаменитости Санкт-Петербурга. - Иманује градове з «Златног прстена Русије»		

Предмет Руски језик		**Разред седми**	
Допунска настава			
Циљ и задаци: учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Активный отдых и	Ученик је у стању да:	Изрази за слободно време,	Степен остварености се

виртуальный мир	- користи уџбенички комплет; - зна са којим градивом ће се сусрести ове школске године; - користи знања стечена у претходним разредима - састави краће реченице користећи повратне или неповратне глаголе: собирать, встречать, учить, тренироваться, учиться, начинаться, заканчиваться..има. - постави питање како се нешто зове и да да одговор ; - употреби глагол кататься уз превозна средства и да их именује; - да кратким реченицама објасни бициклизам, скијање, клизање. да примени научено	Садашње и прошло време повратних и неповратних глагола	реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Чего у тебя нет?	- Ученик је у стању да: - постави питање чије је нешто? и да правилно употреби генитив именица и личних заменица	Изрази за поседовање и непоседовање, описивање фотографије, партитивни	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем.

	- користи деони генитив типа: кусочек хлеба - користи генитив са негацијом да постави питање шта је било у соби и да правилно употреби генитив именица : картина, ваза ноутбук, сумка, гитара, окно, фотоаппарат, диплом ... са негацијом	генитив, исказивање негације	Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Жизнь в Сибири	Ученик је у стању да: - употреби одређени падеж именица уз бројеве 1, 2,3,4 и бројеве од 5 -20, 30,40.... - да употреби генитив уз предлоге : из, с, для, после, у, от, без, до - одговори на питање Для чего употребљавајући конструкцију чтобы +глагол у инфинитиву да правилно уради вежбања у радној свесци	Слагање именица са бројевима, исказивање циља	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика

			различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Гостиница	Ученик је у стању да: -да постави питање шта сте имали, а шта нисте ? и да правилно употреби генитив именица : кошка, љубовь, пианино,мотоцикл, деньги, машина... - да употреби лексику на тему Хотел кроз дијалоге из текста - да правилно прочита и разуме текст о хотелима и преприча - да одговори на питања о тексту и зна да препозна све облике генитива у тексту	Исказивање поседовања и непоседовања у прошлом времену, усвајање лексике везане за путовања и хотеле	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови,

	-да правилно употреби облике присвојних заменица свој... мој - да правилно уради вежбања у радној свесци		самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Идеальный отпуск	Ученик је у стању да: - да правилно употреби одређене глаголе кретања уз одређено превозно средство -Да правилно употреби глагол уз одређену или неодређену врсту кретања -да кроз дијалоге исприча кретање и путовање разним превозним средствима и уради вежбања у радној свесци -да постави питања *Одакле си ти?* и одговори користећи конструкцију *из + генитив* - да чита са разумевањем текст на дату тему. - да осмисли и напише свој план кружног путовања	Глаголи кретања у садашњем и прошлом времену, лексика везана за превозна средства	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем

			(писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Социальные сети	- Ученик је у стању да: - да правилно употреби генитив множине уз : сколко, много, мало, нет - да чита са разумевањем текст везан за тему и постави питања користећи интернационалне речи да води кратку дискусију и изрази своје мишљењео употреби друштвених мрежа	Генитив множине иемница, исказивање негације и поседавања у множини.Лексика везана за друштвене мреже.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се

			процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Сколько стоит	Ученик је у стању да: -да зна употребу и промену бројева 100,200....1000, миллион , тысяча, миллиард уз генитив мн. - да правилно уради задатке у радној свесци -да зна да пита и одговори Колико кошта..? -да зна да пита Колико је сати? и одговори -да зна који је месец, година, век... - да зна свој број телефона -да правилно прочита текст и упише речи (бројеве) које недостају - води кратку дискусију на тему живота кућних љубимаца познатих људи	Лексика везана за куповину, исказивање времена уз помоћ слагања именица са бројевима: час, минута, день, месяц, неделя, год	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на

			крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Празници	Ученик је у стању да: -да правилно употрби генитив придева уз именицу у свим родовима и уз конструкције: *много, мало нет* - да употреби генитив редних бројева и каже свој датум рођења - да правилно уради задатке у радној свесци - да прочита, преприча текст *Празници* у *Русији* -да упореди и нађе сличности са празницима у Србији	Конгруенција придева са именицама, генитив једнине и множине придева, исказивање датума	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта,

			године, циклуса образовања).
Русская культура	Ученик ће бити у стању да: -да правилно употреби акузатив именица *кога? или шта?* (категорија биће/предмет) -да правилно употребе глагол *ждать* - да употрбе односну заменицу *который* -да поведу разговор на тему зашто се уче страни језици - да правилно уради задатке из радне свеске	Акузатив именица, глагол ждать и заменица который	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Характер	Ученик ће бити у стању да: -да правилно употребе компаратив придева +чем и компаратив + генитив - да опишу карактер неке особе користећи придеве;добрый,серьёзный, активный, приятный, сильный,честный и сл. - да правилно уради задатке из радне свеске	Компаратив придева	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Красивая жизнь	Ученик је у стању да: -да правилно употреби одређени глаголски вид у инфинитиву	Глаголски вид	Степен остварености се реализује формативним и

	-да помоћу одређеног префикса или суфикса изгради глаголски вид -да употреби глаголе са префиксом *по-* за означавање радње као процес (*жить - пожить; спать- поспать...)*и уради вежбања у радној свесци - да прочита текстове и води кратак разговор на задате теме и одреди глагол одговарајућег вида у текстовима		сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Свадьба и отпуск	Ученик је у стању да: - да употреби одређени вид глагла у прошлом времену, да разликује радњу која се понављала и која је завршена или се једном догодила: работать- поработать; брать- взять;	Прошло време глагола	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног

			оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет Руски језик	**Разред осми**
Додатна настава	
Циљ и задаци учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	

Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Имена существительные	Ученик ће на крају ове теме бити у стању да: - Постави питање за подвучену реч у реченици, - Одреди род, број и падеж именице у реченици, - Промени именице прве, друге и треће промене по падежима, - Препозна непроменљиве именице, - Правилно користи именице у реченици, како писмено тако и у говору, - Правилно користи предлоге уз падеже у реченици.	Питања за падеже, Именице прве, друге и треће промене, Именице друзья и братья, Именице типа мать, Локатив једнине на -у, Номнатив множине на -а, Предлошко-падежне конструкције в, на + акузатив и локатив. Предлошко-падежне конструкције под, над, за + акузатив и и нструментал. Слагање бројева са именицом, Непроменљиве именице.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Имена прилагательные	Ученик ће на крају ове теме бити у стању да: -Постави питање за потвучени придев у реченици	-придеви тврде и меке промене, укључујући и придеве са основом на -ш, -прост, непроменљив компаратив,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током

	-Разликује придеве тврде и меке промене, укључујући и придеве са основом на –ш, - Мења придеве по падежима, - користи придев са именицом у реченици, тако да се слажу по роду, броју и падежу, - наведе наставке за компаратив, укључујући све изузетке, - препозна компаратив у реченици и правилно га користи, - наведе наставке за суперлатив придева и правилно га користи у реченици.	укључујући све изузетке, -сложени, променљиви компаратив, -сложени променљиви суперлатив, -прост суперлатив, -конструкције са заменицама всех/всего -упитна заменица какой	године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Местоимения	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -постави питање за подвучену заменицу у реченици, -промени личне, показне и односне заменице по падежима, -правилно користи личне, показне и односне заменице у реченици, -објасни правило коришћења неодређених заменица са -то и –нибудь,	-личне заменице, -односне заменице, -показне заменице, -неодређене заменице, -конструкција типа мы с тобой	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем

	-промени неодређене заменице по падежима и правилно их користи у реченици		(писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Глаголы	Ученик ће на крају ове теме бити у стању да: -постави питање за подвучени глагол у реченици, -разликује вид глагола, укључујући и изузетке, -разликује глаголе прве и друге конјугације и правилно их мења по лицима, - зна наставке прошлог времена, укључујући све изузетке и правилно користи глаголе у прошлом времену у реченици -правилно користи глаголе простог и сложеног будућег времена у реченци, -објасни разлику између прве и друге групе глагола кретања, -правилно користи глаголе кретања у садашњем и прошлом времену, -разуме префиксалне глаголе кретања и правилно их користи у	-садашње време глаогла прве и друге конјугације, - глаголи са суфиксом-ова/ева, Гчаголи са суфиксом -ва, -глаголи типа мыть, -глаголи типа пить, -глаголи хотеть, дать и есть, -глаголи кретања са и без префикса, -глаголски вид, -прошло време глагола, -будуће време глагола, -заповедни начин	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

	реченици у прошлом, садашњем и будућем времену. -правилно користи заповедни начин у реченици.		
Имена числительные	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -правилно изговара и пише бројеве до милион, - промени бројеве по падежима и правилно их користи у реченици	бројеви до милион, -промена бројева по падежима	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Наречия	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -разликује прилоге од придева, -правилно користи прилоге за начин у реченици,	-упитна заменица как, -упитне речи где/куда и когда, -прилози за начин, -прилози за место и правац,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током

	-прави разлику између прилога по-русски и придева русский, -прави разлику између исказаног места и правца у реченици и правилно користи прилоге за место и правац, -правилно користи прилоге за време., -по смислу убаци прилог у реченици, Постави питање за подвучени прилог у реченци.	-прилози за време	године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Аудирование	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -разуме дијалог/текст на слушање и пренесе основне информације, -одговори на питања на основу прослушаног дијалога/текста	Дијалози и текстови на све теме које се обрађују у основној школи.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније

			се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Чтение	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -разуме прочитани дијалог/текст и пренесе основне информације, -одговори на питања на основу прочитаног дијалога/текста	Дијалози и текстови на све теме које се обрађују у основној школи.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Разговорные темы	На крају ове теме ученик ће бити у стању да: -самостално излаже на одговарајућу тему,	Све теме које се обрађују у оснвној школи.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног

	-води разговор на одговарајућу тему		оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет Руски језик		**Разред осми**	
Допунска настава			
Циљ и задаци учења руског језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Урок 1	Ученик је у стању да:	-поље речи путовања,	Степен остварености се

В международном молодёжном легере **Лични индетит Путовања Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија**	повезује и примењује претходно стечена знања; провери ниво сопственог знања; разуме кључне информације у аудираном материјалу; препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; разуме кључне информације у аудираном материјалу; да говори о летњим камповима у Русији. да говори о свакодневним навикама Руса. да говори о навикама исхране у руској породици. да каже нешто о Уралу.; да употреби заменицу друг друга. да употреби присвојну заменицу свој. да употреби одричне заменице. да употреби повратну заменицу себя. да употребим заменицу такой. да изрази место и правац предлошко-падежним конструкцијама. да напише извештај са путовања	живот у иностранству. -повратна заменица друг друга, -присвојна заменица свој, -одрични прилози никогда, нигде, никуда, -изражавање места предлошко-падежним конструкцијама, -безличне реченице са логичким субјектом у дативу, -одричне заменице никто, ничего, никакой, -повратна заменица себя, -показна заменица такой, -изражавање правца предлошко-падежним конструкцијама	реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Урок 2 **СМИ в нашей жизни** **Уметност**	-Ученик је у стању да: -разуме кључне информације у прочитаном тексту;	-поље речи СМИ, -поеље речи виды фильмов, -изражавање времена,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем.

Медији,масмедији, интернет и друштвене мреже	-препознаје познату лексику, изводи и примењује правила; -познаје одређене културолошке одлике Русије; -разуме кључне информације у аудираном материјалу; -да говори о медијима. -да наведе предности и мане медија. -да прича о омиљеном филму или омиљеној књизи. -да заинтересује неког да погледа неки филм или прочита неку књигу -да користм везник чтобы у зависним циљним реченицама. -да изразм значење циља предлошко-падежним конструкцијама. -да гради прошло време	-употреба глагола хотеть и хочеться -изражавање циља зависним реченицама са везником чтобы + инфинитив / прошло време, -изражавање циља предлошко падежним конструкцијама, -везници что и чтобы, -прошло време глагола,	Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Урок 3 **Планы на будущее** **Професионални живот (изабрана – будућа струка), планови везани за будуће занимање**	-Ученик је у стању да: -разуме кључне информације из прочитаног текста; -препознаје познату лексику, изводи и примењује правила -разуме кључне информације из аудираног текста; -да уради тест који помаже при избору професије.	-поље речо професия, -глаголи стать, работать, быть + инстриментал, -везници и и но, -прост компаратив придева и прилога, -генитив компаратива,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима

	-да наброји професије и наведем њихове предности и мане. -да говори о свом омиљеном занимању. -да текст подели на мање целине. -да разуме биографију славних личности. -да користи глаголе быть и стать који траже именску допуну у инструменталу. -да користи везнике а, и и но. -да користи компаратив придева и прилога. -да користи суперлатив придева и прилога. -да изрази значење узрока и последице помоћу предлошко-падежних конструкција	-неправилни облици простог компаратива, -читање и изговор –т(ь)ся, -сложени суперлатив и суперлатив с речима всего/всех	(дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Из прошлого в будущее **Историја**	- Ученик је у стању да: - повезује и примењује претходно стечена знања; - разуме кључне информације у аудираном материјалу; - препознаје познату лексику; - изводи и примењује правила; - да укратко исприча о појединостима из руске историје. - да говори о одређеним догађајима из живота Петра Великог и Саве Владиславића. - да искаже могућност/жељу. - да напише текст уз помоћ других текстова.	-поље речи история, -глагол дать, -глагол хотеть и хотеться, -условне реченице, -неодређене замнице са везником –то и –нибудь, -информације о датуму и временском периоду, -изражавање времена предлошко-падежним конструкцијама -прошло време глагола	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним

	- да напише званично писмо или имејл. - да користи глагол дать. - да користи различите предлошко-падежне конструкције за исказивање времена. - да направи иреалне условне реченице користећи Если бы. - да разуме и користи неодређене заменице и прилоге са суфиксима -то и -нибудь. - да разуме и каже колико има сати, да искажем временски период или одређени датум		оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Российский рок **Савремена музика**	- Ученик је у стању да: - да говори о музици и музичким правцима; - да разуме и интерпретирам песму на руском језику; - да учествује у анкети о омиљеној музици; - да исприча нешто о музеју Виктора Цоја и Музеју руског рока; - да одреди облик руских презимена; - да правилно користим различите временске конструкције -	-изражавање времена предлошко-падежним конструкцијама, -инструментал и локатив са предлозима -лекика везана за музику и музичке правце,	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се

			процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет Немачки језик	**Разред пети**
Допунска настава	
Циљ и задаци учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Erste Kontakte Поздрави, представљање	По завршетку области/ теме ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: -поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства; – представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – даје кратка и једноставна упутства и налоге;	Поздрави. Представљање себе и других. Личне заменице у номинативу. Промена глагола у садашњем времену Предлози in/ aus Основни бројеви 1-10 Hallo! Guten Morgen/Tag/Abend. Wie geht's? Danke (nicht so) gut/schlecht und	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови,

		dir? Es geht. Tschüs. Auf Wiedersehen. Gute Nacht. Bis dann. Bis später.Ich heiße/bin Anna. Wie heißt du? Das ist mein Freund Marcus. Meine Freundin heißt Julia. Julia, das ist Marcus. Marcus, das ist Julia. Frau Bauer ist meine Deutschlehrerin und wie heißt dein/e Deutschlehrer/in ? Wie alt bist du? – Sieben. Woher kommst du? Woher kommt ihr? Woher kommen Sie? Ich komme aus Serbien. Ich wohne in Smederevo. Wo wohnst du? Глагол sein, heißen, kommen, wohnen Питања са Wer? Wo?Woher?Wie ?	самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Familie Представити своју породицу,описивање чланова породице и	– препозна и именује жива бића – разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;	Породица Чланови породице Кућни љубимци Занимања	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног

кућних љубимаца		Неодређени члан у акузативу Личне заменице у функцији субјекта – ich, du, Sie, ihr … Присвојни детерминативи -mein(e), dein(e), Ihr(e) Бројеви 10-100 Meine Familie Ina erzählt über ihre Familie Wer ist auf dem Foto? – Mein Bruder Hans. Hast du ein Haustier? Ja,ich habe einen Hund. Er heiβt Bob und er ist 3 Jahre alt. Berufe; Mein Vater ist Arzt. Das ist mein / meine... Ich habe einen / eine....	оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Schule Разговор о школи,школском прибору,дани у недељи,казивање сати	– изражава допадање и недопадање; – разговара о школским активностима; – именује школски прибор и школске предмете; – разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише и планира уобичајене и трентне активности кратким	Школски прибор Школски предмети Дани у недељи Предлог -am- Komm, ich zeige dir die Schule. Im Klassenzimmer Meine Woche Schulsachen Wann hast du Deutsch? Ich habe Deutsch am Montag.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима

	једноставним језичким средствима;	Was ist das? Das ist ein Buch. Was machst du gern? Ich spiele Klavier gern. Kommst du mit? Ein Tag von Ina Ich sehe jeden Tag fern. Ich stehe um 8 Uhr auf.	(дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Jahreszeiten Именовање месеци и годишњих доба	– именује месеце и годишња доба и активности за одређен месец или годишње доба;	Годишња доба и месеци Ein Jahr, vier Jahreszeiten Wie ist das Wetter im Winter? Es schneit. Was kannst du alles im Winter machen? Ich kann einen Schneemann bauen.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др),

			сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Ich und meine Freunde Разговор о пријатељству,изражавање допадања и недопадања	– разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих; – опише шта уме а шта не уме да уради; – упути позив на заједничку активност;	Изражавање склоности ка нечему Модални глагол за изражавање способности и могућности. Das machen Freunde gerne zusammen. Sportarten Ich spiele Fuβball gern Und du? Was machst du gern? Ich spiele Tennis gern aber ich spiele Basketball nicht gern.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови

			језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Mein Zuhause Исказивање положаја у простору Описивање предмета	– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,посе довање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,посе довање/непоседовање – именује просторије, намештај;	Модални глагол-морати Намештај и просторије Обавезе/ послови у породици So sieht eine Wohnung aus. Ich wohne im Haus/ in der Wohnung. Wir haben vier Zimmer: ein Wohnzimmer, ein Schlafzimmer, ein Kinderzimmer und eine Küche. Wer macht was in der Familie? Meine Mutter kocht. Kommst du mit? Im Bad: Ich dusche mich jeden Tag. In meinem Zimmer habe ich einen Tisch, einen Stuhl, ein Bett, eine Lampe…	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног

			временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Essen und trinken Разговор о оброцима	– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;именује храну и пиће;	Храна и пиће Изражавање допадања и недопадања Das essen und trinken wir Guten Appetit Ich möchte gerne einen Apfel essen. Was isst du gern? Was trinkst du gern? Gesund essen – gesund bleiben. Frühstück, Mittagessen,Abendessen	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Kleidung Именовање одевних предмета,изражавање припадности	– разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање,поседовање/непоседовање; – тименује одећу и опише другог и себе;	Описати себе и другог Was hast du heute an? Was trägst du? Ich habe eine Bluse an. Ich trage einen Mantel. Wo ist mein T-Shirt? Wo ist meine Jacke? Ich brauche einen Schal. Ich ziehe keinen / keine / kein….	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Hier lebe ich Тражење и давање информација	– разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	Deutsch spricht man in…. Ich wohne in… Entschuldigen Sie bitte…. In der Bibliothek Lies mit uns!	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код

		Auf dem Bauernhof, Ferien Лексика и језичке структуре које се односе на теме и наведене комуникативне функције, вештине слушања, говора, читања и писања, као и знања о језику.	формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет Немачки језик	**Разред шести**
Допунска настава	
Циљ и задаци: учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	

Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Schule **Herzlich willkommen im neuen Schuljahr** Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	По завршетку области/ теме ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији: -именује школски прибор -именује школске предмете -опише простор у школи и у школском дворишту -именује школске предмете -именује школске активности	-презент јаких и слабих,помоћних и модалних глагола -упитне реченице -личне заменице -род именица -једнина и множина именица -бројеви(основни и редни) Rund um die Schule Ich beschreibe meine Schule Was mschst du nach dem Unterricht? Die erste Stunde am Montag ist Biologie. Was hast du am Freitag?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Ich und meine Freunde **Gemeinsam ist alles schöner** Описивање живих бића, предмета, места и појава	-именује делове тела -именује неке болести -пита некога како се осећа и да једноставно опише своје здравствено стање -именује спортове, хобије -наведе којим активностима уме / не уме да се бави	-презент -описни придеви -придевска деклинација Ich bin ich... Meine Augen sind blau. Sein Gesicht ist oval. Er ist schlank und sportlich. Inas Haar ist blond. Und dein Haar? Wie ist dein Haar?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује

		Ich rufe meinen Freund an. Wir sind im Schwimmbad. Wir schwimmen und tauchen.	оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Familie **Wer war wo?** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних информација о другима Описивање живих бића, предмета, места и појава	-изрази шта му се дешавало у прошлости -пита када се нешто десило и одговори на питање -опише догађај у прошлости; претерит	-имперфекат глагола haben / sein -перфекат-комплетне фразе -предлози Ein Nachmittah in der Familie Ein Ausflug Aus dem Tagesbuch Das Tier ist Freund und Spielkamerad zugleich. Ich war in Deutschland. Ich hatte am Nachmittag Training. Um 7 Uhr stehe ich auf. Um 8 Uhr esse ich. Um 14 Uhr mache ich meine Hausaufgaben. Wir haben einen Ausflug geplant. Sie haben um halb acht gefrühstückt. Ich bin ans Meer gegangen. Ich habe einen Hund. Er ist 2 Jahre alt. Ich gehe jeden Tag mit ihm spazieren gehen.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Mein Zuhause So kann man wohnen	-именује намештај и предмете у стану -опише где шта стоји у стану	-ред речи у реченици -презент -редни бројеви	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године

Описивање живих бића, предмета, места и појава Исказивање положаја у простору		Endlich ein eigenes Zimmer Ich wohne…in der Wohnung, im Haus, im zweiten Stock. Ich teile mein Zimmer mit meinem Bruder / Schwester. Ich habe einen Computer, einen Tisch, ein Sofa…	прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Essen und Trinken Изражавање допадања/ недопадања Исказивање потреба,осета, осећања	-изрази допадање / недопадање -именује врсту продавнице у којој одређен производ може да се купи; предлози	-мере и количина -модални глаголи -основни бројеви преко 1000 -редни бројеви до 100 -W-питања Im Laden Wohin gehst du? Ich gehe auf den Markt. Wo bist du? Ich bin im Supermarkt? In der Schülermensa	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Kleidung **Wer ist der Bär im rosa Hemd** Представљање себе и других; давање основних информација о себи; давање и тражење основних	-именује одевне предмете -опише шта неко носи на себи -изрази допадање / недопадање	-придеви -презент -члан-акузатив -прилози Kleider machen Leute Was haben diese Personen an? Was trägst du? Ich habe einen Rock und einT-Shirt an.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови,

информација о другима		Ich trage eine Bluse und eine Hose. Ein fröhliches Kostümfest.	тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Hier lebe ich **Willkommen in Berlin** Исказивање положаја у простору Разумевање и давања једноставних упутстава и налога	-пита за правац и да се оријентише у граду -пита за пут и објасни	-упитне реченице -употреба прилога и предлога који описују просторне односе -презент -W-питања -негација Auf der Straβe – in der Stadt Wo bist du? Willkommen in Berlin. Hier seht ihr Brandenburger Tor, Alexanderplatz, Schloss Charlottenburg, Tiergarten…. Entschuldigung, wo ist der Alte Botanische Garten? Wie komme ich zum Zoo? Danke schön. Nichts zu danken.	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет : Немачки језик	**Разред: седми**
Додатна настава	
Циљ и задаци учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	

Циљ додатне наставе:
- додатно оспособљавање надарених ученика за говорну и писмену комуникацију на немачком језику.
- обогаћивање лексичког фонда,
- проширивање знања ученика о земљама немачког говорног подручја, њиховој култури и цивилизацији
- подстицање ученика на самостално коришћење речника, приручника и интернрт страница

Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Landeskunde: Feste und Bräuche in den deutschsprachigen Ländern	Ученик описује празнике и обичаје Развија вештине усменог изражавања и разумевање текста	Божић, Ускрс, Карневал, Октобарфест, традиционални обичаји	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Essgewohnheiten in Deutschland (Kleine kulinarische Geschichte Deutschlands, Deutsche Küche und Spezialitäten)	Ученик говори о навикама у исхрани Именује типична немачка јела и специјалитете	Немачка кухиња, традиционална јела, оброци током дана	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду

			-напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Musik: Meine Lieblingsband	Ученик представља омиљени бенд или извођача Развија вештине говора и писања	Омиљени извођачи, песме, бендови	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Kleidung (Kleidung macht Leute? / Jugendliche und Kleidung)	Ученик описује одећу и стил облачења Дискутује о моди Користи одговарајући вокабулар за опис изгледа	Одећа, мода, стилови облачења, куповина одеће	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Neue Medien: Internet, SMS	Ученик говори о употреби интернета и нових медија	Интернет, друштвене мреже, дигитални медији	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова

			-примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Hobbys	Ученик говори о хобијима и слободним активностима	Спорт, музика, читање, путовања, интересовања	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Umweltschutz	Ученик говори о заштити животне средине	Екологија, рециклажа, заштита животне средине	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Alltagsprobleme der jungen Leute	Ученик описује проблеме младих у	Школа, вршњаци, проблеми у породици, друштво, стрес	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова

	свакодневном животу		-израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Mein Lieblingsbuch / Film	Ученик представља омиљену књигу или филм Развија способност усменог и писаног изражавања	Књиге, филмови	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Freundschaft, Brieffreunde	Ученик говори о пријатељству; пише писмо другу Развија социјалне вештине	Пријатељство, дописивање, лични подаци, комуникација	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика

Freizeit und Unterhaltung	Ученик описује активности у слободно време	Биоскоп, музика, спорт, друштвене активности	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Leseverstehen Übungen	Ученик разуме писане текстове Проналази кључне информације у тексту	Текстови различитих тема, питања и задаци за разумевање прочитаног	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Hörverstehen Übungen	Ученик разуме говорни немачки језик Препознаје основне информације из аудио садржаја	Аудио вежбе, дијалози, кратке приче	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду

			-напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Lektüre	Ученик разуме и анализира једноставне текстове	Читање и разговор о тексту	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Grammatische Übungen und Tests	Ученик правилно користи граматичке структуре Примењује граматичка правила	Глаголска времена, чланови, падежи, компарација придева, зависне реченице, реченичне конструкције	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика

Предмет Немачки језик	**Разред седми**
Допунска настава	
Циљ и задаци: учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	

Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Wie hast du Mutti kennen gelernt? Поздрављање и представљање себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима Описивање радњи у прошлости	– размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; -усвоји бројеве преко 1000	Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie,wann,…). Одређени и неодређени члан. Прилози за време, место и начин Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche... Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних глагола). Основни бројеви преко 1.000. Разгледница Лексика везана за тему породице: Wie haben sich Herr und Frau Weigel kennen gelernt?/ Lebenslauf Eine Postkarte aus dem Urlaub / Wo warst du im Jahr 1987?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Wie war es damals? Описивање радњи у прошлости	– разуме како се гарди перфекат и мижњ да га примени; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;	Прошло време-перфекат правилних и неправилних глагола. Претерит- помоћних глагола (haben / sein) и модалних глагола (sollen, wollen, können, müssen, dürfen) Лексика везана за тему како је раније било:	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим

		Hattest du Streit mit der Oma? Damals durfte ich abends nicht weggehen. / Eine persönliche Geschichte erzählen / Mein erster Schultag	инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Landeskunde Описивање места	-опише у неколико реченица шта је карактеристично за Савезну Републику Немачку, ,које су покрајне и већи градови -наведе битне историјске личности -неведе карактеристичне производе	Текстови везани за Немачку Лексика везана за Немачку (положај, градови, покрајине, застава, знаменитости, личности...?)	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Tina hat sich wehgetan Описивање радњи у прошлости/ садашњости	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости користећи перфекат	Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола). Dass –зависне реченице Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche...	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Wie ist Thomas? Описивања бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања	– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;	Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein…). Одређени и неодређени члан – употреба. Прилози за време, место и начин и појачавање особина (ganz, ziemlich, total, furchtbar…) Правилно и неправилно поређење придева и прилога (gern, gut, viel) Придевска промена са чланом. Придев у предикативној функцији. Садашње и прошло време (перфект и претерит).	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови,

		Лексика везана за описивање особе: Wie ist er? Er ist nett. Was für ein Sternzeichen bist du? Ich bin Krebs und ich bin sensibel.	тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Was wirst du machen? Описивање будућих радњи, планова, намера, предвиђања	– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих, употребљава футур;	Футур: Ich werde Medizin studieren. Поређење придева: компаратив и суперлатив(правилна и неправилна компарација) Elena ist optimistischer als Silvia. Silvia lernt lieber Mathe als Physik. Лексика везана за тему жеља,планова и намера у будућности: Ich werde mehr für die Schule lernen. Was wirst du nach der Schule machen? Ein Test: Was wird im Jahr 2050 sein?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Verstehst du dich mit deinen Elten? Изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и	– разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/неслагање	Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе Lassen + инфинитив Везници dass, w?, ob, obwohl Зависне реченице	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим

обавеза/ изражавање мишљења		Глагол- möchten	инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Предмет Немачки језик	**Разред осми**
Додатна настава	
Циљ и задаци учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу. Циљ додатне наставе: - додатно оспособљавање надарених ученика за говорну и писмену комуникацију на немачком језику. - обогаћивање лексичког фонда, - проширивање знања ученика о земљама немачког говорног подручја, њиховој култури и цивилизацији - подстицање ученика на самостално коришћење речника, приручника и интернрт страница	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Landeskunde: Feste und Bräuche in den deutschsprachigen Ländern	Ученик описује празнике и обичаје Развија вештине усменог изражавања и разумевање текста	Божић, Ускрс, Карневал, Октобарфест, традиционални обичаји	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Essgewohnheiten in Deutschland (Kleine kulinarische Geschichte Deutschlands, Deutsche Küche und Spezialitäten)	Ученик говори о навикама у исхрани Именује типична немачка јела и специјалитете	Немачка кухиња, традиционална јела, оброци током дана	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Musik: Meine Lieblingsband	Ученик представља омиљени бенд или извођача Развија вештине говора и писања	Омиљени извођачи, песме, бендови	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду

			-напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Kleidung (Kleidung macht Leute? / Jugendliche und Kleidung)	Ученик описује одећу и стил облачења Дискутује о моди Користи одговарајући вокабулар за опис изгледа	Одећа, мода, стилови облачења, куповина одеће	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Neue Medien: Internet, SMS	Ученик говори о употреби интернета и нових медија	Интернет, друштвене мреже, дигитални медији	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Hobbys	Ученик говори о хобијима и слободним активностима	Спорт, музика, читање, путовања, интересовања	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова

			-примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Umweltschutz	Ученик говори о заштити животне средине	Екологија, рециклажа, заштита животне средине	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Alltagsprobleme der jungen Leute	Ученик описује проблеме младих у свакодневном животу	Школа, вршњаци, проблеми у породици, друштво, стрес	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Mein Lieblingsbuch / Film	Ученик представља омиљену књигу или филм	Књиге, филмови	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова

	Развија способност усменог и писаног изражавања		-израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Freundschaft, Brieffreunde	Ученик говори о пријатељству; пише писмо другу Развија социјалне вештине	Пријатељство, дописивање, лични подаци, комуникација	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Freizeit und Unterhaltung	Ученик описује активности у слободно време	Биоскоп, музика, спорт, друштвене активности	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика

Leseverstehen Übungen	Ученик разуме писане текстове Проналази кључне информације у тексту	Текстови различитих тема, питања и задаци за разумевање прочитаног	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Hörverstehen Übungen	Ученик разуме говорни немачки језик Препознаје основне информације из аудио садржаја	Аудио вежбе, дијалози, кратке приче	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Lektüre	Ученик разуме и анализира једноставне текстове	Читање и разговор о тексту	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду

			-напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика
Grammatische Übungen und Tests	Ученик правилно користи граматичке структуре Примењује граматичка правила	Глаголска времена, чланови, падежи, компарација придева, зависне реченице, реченичне конструкције	-активност ученика на часу -усмено изражавање и учешће у комуникацији -разумевање прочитаних и слушаних текстова -израда домаћих задатака, презентација и пројеката -резултаи кратких провера знања и тестова -примена граматичких и лексичких садржаја -самосталност и креативност ученика у раду -напредовање ученика у језичким вештинама -интересовање и мотивација ученика за учење немачког језика

Предмет Немачки језик	**Разред осми**
Допунска настава	
Циљ и задаци: учења немачког језика јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Ich will Tennisspielerin werden Поздрављање и представљање	– поздрави и отпоздрави, представи себе и другог	Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie,wann,…). Садашње и будуће време (модални глаголи).	Степен остварености се реализује формативним и сумативним

себе и других и тражење/ давање основних информација о себи и другима	користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе;	Генитив Зависне реченице-dass Лексика везана за тему занимања: Was willst du werden?Ich will Manager werden. Was macht ein Arzt?Er untersucht Patienten. Wie ist die Arbeit eines Kochs? Die Arbeit eines Kochs ist interessant.	вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Eine Sprachreise nach England Описивање радње у прошлости	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости;	Садашње време Прошло време- перфекат правилних и неправилних глагола. Претерит- помоћних глагола (haben / sein) и модалних глагола (sollen, wollen, können, müssen, dürfen) Будуће време Зависне реченице: als/ wenn Лексика везана за тему: Diskussion:Eine Reise – Was ist das? Darf ich nach England fahren?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује

			оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Landeskunde Описивање места	-опише у неколико реченица шта је карактеристично за Аустрију и Швајцарску ,које су покрајне и већи градови	Текстови везани за Аустрију и Швајцарску Лексика :(положај, градови, покрајине, застава, знаменитости, личности...?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Es war einmal… Описивање радње у прошлости/ описивање радње у садашњости	– опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости и из садашњости -разуме бајку и може да одговори на питања у вези	Садашње и прошло време (перфект и претерит помоћних и модалних глагола). Претерит слабих и јаких глагола Dass –зависне реченице Прилошке одредбе за време:gestern,heute,letzte Woche... Прича по сликама Бајка-Црвенкапа	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима

	већ прочитаног и анализираног		(дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Wie entsteht eine Schülerzeitung? Описивање бића, предмета, појава, места, радњи, стања и збивања	– разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства;	Именице / заменице Личне заменице Упитне речи (wer, woher, wo, wohin, wie, welcher, welche, welches, was für ein…). Правилно и неправилно поређење придева и прилога (gern, gut, viel) Придевска промена са чланом. Садашње и прошло време (перфект и претерит). Лексика везана за описивање особе: Was zeigt die Statistik? Die Statistik zeigt,dass..	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Was tust du für die Umwelt? Описивање будућих радњи, планова, намера, предвиђања	– разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих;	Презент Футур Зависне реченице- obwohl, ob , W-Sätze Лексика везана за тему: Bist du umweltbewusst?	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).
Ich engagiere mich für… Изрицање дозвола, забрана, упозорења, правила понашања и обавеза	– разуме једноставније исказе који се односе на дозволе, забране, упозорења, правила понашања и обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на дозволе, забране, упозорења, правила	Заповедни начин Садашње ,прошло и будуће време Глаголи који захтевају предлоге Питања : Für wen? Mit wem? Упитне речи: Womit? Wofür? Worauf? Везници dass, w-, ob, obwohl Зависне реченице	Степен остварености се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др), сумативним оцењивањем

	понашања и обавезе код куће, у школи и на јавном месту;		(писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује остварености исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

6.2.ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Назив активности	**Садржај активности**	**Време реализације**
Школске свечаности	− Пријем ђака првка − Пријем ђака првака у Дечји савез − Новогодишњи маскенбал − Прослава Нове године − Светосавска свечаност − Пролећни карневал − Дан школе	1.септембар прва недеља октобра децембар 27.јануар април април / мај
Смотре, изложбе, конкурси	− Литерарно ликовни конкурс „Мали Пјер“ − Литерерно- ликовни конкурс“Недовршена прича − Такмичење рецитатора „Песниче народа мог“ − Школски светосавски литерарно – ликовни конкурс и изложба одабраних радова − Ђачка песничка сусретања − Ускршњи конкурс- осликавање јаја и ликовни радови − Ликовна смотра Удружења ликовних педагога − Тематски литерарни и ликовни конкурси	Октобар октобар јануар мај март / април мај / јун током школске године

Посете културним манифестацијама у Граду у организацији Школе **Културно забавне манифестације и пројекти културе у оквиру Школе**	-Упознавање знаменитости Београда (полудневни излети са обиласком културних знаменитости) -Посете позориштима(најмање две током полугодишта) -Посете биоскопским представама -Организовање прославе Нове године -Матурско вече за ученике осмог разреда -Програм за крај школске године -Уређивање школског сајта -Летопис школских догађања	Током школске године током школске године децембар мај / јун јун током школске године

6.3. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања израђен је на основу *Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама*. Начин израде и садржај програма ближе су уређени *Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање* и *Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности*.

Циљ овог програма је да обезбеди планирање и реализацију превентивних и интервентних активности, процену ризика, успостављање јасних улога и процедура у ситуацијама насиља и начинима заштите од насиља, да подигне ниво свесности и осетљивости на насиље, као и праћење ефеката предузетих мера и активности. Тим за заштиту ученика од дискиминације, насиља, злостављања и занермаривања чине стручни сарадници, наставници разредне и предметне наставе, родитељи.

У постављању циљева и задатака, планирању активности за наредну школску годину, ослањали смо се на досадашње искуство у раду на превенцији преступничког понашања, на анализу облика непримереног понашања присутног у школи, анализу техничких и физичких услова за безбедност деце у школи, на резултате истраживања самовредновања у коме су ученици, њихови родитељи и наставници процењивали квалитет бриге о ученицима и безбедност ученика у школи.

Општи циљ је омогућавање оптималних услова за рад у образовно-васпитној установи, креирање сигурније средине у школи као предуслов за нормалан психо-физички развој деце. Остварује се кроз задатке и активности у области превенције и интервенције.

Посебни циљеви у области превентивног рада су:
спречавање или смањивање појаве насиља у школи, стварање климе међусобног уважавања, толеранције и прихватања.
Из ових циљева произилазе следећи **задаци превенције:**
- анализа безбедности школе, присутности различитих облика насилног понашања

- побољшање безбедносних услова у школи
- укључивање свих актера школе у развијање програма превенције насиља
- успостављање јасних процедура и поступака за заштиту ученика од насиља
- повећање осетљивости и одговорности ученика када се у школи дешава насиље
- развијање социјалних и комуникацијских вештина код ученика
- унапређење вештина запослених и родитеља за препознавање и решавање ситуација насиља.

Посебни циљеви у области <u>интервентних мера</u> су:
унапређење унутрашње заштитне мреже школе, отклањање или ублажавање последица насиља (физичког, вербалног, психичког, социјалног, сексуалног), које се деси међу децом или између детета и одрасле особе.

Интервенција је сачињена од низа утврђених корака и процедура који се следе у ситуацијама када до насиља дође и имају за циљ заустављање насиља, обезбеђивање сигурности, смањивање ризика од понављања, ублажавање и отклањање последица.

Кораци и процедуре у интервенцији:
1. Откривање насиља- сви запослени у школи (посебно одељењске старешине) су дужни да одмах реагују на сазнање о насиљу. До сазнања о насиљу се може доћи директно (саопштавањем) и индиректно (на основу одређених знакова), због чега се посебно у другом случају, мора обратити пажња на извесне показатеље у понашању детета. Ти показатељи могу бити физичке и физиолошке природе, емоционалног карактера или неуобичајене појаве у понашању детета.

2. Прекидање, заустављање насиља - сви запослени су у обавези да на насиље са којим се сусрећу реагују тако што ће га прекинути или обавестити надлежне у установи.

3. Смиривање ситуације - запослени који је прекинуо насиље, смирује учеснике, пружајући им осећај сигурности. То се постиже путем разговора (медијације) и договора око надокнаде штете (реституције). Такође разговара са очевидцима насиља, како би дошао до што потпунијих информација о догађају.

4. Консултације унутар установе - запослени који је реаговао на насиље (дежурни наставник на ходнику, предметни наставник на часу...) дужан је да у ситуацијама насиља другог и трећег нивоа о догађају обавести одељењског старешину, чланове Школског тима, како би се проценио ризик и израдио план заштите учесника. У таквим ситуацијама Школски тим доноси одлуку о начину решавања случаја (да ли ће случај решавати самостално или ће укључити неке од институција из спољашње заштитне мреже).

5. Реализација договорених активности, мера и заштите - веома је важно да се индивидуалне обавезе и одговорности прецизирају и доследно спроводе.

6. Праћење ефеката - у наредном периоду прати се: понашање детета које је трпело насиље, понашање детета које се понашало насилно, да ли поштују договорено, али и како се друга деца из окружења понашају, да ли родитељи сарађују са школом на смањивању насиља, начин функционисања Школског тима, унутрашње заштитне мреже, спољашње заштитне мреже. Резултат праћења треба да допринесе континуираном развијању и унапређивању превентивних активности.

Поред горе наведеног, дешава се да ученици из осетљивих група не похађају наставу, што се сврстава као занемаривање детета и тада школа у складу са законом ступа у контакт са надлежним Центром за социјални рад.

О одржавању састанака и доношењу одлука води се записник Тима за заштиту од дискриминације, насиља, занемаривања и злостављања и припрема извештај о раду на крају првог полугодишта и на крају школске године.

План заштите деце од насиља

У случају откривања насиља другог или трећег нивоа, школа обавештава надлежне установе и чланови Тима припремају план заштите ученика.

Пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство“

Почев од школске 2017/18.године, у сарадњи Министарства просвете и Министарства унутрашњих послова, одржаване су радионице за ученике од стране надлежних предавача МУП-а, на различите теме са циљем подизања свести у превенцији насиља и непримереног понашања. Школске 2026/27.године, пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство“ се наставља.

Платформа „Чувам те“

Влада Републике Србије уз подршку Канцеларије за информационе технологије и електронску управу покренула је пројекат за успостављање националне платформе за превенцију и сузбијање насиља у школама под називом "Чувам те" https://cuvamte.gov.rs/. Платформа на једном месту интегрише све потребне аспекте темељне превенције и алате за сузбијање насиља у школама.

Национална платформа има за циљ координицију и јачање интерсекторске сарадње свих надлежних институција у борби против насиља. Поред вршњачког насиља које је у фокусу ове платформе, она представља и алат који ће нам помоћи у борби против насиља према свим запосленима у установама образовања и васпитања широм Србије.

На Националној платформи „Чувам те“ налазе се и сегменти које се односе на информисање и едукацију.

У оквиру сегмента информисања могу се пронаћи информације о облицима насиља, препознавању и поступању у случајевима насиља, злостављања и занемаривања у складу са званичним процедурама надлежних ресора.

Такође, овде ће се континуирано објављивати едукативни материјали из области превенције и заштите од насиља.

На овој платформи, ученици, родитељи и наставници ће моћи да пронађу све информације које се тичу врсте насиља и поступања у различитим ситуацијама. Посебно важан сегмент који се налази на платформи јесу онлајн обуке за ученике, родитеље и наставнике. У току школске године сви запослени школе пролазе обуке за наставнике на порталу „Чувам те“, прате дешавања и усавршавају се.

Педагог и психолог школе су у марту 2026.године прошле Техничку обуку за рад у систему „Чувам те“ за запослене у установама образовања, са фокусом на процедуре

пријаве и решавања случајева трећег нивоа насиља и евидентирања случајева другог нивоа насиља.

Партнери

Партнери на пројекту су Министарство просвете, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство за бригу о породици и демографију, Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Удружење "Друг није мета", Центар за заштиту одојчади, деце и омладине Звечанска, Национална дечија линија и Кампстер.

ПЛАН АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАВЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОСТАВЉАЊА

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ		
АКТИВНОСТИ И НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	**РЕАЛИЗАТОРИ активности**	**ВРЕМЕ реализације**
Редовно одржавање састанака Тима и евиденција о облицима насилног понашања и предузетим мерама	тим за заштиту ученика од насиља	у току школске године
Пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство“ - Безбедност деце у саобраћају и Безбедност деце у ванредним ситуацијама - од 1. до 4. разреда	МУП у сарадњи са одељењским старешинама и члановима тима	У току првог и другог полугодишта
Пројекат „Превенција вршњачког насиља у стварном и виртуелном окружењу“ за ученике од 5-8. разреда	МУП, чланови тима и наставници	у току првог и другог полугодишта
Информисање родитеља ученика 1-8. разреда о одговорности родитеља и забрани употребе пиротехничких средстава од стране ученика .	МУП у сарадњи са управом школе	Нова година,крај школске године
Радионице на ЧОС-у, панои, радови ученика	одељењске старешине	у току школске године
Информисање запослених, ученика и родитеља о превентивним и интервентним активностима школских тимова - на Наставничком већу, часовима ОС, родитељским састанцима; постављање списка чланова тима за заштиту на видљивим местима – улаз у школу, ходници	тим за заштиту ученика од насиља	септембар
Упознавање ученика и родитеља са Правилником о понашању - на часу ОС и родитељским састанцима	одељењске старешине	септембар

Информисање родитеља о облицима насиља и поступања у ситуацијама насиља - предавања на родитељским састанцима и преко Савета родитеља, пано са темом насиља; Подношење извештаја Савету родитеља о облицима насиља које је примећено у школи и предузетим мерама (уз поштовање заштите података о ученицима)	стручни сарадници, одељењске старешине	у току првог полугодишта на крају првог полугодишта и на крају школске године
Упознавање запослених, родитеља и ученика са Националном платформом „Чувам те“, са фокусом на информативно-едукативни део и могућност пријаве одређене ситуације насиља; подела флајера и поставка плаката на видним местима у школи	тим за заштиту од насиља	У току првог полугодишта
Упознавање запослених са листом индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима	тим за заштиту од насиља	у току првог полугодишта
Процена и анализа безбедности школе и појаве насилног понашања – кроз анкетирање ученика, социограме, анализу резултата истраживања	тим за заштиту ученика од насиља	у току школске године
Процена и анализа ризичних места и временских периода за појаву насиља, провера безбедних места у евентуалним ванредним ситуацијама	тим за заштиту од насиља, тим за кризне догађаје	септембар
Добро организовано дежурство запослених – према јасном плану, уз контролу спровођења	директор, наставници	у току године
Укључивање ученика у стратегије за спречавање и смањивање појаве насиља у школи - кроз рад и програм Ђачког парламента	ученици, стручни сарадници, одељењске старешине, библиотекар	У току школске године
Структурисање слободног времена ученика - кроз рад секција, ваннаставне активности	предметни наставници одељењске старешине	у току године
Активирање спортских капацитета у циљу побољшања здравља деце – на часовима физичог васпитања и изабраног спорта	наставници физичког васпитања	у току године

Развој социо-емоционалних вештина код ученика и унапређење менталног здравља, превенција ризичног понашања у виртуелном свету – радионице, кратки филмови едукативног карактера	стручни сарадници уз сарадњу са наставницима	у току године
Сарадња са локалним институцијама: Центар за социјални рад, МУП, Дом здравља - кроз предавања, трибине, разговоре	Управа школе	у току године
Стручно усавршавање наставника-платформа „Чувам те“ и други облиц усавршавања у циљу превенције и реаговање на насиље	Наставниц, стручни сарадници, директор школе	У току школске године
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ		
АКТИВНОСТИ И НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	РЕАЛИЗАТОРИ активности	ВРЕМЕ реализације
Континуирана сарадња чланова тима за заштиту ученика од насиља – кроз редовне састанке и преглед дешавања	тим за заштиту ученика од насиља	периодично током године
Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља – према договору тима	тим за заштиту ученика од насиља	током године по потреби
Обавештавање родитеља о ситуацијама насиља и свим предузетим активностима	наставници	током године по потреби
Саветодавни рад са ученицима ризичног понашања и са жртвама насиља - кроз индивидуални и групни рад са ученицима	психолог у сарадњи са родитељима и наставницима	током године по потреби
Саветодавни рад са родитељима ученика ризичног понашања и ученика који су трпели насиље – кроз индивидуални рад	психолог у сарадњи са одељењским старешинама	током године по потреби
Саветовалиште у ситуацијама вршњачког и породичног насиља – правно консултовање и саветовање родитеља и ученика	правник удружења Карика, психолог	током године два пута месечно
Сарадња са ваншколским институцијама: Центар за социјални рад, МУП, Дом ученика, Дом здравља – кроз заједничко решавање проблема – радионице и предавња стручних лица из здравствених установа	стручни сарадници, одељењске старешине, директор	током године по потреби
Евиденција о раду одељењских старешина на превенцији и решавању насилничког понашања - кроз извештаје и посете часовима	одељењске старешине, стручни сарадници	током године

Придржавање правилника и процедуре за предузимање васпитних и васпитно-дисциплинских мера (смањивање оцене из владања) на Наставничком већу и Одељењским већима, кроз дисциплинске поступке	директор, секретар, одељењске старешине,стручни сарадници, наставници	током године по потреби
Планирање и реализовање активности друштвено-корисног и хуманитарног рада са ученицима и родитељима	Тим за заштиту од насиља, наставници	током године по потреби
Евиденција појаве насиља у школи - према утврђеној процедури	тим за заштиту ученика од насиља, наставници	током године по потреби
Праћење и вредновање ефикасности предузетих мера у ситуацијама насиља – на састанцима тима	тим за заштиту ученика од насиља	током године по потреби
Анализа случајева насиља у школи и извештај о реализацији програма – на састанцима тима	тим за заштиту ученика од насиља	на крају полугодишта и шк. године

ПРАЋЕЊЕ активности – чланови Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и прикупљају током школске године доказе о реализацији активности, у виду евиденције случајева насиља у школи и предузетих мера, обављених истраживања, документације о раду са ученицима, записника са састанака.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Садржаји	Активности	Носиоци активности	Начин реализације	Време реализације	Начин праћења
Идентификација, дефинисање проблема и решавање Ангажовање локалне заједнице	Реализација програма:“ Борба против трговине људима” Корелација активности са телима која се баве том облашћу при локалној самоуправи	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Директор и стручна служба	Наставничко веће Састанци Тима Ангажовање организација на нивоу општине Вождовац	У току школске године	Записник са Наставничког већа Записник са Одељенског већа Записник Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Едукација запослених о начину препознавања и превенције дискриминације и трговине људима	Упознавање запослених са листом индикатора за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима	Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Наставничко веће	Прво полугодиште	Записник са Наставничког већа Записник Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Саветодавни рад са родитељима у циљу сазнања о начину препознавања и превенције дискриминације	Разматрање ефикасности реализованих мера заштите Презентација полугодишњег извештаја Тима за	Наставници Стручна служба Тим за за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Информисање, Едукација, Ангажовање одељењских старешина, стручних сарадника,	У току школске године	Записници са Наставничког већа, Одељењског већа, Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Савета родитеља

и трговине људима	заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања		Савета родитеља		
Подизање нивоа свести код ученика и наставника о поштовању различитости	Ажурирање књиге дежурства и евиденције насилног понашања у школи Активности на часу одељењске заједнице, Проналажење стереотипа у наставним материјалима и уџбеницима	Наставници, одељењске старешине, ученици	- Одељењска Већа (ангажовање наставника) - Одељењске заједнице (радионице и предавања) - Ангажовање Ученичког парламента	У току школске године	Посета часовима Записници са ЧОС- а Месечни планови наставника
Организовање предавања	. Предавање на тему: “Дискриминација, стереотипи и предрасуде као предуслов насиља”	Ученички парламент Наставничко веће Савет родитеља	Предавања	Током године	Записници са Наставничког већа, Савета родитеља и Ученичког парламента
Стручна предавања МУПа о дискриминацији, родној равноправности и трговини људима	Предавања на теме: ”Шта је дискриминација а шта није? “Шта ја могу да учиним на превенцији и стварању безбеднијег окружења?” “Који	.Наставници Ученички парламент Стручни сарадник Директор МУП, Црвени крст	Предавања Индивидуални и групни разговори Саветовања и семинари	Током године	Свеска евиденције Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

	су најчешћи облици трговине људима?”				
Израда документације потребне за следећу школску годину	Консултације на нивоуТима	Директор, стручни сарадници	Састанак Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и одељенских већа	Август, септембар	Израђена документа

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЕЛЕКТРОНСКОГ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Садржаји	Активности	Носиоци активности	Начин реализације	Време реализације	Начин праћења
Обука запослених за примену Посебног протокола и приручника за заштиту ученика од насиља, у образовно – васпитним установама Онлине ресурси-превенција дигиталног насиља (писани и видео дигитални ресурси)	-Именовање чланова Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања -Израда плана Тима - Израда програма заштите ученика -Израда извештаја превенције насиља, електронског насиља и повећање сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима -Израда видео презентација у циљу превенције дигиталног насиља	-Директор, координатор и чланови Тима -Наставници информатике и ученици	-Састанци Тима -Појекције видео материјала	У току школске године	Записници састанака Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Програм заштите ученика од насиља Посета видео презентацијама
1.Идентификација проблема и решавање 2.Ангажовање локалне заједнице	1.Презентација Програма заштите ученика од насиља и електронског насиља на Наставничком већу 2.Ажурирање спискова	1 Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања 2.Стручни сарадници	1.Наставничко веће 2.Ангажовање организација нанивоу општинеВождовац(Црвени крст,Тим за заштиту од дискриминације, насиља,	Током године	1.Записник са Наставничког већа 2. Записник са Одељенског већа 3. Записник Тима за

3.Подизање нивоа свести код ученика и наставника о превенцији насиља, електронског насиља и смернице за заштиту ученика од дигиталног насиља	чланова Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и истицање на видном месту у школи 3. Ажурирање књиге дежурства и евиденције насилног понашања у школи Организовање предавања на тему електронског насиља у школи за ученике, наставнике и родитеље	3.Наставници-одељењске старешине, 4.Ученици 5.Ученички парламент	злостављања и занемаривања 3. Одељењска Већа (ангажовање наставника) 4.Одељењске заједнице (радионице и предавања) 5. АнгажовањеУченичког парламента		заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања 4.Извештај о одржаним часовима , записник ученичког парламента за безбедност
1. Индивидуални и саветодавни рад са наставницима почетницима у циљу пружања подршке деци, жртвама насиља, у дигиталном окружењу	1.Разматрање ефикасности реализованих мера заштите 2.Презентација полугодишњег извештајаТима за безбедност 3.Разматрање ефеката радионица на тему контроле и злоупотребе дигиталне комуникације	1.Наставници 2.Стручна служба 3.Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	1.Информисање 2.Едукација 3. Ангажовање Одељенских старешина,стручних сарадника и савета родитеља	Током године	Записници са Наставничкогвећа, Одељенског већа, Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Савета родитеља
2. Организовање слободног времена - избегавање и	1.Укључивање ученика ипраћење реализације	1.Ученички парламент	1.Дебате 2. Радионице		1.Записницисa одељењскихзаједница

заустављање дигиталног насиља и развијање позитивних вредности ученика кроз учешће у секцијама школе	школских пројеката 2.Дебате на тему дигиталног насиља и како да зауставимо	2.Одељењске старешине 3.Наставници информатике	3. Онлине обуке	У току школске године	2.Записници наставника информатике
Индивидуални саветодавни рад са родитељима у циљу решавања проблема насиља и електронског насиља Стручна предавања МУПао ненасиљу и толеранцији	1.Прикупљање евиденције случајева непримереног понашања од одељенских старешина и мере за решавање 2. Презентација годишњег извештаја Тима за безбедност 3. Сарадња са локалном самоуправом	1.Наставници 2. Ученички парламент 3.Стручни сарадници 4. Директор	1.Предавања 2.Индивидуални и групни разговори 3.Саветовања и семинари	У току школске године	1.Свеска евиденције семинара, предавања, извештај Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
Израда документације потребне за следећу школскугодину	Консултације на нивоуТима и ученичких организација	Директор,стручни сарадници	Састанак Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и одељењских већа	Август, септембар	Израђена документа
Платформа „Чувам те“	Обуке за запослене у установама образовања и васпитања на теме превенције дигиталног насиља, злостављања и занемаривања	Директор, стручни сарадници, наставници	Програм стручног усавршавања запослених	У току школске године	Сертификати и извештаји о стручном усавршавању

6.4. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Општи циљ:

Оснаживање породице за узимање активног учешћа у животу и раду школе кроз разноврсне активносте, као и преузимање одговорности за доношење одлука важних за рад школе.

Циљ програма

- Партнерство: Изградња међусобног поверења и отворене комуникације.
- Усклађивање: Повезивање породичног и школског васпитања.
- Подршка: Пружање помоћи родитељима у развоју деце.
- Укључивање: Активно учешће родитеља у животу школе.

Облици и садржаји сарадње

- Институционални облици (Законске обавезе)
- Савет родитеља: Учешће у доношењу одлука, предлозима и организацији рада.
- Школски одбор: Представници родитеља учествују у управљању школом.

Колективни облици сарадње

- Општи родитељски састанци: Завршни испит и упис ученика у средње школе (за рдоитеље ученика 8.разреда), предавања стручњака (гостовања лекара, инспектора МУПа, стручњака других профила) на актуелне теме.
- Одељенски родитељски састанци: Анализа успеха, владања и договора око екскурзија (минимум 4 пута годишње).
- Тематске трибине

Индивидуални облици сарадње

- Отворена врата (индивидуални разговори)
- Консултације са предметним наставницима: По потреби, уз претходну најаву.
- Саветодавни рад: Разговори са психологом или педагогом ради превазилажења криза.

Информативни облици (Дигитална комуникација)

- Електронски дневник (еДневник): Редован увид у оцене, изостанке и похвале.
- Сајт и друштвене мреже школе: Обавештења о успесима, акцијама и догађајима.
- Вибер/Ватсап групе: Брзо дељење сервисно-техничких информација.

Кулутурно-забавни и хуманитарни облици

- Школске приредбе: Прослава Светог Саве, Дан школе, новогодишњи базари.
- Хуманитарне акције: Заједничко прикупљање помоћи, одеће или пакетића.
- Спортски дани: Такмичења деце, родитеља и наставника.

Партиципација у одлучивању

- Упитници за родитеље: Анонимне анкете
- Испитивање потреба и степена задовољства радом школе кроз анкетирање
- родитељи су подстакнути да родитељске састанке искористе да заједнички разматрају , предлажу договарају се и доносе заједничке одлуке на нивоу одељења
- Анкете за изборне предмете и слободне наставе активности.

6.5.ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХОР
РАЗРЕД 2-8.

Назив : Хор	**Разред :** 2-8.
Циљ и задаци: Циљ и задатак наставе Хора је развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно певање, али и развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.	
Годишњи фонд часова : 108 **Недељни фонд часова:** 3	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Извођење музике	Ученик уме да: -примењује правилну технику певања (држање тела, дисање, артикулација); -развија музички слух, ритам и интонацију; -пева једногласне и вишегласне композиције различитог жанра и карактера; -учествује у хорском музицирању као члан ансамбла; -изражава се покретом и сценским наступом; -активно учествује у музичком животу школе (наступи, приредбе, концерти).	Одабир и разврставање гласова; Вежбе дисања, дикције и интонације; Хорско распевавање и техничке вежбе; Интонативне вежбе и решавање проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски); Музичка и психолошка обрада композиције; Увежбавање хорских деоница појединачно и заједно; Наступи према школском и годишњем програму рада школе; Обрада текста песме (дикција, акцентовање, изговор); Усвајање мелодије у фрагментима и целини; Рад на динамици, агогици и сценском извођењу.	Правилно држање тела и дисање Јасан изговор и дикција Интонациона сигурност у деоници Уједначена хорска боја гласа Број и врста обрађених композиција (једногласне, двогласне, трогласне) Учешће у школским приредбама и концертима Сарадња, дисциплина и тимски рад

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ОРКЕСТАР
РАЗРЕД 2-8.

Назив : Оркестар	**Разред :** 5-8.
Циљ и задаци: Циљ и задатак наставе Оркестра је развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно свирање, али и развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.	
Годишњи фонд часова : 108 **Недељни фонд часова:** 3	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Извођење музике	Ученик уме да: -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; -користи различита средства изражајног свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже своја осећања у току извођења музике; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке	Избор инструмената и извођача у формирању оркестра; Избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра; Техничке и интонативне вежбе; Расписивање деоница и увежбавање по групама (прстомет, интонација, фразирање); – Спајање по групама (I-II; II-III; I-III); Заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно и стилско обликовање композиције.	Правилна техника свирања (држање, прстомет, интонација, фразирање) Координација и моторика кроз свирање и покрет Сигурност у извођењу деонице и усклађеност са ансамблом Употреба изражајних средстава у зависности од жанра и карактера композиције Сарадња и међусобно подстицање у заједничком музицирању Број и врста обрађених композиција у складу са узрастом и могућностима Учешће у школским приредбама, концертима и манифестацијама Креативна употреба ИКТ-а у извођењу музике

	програма, аудио снимака...);		(матрице, аудио снимци, караоке програми)

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЧУВАРИ ПРИРОДЕ РАЗРЕД ШЕСТИ

Чувари природе		
Разред: 6		
Циљ и задаци: Циљ наставе „Чувари природе“ је развијање еколошке свести код ученика, разумевање значаја очувања живе и неживе природе, као и оспособљавање ученика за одговоран однос према животној средини кроз активно учешће у заштити природе, очувању биодиверзитета и унапређивању квалитета животне средине.		
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**		
Теме/садржаји	**Исходи**	**Начин и праћење остварености програма**
Упознај живи свет своје околине	препознаје и именује биљне и животињске врсте у непосредној околини; описује основне карактеристике живих бића у свом окружењу; уочава повезаност живих бића са стаништем; бележи и описује запажања из природе; развија способност систематског посматрања природе; показује интересовање за	теренско посматрање и идентификација биљака и животиња вођење дневника посматрања природе рад у паровима и групама на прикупљању података усмена излагања о уоченим организмима израда једноставних паноа или презентација кратке провере знања кроз квизове и разговор континуирано посматрање ангажовања ученика формативно вредновање кроз активности и задатке усмена излагања и дискусије пројектни и групни рад портфолио ученика (радови, постери, белешке, фотографије активности) учешће у еколошким акцијама и школским пројектима

	истраживање живог света.	
Значај живог света за човека	објашњава значај биљака и животиња за човека; наводи примере користи живог света у свакодневном животу; повезује живи свет са здрављем и квалитетом живота човека; уочава значај биодиверзитета; развија одговоран однос према живим бићима; аргументује потребу очувања природе.	разговор и дискусија о улози живог света израда постера и едукативних материјала анализа примера из свакодневног живота групни рад на тематским задацима усмена провера разумевања кроз аргументовање кратке писане рефлексије ученика континуирано посматрање ангажовања ученика формативно вредновање кроз активности и задатке усмена излагања и дискусије пројектни и групни рад портфолио ученика (радови, постери, белешке, фотографије активности) учешће у еколошким акцијама и школским пројектима
Помозимо да преживе	препознаје угрожене биљне и животињске врсте; објашњава узроке угрожености живих бића; наводи мере заштите угрожених врста; учествује у еколошким акцијама и пројектима; развија емпатију према живим бићима; предлаже начине очувања природе у локалној средини.	истраживачки задаци о угроженим врстама анализа узрока угрожености у локалној средини учешће у школским еколошким акцијама групни пројекти заштите природе презентације и излагања ученика посматрање и бележење промена у природи континуирано посматрање ангажовања ученика формативно вредновање кроз активности и задатке усмена излагања и дискусије пројектни и групни рад портфолио ученика (радови, постери, белешке, фотографије активности) учешће у еколошким акцијама и школским пројектима
	објашњава значај очувања животне средине;	практичне еколошке активности (чишћење, рециклажа, садња) израда еколошких плаката и порука

Ја чувам природу	примењује еколошке навике у свакодневном животу; учествује у активностима заштите природе (рециклажа, чишћење, садња); уочава последице загађења; развија одговорно понашање према природи; показује иницијативу у еколошким акцијама.	вођење еколошког дневника активности учешће у школским и локалним акцијама дискусија о еколошким навикама самопроцена ученичког понашања у односу на природу континуирано посматрање ангажовања ученика формативно вредновање кроз активности и задатке усмена излагања и дискусије пројектни и групни рад портфолио ученика (радови, постери, белешке, фотографије активности) учешће у еколошким акцијама и школским пројектима

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ <u>СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ</u> РАЗРЕД СЕДМИ, ОСМИ

Назив : Свакодневни живот у прошлости	**Разред 7 и 8**
Циљ и задаци: јесте проширивање знања из области опште културе и оспособљавање ученика да, упознавањем с начином живота људи у прошлости, боље разумеју свет и време у коме живе и развију свест о континуитету и разноврсности историјских појава и процеса. Ученици би требало да се упознају са специфичностима динамике друштвених и културних промена и да науче како да сагледају себе у односу према „другом" како би сопствени идентитет потпуније и целовитије интегрисали у шири контекст разуђене и сложене садашњости.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Увод у премет	разумеју значај проучавања свакодневног живота у прошлости – усвоје и прошире знања о разликама	Појам и значај проучавања свакодневног живота у прошлости	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење

	између свакодневног живота данас и у прошлости		-Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Фотографија филм радио и телевизија некада и сад	усвоје и прошире знања о улози фотографије, филма, радија и телевизије у свакодневном животу људи некад и сад	Фотографија, филм, радио и телевизија у прошлости Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад Феномен фотографије, филма, радија и телевизије Фотографија, филм, радио и телевизија у садашњости	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама
Свакодневни живот у европи од краја19 до краја 20 века	стекну знања о свакодневном животу у Европи и свету од краја XIX до краја XX века	Начин исхране Одевање Становање Индустрија, трговина и занатство Живот у граду Живот на селу Породица Верски живот Друштвени живот Спорт Односи и стереотипи према другом и различитом Образовање Војска Брига о телу и здрављу – лечење	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картама

Свакодневни живот у србији од краја 19 до краја 20 века	стекну знања о свакодневном животу код Срба од краја XIX до краја XX века	Начин исхране Одевање Становање Индустрија, трговина и занатство Живот у граду Живот на селу Породица Верски живот Друштвени живот Спорт Односи и стереотипи према другом и различитом Образовање Војска Брига о телу и здрављу – лечење Комуникације, путовања и туризам	Ученик правилно користи појимове и чињенице -Повезује ново и прегходно знање -Објашњава узроке и последице појава -Самостално решава задатке и проблеме -Користи различите изворе информације -Јасно износи мишљење -Поставља питања и износи аргументе -Процењује тачност информација -Користи дигиталне алате -Поштуједоговорена правила -Правилно коришћење историјских појимова -Сналажење на историјским картам

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕЖБОМ ДО ХАРМОНИЈЕ РАЗРЕД СЕДМИ, ОСМИ

Назив ВЕЖБОМ ДО ХАРМОНИЈЕ	**Разред 7.123 , 8.12**
Циљ и задаци: Усвајање неопходних знања о очувању здравља и стварање трајних навике за бављење физичком активношћу током целог живота.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Циљеви и садржај предмета **- упознавање**	– дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај	1. Ученици се упознају са задацима и програмом предмета 2. Тимским духом до победе	Редовно и активно учествује у наставним активностима. Примењује усвојена знања и вештине у различитим

	вежбања на здравље;	3. Различитим степеницама до истог циља 4. Игра и здравље 5. Европски школски спортски дан	моторичким задацима. Показује напредак у савладавању нових вежби и спортских активности. Самостално процењује сопствено постигнуће и напредак. Изводи покрете складно, ритмично и координисано. Учествује у активностима које развијају осећај за покрет, ритам и држање тела. Показује интересовање за различите облике физичког вежбања и спорта.
Антропомоторички садржаји	– упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; – препозна ситуације у којима не сме да вежба;	6. Вежбе обликовања 7. Вежбе истезања 8. Вежбе истезања 9. Вежбе снаге 10. Вежбе снаге	Сарађује са вршњацима током тимских и групних активности. Поштује правила игре и договорене задатке. Показује толеранцију, уважава различитости и прихвата успех и неуспех. Конструктивно комуницира са наставником и ученицима.

	– препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље;		
Вежбање и здравље	– повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет; – поштује еколошка правила у средини где вежба; – правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању; – критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање; – користи поуздане изворе информација о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед; – разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела;	11. Мотивација за вежбање и фактори који утичу на одустајање 12. Вежбање и имунитет 13. Како и где се информишемо о здравом начину исхране 14. Утицај вежбања и здравих навика живота на физички изглед 15. Исхрана и здравље 16. Исхрана и здравље	Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања.
Здраве навике	– препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу;	17. Здраве навике 18. Здраве навике 19. Здраве навике	Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља.

	– критички се односи према рекламираним производима животних намирница;		Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања.
Вежбање у свакодневном животу	– аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета; – доведе у везу вежбање са правима детета; – аргументује значај вежбања после болести и неких повреда; – поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту;	20. Покрени се 21. Покрени се 22. Правилно држање тела 23. Правилно држање тела 24. Покрени се 25. Покрени се 26. Вежбе за побољшање држања тела 27. Вежбе за побољшање држања тела 28. Вежбе за побољшање држања тела	Поставља личне циљеве у вежбању. Испољава упорност у савладавању моторичких задатака. Прихвата изазове примерене својим могућностима. Показује иницијативу у организацији и реализацији активности. Сарадња, дисциплина и фер-плеј понашање. Остваривање личног напретка у односу на почетно стање.
Пилатес	– преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у односу на седење код куће за компјутером.	29. Пилатес – вежбе на струњачама 1. ниво 30. Пилатес – вежбе на струњачама 1. ниво 31. Пилатес – вежбе на струњачама 1. ниво 32. Пилатес – вежбе на струњачама 2. ниво	Одговоран однос према здрављу Примењује правила личне хигијене пре и после физичке активности. Разуме значај редовне физичке активности за очување здравља. Усваја и примењује здраве животне навике. Поштује мере безбедности током вежбања.

		33. Пилатес – вежбе на лоптама 34. Пилатес – вежбе на лоптама 35. Пилатес – вежбе: вијача, магични круг 36. систематизација	

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ

Назив : Медијска писменост	**Разред :** пети, шести		
Циљ и задаци: Циљ учења програма слободних наставних активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Појам и функције медија	-идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); -разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; -упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; -опише и анализира своје медијске навике;	Медији и публика (корисници). Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет). Улога и место медија у савременом друштву. Медијске навике (*Мој медијски дан*).	У процесу остваривања наставе посебно се подстичу: -**интерактивност**, која се потврђује у договарању наставника и ученика о динамици и начинима реализације тема, иницијативи и активном учешћу ученика у активностима,

Деконструкција и конструкција медијске поруке	-разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; -деконструише једноставније примере медијских порука; -одговорно креира једноставније медијске садржаје.	Медијски садржаји као конструкти стварности. Деконструкција и конструкција медијских порука.	предлагању илустративно-демонстративних дидактичких средстава, попут медијских садржаја које ученици свакодневно прате на интернету и сл.; -**рад у групама** као облик рада који подстиче развој компетенције за комуникацију и сарадњу, значајне за разумевање феномена медија; -**креативност**, која се развија кроз стваралачки однос према медијима и активности конструкције медијских порука, надовезане на активности деконструкције медијских садржаја и -**пројектна настава**, која омогућава синтезу истраживачког и стваралачког приступа медијима, јачање сарадње, иницијативе и предузетничких могућности ученика. Предложене активности: -колективна анализа медијских навика ученика и
Оглашавање	-критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; -наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача.	Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе,скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова). Профит као циљ оглашавања. Утицај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу.	
Медијски садржаји на мобилним дигиталним платформама и претраживање на интернету	-разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; -идентификује недостатке и предности мобилног телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву; -препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи“ и агрегатора садржаја; -вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег	Комуникација у дигиталном окружењу. Поузданост и веродостојност информација на интернету. Претраживачи „на мрежи“ и агрегатори садржаја. Вредновање и селекција доступних информација. Персонализована претрага на Гуглу. Анализа апликација на	

	потичу, делећи их на поуздане и непоуздане; -препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.	мобилном телефону. Зависност од мобилних телефона.	самовредновање, уписивањем у одговарајућу табелу свог избора медија и медијског садржаја, као и времена утрошеног уз медије у току једног дана; -анализа новинског текста или другог медијског садржаја (ТВ или радио-емисије, садржаја са Јутјуба и сл.); -израда сопственог часописа према интересовању ученика; -анализа телевизијске рекламе; -претраживање истих појмова на различитим претраживачима (Гугл, Јаху, Бинг) и на различитим уређајима – школском рачунару, мобилном телефону, лаптопу...; -израда сопственог електронског садржаја.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ

Предмет Цртање, сликање и вајање	**Разред: V, VI, VII, VIII**
Слободна наставна активност	
Циљ и задаци: -развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; -стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства; -развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; -развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, примењују у раду и животу; развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање; -подстицање интересовања и стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде; -стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве; -омогућавање разумевања и позитивног емоционалног става према вредностима израженим и у делима различитих подручја уметности; -развијање способности за препознавање основних својстава традиционалне, модерне и савремене уметности. Оперативни задаци: - коришћење различитих техника и средстава за креативно изражавање - развијање способности ученика за визуелно памћење - покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло- тамно, облик- боја, простор, композиција; - посматрају и естетски доживљавају дела ликовне уметности; - развијају љубав према ликовном наслеђу; - пратити интересовања за посећивањем музеја, изложби и јачање потреба ученика за чување културних добара - развијају способност за креативно и апстрактно мишљење; - развија моторичке способности ученика инавиек за лепо писање; - развијају способност сарадње и самопоуздања у тимс	
Годишњи фонд часова : 36, осим за осми разред 34 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Цртање	- стварање различитих	Цртање -врсте и својства	- објашњавање, дискусија, дијалог, демонстрација - показивање основних

	вредности линија и површина -опажање ритма линија, боја, облика -развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; -стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства -развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање;	линија (2) -линија као средство за стварање различитих квалитета површина (2) - естетско процењивање (1) - однос величина(2) - лепо писање са калиграфијом (2) - компоновање више римичких целина у простору (2) - естетско процењивање (1)	цртачких техника - објашњавање и упознавање са основним ликовним елементима - индивидуални рад и рад у групама - коректуре и естетске анализе (заједно са ученицима) - рад по природи (моделу) - посете културним институцијама (музеји, галерије)
Сликање	-развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; развијање осетљивости за ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу -подстицање интересовања и	Сликање -својства сликарских материјала и подлога (2) - ритмичко компоновање боја и облика (2) - коришћење разних материјала за компоновање (2) - визуелно споразумевање (2) - временски и просторни низови (цртани филам, стрип) (2+1) -сликање, естетско процењивање (1)	- објашњавање, разговор - демонстрирање сликарских техника - показивање репродукција познатих сликара (чисте и замућене боје) - креирање вежби и њихова примена - коректуре и ест. анализе - рад по природи и рад из маште - посета позоришту

	стварање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине у којој ученици живе и раде		
Вајање	-опажање боја - асоцијације у низу Покретне слике: боје, мрље, цртежи, облици - стварање Различитих вредности форме (конвексно, конкавно, отворено, затворено) - чврсти материјали, меки - упознавање са ситном пластиком	Вајање - вајање, врсте вајарског материјала (4) - везивање тродимензионалних облика у простору (2) -слободно компоновање (2) - обликовање употребних предмета(ситна пластика, накит) (2+1) -вајање, естетска анализа (1)	- кроз разговор и објашњавање упознавање ученика са основним вајарским материјалима и техникама - репродукције 2д и 3д уметничких дела и уочавање разлика - демонстрација рада у појединим материјалима- глина, глинамол… - индивидуални, рад у пару и групи са ученицима - рад по природи - коректура и естетска анализа.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДОМАЋИНСТВО
РАЗРЕД СЕДМИ И ОСМИ

Назив : ДОМАЋИНСТВО	**Разред 7**
Циљ и задаци: Циљ предмета: Циљ учења слободне наставне активности Домаћинство је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, употребе различитих материјала и културе понашања.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА	– одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници /	Савремена породица Савремено домаћинства	Остварити сарадњу са ученицима у комуникацији

	домаћинству; – преиспита сопствене и навике других чланова Заједнице/домаћинства; – утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика	Потребе и навике породице Савремена породица и домаћинство	и изради задатака Континуално пратити напредовање ученика и вредновати њихове активности
КУЛТУРА СТАНОВАЊА	– учествује у активностима уређења и заштите домаћинства и окружења у коме се оно налази; – анализира карактеристике савремене културе становања и повеже развој и значај урбанизма за побољшање услова живљења домаћинства; – правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, припрема га и предаје на рециклажу; – образлаже на примеру у домаћинству употребу обновљивих извора енергије и значај топлотне изолације са уштедом енергије у домаћинству; – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; – користи рачунарске	Породица и стан Функционалне целине стана Архиктетура у стану Израда основе стана Израда симбола намештаја Уређење стана Околина стана Одржавање стана Селективно уређење стана Уређење околине	За оптималне активности користити диференциране задатке. Кроз пројектне задатке пратити примену наученог.

	апликације, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашњег уређења домаћинства, уважавајући потребе савремене културе становања		
КУЛТУРА ОДЕВАЊА	– разликује природне од вештачких тканина; – правилно употребљава тканине; – правилно одржава тканине	Улога одеће Текстилна влакна за израду одеће Текстилни материјали-природни Текстилни материјали-вештачки Текстилни материјали минералног порекла Вештачке и мешовите тканинеИспитивање својстава текстилних тканина Избор тканина по карактеру намене одеће Стандарди одеће Естетски елементи у изради одеће	На креативним радионицама израдити практичне задатке.
КУЛТУРА ПОНАШАЊА	– планира буџет домаћинства и управља њиме; – планира радну недељу, укључује и усклађује обавезе које има као појединац и у заједници/ домаћинству; – процењује значај и утицај информација и извора информација и повезује их са сопственим искуством ради решавања различитих проблемских ситуација;	Култура понашања Кућни бицет Планирање куповине-дневно Планирање куповине-месечно Примена информационих технологија у куповини Путовање Планирање путовања Правила понашања у јавном превозу Савремена стедства комуникације Писање молби и захтева	На дискусији и сарадњи у оквиру група вежбати ситуације из свакодневног жи вота.

	– комуницира на конструктиван начин; – процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот; – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односи према свом животу, животу других и животној средини; – критички процењује сопствени рад и рад сарадника у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише толеранцију и равноправност у дијалогу	Култура понашања у школи	

Назив : Домаћинство	**Разред 8**		
Циљ и задаци: Циљ учења слободне наставне активности Домаћинство је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области одржавања личне хигијене,хигијене домаћинства и исхране у домаћинству.			
Годишњи фонд часова : 34 **Недељни фонд часова: 1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ И	– одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници /	Вода и њен значај за одржавање хигијене	Остварити сарадднички однос са ученицима у комуникацији

ХИГИЈЕНЕ СТАНА	домаћинству; – преиспита сопствене и навике других чланова заједнице/домаћинства;– утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика -истражује и прави план набавке средстава за одржавање личне хигијене и чистоће домаћинства; -правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, припрема га и предаје на рециклажу	Средства за личну хигијену Тумачење ознака за средства за личну хигијену Козметичка средства Кућна апотека Планитање и прављење кућне апотеке Материјали за опремање стана Одржавање стана Средства за чишћење и дезинфекцију Уклањање мрља са стакла и намештаја Заштита дрвета,метала и подова Бојење и лакирање дрвених предмета Отпадни материјали у домаћинству	На примерима из праксе практично показати усвојено Континуално праћење напредовање ученика Вредновати активност и залагање ученика
ИСХРАНА У ДОМАЋИНСТВУ	-правилно се храни, води рачуна о сопственом здрављу и здрављу породице; -планира дневне оброке за своје домаћинство у складу са општим принципима правилне исхране	Исхрана,храна,намирнице Хранљиви састојци-градивни Хранљиви састојци-енергетски Хранљиви састојци-заштитни	Примена различитих начина вредновања активности ученика:радионице,пројектни задаци Кроз диференциране задатке прати се напредовање ученика

	уз уважавање потреба свих чланова домаћинства; - примењује основне технике и правила обраде и припреме намирница уз примену правилног руковања прибором, посуђем, справама и апаратима за припрему хране; - припрема и уређује простор за ручавање и формира културне навике приликом узимања хране; – комуницира на конструктиван начин; – процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот; – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односи према свом животу, животу других и животној средини; – критички процењује сопствени рад и рад сарадника у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише	Намирнице животињског порекла Намирнице биљног порекла Млеко,месо,риба ,јаја масти и шећери Биолошка и модификована храна Састављање јеловника Апарати за припремање и чување хране Култура понашања за столом Бон тон	

	толеранцију и равноправност у дијалогу		

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ, РАЗРЕД ПЕТИ

Назив : Сачувајмо нашу планету	**Разред пети**

Циљ и задаци:Развијање еколошке свести код ученика.
Подстицање одговорног односа према природи и животној средини.
Упознавање ученика са значајем очувања воде, ваздуха, земљишта и биљног и животињског света.
Развијање навика рециклаже и правилног одлагања отпада.
Подстицање ученика на штедњу природних ресурса.
Развијање свести о значају чисте и здраве животне средине.
Оспособљавање ученика за препознавање еколошких проблема у локалној средини.
Подстицање тимског рада, сарадње и активног учешћа у еколошким акцијама.
Развијање креативности кроз израду паноа, плаката, презентација и радионица на тему заштите животне средине.Подстицање љубави и поштовања према планети Земљи.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ **ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ** **ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**	– наведе основне појмове о животној средини; – наведе примере утицаја човека на животну средину; – уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији човек и животна средина; – препозна проблеме у локалној средини	Основни појмови из области животне средине. Утицај човека на животну средину. Концепт одрживог развоја. Спровођење акција у заштити и очувању	

БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ	на основу концепта одрживог развоја; – активно и одговорно управља и решава интегративне пројектне задатке; – повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом коришћењу ресурса и користи холистички приступ у решавању проблема одрживог развоја; – развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету; – емоционално реагује на проблеме локалног окружења; – схвати и разуме поделу и значај природних ресурса – разликује обновљиве од необновљивих	животне средине (мали пројекти). Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај. Обновљиви и необновљиви природни ресурси. Жива бића као природни ресурс (мали пројекти). Одрживо коришћење ресурса. Појам, извори и врсте загађивања. Глобалне промене и глобалне последице. Озонске рупе и За сваку тему наставник треба да припреми што више различитих материјала који имају функцију подстицаја, мотивисања ученика за рад на њима. Поред материјала (филмови, слике, приче, новински текстови...), то	

	природних ресурса; – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих природних ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу необновљивих природних ресурса – наведе изворе и последице загађења природне средине – разликује изворе и врсте загађења; – анализира из различитих углова утицај загађења на живи свет; – разврстава изворе загађења; – истражи изворе загађења у локалној средини; – наведе примере последица стварања озонских рупа и других глобалних проблема на животну средуочава узрочно	могу бити гостовања стручњака за дату област или посета установама. Избор подстицаја треба да одговара последице на животну средину. Смањење загађења од отпада. Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета. Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета. Заштита биодиверзитета и геодиверзитета	

	последичне везе између глобалних и локалних проблема загађења и очувања природне средине; – уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању животне средине; – креира решења за смањење загађења од отпада у оквиру пројеката; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко сагледавање и доношење закључка; ину; – разликује биодиверзитет од геодиверзитета; – идентификује и објашњава факторе који доводе до угрожавања		

	биодиверзитета и геодиверзитета; – процењује негативан утицај појединих фактора на биодиверзитет и геодиверзитет у локалној средини;		

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА
РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ

Предмет Вежбањем до здравља		**Разред 5-6**	
Циљ и задаци: Циљ вежбања до здравља је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**			
Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Атлетика	примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама;	Трчања Скакања Бацања Штафета	-Индивидуални напредак у току сваког часа, кроз све активности и фазе (ангажовање, однос према раду); -кроз групни рад и комуникацију; -кроз примену стечених знања у остваривању садржаја осталих наставних предмета и активности које их допуњују; -евалуација мотивисаности и активности ученика

	- упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике;		
Гимнастика	користи научене вежбе у спорту,рекреацији и различитим животним ситуацијама -одржава равнотежу у различитим кретањима , изводи ротације тела -схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој	Партерне вежбе Прескоци Обртања	-Индивидуални напредак у току сваког часа, кроз све активности и фазе (ангажовање, однос према раду); -кроз групни рад и комуникацију; -кроз примену стечених знања у остваривању садржаја осталих наставних предмета и активности које их допуњују; -евалуација мотивисаности и активности ученика
Рукомет	-Правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама -изведе елементе рукометне технике -примени основна правила рукомета -користи елементе рукомета у игри	Додавање лопте Хватање лопте Шут Дриблинг	-Индивидуални напредак у току сваког часа, кроз све активности и фазе (ангажовање, однос према раду); -кроз групни рад и комуникацију; -кроз примену стечених знања у остваривању садржаја осталих наставних предмета и активности које их допуњују;

	-примени основне елементе тактике у одбрани и нападу -учествује на унутародељенским такмичењима		-евалуација мотивисаности и активности ученика
Кошарка	Правилно се понаша на вежбалиштима као и на спортским манифестацијама -изведе елементе кошаркашке технике -примени основна правила кошарке -користи елементе кошарке у игри -примени основне елементе тактике у одбрани и нападу -учествује на унутародељенским такмичењима	Додавање и хватање лопте Дриблинг Шут Игра	-Индивидуални напредак у току сваког часа, кроз све активности и фазе (ангажовање, однос према раду); -кроз групни рад и комуникацију; -кроз примену стечених знања у остваривању садржаја осталих наставних предмета и активности које их допуњују; -евалуација мотивисаности и активности ученика

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДИЗАЈН РАЗРЕД СЕДМИ

Назив : СНА „Дизајн“	**Разред: VII**
Циљ и задаци: Циљ слободне наставне активности „Дизајн“ је развијање креативности, естетског укуса и дигиталних компетенција ученика кроз осмишљавање и израду визуелних садржаја применом савремених дигиталних алата, уз поштовање принципа визуелне комуникације и ауторских права.	
Годишњи фонд часова : 34 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Основе дигиталног дизајна	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: * објасни значај дизајна у свакодневном животу; * препозна основне елементе визуелне комуникације; * разликује и примењује основне принципе композиције; * одабере одговарајуће боје и фонтове за различите намене; * користи основне функције програма за графички дизајн;	Шта је дизајн и улога дизајна у свакодневном животу Основни елементи визуелне комуникације Боје и њихово значење Типографија – избор и примена фонтова Композиција и распоред елемената Слике, илустрације и графички елементи Ауторска права и безбедно коришћење дигиталних садржаја Упознавање са алатима за графички дизајн	Начин остваривања програма: Програм се реализује кроз разговор, демонстрацију, анализу примера из свакодневног живота, истраживачке активности и практичан рад на рачунару. Ученици се упознају са основним елементима дизајна, принципима визуелне комуникације и могућностима дигиталних алата кроз индивидуални и паровски рад. Праћење остварености програма: Оствареност програма прати се континуираним посматрањем активности ученика, провером разумевања основних појмова, анализом практичних задатака, учешћем у дискусијама и вођењем ученичког портфолија.

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Израда дигиталних графичких производа	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: * изради дигиталну честитку, позивницу и плакат; * комбинује текст, слике и графичке елементе у јединствену целину; * прилагођава дизајн намени и циљној групи; * користи шаблоне и креира сопствена решења; * сачува и извезе рад у одговарајућем формату	• Израда једноставне дигиталне честитке • Дизајн рођенданске честитке • Израда новогодишње или празничне честитке • Дизајн школске позивнице • Израда разгледнице • Креирање информативног флајера • Израда школског плаката • Дизајн насловне стране школског часописа • Израда календара • Обрада и прилагођавање фотографија за дизајн	Начин остваривања програма: Програм се реализује кроз практичан рад на изради честитки, позивница, плаката, флајера и других графичких производа. Ученици користе различите дигиталне алате, самостално или у групи решавају постављене задатке и примењују стечена знања у креирању визуелних садржаја. Праћење остварености програма: Напредовање ученика прати се кроз квалитет израђених радова, примену правила дизајна, самосталност у раду, одговорност при извршавању задатака, као и кроз самовредновање и вршњачко вредновање.
Креативни пројекти и презентација радова	По завршетку теме ученик ће бити у стању да: * планира и реализује самосталан или групни пројекат; * креира оригинално визуелно решење за одређену тему; * представи и образложи свој рад;	Осмишљавање визуелног идентитета одељења Израда еколошког постера Дизајн постера за школску приредбу Креирање мотивационог постера Израда дигиталног колажа Дизајн инфографика	Начин остваривања програма: Програм се реализује кроз пројектне активности, тимски рад, израду креативних решења и презентацију ученичких радова. Ученици планирају, креирају и представљају своје пројекте користећи различите дигиталне алате и изворе информација. Праћење остварености програма: Остварености програма прати се кроз учешће ученика у

	* процени квалитет сопственог и туђег рада; * формира дигитални портфолио својих радова.	Израда заједничког одељењског пројекта Представљање и анализа ученичких радова Уређивање дигиталног портфолија • Завршни пројекат и презентовање ученичких радова	пројектним активностима, степен сарадње у групи, креативност и оригиналност решења, квалитет презентације, способност аргументовања сопствених идеја и уредност дигиталног портфолија.

Наставник: Никола Спиридоновић

6.6. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ

Циљ: Пружање подршке ученицима у развијању свести о сопственим способностима, интересовањима и могућностима, упознавању света занимања и образовних профила, као и оспособљавање за доношење одговорних и реалних одлука о даљем школовању и професионалном развоју.

Задаци: Планира и координира активности професионалне оријентације у складу са Школским програмом и Годишњим планом рада школе; Упознаје ученике и родитеље са циљевима и значајем професионалне оријентације; Помаже ученицима да препознају и процене своја интересовања, способности, особине личности, вредности и професионалне склоности; Подстиче развој самопоуздања, одговорности и вештина доношења одлука код ученика; Упознаје ученике са светом рада, различитим занимањима и могућностима запошљавања; Обезбеђује ученицима информације о образовним профилима, условима уписа и могућностима наставка школовања; Организује радионице, предавања, презентације и друге активности из области професионалне оријентације; Сарађује са средњим школама, локалном заједницом, привредним субјектима и другим институцијама ради реализације активности професионалне оријентације.
Организује посете средњим школама, сајмовима образовања и сусрете са представницима различитих професија; Пружа индивидуалну и групну саветодавну подршку ученицима и њиховим родитељима у процесу избора будућег занимања и школе; Подстиче активно учешће родитеља у процесу професионалног информисања и професионалног одлучивања ученика; Прати и анализира потребе ученика у области професионалне оријентације и предлаже мере за унапређивање рада; Води евиденцију о реализованим активностима и документује рад Тима; Вреднује ефекте реализованих

активности и сачињава извештаје о раду Тима; Предлаже мере и активности за унапређивање програма професионалне оријентације у школи.

Годишњи фонд : 4 х годишње

Теме/ садржаји	Активности	Исходи	Време реализације	Носиоци	Начин праћења остварености програма
Планирање рада Тима	Конституисање Тима, израда Годишњег плана рада, подела задужења	Тим планира и реализује активности у складу са потребама школе и ученика.	Септембар	Председник Тима, директор, чланови Тима	Записници, Годишњи план рада
Упознавање са програмом професионалне оријентације	Представљање програма ученицима и родитељима	Ученици и родитељи познају циљеве и активности програма професионалне оријентације.	Септембар	Тим, одељењске старешине	Белешке, евиденција о реализованим активностима
Самоспознаја и процена личних потенцијала	Анкете, упитници, радионице о интересовањима, способностима и вредностима	Ученик препознаје своја интересовања, способности и професионалне склоности.	Октобар–новембар	Педагог, психолог, одељењске старешине	Анкете, ученички портфолио, извештаји
Развој вештина за доношење одлука	Радионице и разговори о постављању циљева и избору	Ученик развија вештине одговорног доношења одлука и планирања будућности.	Новембар	Стручни сарадници, наставници	Извештаји, ученички радови
Свет занимања	Презентације и разговори о различитим занимањима и захтевима професија	Ученик описује карактеристике различитих занимања и повезује их са личним потенцијалима.	Децембар	Тим, наставници	Презентације, белешке
Анализа реализације програма	Сагледавање реализованих активности и потреба ученика	Тим анализира ефекте рада и планира даље активности.	Јануар	Тим	Полугодишњи извештај
Информисање о образовним профилима	Представљање средњих школа и услова уписа	Ученик познаје образовне профиле и	Фебруар	Тим, представни	Евиденција, извештаји

		могућности наставка школовања.		ци средњих школа	
Непосредно упознавање са занимањима и школама	Посете средњим школама, сајмовима образовања и сусрети са представницима професија	Ученик прикупља информације из непосредног окружења и критички их процењује.	Март	Тим, одељењске старешине	Извештаји, фотографије, белешке
Саветодавни рад са ученицима и родитељима	Индивидуално и групно саветовање	Ученици и родитељи доносе информисане и реалне одлуке о даљем школовању.	Април	Педагог, психолог, одељењске старешине	Белешке о саветодавном раду
Подршка при избору школе	Разговори, помоћ у процени могућности и интересовања	Ученик самостално и одговорно доноси одлуку о избору школе.	Мај	Тим	Анкете, разговори

6.7. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА

Програм здравствене заштите ученика је обавезан део сваког Школског програма за основну школу и доноси се са циљем очувања, унапређења и праћења психофизичког здравља деце.

Овај предлог програма конципиран је према стандардима и пракси основних школа у Републици Србији.

Циљеви програма

- Очување здравља: Развијање здравих животних навика и позитивних ставова према хигијени.
- Превенција болести: Спречавање заразних и незаразних обољења, деформитета и болести зависности.
- Праћење развоја: Редовна контрола физичког и менталног развоја ученика кроз сарадњу са здравственим установама.

Области и облици реализације

- Сарадња са здравственим установама (Дом здравља)
- Систематски прегледи: Организација и реализација обавезних лекарских прегледа за ученике.
- Редовна вакцинација: Спровођење календарске имунизације по плановима надлежног Дома здравља.

- Стоматолошка заштита: Организовани прегледи зуба и предавања о оралној хигијени.

Здравствено-васпитни рад кроз наставу

- Интеграција здравствених тема у предмете као што су *Биологија*, *Физичко и здравствено васпитање*, *Свет око нас* и *Природа и друштво*.
- Млађи разреди (1–4): Теме о личној хигијени ("Чисте руке – безбедно здравље"), правилној исхрани и нези зуба.
- Старији разреди (5–8): Теме о репродуктивном здрављу, пубертету, менталној хигијени и превенцији болести зависности (алкохолизам, пушење, наркоманија)

Превентивне активности и предавања.

- У сарадњи са патронажном службом Дома здравља Вождовац, тематска предавања за ученике од 1-8.разреда на актуелну тему.

Хигијенско-технички услови у школи

- Контрола хигијене простора: Свакодневно одржавање учионица, фискултурне сале, тоалета и школског дворишта.
- Микроклиматски услови: Праћење осветљења, грејања и редовно проветравање просторија током одмора.
- Школска кухиња: Редован санитарни надзор над припремом и дистрибуцијом хране

Носиоци реализације

- Одељенске старешине и предметни наставници
- Школски лекар и стоматолог (Дома здравља Вождовац)
- Стручни сарадници (педагог, психолог) – задужени за ментално здравље и превенцију дигиталног/вршњачког насиља.
- Ученици и родитељи – кроз радионице и укључивање у акције Црвеног крста.

6.8. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Циљеви програма

- Идентификација: Рано откривање ученика који живе у тешким социјално-економским условима или ризичним породичним околностима.
- Подршка: Пружање материјалне, психосоцијалне и образовне помоћи угроженим ученицима.
- Инклузија: Интеграција ученика из маргинализованих група (деца без родитељског старања (корисници Дома за децу и омладину „Моша Пијаде“), ромска национална мањина, расељена лица.
- Превенција: Спречавање осипања (напуштања) ученика из образовног система.

Облици материјалне и техничке подршке

- Бесплатни уџбеници и ужина: Координација са Министарством просвете и локалном самоуправом за обезбеђивање бесплатних књига и оброка за одређене ученике.

Регресирање екскурзија: Обезбеђивање средстава за излете и екскурзије за децу слабијег материјалног стања, кроз доделу гратис места у сваком разреду на основу броја платних аранжмана.

Сарадња са спољним институцијама

- Центар за социјални рад (ЦСР):, Дом за децу и омладину „Моша Пијаде“ - размена информација у случајевима занемаривања, злостављања или сумње на насиље у породици.
- Локална самоуправа (Општина): информисање родитеља о донацијама и поклонима у организацији општине .
- Црвени крст: Укључивање ученика у програме доделе новогодишњих пакетића, летовања за социјално угрожену децу и других донација.

Психосоцијална и педагошка подршка у школи

- Индивидуални образовни планови (ИОП): Израда ИОП-а 1 или ИОП-а 2 (прилагођени или измењени програм) за ученике којима је потребна додатна образовна подршка
- Персонални асистенти: Сарадња са асистентима у ради лакше интеграције деце и комуникације са породицом.
- Саветодавни рад стручне службе: Разговори психолога и педагога са ученицима који пролазе кроз породичне кризе .

Носиоци реализације

- Стручни сарадници (педагог, психолог, дефектолог)
- Одељенске старешине – први контакт са учеником и породицом, задужени за препознавање промена у понашању
- Тим за инклузивно образовање и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.
- Директор школе – овлашћено лице за сарадњу са полицијом, Центором за социјални рад и здравственим установама.

6.9. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Циљ:
- Осигурати безбедност и заштиту свих у школи кроз заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

- Стварање безбедне средине за све учеснике васпитно-образовног процеса
- Умрежавање свих релевантних институција и актера у циљу што адекватнијег реаговања на ситуације које угрожавају безбедност

- Освешћивање и упознавање са начинима реаговања у случају ситуација које представљају потецијалну опасност

На основу Правилника о безбедности и здрављу на раду, школа спроводи следеће обавезе:
1) Доноси Акт о процени ризика на радном месту
2) Именује стручно лице за безбедност и здравље на раду
3) Ангажовање службе медицине рада – по потреби
4) Обезбеђивање средства и опреме за личну заштиту
5) Оспособљавање запослених за безбедан рад

6) Обезбеђивање средства за пружање прве помоћи
7) Осигурање свих запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:
• поштују прописе о безбедности и здрављу на раду
• обавесте управу школе о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду
• наменски користе средства и опрему личне заштите
• подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду
• истакну своје здравствене недостатке приликом ступања на рад
• учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду, и
• да не пуше где је то забрањено.

Правилник о безбедности и здрављу на раду ОШ „Доситеј Обрадовић“ усвојен је у мају 2022.године и доступан је на сајту школе.

6.10. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Циљеви програма

- Унапређење услова: Обезбеђивање средстава за инвестиционо одржавање, опремање и текуће трошкове школе.
- Безбедност ученика: Заједничко деловање на безбедности у саобраћају и околини школског објекта.
- Локална заједница: Активно учешће школе у манифестацијама, еколошким и хуманитарним акцијама које организује општина.

Области и облици реализације

- Финансијско-материјална сарадња (инфраструктура)
- Планирање буџета: Израда и подношење финансијског плана локалној самоуправи за наредну календарску годину (материјални трошкови, енергенти, хигијена).
- Пројекти заједнице: Конкурисање код локалне самоуправе за средства за реконструкцију (кров, фасада, грејање, фискултурна сала) и опремање кабинета.
- Јавне набавке: Сарадња са општинским службама при реализацији већих инфраструктурних улагања.

Програми безбедности и заштите

- Локални Савет за безбедност: Учешће представника школе (директора или члана Тима за заштиту) у раду општинског тела за превенцију вршњачког насиља и малолетничке деликвенције.

Друштвене, културне и спортске активности

- Општинске манифестације: Учешће ученика у обележавању Дана општине, дечијих недеља, еколошких акција ("Очистимо наш град/општину") и хуманитарних базара.
- Спортска такмичења: Организација и учешће на општинским и окружним школским спортским такмичењима под покровитељством локалног Савеза за школски спорт.

- Културне институције: Сарадња са локалним Домом културе, Музејом и Библиотеком (организоване посете изложбама, представама, књижевним вечерима).

Социјална подршка ученицима

- **Награде за најуспешније**: Сарадња на обезбеђивању општинских новчаних награда или рачунара за носиоце Вукове дипломе и ђаке генерације.
- **Инклузија**: сарадња са Интерресорном комисијом

Носиоци реализације

- Директор школе – главни координатор сарадње са органима општинске/градске управе.
- Школски одбор – у којем се налазе три представника локалне самоуправе.
- Стручни сарадници и наставници – организатори учешћа деце у културним и спортским дешавањима.
- Представници локалне самоуправе – општински већник за образовање, просветни инспектор, одељење за друштвене делатности.

6.11. ПРОГРАМ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЗА УЧЕНИКЕ

Програм подршке ученицима представља саставни део образовно-васпитног рада школе и усмерен је на обезбеђивање једнаких могућности за образовање, развој потенцијала, социјалну укљученост, очување менталног здравља и подстицање целокупног развоја сваког ученика у складу са његовим индивидуалним потребама, способностима и интересовањима.

Школа континуирано развија инклузивну, подстицајну и безбедну средину у којој се уважавају различитости, негују толеранција, међусобно поштовање и сарадња, а ученицима се пружа правовремена подршка у учењу, социјализацији и емоционалном функционисању.

Програм подршке намењен је:

- ученицима којима је потребна додатна образовна, социјална или емоционална подршка,
- ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом,
- ученицима из осетљивих друштвених група,
- ученицима у ризику од осипања и раног напуштања школовања,
- ученицима са тешкоћама у учењу и понашању,
- даровитим и талентованим ученицима.

Подршка ученицима остварује се кроз:

- индивидуализацију и диференцијацију наставе,
- прилагођавање метода рада, наставних средстава и начина провере знања,
- допунску и додатну наставу,
- израду, реализацију и евалуацију индивидуалних образовних планова,
- саветодавни и превентивни рад,
- радионице за развој социјалних и животних вештина,
- професионалну оријентацију ученика,

- сарадњу са родитељима/старатељима и релевантним институцијама.

У реализацији програма подршке учествују сви актери образовно-васпитног процеса: предметни наставници, одељењске старешине, стручни сарадници, дефектолог, педагошки асистент (уколико је ангажован), родитељи/старатељи, као и стручни тимови школе.
Посебну улогу има Тим за инклузивно образовање, који идентификује потребе ученика за додатном подршком, предлаже мере индивидуализације, учествује у изради и евалуацији ИОП-а и пружа стручну подршку наставницима и родитељима. Координатор Тима за инклузивно образовање је дефектолог школе. Праћење реализације програма врши се континуирано кроз анализу постигнућа ученика, праћење ефеката мера подршке, сарадњу са родитељима и самовредновање рада школе.

ЦИЉ И ЗАДАЦИ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

Циљ:

- Унапређивање квалитета живота и школовања ученика са потешкоћама, талентоване деце, као и деце из социјално маргинализованих група, подстицање развоја све деце у складу са начелом "школа по мери детета".

Задаци:

- Препознавање образовних, развојних, социјалних и емоционалних потреба ученика
- Обезбеђивање правовремене и адекватне подршке ученицима којима је потребна додатна помоћ у образовању и васпитању
- Стварање подстицајног, безбедног и инклузивног школског окружења
- Развијање и унапређивање индивидуалозованог приступа у настави
- Планирање, реализација и праћење мера индивидуализације и индивидуалних образовних планова
- Пружање подршке ученицима у развоју социјалних, комуникацијских и функционалних вештина
- Подстицање развоја способности, интересовања и потенцијала сваког ученика
- Превенција школског неуспеха, осипања ученика и проблема у понашању
- Јачање сарадње школе, породице и релевантних институција
- Развијање вршњачке подршке, толеранције и прихватања различитости
- Оснаживање наставника за примену инклузивних и савремених метода рада
- Праћење напредовања ученика и евалуација ефеката пружене подршке
- Унапређивање инклузивне праксе и квалитета образовно-васпитног рада школе

ПЛАН РАДА ТИМА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Општи циљ:

Промовисање једнаких образовних могућности за све ученике кроз инклузивни приступ који препознаје и вреднује разноликост, обезбеђује индивидуализовану подршку и

оснажује сваког ученика да оствари свој пуни потенцијал, без обзира на њихове физичке, интелектуалне, социјалне или емоционалне потребе.

Специфични циљеви:

- Развијање индивидуалних образовних планова: израдити и применити индивидуалне образовне планове (ИОП) за ученике са посебним образовним потребама, како би им се омогућило равноправно учешће у свим аспектима школског живота.
- Подршка наставнницима и особљу: обезбедити континуирану обуку и подршку наставницима, стручним сарадницима и другом школском особљу у примени инклузивних пракси и стратегија у настави.
- Сарадња са породицама и заједницом: усмерити активности на јачање сарадње са породицама ученика и шире заједнице, како би се осигурала подршка и разумевање инклузивног образовања на свим нивоима.
- Праћење и евалуација напретка ученика: редовно пратити напредатк ученика са посебним образовним потребама и евалуирати ефикасност пружене подршке, уз неопходна прилагођавањаобразовних планова и приступа.
-Развијање инклузивних наставних материјала и метода: прилагодити и развити наставне материјале и методе које одговарају различитим стиловима учења и потребама ученика, са циљем да се обезбеди приступачност образовних садржаја за све.
-Смањење препрека у образовању: идентификовати и уклонити физичке, социјалне и педагошке препреке које могу ометати учешће ученика у образовним активностима.
-Промоција инклузивне културе у школи: радити на подизању свести и развијању позитивног става према различитостима међу свим ученицима и запосленима, како би се створило подржавајуће и инклузивно школско окружење.

Задаци тима за инклузивно образовање:

- Доношење плана и програма рада
- Организовање активности на основу програма
- Сарадња са интерресорном комисијом
- Анализа актуелне школске ситуације, идентификација деце са потешкоћама и потреба за додатном подршком
- Помоћ у изради и примени ИОП планова, праћење реализације ИОП-а и евалуација
- Вредновање остварености и квалитета програма рада
- Вођење евиденције-педагошког досијеа ученика
- Пружање додатне подршке ученицима са сметњама у развоју
- Пружање додатне подршке родитељима ученика са сметљама у развоју
- Пружање додатне подршке наставницима-планирање и реализација стручног усавршавања наставника

ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА

За ученике са изузетним способностима припрема се индивидуални образовни план, програм и начин рада којим се утврђује обогаћен начин образовања и васпитања који садржи:
- распоред са наставником који пружа додатну подршку и учесталост те подршке,
-циљеве образовно-васпитног рада,

-посебне стандарде постигнућа и прилагођене сандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање,
-обогаћен програм по предметима,
-индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно-васпитног рада.

ПРАВЦИ РАЗВОЈА И ЦИЉЕВИ У ПЕРИОДУ 2026–2030.ГОДИНЕ

У наредном четворогодишњем периоду школа ће тежити:

-унапређивању инклузивне праксе и квалитета подршке ученицима,
-јачању компетенција запослених за индивидуализован и инклузиван приступ,
-унапређивању сарадње са родитељима и институцијама,
-развијању механизама за рано препознавање потреба ученика,
-већем укључивању ученика у вршњачке и ваннаставне активности,
-примени савремених наставних метода, асистивне технологије и дигиталних алата.
Очекује се да реализација планираних активности допринесе повећању образовне укључености, успешности, самосталности и социјалне партиципације ученика, као и даљем развоју подстицајне и инклузивне школске средине.

6.12. ПРОГРАМ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Основни циљ програма пружања додатне подршке наставницима представља системско оснаживање и професионални развој наставника као кључних носиоца образовно-васпитног процеса. Издвојене су следеће области на које је програм подршке усмерен:

Стручно усавршавање наставника – подршка јачању наставничких компетенција и њиховог професионалног развоја кроз мотивисање и усмеравање на акредитоване програме и специфичне обуке, организовање и реализација предавања и обука унутар школе

Планирање и програмирање образовно-васпитног рада – пружање помоћи наставницима у реализацији програма, планирању и документовању рада, учествовање у припреми индивидуализације и индивидуалног образовног плана за ученике, пружање помоћи у изради педагошких профила, планова допунског, додатног рада, плана рада одељењског старешине, секција, иницирање и учешће у иновативним видовима планирања наставе и других облика образовно-васпитног рада

Праћење и вредновање образовно-васпитног рада - праћење рада, анализа и вредновање резултата рада наставника ради даљег унапређивања образовно-васпитног рада, учествовање у раду комисије за проверу савладаности програма увођења у посао нових запослених, праћење и вредновање примењених мера у раду са ученицима

Сарадња са наставницима – саветодавни рад, пружање помоћи наставницима у осмишљавању рада са ученицима којима је потребна додатна подршка, ученицима са сметњама у развоју и талентованим ученицима, ученицима са проблемима у понашању, оснаживање наставника за рад са ученицима из осетљивих друштвених група, улога

медијатора у комуникацији међу запосленима, као и међу запослених, ученика и родитеља ученика, психосоцијална подршка

Реализатори пружања подршке наставницима су директор, стручни сарадници, ментори, Тим за професионални развој, у складу са својим задужењима и областима рада.

Исходи реализације програма подршке наставницима документовани су кроз извештаје о раду школе и извештаје о стручном усавршавању.

Пружање подршке новим наставницима и ученицима

Циљ програма подршке новим ученицима и запосленим радницима је укључивање и оспособљавање за образовно-васпитни рад.

ОБЛАСТИ РАДА	АКТИВНОСТИ	**РЕАЛИЗАТОРИ**
Подршка новим запосленим	Регулисање правних докумената Упознавање са члановима колектива и простором школе Упућивање запосленог радника у школска документа и правилнике,Упућивање запосленог радника у послове на којима је распоређен Оспособљавање запосленог радника у писању педагошке документације Посета часовима колега истих по позицији Подршка у реализацији наставних и ваннаставних активности	Директор, стручни сарадници, ментори,Тим за професионални развој
Подршка новодосељеним ученицима	Регулисање правних докумената у сарадњи са родитељима Упознавање са члановима одељењске заједнице, одељењским старешином и простором школе Упознавање са правилима школе Подршка у образовању и социјализацији у сарадњи са родитељима Израда програма за стицање елементарних знања из српског језика за ученике који га незнају у функционалној мери Праћење адаптације у школској средини и напредовања у учењу у сарадњи са родитељима	Директор, стручни сарадници, Вршњачки тим, наставници, ученици, родитељи

6.13. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Према члану 145. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС" бр. 88/2018 и 27/2018 – др. закони 6/2020, 129/2021 и 92/2023) приправник је лице које први пут заснива радни однос у установи, на одређено или неодређено време, са пуним или непуним радним временом и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни рад, савладавањем програма за увођење у посао и полагањем испита за лиценцу.

Приправнички стаж траје најдуже две године. За време трајања приправничког стажа, ради савладавања програма за увођење у посао установа приправнику одређује ментора. Прва три месеца приправничког стажа приправник ради под непосредним надзором ментора. Увођење у посао остварује се кроз оспособљавање приправника за самосталан образовно-васпитни рад и припрему за полагање испита за лиценцу.

Према Правилнику о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. гласник РС" бр. 22/2005, 51/2008, 88/2015, 105/2015, 48/2016 и 9/2022), по завршетку приправничког стажа Приправник треба да овлада знањима из области:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање васпитно-образовног рада;
2. Праћење развоја и постигнућа детета;
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом;
4. Рад са децом којој је потребна додатна подршка;
5. Професионални развој и стручно усавршавање;
6. Вођење педагошке и друге документације.

Заједнички рад приправника и ментора почиње израдом плана рада. Тај рад треба да омогући приправнику унапређивање знања и компетенција стечених у току школовања, учење из различитих извора и кроз различите приступе, размену искустава и мишљења с ментором и другим колегама, савладавање вештине самовредновања свог рада.

Ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљни план активности.

Начин вођења документације приправника и ментора

Приправник је у обавези да води следећу документацију уз помоћ ментора:

- сачињава годишњи и оперативни план рада
- израђује припрему за час (радионице)
- води евиденцију о ученицима
- води дневник рада који садржи: белешке о запажањима о свом раду и раду са ученицима, белешке о запажањима о посећеним часовима
- белешке о свим другим својим активностима у току свог приправничког стажа.

Ментор је у обавези да води следећу документацију у вези приправника:

- евиденцију о временском периоду у коме је радио са приправником,
- темама и времену посећених часова, са запажањима о раду приправнка, препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада,
- оцене поступања приправника по датим препорукама у извештају који пише на крају приправниковог стажа.

Провера савладаности програма увођења приправника

Провера савладаности програма увођења приправника остварује се након годину дана рада извођењем и одбраном часа наставника у школи, или у случају стручног сарадника у школи приказом и одбраном активности.

Ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада, а приправник подноси Захтев за проверу савладаности програма увођења у наставу са доказима активности у свом приправничком раду.

Комисију за проверу савладаности програма образује директор решењем. Провера се врши у школи у којој је приправник запослен. Комисија се састоји од најмање 3 члана.

За наставника: - директор као председник комисије, стручни сарадник , члан стручног већа за област предмета.

За стручног сарадника: директор као председник комисије, стручни сарадник исте врсте, представник Наставничког већа.

Ментор не може да буде члан комисије, али има обавезу да присуствује провери савладаности програма.

Оцену о савладаности програма даје комисијаву пуном саставу у писаној форми у виду извештаја који садржи:

- основне податке о приправнику
- тему одговарајућег облика образовно-васпитног рада
- оцену савладаности програма („у потпуности савладао“ и „делимично савладао“).

Кад приправник делимично савлада програм комисија даје препоруку ментору иприправнику за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који је у потпуности савладао програм стиче право за полагање лиценце.

Стицање лиценце

Испит за стицање лиценце обавља се пред комисијом коју образује Министар просвете. Испит се полаже у једном дану и састоји се од писменог и усменог дела испита. Писмени део испита обухвата припрему часа за наставника, односно припрему есеја за стручног сарадника. На усменом делу испита проверавају се: - знања, вешине и способности за самостално извођење одговарајућег облика образовноваспитног рада и методике струке, у установи коју одреди Министар, извођењем часа и разговором кандидата са комисијом и одржаном часу, - оспособљеност за решавање конкретних ситуација у педагошкој пракси, - познавање прописа из области образовања и васпитања, - педагогија и психологија ако на основним студијама кандидат није имао наведене предмете.

Успех на испиту се оцењује са „положио“ или „није положио“. Комисија оцењује сваки део испита. Ако кандидат није положио део испита упућује се на поновно полагање тог дела испита у року од 30 дана. Ако не положи два дела испита, поново полаже након 60 дана, а ако не положи испит у целини полаже након 90 дана.

Евиденција о испиту за лиценцу води се у Министарсту и трајно се чува. Школа добија из Министарства допис о положеном или не положеном испиту за лиценцу.

Програмски садржаји	Носиоци активности	Исходи
Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно- васпитног рада	Приправник у сарадњи са педагогом, психологом и ментором	Приправник разуме и примењује усвојена знања у планирању,програмирању и вредновању
Праћење развоја и постигнућа ученика	Приправник у сарадњи са педагогом, психологом и ментором	Приправник разуме и примењује различите начине вредновања постигнућа ученика, прати индивидуални развој и напредовање ученикаи развој групе у целини
Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом	Приправник у сарадњи са ментором	Приправник поштује принципе приватности у сарањи
Рад са ученицима са сметњама у развоју	Приправник у сарадњи са педагогом, психологом и ментором	Приправник познаје начин и методе укључивања ученика са посебним потребама у рад, разуме значај укључивања ученика и организује активности
Професионални развој	Приправник у сарадњи са ментором	познаје значај континуираног професионалног усавршавања, учествује у разним облицима стручног усавршавња
Документација	Приправник у сарадњи са педагогом, психологом и ментором	зна прописе из области васпитања и образовања, примењује у пракси

6.14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА СТУДЕНТИМА

Програм сарадње са студентима у основној школи уређује организацију, реализацију и праћење педагошке, методичке и дефектолошке праксе студената наставничких факултета. Овај програм омогућава будућим наставницима и стручним сарадницима стицање практичних вештина у реалном школском окружењу.

Програм је структуриран за званичну школску документацију и усклађен са праксом менторског рада.

Циљеви програма

- Стручна пракса: Обезбеђивање услова за квалитетно обављање хоспитација и практичне наставе студената.
- Професионални развој: Оспособљавање студената за примену теоријских знања у непосредном раду са ученицима.
- Менторска подршка: Развијање менторских вештина код искусних наставника и стручних сарадника у школи.
- Иновације: Размена савремених методичких идеја кроз сарадњу са матичним факултетима.

Области и облици реализације

- Уводна фаза и упознавање са школом
- Пријем студената: Разговор са директором, педагогом или психологом на почетку праксе.
- Документација и прописи: Упознавање студената са *Статутом школе*, *Школским програмом*, *Годишњим планом рада* и *Правилником о понашању*.
- Организација рада: Упознавање са структуром школског дана, распоредом часова и еДневником.

Хоспитавање (праћење наставе)

- Присуство часовима: Студенти присуствују редовним часовима својих ментора (наставника или стручног сарадника).
- Анализа часова: Разговор са ментором након одржаног часа, са фокусом на методику, артикулацију часа и технике управљања одељењем.
- Праћење рада стручне службе: Хоспитавање студената педагогије/психологије у канцеларијама стручних сарадника.

Координација са факултетима

- Уговори о сарадњи: Потписивање и обнова споразума о реализацији студентске праксе са наставничким факултетима (Учитељски, Филозофски, Филолошки, ПМФ, ДИФ...).
- Сарадња са супевизорима: Координација између школских ментора и факултетских професора/асистената који прате рад студената.

Носиоци реализације

- Директор школе – потписује уговоре и одобрава реализацију праксе.
- Школски ментори (наставници и стручни сарадници) – непосредно воде студенте.

6.15. ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Циљ и задаци Тима су:
Прикупљање и анализа извештаја о развијању међупредметних компетенција и предузетништва. Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање зна-ња, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.
Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компе-тен-цијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у раз-личитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за цело-животно учење.

Међупредметне компетенције

Међупредметне компетенције су комбинација интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни свакој особи за лично испуњење и развој, друштвено укључивање и запошљавање - ПРИПРЕМА ЗА ЖИВОТ.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, применљиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су у свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење. Оријентација ка општим и међупредметним компетенцијама доприноси динамичнијем и ангажованијем комбиновању знања, вештина и ставова значајних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену. То се постиже сарадњом и координацијом активности више наставника, тј. предмета, и иновирањем начина рада на часу.

На сваком часу је могуће развијати међупредметне компетенције, уколико се:
• ученици стављају у ситуације које траже истовремену употребу предметних и међупредметних компетенција;
• од ученика захтевају активности истраживања и стварања нових продуката;
• створи баланс између индивидуалних и групних активности, тако да се развије лична одговорност према обавезама и користе потенцијали групе;
• ученици упућују на активно и конструктивно учествовање у животу локалне заједнице, подстичу да иницирају хуманитарне активности и оне активности које доприносе подизању квалитета живота и солидарности у локалној заједници.

Опште међупредметне компетенције у Републици Србији су:
1. Компетенција за учење, компетенција за целоживотно учење
Ученик уочава структуру градива тј.активно одваја битно од небитног. Ефикасно користи различите методе учења. Разликује чињенице од ставова, веровања и мишљења. Ослањајући се на претходна знања и искуства, ученик је у стању да организује учење, самостално или у групи, на ефикасан начин и у складу са сопственим потребама.
2. Одговорно учешће у демографском друштву, вештина за живот у демократском друштву
Активно учествује у животу школе. Поштује разлике. Познаје друге културе и традиције. Развија толеранцију.
3. Естетичка компетенција, естетска компетенција
Подразумева прихватање важности креативности и естетских вредности у читавом низу медија и у свим уметностима.
4. Комуникација, вештина комуникације
Познавање: Усмене и писане комуникације, Комуникације путем интернета и телефона; Уме јасно да искаже одређени садржај (усмено и писано) ; Уважава саговорника ; Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начину; Негује културу дијалога.
5. Одговоран однос према околини, еколошка компетенција
Подразумева разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и природних ресурса.
6. Одговоран однос према здрављу, брига за здравље
Подразумева: Правилну исхрану, Заразне болести и њихову превенцију. Правилну употребу лекова. Пружање прве помоћи. Бављење спортом. Превенцију од болести зависности.
7. Предузимљивост и орјентација према предузетништву, предузетничка компетенција
Ученик показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада. Има развијене вештине тражења посла .Уме да идентификује и адекватно представи своје вештине и способности.

8. Рад са подацима и информацијама

Зна да је за разумевање догађаја и доношење исправних одлука потребно имати и поуздане податке. Уме да процењује поузданост података и препозна могуће узроке грешке. Користи табеларни и графички приказ података и уме да их чита и тумачи.

9. Решавање проблема

Ученик: испитује проблемску ситуацију. Проналази могућа решења. Упоређује различита могућа решења.

10. Сарадња, вештина сарадње

Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе .

11. Дигитална компетенција

Подразумева сигурну и критичку употребу електронских медија на послу и током слободног времена.

ПЛАН РАДА ТИМА ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Израда плана рада. Писање и усвајање плана рада Тима и акционог плана	Септембар	Чланови Тима
Планирање и реализација часова у складу са смерницама МП. Прикупљање припрема и материјала за часове реализоване у оквиру тематских дана током школске године. Креирање школске електронске базе тематских часова.	У току школске године	Чланови Тима, Предметни и разредни наставници
Спровођење акционог плана. Планирање и реализација часа користећи методичке поступке којима се подстиче развијање међупредметних компетенција: 1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8. Одговоран однос према здрављу 9. Одговоран однос према околини 10. Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.	У току школске године	Предметни и разредни наставници
Јачање и оснаживање компетенција наставника за развој међупредметних компетенција и предузетништво, интерна обука у школи, похађање семинара, обука од стране наставника.	Новембар / Децембар текуће године	Предметни и разредни наставници Чланови Тима

Посета часовима, прикупљање припрема и материјала за час са очигледним примерима развијања међупредметних компетенција.	Септембар-Мај текуће године	Директор Стручни сарадник
Имплементација предузетничког учења кроз општеобразовне предмете у школи и активности.	Децембар Март Текуће године	Предметни и разредни наставници Чланови Тима
Праћење индивидуалног напретка ученика и развијености међупредметних компетенција	Септембар-Мај текуће године	Чланови Тима
Размена искустава наставника у реализацији међупредметне повезаности, предности, потешкоће и недоумице.	Мај текуће године	Чланови Тима Предметни и разредни наставници
Праћење и вредновање резултата рада Тима	Мај текуће године	Чланови Тима
Анализа реализације годишњег плана – Писање завршног извештаја тима	Јун текуће године	Координатор и чланови Тима

6.16.ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА И РАЗВОЈ УСТАНОВЕ

Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе :

- брине о обезбеђивању и унапређивању квалитета образовно васпитног рада установе
- прати остваривање школског програма
- формира базу података глобалних и оперативних планова (педагог школе)
- брине о остваривању циљева и стандарда постигнућа, развоја компетенције (резултати пробног и завршног испита)
- вреднује резултате рада наставника и стручних сарадника (такмичења, пробни и завршни испит, посете часовима, разматрање резултата самовредновања школе у сарадњи са педагошким колегијумом)
- прати динамику оцењивања у предметној и разредној настави
- прати и утврђује резултате рада ученика (иницијални тест, такмичења, табеле успеха, пробни и завршни испит)

Планиране активности	Време реализације
1. Усвајање плана рада Тима за обезбеђивање квалитета и развој установе на почетку школске године 2. Организација пријема првака 3. Усвајање критеријума оцењивања на предлог стручних већа	Август

4. Праћење адаптације ученика 1. разреда и ученика 5.разреда на предметну наставу и план подршке ученицима и наставниицма	Прво полугодиште
5. Анализе школских постигнућа ученика, са становишта појединих Стручних већа, а у односу на тромесечне наставне периоде	Новембар, децембар, април, јун
6. Организација, реализација и припреме за такмичења у појединим наставним областима	Током школске године
7. Анализе резултата на реализованим такмичењима	Март-јун
8. Стручно усавршавање запослених школе	У току школске године
9. Анализа пробног и завршног испита	Април-јун
10. План организовања "Дана отворених врата" за будуће прваке и начина презентације школе	у току школске године
11. Праћење полагања мале матуре и упис ученика у средње школе	Јун/јул
12. Организација пријема првака, подела задужења и активности	Август
13. Реализација тематских дана у разредној и предметној настави 14. Реализација пројеката у току школске године	У току школске год
15. Друга актуелна питања (маркетинг, опрема школе, сарадња са другим установама и др.)	У току школске године
Формирање базе података глобалних и оперативних планова	У току школске године
Планирање иницијалних тестова	Август
Планирање писмених провера	Септембар/ Јануар

6.17. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ УЧЕНИКА

Први и други разред

· Засавица – Сремска Митровица
· Једнодневна екскурзија јесен /пролеће текуће школске године

Трећи и четврти разред

· Топола – Орашац

Једнодневна екскурзија јесен /пролеће текуће школске године

Пети разред
• Деспотовац – Манасија – Ресавска пећина - Лисине
• Једнодневна екскурзија јесен /пролеће текуће школске године

Шести разред
• Нови Сад – Музеј града - Сремски Карловци
• Једнодневна екскурзија јесен /пролеће текуће школске године

Седми и осми разред
Ниш – Ћеле кула – Врање - Јагодина
• Дводневна екскурзија јесен /пролеће текуће школске године

Посета међународној изложби ЕКСПО 2027 планирана је у оквиру школског календара за текућу школску годину, а њена реализација спровешће се у свему према важећем Стручном упутству Министарства просвете.

Циљ екскурзије:
- Остваривање сврхе, циљева и задатака образовања, као и циљева и задатака наставних предмета;
- да ученици напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа;
- да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама;
- да развију мотивисаност за учење и заинтересованост за наставне садржаје,
- непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, упознавање с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима.

Задаци:

- Развијање љубави према отаџбини, њеној историји и природним лепотама
- неговање позитивног односа према националним и културним етичким и естетским вредностима, спортским потребама и навикама
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- упознавање начина живота и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима;
- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика;
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примењивање знања и умења;
- неговање солидарности хуманизма, другарства и осећаја заједништва;
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно;
- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња;
- уочавање и именовање биљака и животиња различитих станишта
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима кроз одговарајуће активности

НАСТАВА У ПРИРОДИ ЗА УЧЕНИКЕ ОД 1-4.РАЗРЕДА

· **Настава у природи – планине и бање Србије** (у складу са одлуком Наставничког већа текуће школске године)

· Време реализације / пролеће текуће школске године (седмодневна)

Задаци и садржаји
- побољшање здравља и развијање физичких и моторичких способности ученика ;
- задовољавање основних дечијих потреба за кретањем и игром ;
- очување природне дечије радозналости за појаве у природи и њихово упознавање кроз одговарајуће активности ;
- развијање способности запажања појава и процеса у окружењу и уочавање њихове повезаности у конкретним природним и друштвеним условима ;
- подстицање самосталности кроз непосредне истраживачке задатке ;
- развијање свести о потреби заштите животне средине и изграђивање еколошких навика ;
- упознавање природно-географских, културно-историјских знаменитости и лепоте места и околине;
- упознавање са начином живота и рада људи појединих крајева ;
- упознавање разноврсности биљног и животињског света и уочавање њихове повезаности ;
- упознавање са карактеристикама годишњих доба у природи и смењивање
- временских прилика;
- развијање способности сналажења у простору и времену;
- развијање правилних хигијенско-здравствених навика и подстицање самосталности у обављању личне хигијене и бриге о себи;
- стварање навике за неговање редовне физичке активности и за што чешћи боравак у природи ;
- формирање навика редовне и правилне исхране ;
- разумевање и уважавање различитости међу ученицима ;
- подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима кроз одговарајуће активности.

6.18. САЈТ И ЛЕТОПИС

Ова активност усмерена је на дигиталну презентацију школе и трајно архивирање њених постигнућа.

Циљеви и задаци:

- **Благовремено информисање:** Дигитално објављивање свих важних података и обавештења за ученике и родитеље путем званичне интернет странице.

- **Промоција установе:** Представљање примера добре праксе, ваннаставних активности и резултата са такмичења широј заједници.

- **Чување традиције:** Израда Школског летописа као писаног сведочанства о развоју, успесима и животу школе током текуће школске године.

Летопис и сајт уређују у складу са Законом и расподелом задужења, Драгана Кресовић – наставник српског језика и књижевности и библиотекар школе и Никола Спиридоновић- наставник технике и технологије и информатике и рачунарства.

6.19.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је место библиотечко-информационе, васпитно-образовне и културне активности школе. У школској библиотеци
прикупља се, обрађује и ученицима, наставницима и стручним сарадницима даје на коришћење библиотечко-информациона грађа (књиге,
лексикони, енциклопедије, речници, серијске публикације и др.) и извори. Библиотека у свом фонду прикупља уџбенике и друга наставна средства
намењена ученицима са сметњама у развој, као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике. Задатак школске
библиотеке је да код ученика развија навике читања и коришћења библиотечких услуга, као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама
потребним за учење у току целог живота.

Активности	**Начин реализације**	**Време реализације**
Систематизација фонда: Инвентарисање и каталогизација нових књига	- евиденирање и ажурирање	Током целе гоцине
Набавка библиотечке грађе, њено инвентарисање и каталогизација	- отварање картица за нову грађу одмах по њеном набављању	Током целе године
Издавање библиотечке Грађе ученицима и наставницима	- уредно вођена евиденција	Током целе године
Упознавање ученика првог разреда са библиотеком и начином њеног рада	- посета ученика првог разреда школској библиотеци	Септембар

Сарадња са Библиотеком града Београда	- бесплатна чланарина за ученике првог разреда	Током целе године
Обучавање ученика у коришћењу стручног фонда школске библиотеке	- увек када ученици први пут користе ову грађу	Током целе године
Израда Годишњег плана	- урађени планови	Септембар
Посета Сајму књига	- одлазак на Сајам књига са ученицима	Октобар
Помоћ у организацији и реализацији часа српског језика и књижевности	- сарадања са предметним наставницима и припрема додатне наставне грађе	Новембар
Пружање помоћи ученицима при избору литературе	-упућивање на одговарајућу литературе за израду презентације, реферата	Током целе године
Обележавање Националног дана књиге	-организовање акције ,,Читајмо гласно”	Фебруар
Вођење школског летописа	-летопис у електронском и штампаном издању	Током целе године
Сарадња са учитељима и наставницима српског језика у реализацији школског такмичења рецитатора	- реализација такмичења	Март
Обележавање ,,Доситејевих дана” и Светског дана књиге	-израда паноа, презентација, одлазак у Музеј Вука и Доситеја	Април
Школски такмичење „Песнички сусрети“	- организација такмичења	Мај

Куповина књига за ученике који су носиоци Вукове дипломе	- куповина књига електронским путем	Јун

6.20. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ЗАПОСЛЕНИХ

Циљ: Унапређивање компетенција наставника, стручних сарадника и директора кроз континуирано стручно усавршавање, размену искустава и праћење савремених образовно-васпитних токова, ради подизања квалитета наставе и учења.

Задаци: израда годишњег плана професионалног развоја запослених; праћење потреба наставника за стручним усавршавањем; предлагање приоритета стручног усавршавања у складу са развојним планом школе; информисање запослених о програмима обука и стручним скуповима; организовање угледних и огледних часова, радионица и интерних обука; подстицање хоризонталног учења и размене примера добре праксе; вођење евиденције о стручном усавршавању запослених; праћење примене стечених знања и вештина у наставној пракси; сарадња са стручним већима, педагогом, психологом и директором школе;
израда извештаја о раду Тима и предлога мера за унапређивање професионалног развоја.

Годишњи фонд : 4 х годишње

Теме /садржаји	Активности	Исходи	Време реализације	Носиоци	Начин праћења остварености програма
Планирање професионалног развоја	Анализа потреба запослених; израда годишњег плана рада Тима	Запослени препознају сопствене потребе за стручним усавршавањем и планирају професионални развој	Септембар	Тим, директор	Записници, годишњи план рада
Информисање о стручном усавршавању	Упознавање запослених са акредитованим програмима, конкурсима и стручним скуповима	Запослени су информисани о могућностима стручног усавршавања	Током године	Тим	Евиденција обавештења записници

Учешће у програмима стручног усавршавања	Праћење похађања семинара, вебинара, конференција и других облика усавршавања	Запослени унапређују професионалне компетенције	Током године	Запослени, Тим	Потврде о учешћу, портфолио
Хоризонтално учење	Организовање угледних и огледних часова, интерних обука и радионица	Запослени размењују искуства и примере добре праксе	Током године	Наставници, стручна већа, Тим	Извештаји, записници, припреме
Примена стечених знања	Представљање примера добре праксе и примена нових метода у настави	Запослени примењују стечена знања у непосредном раду	Током године	Запослени	Увид у припреме, посете часовима
Праћење ефеката стручног усавршавања	Анализа утицаја усавршавања на квалитет наставе и рада школе	Вреднују се ефекти професионалног развоја и предлажу мере унапређивања	Полугодишње	Тим	Анализе, извештаји
Извештавање и планирање	Израда годишњег извештаја и предлагање активности за наредну школску годину	Тим сагледава реализоване активности и планира даљи развој	Јун	Тим	Годишњи извештај о раду

6.21. ПРОГРАМ РАДА НАСТАВНИКА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ

Циљеви програма рада и организације слободног времена у продуженом боравку:

- омогућити детету боравак испуњен различитим садржајима које ће повољно утицати на развој целокупне личности,индивидуалних и јединствених потенцијала,
- омогућити развој детета као социјалног бића,
- припремити дете за даље образовање и перманентно учење.

Специфични циљеви:

- потпун и хармоничан развој детета,
- важност истицања индивидуалних различитости, корелација учења и слободног времена, иновативнији и флексибилнији приступ учењу,
- оспособљавање ученика за самостално учење, подстицање мотивације за учењем,
- партнерство у образовању, улога технологија у образовању,
- брига о деци са посебним потребама,
- темељна улога образовања у раном детињству,
- олакшавање преласка из млађих у старије разреде основног образовања, перманентно образовање.

Кључна подручја развоја:

- складан емотиван, когнитиван, социјалан и психолошки развој, лакоћа процеса социјализације и комуникације,
- развој комуникацијских компетенција,
- утемељење математичко-логичке и информационо-комуникационе писмености, културно-уметничко подручје развоја,
- игра,спорт и рекреација,
- активности према одабиру школе.

У оквиру продуженог боравка планира се реализовање следећих активности:

Самосталан рад ученика који подразумева:
-Објашњавање, упућивање, саветовање, пружање помоћи ученицима у савладавању наставних садржаја;
-Праћење израде домаћих задатака;
-Рад на продубљивању и систематизовању наставних садржаја

Планирање и реализовање што разноврснијих садржаја и облика слободних активности неопходних за развој свих компоненти личности ученика (интелектуалне, моралне, физичке, радно-техничке, естетске...)

Слободне активности подразумевају:
креативне радионице, психолошке радионице, спортско-рекреативне активности, културно-уметничке активности, музичке, ликовне, драмско-рецитаторске, едукативне игре и друго.

Организовање слободног времена ученика који подразумева слушање музике, гледање дечјих филмова, дружење и игру, игре које подстичу упознавање кроз уважавање, игре за развој концентрације, игре које подстичу сарадњу, игре за размрдавање тела и духа, друштвене игре, спортске игре, језичке игре, игре по слободном избору ученика.

Дневни распоред активности:

После подне	Активности
11:40-11:50	Пријем ученика
11:50-12:30	Организовање слободног времена

12:30-12:35	Припрема ученика за ручак
12:35- 13:30	Ручак
13:30-15:00	Самостални рад ученика и израда домаћих задатака
15:00-17:00	Организовање слободног времена и слободних активности

МЕСЕЦ	**САДРЖАЈИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ И СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА (I разред)**
IX	Пријем првака у продужени боравак; Упознавање ученика са колективом и простором; Правилно и неправилно понашање ученика у школи; Прва слова и бројеви; Понашање у саобраћају; Игре које подстичу упознавање и сарадњу; Развијање фине моторике;
X	Пријем првака у Дечији савез; Развијање правилних другарских односа; Бонтон; Дан сениора; Здрав живот; Колективне игре у школском дворишту;
XI	Са децом око света; У свету слова и бројева; Маштамо и стварамо; Штафетне игре и полигони; Игре за развој концентрације и пажње; Фестивал науке; Посета музејима;
XII	Предмети од различитих материјала; У сусрет зими; На прагу Нове године; Новогодишњи базар; Музичке игре;
I	Време празника; Љубав; Школска слава Свети Сава; Игре асоцијација и меморије;
II	На распусту; Биљни и животињски свет; Друштвене игре; Посета фабрикама (“Соко штарк”);
III	У сусрет 8. марту; Дан жена; Еколошка недеља; Стиже нам пролеће; Игре на отвореном простору; Одлазак у Ботаничку башту;
IV	Смеха деци; Април у Београду; Ускршње чаролије; Свет око мене; Игре са реквизитима; Дан у природи (Шумице, Ада...);
V	Недеља сећања; У сусрет празницима; Мај у мом крају; Игре некад и сад; Недеља талената, Дан школе;
VI	Споменар нашег дружења; У сусрет летњем распусту; Игре лоптом.

МЕСЕЦ	САДРЖАЈИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ И СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА (II разред)
IX	Други и ја; Шта то мојој души годи; Правилно и неправилно понашање ученика у школи; Покажи шта знаш; Понашање у саобраћају; Игре које подстичу сарадњу; Игре без граница;
X	Права и одговорности; Развијање правилних другарских односа; Бонтон; Здрав живот; Колективне игре у школском дворишту;
XI	Са децом око света; У свету слова и бројева; Маштамо и стварамо; Штафетне игре и полигони; Игре за развој памћења; Фестивал науке; Посета музејима;
XII	Предмети од различитих материјала; У сусрет зими; На прагу Нове године; Новогодишњи базар; Музичке игре;
I	Време празника; Љубав; Школска слава Свети Сава; Игре асоцијација и меморије;
II	Са зимског распуста; Биљни и животињски свет; Друштвене игре; Посета фабрикама (“Соко Штарк”);
III	У сусрет 8. марту; Дан жена; Рециклажа; Стиже нам пролеће; Спортске игре; Одлазак у Ботаничку башту;
IV	Ускршње чаролије; Осмех на дар; Београд-мој град; Биљни и животињски свет; Шта ја могу да учиним да моја школа буде лепша; Пролећни карневал; Игре са реквизитима;
V	Недеља сећања; Мајске боје; Игре некад и сад; Шта могу и шта умем; Елементарне игре и полигони; Међуодељењска такмичења; Дан школе; Дан у природи (Шумице, Ада...);
VI	Шта сам научио у другом разреду; У сусрет летњем распусту; Играмо се и дружимо.

МЕСЕЦ	САДРЖАЈИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ И СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА (III разред)
IX	Повратак у школу; Присећамо се правила понашања у продуженом боравку; Покажи шта знаш; Игре које подстичу сарадњу, разумевање и толеранцију; Интерактивне радионице на тему равноправности, дружења и међусобног уважавања
X	Спремамо се за Дечију недељу; Подсетимо се наших права и обавеза у школи; Шта то беше бонтон? ; У здравом телу здрав дух; Колективне игре у школском дворишту;

XI	Маштамо и стварамо; Игре за развој концентрције и меморије; Штафетне игре и полигони; Квизови знања и друштвене игре; Посета музејима;
XII	У сусрет зими; Игре на снегу; Правимо предмете од различитих материјала; Новогодишњи базар;
I	У сусрет празницима; Игре асоцијације и меморије; Уређујемо школски простор поводом светосавског празника;
II	После распуста...; Негујмо и чувајмо природу; Кроз српску историју; Посета фанрикама (“Соко Штарк”);
III	У сусрет пролећу; Уређујемо школске паное поводом Дана жена; Чистоћа је пола здравља; Спортске и штафетне игре; Одлазак у Ботаничку башту;
IV	Ускршње чаролије; Дајмо више смеха деци; Београд - наш најлепши град; Кад се многе руке сложе и умноже; Музичке радионице; Дан у природи (Шумице, Ада...);
V	Недеља сећања; Међуодељенско такмичење у фарбању јаја; Учествујемо у прослави Дана школе; Врлине и вредности ко животни компас;
VI	Шта смо научили у трећем разреду? ; Играмо се и дружимо кроз различите друштвене игре; Стиже нам распуст;

Наведени распоред активности у продуженом боравку, током дана подложан је променама, зависно од плана и програма учитеља који за тај дан треба остварити, временским условима и активностима у школи. Распоред активности није сталан и треба га прихватити оквирно и у складу са специфичностима рада у продуженом боравку које захтевају флексибилност и прилагођавање.

6.22.ПРОГРАМ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ

ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „Доситеј Обрадовић“ у Београду - Вождовац

I УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Програм родне равноправности за запослене у Основној школи „Доситеј Обрадовић“, Београ - Вождовац (у даљем тексту: Програм) доноси се у циљу остваривања принципа једнаких могућности, спречавања дискриминације и унапређивања положаја свих запослених без обзира на пол и род.

Програм је израђен у складу са начелима Закона о родној равноправности, прописима којима се уређује област рада и запошљавања, забране дискриминације и заштите права запослених, као и општим актима школе.

Школа препознаје значај родне равноправности као једног од основних принципа професионалног, безбедног и подстицајног радног окружења.

II ЦИЉ ПРОГРАМА

Општи циљ Програма је стварање услова за равноправно учешће и једнак третман свих запослених у свим областима рада школе.

Посебни циљеви су:

- обезбеђивање једнаких могућности за професионални развој;
- спречавање свих облика непосредне и посредне дискриминације;
- развијање свести запослених о значају родне равноправности;
- унапређивање радне атмосфере засноване на поштовању и сарадњи;
- примена принципа равноправности у управљању и доношењу одлука.

III АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Школа ће пратити и анализирати:

- број и структуру запослених према полу;
- учешће запослених у органима школе, тимовима и стручним активима;
- учешће у стручном усавршавању;
- могућности за напредовање и професионални развој;
- услове рада и расподелу радних задатака.

На основу анализе утврђују се мере за унапређивање родне равноправности.

IV МЕРЕ И АКТИВНОСТИ

Редни број	Мера/активност	Индикатор остварености	Одговорно лице	Рок
1.	Упознавање запослених са принципима родне равноправности и обавезама школе	Запослени информисани о Програму	Директор школе	Почетак школске године
2.	Праћење родне структуре запослених	Израђена анализа података	Директор/стручна служба	Једном годишње
3.	Обезбеђивање једнаких могућности за стручно усавршавање	Евиденција учешћа запослених у обукама	Директор, стручна служба	Континуирано
4.	Подстицање равноправног учешћа запослених у тимовима и активима школе	Састав тимова без дискриминаторних критеријума	Директор школе	Приликом формирања тимова
5.	Промовисање родно осетљиве комуникације	Примена принципа равноправне комуникације	Сви запослени	Континуирано
6.	Превенција и реаговање на дискриминацију, узнемиравање и	Евидентирани поступци и предузете мере у случају потребе	Директор, Тим за заштиту	По потреби

	неравноправно поступање			
7.	Укључивање тема родне равноправности у активности школе	Реализоване активности/обуке	Стручни органи школе	Током године

V МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА

Праћење реализације Програма вршиће се кроз:
- анализу спроведених активности;
- увид у евиденције стручног усавршавања;
- праћење учешћа запослених у раду школских органа и тимова;
- разматрање евентуалних примедби и предлога запослених.

О реализацији Програма сачињава се извештај по потреби, а најмање једном годишње.

VI ОДГОВОРНОСТ ЗАПОСЛЕНИХ

Сви запослени у школи обавезни су да:
- поштују принципе једнакости и недискриминације;
- уважавају достојанство и права колега;
- доприносе стварању професионалне и безбедне радне средине;
- пријаве уочене облике дискриминације или неравноправног поступања.

6.23.ПРОГРАМ ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Кризни догађаји у већини случајева представљају непредвидива дешавања која могу да проузрокују негативне последице по особе које су на директан или индиректан начин биле њима изложене.

Кризни догађај карактеришу психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, као и солидарност у сврху отклањања и ублажавања последица.

Криза је привремено стање немира односно психичке пометње коју карактерише неспособност особе да превлада неку ситуацију доживљену као претњу, коришћењем до тада уобичајених начина решавања проблема. Да ли ће нешто од стране појединца бити доживљено као криза, зависи од интензитета догађаја, броја погођених особа, размера уништења и сл.

Кризни догађаји су:

– Природна смрт детета/ученика;
– Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
– Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
– Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;

– Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете/ученик и/или запослени у установи;
– Нестанак детета/ученика;
– Масовно тровање у простору установе;
– Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу;
– Талачка криза;
– Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
– Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
– Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
– Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
– Други кризни догађаји.

У случају кризног догађаја реагује Тим за кризне догађаје (у даљем тексту: Тим) којим руководи директор школе.

Тим чине директор, координатор и чланови Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације, који чине одређени наставници, стручни сарадници и представник Савета родитеља.

Тим се активира када школа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата.

ПЛАН АКТИВНОСТИ
ПРОГРАМА РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

ПРЕВЕНТИВНЕ И ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ			
САДРЖАЈ РАДА	**НАЧИН РАДА**	**РЕАЛИЗАТОРИ активности**	**ВРЕМЕ реализације**
Формирање Тима и израда Програма и Плана рада Тима за кризне ситуације и начин поступања установе у кризним догађајима	Израда Анекса Програму заштите ученика од насиља	Чланови Тима за заштиту ученика од насиља /кризне догађаје	Август
Упознавање свих запослених са Програмом и Планом рада Тима за кризне догађаје и начинима поступања у кризним догађајима	Упознавање на Наставничком већу	Директор, педагог и психолог, чланови Тима	Август/септембар
Стручно усавршавање чланова Тима за кризне догађаје (свих запослених ради	Обуке, семинари, предавања	Чланови Тима за кризне догађаје, Тим за професионални	Током школске године

ефикасног деловања у различитим кризним догађајима)		развој наставника	
Упознавање родитеља са програмом и планом поступања школе у кризним ситуацијама на почетку сваке школске године и планирање начина укључивања родитеља ради заједничког деловања	На Савету родитеља/ на родитељским састанцима	Директор, одељењске старешине, Тим за кризне догађаје	На почетку школске године
Израда Плана информисања (ученика, запослених, родитеља)- начин упозерења на опасност	Јасно дефинисати ко кога информише и на који начин (аларм, специфично звоно, преко разгласа, СМС-а...)	Чланови Тима	Септембар/ октобар
Организација и реализација вежби евакуације из установе или закључавања просторија	Вежбе евакуације, планирање и спровођење вежби (најмање једном годишње, а по потреби и чешће)	Сектор за заштиту од пожара; Чланови Тима; Предметни наставници и остали запослени у школи; Ученици	Током школске године
Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Према процени школе, - прикупљање информација о догађају, обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе и сл., обавештавање ШУ и МП	Чланови Тима	По потреби
Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите	Према процени школе, обавештавање установа социјалне и здравствене заштите, полиције, јавног тужилаштва, јединице локалне самоуправе и сл., планирање заједничког деловања	Чланови Тима Спољашња мрежа заштите	По потреби

Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције	Планирање, обавештавање, организација и реализација психосоцијалне подршке (ако кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица)	Чланови Тима Директор школе Интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације	По потреби
Сарадња са родитељима деце са хроничним болестима, сметњама у развоју и инвалидитетом	Идентификација и процена потреба, израда индивидуализованих планова	Чланови Тима Родитељи Спољашња мрежа заштите	По потреби
Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају	Прикупљање, проверавање, селекција и дистрибуција информација, припрема саопштења и обавештења за ученике, родитеље и медије	Чланови Тима Директор школе	По потреби
Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима	Праћење реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком и пружање индивидуалне и групне подршке	Чланови Тима Стручне службе Интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације	По потреби
Израда и реализација плана рада школе у измењеним условима и стабилизација рада у школи	Планирање и спровођење мера	Чланови Тима Педагошки колегијум Тим за инклузију	По потреби
Организација евентуалних комеморативних активности	Планирање и спровођење активности	Чланови Тима Наставничко веће Савет родитеља	По потреби
Праћење реализације планова и евалуација	Прикупљање и анализа података, процена ефикасности мера и могућности побољшања, давање препорука за будућа поступања	Чланови Тима Координатор Тима	Два пута годишње

Вођење документације и извештавање	Израда документације и извештаја, подношење извештаја ШУ	Чланови Тима Координатор Тима Записничар Тима	Континуирано и два пута годишње (извештавање)

Координатор Тима: Маргарета Бијелић

6.24. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине (Еколошки програм) у основној школи уређује активности на развијању еколошке свести, очувању природе и унапређењу школске средине. Овај програм је интегрални део Школског програма и реализује се кроз наставне и ваннаставне активности.

Циљеви програма

- Развијање свести: Формирање одговорног понашања ученика према природном окружењу.
- Еколошко образовање: Стицање знања о еколошким проблемима, рециклажи и одрживом развоју.
- Уређење средине: Естетско и еколошко уређење учионица, школске зграде и дворишта.
- Штедња ресурса: Развијање навика рационалне потрошње воде, струје и папира.

Области и облици реализације

- Еколошки садржаји кроз редовну наставу
- Интеграција еколошких тема у обавезне и изборне предмете.
- Млађи разреди (1–4): Кроз предмете *Свет око нас* и *Природа и друштво, Грађанско васпитање* (теме: очување вода, заштита шума, лична хигијена и околина).
- Старији разреди (5–8): Кроз *Биологију*, *Географију* и *Хемију* (теме: загађење ваздуха, ефекат стаклене баште, биодиверзитет, обновљиви извори енергије).

Ваннаставне активности и Еколошка секција

- Еколошка секција: Рад са ученицима који имају посебно интересовање за заштиту природе (израда паноа, обележавање важних датума).
- Радионице: Израда употребних предмета од рециклираног материјала.

Акције очувања средине и прикупљања отпада

- Рециклажа: Организовано прикупљање старог папира, пластичних чепова (акција "Чепом до хендикепа") и ПЕТ амбалаже.
- Уређење дворишта
- Обележавање значајних датума (Еколошки календар) **22. април: Дан планете Земље** (централна школска манифестација, изложбе, квизови знања) и др.

6.25.ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПАРЛАМЕНТА

Демократизација: Укључивање ученика у доношење важних одлука.
Активизам: Развијање вршњачке солидарности и хуманости.
Права: Заштита и промоција дечјих и ученичких права.
Сарадња: Повезивање са управом, наставницима и заједницом.

МЕСЕЧНИ ПЛАН АКТИВНОСТИ

Септембар: Конституисање и организација
Одржавање конститутивне седнице Парламента.
Избор председника, заменика и записничара.
Усвајање Извештаја о раду директора школе
Именовање представника за Школски одбор.
Именовање представника за Тим за заштиту

Октобар: Дечја недеља и промоција права
Обележавање Дечје недеље у школи.
Радионице на тему „Права и обавезе“
Израда паноа са школским правилима

Новембар: Хуманитарне акције и екологија
Покретање јесење акције прикупљања помоћи
Обележавање Међународног дана толеранције (16. новембар)
Акција уређења школског дворишта и учионица

Децембар: Празнични дух и култура
Организација новогодишњег хуманитарног базара
Реализација акције „Скривени Деда Мраз“
Припрема новогодишње декорације у школи
Анализа успеха и владања на полугодишту.

Јануар: Вредновање и планирање
Анализа рада Парламента у полугодишту.
Учешће у организацији прославе Светог Саве.
Планирање активности за друго полугодиште.

Фебруар: Дан заљубљених и Дан розе мајица
Организација „Љубавне поште“ за Дан заљубљених
Обележавање Дана розе мајица
Вршњачка едукација о ненасилној комуникацији

Март: Ментално здравље и равноправност
Обележавање Међународног дана жена (8. март)
Трибина о менталном здрављу младих

Април: Професионална оријентација и Дан планете
Обележавање Дана планете Земље
Предавања бивших ученика о избору школа/факултета.
Организација спортског дана или турнира.

Мај: Културне манифестације и испраћај матураната
Организација школског фестивала креативности и талената.
Припреме за свечани испраћај завршних разреда.
Разматрање предлога за ђака генерације.
Јун: Евалуација рада
Анализа успеха ученика на крају године.
Израда Годишњег извештаја о раду Парламента.
Самоевалуација и предлози за наредну годину.

3. НАЧИН ПРАЋЕЊА И ЕВАЛУАЦИЈЕ
Записници: Вођење евиденције са сваког састанка.
Извештаји: Полугодишњи и годишњи извештај

6.26.ПЛАН РАДА ПЕДАГОГА ШКОЛЕ

Циљ рада

Применом теоријских, практичних и истраживачких сазнања педагошке науке, педагог доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у установи, у складу са циљевима и принципима образовања и васпитања дефинисаних Законом о основама система образовања и васпитања.

Задаци
- Учешће у стварању оптималних услова за развој деце и ученика и остваривање образовно-васпитног рада;
- Праћење и подстицање целовитог развоја детета и ученика;
- Пружање подршке наставнику на унапређивању и осавремењавању образовно-васпитног рада;
- Пружање подршке родитељима, односно старатељима на јачању њихових васпитних компетенција и развијању сарадње породице и установе по питањима значајним за васпитање и образовање деце и ученика;
- Учествовање у праћењу и вредновању образовно-васпитног рада;
- Сарадња са институцијама, локалном самоуправом, стручним и струковним организацијама од значај
а за успешан рад установе;
- Самовредновање, стално стручно усавршавање и праћење развоја педагошке науке и праксе
- Остваривање сарадње са родитељима, предшколским установама, средњим школама, факултетима, институтима, здравственим, социјалним и културним институцијама, стручним службама Министарства просвете и другим институцијама од значаја за основно образовање и васпитање.

1.ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

- учешће у изради плана организације образовно-васпитног рада у школи;
-учешће у изради концепције Годишњег плана рада школе;
-учеће у изради Извештаја о раду школе;
-ангажовање у изради школских програма и глобалних и оперативних планова;
-сачињавање планова рада педагога;
-сарадња са наставницима у изради планова рада редовне, додатне, допунске наставе, одељењских заједница, секција , екскурзија;
-учешће у изради планова и програма рада стручних органа и тимова школе;
-учеће раду Школске уписне комисије;
-учешће у изради ИОП-а
-примењивање педагошких принципа у изради распореда часова, смена, подели одељењских старешинстава, ваннаставног рада;
-предлагање нових организационих решења образовно-васпитног рада;
-планирање заједничких активности са директором и наставницима;
-учешће у подели одељењских старешинстава;
-формирање одељења, распоређивање новопридошлих ученика и ученика који понављају разред.

1. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА

- праћење и вредновање образовно-васпитног рада, односно наставног процеса развоја и напредовања деце, односно ученика,
- праћење ефеката иновативних активности и пројеката, као и ефикасности нових организационих облика рада,
- рад на развијању и примени инструмената за вредновање и самовредновање различитих области и активности рада установе,
- праћење и вредновање примене мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана, учествовање у раду комисије за проверу савладаности програма увођења у посао наставника, стручног сарадника,
- иницирање и учествовање у истраживањима која се реализују у установи, научно-истраживачка институција или стручно друштво у циљу унапређивања образовно-васпитног рада,
- учешће у изради годишњег извештаја о раду школе у остваривању свих програма образовно- васпитног рада
- учествовање у праћењу реализације остварености општих и посебних стандарда, исхода, постигнућа ученика,
- праћење анализе успеха и дисциплине ученика на класификационим периодима, као и предлагање мера за њихово побољшање,
- праћење успеха ученика у ваннаставним активностима, такмичењима, завршним и пријемним испитима за упис у средње школе,
- учествовање у усклађивању програмских захтева са индивидуалним карактеристикама ученика,
- праћење узрока школског неуспеха ученика и предлагање решења за побољшање школског успеха,
- праћење поступака и ефеката оцењивања ученика
анализа постигнућа ученика на пробном завршном и завршном испиту.

2. РАД И САРАДЊА СА НАСТАВНИЦИМА

- пружање помоћи наставницима на конкретизовању и операционализовању циљева, задатака и исхода образовно-васпитног рада,
- сарадња са новопридошлим наставницима, подршка наставницима на замени
- пружање помоћи у усклађивању програмских захтева са специфичностима контекста (индивидуалним карактеристикама деце, породичног окружења, установе и шире средине),
- пружање стручне помоћи наставницима на унапређивању квалитета образовно-васпитног рада, односно наставе увођењем иновација и иницирањем коришћења савремених метода и облика рада (уз проучавање програма и праћење стручне литературе),
- укључивање у рад на естетском и педагошком обликовању простора школе, а посебно простора у којима бораве деца,
- сарадња са наставницима за израду дидактичког материјала, прикупљању и коришћењу материјала,
- пружање помоћи наставницима у проналажењу начина за имплементацију општих и посебних стандарда,
- рад на процесу подизања квалитета нивоа ученичких знања и умења,
- мотивисање наставника на континуирано стручно усавршавањесарадња са наставницима и помоћ у организацији такмичења која се реализују у школи (Мислиша, општинско такмичење „Књижевна олимпијада" и других;
- праћење начина вођења педагошке документације ;
- иницирање и пружање стручне помоћи наставницима у коришћењу различитих метода, техника и инструмената оцењивања ученика,
- пружање помоћи наставницима у осмишљавању рада са ученицима којима је потребна додатна подршка (даровитим ученицима, односно деци односно ученицима са тешкоћама у развоју),
- оснаживање наставника за рад са ученицима из осетљивих друштвених група кроз развијање флексибилног става према културним разликама и развијање интеркултуралне осетљивости и предлагање поступака који доприносе њиховом развоју,
- оснаживање наставника за тимски рад кроз њихово подстицање на реализацију заједничких задатака, кроз координацију активности стручних већа, тимова и комисија,
- пружање помоћи наставницима у остваривању задатака професионалне оријентације и каријерног вођења и унапређивање тога рада,
- пружање помоћи наставницима у реализацији огледних и угледних активности, односно часова и примера добре праксе, излагања на састанцима већа, актива, радних група, стручним скуповима и родитељским састанцима,
- пружање помоћи наставницима у изради планова допунског, додатног рада, плана рада одељењског старешине и секција,
- упознавање и одељењских старешина и одељењских већа са релевантним карактеристикама нових ученика,
- пружање помоћи одељењским старешинама у реализацији појединих садржаја часа одељењске заједнице,
- пружање помоћи наставницима у остваривању свих форми сарадње са породицом,
- пружање помоћи приправницима у процесу увођења у посао, као и у припреми полагања испита за лиценцу

4.РАД И САРАДЊА СА УЧЕНИЦИМА

-испитивање спремности деце за полазак у школу;
-саветодавни рад са новим ученицима и ученицима који су поновили разред;
-праћење адаптације ученика 5.разреда на предметну наставу
-праћење адаптације ученика 1.разреда
-праћње адаптације нодосељених ученика
-идентификација и рад на отклањању педагошких узрока проблема у учењу и понашању;
- индивидуални и групни рад са ученицима који имају проблема у понашању и учењу;
- пружање помоћи и подршке ученицима у раду Ученичког парламента;
-рад на професионалној орјентацији (сарадња са одељењ.старешинама 7. и 8. разреда у реализацији радионица ПО)
-учешће у изради педагошког профила ученика којима је потребан ИОП;
-учешће у појачаном васпитном раду са ученицима који врше повреду правила понашања у школи;
-мотивисање ученика разредне наставе у области читања;
-промовисање, предлагање мера и учешће у активностима у циљу смањивања насиља, а повећања толеранције– популарисање здравих стилова живота;
-активности на промовисању успеха ученика.

5.РАД СА РОДИТЕЉИМА / СТАРАТЕЉИМА УЧЕНИКА

- учествовање на општим и групним родитељским састанцима у вези са организацијом и остваривањем образовно-васпитног рада (који се организују зависно од епидемиолошке ситуације)
- припрема и реализација родитељских састанака, трибина, радионица са стручним темама
- пружање подршке родитељима, старатељима у раду са ученицима са тешкоћама у учењу, проблемима у понашању, проблемима у развоју, професионалној оријентацији,
- упознавање родитеља, старатеља са важећим законима, конвенцијама, протоколима о заштити деце, односно ученика од занемаривања и злостављања и другим документима од значаја за правилан развој деце, односно ученика у циљу представљања корака и начина поступања установе,
- пружање подршке и помоћи родитељима у осмишљавању слободног времена деце, односно ученика,
- рад са родитељима, односно старатељима у циљу прикупљања података о деци, сарадња са Саветом родитеља, по потреби, информисањем родитеља и давање предлога по питањима која се разматрају на Савету
- сарадња са родитељима ученика којима је потребна додатна подршка
- сарадња са родитељима ученика 8.разреда, упис у средње школе и сл.

6. РАД СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА, ПЕДАГОШКИМ АСИСТЕНТОМ И ПРАТИОЦЕМ ДЕТЕТА, ОДНОСНО УЧЕНИКА

- сарадња са директором и психологом школе на истраживању постојеће образовно-васпитне праксе и специфичних проблема и потреба школе и предлагање мера за унапређење,
- сарадња са директором и психологом школе у оквиру рада стручних тимова и комисија и редовна размена информација,

- сарадња са директором и стручним сарадницима на заједничком планирању активности, изради стратешких докумената установе, анализа и извештаја о раду школе,
- сарадња са психологом школе, директором и дефектологом на формирању одељења и расподели одељењских старешинстава,
- тимски рад на проналажењу најефикаснијих начина унапређивања вођења педагошке документације у установи,
- сарадња са психологом, директором и наставницима на планирању активности у циљу јачања наставничких и личних компетенција,
- сарадња са педагошким асистентима и пратиоцима детета, односно ученика на координацији активности у пружању подршке ученицима за које се доноси индивидуални образовни план,
- сарадња са директором и психологом школе по питању приговора и жалби ученика и његових родитеља, односно старатеља на оцену из предмета и владања.

7. РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА ШКОЛЕ

- учествовање у раду Наставничког већа, Педагошког колегијума (давањем саопштења, информисањем о резултатима обављених анализа, прегледа, истраживања и других активности од значаја за образовно-васпитни рад и јачање наставничких компетенција),
- учешће у раду Тима самовредновање рада школе, Тима за инклузивно образовање, Тима за обезбеђивање квалитета и развој установе, Тима професионални развој, Тима за професионалну оријентацију, Тима за заштиту од дискриминације, насиља, занемаривања и злостављања,
- учешће у раду Стручног актива за развој школског програма, Стручног актива за развојно планирање,
- учешће у раду Савета родитеља
- учешће у раду комисија на нивоу установе који се образују ради остваривања одређеног задатка, програма или пројекта
- предлагање мера за унапређивање рада стручних органа установе.

8. САРАДЊА СА СТРУЧНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА, ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

- сарадња са образовним, здравственим и социјалним институцијама и другим установама које доприносе остваривању циљева и задатака васпитно- образовног рада (Центар за социјални рад, здравствене установе, општина Вождовац, Интерресорна комисија, Градски секретаријат за образовање и дечију заштиту и друге)
- сарадња са основим и средњим школама (праћење остварености уписа у жељене школе, као и успеха ученика у средњим школама)
- сарадња са Домом за децу и омладину "Моша Пијаде"
- сарадња са министарством просвете приликом реализације уписа ученика у средње школе, афирмативне мере, уписа ученика са сметњама у развоју;
- предлагање набавке стручне литературе
- праћење иновација и актуелности у оквиру стручних друштава - Педагошко друшто Србије, секције и активи стручних сарадника
- рад на сопственом стручном усавршавању.

9. ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, ПРИПРЕМА ЗА РАД И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ
- рад на порталу еУправа у време уписа деце у први разред и у току школске године

- рад на порталу ЛИСП у току школске године у складу са задужењима и ажурирање података на истом
- вођење документације о свом раду, годишњи програм рада, дневник рада, досијеи о раду са ученицима који захтевају посебан рад;
- вођење документације о извршеним истраживањима, обављеним прегледима, извештајима;
- прикупљање података о деци, односно ученицима и чување материјала који садржи личне податке о деци односно ученицима у складу са етичким кодексом педагога,
- праћење и рад на унапређењу школске педагошке документације;
- ажурирање и вођење документације која се користи у процесу самовредновања рада школе
- праћење стручне литературе, информације од значаја за образовање и васпитање на интернету; учествовање у активностима струковног удружења (Педагошко друштво Србије) и на Републичкој секцији педагога Србије, похађање акредитованих семинара, конференција, трибина, похађање стручних скупова, разменом искуства и сарадњом са другим педагозима и стручним сарадницима у образовању.

Гордана Стаменковић, педагог школе

6.27.ПЛАН РАДА ПСИХОЛОГА ШКОЛЕ

ПСИХОЛОГ ШКОЛЕ- Александра Калајановић (Ана Живковић)

ЦИЉ

Психолог школе применом теоријских и практичних сазнања психологије као науке доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у установи у складу са циљевима и принципима образовања и васпитања и стандардима постигнућа ученика дефинисаних Законом о основама система образовања васпитања, као и посебним законима.

ЗАДАЦИ

- Стварање оптималних услова за развој деце и остваривање васпитно-образовног рада,
- Учествовање у праћењу и подстицању развоја детета, односно ученика,
- Подршка јачању наставничких компетенција и њиховог професионалног развоја,
- Учествовање у праћењу и вредновању образовно-васпитног рада и предлагање мера које доприносе обезбеђивању ефикасности, економичности и флексибилности рада установе,
- Учествовање у праћењу и вредновању остварености општих и посебних стандарда постигнућа ученика и предлагање мера за унапређивање,
- Подршка отворености установе према педагошким иновацијама,
- Развијање сарадње установе са породицом и подршка васпитним компетенцијама родитеља, односно старатеља,
- Сарадња са другим институцијама, локалном заједницом, стручним и струковним организацијама од значаја за установу,
- Стално стручно усавршавање и праћење развоја психолошке науке и праксе.

Садржај рада	Време (месец)	Носиоци посла поред психолога
I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
Учествовање у припреми развојног плана установе, школског програма, плана самовредновања, индивидуалног образовног плана за ученике.	током године	педагог, директор
Учествовање у припреми концепције извештаја о раду школе и годишњег плана рада установе	мај, јуни	педагог, директор
Учествовање у припреми делова годишњег плана рада школе који се односе на планове и програме: подршке ученицима (рад са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка, рад са ученицима са изузетним способностима, професионална оријентација)	мај, јуни	наставници, педагог
Учествовање у избору и планирању реализације посебних и специјализованих програма.	мај, јуни, август	педагог, наставници, директор
Припремање плана посете психолога часовима у школи	август	
Припремање плана сопственог стручног усавршавања и професионалног развоја	јуни	
Припремање годишњег програма рада и месечних планова рада психолога,	током године	
II ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНОГ- ВАСПИТНОГ РАДА		
Учествовање у праћењу и вредновању образовно-васпитног рада установе и предлагање мера за побољшање ефикасности, економичности и успешности установе у задовољавању образовних и развојних потреба ученика,	током године	педагог
Учествовање у континуираном праћењу и подстицању напредовања деце у развоју и учењу. Учествовање у континуираном праћењу и вредновању остварености општих и посебних стандарда постигнућа спровођењем квалитативних анализа постигнућа ученика, информисањем свих заинтересованих страна о резултатима анализе и припремом препорука за унапређивање постигнућа,	током године	педагог, наставници
Праћење и вредновање примене мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана за децу	током године	Тим за инклузивно образовање
Учествовање у праћењу и вредновању ефеката иновативних активности и пројеката, вредновању огледа који се спроводе у школи	током године	педагог, наставници
Израда годишњег извештаја о раду установе	јуни, август	педагог, наставници

Иницирање различитих истраживања ради унапређивања образовно-васпитног рада установе	током године	педагог
Учествовање у истраживањима која се спроводе у оквиру самовредновања рада школе	крај првог полугодишта	наставници, педагог
III РАД СА НАСТАВНИЦИМА		
Саветодавни рад усмерен ка унапређивању процеса праћења и посматрања дечјег напредовања у функцији подстицања дечјег развоја и учења. Иницирање и пружање стручне подршке наставницима у коришћењу различитих метода, техника и инструмената праћења деце		наставници, педагог
Саветодавни рад усмерен ка стварању психолошких услова за подстицање целовитог развоја деце		наставници, педагог
Пружање подршке наставницима у планирању и реализацији непосредног образовно-васпитног рада са децом, односно ученицима, а нарочито у области прилагођавања рада образовно-васпитним потребама детета		педагог
Пружање подршке јачању наставничких компетенција у областима: комуникација и сарадња, конструктивно решавање сукоба и проблема, подршка развоју личности детета, односно ученика, подучавање и учење, организација средине и дидактичког материјала		педагог
Саветовање наставника у индивидуализацији васпитно-образовног рада, односно наставе на основу уочених потреба, интересовања и способности деце, односно психолошке процене индивидуалних карактеристика ученика (способности, мотивације, особина личности) и остварености образовних постигнућа у школи		Тим за инклузивно образовање
Пружање подршке наставницима за рад са децом, односно ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. Сарадњи са наставником и родитељем, тимско израђивање педагошког профила детета, односно ученика. Учествовање у развијању индивидуалних образовних планова коришћењем резултата сопствених психолошких процена и психолошких процена добијених из других установа	током године	Тим за инклузивно образовање
Оснаживање наставника за рад са ученицима изузетних способности (талентовани и обдарени) кроз упознавање са карактеристикама тих ученика (способности, мотивација, стил учења, интересовања, вредности, особине личности) и предлагање поступака који доприносе њиховом даљем развоју	током године	Тим за инклузивно образовање, наставници
Пружање подршке наставницима у раду са ученицима код којих је утврђен психолошки узрок неуспеха у достизању захтева образовних стандарда као и појава неадаптивних облика понашања и предлагање мера за њихово превазилажење	током године	

Пружање подршке наставницима у раду са родитељима, односно старатељима		педагог, Тим за сарадњу са родитељима
Саветодавни рад са наставницима давањем повратне информације о посећеној активности, односно часу, као и предлагањем мера за унапређење праћеног сегмента васпитно- образовног, односно образовно- васпитног процеса		
Увођење иновација у васпитно – образовни рад на основу научних сазнања о психофизичком развоју деце и процесу учења, кроз инструктивни рад са наставницима		наставници, педагог
IV РАД СА УЧЕНИЦИМА		
Учешће у организацији пријема деце, праћења процеса адаптације и подршка деци у превазилажењу тешкоћа адаптације,	април, мај, прво полугодиште	директор, педагог
Учешће у праћењу дечјег напредовања у развоју и учењу,	током године	учитељи
Идетификовање деце којој је потребна подршка у процесу васпитања и образовања и осмишљавању и праћењу реализације индивидуализованог приступа у раду са децом,	током године	Тим за инклузивно образовање , одељенске старешине
Испитивање детета уписаног у основну школу проценом интелектуалног, когнитивног, емоционалног и социјалног статуса ради давања препорука за даљи рад. Провера спремности за полазак у школу детета старости од шест до шест и по година.	април, мај, јуни, август	
Структуирање одељења првог и по потреби других разреда.	јуни, август	
Испитивање општих и посебних способности, особина личности, когнитивног стила, мотивације за школско учење, професионалних опредељења, вредносних оријентација и ставова, групне динамике одељења и статуса појединца у групи, психолошких чинилаца успеха и напредовања ученика и одељења, применом стандардизованих психолошких мерних инструмента и процедура, као и других инструмената процене ради добијања релевантних података за реализацију непосредног рада са ученицима и других послова у раду са наставницима, родитељима, институцијама,	током године	педагог
Саветодавно-инструктивни рад са ученицима који имају тешкоће у учењу, развојне, емоционалне и социјалне тешкоће, проблеме прилагођавања, проблеме понашања,	током године	педагог
Пружање подршке ученицима за које се обезбеђује васпитно- образовни рад по индивидуалном образовном плану, односно који се школују по индивидуализираној настави и индивидуалном образовном плану,	током године	Тим за инклузивно образовање

Пружање подршке деци, односно ученицима из осетљивих друштвених група,	током године	Тим за инклузивно образовање Тим за мигранте
Идентификовање ученика са изузетним способностима (даровити и талентовани) и пружање подршке таквим ученицима за њихов даљи развој. Учествовање у процени могућности за убрзано школовање ученика са изузетним способностима,	током године	Тим за инклузивно образовање
Подршка развоју професионалне каријере ученика професионалним информисањем и саветовањем (на основу процењених способности, интересовања, особина личности, мотивације ученика)	Током године	педагог, Тим за професионалну оријентацију
Пружање психолошке помоћи детету, односно ученику, групи, односно одељењу у акцидентним кризама	током године	, Тим за заштиту ученика од дискримин., злостављања и насиља, директор
Учествовање у појачаном васпитном раду за ученике који врше повреду правила понашања у школи или се не придржавају одлука директора и органа школе, неоправдано изостану са наставе пет часова, односно који својим понашањем угрожавају друге у остваривању њихових права	током године	наставници, педагог, директор
Организовање и реализовање предавања, трибина и других активности за ученике из области менталног здравља, педагошке, развојне и социјалне психологије	током године	педагог Вршњачки тим
V РАД СА РОДИТЕЉИМА, ОДНОСНО СТАРАТЕЉИМА		
Прикупљање података од родитеља на упису у први разред или накнадно , односно старатеља који су од значаја за упознавање детета, односно ученика и праћење његовог развоја,	април, мај током године	одељенске старешине
Саветодавни рад са родитељима, односно старатељима деце, односно ученика који имају различите тешкоће у развоју, учењу и понашању,	током године	педагог, одељенске старешине
Подршка јачању родитељских васпитних компетенција, нарочито информисањем о психолошким карактеристикама њихове деце у оквиру индивидуалних консултација и облика групног психолошког образовања родитеља,	током године	педагог

Саветодавни рад и усмеравање родитеља, односно старатеља чија деца врше повреду правила понашања у школи и којима је одређен појачани васпитни рад,	током године	директор, одељенске старешине, педагог
- Сарадња са родитељима, односно старатељима на пружању подршке деци, односно ученицима који се школују по индивидуалном образовном плану, - Оснаживање родитеља, односно старатеља да препознају карактеристике своје деце које указују на њихове изузетне способности и сарадња на пружању подршке у проналажењу различитих могућности подстицања и усмеравања њиховог општег и професионалног развоја,	током године	Тим за инклузивно образовање Тим за инклузивно образовање
Учествовање у реализацији програма сарадње установе са родитељима, односно старатељима деце, односно ученика (општи и групни, односно одељењски родитељски састанци и друго),	током године	Тим за сарадњу са родитељима
Пружање психолошке помоћи родитељима, односно старатељима чија су деца у акцидентној кризи.	током године	директор, педагог
VI РАД СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА, ПЕДАГОШКИМ АСИСТЕНТОМ И ПРАТИОЦЕМ ДЕТЕТА, ОДНОСНО УЧЕНИКА		
Сарадња са директором и стручним сарадницима на пословима који се тичу обезбеђивања ефикасности, економичности и флексибилности образовно-васпитног рада установе, а нарочито у вези са: распоредом рада наставника по одељењима, избором наставника, односно наставника ментора, поделом одељењског старешинства и друго. Предлагање нових организационих решења образовно-васпитног рада,	август	директор, педагог
- Сарадња са директором и стручним сарадницима на припреми докумената установе, прегледа, извештаја и анализа, - Сарадња са директором и стручним сарадницима у организовању трибина, предавања, радионица за ученике, запослене, родитеље,	током године	директор, педагог, наставници, ученици
Сарадња са другим стручним сарадницима на припреми и реализацији разних облика стручног усавршавања (предавања, радионице, прикази стручних чланака и сл.) наставнике у оквиру установе,	током године	Педагог (библиотекар)
Сарадња са директором и педагогом по питању приговора и жалби ученика и његових родитеља, односно старатеља на оцену из предмета и владања,	током године	педагог, директор
Учествовање у раду комисије за проверу савладаности програма за увођење у посао наставника, стручног сарадника,	током године	педагог, директор

Редовна размена, планирање и усаглашавање заједничких послова са другим стручним сарадницима у установи,	током године	педагог
VII РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА		
- Учествовање у раду Наставничког већа - Руковођење Тимом за инклузивно образовање - Руковођење Вршњачким тимом - Учествовање у раду тимова установе који се образују ради остваривања одређеног задатка, програма или пројекта - Учествовање у раду Стручног актива за развојно планирање и Педагошког колегијума	током године	директор педагог
VIII САРАДЊА СА НАДЛЕЖНИМ УСТАНОВАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА, УДРУЖЕЊИМА И ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ		
Сарадња са образовним, здравственим, социјалним и другим институцијама значајним за остваривање циљева образовно-васпитног рада и добробити деце, односно ученика	током године	Тим за сарадњу са здравственим институцијама, МУП ом и локалном заједницом
Сарадња са локалном заједницом и широм друштвеном средином за остваривање циљева образовно-васпитног рада и добробити деце, односно ученика	током године	Тим за сарадњу са здравственим институцијама, МУП ом и локалном заједницом
Учествовање у раду стручних удружења, њихових органа, комисија, одбора	током године	
Сарадња са психолозима који раде у другим установама, институцијама, организацијама, удружењима од значаја за остваривање образовно-васпитног рада и добробити деце, односно ученика: национална служба за запошљавање, центар за социјални рад, домови здравља, заводи за патологију говора, ментално здравље и друге здравствене установе, институт за психологију, матични факултет, заводи за вредновање и унапређење образовно-васпитног рада и др.	током године	
IX ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, ПРИПРЕМА ЗА РАД И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ		
Вођење евиденције о сопственом раду у следећој документацији: дневник рада психолога и евиденција о раду са дететом	свакодневно	

Вођење евиденције, по потреби, о извршеним анализама, истраживањима, психолошким тестирањима, посећеним активностима, односно часовима и др.	током године	
Припрема за све послове предвиђене годишњим програмом и оперативним плановима рада психолога	свакодневно	
Прикупљање и на одговарајући начин чување и заштита материјала који садржи личне податке о деци, односно ученицима	свакодневно	
Стручно се усавршава праћењем стручне литературе и периодике, учествовањем у активностима струковног удружења	током године	

Препоруке за остваривање програма

Наведени циљ и задатке психолог остварује обављањем следећих стручних послова:

1.психолошка процена и примена стандардизованих психолошких мерних инструмената,
2.психолошка превенција и едукација,
3.психолошко саветовање,
4.психолошко истраживање и евалуација.

Психолог има самосталност да у складу са проценом ситуације, својим стручним знањем и етиком струке процењује које ће стандардизоване психолошке мерне инструменте примењивати, на који начин ће прикупљати податке потребне за свој рад, која ће истраживања спроводити, кога ће укључити у одређене активности.

Праћење и подстицање развоја деце, односно ученика (интелектуални, емоционални, социјални, морални, професионални развој и развој система вредности) започиње упознавањем личности детета, односно ученика при упису у установу, прикупљањем података о основним карактеристикама детета, односно ученика и његове породице. Начин даљег праћења развоја и напредовања детета, односно ученика психолог дефинише у зависности од специфичности установе (врста и величина установе, број и врста стручних сарадника и друго).

Да би психолог могао ефикасно да спроведе непосредни рад са учеником неопходна је стална сарадња са другим учесницима школског живота (сам ученик, други ученици, наставници, родитељи, директор) који ће га благовремено обавестити о новонасталим променама због којих се појављује потреба за непосредним радом психолога са учеником.

Када је у питању стручни рад психолога у оквиру појачаног васпитног рада школе, психолог процењује које активности и у ком обиму ће спровести, а у зависности од узраста ученика, врсте повреде правила понашања, карактеристика породице и друго.

Тимски рад са осталим учесницима живота установе је једна од основних претпоставки успешног рада психолога. Посебно је важна сарадња са другим стручним сарадницима, уколико их установа има, са којима тимски у оквиру одређених области рада и послова, реализује различите активности а у складу са базичним образовањем, разликама у методама, техникама и инструментима који се користе.

О свом раду психолог води евиденцију у следећој документацији: дневник рада психолога (садржи таксативно побројане све активности у току дана уз основни опис, а ако се активност односи на непосредни рад може да садржи и: име и презиме особе, разлог рада, ко је иницирао рад, препоруке за рад и друго); психолошки досије (картон)

ученика за кога постоји потреба да се спроводи додатни рад који није обухваћен планираним активностима у оквиру годишњег плана рада психолога (садржи име и презиме ученика, датум рада, разлог рада, ко је иницирао рад, резултате психолошке процене, препоруке за рад, податке добијене од родитеља, наставника и других актера школског живота и друго).

Документација са резултатима психолошких испитивања, резултати психолошке процене и налаз спадају у професионалну тајну и могу се доставити само другом психологу и то за потребе консултација, супервизије и истраживања, као и у случају преласка детета у другу предшколску установу или школу, односно ученика у другу школу.

7.ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење и евалуација Школског програма представљају континуиран процес којим се утврђује степен остварености дефинисаних циљева, исхода наставе и учења, као и квалитет реализације свих програма и активности у школи.

Облици праћења и евалуације

Евалуација документа врши се кроз два комплементарна нити процеса:

- **Унутрашње праћење и евалуација (Самовредновање)** – спроводи се стално унутар установе, кроз рад Тима за самовредновање, стручних већа и педагошког колегијума, а на основу Приручника за самовредновање рада школе.
- **Спољашње праћење и евалуација** – остварује се кроз редовни и ванредни стручно-педагошки надзор који спроводе просветни саветници надлежне Школске управе и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Процедуре и методологија евалуације

Реализација и ефекти Школског програма прате се применом следећих процедура:

- **Анализа педагошке документације** – редовни увид у електронске дневнике (есДневник), глобалне и оперативне планове наставника, дневнике ваннаставних активности и стручног усавршавања.
- **Посметање наставног процеса** – од стране директора и стручних сарадника посете часовима редовне, изборне наставе, реализације пројеката
- **Испитивање ставова корисника** – периодично анкетирање ученика, родитеља и наставника о квалитету програма, оптерећености ученика и задовољству образовним услугама.
- **Праћење постигнућа ученика** – анализом успеха на крају класификационих периода, као и кроз резултате завршног испита и такмичења

Носиоци и динамика процеса

- Процес евалуације је јасно временски дефинисан и подељен међу органима управљања:

Иновирање и измене Школског програма

- Школски програм се усваја на период од четири године, али се на основу резултата праћења и евалуације његови поједини делови редовно ажурирају и иновирају кроз анексе.
- Све измене усваја Школски одбор на предлог Педагошког колегијума и Наставничког већа.

8.СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА

СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБРАЗОВАЊА

Стандарди постигнућа на крају првог циклуса	
СРПСКИ ЈЕЗИК	
	ОСНОВНИ НИВО
	КЊИЖЕВНОСТ
1СЈ.1.5.1.	препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и
1СЈ.1.5.2.	драме;
1СЈ.1.5.3.	препознаје књижевне врсте (бајку и басну);
1СЈ.1.5.4.	одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту.
	одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту;
1СЈ.1.4.3.	ГРАМАТИКА
1СЈ.1.4.1.	препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе);
1СЈ.1.4.2.	препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица); препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне).
1СЈ.1.4.4.	
1СЈ.1.4.5.	ЛЕКСИКОЛОГИЈА
	препознаје антонимију;
	познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.).
1СЈ.0.1.1.	
1СЈ.0.1.2.	ГОВОРНА КУЛТУРА
1СЈ.0.1.8.	познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор,
1СЈ.0.1.4.	учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике; користи форме учтивог обраћања;
1СЈ.0.1.5.	казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења" или „скандирања";
1СЈ.0.1.6.	уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на
1СЈ.0.1.7.	основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или
1СЈ.0.1.3.	занимљивих детаља;
	уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему:
1СЈ.1.3.1.	држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни

1CJ.1.3.2.	део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације;
	уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање;
1CJ.1.3.3.	уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју;
1CJ.1.3.4.	уме да одбрани своју тврдњу или став.
1CJ.1.3.5.	
	ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ
1CJ.1.3.6.	пише писаним словима ћирилице;
	уме да се потпише;
1CJ.1.3.7.	почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим
1CJ.1.3.8.	интерпункцијским знаком;
1CJ.1.3.9.	употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места
1CJ.1.3.10.	(једночланих), назива школе;
	пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре;
	издваја наслов, углавном се држи теме;
	препричава кратак једноставан текст (до 400 речи);
	користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава;
	пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.);
	пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије).
1CJ.1.2.1.	
	ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ
	влада основном техником читања ћириличког и латиничког текста;
1CJ.1.2.2	одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у
1CJ.1.2.3.	једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.);
1CJ.1.2.4.	препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на
1CJ.1.2.5.	различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту;
1CJ.1.2.6.	познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име
1CJ.1.2.7.	аутора; садржај, речник);
1CJ.1.2.8.	одређује основну тему текста;
	разуме дословно значење текста;
	разликује књижевноуметнички од информативног текста;
	процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли мусе допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате.
	СРЕДЊИ НИВО
	КЊИЖЕВНОСТ
1CJ.2.5.1.	разликује лирску од епске песме;
1CJ.2.5.2.	одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине -пословице,
1CJ.2.5.3.	загонетке, брзалице);
1CJ.2.5.4.	препознаје риму, стих и строфу у лирској песми;
1CJ.2.5.5.	разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту.
1CJ.2.5.7.	уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у
1CJ.2.5.6.	књижевноуметничком тексту);
	разликује приповедање од описивања и дијалога;

	одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту;
1CJ.2.4.1.	ГРАМАТИКА
1CJ.2.4.2.	одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе);
1CJ.2.4.3.	препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве);
1CJ.2.4.4.	препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу;
1CJ.2.4.6.	препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго;
1CJ.2.4.7.	одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне);
1CJ.2.4.8.	саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику.
1CJ.2.4.9.	
	ЛЕКСИКОЛОГИЈА
	препознаје синонимију;
1CJ.2.3.1	познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их
1CJ.2.3.2.	употребљава.
1CJ.2.3.3.	ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ
	зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу);
1CJ.2.3.4	употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и
1CJ.2.3.5	њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи;
1CJ.2.3.7.	правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин,-ски/-чки/-шки); правилно
1CJ.2.3.8.	пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској
1CJ.2.3.9	позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при
1CJ.2.3.10.	набрајању;
1CJ.2.3.11.	пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...); .држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима;
1CJ.2.2.1	језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној); 1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст;
1CJ.2.2.2.	саставља кратак дескриптивни текст;
1CJ.2.2.3.	користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да
1CJ.2.2.4.	избегне понављање);
	исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке);
1CJ.2.2.5.	уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име,
1CJ.2.2.6.	презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред,
1CJ.2.2.7.	одељење);
	пише писмо (приватно) и уме да га адресира.
1CJ.2.2.8.	
	ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ
1CJ.2.2.9	чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да
1CJ.2.2.10	одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије;

	изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле); раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту; успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму одређује основни смисао текста и његову намену; препознаје фигуративно значење у тексту; изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.); износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/ не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова; издваја делове текста који су му нејасни. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације.
	НАПРЕДНИ НИВО
	КЊИЖЕВНОСТ
1CJ.3.5.1.	тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст;
1CJ.3.5.3.	уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту;
1CJ.3.5.2.	тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст.
	ГРАМАТИКА
1CJ.3.4.1.	именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе).
1CJ.3.4.4.	ЛЕКСИКОЛОГИЈА
	одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени
1CJ.3.3.1	
1CJ.3.3.2.	ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ
	пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи
1CJ.3.3.3.	разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене;
1CJ.3.3.4.	јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро
1CJ.3.3.5.	распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса; прилагођава језичко-стилски израз типу текста; саставља кратак експозиторни текст; користи богат фонд речи (у односу на узраст); 1CJ.3.3.6. издваја пасусе.
1CJ.3.2.1.	
	ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ
1CJ.3.2.2.	изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста;
1CJ.3.2.3.	

1CJ.3.2.4. 1CJ.3.2.5. 1CJ.3.2.6. 1CJ.3.2.7.	повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ); разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста и мишљења учесника у догађају); изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст; представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм); процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.); објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста).

Назив предмета: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**
Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
Основни ниво: .1.1 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.16 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.21. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 1.3.4.
Средњи ниво: 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.4. 2.3.5. 2.3.6. 2.3.7. 2.3.8.
Напредни ниво: 3.1.1., 3.1.2. 3.1.3., 3.1.8., 3.1.10. 3.1.11. 3.1.17.3.1.29. 3.1.31.3.1.32. 3.2.2., 3.3.1. 3.3.6., 3.3.7.

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
МАТЕМАТИКА
ОСНОВНИ НИВО **1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА** **1МА.1.1.1.** зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величинио и да прикаже број на датој бројевној полуправој **1МА.1.1.2.** рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у окви- ру прве хиљаде **1МА.1.1.3.** множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде

1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом
1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде

2.ГЕОМЕТРИЈА

1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)
1МА.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе
1МА.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица
1МА.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чеми је дата мерна јединица

3.РАЗЛОМЦИ

1МА.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак 1/n(n<10) и препозна његов графички приказ
1МА.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине

4.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставнијим ситуацијама
1МА.1.4.2. зна коју јединицу мере треба да употреби за мерење задате запремине течности
(l,dl,ml)
1МА.1.4.3. зна коју јединицу мере треба да употреби за мерење задате масе (g,kg,t)
1МА.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме

СРЕДЊИ НИВО

1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем
1МА.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју
1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза
1МА.2.1.4. рачуна вредност израза са највише две операције
1МА.2.1.5. уме да решава једначине

2.ГЕОМЕТРИЈА

1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни
1МА.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине
1МА.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе
1МА.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
1МА.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама
1МА2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим јединицама мере

3.РАЗЛОМЦИ

1МА.2.3.1. уме да препозна разломак a/b(b<10, a<b) када је графички приказан на фигури подељеној на b делова

1МА.2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика 1/n (n<10)

4.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сло-
женијим ситуацијама

1МА.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у
мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама

1МА.2.4.3. претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање

1МА.2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање

1МА.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних
задатака и уме графички да представи дате податке

НАПРЕДНИ НИВО

1.ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака

1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени

1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет

1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми

1МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом

2.ГЕОМЕТРИЈА

1МА.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање

1МА.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, правоугаоника и квадрата

1МА.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника

1МА.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су дати подаци у истим мереним јединицама

1МА.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама

3.РАЗЛОМЦИ

1МА.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак a/b (b<10, a<b)

1МА.3.3.2. зна да израчуна део a/b(b<10, a<b) неке целине и користи то у задацима

4.МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

1МА.3.4.1. зна јединицед за време(секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама

1МА.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности

1МА.3.4.3. претвара јединице за мерење масе

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
Природа и друштво

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.
1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА
У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/-ца:
1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада;
1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу;
1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића;
1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања;
1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића;
1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима.

2. ЕКОЛОГИЈА
У области ЕКОЛОГИЈА ученик/-ца:
1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе;
1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса;
1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе.

3. МАТЕРИЈАЛИ
У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/-ца:
1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта;
1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала;
1ПД.1.3.3. зна да различите животне намирнице садрже различите састојке;
1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћу, еластичност, густину, растворљивост, провидност, намагнетисаност;
1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу;
1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицај а и деловања воде и ваздуха.

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ
У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/-ца:
1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама;
1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти;
1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца;
1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век;
1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара.

5. ДРУШТВО
У области ДРУШТВО ученик/-ца:
1ПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови;
1ПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу;
1ПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу;
1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мере заштите;
1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља.

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/-ца:
1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода;
1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике
1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво;
1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости;
1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости;
1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА
У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/-ца:
1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима;
1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи;
1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића;
1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића;
1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту;
1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници.

2. ЕКОЛОГИЈА
У области ЕКОЛОГИЈА ученик/-ца:
1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе;
1ПД.2.2.2. разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса;

1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса;
1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити.
3. МАТЕРИЈАЛИ
У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/-ца:
1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање;
1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава;
1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису;
1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу;
1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала;
1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали.

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ
У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/-ца:
1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела;
1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски;
1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља;
1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода;
1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена.

5. ДРУШТВО
У области ДРУШТВО ученик/-ца:
1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова ;
1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама;
1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности.

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ

У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/-ца:
1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини;
1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији:
1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи;
1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности 1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад;
1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода;
1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч;

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА
У области ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА ученик/-ца:
1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима;
1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића.

3. МАТЕРИЈАЛИ
У области МАТЕРИЈАЛИ ученик/-ца:
1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи;
1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу.

4. КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ
У области КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ ученик/-ца:
1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова.
5. ДРУШТВО
У области ДРУШТВО ученик/-ца:
1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима;
1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују.

6. ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ
У области ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ ученик/-ца:

1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава.

Стандарди за крај првог циклуса образовања Дигитални свет
Настава предмета Дигитални свет остварује се у складу са важећим Правилником о стандардима образовних постигнућа за крај првог циклуса основног образоваља и за крај основног образовања („Службени гласник РС”, бр. 104/2024). Стандарди образовних постигнућа усмерени су на развијање дигигатлних компетенција ученика, одговорно и безбедно коришћење дигиталних технологија, развој алгоритамског начина размишљања, дигиталног стваралаштва и решавања проблема применом дигиталних алата. Ученик на крају првог циклуса -безбедно и одговорно користи дигиталне уређаје и дигитално окружење; -препознаје значај заштите личних података и примереног понашања у дигиталној комуникацији; -користи дигиталне алате за проналажење, организовање и представљање информација; -креира једноставне дигиталне садржаје; -уочава и примењује алгоритамски начин размишљања у решавању проблема; -креира и тестира једноставне програме у визуелном програмском окружењу.

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
Назив предмета: Ликовна култура

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на ОСНОВНОМ – 1. нивоу: • разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.1. • изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове ЛК.1.1.2. • описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.1.3. и ЛК.1.2.3. • описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода ЛК.1.3.1. • зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) ЛК.1.3.2. • познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...) ЛК1.3.3. • зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу ЛК.1.3.4.
Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на СРЕДЊЕМ – 2. нивоу: • познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности ЛК.2.1.1. • образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) ЛК.2.1.2. и ЛК.2.2.2. • одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт ЛК.2.2.1. • лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст ЛК.2.3.1.
Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на НАПРЕДНОМ – 3. нивоу: • познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности ЛК.3.1.1. • одабира адекватна средства

(медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.1.2. и ЛК.3.2.1. • изводи радове са одређеном намером користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.2.2. • користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ЛК.3.2.3. • уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других ЛК.3.2.4. • анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) ЛК.3.3.1 • описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности ЛК.3.3.2. • користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности ЛК.3.3.3. • разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота ЛК.3.3.4.

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклус

Музичка култура

Ученик развија интересовања за музичку уметност кроз непосредно учешће у музичком догађају певањем, свирањем, активним слушањем и стварањем, као и стицањем основних знања из основа музичке писмености и развоја и улоге музике у човековом животу од праисторије до 20. века. Испољава одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. Развијањем осетљивости за перцепцију музичког доживљаја негује потребу за истраживањем у оквиру стечених музичких знања кроз оригинално музичко изражавање у свакодневном животу кроз песму, игру, покрет и вршњачку комуникацију. Ученик ужива у музици, формира музички укус и њиме утиче на околину. Разуме како музика позитивно утиче на човеково здравље. Користи текст композиције на матерњем језику и језицима других народа, и кроз извођење музичког дела изражава емоције, имајући у виду одговоран однос према здрављу, природи и социјалном окружењу, негујући дух толеранције. Ученик у свакодневном животу примењује стечена музичка искуства и знања, прати и учествује у музичком животу заједнице у улози публике или извођача, истражује могућности ИКТ-а за слушање, стварање и извођење музике. Учешћем у припреми и реализацији музичких догађаја на матерњем и језицима других народа, индивидуално или у ансамблу, ученик развија индивидуалност, одговорност, показује самопоуздање и изражава критичко мишљење о себи и другима. Повезује основне елементе музичке писмености (нотне вредности, метрику, ритам) са математичким операцијама. Учешћем у музичким активностима ученик поштује одређена правила понашања, развија осећање припадности колективу, самопоуздање, одговорност за своје поступке, суочава се са несигурношћу и сложеношћу стицања музичких вештина (певање, свирање, компоновање) и учења како учити.

Основни ниво
Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)
Ученик повезује основна знања из музичке писмености интегришући је са математиком (пропорција, размер, разломак) кроз певање, свирање, слушање музике и музичко стваралаштво. Изучава појаву и развој музичких

инструмената (ударачке, жичане, дувачке и инструменте са диркама) кроз кључне карактеристике музичких стилова, као и њихове изражајне могућности.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)
Ученик партиципира у музичком догађају у улози публике, уме да опише и објасни сопствени доживљај уважавајући другачије мишљење. Слушајући традиционалну музику, разуме значај очувања културне баштине.
У улози извођача изражава се једноставним, кратким музичким нумерама и покретом, те примењује изражајна музичка средства која су детерминисана карактером музичког дела и тиме развија сопствене стваралачке способности и креативност. Вокално се правилно изражава контролишући ниво буке и поштујући културу певања. Разуме текст песме и обогаћује речник матерњег и језика других народа препознајући ритмичку и метричку везу између музике и речи.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)
У свакодневном животу ученик примењује стечена музичка искуства и знања. Прати и учествује у музичком животу заједнице у улози публике. Учешћем у припреми музичког живота заједнице превенира вршњачко насиље и насилничко понашање, социјализује се, развија критичко мишљење и оспособљава се за повезивање наученог. Кроз песму, игру, покрет, развија сопствену координацију и моторику и остварује вршњачку комуникацију; схвата важност очувања културног наслеђа свога и других народа, развија осећање за тимски рад, индивидуалност, одговорност, показује самопоуздање.
Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:
Основни ниво
СПК 1
СПК 2
СПК 3
Ученици:
– МУЗ.ОО.О.1.1. Примењују ноте, нотне вредности, ознаке за метар, динамику, темпо и остала изражајна средства музичке уметности.
– МУЗ.ОО.О.1.2. Наводе кључне карактеристике одређеног музичког стила/правца (музичке форме, представнике и репрезентативна дела).
– МУЗ.ОО.О.1.3. Дефинишу поделу инструмената према начину добијања звука и идентификују врсту инструмента према изгледу.
– МУЗ.ОО.О.2.1. Певају по слуху на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената.
– МУЗ.ОО.О.2.2. Изводе једноставну ритмичку пратњу коју су осмислили на ритмичким инструментима.
– МУЗ.ОО.О.2.3. Реагују покретима и изражавају се ликовним илустрацијама за време слушања музике.
– МУЗ.ОО.О.2.4. Препознају контрасте и поновљени музички материјал у примерима за слушање музике.
– МУЗ.ОО.О.3.1. Понашају се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама.
– МУЗ.ОО.О.3.2. Контролишу координацију и моторику кроз свирање и покрет.
– МУЗ.ОО.О.3.3. Усмено или писмено описују осећања и утисак о музичком делу.
– МУЗ.ОО.О.3.4. Учествују у припремању културних манифестација, испољавајући способност комуникације и сарадње са члановима тима.
– МУЗ.ОО.О.3.5. Објашњавају важност очувања музичког наслеђа.
Средњи ниво
Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Користи музичку терминологију приликом праћења историјског развоја музике у оквиру одређених друштвено-
историјских прилика, изучавајући стилске карактеристике музичких праваца у традиционалном, духовном и
световном стваралаштву, током извођења, слушања музике и стваралаштва.
Повезује присуство, улогу и значај музике са догађајима, како из свакодневног живота појединца, тако и
друштва од праисторије, преко старих цивилизација до 21. века. Разматра феномен звука као акустичне појаве и у том контексту повезује знања из физике са акустиком простора, инструмената и фреквенцијом. Разуме утицај музике на осећања и с тим у вези уочава њен утицај и на ментално здравље.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)
Активно партиципира у музичком догађају извођењем, слушањем музике и музичким стваралаштвом. Повезује феномен културне баштине са местом традиционалне музике у прошлости и садашњости, изучавајући обреде, народне обичаје, ношње, традиционалне певачке групе и инструменте, народне игре свога и других народа. Осмишљава једноставне ритмичке и мелодијске аранжмане користећи народне музичке инструменте.
Идентификује различиту естетику у делима за слушање музике у односу на одређени стил, жанр и музичке облике повезујући их са друштвено-историјским контекстом, природном и културном баштином. Препознаје и
повезује естетске елементе у различитим уметностима (плес, глума, ликовна уметност) и у неуметничком домену као што су комуникација, медији, дизајн.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)
Користи стечена музичка искуства и знања приликом одабира музике за одређене животне догађаје. Бавећи се активно музицирањем, здравствено профитира кроз развој говорног апарата, органа за дисање, централног нервног система, као и мишићног система. Развија естетску перцепцију, ствара критеријуме за вредновање музике и способност изражавања сопствених погледа на музику, формира музички укус и тиме утиче на себе и
околину.
Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:
Средњи ниво
СПК 1
СПК 2
СПК 3
Ученици:
– МУЗ.ОО.С.1.1. Користе музичку терминологију у тумачењу музичких појмова.
– МУЗ.ОО.С.1.2. Представљају кључне карактеристике одређеног музичког стила/ правца у контексту друштвено- историјских прилика.
– МУЗ.ОО.С.1.3. Повезују средства изражајног извођења са врстом, наменом и карактером композиције.
– МУЗ.ОО.С.1.4. Тумаче коришћење инструмената, инструменталних група у музичком делу у односу на звучне специфичности и техничке могућности.
– МУЗ.ОО.С.1.5. Идентификују међусобни утицај, сличности и разлике у начину изражавања између књижевности (опера, соло песма), сценског покрета (покрет и ритам…), ликовне уметности (боја, ритам, контраст, динамика, колористика, потез и изражајност) и музичке уметности.
– МУЗ.ОО.С.2.1. Разумеју улогу и место музике у народним обредима и обичајима свог и других народа.

– МУЗ.ОО.С.2.2. Певају на матерњем и језику других народа са или без пратње ритмичких инструмената са нотног текста.
– МУЗ.ОО.С.2.3. Препознају инструмент или групу у музичкој композицији.
– МУЗ.ОО.С.2.4. Именују композиције различитих стилова и жанрова.
– МУЗ.ОО.С.2.5. Изражавају доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност).
– МУЗ.ОО.С.2.6. Импровизују једноставну мелодију и ритмичку пратњу користећи тело као инструмент.
– МУЗ.ОО.С.2.7. Користе музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет.
– МУЗ.ОО.С.3.1. Примењују и контролишу технику певања (држање тела, дисање, говорни апарат, дикција,
артикулација).
– МУЗ.ОО.С.3.2. Учешћем у групном музицирању испољавају и развијају толеранцију, самопоуздање,
мултикултуралност, осећај припадности, поштовање различитости.
– МУЗ.ОО.С.3.3. Критички просуђују о утицају музике и звукова из окружења на здравље.
– МУЗ.ОО.С.3.4. Образлажу мишљење о музичком делу, усмено или писано.
Напредни ниво
Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)
Анализом и синтезом музичке терминологије, кроз певање, свирање, слушање музике и музичко стваралаштво уочава међусобни утицај других уметности (књижевност, балет, ликовна и сценска уметност) и музике кроз различите стилове и њихову повезаност. Комбинујући звучне елементе музичких инструмената, реконструише изражајна средства музике, музичке форме и жанрове и смешта их у одговарајући стилски (историјски) контекст. Упознаје се са музичким школама и студијима, установама културе, као и са значајем учествовања у културном животу локалне заједнице. Користи ИКТ за самостално истраживање у области музике.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)
У области стваралаштва, као активан учесник креира нове музичке аранжмане (на већ познате мелодије, песме
из различитих музичких епоха) примењујући принцип импровизације у домену мелодије и ритма, користећипонуђени музички материјал или осмишљавајући сопствени у задатим оквирима.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)
Партиципира у припреми и реализацији музичких догађаја на матерњем и језицима других народа индивидуално или у ансамблу. Испољава одговоран однос према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа. Вршњачком едукацијом, кроз моторичку и естетску перцепцију музичког догађаја, осмишљава и организује различите обуке, негујући правила тимског рада. Примењује ИКТ у певању, слушању музике и
музичком стваралаштву. Прави избор ИКТ-а и користи их на одговоран и креативан начин у стварању музике.
Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:
Напредни ниво
СПК 1
СПК 2
СПК 3
Ученици:

Ученици:
– МУЗ.ОО.Н.1.1. Анализирају нотни текст (музички метар, тоналитет, темпо, динамику, ритмичке фигуре, ознаке за изражајно извођење) у циљу тумачења музичког дела.
– МУЗ.ОО.Н.1.2. Анализирају извођачке и техничке могућности инструмената у музичком делу, колористику и боју тона, висину и покретљивост/ виртуозност.
– МУЗ.ОО.Н.1.3. Представљају начин повезаности музике (тематски, стилски, жанровски и сл.) са другим
уметностима и областима ван уметности (књижевност, сценски покрет, ликовна уметност, религија, историја, медицина, спорт...).
– МУЗ.ОО.Н.1.4. Користе могућности ИКТ-а за самостално истраживање аудио и видео записа музичких емисија из живота композитора и израду презентација.
– МУЗ.ОО.Н.2.1. Идентификују утицај музике других епоха у делима савремене музике.
– МУЗ.ОО.Н.2.2. Класификују избор музичких дела према тематском, литерарном или ликовном садржају.
– МУЗ.ОО.Н.2.3. Комуницирају у групи импровизујући мање музичке целине гласом, мелодијским инструментом или покретом.
– МУЗ.ОО.Н.3.1. Учествују у креирању и реализацији културних манифестација, негујући тимску сарадњу и дајући критички осврт на изабране и/или изведене композиције.
– МУЗ.ОО.Н.3.2. Користе могућности ИКТ-а за записивање нотног текста, уметање ритмичког модела као пратње, за коришћење предложене хармонизације и одабир инструмената према усклађености звука.

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса

Физичко и здравствено васпитање

ФВ.1.1.1.Унапређује моторичке способности
ФВ.1.1.2.Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита
ФВ.1.1.3.Разуме значај правилног држања тела за здравље
ФВ.2.1.1.Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике
ФВ.2.1.1.Правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела
ФВ.3.1.1. Зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију и функцију појединих вежби у комплексу.
ФВ.1.2.1.Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат ФВ.1.2.2.Зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока
ФВ.1.2.3.Зна правилно да скаче увис пркорачном варијантом технике
ФВ.1.2.4.Правилно изводи вежбе на тлу
ФВ.1.2.5. Ученик/ученица правилно баца лоптицу и вортекс и мери дужину хица.
ФВ.1.2.6.Правилно изводи вежбе на греди и шведској клупи
ФВ.1.2.7.Познаје правила спортских и елементарних игара - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;
ФВ.2.2.1. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ.

ФВ.2.2.2.Правилно изводи прескоке ФВ.2.2.3.Правилно изводи упоре и висове ФВ.2.2.4.Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, вијачом и обручем ФВ.2.2.5.Правилно изводи плес и народно кола предвиђена за четврти разред ФВ.2.2.6.Игра Мини - рукомет, "Футсал"- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других ФВ.3.2.1.Игра Мини - рукомет, "Футсал"- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других ФВ.1.3.1.Зна основне појмове везане за физичко вежбање ФВ.1.3.2.Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици ФВ.1.3.3.Примењује здравствено-хигијенске мере ФВ.1.3.4.Зна основна правила Мини - рукомета, "Футсала", кошарке, одбојке и Јаџента ФВ.2.3.1.Зна утицај физичког вежбања ФВ.2.3.2. Испољава заинтересованост за физичко вежбање ФВ.2.3.3.Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз подстицање свих учесника у игри ФВ.3.3.1. Испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу ФВ.3.3.2. Доказује се кроз физичко вежбање ФВ.3.3.3. испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког и здравственог васпитања

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
Назив предмета: Православни катихизис
препознаје основне појмове православне вере и живота Цркве; познаје најважније празнике, личности и догађаје о којима је учио у настави Православног катихизиса; разуме значај молитве, богослужења и учешћа у црквеном животу; уочава значај врлина и хришћанског начина живота; показује поштовање према Богу, ближњима, природи и светињама.

СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБРАЗОВАЊА

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета: **Српски језик и књижевност**
Књижевност СЈ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од 5. до 8. разреда) са именима аутора тих дела СЈ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)

СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог СЈ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) СЈ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу време и место радње, лик... СЈ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе СЈ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела СЈ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.3. разлику је лирско-епске врсте (баладу, поему) СЈ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) СЈ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност СЈ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог СЈ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела СЈ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави
Језик СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног

СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе

СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)
СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу
СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)
СЈ.1.2.4. уме да преприча текст
СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)
СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу
СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)
СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње
СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама
СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације
СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима
СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи
СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела
СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)
СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)
СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима
СЈ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми
СЈ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)
СЈ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања
СЈ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору као лексички механизам
СЈ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.)
СЈ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)
СЈ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)
СЈ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама
СЈ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас)

СЈ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика СЈ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина СЈ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем) СЈ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева СЈ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима СЈ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици СЈ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика СЈ.2.3.9. познаје метонимију као лексички механизам СЈ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава СЈ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) СЈ.3.2.1.организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста СЈ.3.2.2. саставља аргументативни текст СЈ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и /или сложенијег текста СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму СЈ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима) СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава
Језичка култура СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи

СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања СЈ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) СЈ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета: **ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**
1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.9. 1.1.10. 1.1.11. 1.1.12. 1.1.13. 1.1.14. 1.1.15. 1.1.17. 1.1.18. 1.1.20. 1.1.22. 1.1.23. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.3.1. 1.3.2. 1.3.3. 1.3.4. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.14. 2.1.6. 2.1.7. 2.1.8. 2.1.12. 2.1.13. 2.1.14. 2.1.15. 2.1.16. 2.1.17. 2.1.18. 2.1.19. 2.1.20. 2.1.22. 2.1.23. 2.1.24. 2.1.25. 2.1.26. 2.2.1. 2.2.2. 2.2.3. 2.2.4. 2.3.1. 2.3.2. 2.3.5. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.1.7. 3.1.8. 3.1.9. 3.1.10. 3.1.11. 3.1.12. 3.1.13. 3.1.14. 3.1.15. 3.1.16. 3.1.17. 3.1.18. 3.1.19. 3.1.20. 3.1.22. 3.1.23. 3.1.24. 3.1.25. 3.1.26. 3.1.27. 3.1.29. 3.1.30. 3.1.31. 3.1.32. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. 3.3.4. 3.3.5. 3.3.6. 3.3.8. 3.3.9.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета Историја
Именује и разликује основне временске одреднице.Именује историјске периоде и зна распоред историјских периода.Уме да одреди ком веку припадају важне године.Препознаје значење основних појимова из историје.Именује најважније појаве из националне историје.Зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из опште историје.Уме да наведе узроке и последице најважнијих догађаја.Препознаје на основу историјских извора о којој историјској личности и догађају је реч.Препознаје једноставне и икарактеристичне историјске информације дате у форми слике.Уме да прочита једноставне историјске информације дате у форми историјске карте.Уме да прочита једноставне историјске информације дате у форми табеле.Уме да прочита једноставне историјске информације у форми графикона.
Уме да закључи о ком догађају је реч на основу писаних историјских извора.Уме да закључи о ком догађају је реч на основу сликовних историјских извора.Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости и појава у садашњости.Препознаје да постоји повезаност између регионалне и светске историје.Зна и разуме узроке и последице важних историјских догађаја.Уме да одреди угао гледања на историјску појаву.Препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских догађаја и личности

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Географија
Основни ниво Ученик: препознаје и именује основне географске појмове, објекте и појаве; одређује основне елементе географског положаја; користи карту, атлас и глобус за проналажење географских објеката; описује основне природне и друштвене одлике Србије, Европе и света; препознаје основне еколошке проблеме и начине заштите животне средине. Средњи ниво Ученик: објашњава природногеографске и друштвеногеографске процесе; повезује природне услове са размештајем становништва и привредним активностима; анализира податке приказане на картама, графиконима, табелама и дијаграмима; упоређује географске одлике различитих региона; објашњава значај одрживог развоја и рационалног коришћења природних ресурса. Напредни ниво Ученик: самостално анализира сложене географске процесе и појаве; процењује последице природних и друштвених процеса на простор; критички користи различите изворе географских информација; тумачи регионалне и глобалне развојне процесе; предлаже мере за решавање проблема у области животне средине и одрживог развоја; примењује географска знања у новим и непознатим ситуацијама. Кључне области стандарда Географска знања и разумевање.

Географске вештине и коришћење извора информација. Регионална географија. Животна средина и одрживи развој. Одговоран однос према друштву и простору.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса	
Математика	
Шифра стандарда	Текст стандарда
	ОСНОВНИ НИВО
МА.1.1.1. МА.1.1.2.	- прочита и запише различите вредности бројева (природни, цели, рационални)
МА.1.1.3.	- претвори децимални број у разломак и обрнуто
МА.1.1.4.	- упореди бројеве по величини истог записа, користећи се сликом кад је то потребно
МА.1.1.5. МА.1.1.6.	- изврши једну рачунску операцију са бројевима истог записа помажући се сликом кад је потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачина рецимо ⅕
МА.1.2.1.	од n, где је n природан број
МА.1.2.2. МА.1.2.3.	- дели са остатком једноцифреним бројем и зна кад је број дељив датим бројем
МА.1.2.4.	- користи целе бројеве и једноставне изразе помажући се визуелним представама
МА.1.3.1.	- реши линеарну једначину у којима се непозната појављује само у једном члану
МА.1.3.2.	- израчунава степен датог броја, зна операције са степенима - сабира, одузима и множи мономе - одреди вредност функције дате таблицом или формулом
МА.1.3.3. МА.1.3.4. МА.1.3.5.	- влада појмовима: дуж, полуправа,права,раван и угао (уочава њихове реалне моделе у реалним ситуацијама и да их уме да их нацрта користећи прибор; разумеју врсте углова, паралелне и нормалне праве)
МА.1.3.6. МА.1.4.1. МА.1.4.2. МА.1.4.3.	- влада појмовима: троугао,Четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку, уме да израчуна непознату страницу правоуглог троугла користећи Питагорину теорему
МА.1.4.4. МА.1.5.1.	- влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)
МА.1.5.2.	- влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама; зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)

МА.1.5.3. МА.1.5.4.	- влада појмовима: купа,ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама; зна њихове основне елементе) - интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања) - користи одговарајуће јединице мере за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова - претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање - користи различите апоене новца - при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљују величине исказане датом мером - изражава положај објекта сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту правоуглом координатном систему ако су дате координате и обрнуто - прочита и разуме податке са графикона, дијаграма или из табеле; и одреди минимум и максимум зависне величине - податке из табеле прикаже дијаграмом и обрнуто одреди задати проценат неке величине
	СРЕДЊИ НИВО
МА.2.1.1. МА.2.1.2. МА.2.1.3. МА.2.1.4. МА.2.2.1. МА.2.2.2. МА.2.2.3. МА.2.2.4. МА.2.2.5. МА.2.3.1. МА.2.2.2. МА.2.2.3. МА.2.2.4. МА.2.2.5. МА.2.2.6. МА.2.4.1. МА.2.4.2. МА.2.4.3.	- упореди по величини бројеве у различитим облицима - одреди супротан број, реципрочну вредност и апсулутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција, различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа - примени основна правила дељивости са 2,3,5,9 и декадним јединицама - користи бројеве и једноставне бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама - реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са 2 непознате - оперише са степенима и зна шта је квадратни корен - сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином - уочи зависности међу промењивим, зна функцију y=ax и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознти члан пропорције - користе једначине у једноставним текстуалним задацима - одреди суплементне и комплементне; упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима - одреди однос углова и страница у троуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему - користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена - влада појмовима: призма и пирамида (рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку) - рачуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку)

МА.2.5.1. МА.2.5.2. МА.2.5.3. МА.2.5.4.	- уочава осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним свијствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограм). - упореди величине изражене различитим јединицама за дужину и масу - претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију - дате величине искаже приближном вредношћу - влада описом координатног система (одређује координате тачака, осносиметричних тачака) - чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података, пореди вредност узорка са средњом вредношћу) - обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; пореди средњу вредност са медијаном) - примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (нпр. промена цене неких производа за дати проценат)
	НАПРЕДНИ НИВО
МА.3.1.1 МА.3.1.2. МА.3.1.3.	- одреди вредност сложенијег бројевног израза - оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама - користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама
МА.3.2.1. МА.3.2.2. МА.3.2.3. МА.3.2.4. МА.3.2.5. МА.3.3.1. МА.3.3.2. МА.3.3.3. МА.3.3.4. МА.3.3.5. МА.3.3.6. МА.3.4.1. МА.3.4.2.	- саставља и решава линеарне једначине и неједначине и систем линеарних једначина са две непознате - користи особине степена и квадратног корена - зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик - разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом), зна линеарну функцију и графички интерпертира њена својства - користи једначине и неједначине и систем једначина решавајући и сложенијих текстуалне задатка - рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих, укључујући углове на трансферзали - користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма, трапеза; рачуна њихове обиме и површине на основу елемената које нису обавезно непосредно дати у формулацији задатака; уме да их конструишу - одреди централни и периферијски угао; рачуна површину исечка и дужину кружног лука - израчуна површину и запремину призме и пирамеде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати - израчунава површину и запремину ваљка, купе и лопте укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати - примени подударност и сличност троуглова, повезујучи тако разна својства геометријских објеката

МА.3.5.1. МА.3.5.2. МА.3.5.3. МА.3.5.4.	- по потреби претвара јединице мере и рачуна са њима - процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима, изражава оцену грешке - одреди положај (кординате) тачака које задовољавају сложеније услове - тумачи дијаграме и табеле - прикупи и обради податке и сам састави дијаграм и табелу; црта график који представља међузависност величина - примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Биологија
ОСНОВНИ НИВО 1. Област ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА 2.БИ.1.1.1. Наводи особине живих бића (ћелијска грађа, рађање, раст и развој, дисање, исхрана, излучивање, размножавање, реакција организма на драži, старење, смрт). 2.БИ.1.1.2. Зна појам врсте и именује систематске категорије. 2.БИ.1.1.3. Разврстава и уређује жива бића у одређене категорије по њиховим сличностима и разликама (примењује дихотоми кључ са ограниченим бројем особина). 2.БИ.1.1.4. Препознаје заједничко порекло и филогенетски развој живота на Земљи (уме да прочита везе међу живим бићима на стаблу живота). 2. Област ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА 2.БИ.1.2.1. Препознаје основну грађу ћелије (ћелијска мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије) и процесе који се у њој одвијају (дисање, исхрана, деоба ћелије). 2.БИ.1.2.2. Дефинише нивое организације организма (ћелија, ткива, органи, органски системи, организам). 2.БИ.1.2.3. Разликује и пореди основну спољашњу и унутрашњу грађу методских одабраних представника живих бића. 2.БИ.1.2.4. Уме да наведе основне чињенице о јединству грађе и функције методски одабраних представника живих бића. 3. Област НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА 2.БИ.1.3.1. Дефинише постојање наследних особина и објашњава на примерима. 2.БИ.1.3.2. Разликује полно од бесполног размножавања и разуме значај полног размножавања за разноврсност живог света. 2.БИ.1.3.3. Описује типичне животне циклусе код организама (од настанка зигота, преко развића, зрелости, старења и смрти). 2.БИ.1.3.4. Наводи типичне примере природне селекције (конкуренција, мимикрија, упозоравајућа обојеност, коеволуција). 2.БИ.3.3.5. Наводи типичне примере вештачке селекције (стварање раса и сорти гајених врста). 4. Област ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ 2.БИ.1.4.1. Дефинише основне еколошке појмове и разуме њихово значење (животна средина, станиште, животна заједница, популација, еколошка ниша, екосистем, биодиверзитет, биосфера) и познаје деловање абиотичких и биотичких чиниоца средине на жива бића.

2.БИ.1.4.2. Препознаје типичне представнике у екосистемима свог непосредног окружења и одговорно се понаша према њима.
2.БИ.1.4.3. Описује значај биодиверзитета и своју личну одговорност за заштиту биодиверзитета у непосредној околини.
2.БИ.1.4.4. Познаје утицаје људског деловања на животну средину, основне мере заштите животне средине и разуме значај тих мера са аспекта одрживог развоја.
5. Област ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ
2.БИ.1.5.1. Именује и одређује положај основних органа човека и описује њихове улоге.
2.БИ.1.5.2. Познаје промене које настају у пубертету и адолесценцији и значај репродуктивног здравља.
2.БИ.1.5.3. Уме да идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике.
2.БИ.1.5.4. Препознаје најчешће поремећаје функције (болести, стања, деформитети, повреде) најважнијих органа и уме да примени мере превенције.

СРЕДЊИ НИВО

1. Област ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА
2.БИ.2.1.1. Објашњава примену биолошких знања у свакодневном животу.
2.БИ.2.1.2. Повезује прилагођености одређене групе организама са начином живота и условима средине.
2.БИ.2.1.3. Примењује правила класификације и користи једноставне кључеве за препознавање организама у непосредном окружењу.
2.БИ.2.1.4. Правилно тумачи доказе еволуције (постојање и настанак фосила, предачке форме укључујући и предачке форме човека).
2. Област ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА
2.БИ.2.2.1. Уме да објасни улогу и значај ћелијских органела (метаболизам ћелије).
2.БИ.2.2.2. Повезује грађу различитих типова ћелија са њиховом улогом у организму.
2.БИ.2.2.3. Тумачи основне чињенице о начину функционисања организама као и сличности и разлике у обављању животних процеса (на пр. исхране, дисања, излучивања).
2.БИ.2.2.4. Анализира значај усаглашеног деловања више органа и органских система за нормално функционисање организма.
3. Област НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА
2.БИ.2.3.1. Разликује и описује ћелијске деобе (митозу и мејозу) и објашњава њихову улогу у животном циклусу вишећелијског организма.
2.БИ.2.3.2. Уме да објасни функцију генетичког материјала у ћелији (хромозом, ДНК, ген) и разуме основна правила наслеђивања.
2.БИ.2.3.3. Препознаје промене код живих бића условљене утицајима спољашње средине.
2.БИ.2.3.4. Уме да објасни деловање природне и вештачке селекције на примерима.
4. Област ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ
2.БИ.2.4.1. Описује основне односе међу члановима екосистема и објашњава како делови екосистема утичу једни на друге.
2.БИ.2.4.2. Познаје и процењује значај циклуса кружења најважнијих елемената у екосистему и природи.
2.БИ.2.4.3. Разликује типичне екосистеме у Србији и најважније врсте у њима (биодиверзитет Србије).
2.БИ.2.4.4. Успоставља везу између узрока и последица штетног дејства загађујућих супстанци на живи свет и животну средину, посебно са аспекта одрживог развоја.

5. Област ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ
2.БИ.2.5.1. Познаје грађу основних органа човека и њихову међусобну повезаност.
2.БИ.2.5.2. Уме да објасни основне физиолошке процесе организма човека и њихову повезаност.
2.БИ.2.5.3. Уме да општа знања о променама у пубертету повеже са сопственим искуствима и одговорно се понаша у вези са репродуктивним здрављем.
2.БИ.2.5.4. Процењује које мере превентиве треба да примени како би отклонио или умањио дејство штетних чиниоца који су утицали на развој болести и када је потребно потражити лекарску помоћ.

НАПРЕДНИ НИВО

1. Област ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА
2.БИ.3.1.1. Доводи у везу животну форму и распрострањење одређених група организама.
2.БИ.3.1.2. Успоставља везе међу организмима на стаблу живота у односу на време настанка (геолошка доба).
2.БИ.3.1.3. Селектује и вреднује информације о настанку и развоју живота на Земљи и разуме да напредак биолошких наука доводи до нових сазнања у тој области.
2. Област ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА
2.БИ.3.2.1. Објашњава значај метаболизма за опстанак организама.
2.БИ.3.2.2. Пореди начин функционисања сличних органа и органских система код различитих група организама.
2.БИ.3.2.3. Успоставља везу између усаглашеног функционисања и понашања организама у променљивим условима средине и објашњава је на примерима.
3. Област НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА
2.БИ.3.3.1. Објашњава разлику између полних и телесних ћелија у погледу хромозома и деоба.
2.БИ.3.3.2. Објашњава промене код организама у току животног циклуса.
2.БИ.3.3.3. Тумачи правила наслеђивања на примерима (првенствено доминантно-рецесивног наслеђивања).
2.БИ.3.3.4. Успоставља везу између природне селекције и наследне варијабилности која доводи до еволутивних промена.
4. Област ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ
2.БИ.3.4.1. Уме да објасни преносе супстанце и енергије у екосистему, као и развој и еволуцију екосистема.
2.БИ.3.4.2. Процењује значај мера заштите, очувања и унапређења животне средине и зна како може да их примени.
2.БИ.3.4.3. Уочава и анализира конфликт између потребе развоја људских заједница и очувања природе и биодиверзитета.
2.БИ.3.4.4. Вреднује значај примене принципа одрживог развоја у свакодневном животу.
5. Област ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ
2.БИ.3.5.1. Тумачи садејство нервног и ендокриног система у одржавању телесне равнотеже, а посебно у односу на промене у пубертету и адолесценцији.
2.БИ.3.5.2. Објашњава поремећаје стања најважнијих органа и органских система и значај имунитета.
2.БИ.3.5.3. Вреднује потребе које стоје у основи различитих животних стилова и механизме помоћу којих медији утичу на понашање младих.

2.БИ.3.5.4. Тумачи механизме којима ризични облици понашања и стрес доводе до развоја болести (односно поремећаја психичког стања и здравља личности), а посебно болести зависности.

Стандарди образовних постигнућа за крај првог циклуса
Назив предмета физика
3.3.1 Основни ниво Следећи искази описују шта ученик зна и уме на основном нивоу. У области СИЛА ученик: * Уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела у стању мировања или се крећу равномерном брзином – ФИ 1.1.1. * Уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе – ФИ 1.1.2. * Разуме принцип спојених судова – ФИ 1.1.3. У области КРЕТАЊЕ ученик: * Уме да препозна врсту кретања према облику путање – ФИ 1.2.1. * Уме да препозна равномерно кретање – ФИ 1.2.2. * Уме да израчуна средњу брзину, пређени пут тела или протекло време ако су познате две од три физичке величине – ФИ 1.2.3. У области ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА ученик: * Зна да струја тече само кроз проводне материјале – ФИ 1.3.1. * Уме да препозна магнетне ефекте електричне струје – ФИ 1.3.2. У области МЕРЕЊЕ ученик: * Уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока – ФИ 1.4.1. * Уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена – ФИ 1.4.2. * Зна да користи основне мерне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време – ФИ 1.4.3. * Уме да препозна мерне јединице за брзину – ФИ 1.4.4. * Зна основна правила мерења – ФИ 1.4.5. * Зна да мери дужину, запремину, масу, температуру и време – ФИ 1.4.6. У области ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА ученик: * Зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре – ФИ 1.5.1. * Зна да се механичким радом може мењати температура тела – ФИ 1.5.2. ---------- 3.3.2 Средњи ниво Следећи искази описују шта ученик зна и уме на средњем њивоу.

У области СИЛА ученик:

* Уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције – ФИ 2.1.1.
* Зна основне особине гравитационе и еластичне силе, као и силе потиска – ФИ 2.1.2.
* Уме да препозна када је полуга у стању равнотеже – ФИ 2.1.3.
* Разуме како односи сила утичу на врсту кретања – ФИ 2.1.4.
* Разуме и примењује концепт густине – ФИ 2.1.5.
* Зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности и њене густине – ФИ 2.1.6.

У области КРЕТАЊЕ ученик:

* Уме да препозна убрзано кретање – ФИ 2.2.1.
* Зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују – ФИ 2.2.2.
* Уме да препозна основне појмове којима се описује осцилаторно кретање – ФИ 2.2.3.

У области ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА ученик:

* Зна да разликује електричне проводнике и изолаторе – ФИ 2.3.1.
* Зна називе основних елемената електричног кола – ФИ 2.3.2.
* Уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно – ФИ 2.3.3.
* Уме да израчуна јачину струје, напон и отпор када су познате две од три физичке величине – ФИ 2.3.4.
* Уме да препозна топлотне ефекте електричне струје – ФИ 2.3.5.
* Разуме појмове енергије и снаге електричне струје – ФИ 2.3.6.

У области МЕРЕЊЕ ученик:

* Уме да користи важније изведене мерне јединице СИ-система и зна њихове ознаке – ФИ 2.4.1.
* Уме да препозна дозвољене мерне јединице ван СИ-система – ФИ 2.4.2.
* Уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу – ФИ 2.4.3.
* Зна када мерења понављамо више пута – ФИ 2.4.4.

У области ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА ученик:

* Зна од чега зависе кинетичка и потенцијална енергија тела – ФИ 2.5.1.
* Уме да препозна појаве у којима се електрична енергија троши на механички рад – ФИ 2.1.2. (Напомена: У оригиналном тексту стоји овај код)
* Уме да препозна појмове рада и снаге – ФИ 2.5.3.
* Зна да унутрашња енергија зависи од температуре – ФИ 2.5.4.
* Зна да запремина тела зависи од температуре и притиска – ФИ 2.5.5.

У области МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ ученик:

* Разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици – ФИ 2.6.1.
* Уме да препозна векторске физичке величине – ФИ 2.6.2.

* Уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина – ФИ 2.6.3.

3.3.3 Напредни ниво

Следећи искази описују шта ученик зна и уме на напредном нивоу.
У области СИЛА ученик:

* Разуме и примењује услове равнотеже полуге – ФИ 3.1.1.
* Зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се креће равномерном брзином – ФИ 3.1.2.
* Зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи – ФИ 3.1.3.
* Разуме и примењује концепт притиска у флуидима – ФИ 3.1.4.

У области КРЕТАЊЕ ученик:

* Уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно промењљиво праволинијско кретање – ФИ 3.2.1.
* Уме да примени односе између физичких величина које описују осцилаторно кретање – ФИ 3.2.2.
* Зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретање – ФИ 3.2.3.
* Зна основне физичке величине којима се описује таласно кретање – ФИ 3.2.4.
* Уме да препозна основне особине звука и светлости – ФИ 3.2.5.
* Зна законе преламања и одбијања светлости – ФИ 3.2.6.

У области ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА ученик:

* Зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу – ФИ 3.3.1.

У области МЕРЕЊЕ ученик:

* Уме да изрази изведене мерне једнице помоћу основних мерних јединица СИ-система – ФИ 3.4.1.
* Уме да мери јачину струје и напон у електричном колу – ФИ 3.4.2.
* Зна шта је грешка мерења и како се рачуна – ФИ 3.4.3.

У области ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА ученик:

* Разуме да се укупна механичка енергија при слободном паду одржава – ФИ 3.5.1.
* Уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања – ФИ 3.5.2.

3.3.4 Стандарди у области ЕКСПЕРИМЕНТ

За предмете у којима се изучавају природне науке посебно су дефинисани стандарди који се односе на експеримент.
У области ЕКСПЕРИМЕНТ на основном нивоу ученик:

* Поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији – ФИ 1.7.1.
* Уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији – ФИ 1.7.2.

У области ЕКСПЕРИМЕНТ на средњем нивоу ученик:

* Уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења – ФИ 2.7.1.
* Уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата мерења – ФИ 2.7.2.
* Уме да реализује експеримент према упутству – ФИ 2.7.3.

У области ЕКСПЕРИМЕНТ на напредном нивоу ученик:

* Уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења – ФИ 3.7.1.
* Уме да препозна питање на које може да се одговори посматрањем или експериментом – ФИ 3.7.2.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета ХЕМИЈА
Општа предметна компетенција (ОПК) Ученици развијају способност да објасне састав, структуру, својства и промене најважнијих чистих супстанци и смеша, познатих из свакодневног живота. Развијају способност да постављају питања и формулишу претпоставке, да планирају и изводе огледе, прикупљају податке, уочавају правилности, објашњавају их и изводе закључке. Формирају хемијску писменост која им омогућава да: (а) прате информације о доприносу хемије у медицини, фармацији, пољопривреди, индустријској производњи и, уопштено, квалитету живота; (б) дискутују о питањима/темама у вези са здрављем и заштитом животне средине; (в) показују иницијативу, предузимљивост, критичко мишљење, способност за сарадњу и тимски рад, и одговоран однос према себи и другима у складу с циљевима одрживог развоја; (г) користе информације о саставу, употреби и начинима одлагања супстанци, безбедно и одговорно рукују супстанцама и комерцијалним производима. Ученици развијају разумевање природе научноистраживачког рада у области хемије и логичко резоновање кроз експериментално испитивање састава, својстава и промена чистих супстанци (најважнијих представника метала, неметала и класа неорганских и органских једињења) и смеша. Кроз квантитативна израчунавања повезују субмикроскопски и макроскопски ниво. Унапређују способност комуникације и изражавања у усменом и писаном виду коришћењем хемијских термина и симболичког језика хемије (хемијски симболи, формуле и једначине), коришћењем различитих извора информација на матерњем и страним језицима, и применом дигиталне писмености. **Основни ниво** Специфична предметна компетенција 1 (СПК1) Ученици развијају разумевање о својствима и променама супстанцама у саставу неживе и живе природе. Разликују према саставу примере елемената, једињења и смеша који су им познати из свакодневног живота. Уочавају и описују физичка и хемијска својства, и промене најважнијих неорганских и органских супстанци,

познатих из свакодневног живота, њихову заступљеност у природи и практичну примену, укључујући и правилно руковање супстанцама. Уочена својства супстанци (макроскопски ниво), ученици повезују са изграђивачким честицама супстанци (атоми, јони, молекули) и хемијским везама (субмикроскопски ниво). Препознају примере смеша и раствора у свакодневном животу, повезују њихова својства са квалитативним и квантитативним саставом и практичном применом у различитим животним ситуацијама. Разликују електролите и неелектролите међу примерима из свакодневног живота, као и електролите међусобно. Примењују поступке за раздвајање састојака смеша у свакодневном животу. Разумеју значење хемијских симбола и формула, познају симболе најважнијих елемената, као и формуле елемената и најважнијих представника класа неорганских и органских једињења. Показују одговоран однос према здрављу и животној средини.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)
Ученици кроз експериментални рад формирају основне идеје о природи хемије као науке и како се у хемији истраживачким радом долази до знања. Правилно и безбедно рукују лабораторијским посуђем, прибором и супстанцама. Одговорно се понашају у циљу очувања здравља и заштите животне средине. О својствима и променама супстанци сазнају посматрањем и експерименталним испитивањем, уз писано упутство и у сарадњи са другим ученицима и наставником. Развијају мануелне вештине које могу да користе и у другим животним ситуацијама. Мере масу и запремину супстанци, и изводе поступке за раздвајање састојака смеша одливањем, цеђењем и помоћу магнета. Прикупљене податке бележе на одговарајући начин. Поред мануелних вештина, наведеним активностима развијају логичко и аналитичко мишљење, сарадничке способности, комуникацијске вештине, и позитиван и одговоран однос према учењу и додељеним задацима у групи.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК3)
Ученици на основном нивоу развијају базичну хемијску пименост која им омогућава да повезују својства и промене неорганских и органских супстанци и смеша с практичном применом, и значајем за живот појединца и за друштво. Формирана хемијска писменост омогућава им да прате информације у прикладним текстовима из дигиталних и штампаних извора о супстанцама у саставу комерцијалних производа, и о материјалима који имају широку примену. Еколошки одговорно понашање, коришћење и одлагање производа и амбалаже базирају на познавању својстава састојака комерцијалних производа и значења пиктограма на амбалажи. Одговорно и рационално користе енергију и ресурсе природе, и подржавају употребу алтернативних и обновљивих видова енергије. У циљу одржања физичког и менталног здравља планирају правилну исхрану користећи се знањем о основним својствима биолошки важних органских једињења, њихове улоге у организму и заступљености у намирницама. На основу знања о својствима и променама неорганских и органских супстанци, као и способности и вештина формираних учењем хемије, могу да продукују идеје и планове, да их повежу с предузетничким активностима и спроведу у дело.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса

Информатика и рачунарство

Стандарди постигнућа за предмет
1. Област: Информационо-комуникационе технологије
Основни ниво
Ученик:
- препознаје основне ИКТ уређаје и њихову намену
- разликује хардвер, софтвер и сервисе
- користи основне функције оперативног окружења
- креира и чува једноставан текстуални документ
- уноси и едитује слике
- препознаје основне типове датотека
- користи мултимедијалне садржаје уз помоћ наставника.
Средњи ниво
Ученик:
- самостално прилагођава радно окружење
- организује податке у фасцикле
- примењује алате за форматирање текста, слика и презентација
- користи алате за снимање и репродукцију аудио и видео садржаја
- креира мултимедијалну презентацију
- сарађује у изради дигиталних садржаја.
Напредни ниво
Ученик:
- самостално комбинује различите дигиталне садржаје;
- ефикасно организује и управља датотекам
- примењује више алата за обраду текста, слике и мултимедије
- креира квалитетне презентације уз примену различитих медија
- могућности примене ИКТ у свакодневном животу.

2. Област: Дигитална писменост
Основни ниво
Ученик:
- препознаје правила безбедног понашања на Интернету
- разликује пожељно и непожељно понашање у дигиталном окружењу
- зна основна правила заштите личних података
- препознаје значај ауторских права.
Средњи ниво
Ученик:
-самостално претражује Интернет и проналази потребне информације
- критички приступа информацијама са Интернета
- примењује мере заштите приватности;
- правилно реагује у случају небезбедних ситуација на Интернету
- рационално користи дигиталне уређаје и време проведено на Интернету.
Напредни ниво
Ученик:
- процењује поузданост извора информација
- дговорно користи и дели дигиталне садржаје
- примењује правила дигиталне безбедности у различитим ситуацијама

- промовише безбедно и етичко понашање у дигиталном окружењу
- анализира утицај технологије на здравље и животну средину.

3. Област: Рачунарство
Основни ниво
Ученик:
- препознаје основне логичке и скуповне операције
- разуме једноставан алгоритам;
- користи основне блокове у визуелном програмском окружењу
- креира једноставан програм уз помоћ наставника.
Средњи ниво
Ученик:
- примењује скуповне операције и логичке изразе
- описује кораке алгоритма;
- користи линијску, цикличну и разгранату структуру
- примењује математичке операторе у програму
- анализира и тестира програм.
Напредни ниво
Ученик:
- самостално креира програме за решавање једноставних проблема
- комбинује различите програмске структуре
- открива и исправља грешке у програму
- објашњава алгоритам и сценарио пројекта
- процењује ефикасност решења.

4. Област: Пројектни задатак
Основни ниво
Ученик:
- учествује у раду групе
- прати основне фазе израде пројекта
- прикупља материјал уз помоћ наставника.
Средњи ниво
Ученик:
- самостално проналази и обрађује информације
- користи различите дигиталне алате у изради пројекта
-представља резултате рада
- вреднује сопствени допринос групном раду.
Напредни ниво
Ученик:
- планира и организује реализацију пројектног задатка
- ефикасно сарађује у тиму
- самостално креира и представља дигиталне садржаје
- поставља и дели резултате рада на Интернету уз поштовање правила безбедности и ауторских права
- критички анализира резултате пројекта и предлаже унапређења.

6.
1. Област: Информационо-комуникационе технологије
Основни ниво
Ученик:
- правилно користи основне ИКТ уређаје

- креира и чува дигиталне документе
- уноси и форматира текст у документу
- убацује и уређује табеле у текстуалном документу
- креира и основно уређује дигиталне слике
- користи мултимедијалне презентације уз помоћ наставника
- чува податке локално.

Средњи ниво
Ученик:
- самостално организује дигиталне документе
- користи алате за стилско обликовање текста
- обрађује слике применом алата за трансформацију
- снима и основно обрађује аудио и видео записе
- креира презентације које садрже текст, слике, табеле, аудио и видео
- организује податке локално и у облаку.

Напредни ниво
Ученик:
- ефикасно користи различите програме за обраду дигиталних садржаја
- комбинује више типова мултимедијалних елемената у јединствену презентацију
- самостално врши обраду и уређивање мултимедијалних садржаја
- примењује напредне могућности програма за рад са текстом и презентацијама
- процењује и бира одговарајуће дигиталне алате у складу са задатком.

2. Област: Дигитална писменост
Основни ниво
Ученик:
- препознаје основне интернет сервисе
- примењује правила безбедног понашања на Интернет
- препознаје значај заштите личних података
- уз помоћ наставника претражује Интернет и преузима садржај
- препознаје значај ауторских права.

Средњи ниво
Ученик:
- самостално претражује Интернет и процењује резултате претраге
- одговорно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењ
- примењује правила заштите приватности
- користи дигиталне садржаје поштујући ауторска права
- објашњава основну намену CC лиценци.

Напредни ниво
Ученик:
- критички процењује поузданост информација са Интернет
- примењује поступке заштите дигиталних садржаја
- самостално примењује CC лиценце на сопствене дигиталне производе
- промовише безбедно и одговорно понашање у дигиталном окружењу
- анализира ризике и последице небезбедног понашања на мрежи.

3. Област: Рачунарство
Основни ниво
Ученик:
- препознаје основне елементе текстуалног програмског језика
- користи основне аритметичке операције у програму

- креира једноставан програм уз помоћ наставника
- користи једноставне наредбе гранања и понављања
- проналази основне грешке у програму.

Средњи ниво

Ученик:

- самостално користи основне наредбе текстуалног програмског језика
- примењује операторе, уграђене функције и структуре податак
- користи ниске и једноставне низове
- примењује програмске структуре гранања и петље
- разлаже једноставан проблем на мање целине
- тестира и исправља програм.

Напредни ниво

Ученик:

- самостално развија програме за решавање једноставних проблема
- комбинује различите структуре података и програмске конструкције
- користи потпрограме у решавању проблема
- анализира ефикасност алгоритма и програма
- систематично проналази и отклања грешке у сложенијим програмима.

4. Област: Пројектни задаци

Основни ниво

Ученик:

- учествује у раду групе
- препознаје фазе пројектног задатка;
- прикупља и организује материјал уз помоћ наставника
- представља резултат рада на једноставан начин.

Средњи ниво

Ученик:

- сарађује са члановима групе у реализацији пројекта
- самостално проналази информације потребне за пројекат
- креира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, табеле и линкове
- користи одговарајуће дигиталне алате у различитим фазама пројекта
- вреднује сопствени допринос раду групе.

Напредни ниво

Ученик:

- самостално планира и реализује пројектни задатак
- креира сложеније дигиталне садржаје са анимацијама и мултимедијом
- користи програме и алате у функцији решавања пројектног проблема
- поставља и дели резултате рада на Интернету уз поштовање правила безбедности и ауторских права
- критички анализира резултате пројекта и предлаже могућа унапређења.

7.

1. Област: Информационо-комуникационе технологије

Основни ниво

Ученик:

- разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста
- користи основне алате за обликовање текстуалног документа
- разликује растерску и векторску графику
- креира једноставну растерску и векторску слику
- користи основне алате за уређивање слике

- препознаје основне моделе приказа боја
- користи алате за снимање екрана уз помоћ наставника.

Средњи ниво

Ученик:

- примењује стилове и креира преглед садржаја у документу
- самостално уређује и трансформише дигиталне слике
- креира растерске и векторске графичке садржаје;
- користи RGB и CMYK модел боја у практичном раду
- креира једноставну GIF анимацију
- снима и основно уређује видео-запис екрана
- бира одговарајући тип графике у зависности од намене.

Напредни ниво

Ученик:

- самостално структурира сложене текстуалне документе
- примењује напредне алате за графичко обликовање
- комбинује растерску и векторску графику у јединственом пројекту
- креира сложеније анимације и видео садржаје
- процењује квалитет дигиталне слике у односу на резолуцију и формат
- користи различите дигиталне алате у складу са потребама пројекта.

2. Област: Дигитална писменост

Основни ниво

Ученик:

- препознаје појмове URL, DNS и IP адреса
- разуме улогу хипервезе и хипертекста
- креира и шаље електронску пошту
- препознаје основна правила безбедног понашања на Интернету
- користи дељене документе уз помоћ наставника.

Средњи ниво

Ученик:

- објашњава основну намену URL, DNS и IP адресе
- самостално користи хипервезе у документима
- примењује правила електронске комуникације
- сарадднички креира и уређује документе у облаку
- подешава нивое приступа дељеним документима
- препознаје непримерене садржаје и нежељене контакте.

Напредни ниво

Ученик:

- безбедно и одговорно користи сервисе на Интернету
- критички процењује дигиталне садржаје и изворе информација
- ефикасно организује сарадњу у дељеним документима
- примењује правила заштите приватности и података
- самостално повезује документе и веб садржаје помоћу хипервеза
- промовише безбедну и етичку комуникацију у дигиталном окружењу.

3. Област: Рачунарство

Основни ниво

Ученик:

- користи основне елементе текстуалног програмског језика
- исцртава једноставне геометријске облике
- користи основне функције графичке библиотеке

- примењује једноставне петље
- уочава и исправља једноставне грешке у програму
Средњи ниво
Ученик:
- самостално користи графичке библиотеке за 2Д графику
-подешава боје и положај графичких објеката
- примењује петље и насумичне вредности при исцртавању
- планира и реализује решење једноставног проблема
- тестира и анализира програмски код
Напредни ниво
Ученик:
- креира сложеније програме за исцртавање 2Д графике
- комбинује више програмских структура и графичких елемената
- користи генератор случајних бројева за креирање динамичких цртежа
- оптимизује и унапређује програмска решења
- систематично проналази и отклања грешке у програму

4. Област: Пројектни задаци
Основни ниво
Ученик:
- учествује у раду групе
- препознаје основне фазе пројектног рада
- прикупља материјал потребан за пројекат
- представља резултате рада уз помоћ наставника и/или других чланова групе
Средњи ниво
Ученик:
- сарађује са члановима групе у реализацији пројекта
- користи различите дигиталне алате за израду пројекта
- креира садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације
- користи програме као подршку решавању пројектног задатка
- вреднује сопствени допринос тиму
Напредни ниво
Ученик:
- самостално планира и организује реализацију пројекта
- интегрише различите типове дигиталних садржаја у функционалну целину
- поставља и дели резултате рада на Интернету уз поштовање правила безбедности
- анализира успешност пројекта и предлаже унапређења
- активно доприноси тимском раду и организацији активности

8.
1. Област: Информационо-комуникационе технологије
Основни ниво
Ученик:
- уноси и мења податке у радној табели
- разликује основне типове података у ћелијама
- користи једноставне формуле за израчунавање збира и просека
- сортира податке по једном критеријуму
- чита и тумачи једноставне графиконе
- форматира табелу и припрема је за штампу
- приступа дељеном документу и врши једноставне измене
Средњи ниво

Ученик:
- самостално креира и уређује радне табеле
- користи функције за израчунавање статистика (минимум, максимум, просек
- примењује сортирање и филтрирање података;
- креира и форматира графикон
- чува документ у различитим форматима, укључујући PDF
- сарађује у раду на дељеним документима уз коришћење коментара
- уочава правилности и повезаност међу подацима.

Напредни ниво
Ученик:
- анализира и обрађује сложеније скупове података
- групише податке и израчунава статистике по групама
- бира одговарајући тип графичког приказа података
- критички тумачи резултате анализа и изводи закључк
- ефикасно сарађује у раду у облаку уз подешавање нивоа приступа
- примењује табеларне прорачуне у решавању практичних проблема

2. Област: Дигитална писменост
Основни ниво
Ученик:
- препознаје начине дељења личних података на Интернет
- препознаје основне ризике дељења личних података
- разуме значај заштите права детета у дигиталном окружењу
- препознаје појам отворених података

Средњи ниво
Ученик:
- објашњава последице небезбедног дељења података
- примењује правила безбедног понашања на Интернету
- повезује ризике на Интернету са кршењем права
- објашњава значај отворених података за друштво

Напредни ниво
Ученик:
- критички процењује ризике дељења личних података
- промовише безбедно и одговорно понашање у дигиталном окружењу
- анализира могућности примене отворених података
- повезује доступност података са развојем иновација и привреде
- примењује етичке принципе у дигиталној комуникацији

3. Област: Рачунарство
Основни ниво
Ученик:
- уноси серије података у програмско окружење
- користи једноставне функције за обраду податак
- израчунава основне статистике (збир, минимум, максимум)
- графички приказује једноставне податке
- уноси и чува табеларне податке

Средњи ниво
Ученик:
- анализира низове података употребом библиотечких функција
- примењује сортирање и филтрирање податак

- графички представља податке различитим типовима дијаграма
- анализира табеларне податке по врстама и колонама
- користи програмско окружење за обраду података
Напредни ниво
Ученик:
- самостално анализира и обрађује сложеније скупове података
- групише податке и израчунава статистике по групама
- бира одговарајуће методе визуелизације податак
- интерпретира добијене резултате и изводи закључке
- примењује анализу података у решавању реалних проблема

4. Област: Пројектни задаци
Основни ниво
Ученик:
- учествује у раду групе
- прикупља и организује податке за пројекат
- учествује у изради једноставног онлајн упитника
- представља резултате рада уз помоћ наставника
Средњи ниво
Ученик:
- сарађује са члановима групе у свим фазама пројекта
- користи онлајн алате за прикупљање и обраду података
- креира инфографик и визуелно представља резултат
- користи могућности рачунарских мрежа за комуникацију и сарадњу
- вреднује сопствени допринос пројекту.
Напредни ниво
Ученик:
- самостално планира и реализује пројектни задатак
- интегрише анализу података и програмирање у пројекту
-креира сложеније дигиталне садржаје и инфографике
- поставља и дели резултате рада на Интернету уз поштовање правила безбедности
- крит ички анализира резултате пројекта и предлаже унапређења
- самовреднује рад тима и процес реализације пројекта

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Техника и технологија

Општа предметна компетенција (ОПК)

Циљ учења технике и технологије јесте да ученици развију техничко-технолошку писменост и стваралачко и логичко мишљење кроз стицање теоретског и практичног знања израдом практичних радова и пројеката реализованих самостално или тимски, уважавајући личне способности и вештине сваког ученика. Реализацијом практичних вежби ученици развијају фине моторичке вештине, стичу знања о различитим техничким материјалима и принципима рада основних алата и уређаја. Израдом предмета/модела коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата, ученици развијају креативност, иновативност, као и способност за тимски рад, сарадњу, толеранцију, способност слушања мишљења других и конструктивно решавање конфликата. Кроз развој техничког стваралаштва стичу реалне искуствене техничке основе за будуће школовање и живот.
Одговорно и флексибилно се односе према одрживом коришћењу постојећих ресурса и разматрају начине за проналажење нових – чистих извора енергије. Воде рачуна о смањењу отпада и емисије штетних гасова, о неопходној рециклажи материјала, заштити и очувању животне средине и о екологији. Ученици, као учесници у саобраћају, стичу вештине препознавања, процене и избегавања ризичног понашања и опасности.
Развијају интересовања за технолошке процесе у грађевинарству, пољопривреди, машинству, електротехници, електроници, роботици, мехатроници. Имају јасан став о потреби поштовања саобраћајних прописа. Ученици проширују стечена информатичка знања и схватају потребу њихове примене у различитим свакодневним животним ситуацијама.
Развијају истраживачки дух и способност претраживања, критичког анализирања и систематизације информација у електронском облику уз употребу одговарајућих средстава ИКТ-а. Кроз реализацију различитих пројеката и задатака стичу увид у сопствена професионална интересовања, стичу искуства и самопоштовање и поступају предузимљиво, иницијативно и одговорно.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Познавањем најважнијих достигнућа и личности у техници и технологији, ученици уочавају повезаност техничко-технолошког напретка са развојем друштва и унапређивањем квалитета живота људи. На основу познавања врсте, особина и начина обраде повезују материјале са могућностима њихове употребе у свакодневном животу. На основу врсте машина наводе појам и функцију коју обављају. Наводе конструктивне елементе који чине један грађевински објекат и објашњавају њихову улогу. Ученици разумеју важност заштите животне средине и штетност утицаја загађивача ваздуха, воде и земљишта.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина.
Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући

правила техничког цртања. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета и других доступних апликација. Употребом савремених техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Праћењем техничко-технолошког развоја, развијају радозналост, интересовање за наставак школовања за различита занимања. Стечена знања у руковању алатима и уређајима вешто користе за једноставне поправке примењујући мере заштите на раду. Учествују у активностима које доприносе развоју свести о потреби заштите животне средине и рециклаже, чиме развијају сопствену личност (самопоштовање, иницијативност, очување здравља) и одговорно понашање у друштву. Графичка решења саопштавају путем техничких цртежа. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству дају допринос уштеди кућног буџета. Развијају предузетничке вештине, стичу одговоран однос према свом и раду других уважавањем различитости и међусобном толеранцијом.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ТЕХ ОО.О.1.1. Повезују врсте, својства и начин обраде са употребом материјала. – ТЕХ ОО.О.1.2. Познају основне врсте машина у зависности од функција које обављају. – ТЕХ ОО.О.1.3. Препознају основне карактеристике и конструктивне елементе грађевинских објеката. – ТЕХ ОО.О.1.4. Наводе главне загађиваче ваздуха, воде и земљишта и описују њихов утицај на животну средину.	– ТЕХ.ОО.О.2.1. Мере и контролишу основне физичке величине правилном применом прибора и инструмената за мерење и контролу. – ТЕХ.ОО.О.2.2. Праве разлику између правилног и неправилног коришћења електричних уређаја и машина. – ТЕХ.ОО.О.2.3. Цртају једноставне предмете скицом и техничким цртежом примењујући правила техничког цртања. – ТЕХ.ОО.О.2.4. Примењују основна знања из области технике и технологије коришћењем апликација из Office пакета. – ТЕХ.ОО.О.2.5. Употребом савремених	– ТЕХ.ОО.О.3.1. Примењују мере заштите на раду ради сопствене и сигурности осталих учесника у процесу рада. – ТЕХ.ОО.О.3.2. Израђују једноставне моделе и макете самостално или у тиму, у циљу развоја и усавршавања мануелних вештина и радних навика. – ТЕХ.ОО.О.3.3. Примењују правила безбедности као активни учесници у саобраћају. – ТЕХ.ОО.О.3.4. Применом правила рационалног коришћења енергије у домаћинству штеде кућни буџет. – ТЕХ.ОО.О.3.5. Препознају своје способности и афинитете према различитим занимањима у области

	техничких и технолошких достигнућа увиђају значај технике и технологије у свакодневном животу.	технике.

Средњи ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) Ученици објашњавају начине обраде техничких материјала издвајајући битне карактеристике традиционалне и савремене технологије обраде материјала. На основу стечених знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике, анализирају и врше избор дигиталних и техничких уређаја. Користе стечена теоријска и практична знања о деловима и принципима рада малих кућних апарата за њихово одржавање и поправку једноставних кварова. Уважавајући правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта, ученици објашњавају начин опремања ентеријера и екстеријера. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине и природних ресурса на Земљи. Ученици познају примере примене ИКТ-а у области управљања саобраћајним системима и безбедности путника и робе. На основу знања из електротехнике објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије од места производње до својих крајњих корисника.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. Састављају и симулирају рад једноставних електричних шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Конструкторским моделовањем предмета које су сами креирали или по понуђеном конструктивном решењу, презентују моторичке, организацијске вештине, алгоритамски приступ. Применом мера штедње енергије и употребом енергетски ефикасних уређаја стичу корисне навике мотивишући друге да их следе. Анализом техничко-технолошког развоја развијају радозналост и интересовање за наставак школовања за различита занимања. Ученици креирани производ маркетиншки представљају у школи и локалној заједници ради промоције својих предузетничких вештина. Смисао учења садржаја наставног предмета Техника и технологија је, између осталог, повезивање и практична примена стечених знања из различитих предмета. Иницирају и учествују у активностима које доприносе развоју свести о потреби заштите животне средине и рециклаже, чиме

развијају сопствену личност (самопоштовање, иницијативност, очување здравља) и одговорно понашање у друштву. Графичка решења саопштавају путем техничких цртежа испољавајући креативност и оригиналност.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
– ТЕХ.ОО.С.1.1. Пореде традиционалне и савремене технологије обраде материјала. – ТЕХ.ОО.С.1.2. Користе стечена знања из електротехнике, рачунарства и мехатронике за анализу и одабир дигиталних и техничких уређаја. – ТЕХ.ОО.С.1.3. Познају основне делове, принцип рада и начин одржавања апарата и уређаја у домаћинству. – ТЕХ.ОО.С.1.4. Познају и поштују правила унутрашњег и спољашњег уређења грађевинског објекта.	– ТЕХ.ОО.С.2.1. На основу анализе симулиране саобраћајне ситуације, увиђају потенцијалне сигурносне ризике за учеснике у саобраћају. – ТЕХ.ОО.С.2.2. Самостално или тимски израђују техничку документацију у оквиру мини пројекта користећи прибор за техничко цртање или рачунарске апликације. – ТЕХ.ОО.С.2.3. На основу техничких цртежа израђују 3Д моделе користећи одговарајуће софтвере. – ТЕХ.ОО.С.2.4. Састављају и симулирају рад једноставних електричних	– ТЕХ.ОО.С.3.1. Користе стечена знања за идентификовање квара на једноставним кућним уређајима и инсталацијама. – ТЕХ.ОО.С.3.2. Примењују знање о енергетски ефикасним уређајима при куповини уређаја. – ТЕХ.ОО.С.3.3. Креирају рекламни материјал ради промоције самостално или тимски израђеног пројекта. – ТЕХ.ОО.С.3.4. Повезују стечена знања из технике и технологије са сродним

– ТЕХ.ОО.С.1.5. Анализирају да ли је коришћење одређене технике и технологије у складу са принципима очувања животне средине. – ТЕХ.ОО.С.1.6. Повезују примере примене ИКТ-а у управљању саобраћајним системима са безбедношћу у саобраћају. – ТЕХ.ОО.С.1.7. Објашњавају начине производње, трансформацију и пренос електричне енергије.	шема ради провере стечених знања о електричним инсталацијама и повезивању саставних електричних елемената. – ТЕХ.ОО.С.2.5. Анализирају примере примене вештачке интелигенције претрагом интернета и других расположивих ресурса.	садржајима из других наставних предмета. – ТЕХ.ОО.С.3.5. Иницирају и учествују у активностима рециклаже и заштите животне средине у локалној заједници.

Напредни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1) На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, ученици креирају иновативне моделе машина и уређаја. Кроз развој техничког стваралаштва повезују конструкцију различитих врста робота са њиховом наменом. Ученици на основу знања о дигиталним и техничким уређајима прате развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона.
Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2) На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере за његово унапређење уз уважавање естетских компоненти. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и саобраћајних средстава.
Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3) Конструкторским моделовањем предмета које су сами креирали презентују моторичке, организацијске вештине, алгоритамски приступ и др. Креираним моделима могу управљати вештачком интелигенцијом, чиме усвојена знања добијају функционални значај. Анализом техничко- технолошког развоја развијају радозналост и интересовање за наставак школовања за различита занимања.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	**СПК 2**	**СПК 3**
Ученици:	*Ученици:*	*Ученици:*
− ТЕХ.ОО.Н.1.1. На основу критичке анализе карактеристика електричних машина и уређаја, креирају, самостално или тимски, иновативни електромеханички модел машине или уређаја. − ТЕХ.ОО.Н.1.2. Повезују основе конструкција различитих врста робота са њиховом наменом. − ТЕХ.ОО.Н.1.3. Познају развој основних компоненти рачунара, таблет уређаја и паметних телефона.	− ТЕХ.ОО.Н.2.1. На основу анализе конструкторског модела, предлажу мере његовог унапређења уз уважавање естетских компоненти. − ТЕХ.ОО.Н.2.2. Анализирају конструкцију и управљање робота користећи доступан школски рачунарски интерфејс. − ТЕХ.ОО.Н.2.3. Састављају и управљају роботом помоћу интерфејса, користећи основе вештачке интелигенције. – ТЕХ.ОО.Н.2.4. Уочавају међусобну повезаност најважнијих подсистема (погонски, преносни, управљачки и кочиони) код возила друмског саобраћаја и других саобраћајних средстава.	– ТЕХ.ОО.Н.3.1. Анализирају расположиве информације при куповини техничког уређаја. – ТЕХ.ОО.Н.3.2. При реализацији сопствених идеја, претходно представљених техничким цртежом или употребом одговарајуће апликације, користе расположиве интерфејс технологије. – ТЕХ.ОО.Н.3.3. Креирају програме за управљање процесима и уређајима на даљину помоћу ИКТ-а. – ТЕХ.ОО.Н.3.4. Прате достигнућа у области вештачке интелигенције ради личног усавршавања (стицање информација о примени у свакодневном животу).

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ основни ниво 1.2.2., 1.1.24., 1.1.25. средњи ниво 2.2.3., 2.1.22.,

2.1.23.
напредни ниво
3.1.20., 3.1.21

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И
СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ
основни ниво
1.1.1., 1.1.2.,
1.2.5. 1.1.11.,1.1.12.,
1.1.13., 2.1.17.
1.1.19.,
1.1.20.,
1.1.21.,1.1.22. 1.2.4.

средњи ниво
2.1.18., 2.1.9., 2.1.10.,
напредни ниво
3.1.6., 3.1.7.,
3.1.15.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета - Музичка култура
Основни ниво **Знање и разумевање** МК.1.1.1. Препознаје основне елементе музичке писмености МК.1.1.2. Описује основне карактеристике музичких инструмената и састава, историјско–стилских периода, музичких жанрова и народног стваралаштва **Слушање музике** МК.1.2.1. Именује музичке изражајне елементе МК.1.2.2. Именује извођачки састав МК.1.2.3. Именује музичке жанрове МК.1.2.4. Именује српски музички фолклор
Средњи ниво **Знање и разумевање**

МК.2.1.1. Анализира повезаност музичких елемената и карактеристика инструмената са музичком изражајношћу

МК.2.1.2. Анализира структуру и драматургију одређеног музичког жанра

МК.2.1.3. Повезује облике народног музицирања са специфичним контекстом народног живота

Слушање музике

МК.2.2.1. Описује и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената

МК.2.2.2. Препознаје структуру одређеног жанра

Напредни ниво

Знање и разумевање

МК.3.1.1. Зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела

МК.3.1.2. Разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и музичког фолклора

МК.3.1.3. Критички и аргументовано образлаже свој суд

МК.3.1.4. Уме креативно да комбинује музичке елементе у естетичком контексту

Слушање музике

МК.3.2.1. Анализира слушни пример и открива везу опажених карактеристика са структуром и драматургијом

МК.3.2.2. Анализира слушни пример у жанровском и историјско–стилском контексту

МК.3.2.3. Анализира слушни пример у контексту настанка и примене различитих облика музичког фолклора

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Ликовна култура
ОСНОВНИ НИВО ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.2. зна наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)

ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)
СРЕДЊИ НИВО
ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике
ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)
ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)
ЛК.1.3.2. зна наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)
ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)
ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)
ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт

НАПРЕДНИ НИВО
ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике
ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)
ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)
ЛК.1.3.2. зна наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечене учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)
ЛК1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерију, атеље, уметничка радионица...)
ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)
ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт

ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику)
ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других ученика
ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других

Образовни стандарди за крај другог циклуса образовања	
Руски језик	
Шифра стандарда	Текст стандарда
ДСТ.1.1.1. ДСТ.1.1.2. ДСТ.1.1.3. ДСТ.1.1.4.	**ОСНОВНИ НИВО** Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контектуализовани. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких , јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.5.	Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.
ДСТ.1.1.6.	Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.
ДСТ.1.1.7. ДСТ.1.1.8.	Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.
ДСТ.1.1.9.	Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.
	Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).
ДСТ.1.1.10.	Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.
ДСТ.1.1.11.	Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.
ДСТ.1.1.12.	Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).
ДСТ.1.1.14.	Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средстава
ДСТ.1.1.15.	приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.
ДСТ.1.1.16. ДСТ.1.1.17. ДСТ.1.1.18.	Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).
ДСТ.1.1.19. ДСТ.1.1.20.	Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.
ДСТ.1.1.21.	Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања
ДСТ.1.1.22.	саговорника.
ДСТ.1.1.23.	Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.
ДСТ.1.1.24.	Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.
ДСТ.1.2.1.	Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).
ДСТ.1.2.2.	Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.
ДСТ.1.2.3.	Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).
ДСТ.1.2.4.	Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.
ДСТ.1.3.1.	На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ДСТ.1.3.2. ДСТ.1.3.3.	На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ДСТ.1.3.4.	На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ДСТ.1.3.5.	Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну). Правилно записује познату лексику. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.
	СРЕДЊИ НИВО
ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2.	Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме.
ДСТ.2.1.3	Разуме једноставније поруке личне природе.
ДСТ.2.1.4.	Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.
ДСТ.2.1.5.	Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.
ДСТ.2.1.6.	Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.
ДСТ.2.1.7.	Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.
ДСТ.2.1.8. ДСТ.2.1.9.	Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.
ДСТ.2.1.10. ДСТ.2.1.11.	Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.
ДСТ.2.1.12. ДСТ.2.1.13.	Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)
ДСТ.2.1.14. ДСТ.2.1.15.	Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.
ДСТ.2.1.16. ДСТ.2.1.17.	Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.2.1.18.	Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.2.1.19. ДСТ.2.1.20.	Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.

ДСТ.2.1.21.	Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.
ДСТ.2.1.22.	Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ДСТ.2.1.23.	У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.
ДСТ.2.1.24.	
ДСТ.2.1.25.	На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.
ДСТ.2.1.26.	Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.
ДСТ.2.1.27.	Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ДСТ.2.1.28.	
ДСТ.2.1.29.	Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање.
ДСТ.2.1.30.	Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ДСТ.2.1.31.	Формулише љубазне молбе и извињења.
ДСТ.2.2.1.	Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
ДСТ.2.2.2.	Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.
ДСТ.2.2.3.	Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.
ДСТ.2.2.4.	Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.
ДСТ.2.3.1.	На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ДСТ.2.3.2.	На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ДСТ.2.3.3.	На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ДСТ.2.3.4.	
ДСТ.2.3.5.	На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).
ДСТ.2.3.6.	
ДСТ.2.3.7.	Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ДСТ.2.3.8.	Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.
	Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.
	Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.
	Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
	Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
	Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура.
	Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

	Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.
	НАПРЕДНИ НИВО
ДСТ.3.1.1.	Разуме саопштења, упутства, молбе итд. које се тичу његових потреба и интересовања.
ДСТ.3.1.2.	Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ДСТ.3.1.3.	Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.
ДСТ.3.1.4.	Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основу поруку кратких
ДСТ.3.1.5.	телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним
ДСТ.3.1.6.	информацијама.
ДСТ.3.1.7.	Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.
ДСТ.3.1.8.	Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.
ДСТ.3.1.9.	Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.
ДСТ.3.1.10.	
ДСТ.3.1.11.	Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене
ДСТ.3.1.12.	узрасту.
ДСТ.3.1.13.	Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет
ДСТ.3.1.14.	текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.1.15.	Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.
	Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.
ДСТ.3.1.16.	Разуме смисао једноставнијих рекламних порука.
ДСТ.3.1.17.	Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике,
ДСТ.3.1.18.	претходне и планиране активности и догађаје.
ДСТ.3.1.19.	Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.
ДСТ.3.1.20.	Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ДСТ.3.1.21	Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ
.	Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.
ДСТ.3.1.22.	

ДСТ.3.1.23. ДСТ.3.1.24.	На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.
ДСТ.3.1.25.	Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ДСТ.3.1.26.	Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.
ДСТ.3.1.27.	На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.
ДСТ.3.2.1.	Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ДСТ.3.2.2.	На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.
ДСТ.3.2.3.	На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.2.4.	На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.3.1.	На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ДСТ.3.3.2.	На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.
ДСТ.3.3.3. ДСТ.3.3.4. ДСТ.3.3.5.	Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.
ДСТ.3.3.6.	Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.
	Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
	Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.
	Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
	Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).
	Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.
	Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.
	Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.
	Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

Образовни стандарди за крај другог циклуса образовања	
Немачки језик	
Шифра стандарда	Текст стандарда
	ОСНОВНИ НИВО
ДСТ.1.1.1.	Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контектуализовани.
ДСТ.1.1.2.	Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких , јасно контекстуализованих усмених исказа.
ДСТ.1.1.3.	Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.
ДСТ.1.1.4.	
ДСТ.1.1.5.	Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.
ДСТ.1.1.6.	Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.
ДСТ.1.1.7.	
ДСТ.1.1.8.	Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.
ДСТ.1.1.9.	Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).
	Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.
ДСТ.1.1.10.	Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.
ДСТ.1.1.11.	
ДСТ.1.1.12.	Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).
ДСТ.1.1.14.	Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.
ДСТ.1.1.15.	
ДСТ.1.1.16.	Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).
ДСТ.1.1.17.	Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.
ДСТ.1.1.18.	
ДСТ.1.1.19.	Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.
ДСТ.1.1.20.	
ДСТ.1.1.21.	
ДСТ.1.1.22.	Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.
ДСТ.1.1.23.	Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.24. ДСТ.1.2.1.	Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).
	Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.
ДСТ.1.2.2.	Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).
ДСТ.1.2.3.	Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.
ДСТ.1.2.4.	На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).
ДСТ.1.3.1. ДСТ.1.3.2.	На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.
ДСТ.1.3.3.	На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.
ДСТ.1.3.4.	Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).
ДСТ.1.3.5.	Правилно записује познату лексику.
	Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.
	Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.
	Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура
	Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.
	Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.
	Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.
	Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.
	СРЕДЊИ НИВО
ДСТ.2.1.1. ДСТ.2.1.2.	Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме.
ДСТ.2.1.3	Разуме једноставније поруке личне природе.
ДСТ.2.1.4.	Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.
ДСТ.2.1.5.	Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.
ДСТ.2.1.6.	Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.
ДСТ.2.1.7.	Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.
ДСТ.2.1.8. ДСТ.2.1.9.	Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.
ДСТ.2.1.10. ДСТ.2.1.11.	Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.

ДСТ.2.1.12.	Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)
ДСТ.2.1.13.	
ДСТ.2.1.14.	Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.
ДСТ.2.1.15.	
ДСТ.2.1.16.	Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.2.1.17.	
ДСТ.2.1.18.	Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.2.1.19.	Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.
ДСТ.2.1.20.	Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.
ДСТ.2.1.21.	Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.
ДСТ.2.1.22.	У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.
ДСТ.2.1.23.	
ДСТ.2.1.24.	На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.
ДСТ.2.1.25.	Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.
ДСТ.2.1.26.	
ДСТ.2.1.27.	Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.
ДСТ.2.1.28.	Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање.
ДСТ.2.1.29.	Размењује основне информације о плановима и обавезама.
ДСТ.2.1.30.	Формулише љубазне молбе и извињења.
ДСТ.2.1.31.	Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.
	Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.
ДСТ.2.2.1.	Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.
ДСТ.2.2.2.	Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.
ДСТ.2.2.3.	На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.
ДСТ.2.2.4.	
ДСТ.2.3.1.	На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.
ДСТ.2.3.2.	На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.
ДСТ.2.3.3.	
ДСТ.2.3.4.	На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).
ДСТ.2.3.5.	
ДСТ.2.3.6.	Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).
ДСТ.2.3.7.	
ДСТ.2.3.8.	Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.

	Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода). Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.). Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.
	НАПРЕДНИ НИВО
ДСТ.3.1.1.	Разуме саопштења, упутства, молбе итд. које се тичу његових потреба и интересовања.
ДСТ.3.1.2.	Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
ДСТ.3.1.3.	Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.
ДСТ.3.1.4.	Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основу поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама.
ДСТ.3.1.5.	
ДСТ.3.1.6.	
ДСТ.3.1.7.	Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.
ДСТ.3.1.8.	Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.
ДСТ.3.1.9.	Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.
ДСТ.3.1.10.	Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.
ДСТ.3.1.11.	
ДСТ.3.1.12.	Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.1.13.	
ДСТ.3.1.14.	Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.
ДСТ.3.1.15.	Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.
ДСТ.3.1.16.	Разуме смисао једноставнијих рекламних порука.

ДСТ.3.1.17. ДСТ.3.1.18.	Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.
ДСТ.3.1.19.	Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.
ДСТ.3.1.20.	Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
ДСТ.3.1.21 .	Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ
ДСТ.3.1.22.	Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.
ДСТ.3.1.23. ДСТ.3.1.24.	На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.
ДСТ.3.1.25.	Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.
ДСТ.3.1.26.	Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.
ДСТ.3.1.27.	На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.
ДСТ.3.2.1.	Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.
ДСТ.3.2.2.	На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.
ДСТ.3.2.3.	На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.2.4.	На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.
ДСТ.3.3.1.	На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.
ДСТ.3.3.2.	На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.
ДСТ.3.3.3. ДСТ.3.3.4. ДСТ.3.3.5.	Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.
ДСТ.3.3.6.	Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.
	Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.
	Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.
	Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

	Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања). Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса образовања
„Дизајн“
1.Област Основни ниво • Ученик препознаје основне елементе визуелног дизајна (боја, линија, облик, текст). • Разликује основне врсте фонтова и њихову намену. • Користи једноставне алате у програму за графички дизајн уз помоћ наставника. • Поштује основна правила безбедног коришћења дигиталних садржаја. Средњи ниво • Ученик самостално примењује основне принципе композиције. • Бира одговарајуће боје и фонтове у складу са наменом рада. • Користи више алата за уређивање текста, слика и графичких елемената. • Објашњава значај ауторских права и правилно наводи изворе преузетих материјала. Напредни ниво • Ученик критички анализира визуелна решења и предлаже побољшања. • Креативно комбинује елементе дизајна у складу са циљном групом и сврхом. • Самостално користи напредније функције програма за графички дизајн. • Доследно примењује етичке и законске принципе у коришћењу дигиталних ресурса. 2.Област Основни ниво

- Ученик израђује једноставну дигиталну честитку или плакат према датом упутству.
- Уме да уметне текст и слику у дигитални документ.
- Чува рад у одговарајућем формату уз помоћ наставника.

Средњи ниво

- Ученик самостално креира честитку, позивницу или плакат.
- Комбинује текст, слике и графичке елементе у складну целину.
- Прилагођава дизајн намени и публици којој је намењен.
- Извози рад у различитим форматима (нпр. PNG, PDF).

Напредни ниво

- Ученик осмишљава оригинална визуелна решења без шаблона.
- Примењује сложеније технике обраде слика и распореда елемената.
- Критички процењује квалитет сопственог рада и унапређује га.
- Израђује графичке производе који ефикасно преносе поруку и привлаче пажњу публике.

3.Област
Основни ниво

- Ученик учествује у групном пројекту уз подршку наставника.
- Представља свој рад кратким усменим излагањем.
- Чува и организује своје радове у дигиталној фасцикли.

Средњи ниво

- Ученик активно доприноси планирању и реализацији пројекта.
- Самостално презентује свој рад и образлаже избор дизајнерских решења.
- Врши једноставно самовредновање и вршњачко вредновање.
- Формира основни дигитални портфолио својих радова.

Напредни ниво

- Ученик иницира и организује пројектне активности у тиму.
- Аргументовано брани своја дизајнерска решења и даје конструктивне предлоге другима.
- Критички процењује квалитет визуелне комуникације у различитим медијима.
- Израђује и уређује дигитални портфолио који систематично представља његов напредак и постигнућа.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса
Назив предмета: Православни катихизис
Ученик познаје основне истине православне хришћанске вере и место Цркве у животу верника; препознаје значај Светог Писма, Светог Предања и богослужбеног живота Цркве; разуме улогу Светих Тајни у животу хришћана; познаје најважније личности и догађаје из историје спасења и историје Српске Православне Цркве; уочава повезаност хришћанског учења и свакодневног живота; показује спремност за дијалог, сарадњу, уважавање других и одговоран однос према себи, ближњима и свету.

Стандарди образовних постигнућа за крај другог циклуса: Грађанско васпитање
По завршетку основног образовазња ученик:
-препознаје и уважава сопствени идентитет и идентитет других
-показује одговорност према себи, другима и окружењу
-примењује правила културне комуникације у различитим ситуацијама
-препознаје права и обавезе детета и поступа у складу са њима
-уважава различитости и испољава толеранцију у односима са вршњацима и одраслима
-сарађује саљ другима у пару, групи и заједничким активностима
-мирним путем решава једноставне сукобе и неспоразуме
-исказује своје мишљње аргументовано уз поштовање туђег мишљења
-препознаје примере солидарности, хуманости и одговорног понашања у заједници
-учествује у активностима које доприносе развоју одељенске и школске заједнице
-препознаје значај демократског доношења одлука и учествује у њему у складу са својим узрастом
-показује иницијативу , креативност и спремност за активно учешће у животу школе и локалне заједнице
-развија свест о значају очувања животне средине и одговорног односа према природним ресурсима
-користи стечена знања и вештине за одговорно понашање у свакодневном животу

СЕКЦИЈЕ

Драмска секција

Назив : Драмска секција	**Разред 5-8.**
Циљ и задаци: Развијање креативности, говорне културе, подстицање оригиналности, самопоуздања,сарадње и сценског изражавања кроз драмске активности, глуму и припрему позоришних наступа.	

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Упознавање са планом рада драмске секције	Ученик учествује у групном раду и поштује правила секције	Улога драмске секције, правила рада, тимски рад и сарадња	Разговор, договор, игре упознавања Рад ученика прати се на основу њихове заинтересованости и ангажовања
Основе сценског изражавања	Ученик користи глас, покрет и мимику у сценском наступу	Вежбе дикције, правилног дисања, покрета и изражавања емоција	Драмске игре, вежбе говора и покрета Активност и ангажовање ученика
Импровизација и драмске игре	Ученик креативно реагује у задатим ситуацијама	Импровизација, кратке сцене, драмске ситуације	Рад у пару и групи, сценске игре Учешће ученика у драмским играма и пробама; Праћење и посматрање ученика кроз развој сценског наступа и комуникације
Читање и анализа драмског текста	Ученик разуме текст и тумачи лик	Драмски текстови; сцене, појаве; ликови, дијалог	Читање улога, разговор и анализа Ангажовање ученика у читању, развијање креативности и самосталности у тумачењу текста
Припрема представе	Ученик учествује у припреми сценског наступа и разуме шта је сценски покрет	Подела улога; читајуће пробе; сценографија, костими	Увежбавање сцена; групни рад Разговор и анализа активности Белешке наставника и процена сценског наступа
Јавни наступ	Ученик самостално и сигурно наступа пред публиком	Извођење школске представе	Сценски наступ у школи Заједничка процена сценског наступа и анализа представе.
Развијање културе говора	Ученик правилно и изражајно говори	Акценат, дикција, интонација, рецитовање	Вежбе говора, рецитовање и читање Ангажовање ученика у изражајном рецитовању и праћење њиховог рада и напредовања.
Креативно стваралаштво	Ученик врши драматизацију текста	Писање кратких драмских текстова и сценарија	Самостални и групни рад

СНА /секције

Енглески језик

Предмет: Енглески језик	**Разред: 5. разред**
Секција	
Циљ и задаци: Развијање интересовања ученика за енглески језик и културу земаља енглеског говорног подручја, Проширивање вокабулара и комуникационих вештина, Подстицање креативности кроз игру, песму, глуму и пројекте, Развијање самопоуздања у говору на енглеском језику, Упознавање са обичајима и празницима у земљама енглеског говорног подручја	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Наставне области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Представљање и упознавање (**Introducing yourself**)	Ученик уме да се представи и постави једноставна питања о другима.	Основни изрази за представљање, дијалози, језичке игре.	Посматрање активности ученика, учешће у дијалозима и играма.
Породица и пријатељи (**Family and friends**)	Ученик описује чланове породице и пријатеље користећи једноставне реченице.	Речник везан за породицу, описивање особа, кратки разговори.	Усмено излагање, рад у пару, кратке презентације.
Школа и мој град (**School and my town**)	Ученик описује школу и основне делове града.	Речник везан за школу и град, израда постера.	Презентација плаката, рад у групама.
Празници и обичаји (**Christmas and holidays**)	Ученик препознаје и описује основне празнике у земљама енглеског говорног подручја.	Божићни обичаји, песме, израда честитки.	Квиз знања, израда честитки и презентација радова.
Хобији и слободно време (**Hobbies**)	Ученик говори о својим интересовањима и слободном времену.	Речник за хобије, кратке презентације ученика.	Усмене презентације, разговор у групи.
Храна и здрава исхрана (**Food**)	Ученик именује различите врсте хране и говори о здравој исхрани.	Речник за храну, игре речи, дијалози у ресторану.	Језички квиз, учешће у дијалозима.
Животиње и природа (**Animals and nature**)	Ученик описује животиње и њихова станишта.	Речник за животиње, кратки текстови, мини пројекти.	Презентација мини пројеката, разговор.
Путовања и занимљива места (**Travel and places**)	Ученик описује занимљива места и једноставна путовања.	Позната места у свету, рад у групама.	Презентација групних радова.
Занимања и познате личности (**Jobs and famous people**)	Ученик именује различита занимања и описује познате личности.	Речник за занимања, кратке сцене и дијалози.	Глума и сценски приказ, разговор.

Понављање и квиз знања	Ученик примењује усвојени речник и изразе у различитим активностима.	Понављање градива кроз игре и квизове.	Завршни квиз и анализа рада секције.

Руски језик

НАЗИВ СЕКЦИЈЕ	Руски кроз игру и креативност	
Име и презиме наставника:	Сања Кандолф	
Редни број теме	Теме	Број часова за тему
1.	Мој свет на руском	4
2.	Игре и изазови на руском	3
3.	Мала кухиња руског језика	3
4.	Животиње и природа кроз причу	3
5.	Мини-пројекти и представе	3
6.	Игре и квизови	2

Математичка секција

Назив: Математичка секција		**Разред: 5. – 8.**	
Циљ и задаци: Математичка секција је место на коме ученици кроз игру, истраживање, сарадњу и креативан рад откривају лепоту математике. Циљ секције је да се код ученика развије позитиван однос према математици, ослободи страх од грешке, подстакне радозналост и покаже да се до решења може доћи на више начина. Развијање логичког, критичког и стваралачког мишљења; подстицање истраживачког духа и радозналости; развијање просторне представе и геометријске интуиције; повезивање математике са свакодневним животом; развијање сарадње, комуникације и тимског рада;неговање упорности и самопоуздања у решавању проблема; откривање математике кроз игру, експеримент и креативне активности.			
Годишњи фонд часова: 36 **Недељни фонд часова:1**			
Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**
Математика без страха	Ученик развија позитиван однос према математици, активно учествује у раду секције, сарађује са вршњацима и прихвата	Упознавање чланова секције. Математичке игре. Логичке мозгалице. Тимски изазови.	Радионичарски рад, игре, разговор, рад у пару и групи. Праћење кроз активност ученика, сарадњу,

	различите начине решавања проблема.	Договор о правилима рада. Разговор о математици као занимљивој и корисној науци.	заинтересованост и учешће у дискусији.
Детективска академија	Ученик развија логичко мишљење, анализира проблем и проналази различите стратегије решавања.	Судоку. Нонограми. Логичке загонетке. Математичке мистерије. Проблемски задаци. Тимски изазови.	Индивидуални и групни рад, игре, дискусија, решавање логичких проблема. Праћење кроз успешност у решавању, упорност и сарадњу.
Ловци на бројеве	Ученик открива занимљива својства бројева, примењује логичко закључивање и осмишљава сопствене математичке задатке.	Занимљивости о бројевима. Магични квадрати. Дељивост. Математички трикови. Шифре и кодирање. Игре са бројевима.	Истраживачки рад, решавање проблемских задатака, рад у групама, презентација решења. Праћење кроз тачност, креативност и ангажовање.
Оригами лабораторија	Ученик развија просторну представу, препознаје геометријске појмове у оригами моделима и примењује геометријска знања у практичном раду.	Основни прегиби папира. Геометријске фигуре. Симетрија. Углови. Многоуглови. Танграм. Просторни модели. Израда изложбе ученичких радова.	Практичан рад, радионице, самостално и групно израђивање модела. Праћење кроз прецизност рада, примену геометријских појмова и креативност.
Математика око нас	Ученик препознаје примену математике у свакодневном животу и користи математичка знања у практичним ситуацијама.	Математика у куповини. Мерења. Статистика. Архитектура. Фибоначијев низ. Златни пресек.	Истраживачки рад, практични задаци, анализа података, разговор. Праћење кроз примену знања у реалним ситуацијама и активно учешће.
Математички студио	Ученик самостално истражује, представља резултате свог рада, креативно примењује математичка знања и учествује у уређењу математичког окружења.	Мини истраживачки пројекти. Израда плаката и тематских паноа за учионицу. Математички стрип. Презентације. Припрема математичког квиза. Прикупљање	Пројектна настава, истраживачки рад, групни рад и презентације. Праћење кроз квалитет израђених паноа, самосталност, сарадњу, креативност и активно

		занимљивости из света математике и њихово приказивање на паноу.	учешће у представљању радова.

Еколошка секција

Назив : Еколошка секција	Разред 5
Циљ и задаци:Основни циљ рада Еколошке секције је развијање еколошке свести, одговорног односа према природи и животној средини, као и подстицање ученика на активно учешће у очувању и унапређењу животне средине кроз практичан рад, истраживање и сарадњу са локалном заједницом. – Развијање љубави и одговорности према природи. – Упознавање са основним еколошким појмовима. – Развијање навика правилног одлагања отпада и рециклаже. – Подстицање бриге о биљкама и животињама. – Учествовање у уређењу школског дворишта и учионице. – Обележавање значајних еколошких датума. – Развијање тимског рада и сарадње.	
Годишњи фонд часова : 36 Недељни фонд часова: 1	

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Екологија – основни појмови	– објасни појам екологије; – разликује живу и неживу природу; – наводи примере односа човека и природе.	– Појам екологије. – Животна средина. – Жива и нежива природа. – Однос човека и природе. – Значај очувања животне средине.	– Начин остваривања програма: – разговор и дискусија; – радионичарски рад; – рад у пару и групи; – истраживачки и пројектни рад; – практичне активности и огледи; – теренски рад и посматрање; – израда плаката, презентација и паноа; – употреба дигиталних алата и мултимедије; – еколошке акције и обележавање значајних датума. – Праћење остварености програма: – посматрање активности ученика; – праћење ангажовања и сарадње; – анализа практичних радова;
Жива и нежива природа	– препознаје елементе живе и неживе природе у окружењу; – описује њихову међусобну повезаност; – уочава значај очувања природне равнотеже.	– Карактеристике живе и неживе природе. – Биљке, животиње и човек. – Природне појаве. – Међусобна повезаност живих бића.	

			− процена успешности пројеката и презентација; − вредновање учешћа у еколошким акцијама; − ученички портфолио; − самовредновање и вршњачко вредновање; − евиденција учешћа на изложбама, конкурсима и другим активностима.
Заштита биљака и животиња	− наводи начине заштите биљака и животиња; − препознаје угрожене врсте у локалној средини; − показује одговоран однос према живим бићима.	− Биљни и животињски свет. − Угрожене врсте. − Значај очувања биодиверзитета. − Правилан однос према живим бићима.	
Рециклажа и правилно одлагање отпада	− разликује врсте отпада; − правилно разврстава отпад; − објашњава значај рециклаже.	− Врсте отпада. − Рециклажа папира, пластике, стакла и метала. − Канте за селекцију отпада. − Поновна употреба материјала.	
Вода – значај и очување	− објашњава значај воде за живот; − наводи начине штедње воде; − уочава последице загађења вода.	− Значај воде за живот. − Извори пијаће воде. − Загађење вода. − Начини штедње воде.	
Дан планете Земље, Дан вода, Дан шума	− препознаје значајне еколошке датуме; − учествује у обележавању; − израђује едукативне поруке и плакате.	− Значај међународних еколошких датума. − Израда паноа, цртежа и плаката. − Еколошке радионице. − Уређење школског простора.	
Уређење школског дворишта и учионице	− учествује у уређењу простора; − развија радне навике; − сарађује са вршњацима.	− Одржавање чистоће. − Садња биљака. − Уређење зелених површина. − Брига о школском окружењу.	

<table>
<tr><td colspan="2">Назив : Еколошка секција</td><td colspan="2">Разред 6</td></tr>
<tr><td colspan="4">Циљ и задаци:Основни циљ рада Еколошке секције је развијање еколошке свести, одговорног односа према природи и животној средини, као и подстицање ученика на активно учешће у очувању и унапређењу животне средине кроз практичан рад, истраживање и сарадњу са локалном заједницом.
− Проучавање загађења ваздуха, воде и земљишта.
− Развијање свести о значају очувања природних ресурса.
− Учествовање у еколошким акцијама чишћења и уређења околине.
− Развијање навика рационалног коришћења воде и енергије.
− Израда паноа, плаката и презентација на еколошке теме.
− Подстицање истраживачког рада кроз једноставне огледе и посматрања.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Годишњи фонд часова : 36

Недељни фонд часова: 1</td></tr>
<tr><td>Области / теме</td><td>Исходи</td><td>Садржаји</td><td>Начин и праћење остварености програма</td></tr>
<tr><td>Загађење ваздуха, воде и земљишта</td><td>− препозна изворе загађења;
− објасни последице загађења на здравље и природу.</td><td>− Врсте загађења.
− Извори загађења.
− Последице по људе и природу.
− Мере заштите.</td><td rowspan="5">− Начин остваривања програма:
− разговор и дискусија;
− радионичарски рад;
− рад у пару и групи;
− истраживачки и пројектни рад;
− практичне активности и огледи;
− теренски рад и посматрање;
− израда плаката, презентација и паноа;
− употреба дигиталних алата и мултимедије;
− еколошке акције и обележавање значајних датума.
− Праћење остварености програма:
− посматрање активности ученика;
− праћење ангажовања и сарадње;
− анализа практичних радова;
− процена успешности пројеката и презентација;
− вредновање учешћа у еколошким акцијама;
− ученички портфолио;
− самовредновање и вршњачко вредновање;
− евиденција учешћа на изложбама, конкурсима и другим активностима.</td></tr>
<tr><td>Природни ресурси и њихово очување</td><td>− наведе природне ресурсе;
− објасни зашто их треба чувати.</td><td>− Вода, ваздух, земљиште, шуме.
− Рационално коришћење ресурса.
− Очување природних богатстава.</td></tr>
<tr><td>Обновљиви и необновљиви извори енергије</td><td>− разликује обновљиве и необновљиве изворе;
− наведе примере њихове употребе.</td><td>− Сунчева, ветро, хидро и геотермална енергија.
− Фосилна горива.
− Предности обновљивих извора.</td></tr>
<tr><td>Рециклажа и поновна употреба материјала</td><td>− предложи начине поновне употребе предмета;
− изради једноставан предмет од рециклажног материјала.</td><td>− Рециклажни процес.
− Креативна употреба отпадног материјала.
− Израда употребних предмета.</td></tr>
</table>

Енергетска ефикасност у свакодневном животу	− препозна начине уштеде енергије; − примени их у школи и код куће.	− Потрошња електричне енергије. − Штедња енергије. − Енергетски ефикасни уређаји.	−
Заштита локалне животне средине	− уочи еколошке проблеме у свом месту; − предложи мере за њихово решавање.	− Еколошки проблеми у месту становања. − Чишћење јавних површина. − Значај активизма.	
Еколошке акције и кампање	− учествује у планирању и реализацији акције; − сарађује са вршњацима и наставницима.	− Организација акција. − Израда промотивног материјала. − Волонтерске активности.	

Назив : Еколошка секција	Разред 7
Циљ и задаци:Основни циљ рада Еколошке секције је развијање еколошке свести, одговорног односа према природи и животној средини, као и подстицање ученика на активно учешће у очувању и унапређењу животне средине кроз практичан рад, истраживање и сарадњу са локалном заједницом. − Развијање критичког односа према еколошким проблемима савременог друштва. − Истраживање биодиверзитета локалне средине. − Упознавање са принципима одрживог развоја. − Учествовање у пројектима и еколошким кампањама. − Развијање способности за самостално прикупљање и анализу података. − Сарадња са локалним институцијама и организацијама које се баве заштитом животне средине	
Годишњи фонд часова : 36 Недељни фонд часова: 1	

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Биодиверзитет и заштићене природне вредности	− објасни појам биодиверзитета; − наведе заштићене врсте и подручја у Србији.	− Биодиверзитет. − Национални паркови Србије. − Заштићене биљне и животињске врсте.	−Начин остваривања програма: −разговор и дискусија; −радионичарски рад; −рад у пару и групи; −истраживачки и пројектни рад; −практичне активности и огледи;

Екосистеми Србије	– разликује основне екосистеме; – објасни њихову међусобну повезаност.	– Шуме. – Ливаде. – Реке и језера. – Мочваре. – Планински екосистеми.	–теренски рад и посматрање; –израда плаката, презентација и паноа; –употреба дигиталних алата и мултимедије; –еколошке акције и обележавање значајних датума. –Праћење остварености програма: –посматрање активности ученика; –праћење ангажовања и сарадње; –анализа практичних радова; –процена успешности пројеката и презентација; –вредновање учешћа у еколошким акцијама; –ученички портфолио; –самовредновање и вршњачко вредновање; –евиденција учешћа на изложбама, конкурсима и другим активностима. –
Одрживи развој	– објасни појам одрживог развоја; – наведе примере одговорног понашања.	– Основни принципи. – Очување природних ресурса. – Одговорна потрошња. – Одрживе навике	
Климатске промене и њихов утицај	– наведе узроке климатских промена; – објасни њихове последице.	– Глобално загревање. – Ефекат стаклене баште. – Последице климатских промена. – Начини ублажавања.	
Еколошки проблеми у локалној заједници	– истражи један локални еколошки проблем; – предложи могућа решења.	– Посматрање окружења. – Прикупљање података. – Анализа проблема. – Предлози решења.	
Истраживачки рад у екологији	– прикупља и бележи податке; – изведе једноставан закључак на основу посматрања.	– Посматрање. – Анкетирање. – Вођење белешки. – Обрада резултата.	
Израда едукативних материјала и презентација	– изради плакат, презентацију или пано; – јасно представи резултате рада.	– Израда плаката. – Дигиталне презентације. – Инфографици. – Јавно представљање резултата.	

Назив : Еколошка секција	Разред 8

Циљ и задаци:Основни циљ рада Еколошке секције је развијање еколошке свести, одговорног односа према природи и животној средини, као и подстицање ученика на активно учешће у очувању и унапређењу животне средине кроз практичан рад, истраживање и сарадњу са локалном заједницом.

- Развијање лидерских способности у организовању еколошких активности.
- Примена знања у решавању конкретних еколошких проблема у школи и локалној заједници.
- Истраживање утицаја климатских промена на животну средину.
- Промовисање одрживих стилова живота и еколошки одговорног понашања.
- Учествовање на конкурсима, изложбама и такмичењима из области екологије.
- Развијање презентационих вештина кроз представљање резултата рада секције.
- Подстицање вршњачке едукације и преношење еколошких знања млађим ученицима.

Годишњи фонд часова : 36
Недељни фонд часова: 1

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Глобални еколошки проблеми	− наведе најважније глобалне проблеме; − објасни њихов утицај на живот људи.	− Климатске промене. − Загађење мора и океана. − Крчење шума. − Губитак биодиверзитета. − Отпад и пластика.	− Начин остваривања програма: − разговор и дискусија; − радионичарски рад; − рад у пару и групи; − истраживачки и пројектни рад; − практичне активности и огледи; − теренски рад и посматрање; − израда плаката, презентација и паноа; − употреба дигиталних алата и мултимедије; − еколошке акције и обележавање значајних датума. − Праћење остварености програма: − посматрање активности ученика; − праћење ангажовања и сарадње; − анализа практичних радова; − процена успешности пројеката и презентација; − вредновање учешћа у еколошким акцијама; − ученички портфолио; − самовредновање и вршњачко вредновање; − евиденција учешћа на изложбама, конкурсима и другим активностима.
Климатске промене и заштита животне средине	− повеже људске активности са климатским променама; − предложи мере за ублажавање последица.	− Узроци климатских промена. − Последице по екосистеме. − Смањење емисије штетних гасова. − Еколошке мере.	
Циркуларна економија и одрживи развој	− објасни принципе циркуларне економије; − наведе примере њене примене.	− Циркуларна економија. − Рециклажа. − Поновна употреба. − Смањење отпада. − Одржива производња.	
Еколошко законодавство и улога грађана	− наведе основна права и обавезе грађана; − објасни значај еколошких прописа.	− Право на здраву животну средину. − Основни закони о заштити животне средине. − Улога појединца и локалне заједнице.	

		− Еколошка одговорност.	
Зелени стилови живота	− процени сопствене навике; − предложи еколошки прихватљивије изборе.	− Одговорна потрошња. − Смањење отпада. − Штедња енергије и воде. − Одржив превоз. − Свакодневне еколошке навике.	
Пројектно учење и волонтерске еколошке акције	− планира и реализује мањи еколошки пројекат; − преузме одговорност у групном раду.	− Планирање пројекта. − Подела улога. − Реализација активности. − Евалуација резултата. − Представљање пројекта.	
Учешће на конкурсима, изложбама и обележавање значајних еколошких датума	− представи рад секције јавности; − развија самопоуздање и презентационе вештине.	− Припрема радова за конкурсе. − Организација изложби. − Обележавање еколошких датума. − Презентација активности секције. − Промоција еколошких вредности у школи и локалној заједници.	

припремила: Марија Љубоја

Физичка секција

Предмет:Физика	Разред :шести,седми и осми
Физичка секција	
Циљ и задаци: : **Циљ секције за физику** јесте подстицање интересовања ученика за природне науке, развој научног начина размишљања и популаризација физике кроз практичан рад и истраживање. Основни задаци секције укључују: **Практичан рад:** Извођење огледа, конструисање инструмената и модела, и повезивање теорије са свакодневним животом и појавама. Припрема за такмичења: Рад са талентованим ученицима и припрема за такмичења из физике свих нивоа, уз решавање нестандардних и логичких задатака.	

Развој истраживачког духа: Подстицање самосталног рада, учења кроз пројекте и истраживање феномена који превазилазе редован план и програм. Мултидисциплинарни приступ: Повезивање физике са екологијом, астрономијом, математиком и технологијом.			
Годишњи фонд часова:18			
Недељни фонд часова:сваке друге недеље по један час			
Наставна област	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
– Механика, сила и мерења	Објасни разлику између стандардних и нестандардних јединица мере. - Процени и измери дужину и запремину објеката користећи алтернативне методе (капи, новчиће, кашичице). -Претвори вредности добијене нестандардним мерењем у оквирне вредности Међународног система јединица (SI). - Наелектрисани балони и електростатичка сила - Опише појаву наелектрисавања тела трењем и пренос наелектрисања. -Демонстрира дејство електростатичке привлачне силе на непроводна тела (вода) и проводна тела (лименка). - Објасни зашто се јавља сила између наелектрисаног балона и неутралних објеката без директног додира.	1. час: Како размишља физичар и мерење без лењира - Оглед: Мерење дужине и запремине помоћу нетипичних ствари (стопе, новчићи, капи воде). - Материјал: Кухињска кашичица, медицински шприц, вода, новчићи. 2. час: Наелектрисани балони и електростатичка сила - Оглед: Покретање празне лименке без додира и савијање млаза воде из славине. - Материјал: Надувани балони, празна лименка кока-коле, вунени џемпер или коса. 3. час: Инерција и први Њутнов закон	Формативно оцењивање и праћење процеса - Посматрање активности ученика: Праћење ангажованости током реализације огледа, руковања материјалима, поштовања безбедносних правила у раду и сарадње унутар тима. - Праћење практичних вештина: Вредновање способности ученика да правилно изведе експеримент (нпр. прављење батерије од лимуна, правилно постављање хомополарног мотора). Експерименталне белешке (Дневник секције): Ученици након сваког огледа бележе своја запажања, цртају шеме/графиконе (нпр. смер дејства ваздушног притиска или преламање светлости) и формулишу закључке. Кроз увид у ове белешке прати се развој научне писмености. - Процедуре самовредновања и вршњачког вредновања - Дискусија и аргументација: Кроз дебате након огледа (нпр. „Трење – пријатељ или непријатељ?“), ученици вреднују сопствено разумевање физичких појава и критички анализирају туђа објашњења. - Кратке рефлексије: На крају кључних тематских целина ученици одговарају на питања: Шта ми је било најлакше за разумевање?, Који експеримент је био највећи изазов и зашто?.

	- Инерција и први Њутнов закон -Дефинише инерцију као особину тела да се одупире промени стања кретања или мировања. - Предвиди исход брзог дејства силе на подлогу испод предмета који мирује. - Повеже трик са новчићем и картом са дејством Првог Њутновог закона у свакодневном животу. - Сила потиска и зашто бродови плове - Објасни улогу облика тела и запремине истиснуте течности на појаву пливања и тоњења. -Уочи разлику у понашању тела исте масе, а различите запремине (куглица насупрот чамца од пластелина) у води. -Формулише услов под којим тело плови на површини течности на основу дејства силе потиска и гравитационе силе. -Атмосферски притисак на делу -Докаже постојање атмосферског притиска кроз оглед са чашом, водом и папиром. -Графички представи (стрелицама) смер дејства ваздушног притиска на папир.	-Оглед: Трик са брзим повлачењем папира испод чаше пуне воде или убацивање новчића у чашу трзајем карте. - Материјал: Стаклена чаша, равна пластична карта (нпр. стара чланска карта), новчић. 4. час: Сила потиска и зашто бродови плове - Оглед: „Пластелин који тоне и плови“ – обликовање куглице од пластелина (која тоне) у облик чамца (који плови). - Материјал: Пластелин, дубља посуда са водом. 5. час: Атмосферски притисак на делу - Оглед: „Чаша која држи воду изнад главе“ – окретање чаше пуне воде наопако без проливања помоћу обичног папира. -Материјал: Чаша, вода, парче чвршћег папира или разгледница.	Сумативно вредновање кроз практичне продукте -Практични производи (Пројекти): Квалитет израђених макета, модела и играчака (нпр. кућна клацкалица-вага, ракетни погон, функционална батерија). -Кроз тимски рад и решавање практичног проблема, наставник добија јасан увид у то колико су ученици способни да интегришу и примене знања.

	- Упореди јачину дејства притиска ваздуха са спољашње стране и притиска воде са унутрашње стране чаше. -Трење – пријатељ или непријатељ? - Идентификује силу трења као силу која се јавља на додирним површинама и противи се кретању. -Објасни како се укупна сила трења повећава преплитањем великог броја страница књига (повећање додирне површине). -Наведе примере из живота где је сила трења корисна, а где омета кретање.	6. час: Трење – пријатељ или непријатељ? - Оглед: „Нераздвојне књиге“ – преплитање страница две свеске које је након тога немогуће раздвојити вучењем. - Материјал: Две обичне свеске или књиге са меким повезом.	
Кретање, топлота и равнотежа	- Објасни принцип дејства силе акције и реакције на примеру излетања ваздуха из балона. - Идентификује смер дејства силе којом ваздух гура балон у односу на смер кретања самог ваздуха. - Повеже кретање балона на сламчици са принципом рада правих ракетних погона. Центар масе и равнотежа тела - Дефинише положај центра масе као кључне тачке за одржавање	7. час: Закон акције и реакције (III Њутнов закон) -Оглед: Мини-ракетни погон на сламчици. Балон се залепи за сламчицу која је провучена кроз затегнут канап и пушта се да лети кроз учионицу. - Материјал: Балон, дугачак канап, сламчица, лепива трака. 8. час: Центар масе и равнотежа тела - Оглед: „Пркошење	Формативно оцењивање и праћење процеса - Посматрање активности ученика: Праћење ангажованости током реализације огледа, руковања материјалима, поштовања безбедносних правила у раду и сарадње унутар тима. - Праћење практичних вештина: Вредновање способности ученика да правилно изведе експеримент (нпр. прављење батерије од лимуна, правилно постављање хомополарног мотора). Експерименталне белешке (Дневник секције): Ученици након сваког огледа бележе своја запажања, цртају шеме/графиконе (нпр. смер дејства ваздушног притиска или преламање светлости) и формулишу закључке. Кроз увид у ове белешке прати се развој научне писмености.

	стабилности и равнотеже тела. -Објасни зашто систем виљушака и чачкалице не пада, уочавајући да је центар масе испод тачке ослонца. Препозна услове стабилне равнотеже у свакодневним ситуацијама и архитектури. -Полуга и златна правила механике - Препозна делове полуге (крак силе, крак терета и ослонац) на моделу са лењиром и оловком. -Демонстрира како се мањом силом на већем краку може уравнотежити или подићи већи терет. - Формулише „златно правило" механике: оно што се изгуби на сили, добије се на путу (удаљености). -Топлотно ширење тела (дилатација) - Опише појаву ширења чврстих тела (дилатације) услед повећања температуре. -Објасни промену у димензијама жичане омче на микроскопском нивоу (брже кретање и удаљавање честица). -Наведе примере из праксе где се мора водити рачуна о топлотном ширењу	гравитацији" – балансирање две укрштене виљушке на врху чачкалице која стоји на рубу чаше. -Материјал: Две виљушке, чачкалице, стаклена чаша. 9. час: Полуга и златна правила механике - Оглед: Израда кућне клацкалице-ваге и подизање тешких књига малим теретом на већем краку. -Материјал: Лењир од 30 cm, оловка (као ослонац), новчићи (као тегови). 10. час: Топлотно ширење тела (дилатација) - Оглед: Покушај провлачења новчића кроз омчу од жице када је жица хладна и када се загреје пламеном упљача. -Материјал: Комад бакарне жице, новчић, клешта, упаљач или свећа. 11. час: Како се топлота преноси конвекцијом	- Процедуре самовредновања и вршњачког вредновања - Дискусија и аргументација: Кроз дебате након огледа (нпр. „Трење – пријатељ или непријатељ?"), ученици вреднују сопствено разумевање физичких појава и критички анализирају туђа објашњења. - Кратке рефлексије: На крају кључних тематских целина ученици одговарају на питања: Шта ми је било најлакше за разумевање?, Који експеримент је био највећи изазов и зашто?. Сумативно вредновање кроз практичне продукте -Практични производи (Пројекти): Квалитет израђених макета, модела и играчака (нпр. кућна клацкалица-вага, ракетни погон, функционална батерија). -Кроз тимски рад и решавање практичног проблема, наставник добија јасан увид у то колико су ученици способни да интегришу и примене знања.

	(нпр. размаци на шинама или мостовима). 11. час: Како се топлота преноси конвекцијом -Уочи разлику у густини топле и хладне воде на основу њиховог међусобног струјања (конвекције). -Објасни зашто се топла вода креће нагоре, а хладна тоне ка дну посуде. -Повеже овај феномен са кружењем ваздуха у просторији која се греје или са глобалним ветровима у природи. 12. час: Специфична топлота материјала -Упореди способност воде и ваздуха да примају и проводе топлотну енергију. - Објасни зашто балон са водом не пуца изнад пламена, наводећи високу специфичну топлоту воде која „хлади“ гуму. - Препозна значај велике специфичне топлоте воде за регулацију климе на Земљи и терморегулацију живих бића.	-Оглед: Како хладна (плава) и топла (црвена) вода међусобно реагују када се ставе једна изнад друге. -Материјал: Две мале исте теглице, прехрамбена боја, топла и хладна вода, пластична картица. 12. час: Специфична топлота материјала - Оглед: Балон напуњен водом који стоји директно изнад пламена свеће и не пуца. -Материјал: Балони, вода, свећа, шибице.	
Светлост, струја и магнетизам	Објасни појаву преламања светлости при преласку из једне оптичке средине у	13. час: Преламање светлости кроз „водена сочива“	Формативно оцењивање и праћење процеса

	другу (ваздух–стакло–вода). -Идентификује ваљкасту чашу са водом као модел сабирног (конвергентног) сочива. -Скицира или опише како промена удаљености предмета од воденог сочива утиче на стварање обрнуте слике (окретање стрелице). - Оптичке илузије и Тхауматропе -Објасни појам перзистенције (тромости) вида као основе за настанак филма и анимације. -Конструише функционалну оптичку играчку (Тауматроп) поштујући правила симетрије и позиционирања цртежа. -Повеже брзину ротације играчке са способношћу људског ока да стопи две засебне слике у једну целину. -Како настаје дуга (дисперзија светлости) -Дефинише дисперзију као разлагање беле светлости на компоненте (боје спектра). - Препозна улогу воде и огледала као	-Оглед: Стрелица нацртана на папиру која мења смер када се иза ње постави чаша пуна воде. -Материјал: Нацртана стрелица на папиру, прозирна ваљкаста чаша, вода. 14. час: Оптичке илузије и Тхауматропе - Оглед: Израда оптичке играчке која спаја две слике (нпр. птица и кавез) у једну брзим ротирањем. -Материјал: Картон, бојице, конац или чачкалица, лепак. -15. час: Како настаје дуга (дисперзија светлости) -Оглед: Пројектовање спектра боја на зид помоћу огледала потопљеног у плитку посуду са водом под углом. -Материјал: Плитка посуда, мало огледало, вода, лампа на мобилном телефону (или сунчева светлост). -16. час: Струјно коло из кухиње	- Посматрање активности ученика: Праћење ангажованости током реализације огледа, руковања материјалима, поштовања безбедносних правила у раду и сарадње унутар тима. - Праћење практичних вештина: Вредновање способности ученика да правилно изведе експеримент (нпр. прављење батерије од лимуна, правилно постављање хомополарног мотора). Експерименталне белешке (Дневник секције): Ученици након сваког огледа бележе своја запажања, цртају шеме/графиконе (нпр. смер дејства ваздушног притиска или преламање светлости) и формулишу закључке. Кроз увид у ове белешке прати се развој научне писмености. - Процедуре самовредновања и вршњачког вредновања -Дискусија и аргументација: Кроз дебате након огледа (нпр. „Трење – пријатељ или непријатељ?“), ученици вреднују сопствено разумевање физичких појава и критички анализирају туђа објашњења. - Кратке рефлексије: На крају кључних тематских целина ученици одговарају на питања: Шта ми је било најлакше за разумевање?, Који експеримент је био највећи изазов и зашто?. Сумативно вредновање кроз практичне продукте -Практични производи (Пројекти): Квалитет израђених макета, модела и играчака (нпр. кућна клацкалица-вага, ракетни погон, функционална батерија). -Кроз тимски рад и решавање практичног проблема, наставник добија јасан увид у то колико су ученици способни да интегришу и примене знања.

	оптичке призме која прелама различите боје под различитим угловима. - Именује редослед боја у спектру беле светлости од црвене до љубичасте. -Струјно коло из кухиње - Идентификује делове једноставног струјног кола (извор, проводници, потрошач). -Објасни како се хемијска енергија из лимуна/кромпира (киселина/електролит) претвара у електричну енергију. -Разликује улогу два различита метала (бакар и цинк) као позитивне и негативне електроде у галванском елементу. -Како ради електромотор -Демонстрира везу између електричне струје и магнетног поља кроз покретање хомополарног мотора. - Препозна улогу Лоренцове силе која делује на проводник са струјом у магнетном пољу. -Повеже смер ротације мотора са променом положаја полова магнета или смера струје из батерије. Финале секције – Научни изазов	- Оглед: Израда батерије од лимуна или кромпира која може да покрене малу ЛЕД диоду или дигитални сат. -Материјал: Лимун/кромпир, бакарна жица (или новчић), поцинковани ексер, ЛЕД диода. 17. час: Како ради електромотор - Оглед: Израда хомополарног мотора који се брзо врти (детаљно описан у претходном одговору). -Материјал: Батерија АА, јаки неодимијумски магнет, огољена бакарна жица. 18. час: Финале секције – Научни изазов -Активност: „Изазов испуштања јајета“. Ученици добијају задатак да од сламчица, папира и траке направе заштитну капсулу за живо јаје, које затим испуштају са висине (нпр. са прозора приземља) – побеђује тим чије јаје преживи пад.	

	-Примени стечена знања и вештине из физике за решавање практичног, неструктурираног проблема или изазова. -Сарађује у тиму, делећи улоге и задатке током израде научног пројекта под временским ограничењима. - Аргументовано брани своје техничко решење пред вршњацима користећи тачну физичку терминологију	-Материјал: Жива јаја, сламчице, стари новински папир, селотејп, кесе.	

Информатичка секција

Назив: Информатичка секција	**Разред**: 5. – 8.
Циљ и задаци: Циљ рада секције је развијање дигиталних компетенција, алгоритамског и логичког мишљења, креативности и способности решавања проблема код ученика кроз практичан рад на рачунару, као и припрема заинтересованих ученика за такмичења из програмирања и информационих технологија Задаци су: развијање интересовања за информатику и рачунарство, оспособљавање ученика за самостално коришћење дигиталних технологија, развијање алгоритамског начина размишљања, усвајање основних и напредних програмерских концепата, подстицање креативности кроз израду дигиталних садржаја, развијање тимског рада и сарадње, припрема ученика за школска, општинска и друга такмичења из програмирања, развијање способности анализе и решавања проблемских задатака, подстицање истраживачког и пројектног рада.	
Годишњи фонд часова: 36 **Недељни фонд часова:** 1	

Области / теме	**Исходи**	**Садржаји**	**Начин и праћење остварености програма**

Основе информатике и дигиталних технологија (4)	По завршетку рада секције ученик ће бити у стању да: користи различите дигиталне алате и програмска окружења	Безбедност на интернету Организација података и фајлова Дигитална комуникација Употреба образовних и онлине алата	У раду секције примењиваће се: метода демонстрације, метода практичног рада, проблемска настава, истраживачки рад, пројектна настава, индивидуални и групни рад, менторски рад са ученицима заинтересованим за такмичења. Праћење и вредновање: напредовање ученика пратиће се кроз, активност на часу,успешност у решавању задатака, квалитет израђених пројеката, самосталност у раду, учешће на такмичењима, тимски рад и сарадњу, презентацију резултата рада.
Алгоритамско размишљање (6)	Креира једноставне и сложеније алгоритме.	Појам алгоритма Анализа проблема Кораци решавања задатака Дијаграм тока и псеудокод	
Програмирање (14)	Решава проблемске задатке применом програмирања. Користи програмске структуре (гранање, петље, променљиве). Израђује једноставне програме и апликације, тестира и исправља грешке у програму.	Scratch програмирање (5. и 6. разред) Python / C++ основе (7. и 8. разред) Променљиве и типови података Гранање и петље Функције Рад са низовима и текстом Логички задаци	
Пројекти и креативни рад (6)	Сарађује у тиму приликом реализације пројеката. Развија дигиталне пројекте и	Израда игрица Анимације Квизови Дигиталне презентације Једноставне апликације	

	презентује резултате рада.		
Припрема за такмичење (6)	Примењује стечена знања на такмичарским задацима	Решавање такмичарских задатака Анализа задатака са претходних такмичења Вежбе логике и алгоритама Оптимизација решења Самостални и тимски рад на задацима	

Наставник: Лидија Крсмановић

Одбојкашка секција

Назив : ОДБОЈКА	**Разред** 7. 1,2,3
Циљ и задаци: веобухватан развој ученика кроз спорт, усвајање здравих животних навика и развој тимског духа. Одбојка је специфична јер захтева сталну сарадњу и не дозвољава задржавање лопте, што је чини идеалном за развијање социјалних вештина.Циљеви одбојкашке секције могу се поделити у три кључне категорије:1. Когнитивни и моторички циљеви (Развој тела и вештина)Учење технике: Савладавање основних елемената (прсти, чекић, сервис, смеч и блок).Развој моторике: Побољшање скочности, брзине реакције, агилности и координације у простору.Тактичко размишљање: Разумевање позиција на терену, система игре (нпр. систем 6-0 или 4-2) и кретања у фази одбране и напада.Правила игре: Темељно упознавање са званичним одбојкашким правилима и суђењем.2. Васпитни и социјални циљеви (Развој личности и тима)Тимски рад: Развијање осећаја заједништва јер успех зависи од сарадње свих играча на терену.Дисциплина и одговорност: Редован долазак на Тренинге, поштовање тренера, саиграча и противника (фаир-плау).Јачање карактера: Изградња самопоуздања, самокритичности и способности суочавања са победом и поразом.Комуникација: Развијање брзе и јасне вербалне и невербалне комуникације током игре.3. Здравствени и рекреативни циљеви (Здрав живот)Правилан развој: Превенција деформитета кичменог стуба и стопала кроз специфичне вежбе обликовања.Стварање навика: Подстицање деце да усвоје физичку активност као свакодневну здраву навику.Смањење стреса**:** Каналисање вишка енергије и ослобађање од менталног умора изазваног школским обавезама.	
Годишњи фонд часова : 36 **Недељни фонд часова: 1**	

Области / теме	Исходи	Садржаји	Начин и праћење остварености програма
Техника (Обука и усавршавање елемената) Тактика (Постављање и системи игре) Физичка припрема (Кондиција, скочност, агилност) Теоретска припрема и правила (и интерна такмичења)	1. Практичне вештине и моторика (Психомоторички домен) Правилно изводи основне одбојкашке ставове и кретања (докораке) у свим правцима. Демонстрира стабилну технику обручне контроле лопте одбијањем прстима и подлактицама ("чекићем"). Изведе исправан сервис (доњи школски или горњи тениски) тако да лопта прелети мрежу и погоди противничко поље. Примењује правилан залет и трокорак приликом извођења смеча.Б лаговремено постави јединачни блок на мрежи у односу на позицију нападача. 2. Знање и тактичко разумевање (Сазнајни домен) Објасни и примењује основна правила одбојкашке игре (ротацију, промену позиција, дозвољен	1. час: Упознатавање са планом рада, безбедност у сали, провера иницијалног нивоа знања. 2. час: Одбојкашки ставови (ниски, средњи, високи) и техника кретања по терену (докораци). 3. час: Основна кондициона припрема и развој опште координације са лоптом. 4. час: Обука одбијања лопте прстима изнад главе 5. час: Одбијање лопте прстима у кретању и у пару. 6. час: Обука одбијања лопте подлактицама – "чекић". 7. час: Обука и усавршавање доњег (школског) сервиса .8. час: Комбинација елемената: пријем доњег сервиса "чекићем" и прослеђивање прстима. 9. час: Теоретски час: Правила игре (ротација, зоне на терену 1–6, прелаз, пецање). 10. час: Усавршавање горњег тениског сервиса (за напредније ученике).	Пошто секција нема класичне оцене, оствареност исхода пратите кроз:Практичну проверу: Посматрање ученика током ситуационих вежби (нпр. успешност 7 од 10 сервиса).Игру (6 на 6): Процена колико ученик успешно примењује тактику и ротацију у реалним условима утакмице. Анкету / Разговор: Кратка евалуација на крају године о томе колико су ученици задовољни својим напретком и другарством унутар тима.

	број контаката, пецање). Препозна своју позицију и зону на терену (од 1 до 6) у фази одбране и фази напада. Примени систем игре који је договорен (6-0 или 4-2) и сарађује са техничарем током организације напада. Препозна основне судијске знаке и адекватно реагује на њих током игре. 3. Ставови и социјалне вештине (Афективни домен) Активно сарађује са саиграчима, пружа подршку екипи и комуницира на терену без конфликта. Поштује принципе фаир-плау-а, уважавајући противнике, судије и одлуке наставника/тренера. Конструктивно прихвата победу и пораз, схватајући их као део спортског развоја. Показује одговорност према клупској/школској имовини, реквизитима и	11. час: Развој специфичне агилности и брзине реакције у одбрани поља 12. час: Обука технике залета и одраза за смеч (рад без лопте и са окаченом лоптом). 13. час: Ударац по лопти у фази напада (смеч са подбацивањем од стране наставника/техничара). 14. час: Физичка припрема: Развој експлозивне снаге ногу (скочност – плиометрија). 15. час: Прва припремна игра на скраћеном терену (3 на 3) ради лакше контроле лопте 16. час: Обука основног постављања блока (јединачни блок, постављање руку). 17. час: Тактика: Основни систем игре 6-0 (сви су и техничари и нападачи у зависности од зоне). 18. час: Повезивање: пријем сервиса → дизање → напад (нападачки трокорак). 19. час: Тактика одбране: Покривање простора иза блока и постављање у "шестицу". 20. час: Развој издржљивости кроз специфичне одбојкашке полигоне са задацима.	

	сопственој спортској хигијени.	21. час: Едукација о суђењу: Основни знаци судија (аут, унутра, двојна, ношена). 22. час: Обука система игре 4-2 (са два стална техничара у дијагонали) – теоретски и практично. 23. час: Усавршавање одбране поља, упијачи и падови. 24. час: Тактика сервиса (циљање "конфликтних зона" између два примача). 25. час: Игра 6 на 6 са акцентом на обавезна три контакта у пољу. 26. час: Ситуациони тренинг: Вежбање игре у транзицији (из одбране у напад) .27. час: Колективни блок (двојни блок) и корекција одбране иза њега .28. час: Развој брзине кретања кроз ситуационе задатке и стартове на звиждук. 29. час: Контролна утакмица са задатим тактичким ограничењима (нпр. поен важи само ако се смечује). 30. час: Формирање екипа унутар секције и извлачење парова	

		.31. час: Турнир секције – И коло (ученици који не играју врше улоге записничара и помоћних судија). 32. час: Турнир секције – ИИ коло. 33. час: Турнир секције – Финале и проглашење победника. 34. час: Ревијална утакмица (нпр. Ученици против Наставника или мешовити тимови). 35. час: Финално тестирање моторичких способности (провера напретка скочности и агилности). 36. час: Анализа рада секције, подела похвалница за редовност и завршни разговор о спортској хигијени.	

9.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Инклузивно образовање конципирано међународним уговорима, пре свега Универзалном декларацијом о људским правима (1948.) и Конвенцијом УН о правима детета (1989.) приступа образовању на флексибилнији начин, што је регулисано чланом 3. и 6. Закона о основама система образовања и васпитања.

Из образовно-васпитне праксе евидентно је да поједини ученици имају тешкоћа при савладавању наставног градива, као и у погледу опште социјалне инклузије. Услед слабијег школског успеха овој деци је неопходан индивидуални образовни план.

Образовни стандарди постоје као опште смернице када је у питању постигнуће највећег броја ученика. Редован програм може већини ученика да обезбеди достизање ових образовних стандарда. Ученицима, чије се постигнуће не уклапа у дефинисане стандарде образовања и васпитања потребно је редефинисати стандарде постигнућа и кориговати редовни програм зависно од потреба ученика. Према посебним стандардима ће се редовни програм кориговати и по потреби изменити, модификовати, ускладити са потребама детета. Такође, надареним ученицима потребно је обезбедити услове у којима ће моћи да напредују у складу са својим способностима.
У сваком одељењу ће се наћи ученици који одступају од постизања предвиђених циљева учења и рада на часу. Некад је довољно диференцијацијом наставе, индивидуализацијом и различитим стратегијама постићи позитивне резултате. Уколико нема напретка, потребно је консултовати се са стручним тимом.
За даље поступање, потребно је направити пре свега педагошки профил ученика код којег уобичајена стратегија нема ефекта. Педагошки профил ученика сачињава Тим за пружање додатне подршке ученику. Тим чине одељенски старешина, предметни наставници и стручни сарадник.

Педагошки профил ученика обухвата следеће области:
- учење и како учи
- социјалне вештине
- комуникацијске вештине
- самосталност и бригу о себи
- утицај спољашњег окружења на учење

Унутар ових области педагошки профил садржи описе:
- јаких страна и интересовања детета и
- дететових потреба за подршком

Неопходно је идентификовати приоритетне области и потребе за подршком.
Стручни Тим за инклузивно образовање, у ситуацијама када прилагођен програм на основу педагошког профила детета, уз примену диференцираних метода рада, материјала, прилагођених правила, простора и услова, нема ефекта, предлаже педагошком колегијуму индивидуални образовни план (ИОП) за ученика. Чланови Тима који израђује ИОП су: одељенски старешина, предметни наставници, стручни сарадници, родитељ (старатељ), а по потреби и стручњак ван школе, на предлог родитеља.
Посебну стручну и координаторску улогу у процесу израде, реализације, праћења и евалуације индивидуалних образовних планова има дефектолог школе као координатор Тима за инклузивно образовање.

Сагласност за спровођење ИОП-а даје родитељ. Педагошки колегијум усваја ИОП. Ближа упутства која утврђују права на ИОП су регулисана правилником. Школа интензивно сарађује са Интерресорном комисијом.

Школа примењује:
• ИОП-1 – прилагођавање начина рада, услова и организације образовно-васпитног рада,
• ИОП-2 – прилагођавање и измену садржаја, исхода и стандарда постигнућа,
• ИОП-3 – план рада са ученицима са изузетним способностима.

Процес планирања и реализације ИОП-а заснива се на принципима
-најбољег интереса ученика,
-индивидуализованог приступа,
-инклузивности и равноправности,
-сарадње школе и породице,
-тимског рада и континуираног праћења напредовања ученика.

Индивидуални образовни планови реализују се кроз:
• прилагођавање метода, облика и динамике рада,
• прилагођавање наставних средстава и материјала,
• примену асистивне технологије и визуелне подршке,
• подршку у развоју комуникацијских, социјалних и функционалних вештина,
• диференциране начине провере знања и оцењивања,
• активности које подстичу самосталност, мотивацију и укључивање ученика у вршњачки колектив.

Праћење остваривања ИОП-а врши се континуирано кроз тимске састанке, анализу напредовања ученика, евалуацију планираних мера подршке и сарадњу са родитељима/старатељима.

Школа обезбеђује поверљивост података о ученицима и поступа у складу са прописима којима се уређује заштита података о личности.

ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Задаци ТИО	**Активности Тима**
- Информисање и упознавање свих запослених са деловима закона који се односе на инклузивно образовање	- Идентификовање деце из осетљивих група
- Осмишљавање мера за спровођење инклузивног образовања	- Припрема детета са сметњама у развоју и његових родитеља за улазак детета у групу
- Брига о наставничким компетенцијама и едуковање родитеља, шире заједнице, организовање различитих видова едукације	- Припрема деце у одељењу и сензибилизација њихових родитеља за долазак детета са сметњама у развоју
- Брига о сарадњи родитеља, наставника и осталих профила стручњака	- Потребе наставника за дидактичким средствима, материјалима за рад и сл.
- Одржавање састанака Тима са наставницима	- Исказивање потребе за одржавањем састанака, Дневни ред
- Сарадња са ИРК, рад са децом према упутима ИРК, тимски рад у циљу обезбеђивања најбољег вида подршке за сваког ученика.	- Праћење детета, избор садржаја, метода и облика о-в рада, индивидуализација
- Планирање, праћење, израда и евалуација педагошког профила и ИОП-а (према упутима ИРК)	- Израда педагошких профила, избор садржаја, метода и облика о-в рада
- Вођење документације (медицинска документација, педагошки профили, извештаји)	- Вођење документације о детету
- Сарадња са другим релевантним установама и институцијама (здравствене установе, Центар за социјални рад...)	- Сарадња са другим релевантним установама и институцијама (здравствене установе, Центар за социјални рад...)

- Стручно усавршавање наставника	- Стручно усавршавање
Програмски садржај	**Извршиоци**
- Укључивање ученика у активан живот школе (представе, радионице, Ученички парламент, секције, допунска настава, улога у организацији активности у школи, нпр. Дан школе, пројекти и др.	- Одељенске старешине, предметн наставници, координатори, чланови Ученичког парламента, наставници координатори ваннаставних активности, координатори пројеката, стручни тим школе
- Индивидуални и групни рад са ученицима	- ПП служба
- Праћење напредовања ученика	- ПП служба, одељенске старешине, предметни наставници, професори разредне наставе, родитељи
- Саветодавни рад са родитељима	- Стручни тим школе
- Сарадња са институцијама	- Стручни тим школе (ДЗ Вождовац, МУП Вождовац, ГО Вождовац, Центар за социјални рад, Институт за ментално здравље, Институт за говорну патологију, Центар за усвојење и хранитељство и др.)
- Предавања, радионице и семинари на тему толеранције, прихватања различитости и асертивног понашања за све ученике	- Наставници, координатори, стручни тим школе, гостујући стручни предавачи из општинских и градских институција
- Саветодавни рад са наставницима	- Стручни тим школе

ПРЕПОРУЧЕНИ НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИЦИМА СА ИЗУЗЕТНИМ СПОСОБНОСТИМА

За ученике са изузетним способностима припрема се индивидуални образовни план, програм и начин рада којим се утврђује обогаћен начин образовања и васпитања који садржи:
- распоред са наставником који пружа додатну подршку и учесталост те подршке
- циљеве образовно-васпитног рада
- посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање
- обогаћен програм по предметима
- индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно- васпитног рада.

НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА РАДА И УСЛОВА У КОЈИМА СЕ ИЗВОДИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ

Специфичност наше школе огледа се у постојању комбинованог одељења за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Настава у овом одељењу се организује по принципима дефектолошке праксе, уз максимално прилагођавање простора, наставних метода и материјала.

Образовно-васпитни рад се за сваког ученика у овом одељењу реализује искључиво према Индивидуалном образовном плану (ИОП 2), уз Заједничко мишљење Интерресорне комисије и уз стално праћење њихових специфичних потреба и могућности.

Настава у комбинованом одељењу за ученике са сметњама у развоју креирана је узимајући у обзир специфичне потребе деце са сметњама у развоју, са циљем да им се обезбеди оптимално образовно искуство које ће подржати њихово учење и развој.

У комбинованом одељењу за ученике са сметњама у развоју, настава се реализује пре подне тако што прва два часа трају по 45 минута, што омогућава довољно времена за реализацију главних наставних садржаја, када су деца најодморнија и насјпремија за рад. Краћи часови од 3.часа надаље по 30 минута, омогућавају ученицима да задрже пажњу и концентрацију, јер деца са сметњама у развоју често имају потешкоћа са дужим периодима фокусирања.

ПРОГРАМ РАДА УНЕСКО КЛУБА

Назив : УНЕСКО клуб	**Разред 5.** 1,2,3		
Циљ и задаци: Промовисање мира, културне баштине, одрживог развоја и људских права кроз ваннаставне активности, радионице и пројекте. Упознавање ученика са мисијом УНЕСЦО организације. Развијање толеранције и поштовања. Превенција вршњачког насиља и промоција емпатије. Подстицање емпатије према угроженим групама. Едукација о безбедном понашању на интернету и медијској писмености. Неговање матерњег језика и уважавање језика мањина. Подизање свести о климатским променама и очувању ресурса. Упознати ученике са споменицима културе под заштитом УНЕСЦО-а. Развој критичког мишљења и истраживачког духа.			
Годишњи фонд часова : 18 **Недељни фонд часова: 0,5**			
Области / теме	Исходи	Садржаји	

			Начин и праћење остварености програма
Упознајмо УНЕСЦО и једни друге Културна разноликост и мир Толеранција и људска права Солидарност и хуманост Дигитална писменост и безбедност Очување језика и традиције Екологија и одрживи развој Светска баштина и уметност Слобода изражавања и наука	Развијена свест о глобалним проблемима, интеркултуралност, тимски рад, активно учешће у заједници.	- Формирање клуба, бирање руководства и усвајање статута.Активност - 2Израда инфо-паноа „Шта је УНЕСЦО?". - Обележавање: Међународни дан писмености (8. септембар) - акција прикупљања књига за школску библиотеку. - Радионица „Моје место на мапи света" (истраживање порекла и обичаја). - Изложба традиционалних предмета, јела или ношњи под називом „Базар култура". - Обележавање: Дан Уједињених нација (24. октобар) – квиз знања о земљама света. - Дискусија на тему „Права детета вс. одговорности детета". - Пројекција едукативног филма и дискусија о инклузији. - Обележавање: Међународни дан толеранције (16. новембар) - израда „Дрвета толеранције" са порукама пријатељства. - .Новогодишњи хуманитарни вашар (продаја рукотворина чланова клуба). - Припрема пакетића за децу из социјално угрожених породица или сврашта. - Обележавање: Међународни дан људских права (10. децембар). - Предавање и радионица „Стоп цубербуллуингу" за млађе разреде.	Анкете за чланове на крају полугодишта, портфолио клуба (фотографије, извештаји), посећеност акција.

		- Креирање дигиталног флајера са правилима лепог понашања на мрежи (Нетикеција). - Радионица креативног писања на матерњем језику - .Језичке игре: „Колико језика говори наш клуб?" (учење основних речи на језицима света). - Обележавање: Међународни дан матерњег језика (21. фебруар). - ЦАкција „Дан без пластике" у школи. - Уређење школског дворишта и садња цвећа/дрвећа. - Обележавање: Светски дан вода (22. март) и Светски дан шума (21. март) - Виртуалне туре кроз светске музеје и локалитете у Србији (нпр. Студеница, Гамзиград). - Посете УНЕСЦО локалитетима у Србији - Ликовни и фотографски конкурс „Моје место – моја баштина".Обележавање: Светски дан уметности (15. април) и Међународни дан споменика и споменичких целина (18. април). - Школски мини-сајам науке: презентација еколошких изума ученика. - Израда школског УНЕСЦО часописа (сумирање рада клуба током године).	

		- Обележавање: Светски дан културне разноликости за дијалог и развој (21. мај). - Презентација рада клуба на Наставничком већу и Савету родитеља. - Подела захвалница члановима и планирање активности за наредну школску годину	

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

РАЗРЕДНО ВЕЋЕ УЧИТЕЉА ПРВОГ РАЗРЕДА

Објективно дефинисање критеријума оцењивања у I разреду основне школе

Циљ дефинисања критеријума: Објективно утврдити шта ученик треба да зна, схвати, разуме за коју оцену

Основна полазишта за израду критеријума оцењивања су:

1. Правилник о оцењивању
2. Исходи учења
3. Стандарда постигнућа
4. Блумова таксономија знања

Ученик се оцењује из обавезних предмета, изборних програма и владања, у складу са Законом, посебним законом и овим правилником.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање, у смислу овог правилника, јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру обавезног предмета, изборних програма и праћење владања ученика. Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру предмета, изборних програма,предузете активности од стране наставника за унапређивање постигнућа ученика, процена њихове делотворности и јасне и конкретне препоруке за даље напредовање.

Формативне оцене се по правилу евидентирају у педагошкој документацији наставника, у складу са овим правилником и најчешће се односе на редовно праћење напретка постигнућа ученика, начин како учи, степен самосталности у раду, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима и други подаци о ученику битни за праћење.

Елементи формативног оцењивања:

- усмене провере

- писмене провере до петнаест минута
- домаћи задаци и индивидуални задаци
- контролне и писмене вежбе (истакнуте на сајту школе и у ес дневнику)
- ангажовање на часу и однос према раду
- успешност у групном раду

Сумативно оцењивање, у смислу овог правилника, јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезног предмета, изборних програма, активности и владања.Оцене добијене сумативним оцењивањем у првом разреду су описне и на крају полугодишта, односно школске године исказују се као напредовање ученика у остваривању исхода, ангажовање и препорука.Сумативне оцене се евидентирају у прописаној евиденцији о образовно-васпитном раду.

Елементи сумативног оцењивања:

- контролни задаци

- усмени одговори (наставник није дужан да га најави)

- оцена на основу формативног оцењивања

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде позитивно интонирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује. Оно започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на који ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Праћење постигнућа ученика врши се на свим редовним часовима, у различитим облицима рада (тимски рад, фронтални рад, индивидуални рад, кооперативно учење, истраживачки рад...), кроз самостално излагање, слушање туђих и изношење својих ставова, иницијативност, ангажовање, аргументовано учешће у дискусији. Ученик се оцењује најмање четири пута у полугодишту, а ако је недељни фонд часова предмета један , најмање два пута у полугодишту. У току једног полугодишта минимум једна оцена треба да буде на основу усмене провере постигнућа ученика (усмено испитивање се не најављује посебно, већ ученик треба да буде спреман на сваком часу). Писмене провере знања се структурирају на основу три нивоа знања (основни, средњи и напредни ниво) према стандардима. Распоред писмених провера знања се објављује на сајту школе. Ученици којима је потребна додатна подршка у учењу (индивидуализација и ИОП) оцењују се индивидуално у складу са својим могућностима и односом према раду. Закључна оцена из изборних програма је описна и то: истиче се, добар и задовољава. Оцењивање из обавезног предмета: Музичка култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се

у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу. Ученик се оцењује описно из обавезних и изборних предмета, у складу са законом и правилником.

МАТЕМАТИКА

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика; - разликује: криву, праву, изломљену, затворену и отворену линију; - црта праву линију и дуж помоћу лењира; - броји унапред и уназад и са прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника; - користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика; - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; - сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак са једном операцијом; - разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; - прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; - измери дужину задатом, нестандардном јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у квадратној мрежи на основу задатог упутства. Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

СРПСКИ ЈЕЗИК

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличког текста; - разуме оно што прочита; - активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - препозна песму, причу и драмски текст; - одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; - препозна загонетку и разуме њено значење; - препозна басну и разуме њено значење; - разликује слово, реч и реченицу; - правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; - правилно употреби велико слово; - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено препричава; усмено прича према слици/сликама и о доживљајима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста; - пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша, разуме и парафразира поруку; - слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања; - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; -

писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у крађу целину; - пише реченице по диктату примењујући основна правописна правила; - гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту. Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

СВЕТ ОКО НАС

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правовремено и примерено ситуацији искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет; - се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима; - одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице; - снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра; - посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко; - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског рада на примерима из непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; - уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа; - препознаје главу, труп, руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу; - препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења; - штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места; - се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу; - повезује резултате учења и рада са уложеним трудом Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - примењује правилну технику дисања приликом вежбања; - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечји и народни плес; - користи основну терминологију вежбања; - поштује правила понашања на просторима за вежбање; -

поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фер и бодри учеснике у игри; - прихвати сопствену победу и пораз; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; - уочи промену у расту код себе и других; - уочи разлику између здравог и болесног стања; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - схвати значај коришћења воћа у исхрани; - правилно се понаша за столом. Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор; - пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; - црта на различитим подлогама и форматима папира; - користи материјал и прибор у складу са инструкцијама; - обликује једноставне фигуре од меког материјала; - одабере, самостално, начин спајања најмање два материјала; - преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; - преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - повеже одабрану установу културе са њеном наменом; - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да : - објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабране звукове и тонове, певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе; - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; - повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; - поштује договорена правила понашања при слушању музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; - изговара у ритму уз покрет бројалице; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - направи дечје

ритмичке инструменте; - ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај. Оцена се односи на степен остварености исхода (самостално , уз мању помоћ наставника и уз већу помоћ наставника) уз препоруку за даље напредовање и смернице за начин рада.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- зна да препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих ;-наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;

– упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја ; -упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих:-користи дигиталне уџбенике за учење ;-упореди дигитални и папирни уџбеник;-креативно се изражава са дигиталним уређајима;-комуницира помоћу дигиталних уређаја;-наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље;-Наведе неке карактеристике паметног дигиталног уређаја;-наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;-затражи помоћ у случају контакта са неоримереним дигиталним садржајем,непознатим,злонамерним особама које комуницирају на неприхватљив начин;-одговорно рукују дигиталним уређајем,коришћење лозинке и мере физичке заштите;.има алгоритамски начин размишљања разлаже проблем на мање целине;-зна како дигитални уређаји утичу на наше здравље …

Блумова таксономија знања

Блумова таксономија представља класификацију нивоа учења. У оквиру когнитивног домена разврстане су следеће поткатегорије почев од најједноставније (понављање чињеница), до најсложеније (евалуације).

Свака од ове поткатегорије носи одређене глаголе на основу којих се дефинише ниво усвајања знања.

Знање: памти претходно научени садржај - дефинишу га глаголи: цитирати, дефинисати, нумерисати, идентификовати, навести, лоцирати, подесити, именовати...

Разумевање: овладава значењем садржаја - дефинишу га глаголи: постизати, артикулисати, разјаснити, означити, описати, објаснити, конвертовати...

Примена: користи научено у новим и конкретним ситуацијама - дефинишу га глаголи: утврдити, прилагодити, применити, именовати, рачунати, спроводити, склопити, демонстрирати...

Анализа: разуме садржај и структуру материјала - анализирати, рашчланити, успоставити узајамни однос, детектовати, разликовати...

Синтеза: формулише и гради нове структуре од постојећих знања и вештина - дефинишу га глаголи: утврдити, склопити, креирати, обрадити, развити, дизајнирати...

Евалуација: просуђује о вредности садржаја за дату сврху - дефинишу га глаголи: оживети, оценити, закључити, критиковати, приказати, оправдати, бодовати, верификовати.

Задовољава		
понавља, набраја, говори, препознаје, присећа се,	зна да понови ко, када и где, дефинише, именује, означава	запамти, исприча, рећа,
Добар		
описује, означава, истиче, сажима, уочава	исприча, прикупља, набраја, прича према датом плану, проширује,	показује, разликује, предвиђа, познаје, разврстава,
разуме, закључује, издваја, примењује, описује, решава,	објашњава, истражује, тумачи, прави, анализира, мења,	ради, одређује, приказује, употребљава, повезује
Истиче се		

упоређује, објашњава, схвата, повезује, разликује,закључује, примењује	предлаже, коментарише, наводити примере, самостално анализира, критички изводи закључке	закључује, преобликује, креативно пише, истражује, сажима, употпуњава, аргументује своје мишљење, приказује

	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
Правилник о оцењивању	- У потпуности показује способност трансформације знања и применовезује чињенице и појмове; - самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; - решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; - показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања - У великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; - самостално изводи закључке који се заснивају на подацима - решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; -показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања	- У довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; - у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; - у довољној мери критички расуђује; - показује делимични степен активности и ангажовања	- Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене - не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање. - критички не расуђује; - Знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; - у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; -понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;
	-упоредити, објаснити, схватити, повезати, разликовити, применити, предложити, коментарисати, наводити примере, рашчлањивати, анализирати, закључити, преобликовати, истражити,	описати, означити, истаћи, сажети, разумети, уочити, интерпретирати, прикупити, набројати, проширити, показати, разликовати,	-изречена препорука која садржи прецизна упутства и савете о томе шта у првим наредним корацима ученик треба да уради да би резултат

	сажети, употпуним приказати, конструисати, организовати, проценити, показати, проверити - разумети, закључити, издвојити, применити, описивати, решити, објаснити, истражити, протумачити, рашчланити, направити применити, изразити, одредити, приказати, употребити	предвитети, познавати, разврстати	учења био бољи од оствареног. - поновити, набројити, рећи, препознати, присетити се, дефинисти, именовати, означити, запамтити, испричати, поредити, навести
Напомена: Формативна оцена даље ће се конкретизовати у складу са одређеним предметом и наставном јединицом и једном месечно биће евидентиран и опис ангажовања ученика (опис његовог односа према предмету и обавезама).			

СРПСКИ ЈЕЗИК

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	Правилно изговара све гласове, везује их за слова, а слова у речи. Чита краће текстове са разумевањем. Правилно и самостално пише једноставним и пуним реченицама. Самостално исказује своје мишљење. Правилно употребљава тачку и велико слово. Савладао је читање и писање, разликује знаке интерпункције као и обавештајну, упитну и узвичну реченицу.	Правилно шчитава повезујући речи у реченицу, правилно пише слова и повезује их у речи. Одваја речи приликом писања. Одговара на питања пуном реченицом и дословно понавља краће садржаје. Самосталан је у исказивању свог мишљења.	Изговара гласове и не везује их за слова. Делимично савладао слова. При читању словка. Пише слова са извесним грешкама не везујући их у реч. Уз подстицај учитеља исказује своје мишљење Пише по диктату са грешкама.

Стандарди	1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама, користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене	1CJ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије	1CJ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног текста
ЈЕЗИК	Разликује знаке интерпункције као и обавештајну, упитну и узвичну реченицу. Правилно употребљава тачку и велико слово.	Правилно употребљава тачку и велико слово, и знаке интерпункције.	Уз помоћ учитеља користи употребу великог слова у писању и разликује тачку, упитник и узвичник.
Стандарди			1CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га: пажљиво слуша своје саговорнике 1Cj.0.1.2. користи форме учтивог обраћања 1Cj.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. "певушења" или "скандирања" 1CJ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст

			на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља добро распоређујући основну информацију и додатне информације 1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структуира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања) 1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање 1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став
КЊИЖЕВНОСТ	Уочава главне ликове и њихове особине као и место и време вршења радње. У потпуности понавља краће садржаје и самостално описује бића по битним обележјима. Разликује позитивне и негативне особине ликова. Уочава след догађаја у тексту. Уочава и издваја карактеристичну реченицу за текст. Зна шта је бајка и басна	Уочава главне ликове, просторне и временске односе. -Препознаје загонетку и разуме њено значење; -Препознаје басну и разуме њено значење, као и бајку;	Уз помоћ учитеља даје краће одговоре у вези садржаја и догађајима из окружења. Уочава главне ликове у тексту. Уз подстицај препознаје бајку и басну.

Стандарди	1CJ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст 1CJ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту	1CJ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми 1CJ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту 1Cj.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту)	1CJ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме 1CJ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну) 1CJ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметнич књижевноуметничком тексту
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Самостално одговара пуном реченицом, прича о догађајима, препричава, описује, рецитује и глуми.	Одговара, прича, препричава, рецитује и глуми. Уз помоћ питања описује жива бића и предмете из непосредне околине	Разуме једноставна упутства и реагује на њих. Уз помоћ учитеља даје кратке реченице на основу слика. Уз помоћ учитеља рецитује краће текстове.
Стандарди			1CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га: пажљиво слуша своје саговорнике

			1Cj.0.1.2. користи форме учтивог обраћања 1Cj.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. "певушења" или "скандирања" 1CJ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља добро распоређујући основну информацију и додатне информације 1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структуира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања) 1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање 1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став

Прво полугодиште	*** Закључна оцена *** Успешно је савладао сва штампана и писана слова. Чита са разумевањем. Пише без грешке. Самостално препричава краће садржаје и прича о догађајима.	***Закључна оцена*** Зна штампана и писана слова и међусобно их разликује. Чита повезујући речи у реченицу. Пише по диктату са по неком грешком. Одговара на питања пуном реченицом.	*** Закључна оцена прво полугодиште*** Разликује писана од штампаних слова. Пише по диктату са извесним грешкама. При читању словка. Шчитава и делимично разуме прочитано.
Друго полугодиште	***Закључна оцена*** У потпуности савладао предвиђене садржаје. Самостално пише без грешке. Чита и пише брзином нормалног говора. Самостално пише реченице на задату тему.	***Закључна оцена*** Савладао је читање и писање. Познаје елементе правописа. Уочава главне ликове у тексту и самостално изражава своје мишљење.	***Закључна оцена*** Преписује штампаним и писаним словима. Делимично повезује слова у реч, шчитава и разуме прочитано. Уз помоћ учитеља препричава краће садржаје и прича о догађајима Уз помоћ уочава ликове и догађаје у тексту.

МАТЕМАТИКА
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА

ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
ГЕОМЕТРИЈА	Положај, величина и облик предмета Самостално групише предмете према њиховим особинама; Одрежује положај предмета према себи, другој особи и другом предмету; Правилно користи одреднице У, НА, ВАН; Самостално се орјентише у простору; Самостално именује геометријске фигуре.	Разликује предмете и бића по дужини, ширини и висини; Разликује предмете и бића по величини, облику и боји; Групише предмете према двема особинама; Одређује положај предмета према себи и према другим предметима; Користи одреднице У, НА, ВАН.	Уз помоћ и подстицај разликује предмете према величини, облику и боји; Групише предмете према једној особини; Уз помоћ групише предмете према њиховим особинама; Препознаје геометријске фигуре ; Уз помоћ именује геометријске фигуре
	Линије Правилно користи лењир; Спаја тачке кривим и правим линијама; Самостално црта дуж; Правилно користи матаматичке термине.	Разликује и именује криве и праве линије; Разликује и именује отворену и затворену линију; Разликује унутрашњост и спољашњост.	Препознаје криве и праве линије; Уз помоћ уочава и црта дуж.

Стандарди		1МА.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни	1МА.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност) 1МА.1.2.3. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица.
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ	Правилно црта и приказује скупове; Групише елементе у скуп на основу задатих својстава (задатака); Самостално чита и пише бројеве до 5; Самостално употребљава знаке <, >, = Самостално користи бројевну праву; Уочава и именује редне бројеве; Одређује претходник и следбеник броја; Самостално чита, пише и упоређује бројеве до 10; Самостално сабира и одузима до 10;	Уочава разне примере скупова Разликује појам елемента (члана) скупа; Броји, чита и пише бројеве до 5; Употребљава знаке <, >, = Броји, чита и пише бројеве до 10; Решава једноставне задатке са сабирањем и одузимањем уз мање грешке; Зна да броји унапред и уназад; Разуме појмове десетица и јединица уз помоћ сабира дестице и јединице;	Разликује скуп са истим и различитим бројем елемената Пребројава елементе скупа Уз помоћ чита, пише бројеве до 5 Уз помоћ разуме и користи бројевну праву Уз помоћ упоређује бројеве до 5; Уз помоћ и подстицај употребљава знаке <, >, =; Уз помоћ чита, пише и упоређује бројеве до 10 Уз помоћ сабира и одузима до 10 Уз помоћ именује и разликује једноцифрене и двоцифрене бројеве

	Самостално чита, пише и упоређује бројеве до 20; Самостално именује и разликује једноцифрене и двоцифрене бројеве; Самостално именује и разликује парне и непарне бројеве; Самостално сабира десетице и јединице; Самостално сабира и одузима без преласка преко десетице; Самостално сабира и одузима са преласком преко десетице; Решава изразе са две операције; Решава текстуалне задатке са две операције; Одређује непознати број; Самостално чита, пише и упоређује бројеве до 100; Сабира и одузима вишеструке десетице; Самостално сабира и одузима двоцифрене и једноцифрене бројеве у оквиру прве стотине; Самостално саставља текст на основу датог израза; Решава логичке задатке.	Сабира двоцифрен и једноцифрен број без прелаза преко десетице (до 20); Сабира једноцифрене бројеве са преласком преко десетице (до 20); Одузима јединице од десетица до 20; Одузима једноцифрен број од двоцифреног без прелаза преко десетице (до 20); Одузима једноцифрен број од двоцифреног са преласком преко десетице (до 20); Одузима двоцифрен број од двоцифреног до 20; Решава изразе са једном операцијом; Решава текстуалне задатке са једном операцијом; Сабира десетице и јединице до 100; Решава изразе са две операције (до 100); Решава текстуалне задатке са једном или две операције у оквиру прве стотине.	Уз помоћ именује и разликује парне и непарне бројеве Уз помоћ сабира и одузима без преласка преко десетице Уз помоћ сабира и одузима са преласком преко десетице Уз помоћ чита, пише и упоређује бројеве до 100 Уз помоћ сабира и одузима двоцифрене и једноцифрене бројеве без преласка преко десетице Уз помоћ саставља текст на основу датог израза

Стандарди	1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака 1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да ихпримени 1МА.3.1.3.Уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет 1МА.3.1.4. Уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалнојформи	1МА.2.1.1.уме да примени Својство природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројнисистем 1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза 1МА.2.1.4. рачуна вредности зраза са највише две операције	1МА.1.1.1. зна да прочита и запишезадати број, уме да упоредибројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој 1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања до 100 1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом 1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине
МЕРЕЊА И МЕРЕ	Зна вредност новчаница; Пореди вредност новчанице; Пореди, процењује дужину; Користи нестандардне јединице; Пореди и мери дужину (стопалом, кораком...); Решава текстуалне задатке са нестандардним мерним јединицама;	Разликује вредности новчанице; Разликује нестандардне јединице мере; Решава једноставне текстуалне задатке са нестандардним јединицама мере	Разликује папирни и метални новац; Разликује дужину, ширину и висину предмета; Уочава и уз помоћ користи нестандардне јединице мере

Стандарди	1МА.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама;	1МА.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама; 1МА.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноствних задатака и уме графички да представи дате податке.	1МА.1.2.2. Зна јединице за мерење дужине и њихове односе 1МА.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама. 1МА.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме
Прво полугодиште	*** Закључна оцена *** Одређује положај предмета према себи, другој особи и другом предмету; Правилно црта отворену и затворену линију уз правилно коришћење лењира; Разуме рачунање у оквиру прве десетице; Са лакоћом решава текстуалне задатке; Примењује сабирање и одузимање до 10 у свакодневним животним ситуацијама (кроз текстуалне задатке);	***Закључна оцена*** Одређује положај предмета према себи, другој особи и другом предмету; Разликује и уз помоћ именује и црта отворену и затворену линију; Савладао сабирање и одузимање до 10; Решава једноставне текстуалне задатке.	*** Закључна оцена прво полугодиште*** Разликује предмете према величини, облику и боји; Разуме одреднице У, НА, ВАН; Групише предмете према једној особини; Уз подстицај сабира и одузима до 5; Препознаје бројеве до 10.

Друго полугодиште	***Закључна оцена*** Самостално сабира и одузима бројеве до 100; Самостално решава сложеније текстуалне задатке и правилно користи математичку терминологију.	***Закључна оцена*** Броји, чита, пише и упорежује бројеве до 100; Сабира и одузима бројеве до 100; Решава једноставне текстуалне задатке.	***Закључна оцена*** Сабира и одузима бројеве до 10; Уз помоћ сабира и одузима бројеве до 20; Броји, чита и пише бројеве до 100; Разликује папирни и метални новац.
СВЕТ ОКО НАС КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
ЈА И ДРУГИ	Самостално исказује своја осећања и потребе	Исказује своја осећања и потребе	Препознаје своја осећања и потребе
Стандарди			1ПД.1.5.2. Зна основна правила понашања у породици, школи и насељу

ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА	Самостално разликује и именује чланове уже и шире породице Разуме своја права и обавезе у школи Самостално описује празнике Именује просторије у школи и зна њихову функцију Именује занимања људи који раде у школи и зна њихове послове Самостално описује своје насеље Именује географске објекте места и околине Познаје основна правила понашања у саобраћају и придржава их се	Препознаје групе људи који живе у његовим окружењу (породица, родбина, суседи) Познаје права и обавезе Познаје празнике Зна о просторијама у школи и зна њихову функцију Зна занимања људи који раде у школи и њихове послове Описује своје насеље Познаје геог рафске објекте места и околине Познаје основна правила понашања у саобраћају .	Уз помоћ разликује и именује чланове уже и шире породице Делимично познаје права и обавезе Уз подстицај описује празнике Делимично познаје просторије у школи и њихову функцију Препознаје занимања људи који раде у школи и њихове послове Уз помоћ описује своје насеље Препознаје географске објекте места и околине Делимично зна основна правила понашања у саобраћају
Стандарди			1ПД.1.5.1. Зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови 1ПД.1.5.2. Зна основна правила понашања у породици, школи и насељу 1ПД.2.5.1. Зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова 1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ	Чува и уређује простор у коме живи Правилно користи кућне апарате и препознаје опасности које вребају од неправилног коришћења Самостално одржава хигијену Примењује начине очувања околине	Разуме начин уређења простора у коме живи Познаје кућне апарате и препознаје опасности које вребају од неправилног коришћења Познаје елементе одржавања хигијене Познаје начине очувања околине	Делимично разуме начин уређења простора у коме живи Делимично познаје кућне апарате и препознаје опасности које вребају од неправилног коришћења Уочава елементе одржавања хигијене Препознаје начине очувања околине
Стандарди		1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса	1ПД.1.5.4. Зна који су главни извори опасности по здравље и животљуди и основне мере заштите 1ПД. 1.2.3. Разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе
РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	Разуме разлику између живе и неживе природе Разуме и објашњава значај неживе природе за живи свет Разуме значај сунчеве светлости и топлоте за живот на земљи Разуме и схвата значај ваздуха за живи свет Самостално набраја облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; У потпуности савладао основна својства воде	Зна разлику између живу и неживе природе Разуме значај неживе природе за живи свет Разуме значај сунчеве светлости и топлоте за живот на земљи Познаје значај сунчеве светлости и топлоте за живот на земљи Зна значај ваздуха за живи свет Разликује облике појављивања воде у	Делимично зна разлику између живу и неживе природе Уочава значај неживе природе за живи свет Препознаје значај сунчеве светлости и топлоте за живот на земљи Делимично разуме значај ваздуха за живи свет Препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; наје основна својства воде

	Посматра и истражује и растворљивост материјала у води Самостално описује и уочава основна својства земљишта Самостално препознаје рељеф у својој околини Разуме значај утицаја човека на природу Самостално именује биљке и животиње шуме, њиве, воћњака, повртњака, ливаде и баре Разуме разлике и сличности међу живим бићима У потпуности савладао везу међу живим бићима Разуме значај биљака и животиња за људе Разуме улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у свом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;	непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; Описује основна својства воде Познаје растворљивост материјала у води Разликује основна својства земљишта Препознаје рељеф у својој околини Разликује биљке и животиње шуме, њиве, воћњака, повртњака, ливаде и баре Препознаје разлике и сличности међу живим бићима Познаје везу међу живим бићима Разликује улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у свом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;	Уочава растворљивост материјала у води Разликује основна својства земљишта Уз помоћ разликује основна својства земљишта Делимично препознаје рељеф у својој околини Уочава биљке и животиње шуме, њиве, воћњака, повртњака, ливаде и баре Уз помоћ запажа и именује спољашње делове живих бића Уочава везу међу живим бићима Препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у свом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;
Стандарди	1ПД.3.1.1. Разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерим	1ПД.2.1.1. Разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима 1ПД.2.1.2. Зна основне разлике између биљака, животиња и људи.	ПД.1.1.1. Прави разлику између природе и производа људског рада 1ПД.1.1.2. Знако и шта чини живу и неживу природу 1ПД.1.1.3. Зна заједничке карактеристике живих бића

		1ПД.2.2.4. Зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити	1ПД.1.1.5. Препознаје и именује делове тела живих бића 1ПД.1.3.1. Зна основна својства воде, ваздуха и земљишта
ЧОВЕК СТВАРА	Групише предмете на основу својства материјала У потпуности зна својства материјала под различитим спољашњим утицајима Самостално изводи закључке на основу једноставних огледа Самостално закључује како својства материјала одређују њихову употребу	Познаје својства материјала Зна својства материјала под различитим спољашњим утицајима Изводи закључке на основу једноставних огледа Познаје својства материјала и њихову употребу	Препознаје својства материјала Уочава својства материјала под различитим спољашњим утицајима Уз помоћ изводи закључке на основу једноставних огледа Делимично познаје својства материјала и њихову употребу
Стандарди			1ПД.1.2.3. Разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе 1ПД.1.3.4. Зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, растворљивост, провидност
ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ	Самостално се орјентише у простору Самостално менује делове дана и редослед дана у недељи Самостално именује месеце у години	Зна да се орјентише у простору Именује делове дана и редослед дана у недељи Познаје месеце у години	Уз помоћ се орјентише у простору Препознаје делове дана и редослед дана у недељи Делимично познаје месеце у години

Стандарди			1ПД.1. 4.1. Уме да препозна кретње тела у различитим појавама 1ПД.1.4.2. Зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, карактеристични објекти 1ПД.1.4.4. Зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век
ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ	● Познаје и примењује знања о култури живљења и основних саобраћајнихправила. ● Именује живу и неживу природу, природне појаве и уочава и описује узрочно-последичне везе. Самостално износи своје мишљење о појавама у природи.	● Познаје и поштује неке елементе културе живљења и основних саобраћајних правила. ● Описује карактеристике живе и неживе природе	● Делимично је савладао елементе културе живљења и основних саобраћајних правила. ● Уз помоћ именује живу и неживу природу и уочава узрочно-последичне везе. Уз подстицај износи своје мишљење о природним појавама.
ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ	● Користи просторне и временске одреднице ● У потпуности познаје особине материјала и њихову употребу	● Познаје просторне и временске одреднице ● Разликује материјале и одређује њихову употребу	● Делимично познаје просторне и временске одреднице ● Уз подстицај набраја материјале и њихову употребу

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
ФИЗИ ЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Схвата значај и правилно изводи једноставне опште припремне вежбе (вежбе обликовања); Разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело Користи терминологију вежбања; Поштује правила понашања на просторима за вежбање; Поштује мере безбедности током вежбања	Правилно изводи једноставне опште припремне вежбе (вежбе обликовања); Правилно изведе вежбе разноврсна и изведена кретања; Разликује правилно од неправилног држања тела и уз помоћ правилно држи тело; Препознаје основну терминологију вежбања Зна правила понашања на просторима за вежбање	Препознаје једноставне опште припремне вежбе (вежбе обликовања); Уз помоћ изведи вежбе, разноврсна и изведена кретања Придржава се правила понашања на просторима за вежбање;
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	Одржава равнотежу у различитим кретањима; Поштује правила понашања на простору за вежбање; Примењује правилну технику дисања приликом вежбања; Комбинује и користи усвојене моторичке вештине у свакодневном животу и игри; Уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;	Комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; Вешто изводи једноставне облике; Поштује правила игре; Примењује правилну технику дисања приликом вежбања;	Изводи једноставне облике; Уз помоћ поштује правила игре; Поштује правила понашања на просторима за вежбање; Уз помоћ одлаже своје ствари пре и након вежбања; Упознат је са значајем физичких активности за здравље; Зна правила игре;

	Одговорно се односи према справама, објектима и реквизитима у простору за вежбање; Вешто савладава препреке; Правилно користи различите облике скакања и прескакања; Самостално се пење и провлачи кроз различите справе; Вешто изводи кораке народних игара; Користи терминологију вежбања; Навија фер и бодри ученике у игри.	Поштује мере безбедности током вежбања; Одржава равнотежу у различитим кретањима; Изводи кретне вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; Хода и трчи у одређеном ритму; Прати покретима одговарајући ритам; Игра дечији народни плес; Користи основну терминологију вежбања.	Уз помоћ примењује облике кретања у играма и полигонима; Уз помоћ се пење и провлачи кроз различите справе; Познаје основен кораке народних игара.
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; Примењује здравствено-хигијенске мере (пре, у току и након вежбања); Схвата значај коришћења воћа у својој исхрани.	Одлаже своје ствари пре и након вежбања; Одржава личну хигијену; Наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; Уочава промене у расту код себе и других; Правилно се понаша за столом.	Уз помоћ учествује у одржавању простора у коме живи и борави; Уочава разлику између здравог и болестног стања;

Прво полугодиште	*** Закључна оцена *** Радо се укључује у тимски рад и игру. Усклађена кординација покрета при извођењу одређених вежби. Развијати манипулативну спретност.. Развио навику редовног телесног вежбања и сагледавање значаја за лично здравље. Познаје и поштује правила у играма и правила понашања на часу.	***Закључна оцена*** Поштује постављена правила игре. Има правилно држање тела при седењу и учењу; Правилно изводи форме природног облика кретања. Вешт је и спретан, тако да се истиче при вежбању. Учествује у заједничким активностима и успешно сарађује са вршњацима	*** Закључна оцена прво полугодиште*** Изводи неке форме природног облика кретања, уз подстицај се укључује у заједничке активности. Изводи једноставне облике кретања. Учествује у играма. Изводи одређене облике природног облика кретања. Познаје правила игре, али их се углавном придржава. Воли игре лоптом.

Друго полугодиште	***Закључна оцена*** Има добро развијену координацију покрета, манипулативну спретност и окретност у играма са и без реквизита. Вежбе на тлу и справама изводи коректно, у складу са личним развојним карактеристикама, и одговорно се користи справама и другим реквизитима. Поштује утврђена правила игре у тимским и групним активностима и играма у пару. Има правилно држање тела у усправном и седећем положају. Има позитиван однос према победама/поразу у тимским и другим играма..	***Закључна оцена*** Савладане су учене технике и вештине. Активно се укључује у све активности на часу. Поштуј мере безебедности при извођењу вежби, са и без реквизита. Доноси уредну опрему за вежбање. Правилно изводи вежбе обликовања и користи правилну терминологију вежби	***Закључна оцена*** Развија навике редовног телесног вежбања и продубљивати свест о значају физичких активности, здраве исхране и вођењу опште хигијене (личне, просторне) за здрав, безбедан и одговоран живот. Поштуј мере безебедности при извођењу вежби, са и без реквизита уз помоћ и подстицај. Правилно изводи вежбе обликовања уз помоћ и подршку; Изводи одређене облике природног облика кретања. Воли да се такмичи и познаје правила игре, али их се углавном придржава.

ЛИКОВНА КУЛТУРА КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ
ЛИКОВ НА КУЛТУ РА И ОКРУЖЕЊЕ	Пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката, предмета и облицима из природе и окружења	Одређује самостално и у сарадњи са другима положај облика у простору. Описује визуелне карактеристике по којима препознаје облике у простору.	Користи прибор и материјале у складу са инструкцијама. Уз помоћ разликује и именује боје.
ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ	Користи различите технике по сопственој замисли. Изражава доживљаје, утиске, осећања и опажања.	Користи материјал и прибор у складу са инструкцијама. Служи се средствима и техникама ликовно-визуелног изражавања.	Служи се неким техникама ликовног изражавања.
ОБЛИКОВАЊЕ	Самостално бира начин спајања најмање два материјала. Обликује сложене фигуре од неког материјала. Самостално преобликује употребне предмете мењајући им намену.	Користи материјале и прибор у складу са инструкцијама. Обликује фигуре од неког материјала.	Обликује једноставне фигуре од неког материјала. Преводи једноставне информације и појмове у ликовни рад.

СПОРА ЗУМЕВАЊЕ	Маштовито и креативно се ликовно изражава. Самостално остварује садржаје користећи сваки материјал који се налази у непосредној околини. Учествује у презентацији својих радова и радова друге деце.	Зна да сваки материјал који се налази у непосредној близини може да буде повод за остварење одређеног садржаја.	Уз подстицај исказује утиске о свом раду. Поштује правила понашања приликом посете установи културе. Изражава познате појмове мимиком и покретом тела без звука.
Прво полугодиште	*** Закључна оцена *** Служи сесредствима и техникама ликовно визуелног изражавања. Исказује утиске о свом раду и радовима друге деце. Педантан и уредан у раду.	***Закључна оцена*** Служи се неким техникама ликовно-визуелног изражавања. Уз подстицај исказује утиске о свом раду. Разликује боје али их у раду не примењује реално.	*** Закључна оцена прво полугодиште*** Служи се неким техникама ликовно-визуелног изражавања уз пмоћ. Уз подстицај исказује утиске о свом раду. Разликује боје али их у раду не примењује реално уз помоћ.
Друго полугодиште	***Закључна оцена*** Педантан је, уредан и креативан у раду. Препознаје ликовне садржаје и материјале и служи се средствима и техникама ликовно-визуелног изражавања.	***Закључна оцена*** Служи се неким техникама и средствима ликовно-визуелног изражавања. Препознаје неке ликовне садржаје и материјале.	***Закључна оцена*** Служи се неким техникама и средствима ликовно-визуелног изражавања уз помоћ. Препознаје неке ликовне садржаје и материјале уз помоћ.
МУЗИЧКА КУЛТУРА КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
ТЕМЕ	САМОСТАЛНО	УЗ МАЊУ ПОМОЋ	УЗ ВЕЋУ ПОМОЋ

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Објашњава својим речима утиске о слушаном делу. Користи самостално доступне носиоце звука. Повезује музичко дело у односу на њему блиску ситуацију (боју инструмента, врсту гласа, карактером дела).	Разликује звук из окружења (гласове, инструменте, хор, оркестар…). Користи неке доступне носиоце звука. Разликује степен јачине звука. Препознаје различит темпо у слушаном делу.	Разликује људске гласове. Уз подстицај учествује у музичким активностима. Поштује договорена правила понашања при слушању музике.
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Пева песме различитог садржаја и расположења. Прати певање на дечјим ритмичким инструментима. Правилно изводи научене музичке игре. Изражава свој доживљај музике кроз импровизацију самостално или у групи.	Пева песме по слуху. Изговара у ритму бројалице уз покрете тела. Примењује договорен начин певања и понашања у групном певању и свирању. Свира по слуху једноставне аранжмане.	Прати музику одговарајућим покретима. Пева једноставне песме по слуху. Примењује договорен начин певања и понашања.
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Бира према литерарном садржају одговарајући музички садржај. Да ствара звучне ефекте, већу музичку целину помоћу различитих извора звука, сложенију мелодију на сложенији задати текст.	Да ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину и помоћу различитих извора звука – једноставну мелодију на краћи задати текст.	Да ствара неке звучне ефекте и покрете. Да направи једноставнији дечји ритмички инструмент.
Прво полугодиште	*** Закључна оцена *** Пева све научене песме по слуху и изводи ритмичку пратњу. Правилно изводи научене музичке игре.	***Закључна оцена*** Пева неке научене песме по слуху и делимично изводи ритмичку пратњу. Воли да игра музичке игре.	*** Закључна оцена прво полугодиште*** Пева неке научене песме по слуху и делимично изводи ритмичку пратњу уз помоћ. Воли да игра музичке игре. уз помоћ.

Друго полугодиште	***Закључна оцена*** Зна да пева све научене песме по слуху. Успешно игра све научене игре. Изводи ритмичку пратњу без грешке. Воли да слуша уметничку музику,	***Закључна оцена*** Зна да пева неке научене песме по слуху. Игра неке научене музичке игре. Делимично изводи ритмичку пратњу	***Закључна оцена*** Зна да пева неке научене песме по слуху. Игра неке научене музичке игре уз помоћ. . Делимично изводи ритмичку пратњу уз помоћ.

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

ТЕМЕ	ИСТИЧЕ СЕ	ДОБАР	ЗАДОВОЉАВА
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	Самостално и правилно зна да: ● препозна дигиталне уређаје у свом окружењу ● користи дигиталне уређаје у комуникацији ● користи дигиталне уџбенике за учење; ● креира, чува и поново уређује дигиталну слику користећи одговарајућу апликацију;	Ученик самостално и / или уз малу помоћ наставника: ● препозна дигиталне уређаје у свом окружењу ● користи дигиталне уређаје у комуникацији ● користи дигиталне уџбенике за учење; ● креира, чува и поново уређује дигиталну слику користећи одговарајућу апликацију;	Ученик уз помоћ наставника: ● препозна дигиталне уређаје у свом окружењу ● користи дигиталне уређаје у комуникацији ● користи дигиталне уџбенике за учење; ● креира, чува и поново уређује дигиталну слику користећи одговарајућу апликацију;
	Ученик самостално:	Ученик самостално:	Ученик уз малу помоћ наставника:

БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	● указује и описује са разумевањем како рачунари утичу на здравље човека ● демонстрира правилан положај седења за рачунаром ● наводи и описује начине заштите животне средине од електронског отпада ● образлаже шта су ауторска права и зашто су она битна ● проналази и процењује одређене садржаје на интернету	● описује како рачунари утичу на здравље човека ● демонстрира правилан положај седења за рачунаром ● наводи начине заштите животне средине од електронског отпада ● образлаже шта су ауторска права ● проналази одређене садржаје на интернету	● описује како рачунари утичу на здравље човека ● демонстрира правилан положај седења за рачунаром ● наводи начине заштите животне средине од електронског отпада ● образлаже шта су ауторска права Проналази одређене садржаје на интернету
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	● Ученик самостално изводи све кораке у изради задатка ● Ученик успешно исказује своју креативност ● Ученик се вемома успешно самостално сналази са блоковима наредби, користећи исправне наредбе без грешке, ● Уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сарадници)	● Ученик је изоставио један корак у изради задатка ● Ученик исказује своју креативност ● Ученик се самостално сналази са блоковима наредби.	● За рад потребна помоћ, подстицај и усмеравање; ● Ученик је два корака у изради задатка

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

Критеријуми оцењивања за 2. разред

У настави оријентисаној на остваривање стандарда и исхода учења, вреднују се и процес учења и резултати учења. Поред устаљених метода процене постигнућа ученика, акценат је на самопроцењивању и вршњачком процењивању. Наставник прати постигнућа и напредовање ученика из улоге активног посматрача и ментора , формално не прозива и пропитује ученике у циљу смањења нивоа стреса код ученика а у функцији јачања њиховог самопоуздања.

Критеријуми оцењивања ученика другог разреда су у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Начин, поступак и критеријуми успеха из обавезних предмета, изборних програма, активности и владања у основном образовању су са циљем да утврде однос према учењу и знању и подстакну мотивисаност за учење.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Формативно оцењивање је редовно праћење, процена напредовања и конкретне препоруке за даље напредовање у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања као и праћење владања ученика. Формативне оцене се евидентирају у педагошкој документацији наставника и најчешће се односе на редовно праћење напретка постигнућа ученика, начин како учи, степен самосталности у раду, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима и други подаци о ученику битни за праћење.

Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта из обавезних предмета, изборних програма, активности и владања ученика. Сумативне оцене се евидентирају у електронском дневнику, а могу бити унете и у педагошку свеску наставника.

Иницијални тест - на почетку школске године иницијалним тестом се процењују претходна постигнућа ученика у оквиру одређеног предмета (Српски језик , Математика и Свет око нас). Резултати иницијалног теста представљају се кроз степен усвојености исхода за претходни разред, не оцењује се бројчаном оценом и служи наставнику за планирање даљег рада и праћење напредовања ученика.

Оцењивање ученика - ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере постигнућа и практичног рада. У току полугодишта најмање једна оцена је на основу усмене провере постигнућа ученика. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада (излагања, цртежа, учешћа у дискусији, домаћих задатака, учешћа у групном раду) у складу са програмом наставе и учења. Оцена је јавна и саопштава се ученику одмах по добијању, са образложењем. Образложење оцене садржи препоруку које активности ученик треба да предузме у даљем раду. Ученик се оцењује најмање четири пута у току полугодишта а ако је недељни фонд часова обавезног предмета, изборног програма и активности један час недељено онда најмање два пута у полугодишту. Ученик се у току часа оцењује само једанпут за усмену или писмену проверу постигнућа.

Оцењивање из обавезних предмета вештина (Музичка култура, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање) обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности . У обзир се узима индивидуално напредовање у односу на претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу.

Оцењивање из обавезног изборног предмета (Грађанско васпитање, Верска настава) врши се описно кроз тростепену скалу – истиче се, добар, задовољава.

Усмене провере знања

У поступку оцењивања прикупљају се и бележе подаци о постигнућима ученика , процесу учења, напредовању и развоју ученика током године у педагошкој документацији наставника која садржи основне податке о ученику и податке о провери постигнућа, ангажовању и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге релевантне податке за рад са учеником и његово напредовање.

Усмене провере знања врше се кроз разговор, одговарање на питања, израду задатака на табли, рецитовање, гласно читање, презентовање, образлагање и др.

Писмене провере знања

Термини писмених провера знања су видљиви за ученике и родитеље на сајту школе. Распоредом писмених провера дужих од 15 минута, планира се највише једна провера у дану а максимално две провере у току наставне недеље. Оцена је бројчана и уписује се у дневник.

Писмене провере чине задаци основног нивоа (30%), средњег нивоа (45%) и напредног нивоа (25%).

Скала бодовања – критеријуми за оцењивање:

0%-30% недовољан (1)
31%-50% довољан(2)
51%-69% добар(3)
70%-84% врлодобар(4)
85%-100% одличан (5)

*наставник може да одступи од скале бодовања за 5-10% ако је то у циљу објективније процене степена савладаности градива на нивоу одељења.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

Ученик се оцењује бројчано из обавезних предмета, у складу са законом и правилником.

Бројчана оцена из обавезних предмета, у току школске године, утврђује се на основу следећих критеријума: оствареност исхода, самосталност и ангажовање ученика. Оцену одличан (5) добија ученик који:

• у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама;
• лако логички повезује чињенице и појмове;
• самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
• решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;
• показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. Оцену врло добар (4) добија ученик који:
• у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;
• самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;
• решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;
• показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања. Оцену добар (3) добија ученик који:
• у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама;
• у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;
• већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;
• у довољној мери критички расуђује;
• показује делимични степен активности и ангажовања. Оцену довољан (2) добија ученик који:
• знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену;
• у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима;
• понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује;

• показује мањи степен активности и ангажовања. Недовољан (1) добија ученик који:

• знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене;

• не изводи закључке који се заснивају на подацима;

• критички не расуђује;

• не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Активности ученика вреднују се према следећем:

да ли се припрема за час (има све што је потребно за рад на часу)

да ли пажљиво прати наставу и учествује у активностима, сарађује са другим ученицима

да ли редовно израђује домаће задатке

да ли реагује и исправља указану грешку

*домаћи задаци су најчешћи облик проверавања ученичких знања и умења из готово свих предмета и чине саставни део оцене; задају се , углавном, после сваког наставног часа без обзира да ли је то час стицања нових знања или час утврђивања или увежбавања; циљ домаћих задатака је да ученици самосталним радом додатно увежбају наставне садржаје који су рађени у школи; наставник води евиденцију о изради домаћих задатака; нередовна израда домаћих задатака сматра се неодговорним односом према наставном предмету

Закључна оцена је бројчана и утврђује се на крају првог и другог полугодишта и не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневник, добијене било којом методом провере знања.

Закључна оцена не може да буде мања од:

• одличан (5) , ако је аритметичка средина свих појединачних оцена најмање 4,50

• врлодобар (4) , ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 3,50 до 4,49

• добар (3) , ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 2,50 до 3,49

• довољан (2) , ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 1,50 до 2,49

Ученик са недовољним оценама преводи се у наредни разред са обавезом прилагођавања наставног плана и програма

Владање ученика

• редовно праћење понашања ученика на часу

• за мање ометање часа наставник опомиње ученика

• наставник уноси у дневник запажања о владању ученика у случају непримереног понашања или нереаговања на опомену

• наставник , по потреби, обавештава о владању ученика и стручну службу (педагог, психолог)

Владање ученика оцењује се описно у току а на крају полугодишта и бројчано. Оцена се утврђује на основу односа ученика према обавезама, поштовању правила понашања нарочито понашања према другим ученицима, запосленима и имовини.Оцена из владања смањује се због изречене васпитно-дисциплинске мере.

Оцена из владања улази у општи успех ученика.

Информисање ученика и родитеља о учењу и понашању

• ученици на часовима усмено добијају повратну информацију о напредовању у учењу и понашању

• родитељи добијају информације о активности, учењу и владању ученика усмено (отворена врата, индивидуални разговори) и писмено (кроз белешке у дневнику и ђачкој књижици)

.

<table>
<tr><td colspan="4">Критеријуми оцењивања у настави Српског језика – 2. разред</td></tr>
<tr><td colspan="4">Тема: УЧЕЊЕ ДРУГОГ ПИСМА</td></tr>
<tr><td colspan="4">Исходи:

На крају разреда ученик ће бити у стању да:
· влада основном техником читања и писања латиничког текста;</td></tr>
<tr><td>Довољан (2)</td><td>Добар (3)</td><td>Врло добар (4)</td><td>Одличан (5)</td></tr>
<tr><td>Разликује ћирилицу од латинице; може да запише речи

латиницом; уме да уз помоћ запише краће реченице;
слова обликује неправилно,

често мешајући писма;

- чита споро и често греши;</td><td>- Записује реченице, преписујући текст написан ћирилицом; често слова обликује нечитко;
чита споро уз грешке;
самостално латиницом записује реченице.</td><td>- Самостално чита и пише латиницом уз мање грешке.</td><td>- Користи латиницу исто као што користи ћирилицу; потпуно и самостално користи оба писма.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Тема: КЊИЖЕВНОСТ</td></tr>
<tr><td colspan="4">Исходи:
На крају разреда ученик ће бити у стању да:
· пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном);
· разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст;
· одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту;
· одреди редослед догађаја у тексту;
· уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине;
· разликује стих и строфу;
· уочи стихове који се римују;</td></tr>
</table>

· објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни; · чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; · изражајно рецитује песму; · изводи драмске текстове; · износи своје мишљење о тексту;

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Препознаје делове песме: строфа и стих, уз помоћ; -Повезује догађаје у причи уз помоћ; -Препознаје главне и споредне ликове; наводи ликове у причи; примећујући основне особине ликова уз помоћ; -Уз помоћ разликује бајку, драмски текст, басну, причу и роман; - Углавном научи песму и уз помоћ је рецитује; - Уз помоћ и подстицај може да изведе једноставану улогу у драмском тексту; -Уз помоћ може да издвоји очигледну и	- Препознаје делове песме: строфа и стих, уз помоћ, препознаје песничке слике уз подстицај; Препознаје догађаје упричи и повезује их уз подстицај; - Разврстава ликове на главне и споредне и препознаје основне особине ликова уз подстицај; - Разликује бајку, драмски текст, басну, причу и роман; - Рецитује песму уз мањи подстицај; - Уз мањи подстицај може да изведе једноставнију улогу у драмском тексту; -Уз подстицај издваја очигледну и јасну поуку басне;	- Разликује делове песме: строфа и стих , Изражава доживљај песме те издваја песничке слике; Уочава временскуповезаност догађаја у причи и наводи правилан редослед радње; - Издваја главне и споредне ликове; објашњава основне особине; - Уме да опише главне карактеристике књижевне врсте; - Изражајно рецитује песму; - Самостално изводи улоге у драмском тексту; - Самостално издваја поуку у басни, уме да објасни неке - пословице	- Самостално разликује делове песме: - Изражава доживљај песме и песничке слике уз давање примера; - Објашњава узрочно-последичну временску повезаност догађаја у причи и износи - правилан редослед радње; - Разликује главне и споредне ликове и упоређује их; објашњава - особине ликова и наводи примере; - -Самостално описује - главне карактеристике књижевне врсте дајући примере; - Самостално и

јасну поуку басне; уме да препозна пословицу.	- може да препозна пословицу		- изражајно рецитује доносећи доживљај песме слушаоцу; - Самостално и - изражајно изводи улоге у драмском тексту; - Самостално издваја поуке у басни, - самостално објашња пословице.

Тема: ЈЕЗИК			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · разликује глас и слог и препозна самогласнике и сугласнике; · разликује врсте речи у типичним случајевима; · одређује основне граматичке категорије именица и глагола; · разликује реченице по облику и значењу; · поштује и примењује основна правописна правила.			
Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Препознаје именице и глаголе помоћ; - Уз помоћ разликује реченице по обилику и значењу; -Уз помоћ препознаје и разликује глас и слово;	- Препознаје једноставне примере именица и глагола у говорној и писаној комуникацији; - Разликује реченице по облику и значењу у једноставним примерима;	- Препознаје и разликује именицу и глагол као врсту речи међу другим речима у говорној и писаној комуникацији уз подстицај;	- Разликује именицу и глагол као врсту речи међу другим речима у говорној и писаној комуникацији; -Разликује реченице по облику и значењу и даје сопствене примере; -Разликује глас, слово,

Раставља речи на крају реда користећи цртицу уз помоћ; -Углавном правилно изговара речцу ли, греши у записивању упитних реченица; - Углавном правилно изговара речцу не , греши у записивању; -- Примењује претходно научена правописна правила уз помоћ; - Пише вишечлана географска имена, често греши; - Препознаје велико почетно слово у називима улица, тргова и градова, пише само уз помоћ. - Изговара и пише гласове *ч, ћ, ђ, џ* у - речима уз веће грешке.	- Разликује глас и слово; Раставља речи на крају реда користећи цртицу, често греши; -- Правилно изговара речцу ли, понекад греши у записивању упитних реченица; -Углавном правилно изговара речцу не, понекад греши у записивању; -- Примењује претходно научена правописна правила уз мању помоћ; - Пише вишечлана географска имена уз више грешака; - Препознаје велико почетно слово у називима улица, тргова и градова, пише уз више грешака; - Изговара и пише гласове *ч, ћ, ђ,џ* у речима уз грешке.	- Разликује реченице по облику и значењу и даје - једноставне примере; Разликује слас, слово , самогласнике и сугласнике - понекад греши; - Раставља речи на крају реда користећи цртицу уз понеку грешку; - Правилно изговара и записује речцу ли у упитним реченицама; - Правилно изговара и записује речцу не у одричним реченицама; -Разуме и примењује претходна знања и вештине; - Пише вишечлана географска имена уз мање грешака; -Примењује научена правописна правила о писању имена, назива градова, села, улица и тргова уз мање грешке; - Изговара и пише гласове *ч, ћ, ђ, џ* у речима уз понеку грешку.	самогласнике и сугласнике; - Примењује правило растављања речи на крају реда користећи цртицу и даје примере; - Правилно изговара и самостално записује речцу ли и даје примере; - Правилно изговара и записује речцу не у одричним реченицама и примењује научено у сопственим примерима; - Самостално повезује и примењује претходна знања; - Примењује научено о писању вишечланих географских имена; - Разуме и примењује научена правописна правила о писању имена, назива градова, села, улица и тргова; Примењује научено о писању гласова ч, ћ, ђ и џ у речима и реченицама.

Тема: ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · користи различите облике усменог и писменог изражавања препричавање, причање, описивање; · правилно састави дужу и потпуну реченицу и · споји више реченица у крађу целину; · учествује у разговору и пажљиво слуша саговорника; · разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); · изражајно чита ћирилички текст.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Разговара и слуша саговорника у разговору уз помоћ; -Уз помоћ саставља једноставну реченицу, често греши; - Обликује кратку причу уз подстицај и помоћ; Запажа појединости у посматрању и уз помоћ, описује лик/предмет према плану; - Извештава о обављеном задатку или о ономе који ће се тек обавити не поштујући хронолошки редослед догађаја; - Уз помоћ разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај); - Чита споро и без поштовања интерпункције, често греши;	- Поставља и одговара на питања уз помоћ; -Може уз подстицај да састави реченицу, уз мање правописне грешке; -- Обликује кратку причу према плану; -- Запажа појединости у посматрању и уз подстицај, описује лик/ предмет према плану ; - Извештава о обављеном задатку или о ономе који ће се тек обавити уз одступања у хронолошком редоследу догађаја;	- Уљудно разговара и слуша саговорника; - Самостално поставља и одговара на питања; - Самостално саставља реченице уз поштовање већине правописних правила; Самостално обликује кратку причу према плану; - Запажа појединости у посматрању, непотпуно описује лик/предмет према плану; - Извештава о обављеном задатку или о ономе који ће се тек обавити уз мања одступања у хронолошком редоследу догађаја; Самостално разликује основне делове текста;	- Самостално уљудно разговара и слуша саговорника; - Самостално поставља сложенија питања и даје одговоре на сложена питања, у складу са узрастом; Самостално саставља сложеније реченице поштујући правописна првила; - Самостално обликује причу уз поштовање језичких и правописних правила; - Самостално запажа појединости у посматрању и описује лик/предмет према плану описа логички повезаним реченицама; -- Самостално извештава о обављеном задатку или о ономе који ће се тек обавити држећи се хронолошког редоследа догађаја;

- уз помоћ разуме прочитано;	- Разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај), често греши; - Гласно чита текст уз грешке, не обраћа пажњу на знаке интерпункције; углавном разуме прочитано.	Гласно чита текстове уз понеку грешку, потребно му је скренути пажњу на интонацију и доживљај текста; разуме прочитано.	- Самостално разликује основне делове текста уз навођење примера; - Гласно и изражајно чита текстове, поштујући интерпункцију и - доживљај текста; разуме прочитано;

Критеријуми оцењивања у настави Математике – 2. разред
Тема: БРОЈЕВИ
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: – одреди десетице најближе датом броју; – усмено сабира и одузима бројеве до 100; – користи појмове *чинилац*, *производ*, *дељеник*, *делилац*, *количник*, *садржалац*; – примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања; – усмено множи и дели у оквиру прве стотине; – израчуна вредност бројевног израза са највише две операције; – реши текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења; – одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом; – одреди делове (облика) дате величине; – изрази одређену суму новца преко различитих апоена; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама; – прикаже мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом; – уочи правило и одреди следећи члан започетог низа;

Довољан (2)	Добар (3)	врло добар (4)	Одличан (5)
- Броји унапред и уназад до 100. - Зна да одреди који бројеви припадају одређеној десетици. - Сабира и одузима до до 100 без аутоматизације уз сталну помоћ, повремено греши у примени одговарајућег математичког записа. - Уз подршку примењује замену места и здруживање сабирака, често греши у именовању чланова рачунских операција. - - Уз подршку сабирања и одузимања у скупу бројева до 100 при чему често греши у именовању чланова рачунских операција. - Одређује непознати сабирак, умањеник и умањилац уз сталну помоћ.	- Уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој уз мању помоћ. - Самостално и тачно сабира и одузима са прелазом у скупу бројева до 100, ретко погреши. - Примењује одговарајући математички запис, објашњава уз минималну помоћ поступак писаног рачунања. - Примењује замену сабирака именујући при томе чланове рачунских операција, понекад погреши. - Примењује везу сабирања и одузимања именујући при томе чланове рачунских	- Уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој. - Самостално и тачно сабира и одузима са прелазом у скупу бројева до 100. - Самостално и тачно примењује одговарајући математички запис, објашњава поступак писаног рачунања. - Самостално и тачно примењује замену места и здруживање сабирака именујући рачунских операција. - Самостално и тачно примењује везу сабирања и одузимања именујући при томе чланове рачунских операција. - Самостално и тачно	- Самостално и тачно решава изразе са две и више рачунских операција. - Самостално и тачно примењује замену места и здруживање сабирака именујући при томе чланове рачунских операција. - Самостално и тачно примењује везу сабирања и одузимања у скупу бројева до 100 именујући при томе чланове рачунских операција ради лакшег и бржег рачунања. - Самостално и тачно сабирак, умањеник и умањилац и објашњава поступак израчунавања. - Самостално и тачно решава сложене текстуалне задатке са две операције и објашњава поступак и проверава тачност

- Множи и дели у оквиру таблице множења без аутоматизације, уз сталну помоћ. - Примењује везу множења и дељења уз сталну помоћ, не именује при томе чланове рачунских операција. - Одређује непознати чинилац, дељеник и делилац уз сталну	операција. - Одређује непознати сабирак, умањеник и умањилац, али не обашњава поступак. -Множи и дели у оквиру таблице множења без потпуне аутоматизације, уз повремене грешке које исправља самостално. -Примењује везу множења и дељења уз повремену помоћ, не именујући при томе	одређује непознати сабирак, умањеник и умањилац и објашњава поступак. - Самостално и тачно решава једноставне и понекад сложене текстуалне задатке и зна да самостално и понекад уз мањи подстицај објасни поступак. - Самостално и тачно одређује непознати чинилац, дељеник и	решења. - Самостално и тачно решава једначином сложене текстуалне задатке и проверава тачност решења. - Самостално и тачно аутоматизовано множи и дели у свакодневној примени. - Самостално и тачно примењује везу можења и дељења именујући при томе чланове

помоћ. - Решава једноставне текстуалне задатке уз мању несигурност и сталну помоћ. - Именује новчанице и уз помоћ зна да изрази суму преко различитих апоена. - Уз помоћ чита и записује бројеве римским цифрама. -Уз велику помоћ приказује мањи број података у таблици и стубичастим	чланове рачунских операција. -Одређује непознати чинилац, дељеник и делилац, али не објашњава поступак. - Решава текстуалне задатке, уз несигурност и повремену помоћ, али најчешће разуме и може самостално да постави задатак.	делилац и објашњава поступак. - Самостално множи и дели аутоматизовано у оквиру таблице множења. - Самостално примењује везу можења и дељења именујући при томе чланове рачунских операција. - Самостално и тачно решава текстуалне задатке уз помоћ и подстицај код сложених зададатака.	рачунских операција. - Самостално и тачно решава једначине са две рачунске операције и објашњава поступак. - Самостално и тачно решава сложене текстуалне задатке са две операције и објашњава поступак и проверава тачност решења. - Самостално и тачно решава проблемске

дијаграмом. - Уз велику помоћ уочава правило и одређује следећи члан започетог низа.	- Именује новчанице, али греши и сам се исправља када изражава суму преко различитих апоена. - Чита и записује бројеве римским цифрама, понекад греши. - Приказује мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом, али понекад се деси грешка. - Најчешће самостално уочава правило и одређује следећи члан започетог низа.	- Зна да изрази одређену суму новца преко различитих апоена, али је несигуран. - Самостално и тачно чита и записује бројеве римским цифрама. - Самостално приказује мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом и зна да прочита податке из дијаграма, најчешће зна да реши задатак на основу тих података. - Самостално уочава правило и одређује следећи члан започетог низа.	задатке на више начина и објашњава своје приступе решавању. - Самостално и тачно изражава одређену суму новца преко различитих апоена. - Самостално и тачно записује и чита бројеве римским цифрама и објашњава систем писања бројева римским цифрама. - Самостално и тачно приказује мањи број података у таблици и стубичастим дијаграмом и зна да прочита податке из дијаграма и на основу тих података реши задатак и провери тачност решења. - Самостално закључује на основу датих података, уочава правило и одређује следећи члан започетог низа, објашњава правило.
Тема: ГЕОМЕТРИЈА			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да:			

· разликује дуж, полуправу и праву;
· одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски);
· одреди обим геометријске фигуре;
· нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;
· уочи подударне фигуре на датом цртежу;
· уочи симетричне фигуре;
· допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
-Разликује дуж, полуправу и праву и уз помоћ их црта. - Уз помоћ мери дужину дужи. - Именује геометријска тела (лопта, ваљак, купа, пирамида, квадар и коцка) - Именује геометријске облике у равни (квадрат, круг,	- Разликује дуж, полуправу и праву и понекад прецизно их црта. - Самостално мери дужину дужи, али понекад греши. - Именује и црта геометријска тела (лопта, ваљак, купа, пирамида, квадар и коцка)	- Црта и обележава дуж (када је дата дужина), праву и полуправу. - Самостално и тачно мери дужину дужи, понекад погреши у изражавању различитим јединицама мере за дужину. - Именује и самостално црта геометријска тела (лопта, ваљак, купа,	- Самостално црта и обележава дуж , праву и полуправу. - Самостално и тачно мери дужину дужи, и изражава је различитим јединицама мере за дужину. - Самостално и тачно одређује дужину изломљене линије графички и рачунски,

и тачку). - Именује и разликује троугао, правоугаоник отворену изатворену изломљену и криву линију. - Уз велику помоћ одређује дужину изломљене линије графички и рачунски. - Зна да обим представља збир дужина страница фигуре, али му је потребна помоћ у израчунавању. - Уз помоћ црта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи	геометријске облике у равни (квадрат, круг, - Именује и црта троугао, правоугаоник и тачку). - Зна да одреди дужину изломљене линије графички и рачунски, али повремено греши. - Зна да обим представља збир дужина страница фигуре, самостално израчунава обим када су дужине страница изражене истом јединицом мере уз повремене грешке - Самостално, али непрецизно црта правоугаоник, квадрат	коцка) - Именује и самостално пирамида, квадар и црта геометријске облике у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник и тачку). - Самостално одређује дужину изломљене линије графички и рачунски. - Самостално израчунава обим када су дужине страница изражене истом јединицом мере. - Самостално црта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи.	су дужине страница - Самостално и тачно изражене различитим јединицама мере или сам мери дужине страница и рачуна обим. - Уочава симетричне фигуре и самостално и прецизно допуњава дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву. - Уочава међусобне односе геометријских објеката у равни и самостално их црта на основу захтева датих у текстуалном задатку.

На крају разреда ученик ће бити у стању да:

· разликује дуж, полуправу и праву;
· одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски);
· одреди обим геометријске фигуре;
· нацрта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи;
· уочи подударне фигуре на датом цртежу;
· уочи симетричне фигуре;
· допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
-Разликује дуж, полуправу и праву и уз помоћ их црта. - Уз помоћ мери дужину дужи. - Именује геометријска тела (лопта, ваљак, купа, пирамида, квадар и коцка) - Именује геометријске облике у равни (квадрат, круг, и тачку). - Именује и разликује троугао, правоугаоник отворену изатворену изломљену и криву	- Разликује дуж, полуправу и праву и понекад прецизно их црта. - Самостално мери дужину дужи, али понекад греши. - Именује и црта геометријска тела (лопта, ваљак, купа, пирамида, квадар и коцка) геометријске облике у равни (квадрат, круг, - Именује и црта троугао, правоугаоник и тачку).	- Црта и обележава дуж (када је дата дужина), праву и полуправу. - Самостално и тачно мери дужину дужи, понекад погреши у изражавању различитим јединицама мере за дужину. - Именује и самостално црта геометријска тела (лопта, ваљак, купа, коцка) - Именује и самостално пирамида, квадар и црта геометријске облике у равни	- Самостално црта и обележава дуж , праву и полуправу. - Самостално и тачно мери дужину дужи, и изражава је различитим јединицама мере за дужину. - Самостално и тачно одређује дужину изломљене линије графички и рачунски, израчунава обим када су дужине страница - Самостално и тачно изражене различитим јединицама мере или

линију. - Уз велику помоћ одређује дужину изломљене линије графички и рачунски. - Зна да обим представља збир дужина страница фигуре, али му је потребна помоћ у израчунавању. - Уз помоћ црта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи. - Уочава подударне фигуре на датом цртежу, али често греши и потребана му је помоћ. - Уочава симетричне фигуре и често неправилно (потребна му је већа помоћ) допуњава дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву. - Уз помоћ користи геометријски прибор.	- Зна да одреди дужину изломљене линије графички и рачунски, али повремено греши . - Зна да обим представља збир дужина страница фигуре, самостално израчунава обим када су дужине страница изражене истом јединицом мере уз повремене грешке. - Самостално, али непрецизно црта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи. - Самостално уочава подударне фигуре на датом цртежу. - Уочава симетричне фигуре, уз повремену помоћ допуњава дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву. - Самостално, али непрецизно користи геометриски прибор.	(квадрат, круг, троугао, правоугаоник и тачку). - Самостално одређује дужину изломљене линије графички и рачунски. - Самостално израчунава обим када су дужине страница изражене истом јединицом мере. - Самостално црта правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи. - Уочава симетричне фигуре и самостално допуњава дати цртеж, тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву, али није прецизан. - Уочава међусобне односе геометријских објеката у равни и црта их на основу захтева датих у текстуалном задатку повремено тражећи помоћ.	сам мери дужине страница и рачуна обим. - Уочава симетричне фигуре и самостално и прецизно допуњава дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву. - Уочава међусобне односе геометријских објеката у равни и самостално их црта на основу захтева датих у текстуалном задатку.

		- Самостално користи геометриски прибор.	

Тема: МЕРЕЊЕ И МЕРЕ
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине; · измери дужину дужи и нацрта дуж дате дужине; · чита и запише време са часовника; · користи јединице за време у једноставним ситуацијама.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Зна јединице за мерење дужине и претвара их уз већу помоћ.	- Зна јединице за мерење дужине и претвара их уз повремену помоћ.	- Зна јединице за мерење дужине и самостално их претвара. - Самостално мери дужину дате дужи и црта дуж одређене	- Самостално мери дужину дате дужи и црта дуж одређене дужине.

- Уз помоћ мери дужину дате дужи и црта дуж одређене дужине. - Уз већу помоћ користи прибор за мерење дужине. - Разликује врсте часовника. - Зна да прочита време на дигиталном часовнику. - Уз помоћ зна да наброји јединице за мерење времена. Зна који је дан данас, који је био јуче и који ће бити сутра, зана који је сада месец. - Самостално набраја годишња доба. - Зна колико месеци траје једна година и зна да наброји дане у недељи и месеце у години.	- Мери дужину дате дужи и и црта дуж одређене дужине, али је повремено непрецизан. - Самостално користи прибор за мерење дужине. - Зна да прочита време на дигиталном часовнику и уз помоћ чита време на часовнику са казаљкама. Набраја јединице за мерење времена и зна колико минута има час, колико часова траје дан, колико дана и недеља има у години, самостално набраја месеце у години, али му је потребна помоћ у примени. - Самостално и тачно бележи датум. - Самостано чита календар.	дужине, али је понекад непрецизан. - Зна самостално да прочита и запише време на часовнику, али понекад погреши. - Набраја јединице за мерење времена и зна колико минута има час, колико часова траје дан, колико дана и недеља има у години, самостално набраја месеце и колико који месец има дана. - Самостално уз мање грешке претвара јединице за мерење времена. Уз мању помоћ зна да именује који месеци припадају ком годишњем добу.	- Зна самостално и тачно да прочита и запише време на било ком часовнику. - Добро познаје јединице за мерење времена и самостално и тачно то знање примењује у свакодневном животу. - Самостално и тачно именује који месец припада ком годишњем добу.

Критеријуми оцењивања у настави Света око нас – 2. разред
Тема: ДРУГИ И ЈА *Исходи:* На крају разреда ученик ће бити у стању да: · оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада;

· прихвати последице када прекрши правила понашања;
· се понаша тако да уважава различитости других људи;
· сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
· препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима;
· идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима;
· разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота;
· повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља;
· повеже резултате рада са уложеним трудом;
· одржава личну хигијену- руку, зуба и чулних органа.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Препознаје пристојно понашање у школи и ван ње, али га се не придржава. - Препознаје мирно решавање сукоба уз помоћ. - Препознаје важност међусобног помагања и уважавања. Препознаје права и именује дужности уз помоћ. -Препознаје грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима; - разликује потребе од жеља на једноставним примерима из - сопственог живота.	- Примењује пристојно понашање у школи и ван ње уз честа одступања. - Примењује мирно решавање сукоба уз подстицај. - Примењује међусобно помагање и уважавање уз подстицај. - Именује права и дужности уз подстицај. - Именује химну, грб и заставу Републике Србије и примерено се понаша према симболима.	- Примењује пристојно понашање у школи и ван ње уз мања одступања. - Примењује мирно решавање сукоба уз мања одступања. - Примењује међусобно помагање и уважавање уз мања одступања. - Објашњава права и дужности.	-Примењује пристојно понашање у школи и ван ње. - Предлаже начине мирног решавања сукоба. - Примењује и предлаже међусобно помагање, уважава друге. Објашњава права и дужности, даје примере. - Повезује личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља

Тема: КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · одреди тип насеља на основу његових карактеристика; · оствари права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада; · идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима; · сарађује са другима у групи на заједничким активностима; · се понаша тако да уважава различитости других људи; · примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; · именује занимања људи у свом насељу са околином; · пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката; · разликује облике рељефа у свом насељу и околини; · разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.			
Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
-Препознаје појам насеља уз помоћ; - Разликује село од града уз помоћ; - Препознаје значајне грађевине у близини школе уз помоћ; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз помоћ;	- Препознаје појам насеља уз подстицај; - Разликује село од града уз подстицај; - Препознаје значајне грађевине у близини школе уз подстицај; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз подстицај;	- Зна појам насеља; - Разликује село од града; - Препознаје значајне грађевине у близини школе; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз мања одступања; - Разликује врсте саобраћаја;	-Користи појам насеља у свакодневном животу; -Наводи и описује значајне грађевине у близини школе; - Објашњава права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада и даје примере из свакодневног живота; -Разликује врсте саобраћаја;

- Разликује врсте саобраћаја уз помоћ; - Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином уз помоћ; - Именује занимања људи у свом насељу са околином уз помоћ; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини уз помоћ; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини уз помоћ.	-Разликује врсте саобраћаја уз подстицај; - Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином уз подстицај; - Именује занимања људи у свом насељу са околином уз подстицај; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини уз подстицај; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини уз подстицај.	- Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; - Именује занимања људи у свом насељу са околином; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.	- Примењује правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; - Наводи примере из окружења и описује занимања људи у свом насељу са околином; - Именује облике рељефа у свом насељу и околини; - Именује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.
-Препознаје појам насеља уз помоћ; - Разликује село од града уз помоћ; - Препознаје значајне грађевине у близини школе уз помоћ; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз помоћ;	- Препознаје појам насеља уз подстицај; - Разликује село од града уз подстицај; - Препознаје значајне грађевине у близини школе уз подстицај; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз подстицај;	- Зна појам насеља; - Разликује село од града; - Препознаје значајне грађевине у близини школе; - Препознаје права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада уз мања одступања; - Разликује врсте саобраћаја;	-Користи појам насеља у свакодневном животу; -Наводи и описује значајне грађевине у близини школе; - Објашњава права и обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада и даје примере из свакодневног живота; -Разликује врсте саобраћаја;

- Разликује врсте саобраћаја уз помоћ; - Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином уз помоћ; - Именује занимања људи у свом насељу са околином уз помоћ; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини уз помоћ; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини уз помоћ.	-Разликује врсте саобраћаја уз подстицај; - Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином уз подстицај; - Именује занимања људи у свом насељу са околином уз подстицај; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини уз подстицај; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини уз подстицај.	- Препознаје правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; - Именује занимања људи у свом насељу са околином; - Разликује облике рељефа у свом насељу и околини; - Разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.	- Примењује правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином; - Наводи примере из окружења и описује занимања људи у свом насељу са околином; - Именује облике рељефа у свом насељу и околини; - Именује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини.

Тема: КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ

Исходи:

На крају разреда ученик ће бити у стању да:

- одабере начин кретања тела , узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће;
- понаша се тако да уважава различитости својих вршњака и других људи;
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима;
- наводи примере различитих облика кретања у окружењу;
- измери растојање које тело пређе током свог кретања;
- одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу,

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Уме да одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће, уз помоћ; - Наводи примере различитих облика кретања у окружењу уз помоћ; - Мери растојање које тело пређе током свог кретања уз помоћ; - Препознаје јединице за мерење времена; -Именује месеце у години уз помоћ; - Одређује број дана у месецу помоћу календара, чита календар и пише датум уз помоћ, - Гледа у сат уз помоћ.	- Уме да одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће уз подстицај; - Наводи примере различитих облика кретања у окружењу уз подстицај; - Мери растојање које тело пређе током свог кретања уз подстицај; - Препознаје јединице за мерење времена; - Именује месеце у години уз подстицај; - Одређује број дана у месецу помоћу календара, чита календар и пише датум уз подстицај, -Гледа у сат уз подстицај.	- Уме да одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће уз мања одступања; - Наводи примере различитих облика кретања у окружењу уз мања одступања; - Мери растојање које тело пређе током свог кретања уз мања одступања; - Препознаје јединице за мерење времена -Именује месеце у години; -Одређује број дана у месецу помоћу календара, чита календар и пише датум; -Гледа у сат.	- Примењује, наводи примере и објашњава кретање тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину у којој се тело креће. -Самостално изводи једноставне огледе пратећи упутства; - Примењује орјентацију у времену.
Тема: РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; · сарађује са другима у групи на заједничким активностима; · препозна примере повезаности живих бића са условима живота;			

· разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; · изведе једноставне огледе пратећи упутства; · разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла; · повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/ улогама; · негује и својим понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу; · наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека;

· повеже резултате рада са уложеним трудом; · повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима; · безбедно поступа пре и током временских непогода; · штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; · разврста отпад на предвиђена места; · понаша се тако да уважава различитости других људи.

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
-Идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења уз помоћ; -Разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране уз помоћ; -Разврста биљке из окружења на основу	-Идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења уз подстицај; -Разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране уз подстицај; -Разврста биљке из окружења на основу	-Идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења уз мања одступања; -Разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране уз мања одступања; -Разврста биљке из окружења на основу	-Идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења; - Разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране; - Разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла;

изгледа листа и стабла уз помоћ.	изгледа листа и стабла уз подстицај; -Препозна примере повезаности живих бића са условима живота уз подстицај.	изгледа листа и стабла уз мања одступања; -Препозна примере повезаности живих бића са условима живота уз мања одступања; -Повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/ улогама уз мања одступања.	- Препозна примере повезаности живих бића са условима живота; - Повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/ улогама; - Изведе једноставне огледе пратећи упутства; -Наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека; - Повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима;
Тема:ЧОВЕК СТВАРА *Исходи:* На крају разреда ученик ће бити у стању да: · сарађује са другима у групи на заједничким активностима; · одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; · истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; · повеже резултате рада са уложеним трудом; · штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; · пронађе нову намену коришћеним предметима; · разврста отпад на предвиђена места.			

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
-Препознаје различите врсте материјала уз помоћ;	-Препознаје различите врсте материјала уз подстицај;	- Зна различите врсте материјала уз мања одступања;	-Примењује стечена знања о различитим врстама материјала у свакодневном животу;

- одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета уз помоћ; -препознаје природне и вештачке материјале уз помоћ; - разврстава отпад на предвиђена места уз помоћ.	- одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета уз подстицај; -разликује природне и вештачке материјале уз подстицај; - разврстава отпад на предвиђена места уз подстицај.	-зна да одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета уз мања одступања; -разликује природне и вештачке материјале уз мања одступања; - самостално разврстава отпад на предвиђена места ; -истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала.	-самостално одабира материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета; -примењује знања о природним и вештачким материјалима; -истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала; - штедљиво троши производе које користи у свакодневним ситуацијама; -проналази нову намену коришћеним предметима; - самостално разврстава отпад на предвиђена места ; -изводи једноставне огледе пратећи упутства;

Критеријуми оцењивања у настави Ликовне културе – 2. разред
Тема: ОБЛИЦИ
Исходи : ● Користи информације о светлости и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад ● Тумачи једноставне визуелне информације везане за облике које опажа у свакодневном животу. ● Природне облике надограђују, допуњују и на тај начин развијају комбинаторне способности ; ● Користи информације о особинама облика и контрасту у свом стваралачком раду. ● Разматра сам и са другима шта и како је учио и где та знања може применити.

- Изразава своје замисли одабраном ликовном техником.
- Примени стечена знања и доживљена искуства на новим задацима.
- Користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад;
- Уочава визуелне супротности у свом окружењу и изрази одабраним материјалом и техникама свој доживљај и замисли.
- Преобликују материјале у занимљиве ликовне .целине
- Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин
- Користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу
- Изрази, одабраним материјалом и техникама, своје емоције, машту, сећања и замисли.
- Преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу
- Разматра, сам или у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.
- Повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте.

Тема : ПРОСТОР
Исходи:

- Повезује и примењује стечена знања из различитих области, да уређује простор у коме живи и да води рачуна о њему.
- Повезује уметничко занимање сценографа, костимографа, и одговарајуће продукте.
- Изражава говором, мимиком, и телом различита расположења, покрете и дешавања;
- Упоређује свој и туђ естетски доживљај простора, изрази, одабраним материјалом и техникама замисли;

Тема : СПОРАЗУМЕВАЊЕ

Исходи:

- Тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу и користи их као подстицај за стваралачки рад
- користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начинсе изрази, одабраним материјалом и техникаматумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу
- користи информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад;
- тумачи једноставне визуелне информације
- користи материјал и прибор на безбедан, одговоран и креативан начин;
- изрази, одабраним материјалом и техникама, своје емоције, машту, сећања и замисли

Тема: ЛИКОВНЕ ИГРЕ
Исходи:

- изрази бојом, одабраним материјалом и техникама, своје емоције, машту, осећања и замисли
- вајањем у глини изрази своје емоције, машту, осећања и замисли
- користи информације као подстицај за стваралачки рад;
- разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
Тема: Облици			

-Редовно доноси прибор и заинтересован је за рад.	-Ученик уз подстицај уочава и представља облике у простору.	- Самостално уочава и представља облике у простору; - спретно повезује облике у простору.	-Самостално уочава и представља облике у простору. -Креативно и јединствено ликовно повезује облике у простору.

Тема: Простор -Редовно доноси прибор и заинтересован је за рад.	-Ученик уз подстицај уређује простор у коме живи, уочава и представља простор, облике и дешавања у њему.	-Самостално уређује простор у коме живи и води рачуна о њему; -Повезује уметничко занимање сценографа, костимографа и одговарајуће продукте; -спретно приказује свој доживљај простора.	-Самостално уређује простор у коме живи и води рачуна о њему; Повезује уметничко занимање сценографа, костимографа, и одговарајуће продукте. - Креативно и јединствено приказује свој доживљај простора.
Тема: Споразумевање -Редовно доноси прибор и заинтересован је за рад.	-Тумачи уз подстицај једноставне визуелне информације.	-Самостално користи једноставне визуелне информације као подстицај за стваралачки рад.	-Самостално користи једноставне визуелне информације као постицај за стваралачки рад, приказујући свој доживљај креативно и јединствено.
Тема: Ликовне игре -Редовно доноси прибор и заинтересован је за рад.	-Ученик уз подстицај изражава своје емоције и замисли користећи информације и различите материјале и технике.	-Самостално и спретно изражава своје емоције машту, осећања и замисли користећи различите материјале и технике примењујући стечено знање.	-Самостално, креативно и јединствено изражава своје емоције, машту,осећања и замисли користећи различите материјале и технике примењујући стечено знање.

Критеријуми оцењивања у настави Физичког и здравственог васпитања – 2. разред
Тема: ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: – примени једноставне двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно дише током вежбања; – разликује правилно од неправилног држања тела; – · успостави правилно држање тела;

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
Тема: МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; · комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; · одржава равнотежу у различитим кретањима; · изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; · изведе дечји и народни плес;			
Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
· правилно дише током вежбања; · разликује правилно од неправилног држања тела; · успостави правилно држање тела;			
Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
Тема: МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ			
Исходи: На крају разреда ученик ће бити у стању да: · правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; · комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; · одржава равнотежу у различитим кретањима; · изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; · изведе дечји и народни плес;			

Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
- Правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз помоћ; -Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз помоћ; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз помоћ; - Изводи дечји и народни плес уз помоћ.	- Правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз подстицај; - Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз подстицај; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз подстицај; - Изводи дечји и народни плес уз подстицај.	- Правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз мања одступања; -Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз мања одступања; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз мања одступања; - Изводе дечји и народни плес уз мања одступања.	-Поседује позитивно искуство успешности кроз овладавање правила елементарних и штафетних игара -Спретно учествује у елементарним и штафетним играма -Покретом изражава своје емоције и искуства, покрет усклађује са музиком -Вешто изводи сложеније форме природних облика кретања.

Тема: ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Исходи:

На крају разреда ученик ће бити у стању да:

- користи основну терминологију вежбања;
- поштује правила понашања у и на просторима за вежбање;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
- поштује правила игре;
- навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа;
- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- уочава улогу делова тела у вежбању;

- уочи промене у расту код себе и други;
- препозна сопствено болесно стање и не вежба када је болестан;
- примењује здравствено - хигијенске мере пре, у току и након вежбања;
- одржава личну хигијену;
- учествује у одржавању простора у коме живи и борави;
- наведе врсте намирница у исхрани;
- препознаје везу вежбања и уноса воде;
- повеже ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета у вежбању;
- се придржава правила вежбања;
- вреднује успех у вежбању;

Довољан (2)	Добар (3)	врло добар (4)	Одличан (5)
- Користи основну терминологију вежбања уз помоћ; – Поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – Поштује мере безбедности током вежбања; - Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - Поштује правила игре; - Навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - Уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;	- Користи основну терминологију вежбања уз подстицај; - Уочава улогу делова тела у вежбању; - Уочи промене у расту код себе и других.	- Користи основну терминологију вежбања уз мања одступања; - Препознаје везу вежбања и уноса воде; - Наведе врсте намирница у исхрани.	- Користи основну терминологију вежбања - Повезује ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – Препознаје лепоту покрета у вежбању; – Придржава се правила вежбања; – Вреднује успех у вежбању.

Критеријуми оцењивања у настави Музичке културе – 2. разред

Тема: СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Исходи:

– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело;
– разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима;
– издвоји основне музичке изражајне елементе;
– препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;
– повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима;

Тема: ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Исходи:

– изговара бројалице у ритму, уз покрет;
– пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;
– изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;
– примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;
– свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;
– повезује почетне тонове песама модела и једноставних наменских песама са бојама; повезује ритам са графичким приказом;
– објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;
– учествује у школским приредбама и манифестацијама;

Тема: МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Исходи:

– направи дечје ритмичке инструменте;
– осмисли покрете уз музику,
– осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука;
– осмисли одговор на музичко питање;
– осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст;
– према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај;
– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
– користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.

	Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)

Тема: СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ
Исходи:
– објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело;
– разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима;
– издвоји основне музичке изражајне елементе;
– препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу;
– повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима;

Тема: ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ
Исходи:
– изговара бројалице у ритму, уз покрет;
– пева по слуху песме различитог садржаја и расположења;
– изводи уз покрет музичке и традиционалне игре;
– примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању;
– свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма;
– повезује почетне тонове песама модела и једноставних наменских песама са бојама; повезује ритам са графичким приказом;
– објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења;
– учествује у школским приредбама и манифестацијама;

Тема: МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО
Исходи:
– направи дечје ритмичке инструменте;
– осмисли покрете уз музику,
– осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука;
– осмисли одговор на музичко питање;
– осмисли једноставну мелодију на крађи задати текст;
– према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај;
– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
– користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.

	Довољан (2)	Добар (3)	Врло добар (4)	Одличан (5)
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Пева песме по слуху, по сопственом избору и изводи бројалице.	Пева једноставне песме у складу са текстом.	Пева дечије, уметничке и народне песме различитог садржаја и расположења у складу са текстом. Изводи различите покрете на песме које пева и музику коју слуша. Свира пратњу за бројалице и песме на дечијим ритмичким инструментима.	Самостално пева дечије, уметничке и народне песме различитог садржаја и расположења у складу са текстом. Креира различите покрете на песме које пева и музику коју слуша. Свира и креира пратњу за бројалице и песме на дечијим ритмичким инструментима.
СЛУ ША	Препознаје различите тонске боје, гласове и инструменте у одређеним композицијама Препознаје различита темпа (брзо,споро) и динамичке разлике (гласно, тихо)	Препознаје различита темпа и динамику. Препознаје слушане композиције.	Разликује тонске боје (гласове и инструменте).	Самостално изражава свој доживљај музике коју изводи или слуша. Препознаје слушане композиције на основу одломака.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТО	Опонаша звукове из непосредне околине спонтаном или договореном импровизацијом .	Изводи једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука, глас, тело. Понавља већ осмишљен покрет.	Изводи ритмичке пратње користећи ритмичке инструменте Самостално креира покрет.	Користи различите изворе звука за креирање једноставних ритмичких и звучних ефеката као пратња за бројалице, песме. Самостално креира кореографију.

Критеријуми оцењивања у настави Дигиталног света – 2. разред				
Тема: ДИГИТАЛНО ДРУШТВО На крају разреда ученик ће бити у стању да: – упореди начин н акоји учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја.				
БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	-Разуме који су добици и ризици који произилазе при употреби дигиталних уређаја ; -Уз помоћ разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања	Уз помоћ објашњава који су добици и ризици који произилазе при употреби дигиталних уређаја -Углавном разликује неприхватљиво од прихватљивог	-Уз мању подршку објашњава који су добици и ризици који произилазе при употреби дигиталних уређаја	-Самостално објашњава који су добици и ризици који произилазе при употреби дигиталних уређаја; - Разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на

	при комуникацији на интернету -Уз помоћ препознаје на који начин треба да реагује ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем или злонамерним особама; -Уз помоћ препознаје начине где корисници дигиталних уређаја остављају личне податке	понашања при комуникацији на интернету; -Углавном препознаје на који начин треба да реагује ако дође у додир са непримереним дигиталним саджајем или злонамерним особама -Најчешће препознаје начине где корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу	-Разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; - Препознаје на који начин треба да реагује ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем или злонамерним особама -Препознаје начине где корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу	интернету, зна да наведе конкретне примере из свакодневног живота; - Зна на који начин треба да реагује ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем или злонамерним особама; - Зна начине где корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; - Организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурностдигиталних уређаја
АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	-Уз помоћ предлаже начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; - Уз већу помоћ објашњава својим речима појам алгоритма; -Уз већу помоћ анализира поступак који садржи понављање	-Делимично зна да предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; - Уз подршку објашњава својим речима појам алгоритма; - Уз подршку анализира поступак који садржи понављање	-Углавном зна да објасни својим речима појам алгоритма; -Углавном зна да анализира поступак који садржи понављање одређених радњи и представља га каоалгоритамски; -Креира и уз подршку анализира једноставан	- Самостално објашњава својим речима појам алгоритма; -Самостално анализира поступак који садржи понављање одређених радњи и представља га као алгоритамски; -Самостално креира и анализира једноставан рачунарски програм у

	одређених радњи и представља га као алгоритамски; -Уз помоћ креира једноставни рачунарски програм у визуелном програмском језику; - Уз помоћ уочава и исправља грешку у једноставном програму	одређених радњи и представља га као алгоритамски; -Креира једноставан рачунарски програм у визуелном програмском језику; -Делимично зна да уочи и исправи грешку у једноставном програму.	рачунарски програм у визуелном програмском језику и објашњава шта и на који начин тај програм ради; - Уочава и исправља грешку у једноставном програму.	визуелном програмском језику и објашњава шта и на који начин тај програм ради: - Самостално уочава и исправља грешку у једноставном програму, проверава ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправља

ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ

Критеријуми описног оцењивања у настави ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ – 2. разред		
Исходи су планирани индивидуалним образовним планом.		
задовољава	добар	истиче се

- Описну оцену задовољава добија ученик који остварује минимални напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз значајну помоћ наставника и ангажовање ученика.	- Описну оцену добар добија ученик који остварује напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика и помоћ наставника.	- Описну оцену истиче се добија ученик који остварује значајан напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања.

Критеријуми описног оцењивања у настави ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ – 2. Разред		
Исходи су планирани индивидуалним образовним планом.		
задовољава	добар	истиче се
- Описну оцену задовољава добија ученик који остварује минимални напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз значајну помоћ наставника и ангажовање ученика.	- Описну оцену добар добија ученик који остварује напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз ангажовање ученика и помоћ наставника.	- Описну оцену истиче се добија ученик који остварује значајан напредак у савладавању захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођени стандардима постигнућа, уз веома висок степен ангажовања.

Разредно веће другог разреда:
Зорана Милосављевић 2/1
Тамара Сандуловић 2/2
Јована Атанасковић 2/3

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА – ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

УЧИТЕЉИ:
Душка Милић 3/1, Неда Јоцић 3/2, Марија Белопавловић 3/3
Наставник се руководи следећим принципима при оцењивању:
1) поузданост: означава усаглашеност оцене са утврђеним, јавним и прецизним критеријумима оцењивања;
2) ваљаност: оцена исказује ефекте учења (оствареност исхода, ангажовање и напредовање ученика);
3) разноврсност начина оцењивања: избор одговарајућих и примена различитих метода и техника оцењивања како би се
осигурала ваљаност, поузданост и објективност оцена;
4) редовност и благовременост оцењивања, обезбеђује континуитет у информисању ученика о њиховој ефикасности у
процесу учења и ефекат оцене на даљи процес учења;
5) оцењивање без дискриминације и издвајања по било ком основу.
Предмет: МАТЕМАТИКА
Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:
1. Формативно:
- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- кроз поседовање и коришћење прибора за рад,
- учествовања на такмичењима,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:
- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета,
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима,
- напредовање у односу на претходни период,
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање различитих области и усмене и писмене провере наученог садржаја.
Елементи оцењивања из предмета Математика:
- усвојеност наставних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:
- усвојености различитих области (усменом или писменом провером);
- усменог испитивања (пред таблом);
- математичког диктата;
- решавању додатних задатака;
- активности на часу.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.

Уколико више од 50% ученика добије незадовољавајућу оцену на писменој провери, провера се понавља, након часа на којем ће се још једном утврдити научено градиво.
Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу сањиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.
Из предмета Математика планиране су следеће писмене провере знања: иницијални тест , петнаестоминутне провере и математички диктат,контролне вежбе и завршна годишња провера знања. Критеријуми у процентима потребни за одређену оцену на писменим проверама су:
Испод 30% оцена 1
30% - 49% оцена 2
50% - 69% оцена 3
70% - 85% оцена 4
86% - 100% оцена 5
Наставне области које ће се проверавати:
1. Природни бројеви до 1 000
2. Геометрија
3. Мерење и мере

Област	Оцена	Критеријуми
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ ДО 1000 ГЕОМЕТРИЈА	Одличан (5)	- Самостално и тачно пише и упоређује бројеве прве хиљаде; -У потпуности чита број записан римским цифрама и пише дати број римским цифрама (до 1000); - Самостално и тачно врши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); - У потпуности тачно дели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - Самостално и тачно уме да процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - У потпуности тачно израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - Самостално и тачно одређује десетице и стотине најближе датом

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ		броју; - Тачно решава једначину са једном рачунском операцијом; - У потпуности одређује и записује скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - Тачно решава проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; -Уочава делове целине и записује разломке; - Самостално пореди разломке са једнаким имениоцима; - Самостално и тачно резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; - У потпуности уочава и речима описује правило за настајање бројевног низа; - Самостално чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); - Самостално црта и обележава паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; - Самостално и тачно конструише троугао и круг; - Самостално и тачно црта геометријске фигуре у равни, угао, правоугаоник, квадрат, троугао и круг; - Самостално и тачно израчунава обим правоугаоника, квадрата и троугла; - Самостално и тачно пресликава геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - Самостално мери, упоређује и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; - Самостално и тачно упоређује величине (дужина, маса, запремина течности и време); - Зна самостално и тачно да измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - Самостално и тачно примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама. Описи постигнућа:

		- Показује висок степен ангажовања на часовима и изузетну самосталност. - У потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама. - Лако логички повезује чињенице и појмове. - Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника. - Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује. - Проналази и осмишљава могућа решења проблемске ситуације на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује. - Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
	Врло добар (4)	- Често самостално пише и упоређује бројеве прве хиљаде; - Углавном чита број записан римским цифрама и пише дати број римским цифрама (до 1000); - Често самостално врши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); - Често дели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - Често самостално процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - У знатној мери тачно израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - Често самостално одређује десетице и стотине најближе датом броју; - Углавном решава једначину са једном рачунском операцијом; - У знатној мери одређује и записује скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - У знатној мери решава проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - Углавном уочива делове целине и запише разломке; - Често самостално пореди разломке са једнаким имениоцима;

		- Често самостално резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; -Делимично уочава и речима описује правило за настајање бројевног низа; - Често самостално чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); - Црта и обележава паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; - Самостално конструише троугао и круг; - Именује и самостално црта геометријске облике у равни, угао, правоугаоник, квадрат, троугао и круг; - Самостално израчунава обим правоугаоника, квадрата и троугла; - Самостално пресликава геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - Самостално користи геометриски прибор и алате за цртање. - Зна јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена и самостално их претвара; - Самостално упоређује величине (дужина, маса, запремина течности и време); - Зна самостално да измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - Самостално примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама. Описи постигнућа: - Показује висок степен ангажовања на часовима и велику самосталност. - У великој мери показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама. - Логички повезује чињенице и појмове. - Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника. - Користи табеларни и графички приказ података и углавном уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује.

		- Проналази и осмишљава поједина решења проблемске ситуације на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује. - Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
	Добар (3)	- Самостално са грешкама пише и упоређује бројеве прве хиљаде; - У довољној мери чита број записан римским цифрама и пише дати број римским цифрама (до 1000); - Самостално уз грешке врши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); - Уз мање грешке дели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - Често самостално уз мање грешке процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - У великој мери тачно израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - Самостално, уз мање грешке одређује десетице и стотине најближе датом броју; - Делимично решава једначину са једном рачунском операцијом; - Делимично одређује и записује скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - У великој мери решава проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - Делимично уочи делове целине и запише разломке; - Самостално пореди разломке са једнаким имениоцима; - Често самостално резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; - Углавном уочава и речима описује правило за настајање бројевног низа; - Каткад чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); - Разликује паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат и понекад прецизно их црта;

		- Самостално конструише троугао и круг, понекад греши; - Именује и црта геометријске облике у равни, угао, правоугаоник, квадрат, троугао и круг; - Зна да одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, али повремено греши; - Самостално, али непрецизно пресликава геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; - Самостално, али непрецизно користи геометријски прибор и алате за цртање. - Зна јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена и претвара их уз повремену помоћ; - Самостално уз грешке упоређује величине (дужина, маса, запремина течности и време); - Самостално уз грешке мери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - Уз мању помоћ примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама. Описи постигнућа: - Показује делимичан степен ангажовања и активности на часовима. - У довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама. - У знатној мери логички повезује чињенице и појмове. - Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника. - Већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме. - У довољној мери критички расуђује. - Труди се да доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
	Довољан (2)	- Уз помоћ чита, пише и упоређује бројеве прве хиљаде; - Уз помоћ чита број записан римским цифрама и пише дати број римским цифрама (до 1000);

		- Ретко самостално врши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); - Често греши када дели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; - Ретко самостално процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - Ретко тачно израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; - Уз помоћ одреди десетице и стотине најближе датом броју; - Уз помоћ решава једначину са једном рачунском операцијом; - Понекад делимично одређује и записује скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем; - Ретко решава проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; - Понекад делимично уочи делове целине и запише разломке; Ретко пореди разломке облика са једнаким имениоцима; - Ретко самостално резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; - Понекад делимично уочава и речима описује правило за настајање бројевног низа; - Уз помоћ чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); - Разликује паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат и уз помоћ их црта. - Уз помоћ конструише троугао и круг; - Именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; - Именује и разликује врсте углова и троуглова; - Уз велику помоћ одређује обим правоугаоника, квадрата и троугла; - Уз помоћ пресликава геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; -Уз помоћ користи геометријски прибор и алате за цртање.

		- Зна јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена и претвара их уз већу помоћ; - Уз помоћ упоређује величине (дужина, маса, запремина течности и време); - Уз већу помоћ мери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); - Уз велику помоћ примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама. Опис постигнућа: - Знања која су остварена су на нивоу репродукције, уз минималну примену. - У мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима. - Понекад показује самосталност у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује. - Показује мањи степен активности и ангажовања.
	Недовољан (1)	- Не показује минимум знања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). - Не показује жељу за напредовањем. - Не долази на допунску наставу. - Често не ради домаће задатке. - Не доноси потребан прибор за рад. - Не поштује договорена правила понашања при раду. - Знања која су остварена нису ни на нову препознавања и не показује способност репродукције и примене. - Не изводи закључке који се заснивају на подацима. - Критички не расуђује.

Предмет: СРПСКИ ЈЕЗИК

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- кроз поседовање и коришћење прибора за рад,

- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:
- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима
- напредовање у односу на претходни период
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање и примену различитих области и усмене провере наученог садржаја.

Елементи оцењивања из предмета Српски језик:
- усвојеност наставних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:
- усвојености различитих области (усменом или писменом провером);
- усменог испитивања (пред таблом);
- диктата;
- писања писаним словима коришћењем оба писма;
- читања познатог и непознатог текста;
- активности на часу.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.

Уколико више од 50% ученика добије незадовољавајућу оцену на писменој провери, провера се понавља, након часа на којем ће се још једном утврдити научено градиво.

Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу са њиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.

Из предмета Српски језик планиране су писмене провере знања кроз иницијални тест, контролне вежбе из граматике, правописа и књижевности, диктате и годишњу проверу знања. Критеријуми у процентима потребни за одређену оцену на писменим проверама су:

Испод 30% оцена 1
30% - 49% оцена 2
50% - 69% оцена 3
70% - 85% оцена 4
86% - 100% оцена 5

Наставне области које ће се писмено проверавати су:
1.Граматика

2.Правопис
3.Књижевност
4.Језичка култура

Област	Оцена	Критеријуми
ГРАМАТИКА ПРАВОПИС КЊИЖЕВНОСТ ЈЕЗИКЧКА КУЛТУРА	Одличан (5)	Ученик уме: - да подели реч на слогове. - да препозна именицу која се налази међу речима које припадају другим врстама речи, када су те речи сличне по гласовном склопу или су са истим кореном. - да препозна предикат у прошлом и будућем времену, када су помоћни и главни глагол одвојени другим речима у реченици. - да самостално проналази групу речи у реченици која одређује место, време или начин вршења глаголске радње, када те речи нису прилози - да препозназна реч (прилог) у реченици која одређује начин вршења глаголске радње, када у реченици постоји описни придев који има исти или сличан облик као прилог (на пример: лепо цвеће лепо мирише; брзи воз брзо вози). - да разуме значење речи, израза и фразе у тексту у коме је разумевање отежано због речи сличног значења или гласовног склопа; замењује неодговарајуће речи одговарајућим. Ученик уме: - да употребљава зарез иза именице у вокативу, када се именица налази на почетку реченице. - да прецизно поставља питања у вези са подвученом речју у реченици, када је понуђено више

		упитних речи. - да примени правило о писању датума. Ученик уме да: - самостално износи лични став о поступцима ликова и њиховим особинама - издваја целине у тексту и даје одговарајуће поднаслове - препричава текст са променом лица и времена - драматизује прозни текст Ученик: - пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене - јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса - прилагођава језичко-стилски израз типу текста - саставља кратак експозиторни текст - користи богат фонд речи (у односу на узраст) - издваја пасусе Описи постигнућа: -У потпуности показује способност примене знања у новим ситуацијама. - Лако логички повезује чињенице и појмове. - Самостално изводи закључке који се заснивају на подацима. - Решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује. - Показује изузетну самосталност у раду. - Показује висок степен активности и ангажовања. - Познаје различите врсте текстова и уме да изабере адекватну стратегију читања. - Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању у неговању различитости и поштовању основних правила културне комуникације.

	Врло добар (4)	Ученик уме: - да препозна придев који се налази међу речима које припадају другој врсти, када су те речи сличне по гласовном склопу или су са истим кореном. - да препозна субјекат који се налазе у средини или на крају просте реченице, а исказани су заменицама или именицом и заменицом. - да препозна предикат у садашњем времену, који не стоји непосредно уз субјекат. - да самостално проналази реч у реченици која одређује начин вршења глаголске радње, када је та реч прилог који је у честој употреби (на пример: лепо пише, гласно чита). - да гради нове речи од именица и придева са истим кореном уз помоћ префикса и суфикса. - да препозна значење речи и фразе која се ретко јавља у његовом активном и пасивном речнику, на основу понуђеног контекста, или када се та реч налази међу речима сличним по гласовном склопу. Ученик познаје и примењује правописно правила о: - писању великог слова у именима улица, - писању титула као што су кнез, цар, када су део синтагме (кнез Милош) - писању речце ЛИ Ученик уме: - да правилно употребљава слово Ј у речима које ређе користи у писању (каиш, дијалог). - да употребљава зарезе у набрајању - да препознаје сва три модела управног говора. - да поставља питања према задатом критеријуму у вези са блиским појмовима, појавама и ситуацијама. - да саставља причу према неколико задатих критеријума -Ученик износи лични став о поступцима ликова и њиховим особинама - Самостално препричава текст - Формулише поруку Ученик: - зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

		- пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...) - држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима - језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној /неформалној) - саставља кратак наративни текст - саставља кратак дескриптивни текст - користи фонд речи примерен узрасту; - употребљава синониме како би избегао понављање - уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи - пише писмо и уме да га адресира Описи постигнућа: - У великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове. - Самостално изводи закључке који се заснивају на подацима. - Решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује. - Показује значајну самосталност и висок степен активности и ангажовања. - Познаје различите врсте текстова и уме да изабере адекватну стратегију читања. - Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању у неговању различитости и поштовању основних правила културне комуникације.
	Добар (3)	Ученик уме:

		- да саставља одричне реченице од потврдних, када је глагол у датим реченицама у прошлом и будућем времену - да препозна субјекте на почетку просте реченице, који су исказани заменицама или именицом и заменицом. - да препозна предикат у прошлом и будућем времену, када стоји непосредно уз субјекат - да препозна да обележена реч у реченици има функцију прилошке одредбе за начин. - да самостално проналази реч у реченици која одређују место, време и начин вршења глаголске радње, када та реч није прилог - да самостално проналази реч у реченици која одређује време вршења глаголске радње, када је та реч прилог (јуче, данас) - да препознаје садашњост, прошлост и будућност глагола када уз њега не стоји прилог за време. - да познаје и примењује правописно правило о употреби великог слова у називима књижевних дела, именима припадника народа, двочланим географским именима. - почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком - употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе - да правилно напише речцу НЕ уз глаголе. - да правилно пише слово Ј у речима које често користи у писању (на пример: био (сам), радио (сам), авион, који, бојити, бројати...). - да напише скраћенице које су блиске његовом искуству (нпр. година, пример, ученик, страна...) и скраћенице за мерне јединице. - да употреби зарез у набрајању речи. •да препознаје први и други модел управног говора у тексту. - да саставља реченице од речи које су дате у основном облику - да познаје и примењује правило о писању (речима) двоцифрених и троцифрених бројева Ученик уме:

		- да препозна кратке прозне врсте народне књижевности (пословица, загонетка, питалица, ређалица) - да препозна целину у песми (стих, строфа). - да препозна особине и осећања ликова у датој бајци или басни (лукави, опасни, опрезни, сналажљиви, мудри...) и одреди њихове односе Ученик: - уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га: •пажљиво слуша своје саговорнике - користи форме учтивог обраћања - уме да преприча изабрани наративни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља •уме самостално ,својим речима да описује и прича на задату тему: - разликује уводни, средишњи и завршни део казивања - уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање - уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју - уме да одбрани своју тврдњу или став - издваја наслов, углавном се држи теме - препричава кратак једноставан текст - користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава - пише кратку поруку - пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу Опис постигнућа: − У довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама. − У знатној мери логички повезује чињенице и појмове. − Већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме. − У довољној мери критички расуђује. − Показује делимични степен активности и ангажовања.

	Довољан (2)	Ученик уме: - да издвоји самогласнике у речима. - да препозна властите именице у реченици - да препозна придеве у реченици - да препозна глаголе у реченици - да повеже именице и придеве истог броја и рода и именице и глаголе истог броја и рода - да разликује реченице по значењу (обавештајне, узвичне, заповедне и упитне). - да саставља одричне реченице од потврдних реченица (обавештајних, упитних и заповедних) са глаголом у садашњем времену. - да уочава субјекат када се налази на почетку просте реченице. - да препознаје предикат у простој реченици када предикат стоји непосредно уз субјекат. - да самостално гради садашњост, прошлост и будућност задатог глагола, према датом примеру - да разуме значење речи која му је искуствено веома блиска, на основу слике, реченице - да препозна и одреди умањене речи које су му веома блиске. - да препознаје слова оба писма, употребљава их и успоставља везу међу њима. - да познаје правописно правило о писању великог слова на почетку реченице, у личним именима, презименима, надимцима, именима животиња. - да уписује одговарајуће знаке интерпункције на крају реченице. - да напише речима једноцифрене бројеве. Ученик уме: - да препозна бајку као књижевну врсту на основу карактеристичних ликова, предмета и ситуација, устаљеног почетка - да препозна бајку и басну као књижевне врсте на основу описа њихових основних одлика - да препозна басну као књижевну врсту на основу басне у целини, понуђеног одломка или препричане басне.

		- да препозна особине ликова животиња из басне и повеже их са особинама људи. Ученик: - познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га: пажљиво слуша своје саговорнике. - користи форме учтивог обраћања - пише писаним словима ћирилице - уме да се потпише - почиње реченицу великим словом и завршава тачком пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.) - пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије) (на пример, понуђен је започет пример по коме ученик завршава) Опис постигнућа: − Знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену. − У мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима. − Понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује. − Показује мањи степен активности и ангажовања.
	Недовољан (1)	− Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене. − Не изводи закључке који се заснивају на подацима. − Критички не расуђује. − Не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање. - Не долази на допунску наставу.

Предмет: ПРИРОДА И ДРУШТВО

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,

- кроз поседовање и коришћење прибора за рад,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:
- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима
- напредовање у односу на претходни период
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање различитих области и усмене провере наученог садржаја.

Елементи оцењивања из предмета Природа и друштво:
- усвојеност наставних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:
- усвојености различитих области (усменом или писменом провером);
- усменог испитивања (пред таблом и географском картом);
- различитих облика рада (истраживачки задаци, презентације, реферати);
- активности на часу.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.

Уколико више од 50% ученика добије незадовољавајућу оцену на писменој провери, провера се понавља, након часа на којем ће се још једном утврдити научено градиво.

Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу са њиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.

Из предмета Природа и друштво писмене провере знања вршиће се кроз иницијални тест, контролне вежбе и годишње провера знања.

Критеријуми у процентима потребни за одређену оцену на писменим проверама су:

Испод 30% оцена 1
30% - 49% оцена 2
50% - 69% оцена 3

70% - 85% оцена 4
86% - 100% оцена 5
Наставне области које ће се проверавати су:
1.Природа и друштво мог краја
2.Оријентација у простору и времену
3.Људска делатност
4.Материјали и њихова употреба

Област	Оцена	Критеријуми
ПРИРОДА И ДРУШТВО МОГА КРАЈА ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ ЉУДСКА ДЕЛАТНОСТ	Одличан (5)	-Самостално и тачно именује облике рељефа и површинских вода у свом крају; - Самостално и тачно одређује положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају. – Самостално и тачно илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - Самостално и тачно повезује врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи и примењује правила безбедног понашања у саобраћају; - У потпуности самостално разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; - У потпуности повезује температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; - Самостално и тачно очитава вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; - У потпуности приказује везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланца исхране; - Самостално и тачно илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној заједници; - У потпуности сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Оријентише се у простору уз помоћ компаса и оријентира из природе/окружења;

МАТЕРИЈАЛИ И ЊИХОВА УПОТРЕБА		- Самостално и тачно описује пут од једне до друге тачне помоћу плана насеља; - Идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; - У потпуности повезује јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; - Самостално доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; - Наводи примере из окружења природне и вештачке изворе светлости; - Самостално и тачно повезује промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; - Самостално повезује различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе; - У потпуности сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Разликује повратне и неповратне промене материјала у потпуности самостално; - У потпуности уочава сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика, провидност, боја, густина; - Самостално одабира материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; - У потпуности објашњава како рециклажа помаже очувању природе; Описи постигнућа: - У потпуности показује способност примене знања у новим ситуацијама. - Лако логички повезује чињенице и појмове. - Самостално изводи закључке који се заснивају на подацима. - Решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује. - Показује изузетну самосталност у раду. - Показује висок степен активности и ангажовања. - Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе.

		- Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух и земљиште) - Познаје факторе који утичу на загађење околине. - Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије. - Разуме значај рециклирања. - Уочава структуру градива и разликује битно од небитног.
	Врло добар (4)	- Самостално именује облике рељефа и површинских вода у свом крају; - Самостално одређује положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају. - Самостално илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - Самостално повезује врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи и примењује правила безбедног понашања у саобраћају; - Углавном самостално разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; - У знатној мери повезује температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; - Самостално очитава вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; - У знатној мери приказује везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланца исхране; - Самостално илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној заједници; - У знатној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Оријентише се у простору уз помоћ компаса и оријентира из природе/окружења; - Самостално описује пут од једне до друге тачне помоћу плана насеља;

		- Идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије уз мања одступања; - У знатној мери повезује јачину деловања на тело са његовим пређеним ратојањем; - Често доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; - Разликује природне и вештачке изворе светлости; - Самостално повезује промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора; - Повезује различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе уз мања одступања; - У знатној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Разликује повратне и неповратне промене материјала уз мања одступања; - У знатној мери уочава сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика, провидност, боја, густина; - Углавном самостално одабира материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; - У знатној мери објашњава како рециклажа помаже очувању природе; - У знатној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Самостално повезује резултате рада са уложеним трудом; - Самостално представи резултате истраживања (писано, усмено); - Самостално изведе огледе/експерименте; Описи постигнућа: - У великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове. - Самостално изводи закључке који се заснивају на подацима. - Решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује.

		- Показује значајну самосталност и висок степен активности и ангажовања. - Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању у неговању различитости и поштовању основних правила комуникације. - У великој мери разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух и земљиште) - Познаје факторе који утичу на загађење околине. - Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије. - У великој мери разуме значај рециклирања.
	Добар (3)	- Самостално уз грешке именује облике рељефа и површинских вода у свом крају; - Уз мању помоћ одређује положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају. - Уз мању помоћ илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - Уз мању помоћ повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи и примењује правила безбедног понашања у саобраћају; - У довољној мери самостално разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; - Делимично повезује температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; - Уз мању помоћ очитава вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; - У довољној мери приказује везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланца исхране; - Уз мању помоћ илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној заједници; - У довољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима;

		- Оријентише се у простору уз помоћ компаса и оријентира из природе/окружења уз подстицај; - Описује пут од једне до друге тачне помоћу плана насеља уз подстицај; - Идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије уз подстицај; - У довољној мери повезује јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; - Делимично доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; - Разликује природне и вештачке изворе светлости уз подстицај; - Повезује промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора уз подстицај. - Повезује различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе уз подстицај; - У довољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Разликује повратне и неповратне промене материјала уз подстицај; - У довољној мери уочава сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика, провидност, боја, густина; - Делимично одабира материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; - У довољној мери објашњава како рециклажа помаже очувању природе; - У довољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; Опис постигнућа: − У довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама. − У знатној мери логички повезује чињенице и појмове. − Већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме. − У довољној мери критички расуђује.

		– Показује делимични степен активности и ангажовања. - Труди се да разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух и земљиште) - Углавном познаје факторе који утичу на загађење околине. - Труди се да увиди предности и недостатке коришћења различитих извора енергије. - Труди се да разуме значај рециклирања.
	Довољан (2)	- Препознаје уз помоћ облике рељефа и површинских вода у свом крају; - Уз велику помоћ одређује положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају. - Уз велику помоћ илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; - Уз већу помоћ повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са потребама људи и примењује правила безбедног понашања у саобраћају; - Ретко самостално разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу; - Понекад делимично повезује температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; - Уз већу помоћ очитава вредност температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра; - У недовољној мери приказује везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланца исхране; - Уз већу помоћ илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној заједници; - У недовољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Оријентише се у простору уз помоћ компаса и оријентира из природе/окружења уз помоћ; - Описује пут од једне до друге тачне помоћу плана насеља уз помоћ; - Идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије уз помоћ;

		- У недовољној мери повезује јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; - Понекад делимично доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; - Разликује природне и вештачке изворе светлости уз помоћ; - Повезује промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора уз помоћ. - Повезује различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живе уз помоћ; - У недовољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Разликује повратне и неповратне промене материјала уз помоћ; - У недовољној мери уочава сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика, провидност, боја, густина; - Понекад делимично одабира материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; - У недовољној мери објашњава како рециклажа помаже очувању природе; - У недовољној мери сарађује са другима у групи на заједничким активностима; - Показује жељу за напредовањем. - Ради домаће задатке. - Доноси потребан прибор за час. Опис постигнућа: − Знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену. − У мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима. − Понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује. − Показује мањи степен активности и ангажовања.

	Недовољан (1)	- Не показује минимум знања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). − Знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене. − Не изводи закључке који се заснивају на подацима. − Критички не расуђује. − Не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

Предмет: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- кроз поседовање спортске опреме,
- учествовања на такмичењима,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:

- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима
- напредовање у односу на претходни период
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање спортских вештина.

Елементи оцењивања из предмета Физичко и здравствено васпитање:

- усвојеност правила извођења одређених спортских активности;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:

- Правилног извођења различитих спортских активности
- Активности на часу

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.

Оцењивање из предмета Физичко и здравствено васпитање обавља се полазећи од ученикових способности , степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика на наставном процесу. Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу са њиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.

Област	Оцена	Критеријуми
АТЛЕТИКА, ЕЛЕМЕНТАРНЕ И ШТАФЕТНЕ ИГРЕ ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ РИТМИЧКИ И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ ОСНОВИ ТИМСКИХ ИГАРА ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	Одличан (5)	-Поседује позитивно искуство успешности кроз овладавање правила елементарних и штафетних игара -Спретно учествује у елементарним и штафетним играма -Покретом изражава своје емоције и искуства, покрет усклађује са музиком -Вешто изводи сложеније форме природних облика кретања. -Вешто, сигурно и самостално користи справе -Вешто и сигурно користи реквизите - Користи основну терминологију вежбања - Повезује ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – Препознаје лепоту покрета у вежбању; – Придржава се правила вежбања; - Редовно доноси потребну опрему. Описи постигнућа: - Познаје основне састојке хране и разуме значај правилне исхране. - Познаје основне мере хигијене и заштите од појединих заразних болести. - Брине о себи, својим стварима и одржава чистим своје радно место.

		- Има развијену свест о значају здравља,чувању здравља и заштити природе и човекове средине.
	Врло добар (4)	- Правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз мања одступања; -Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз мања одступања; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз мања одступања; - Изводе дечји и народни плес уз мања одступања. - Користи основну терминологију вежбања уз мања одступања; - Препознаје везу вежбања и уноса воде; - Наведе врсте намирница у исхрани. - Користи основну терминологију вежбања - Повезује ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – Препознаје лепоту покрета у вежбању; – Придржава се правила вежбања; - Редовно доноси потребну опрему. Описи постгнућа: - Углавном познаје основне састојке хране и разуме значај правилне исхране. - Познаје основне мере хигијене и заштите од појединих заразних болести. - Брине о себи, својим стварима и одржава чистим своје радно место. - Има у великој мери развијену свест о значају здравља,чувању здравља и заштити природе и човекове средине.
	Добар (3)	- Правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз подстицај;

		- Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз подстицај; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз подстицај; - Изводи дечји и народни плес уз подстицај. - Користи основну терминологију вежбања уз подстицај; - Уочава улогу делова тела у вежбању; - Уочи промене у расту код себе и других. - Делимично користи основну терминологију вежбања - Повезује ходање и трчање са позитивним утицајем на здравље; – Препознаје лепоту покрета у вежбању; – Придржава се правила вежбања; - Редовно доноси потребну опрему. Описи постгнућа: - Делимично познаје основне састојке хране и разуме значај правилне исхране. - Углавном познаје основне мере хигијене и заштите од појединих заразних болести. - Делимично брине о себи, својим стварима и одржава чистим своје радно место. - Делимично имаразвијену свест о значају здравља,чувању здравља и заштити природе и човекове средине.
	Довољан (2)	- Правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања уз помоћ; -Користи усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу уз помоћ; - Одржава равнотежу у различитим кретањима; - Изводи кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу уз помоћ; - Изводи дечји и народни плес уз помоћ. - Користи основну терминологију вежбања уз помоћ;

		– Поштује правила понашања у и на просторима за вежбање; – Поштује мере безбедности током вежбања; - Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - Поштује правила игре; - Навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - Уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - Доноси потребну опрему. Описи постгнућа: - У мањој мери познаје основне састојке хране и разуме значај правилне исхране. - Уз помоћ познаје основне мере хигијене и заштите од појединих заразних болести. - У мањој мери брине о себи, својим стварима и одржава чистим своје радно место. - У мањој мери има развијену свест о значају здравља,чувању здравља и заштити природе и човекове средине.
	Недовољан (1)	- Не показује минимум рада и интересовања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). - Не показује жељу за вежбањем. - Не учествује у извођењу различитих облика вежбања. - Не доноси опрему за час - Не поштује договорена правила понашања при безбедном извођњу спортских активности и вежбања. - Не познаје основне састојке хране и разуме значај правилне исхране. - Не зна основне мере хигијене и заштите од појединих заразних болести. - Не брине о себи, својим стварима и не одржава чистим своје радно место. - Нема развијену свест о значају здравља,чувању здравља и заштити природе и човекове средине.

Предмет: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- кроз поседовање и коришћење прибора за рад,
- учествовања на различитим ликовним конкурсима,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:

- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима
- напредовање у односу на претходни период
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање ликовних вештина.

Елементи оцењивања из предмета Ликовна култура.

Оценом се изражава:

1) остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа, достизање исхода и степена развијености компетенција у току савладавањапрограма предмета;

2) ангажовање ученика у настави;

3) напредовање у односу на претходни период;

4)однос према предмету - редовно доношење прибора за рад (блок, прибор за сликање, цртање или другиматеријал у складу са најављеном темом)

5)препорука за даље напредовање ученика.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.

Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу са њиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.

Оцењивање из предмета Ликовна култура обавља се полазећи од ученикових способности , степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика на наставном процесу.

Област	Оцена	Критеријуми
КОРИШЋЕЊЕ РАЗНИХ МАТЕРИЈАЛА ЗА КОМПОНОВАЊЕ КОМПОЗИЦИЈА И ПОКРЕТ У КОМПОЗИЦИЈИ ОРНАМЕНТИКА ПРОСТОР (ПОВЕЗИВАЊЕ РАЗНИХ ОБЛИКА У ЦЕЛИНУ) ПЛАКАТ, БИЛБОРД, РЕКЛАМА ЛИКОВНЕ ПОРУКЕ КАО МОГУЋНОСТ СПОРАЗУМЕВАЊА	Одличан (5)	- Креативно, маштовито ствара композицију линија, боја, облика, волумена. - Креативно и маштовито ствара орнамент. - Самостално уочава и представља облике у простору. - Креативно и јединствено ликовно повезује облике у простору. - Маштовито, креативно, оригинално прави плакат или рекламу. - Успешно користи и примењује различите технике у раду. Описи постигнућа: - Уме да анализира и критички вреднује различита уметничка дела и радове својих другара. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања и вредности на конструктиван и аргументован начин. - Креативно, маштовито примењује језик симбола у конкретним ситуацијама. - Маштовито, креативно и јединствено користи разне материјале за компоновање, креативно доради или преобликује неки предмет. - Успешно користи и примењује различите технике у раду. - Редовно доноси договорени прибор за рад и своје место одржава уредним. - Редовно показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - Поштује договорена правила понашања при изради ликовних радова.
	Врло добар (4)	- Самосталнопреобликујематеријал иприлагођава задатојтеми. - Самостално се ликовно изражава цртом, бојом, тоном, волуменом или графички. - Самостално се изражава ликовним језиком. - Самостално уочава и представља облике у простору. - Спретно повезује облике у простору.

		- Самостално прави плакат, рекламу на задату тему. - Примењује језик симбола у конкретним ситуацијама. Описи постигнућа: - Углавном уме да анализира и критички вреднује различита уметничка дела и радове својих другара. - Изражава своје ставове, мишљења, осећања и вредности на конструктиван и аргументован начин. - Креативно, маштовито примењује језик симбола у конкретним ситуацијама. - Маштовито, креативно и јединствено користи разне материјале за компоновање, креативно доради или преобликује неки предмет. - У великоҳ мери успешно користи и примењује различите технике у раду. - Редовно доноси договорени прибор за рад и своје место одржава уредним. - Редовно показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - Поштује договорена правила понашања при изради ликовних радова.
	Добар (3)	- Зна да одабере материјал и да га користи у раду. - Препознаје облике композиција (линија, боја, облика) - Представи покрет у простору. - Препознаје орнамент. - Разликује врсте орнамента. - Једноставним ликовним језиком се изрази. - Ученик, уз подстицај, уочи и представи облике у простору. - Прави једноставне плакате, рекламе на задату тему, уз сугестије. - Разуме језик симбола. Описи постигнућа: - У већој мери уме да анализира и критички вреднује различита уметничка дела и радове својих другара.

		- Углавном изражава своје ставове, мишљења, осећања и вредности на конструктиван и аргументован начин. - Углавном креативно, маштовито примењује језик симбола у конкретним ситуацијама. - Труди се да маштовито, креативно и јединствено користи разне материјале за компоновање, креативно доради или преобликује неки предмет. - Делимично успешно користи и примењује различите технике у раду. - Доноси договорени прибор за рад и своје место одржава уредним. - Делимично показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - Поштује договорена правила понашања при изради ликовних радова.
	Довољан (2)	- Разликује плакат, билборд, рекламу и зна чему служи. Описи постигнућа: - У мањој мери уме да анализира и критички вреднује различита уметничка дела и радове својих другара. - Уз помоћ изражава своје ставове, мишљења, осећања и вредности. - У мањој мери креативно, маштовито примењује језик симбола у конкретним ситуацијама. - Труди се да маштовито, креативно и јединствено користи разне материјале за компоновање, креативно доради или преобликује неки предмет. - У мањој мери користи и примењује различите технике у раду. - Углавном доноси договорени прибор за рад и своје место одржава уредним. - Делимично показује активност на часу. - Труди се да поштује договорена правила понашања при изради ликовних радова.

	Недовољан (1)	- Не показује минимум знања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). - Не показује жељу за напредовањем. - Не доноси договорени прибор за рад. - Не примењује ниједну технику ликовног стварања. - Не поштује договорена правила понашања при изради ликовних радова.

Предмет: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- кроз поседовање и коришћење прибора за рад,
- учествовања на такмичењима и конкурсима,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:

- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета
- ангажовање ученика у настави и ваннаставним активностима
- напредовање у односу на претходни период
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање музичких вештина и усмене провере наученог садржаја.

Елементи оцењивања из предмета Музичка култура:

- усвојеност наставних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:

- извођења научених песама, бројалица…гласом и инструментима;
- усвојености музичке писмености (усменом или писменом провером);
- усменог испитивања;
- музичког диктата;
- активности на часу.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.
Уколико више од 50% ученика добије незадовољавајућу оцену на усменој провери или музичком диктату провера се понавља, након часа на којем ће се још једном утврдити научено градиво.
Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу сањиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.
Оцењивање из предмета Музичка култура обавља се полазећи од ученикових способности , степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика на наставном процесу.

Област	Оцена	Критеријуми
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Одличан (5)	- Пева самостално, по слуху, песме различитог карактера и расположења. - Самостално, у пару или у групи свира на одређеним Орфовим инструментима. - Тачно примењује основе музичке писмености. - Повезује почетне тонове песама – модела са тонском висином. - Самостално износи своје мишљење о слушаном делу. - Уочава и препознаје динамичке разлике о слушаним композицијама. - Осмишљава пратњу/мелодију на задати текст. - Користи различите изворе звука за креирање једноставних ритмичких и звучних ефеката као пратња за бројалице, песме. - Самостално креира кореографију. - Препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу. Описи постигнућа: - Редовно показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - Поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

		- Ангажује се у реализација преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Вреднује допринос музичке културе развоју људске заједнице.
	Врло добар (4)	- Пева самостално, по слуху, песме различитог карактера и расположења. - Уме да свира на одређеним Орфовим инструментима. - Зна основе музичке писмености. - Разликује тонске боје. - Повезује почетне тонове песама – модела са тонском висином. - Препознаје композицију која је раније слушана. - Изводи ритмичке пратње користећи ритмичке инструменте - Осмишљава пратњу/мелодију на задати текст. - Самостално ликовно изражава музички доживљај. Описи постигнућа: - Често показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - У великој мери оштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. - Ангажује се у реализација преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Вреднује допринос музичке културе развоју људске заједнице
	Добар (3)	- Самостално пева песме по слуху и сопственом избору, уз мању помоћ наставника. - Препознаје музичке инструменте у одређеним композицијама и разликује народну и уметничку музику. - Повезује понеке почетне тонове песама – модела са тонском висином. - Уз помоћ примењује и показује основна знања музичке писмености. - Препознаје различит темпо и динамику.

		- Изводи једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука, глас, тело. - Понавља већ осмишљен покрет. - Самостално ликовно изражава музички доживљај. Описи постигнућа: - Делимично показује активност на часу, самосталност у раду и има жељу да напредује. - Углавном поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. - Делимично се ангажује у реализација преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин. - Покушава да вреднује допринос музичке културе развоју људске заједнице.
	Довољан (2)	- Пева песме по слуху и сопственом избору, уз већу помоћ наставника. - Препознаје поједине музичке инструменте у композицијама и разликује народну и уметничку музику. - Ликовно изражава музички доживљај уз помоћ наставника. - Препознаје различита темпа (брзо, споро) и динамичке разлике (гласно, тихо) - Опонаша звукове из непосредне околине спонтаном или договореном импровизацијом. Описи постигнућа: - У мањој мери показује активност на часу, самосталност у раду. - Труди се да поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. - У мањој мери се ангажује у реализација преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин.- У мањој мери вреднује допринос музичке културе развоју људске заједнице.

	Недовољан (1)	- Не показује минимум знања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). - Не показује жељу за напредовањем. - Не учествује у извођењу научених песама ни самостално ни у хору. - Не примењује ниједан елемент музичке писмености. - Не поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Предмет: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Постигнућа ученика у оквиру предмета се вреднују:

1. Формативно:

- праћењем активности односно ангажовања ученика на сваком часу,
- односа ученика према раду,
- степен самосталности у раду,
- начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима.

Оценом се изражава:

- степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета,
- ангажовање ученика у настави,
- напредовање у односу на претходни период,
- препорука за даље напредовање ученика.

2. Сумативно - кроз савладавање дигиталних вештина и усмене, практичне и писмене провере наученог садржаја.

Елементи оцењивања из предмета Дигитални свет:

- усвојеност наставних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

У току школске године ученик може добити оцену на основу:

- практичне примене научених области,
- усвојености различитих области (писменом провером);
- усменог испитивања;
- активности на часу.

Оцене за све области се евидентирају бројчано и улазе у евиденцију.
Уколико више од 50% ученика добије незадовољавајућу оцену на усменој провери, писменој или практичној провери, провера се понавља, након часа на којем ће се још једном утврдити научено градиво. Ученици који раде по индивидуалном образовном плану оцењују се бројчано у складу сањиховим напредовањем и постигнућима задатим планом.

Област	Оцена	Критеријуми
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	Одличан (5)	Потребно је да ученик у потпуности зна да: – унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селектује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева понављање (програмски циклус); – утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање; – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање; – активно учествује у раду на часу; – редовно извршава задатке. Описи постигнућа: - Уме да претражује информације у електронском облику. - Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа. - Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

		- Уме да пореди различите изворе и начине добијања података и да процењује њихову поузданост. - Користи информационе технологије за учење и чување података. - Познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације.
	Врло добар (4)	Потребно је да ученик зна да: – унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селектује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; – примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање; – објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима. – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно); – наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања; – активно учествује у раду на часу; – редовно извршава задатке. Описи постигнућа:

		- Углавном да претражује информације у електронском облику. - Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа. - Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу. - Уме да пореди различите изворе и начине добијања података и да процењује њихову поузданост. - У великој мери користи информационе технологије за учење и чување података. - Познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације.
	Добар (3)	– објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава; – учествује у раду на часу; – редовно извршава задатке; – редовно записује лекције у свесци. Описи постигнућа: - Делимично уме да претражује информације у електронском облику. - Делимично препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа. - Понекад користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

		- Делимично пореди различите изворе и начине добијања података и да процењује њихову поузданост. - Делимично користи информационе технологије за учење и чување података. - Делимично познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације.
	Довољан (2)	– објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – повремено учествује у раду на часу; – показује жељу за напредовањем; – има записане лекције у свесци. Описи постигнућа: - У мањој мери уме да претражује информације у електронском облику. - У мањој мери препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа. - У мањој мери користи ИКТ за комуникацију и сарадњу. - У мањој мери пореди различите изворе и начине добијања података и да процењује њихову поузданост. - У мањој мери користи информационе технологије за учење и чување података. - Слабије познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације.

	Недовољан (1)	-Не показује минимум знања у складу са критеријумима за оцену довољан (2). -Не показује жељу за напредовањем. - Не познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације. - Не користи ИКТ за сарадњу и комуникацију. - Не препиознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ.

	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА – 4.РАЗРЕД			
Из Правилника ооцењивању	довољан2: Ученик је делимично савладао Прећени наставни програм, Знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену, у мањој мери логички повезује чињенице и појмове иискључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима.	добар3: Ученик је савладао прећени наставни програм у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама, у знатној мери логички повезује чињенице и појмове.	врлодобар4: Ученик је савладао прећени наставни програм у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове, самостално изводи закључке који се заснивају на подацима.	одличан5: Ученик је у потпуности савладао прећени наставни програм, у потпуности показује способност трансформације знања ипримене у новим ситуацијама, лако логички повезује чињенице и појмове.

Наставна тема / област	Критеријуми оцењивања – СРПСКИ ЈЕЗИК			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
ГОВОРНА КУЛТУРА	познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике користи форме учтивог обраћања	казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења“ или „скандирања“ уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља	уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације	уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју, уме да одбрани своју тврдњу или став

ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ	влада основном техником читања ћириличког илатиничкогтекста одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.) препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту	чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у	-изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста - повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ) -разликује различита гледишта заступљена уинформативном тексту	-- изводи сложеније закључке на основу текста и издвајаделове текста који ихпоткрепљују; резимира наративни текст представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу илидијаграм) -процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста бољеописује дату слику, да ли јеупутство за (познату) игру потпуно и сл.)

	познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник) одређује основну тему текста разуме дословно значење текста разликује књижевноуметнички од информативног текста процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате	различитим реченицама, пасусима, пољима табеле) раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детаљ који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму) одређује основни смисао текста и његову намену препознаје фигуративно значење у тексту изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.) износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са	(нпр. мишљење аутора текста vs. мишљења учесника у догађају)	објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, илиизноси свој став о догађајима из текста)

-ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	пише писаним словима ћирилице уме да се потпише почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места(једночланих), назива школе пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре издваја наслов, углавном се држи теме препричава кратак једноставан текст (до 400 речи) користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно ихупотребљава пише кратку поруку (о томекуда иде, зашто касни, и сл.) пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)	зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) – употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, ђ, џ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...) држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној) саставља кратак наративни текст	јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса прилагођава језичко-стилски израз типу текста -- издваја пасусе	пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене саставља кратак експозиторни текст користи богат фонд речи (у односу на узраст)

		састављa кратак дескриптивни текст користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање) исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке) уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења,		
ГРАМАТИКА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА	препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур) препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) препознаје антонимију познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној	одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу препознаје граматичке категорије глагола (лице, број ирод) и уме да пребаци глаголеиз једног глаголског времена удруго	именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе) уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин	-одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени -употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу

	комуникацији (у кући, школи и сл.)	препознаје субјекат иглаголски предикат одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне)– саставља реченице различите по комуникативној функцији иоблику препознаје синонимију познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно ихупотребљава		

КЊИЖЕВНОСТ	препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме препознаје књижевне врсте (бајку и басну) одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту	разликује лирску од епске песме одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице) препознаје риму, стих и строфу у лирској песми одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међуликовима у књижевноуметничком тексту уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту) разликује приповедање од описивања и дијалога разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту	-тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст - уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту - тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст	Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да парафразира и опише свој доживљај као и да процени основни тон певања, приповедања или драмске радње и уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и даанализира елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности, зна разлику између бајке, басне, песме, кратке усмене форме, епика, лирика и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре - без именовања, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, ономатопеја, епитет, контраст и хиперболу). Потпуно усваја књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту (песник, преповедач и писац; десетерац).

				Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни ликови, особинеликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; облициказивања:нарација, описивање, дијалог и монолог; дидаскалије и реплика). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Редовно чита школску лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, чита више од оног што је задато и служи се осталим изворима знања.
НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА				
Усмена провера постигнућа	Процена нивоа постигнућа ученика врши се усменим путем, током целе школске године, на сваком часу обраде, кроз обнављење претходног градива и часовима утврђивања, као и на часовима допунске наставе. Оцењивање је формативно, а може бити и бројчано за одлично урађене задатке или изванредну активност. Вреднује се активност на часу, израда домаћих задатака, као и лични напредак ученика.			

Писмена провера постигнућа	Контролни задаци писмени задаци

Наставна тема/ област	Критеријуми оцењивања – МАТЕМАТИКА			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА	зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве хиљаде множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде	уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) иразуме декадни бројни систем уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју сабира и одузима, рачуна вредност израза рачуна вредност израза с највише две операције уме да решава једначине	зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени. уме да израчуна бројевну вредност израза са вишеоперација, поштујући приоритет уме да одреди решења неједначине са једном операцијом	уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми

ГЕОМЕТРИЈА	уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност) зна јединице за мерење дужине и њихове односе користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, причему је дата мерна јединица користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, причему је дата мерна јединица	уочава међусобне односе геометријских објеката у равни претвара јединице за мерење дужине зна јединице за мерење површине и њихове односе уме да израчуна обим троугла, квадрата иправоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истиммерним јединицама препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама	претвара јединице за мерењеповршине из већих у мање уме да израчуна обим троугла, квадрата иправоугаоника уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника	уме да израчуна обим иповршину сложених фигура у равни када су подаци датиу истим мерним јединицама уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама
РАЗЛОМЦИ	уме да прочита и формално запише разломак 1/n (n ≤ 10) ипрепозна његов графички приказ уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине	уме да препозна разломак a/b (b ≤ 10, a < b) када је графички приказан на фигури подељеној на bделова уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика 1/n (n ≤10)	уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак a/b (b≤10, a <b)	зна да израчуна део a/b (b ≤ 10, a < b) неке целине икористи то у задацима

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама зна коју јединицу мере даупотреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml) зна коју јединицу мере даупотреби за мерење задате масе (g, kg, t) уме да чита једноставније графиконе, табеле идијаграме	уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме дапретвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање претвара јединице за мерење масе из већих у мање уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке	зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме дапретвара из једне јединице у другу претвара јединице за мерење запремине течности претвара јединице за мерењемасе	уме да претвара јединице за мерење (времена, масе, дужине и запремине течности) из једне јединицеу другу и пореди их у сложенијим ситуацијама

НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА	
Усмена провера постигнућа	Процена нивоа постигнућа ученика врши се усменим путем, током целе школске године, на сваком часу обраде, кроз обнављење претходног градива и часовима утврђивања, као и на часовима допунске и додатне наставе. Оцењивање је формативно, а може бити и бројчано за урађене теже задатке на табли или у свесци. Вреднује се активност на часу, израда домаћих задатака, као и лични напредак ученика.
Писмена провера постигнућа	контролни задаци писмени задаци

Наставна тема/ област	Критеријуми оцењивања–ПРИРОДА И ДРУШТВО			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
РЕПУБЛИКА СРБИЈА -НАША ДОМОВИНА	-зна основне облике рељефа и површинских вода -зна основне типове насеља и њихове карактеристике -зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи,	-препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини -уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода	-зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији	-уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова

КАКО ЈЕ ЧОВЕК ПОВЕЗАН СА ПРИРОДОМ И ДРУГИМ ЉУДИМА	-прави разлику између природе и производа људског рада -зна ко и шта чини живу и неживу природу -зна заједничке карактеристике живих бића уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања -препознаје и именује делове тела живих бића -разликује станишта премаусловима живота и живимбићима у њима -становништво препознаје и именује природне ресурсе зна употребну вредност природних ресурса разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе	-разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима -зна основне разлике између биљака, животиња и људи -примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића -зна улогу основних делова живих бића -разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса ирационалног коришћења необновљивих ресурса зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити -зна које су улоге различитих друштвених група и њиховихчланова -зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности	-разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту -разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници -разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима	-разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића -разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи -разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују

МАТЕРИЈАЛИ ОКО НАС	зна основна својства воде, ваздуха и земљишта -зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала -зна да различите животне намирнице садрже различите састојке - зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност -зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу -зна промене материјала којенастају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха	зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање икретање -зна да су различита својстваводе, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава разликује материјале који су добри проводници топлоте иелектрицитета од оних који то нису -зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу ипрепознаје примере у свом окружењу разликује повратне и неповратне промене материјала разликује промене материјалапри којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали	-разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичуна појаве у природи	-примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу
ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ	зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости - зна основне информације о начину живота људи у прошлости -зна шта су историјски извори и именује их	- уочава сличности и разликеизмеђу начина живота некад и сад -препознаје основна културна и друштвена обележја различитих историјских периода -препознаје на основу карактеристичних историјских	зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности	зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава

		извора о ком историјском периоду или личности је реч -уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена		

НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА	
Усмена провера постигнућа	Процена нивоа постигнућа ученика врши се усменим путем, током целе школске године, на сваком часу обраде, кроз обнављење претходног градива и часовима утврђивања и систематизације. Оцењивање је формативно и бројчано. Вреднује се активност на часу, израда домаћих задатака, учешће у пројектним и истраживачким задацима, као и лични напредак ученика.
Писмена провера постигнућа	Контролни задаци

Критеријуми оцењивања – ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ - 4. разред				
Наставна тема/област	Оцењивање из обавезног предмета физичко и здравствено васпитање, обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу.			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Редовно доноси опрему. Зна правила игре. Познаје значај правилног држања тела и одржавања личне хигијене. Правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела.	Поштује правила игре. Ради уз помоћ. Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита.	Самостално изводи активности уз мање грешке. Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике.	Правилно и самостално изводи све активности. Зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију и функцију појединих вежби у комплексу.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Редовно доноси опрему. Зна правила игре. Познаје правила спортских и елементарних игара. Показује минимум интересовања за спортске игре, атлетику, ритмичку гимнастику и народне плесове, као и вежбе на справама.	Познаје правила спортских игара ипримењује их уз већу помоћ и надзор учитеља. Показује заинтересованост и труд да примени све елементе у процесу учења спортских игара, атлетике, ритмичке гимнастике и народних плесова као и извођење вежби на тлу и справама уз помоћучитеља.	Зна да трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мерирезултат. Зна да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока Зна да скаче увис прекорачном варијантом технике. Изводи вежбе на тлу. Изводи вежбе на греди и шведској клупи уз мање грешке. Познаје правила спортских и елементарних игара. Изводи прескоке. Изводи упоре и висове. Изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, Изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, вијачом иобручем. Изводи плес и народно кола предвиђена за четврти разред уз мање грешке. Игра Мини - рукомет, “Футсал”- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући основну технику, неопходна правилаи сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других.	Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат. Зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужинускока Зна правилно да скаче увис прекорачном варијантом технике. Правилно изводи вежбе на тлу. Ученик/ученица правилно баца лоптицу и вортекс и мери дужину хица. Правилно изводи вежбе на греди и шведској клупи. Познаје правила спортских и елементарних игара Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ. Правилно изводи прескоке. Правилно изводи упоре и висове. Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, Игра Мини - рукомет, “Футсал” - мали фудбал, кошарку, одбојку и Јаџент, примењујући виши нивотехнике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других. Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, вијачом и обручем.

				Правилно изводи плес и народна кола предвиђена за четврти разред.

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Редовно доноси опрему. Примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања. Одржава колективну и личну хигијену. Зна и испољава заинтересованост за физичко вежбање. Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици.	Познаје значај правилног држања тела и одржавања личне хигијене за здравље. Зна основне појмове везане за физичко вежбање.	Разуме значај правилног држања тела и одржавања личне хигијене за здравље. Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз подстицање свих учесника уигри Испољава позитиван ставпрема физичком вежбању у свакодневном животу.	Разуме значај правилне исхране, као и ритам рада и одмора на здравље. Доказује се кроз физичко вежбање испољава позитиван став премасарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког и здравственог васпитања.

НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА	
Практична провера постигнућа	Атлетика Спортска гимнастика Основе тимских спортских и елементарних игара Плес и ритмика Полигони Култура вежбања и играња
Учествовање на спортским такмичењима	Када се у току школске године организују такмичења из разних спортова, ученици који се спремају заиста и учествују на такмичењима, награђују се оценом.

Наставна тема/ област	Критеријуми оцењивања – ЛИКОВНА КУЛТУРА			
	Оцењивање из обавезног предмета музичка култура обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања се узима у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу. Оцењује се рад који је рађен на часу.			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
Колаж, фротаж, деколаж, асамбалаж	редовно доноси прибор и заинтересован за рад	зна да својим речима објасни технике: колаж, деколаж, фротаж, асамблаж	самостално преобликује материјал и прилагођава задатој теми	-маштовито, и јединствено користи разне материјале за компоновање, креативно доради или преобликује неки предмет
Везивање облика у тродимензионалном простору	-редовно доноси прибор и заинтересован за рад	- ученик уз подстицај уочава и представља облике у тродимензионалном простору у равни	- самостално представља облике у тродимензионалном простору у равни	-маштовито, и јединствено представља облике у тродимензионалном простору у равни
Сликарски материјали и технике	- редовно доноси прибор и заинтересован за рад	- набраја сликарске технике акварел технике и темпера боја, као и пастелних боја и креда у боји	- самостално користи материјал и технике на задатој теми	-маштовито, и јединствено користи разне материјале и технике , креативно завршава свој рад
Основне и изведене боје	- редовно доноси прибор и заинтересован за рад	- зна да наброји основне и изведене боје	- самостално се ликовно изражава основном и изведеном бојом	-креативно, маштовито ствара композицију
Линија, површина, волумен	- редовно доноси прибор и заинтересован за рад	- зна шта је површина, волумен, боја, простор	-самостално се ликовно изражава бојом, цртом, површином, тоном, волуменом или простором	- креативно, маштовито ствара композицију линија, површина, простора, волумена и боја

Амбијент –сценски простор	-редовно доноси прибор и заинтересован за рад	- прави једноставне лутке и маске на задату тему уз сугестије	- самостално прави лутке и маске на задату тему	- маштовито, креативно, оригинално прави лутке, маске и костиме

НАЧИН ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА				
Практична провера постигнућа		Колаж, фротаж, деколаж, асамбалаж Везивање облика у тродимензионалном простору у равни Сликарски материјали и технике Основне и изведене боје Линија, површина, волумен, боја, простор Амбијент – сценски простор		
Учествовање на ликовним такмичењима, тематски дани, школски пројекти		Када се у току школске године организују такмичења, ученицима се бележи активност и ангажовање, као и за украшавање простора школе и паноа што, свакако, утиче на закључну оцену ученика.		
Наставна тема/ област	Критеријуми оцењивања–МУЗИЧКА КУЛТУРА			
	Оцењивање из обавезног предмета музичка култура обавља се полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. У колико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања се узима у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа и могућности, а нарочито се узима у обзир ангажовање ученика у наставном процесу.			
Оцена:	довољан 2	добар 3	врло добар 4	одличан 5
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	-опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику;	– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;	– повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности;	-опише улогу музике у медијима; – уочи контраст и понављање у музичком делу;

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	-пева по слуху песме различитог садржаја и распложења;	- пева и свира по слуху песме различитог садржаја и распложења; -изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају;	– пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и распложења; -свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу;	- примени изражајне музичке елементе; -осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу – осмисли и изведе једноставну мелодију на крађи задати текст;
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	-поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике -учествује у школским приредбама и манифестацијама;	-самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације;	– коментарише своје и туђе извођење музике;	-осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање;

Наставна тема/ област	Критеријуми оцењивања–ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		
Оцена:	задовољава	добар	истиче се
ЉУДСКА ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	- разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини	-понаша се у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса	-образлаже важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО КУЛТУРА ГРАЂАНСТВА	- наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе и традиције	-наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура	-аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура образлаже значај подршке избеглицама и имигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак

			стереотипа, дискриминације и предрасуда
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	-препознаје примере прекомерне потрошње	-препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих	критички разматра појаву бацања хране и расипања воде процењује важне чињенице о производима које купује, читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	-повремено испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду	-испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду -учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању	-веома је заинтересован/на за сарадњу и учешће у групном раду; показује иницијативу и размењује идеје активно учествује у изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању

Критеријуми оцењивања–ДИГИТАЛНИ СВЕТ
У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом): – самопроцена: неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; – вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу);

– отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта.
– Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.
Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Енглески језик 1. разред:
Ученици 1. разреда се у току школске године оцењују описно. Наставник током целе школске године води евиденцију о напретку, развоју, залагању и активности ученика на часовима и ту евиденцију бележи у своју педагошку свеску.
Ученик првог разреда је у потпуности савладао градиво уколико наставник процени да су тражени исходи испуњени.
Ученик коме је потребна мања помоћ наставника за остваривање неких од ових исхода на часовима, сматра се да је савладао градиво, али да изостаје самостални рад и напредак.
Ученик коме је потребна већа помоћ наставника за остваривање ових исхода на часовима сматра се да није у потпуности савладао градиво и да изостаје напредак и развој.
Ученик који није остварио ниједан или веома мали број тражених исхода сматра се да није савладао градиво и да изостаје његов напредак, развој и знање.
У току школске године могућ је рад на пројекту који се оцењује спрам залагања и труда ученика, тимског рада, посвећености у раду, извршавања задатака који је додељен ученику, начину излагања и презентовања.
Енглески језик 2-4. разред:
Ученици од 2. до 4. разреда оцењују се на три начина:

1) Писменим путем
2) Усменим путем
3) Праћењем активности на часу и израде домаћих задатака

1) Писмене провере одржавају се након сваке обрађење области, а најављују се најмање недељу дана пре датума одржавања. * Проценти оцењивања су:
86%-100% оцена одличан (5) 70%-85% оцена врло добар (4)
51%-69% оцена добар (3) 30%-50% оцена довољан (2)
до 34% оцена недовољан (1)
2) Оцена усменим путем:
Оцена одличан (5) - ученик савлађује градиво из граматике и вокабулара, влада претходно пређеним градивом и примењује научено. Течно чита и говори на енглеском језику. Има развијене вештине слушања, читања, писања и говора на страном језику. Разуме основни смисао и главне информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника. Разуме експлицитно изражена осећања, жеље и расположења. Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу. Показује иницијативу током наставе, помаже другим ученицима и пријатељски се понаша према осталим ученицима. Успешно ради у различитим облицима рада.
Оцена врло добар (4) - ученик је способан да функционално усвоји појмове, анализира, класификује, повезује, примењује и изводи закључке. Има развијене вештине слушања, писања, читања и говора на страном језику. Саставља краће исказе о себи, својој породици и непосредном окружењу. Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства. Сналази се у различитим облицима рада.
Оцена добар (3) - ученик разуме појмове и чињенице, успоставља везе, може самостално да објасни и наведе граматичке појмове и појмове из вокабулара. Познаје и користи

једноставније граматичке елементе и конструкције. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставним врстама текстова. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима. Задатке обавља делимично уз помоћ наставника.
Оцена довољан (2) - ученик влада основним појмовима, уз помоћ наставника може да објасни њихове везе и значај, активан је на часу уз наставникову помоћ. Разуме фреквентне речи и једноставне изразе у јасно контекстуализованом и спором говору. Разуме кратка, једноставна, разговетно и споро изговорена упутства.
Оцена недовољан (1) - ученик нема основно познавање појмова, нити показује жељу да напредује. Домаће задатке не израђује на време и није активан на часу. Активност ученика прати се и вреднује током целе школске године. У активност улази и успешност при самосталном, раду у пару и раду у групи.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА ОД 5-8.РАЗРЕДА

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Стручно веће за српски језик и књижевност радећи на усаглашавању критеријума оцењивања израдило је следеће критеријуме оцењивања у складу са потребама наставе усмерене на исходе.
Критеријуми и елементи оцењивања у настави српског језика и књижевности у 5. разреду

ОДЛИЧАН (5)

Књижевност
Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да опише свој доживљај и да процени основни тон певања, приповедања или драмске радње. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира елементе композиције (стих, строфа; фабула, поглавље, епизода; чин, сцена, појава; једночинка, радио-драма). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом за 5. разред, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Потпуно усваја књижевнотеоријске термине и појмове и препознаје их у тексту и разликује (песник и лирски субјекат, преповедач и писац; врсте песама, врсте строфе, стиха, риме). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је увек активан и

учествује у анализи нових текстова, чита све што је задато и служи се осталим изворима знања.

Језик

Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања (разликује промењљиве речи и подврсте промењљивих речи и непромењљиве речи – прилоге и предлоге; разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају деклинацију; функције и значења падежа; основне реченичне чланове; разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Успешно пише по диктату (до 2 грешке) и уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, занимљиви, креативни и маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Потпуно самостално наводи синониме и антониме.

ВРЛОДОБАР (4)

Књижевност
Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и готово (у потпуности) самостално уме да опише свој доживљај и да одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира готово све елементе композиције (стих, строфа; фабула, поглавље, епизода; чин, сцена, појава; једночинка, радио-драма). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом за 5. разред, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Потпуно усваја књижевнотеоријске термине и појмове и углавном их препознаје у тексту (песник и лирски субјекат, преповедач и писац; врсте песама, врсте строфе, стиха, риме). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, углавном самостално повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, углавном је самосталан и долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у

интерпретацији. На часовима је активан и учествује у анализи нових текстова, готово увек чита све што је задато и често се служи осталим изворима знања.

Језик
Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања (разликује промењљиве речи и подврсте промењљивих речи и непромењљиве речи – прилоге и предлоге; разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају деклинацију; функције и значења падежа; основне реченичне чланове; разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Успешно пише по диктату (до 4 грешке) и уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура
Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и углавном показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани, композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Самостално наводи синониме и антониме.

ДОБАР (3)

Књижевност
Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и делимично уме да опише свој доживљај и да уз помоћ наставника одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Самостално уме да одреди књижевни род и често тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај одређује неке елементе композиције. Зна карактеристике народне и ауторске књижевности. Зна дефиниције стилских фигура прописаних планом и програмом, уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту. Делимично усваја књижевнотеоријске термине и појмове и понекад учествује у интерпретацији (песник и лирски субјекат, преповедач и писац; врсте песама, врсте строфе, стиха, риме; тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива). У већини случајева чита домаћу лектиру и понекад учествује у интерпретацији. На часовима је каткад активан и ретко користи додатне изворе знања.

Језик
Ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике, памти их и репродукује, али не учи редовно, па греши у примени стечена знања (разликује промењљиве и непромењљиве речи; разликује категорије рода, броја и теже одређује падеже речи које имају деклинацију; зна основне реченичне чланове; уз наставникову помоћ разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола). Зна правописна правила (употреба

великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови) и делимично их примењује у писаним радовима. Делимично успешно пише по диктату (до 6 грешака) и уме да одговори на питања, али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа). Правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура
Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно написани, композицијски утемељени. Уз помоћ наставника проналази тражене информације у тексту и наводи синониме и антониме.

ДОВОЉАН (2)

Књижевност
Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и понекад делимично уме да опише свој доживљај и да уз помоћ наставника понекад одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Понекад уз помоћ наставника уме да одреди књижевни род и стално му је потребна помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај ретко одређује неке елементе композиције. Разликује народну од ауторске књижевности. Препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ (стилске фигуре које се обрађују у 5. разреду; песник и лирски субјекат, преповедач и писац; врсте песама, врсте стиха, строфе, риме; порука, особине ликова, вредновање поступака ликова). У већини случајева не чита домаћу лектиру и ретко учествује у интерпретацији. На часовима је ретко активан.

Језик
Ученик ретко уме да дефинише наставне садржаје из граматике, делимично их памти и Репродукује, али ретко учи, па не уме примени стечена знања (разликује категорије рода, броја и уз помоћ наставника ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ наставника разликује глаголска времена). Прави веће правописне и граматичке грешке. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове, дешава се да греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура
Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни, али у вези са темом, имају више већих павописних, граматичких и стилских грешака, али поштује форму. Понекад уме да наведе синоним и антоним уз помоћ наставника.

НЕДОВОЉАН (1)

Књижевност
Ученик нема развијено интересовање за читање и ни уз подршку и помоћ наставника не учествује у интерпретацији. Нема основна књижевнотеоријска знања, а због лошег читања не разуме текст. Не чита домаћу лектиру и не учествује у интерпретацији. На часовима је неактиван.

Језик
Ученик није усвојио наставне садржаје из граматике, не препознаје граматичке категорије. Нема предзнања, па тешко прати наставу, пасиван и незаинтересован. Не користи помоћ и не прихвата савете наставника.
Језичка култура
Не успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом, не поштује правописну и граматичку норму.

Критеријуми и елементи оцењивања у настави српског језика и књижевности у 6. разреду

ОДЛИЧАН (5)

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да парафразира и опише свој доживљај као и да процени основни тон певања, приповедања или драмске радње и уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Потпуно усваја књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту (песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне песме, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочнопоследично низање мотива; облици казивања: нарација, описивање, дијалог и монолог; културноисторијско предање; дидаскалије и реплика). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова и служи се осталим изворима знања.

Језик

Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања и да повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима (неличне и придевске заменице; глаголска времена: аорист, имперфекат, плусквамперфекат; фонетика; творба речи; комуникативна функција реченица). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови; растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Уме самостално да тачним реченицама одговори на питања(питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно користи различите облике усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује, показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, занимљиви, креативнии маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Потпуно успешно гради деминутиве и аугментативе.

ВРЛОДОБАР (4)

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и готово (у потпуности) самостално уме да парафразира и опише свој доживљај као и да одреди основни тон певања,приповедања или драмске радње и готово уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира готово све елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Потпуно усваја књижевне термине и појмове и углавном их препознаје у тексту (песник и лирски субјект, преповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, углавном самостално повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; облици казивања: нарација, описивање, дијалог и монолог; културно-историјско предање; дидаскалије). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, углавном је самосталан и долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује уинтерпретацији. На часовима је активан и учествује у анализи нових текстова.

Језик

Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања и да углавном без грешке повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима (неличне и придевске заменице; глаголска времена: аорист, имперфекат, плусквамперфекат; фонетика; творба речи; комуникативна функција реченица). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови ,растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно користи различите облике усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује, показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани,композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Успешно гради деминутиве и аугментативе.

ДОБАР (3)

Књижевност

Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и делимично уме да парафразира и опише свој доживљај као и да уз помоћ наставника одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Уз помоћ наставника уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај одређује неке елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе у комкретном тексту. Зна дефиниције стилских фигура прописаних планом и програмом, уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту. Делимично усваја књижевне термине и појмове и понекад учествује у интерпретацији (песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија). У већини случајева чита домаћу лектиру и понекад учествује у интерпретацији. На часовима је каткад активан и ретко користи додатне изворе знања.

Језик

Ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике, памти их и репродукује али не учи редовно па греши у примени стечених знања као и у повезивању граматичких појмова обрађених у претходним разредима са новим садржајима (неличне и придевске заменице;

глаголска времена аорист, имперфекат, плусквамперфекат; фонетика; творба речи; комуникативна функција реченица). Делимично зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови , растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и делимично их примењује у писаним радовима. Уме да одговори на питања, али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа). Правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом, користи различите облике усменог изражавања, препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно написани, композицијски утемељени. Уз помоћ проналази тражене информације у тексту. Уз помоћ наставника гради деминутиве и аугментативе.

ДОВОЉАН (2)

Књижевност

Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и понекад делимично уме да опише свој доживљај и да уз помоћ наставника понекад одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Понекад уз помоћ уме да одреди књижевни род и стално тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај ретко одређује неке елементе композиције. Разликује народну од ауторске књижевности. Препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ (песник и лирски субјект, преповедач и писац; катрен, десетерац и осмерац; порука, особине ликова, вредновање поступака ликова). У већини случајева не чита домаћу лектиру и ретко учествује у интерпретацији. На часовима је ретко активан.

Језик

Ученик ретко уме да дефинише наставне садржаје из граматике, делимично их памти и репродукује али ретко учи па не уме да примени стечена знања (разликује категорије рода, броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена). Прави веће правописне и граматичке грешке. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и углавном греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни али у вези са темом, имају доста правописних, граматичких и стилских грешака, али поштује форму. Уз помоћ

проналази тражене информације у тексту. Уз помоћ наставника саставља обавештење, и даје пример за деминутиве и аугментативе.

НЕДОВОЉАН (1)

Књижевност

Ученик нема развијено интересовање за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ не учествује у интерпретацији. Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст. Не чита домаћу лектиру и не учествује у интерпретацији. На часовима је неактиван.

Језик

Ученик није усвојио наставне садржаје из граматике, не препознаје граматичке категорије. Нема предзнања па тешко прати наставу, пасиван је и незаинтересован. Не прихвата помоћ ни савете наставника.

Језичка култура

Не успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом, не поштује правописну и граматичку норму. Тешко се изражава, а техника читања не задовољава.

Критеријуми и елементи оцењивањау настави српског језика и књижевности у 7. разреду

ОДЛИЧАН (5)

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да парафразира и опише свој доживљај као и да процени основни тон певања, приповедања или драмске радње и уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира елементе композиције (строфа,стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању . Потпуно усваја књижевне термине и појмове и препознаје их у тексту (песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија,). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста,

повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; облици казивања: нарација, описивање, дијалог и монолог; културно-историјско предање; дидаскалије). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова и служи се осталим изворима знања.

Језик

Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања и да повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима (глаголски облици; творба речи; комуникативна и предикатска реченица, синтагма, зависне реченице). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови; растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи,интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно користи различите облике усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује, показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени,занимљиви, креативни и маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Потпуно успешно гради деминутиве и аугментативе.

ВРЛОДОБАР (4)

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и готово (у потпуности) самостално уме да парафразира и опише свој доживљај као и да одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње и готово (у потпуности) уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту и да анализира готово све елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе у конкретном тексту. Потпуно усваја стилске фигуре прописане планом и програмом, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању). Потпуно усваја књижевне термине и појмове и углавном их препознаје у тексту (песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија, драма у

ужем смислу). Аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, углавном самостално повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива; облици казивања: нарација, описивање, дијалог и монолог; културно-историјско предање; дидаскалије). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, углавном је самосталан и долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је активан.

Језик

Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања и да углавном без грешке повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим садржајима (глаголски облици; фонетика; творба речи; комуникативна и предикатска реченица, синтагма, зависне реченице). Зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови; растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и доследно их самостално примењује у писаним радовима. Уме самостално да тачним реченицама одговори на питања (питања отвореног типа). У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно користи различите облике усменог изражавања, препричава са и без сажимања и описује, показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневногживота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани ,композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Успешно гради деминутиве и аугментативе.

ДОБАР (3)

Књижевност

Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и делимично уме да парафразира и опише свој доживљај као и да уз помоћ наставника одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Уз помоћ наставника уме да повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима. Самостално уме да одреди књижевни род и тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај одређује неке елементе композиције (строфа, стих, рима; тема, мотив, време и место радње; заплет и расплет). Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе у тексту. Зна дефиниције стилских фигура прописаних планом и програмом, уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту. Делимично усваја књижевне термине и појмове и понекад учествује у интерпретацији (песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, дистих, терцет; лирски и епски десетерац и осмерац; врсте риме: парна, обгрљена и укрштена; описне, родољубиве, социјалне, дитирамб, елегија; митолошке, песме о раду, породичне песме и обредне; комедија). У већини случајева чита

домаћу лектиру и понекад учествује у интерпретацији. На часовима је каткад активан и ретко користи додатне изворе знања.

Језик

Ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике, памти их и репродукује али не учи редовно па греши у примени стечених знања као и у повезивању граматичких појмова обрађених у претходним разредима са новим садржајима (глаголски облици; фонетика; творба речи; комуникативна и предикатска реченица, синтагма, зависне реченице). Делимично зна правописна правила (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови; растављање речи на крају реда; писање одричних заменица са предлозима и правописна решења у вези са гласовним променама и писањем глаголских облика) и делимично их примењује у писаним радовима. Уме да одговори на питања али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа). Правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом, користи различите облике усменог изражавања, препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно написани, композицијски утемељени. Уз помоћ проналази тражене информације у тексту. Уз помоћ наставника гради деминутиве и аугментативе.

ДОВОЉАН (2)

Књижевност

Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и понекад делимично уме да опише свој доживљај и да уз помоћ наставника понекад одреди основни тон певања, приповедања или драмске радње. Понекад уз помоћ уме да одреди књижевни род и стално тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај ретко одређује неке елементе композиције. Разликује народну од ауторске књижевности. Препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ; песник и лирски субјект, приповедач и писац; катрен, десетерац и осмерац; порука, особине ликова, вредновање поступака ликова). У већини случајева не чита домаћу лектиру и ретко учествује у интерпретацији. На часовима је ретко активан.

Језик

Ученик ретко уме да дефинише наставне садржаје из граматике, делимично их памти и репродукује али ретко учи па не уме да примени стечена знања (разликује категорије рода,броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; понекад препознаје основне реченичне чланове; уз помоћ разликује глаголска времена). Прави веће правописне и граматичке грешке. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове и углавном греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура

Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су и логички неповезан али у вези са темом, имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака, али поштује форму. Уз помоћ проналази тражене информације у тексту. Уз помоћ наставника даје пример за деминутиве и аугментативе.

НЕДОВОЉАН (1)

Књижевност

Ученик нема развијено интересовање за читање и ни уз добру мотивацију и помоћ не учествује у интерпретацији. Нема основна књижевнотеоријска знања а због лошег читања не разуме текст. Не чита домаћу лектиру и не учествује у интерпретацији. На часовима је неактиван.

Језик

Ученик није усвојио наставне садржаје из граматике, не препознаје граматичке категорије. Нема предзнања па тешко прати наставу, пасиван и незаинтересован. Не прихвата помоћ ни савете наставника.

Језичка култура

Не успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом. Не поштује правописну и граматичку норму. Тешко се изражава. Техника читања је незадовољавајућа.

Критеријуми и елементи оцењивањау настави српског језика и књижевности у 8. разреду

ОДЛИЧАН (5)

Књижевност

Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да опише свој доживљај. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту. Анализира елементе композиције. Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту. Потпуно усваја обрађене стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Потпуно усваја књижевнотеоријске термине и појмове и препознаје их у тексту. Аргументовано брани постављене тезе у току интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-

последично низање мотива и друго). Критички се осврће на прочитани текст. Има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, чита све задато и служи се осталим изворима знања.

Језик

Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме потпуно самостално да примени стечена знања. У потпуности разликује врсте и подврсте речи и по којим се граматичким категоријама мењају промењљиве речи, самостално препознаје функције и основна значења падежа; у потпуности познаје особине и поделу гласова, поделу речи на слогове, запажа и самостално одређује гласовне промене; препознаје основне моделе творбе речи, разликује просте речи од твореница и издваја саставне делове твореница; самостално одређује врсте синтагми и њихове службе у реченици; прецизно одређује реченичне чланове; разликује комуникативне и предикатске реченице; одређује комуникативну функцију независних предикатских реченица; одређује врсту и службу зависних реченица; у потпуности са разумевањем усваја појам конгруенције;
може да објасни настанак и развој српског књижевног језика; разуме значај књижевног језика
за културу и историју српског народа; сврстава српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи и међу словенским језицима; разликује дијалекте српског језика; самостално и потпуно користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повезује стечена знања са новим садржајима; зна обрађена правописна правила и доследно их самостално примењује у писаним радовима; зна и примењује основна правила писања и промене по падежима имена из страних језика; усваја и самостално примењује правила по којима се речи пишу као сложенице или полусложенице; усваја и самостално примењује правила о писању генитивног знака, разликује употребу црте и цртице; уме самостално и правилно да одговори на питања (питања отвореног типа); разликује акценте у српском књижевном језику, познаје и примењује основна правила о распореду акцената.У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура

Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и врло успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела).
Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, занимљиви, креативни и маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Разликује једнозначне и вишезначне речи и самостално на примерима показује како се вишезначност остварује метонимијом и метафором. Самостално наводи хомониме, антониме, синониме. Разликује текстове написане различитим функционалним стиловима. Самостално препознаје карактеристике бирократског језика и упрошћава израз замењујући бирократске форме одговарајућим облицима.

ВРЛОДОБАР (4)

Књижевност
Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и углавном самостално уме да опише свој доживљај. Самостално уме да одреди књижевни род и врсту. Углавном самостално анализира елементе композиције (стих, строфа; фабула, поглавље, епизода; чин, сцена, појава и др.) Зна карактеристике народне и ауторске књижевности и уме углавном самостално да их пронађе и докаже у конкретном тексту.
Усваја стилске фигуре, препознаје их у тексту и уме да их користи у усменом и писменом изражавању. Готово у потпуности усваја књижевнотеоријске термине и појмове и препознаје их у тексту. Аргументовано брани постављене тезе у току интерпретације књижевног текста, повезује и примењује стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и
споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива и друго). Критички се осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, углавном је самосталан и долази до решења. Редовно чита домаћу лектиру и учествује у интерпретацији. На часовима је активан и учествује у анализи нових текстова, Најчешће чита све задато и служи се осталим изворима знања.

Језик
Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања. Разликује врсте и подврсте речи и граматичке категорије по којима се мењају променљиве речи, готово увек самостално препознаје функције и основна значења падежа; готово у потпуности познаје особине и поделу гласова, поделу речи на слогове, запажа и самостално одређује у највећем броју примера гласовне промене; препознаје основне моделе творбе речи, разликује просте речи од твореница и издваја саставне делове твореница готово у потпуности самостално; самостално одређује углавном без грешке врсте синтагми и њихове службе у реченици; прецизно одређује реченичне чланове најчешће без грешке; разликује комуникативне и предикатске реченице; одређује комуникативну функцију независних предикатских реченица; одређује врсту и службу зависних реченица; готово у потпуности са разумевањем усваја појам конгруенције; може да објасни настанак и развој српског књижевног језика; разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа; сврстава српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи и међу словенским језицима; разликује дијалекте српског језика; готово у потпуности самостално користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повезује стечена знања са новим садржајима; зна обрађена правописна правила и у највећем броју случајева их доследно примењује у писаним радовима; зна и примењује основна правила писања и промене по падежима имена из страних језика; усваја и готово увек самостално примењује правила по којима се речи пишу као сложенице или полусложенице; усваја и самостално примењује правила о писању генитивног знака, разликује употребу црте и цртице; уме самостално и правилно да одговори на питања (питања отвореног типа); разликује акценте у српском књижевном језику, познаје и примењује основна правила о распореду акцената.
У потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.

Језичка култура
Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и углавном показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани, композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Разликује једнозначне и вишезначне речи и самостално на примерима у највећем броју случајева без грешке показује како се вишезначност остварује метонимијом и метафором. Самостално наводи хомониме, антониме, синониме. Разликује текстове написане различитим функционалним стиловима. Готово самостално препознаје карактеристике бирократског језика и упрошћава израз замењујући бирократске форме одговарајућим облицима.
ДОБАР (3)

Књижевност
Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и делимично уме да опише свој доживљај. Самостално уме да одреди књижевни род и обично му је потребна помоћ при одређивању врсте. Уз подстицај и помоћ наставника одређује неке елементе композиције. Зна карактеристике народне и ауторске књижевности. Зна дефиниције већине стилских фигура, а уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту. Делимично усваја књижевнотеоријске термине и појмове. Понекад учествује у интерпретацији књижевног дела на часу. У већини случајева чита домаћу лектиру и понекад учествује у интерпретацији.
На часовима је понекад активан, понекад чита све задато и ретко користи додатне изворе знања.

Језик
Ученик уме да дефинише неке наставне садржаје из граматике (наведене уз оцене (5) и (4)), памти их и репродукује, али не учи редовно, па греши у примени стечених знања. Зна већину основних правописних правила и делимично их примењује у писаним радовима. Уме да одговори на питања, али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа). Правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура
Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно написани, композицијски утемељени. Уз помоћ наставника проналази тражене информације у тексту. Уз помоћ наставника наводи синониме, хомониме, антониме и разликује једнозначне и вишезначне речи.

ДОВОЉАН (2)
Књижевност
Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и понекад делимично уме да опише свој доживљај. Понекад уз помоћ наставника уме да одреди књижевни род и стално му је потребна помоћ при одређивању врсте. И поред подстицаја и навођења на одговоре ретко одређује неке елементе композиције. Разликује народну од ауторске књижевности. Препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и помоћ наставника. У већини случајева не чита домаћу лектиру и ретко учествује у интерпретацији. На часовима је ретко активан.

Језик
Ученик ретко уме да дефинише наставне садржаје из граматике (набројане уз оцене (5) и (4)), делимично их памти и репродукује, али ретко учи, па не уме да примени стечена знања. Прави веће правописне и граматичке грешке. Потребна је стална помоћ наставника. Углавном правилно изговара гласове, а дешава се да греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.

Језичка култура
Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни, али у вези са темом; имају више већих правописних, граматичких и стилских грешака, али поштују форму.

НЕДОВОЉАН (1)
Књижевност
Ученик нема развијено интересовање за читање и ни уз константну подршку и помоћ не учествује у интерпретацији. Нема основна књижевнотеоријска знања, а због лошег читања не разуме текст. Не чита домаћу лектиру и не учествује у интерпретацији. На часовима је неактиван.

Језик
Ученик није усвојио наставне садржаје из граматике, не препознаје граматичке категорије. Нема предзнања, па тешко прати наставу, пасиван је и незаинтересован. Не користи помоћ и не прихвата савете наставника.

Језичка култура
Не успева да формулише говорну поруку, да каже одабране одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у

свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни и нису у вези са темом. Не поштује правописну и граматичку норму. Тешко се изражава. Техника читања је незадовољавајућа.__

Провера постигнућа ученика обавља се на сваком часу.

У току школске године ученици имају:
• 4 писмена задатка
• 4 контролна задатка дужа од 15 минута
• 4 домаће лектире
• кратке диктате (2-3 реченице)
• иницијални тест
• завршни тест
• најмање два усмена одговарања
• свеске ученика
• рецитације

Сумативно (бројчано) оцењивање:
У току једног полугодишта ученик ће имати две оцене на контролним задацима, две оцене из писмених задатака, најмање једну оцену на усменом одговарању (оцена изведена на основу активности ученика и сарадње са наставником), једну оцену на диктату или правописној вежби.

Елементи формативног оцењивања (по правилу у педагошкој евиденцији): усмени одговори, писмене провере до петнаест минута, ангажовање (степен развијености ученичке компетенције, активност на часу, успешност у групном раду, израда плаката/паноа, семинарски радови, пп презентација…), домаћи задаци, однос према раду.
Наставници српског језика и књижевности уносиће све активности ученика у електронски дневник.

Критеријуми за вредновање писмених задатака

Садржај (тема)

Напредни ниво:

Потпуно разрађена тема и доведена до краја;

Детаљи су значајни за тему и има их у довољној мери (грађа је богата и адекватна);

Средњи ниво:

Основна идеја није довољно развијена;
Недовољно јасно и прегледно саопштена;
Недовољно грађе (непоткрепљено, уопштено);

Основни ниво:
Основна идеја саопштена је сиромашним речником;
Грађа или њени делови нису у вези са темом;

Организација и структура

Напредни ниво:

Богата и чиста лексика (разноврсност и оригиналност у избору речи) у оквирима књижевног стандарда или функције датог језичког изражавања;

Синтаксички јасно и једноставно обликовање исказа (јасна и прецизна реченица,прилагодљивост облику казивања – субјективан или објективан однос према датојпредметности, без сувишног или недовољног у реченичкој структури;

Доследно поштовање правописних правила на високом нивоу;

Потпуно разрађена тема и доведена до краја;

Грађа је организовано изложена, има логичког реда;

Подела грађе на уже мисаоне целине (пасусе, одељке) сврсисходна и с обзиром на компактност тих целина, оправдана;

Свака реченица је нова мисао, без таутологије (сем кад она има стилско оправдање);

Развијају се мисли у саставу прогресивно, напредујући према пуном одговору на тему;

Јасно је;

Средњи ниво:

Оскудна лексика (неразноврсност и имитација у избору речи);

Синтаксички коректно, али компликовано обликовање исказа (дуга и мање јасна реченица, нижа прилагодљивост облику казивања – субјективан или објективан односпрема датој предметности);

Поштовање правописних правила није увек доследно;

Логичност редоследа излагања није поштована у довољној мери;

Основни ниво:

Често нејасна реченица;

Дешава се и погрешно писање слова, речи и реченичних знакова, али не преовладава у језичком исказу;

Правописно некоректно (нису сва правописна правила дословно поштована; основна се поштују);

Недовољно јасна композиција састава;

Мисао нејасна и неразвијена, нема јасних целина;

Поред наведених критеријума обратити пажњу и на:

Индивидуалност

Оригиналност

Критеријуми вредновања контролних задатака:

Контролни задаци (најављени) могу садржати питања из читања и разумевања прочитаног, књижевности, граматике и правописа. Наставници усклађују садржај тестова и писмених задатака, а заједнички критеријуми наведени су доле. Задаци су структуирани на основу три нивоа знања (основни, средњи и напредни).

0% – 30% = недовољан (1)

31% – 49% = довољан (2)

50% – 69% = добар (3)

70% – 85% = врлодобар (4)

86% – 100% = одличан (5)

Оцена из писмене провере постигнућа у трајању до 15 минута не уписују се у дневник (такве вежбе и мање провере знања доносе број бодова који се, у договору са ученицима, сабирају са другим мањим проверама и заводе као сумативна оцена).

Оцена из писмене провере постигнућа у трајању 45 минута евидентирају се у дневник.
Резултати писмене провере постигнућа у трајању до 15 минута се узима у обзир приликом утврђивања закључне оцене ученика, а у најбољем интересу ученика.
Ученик може добити оцену одличан (5) и за израду разних паноа, презентација, учешћа на такмичењима, конкурсима, појединим секцијама, активностима у школи и сл. Ученици који раде по прилагођеном или измењеном програму у оквиру ИОП-а имају другачији критеријум оцењивања. Он није исти за све ученике и зависи од потреба и постигнућа ученика који раде по овом програму, а прилагођава се индивидуализованом раду сваког ученика појединачно.
На крају првог и другог полугодишта закључна оцена из српског језика и књижевности је бројчана. Она се утврђује на основу свих описних и бројчаних оцена у току једне школске године. Оцена се закључује у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА (ЕНГЛЕСКОГ, НЕМАЧКОГ И РУСКОГ) 5-8. РАЗРЕДА

Ученици се оцењују на више начина:

1. Усмено одговарање
2. Писане провере знања
3. Пројекти
4. Активност на часу и праћење израде домаћих задатака

Опис потребних знања и вештина:

Оцена одличан (5)

- Ученик разуме планом и програмом предвиђене речи и изразе приликом усменог изражавања у великој мери и уз изузетно велики степен самосталности
- Разуме планом и програмом предвиђене речи и изразе у писаном облику у великој мери и уз изузетно велики степен самосталности
- У потпуности самостално, правилно и изражајно чита
- Приликом усменог изражавања користи једноставна језичка средства у датим комуникативним ситуацијама (поздрављање, представљање, захваљивање, извињавање, давање информација о себи и свом окружењу...) уз изузетно велики степен самосталности
- Потпуно самостално пише податке о себи и свом окружењу и пише краће саставе
- Познаје и користи све граматичке елементе и конструкције предвиђене планом и програмом и уочава најчешће изузетке од граматичких правила. Веома успешно примењује дате граматичке елементе и конструкције у конкретним комуникативним ситуацијама.
- Познаје основне карактеристике традиције и културе земаља чији језик изучава као и обрасце понашања.
- На матерњем и страном језику саопштава информацију добијену од 3. лица у вези са познатим темама и комуникативним ситуацијама

- У потпуности показује способност примене језичких вештина у новим ситуацијама
- Показује изузетно висок степен ангажовања и заинтересованости за рад

Оцена врло добар (4)

- Ученик разуме планом и програмом предвиђене речи и исказе у усменом облику у великој мери и уз велики степен самосталности
- Ученик разуме једноставне фреквентне речи и изразе у писаном облику у великој мери и уз велики степен самосталности
- Правилно и изражајно чита једноставне текстове уз велики степен самосталности
- Приликом усменог изражавања користи једноставна језичка средства у датим комуникативним ситуацијама (поздрављање, представљање, захваљивање, извињавање, давање информација о себи и свом окружењу...) уз већи степен самосталности
- Уз велики степен самосталности пише податке о себи и свом окружењу
- Познаје и у великој мери користи једноставне граматичке елементе и конструкције
- Познаје основне одлике традиције и културе земаља чији језик изучава као и основне обрасце понашања.
- у великој мери показује способност примене језичких вештина и логички повезује чињенице и појмове
- Показује висок степен ангажовања и заинтересованости за рад

Оцена добар (3)

- Ученик разуме једноставније, фреквентне речи и изразе у усменом облику у довољној мери и уз делимичан степен самосталности
- Ученик разуме једноставније, фреквентне речи и изразе у писаном облику у довољној мери и уз делимичан степен самосталности
- Правилно и изражајно чита једноставније текстове уз већи степен самосталности
- Приликом усменог изражавања користи једноставнија језичка средства у датим комуникацијским ситуацијама (приликом поздрављања, представљања, захваљивања, извињавања, давања информација о себи и свом окружењу...) уз довољан степен самосталности
- Пише једноставне податке о себи и свом окружењу уз повремену наставникову помоћ
- Познаје и користи најједноставније граматичке елементе и конструкције
- Познаје најосновније културне карактеристике земаља чији језик изучава
- у довољној мери показује способност употребе језичких вештина у новим ситуацијама
- Показује делимичан степен ангажовања и заинтересованости за рад

Оцена довољан (2)

- Ученик разуме најједноставније и најфреквентније речи, кратке и једноставне поруке и упутства у усменом облику уз мањи степен самосталности
- Ученик разуме најједноставније и најфреквентније речи, кратке и једноставне поруке и упутства у писаном облику уз мањи степен самосталности
- Правилно чита кратке и једноставне текстове уз повремену наставникову помоћ
- Приликом усменог изражавања користи најједноставнија језичка средства у датим комуникацијским ситуацијама (приликом поздрављања, представљања,

захваљивања, извињавања, давања информација о себи и свом окружењу...) уз мањи степен самосталности (тј. уз повремену помоћ наставника или својих другова)

- Пише најједноставније податке о себи и свом окружењу уз помоћ наставника
- Језичке вештине којима је овладао су на нивоу репродукције, уз минималну примену
- Показује мали степен ангажовања и заинтересованости за рад

Оцена недовољан (1)

- Ученик који не испуњава критеријуме за оцену довољан (2)

- Није самосталан у раду
- Не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање

*Критеријуми за оцењивање писаних провера знања:

Пети и шести разред

ОЦЕНА	ПРОЦЕНТИ
1	0-34
2	35-50
3	51-69
4	70-85
5	86-100

Седми и осми разред

ОЦЕНА	ПРОЦЕНТИ
1	0-39
2	40-55
3	56-70
4	71-85
5	86-100

* Представљени оквирно; подложни корекцијама зависно од узраста, тј. разреда и одељења, обима градива, итд. Све до: 0-29, 30-49, 50-69, 70-85, 86-100%

3. Оцењивање пројеката

5 – Ученик показује висок степен сарадње са осталим члановима групе. Изузетно је самосталан, показује изузетно висок степен активности и ангажовања. Самостално изводи закључке на основу прикупљених података. Веома успешно презентује продукт пројекта.

4 - Ученик у великој мери сарађује са осталим члановима групе. Показује самосталност, висок степен активности и ангажовања. Углавном самостално изводи закључке на основу прикупљних података. Успешно презентује продукт пројекта.

3 – Ученик у довољној мери сарађује са осталим члановима групе. Показује довољан степен активности и ангажовања. Делимично самостално, делимично уз помоћ осталих чланова групе изводи закључке на основу прикупљених података. Уз помоћ осталих чланова групе презентује продукт пројекта.

2 – Ученик показује мали степен сарадње са осталим члановима групе. Показује мали степен активности и ангажовања. Репродукује прикупљене податке и презентује продукт пројекта уз већу помоћ осталих чланова групе.

1 – Ученик не сарађује са осталим члановима групе. Није заинтересован за пројекат, не учествује у активностима, не ангажује се.
Чланови Стручног већа за стране језике ОШ „Доситеј Обрадовић“, Београд

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ГЕОГРАФИЈА

Оцену одличан (5) добија ученик:
1) који је у целини усвојио основна, проширена и продубљена знања, умења и вештине, а према програму предмета;
2) чија су знања, умења и вештине на нивоу разумевања и самосталне примене у сродним и новим околностима, односно који:
— уочава битно,
— лако одваја појединачно, опште и посебно ради уопштавања,
- логички повезује чињенице и појмове,
— самостално закључује на основу датих података,
— критички расуђује,
— решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења,
— поседује богат речник и лако се садржајно усмено и писмено изражава,
— лако и брзо примењује стечена знања,
— испољава креативну активност на већини часова тог предмета,
— показује интересовања и самоиницијативност за проширивање стечених знања и додатно самообразовање;
3) који је овладао предвиђеним психомоторним умењима и вештинама у руковању средствима и техникама рада на нивоу самосталне и стваралачке примене у различитим околностима.
Оцену врло добар (4) добија ученик:
1) који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине и усвојио више од половине проширених, односно продубљених знања, умења и вештина, а према програму предмета;
2) чија су знања, умења и вештине на нивоу самосталне репродукције, разумевања и примене, односно који:
— уочава битно,
— лако разуме, закључује и репродукује чињенице, дате дефиниције и законитости,
— критички анализује постојеће чињенице и формулише правила,
— лако се усмено и писмено изражава,

— испољава активност на већини часова у идејама, решењима на нов начин,
— самостално и уз помоћ наставника практично примењује знања, умења и вештине у истим и сличним ситуацијама,
— испољава интересовања и упорност у савлађивању предвиђених садржаја програма;
3) који је овладао предвиђеним психомоторним умењима и вештинама у руковању средствима и техникама рада на нивоу самосталне примене.
Оцену добар (3) добија ученик:
1) који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине и половину проширених знања, умења и вештина, а према програму предмета;
2) чија су знања, умења и вештине на нивоу самосталне репродукције и разумевања уз помоћ наставника, односно на нивоу могућности ученика да:
— схвати значење научених садржаја, објашњења и да их повезује,
— уочава битно, а у ситуацијама анализа, апстраховања и закључивања захтева посебно залагање наставника и додатну помоћ,
— има тешкоћа у брзом и течном усменом и писменом изражавању;
3) који је овладао предвиђеним психомоторним умењима и вештинама у руковању средствима и техникама рада на нивоу примене.
Оцену довољан (2) добија ученик:
1) који је усвојио основна знања, умења и вештине, а према програму предмета;
2) чија су знања, умења и вештине на нивоу репродукције уз наставникову помоћ, односно који:
— испољава тешкоће у анализи чињеница, података, њиховом уопштавању и закључивању
— има склоност ка пасивном запамћивању и механичком репродуковању,
— има тешкоћа у усменом и писменом изражавању,
— испољава несналажење у новим ситуацијама;
техникама рада уз помоћ наставника.
3) који је овладао предвиђеним психомоторним вештинама и умењима у руковању средствима и
Оцену недовољан (1) добија ученик који није усвојио основна знања, умења и вештине из програма предмета.

Бодовање 15-минутног теста (оцена се уноси после три теста или део усменог понављања градива)
Оцена 5 = 85% - 100%
Оцена 4 = 70% - 84%
Оцена 3 = 54% - 69%
Оцена 2 = 38% - 53%
Бодовање проналажења термина на географској карти:

за ученике 6. разреда
од 12 до 15термина = 5
9 до 12 термина = 4
од 6 до 9 термина = 3
3 до 6 термина = 2
за ученике 7. разреда
16 до 20 термина = 5
12 до 16термина = 4
8 до 12 термина = 3
4 до 8 термина = 2
за ученике 8. разреда
20 и 25 термина = 5
15 до 20 термина = 4
10 до 15термина = 3
5 до 10 термина = 2
Понуђено је за учење 120 термина из уџбеника.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ИСТОРИЈА

Постигнућа ученика од 5. до 8. разреда у оквиру предмета историје оцењују се формативно и сумативно.

Формативно оцењивање подразумева: редовно праћење и процену напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа, односно ангажовања ученика на сваком часу, мотивисаности, редовно доношење прибора за рад, израду домаћих задатака, израду задатака на самом часу. Води се у педагошкој свесци наставника, а из овога проистиче и оцена за рад на часу.Формативно оцењивање садржи повратну информацију о остварености прописаних исхода и стандарда постигнућа ученика и ангажовања у оквиру предмета као и препоруке за даље напредовање.

Критеријум је следећи:

-Недовољан успех- ученик не записује, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу.

-Довољан успех-ученик повремено прати наставу, повремено доноси прибор и домаћи и ретко кад је активан на часу, али записује оно што се од њега очекује.

-Добар успех-ученик прати наставу,скоро увек доноси прибор и домаћи, активан је на часу али не у континуитету;

-Врло добар успех- ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаћи, активан је на часу.

-Одличан успех- ученик редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке,изузетно је активан и мотивисан за рад, показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

Сумативно оцењивање.

У сумативно оцењивање спадају: 15-минутни контролни, контролни задаци, активност на часу, усмено одговарање.

У циљу праћења напредовања ученика врши се иницијално процењивање. Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

Оцена из активности на часу изводи се на основу кратких тестова или усмених одговора који се односе на садржаје са истог или претходног часа.

Елементи оцењивања ученичких постигнућа из наставног предмета историја су:усвојеност садржаја, примена знања, активност и рад ученика на часу, израда презентација, паноа и учешће у пројектима.

Ученик се оцењује на основу:

- усмене провере постигнућа,

- писмене провере постигнућа и

- практичног рада.

Писмена провера постигнућа ученика у трајању од 45 минута се најављују и планирају.Оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере.

За писмене провере постигнућа бројчана оцена изводи се на основу скале изражене у процентима, у складу са препорукама за оцењивање:

100-90%-одличан (5)

89-70%-врлодобар(4)

69-50%-добар(3)

49-30%-довољан(2)

29-0-недовоља(1)

Писмене провере постигнућа у трајању од 15 минута обављају се без најаве, а спроводе се ради утврђивања остварености циља једног или више часова и савладаности дела реализованих програмских садржаја, односно остварености операционализованих исхода. Оцена из писмене провере постигнућа у трајању од 15 минута се не уписује у дневник. Евидентира се у педагошкој документацији наставника ради праћења постигнућа на крају програмске целине или на крају полугодишта. Резултати писмене провере постигнућа у трајању од 15 минута могу се узети у обзир приликом утврђивања закључне оцене ученика, а у најбољем интересу ученика.

Усмена провера постигнућа ученика се обавља путем непосредног одговарања на часу, уз поштовање критеријума за оцењивање.

Провера постигнућа ученика путем практичног рада се може урадити путем реферата, израде ПП презентација, пројеката, паноа.

Оцењивање се примењује и ако ученик оствари пласман на такмичењима рачунајући од школског одобрених од стране министарства и то оценом 5(пет).

Ученик се оцењује бројчано на основу остварености исхода, саосталности и ангажовања ученика:

Одличан(5)-Ученик је у целини усвојио основна и проширена знања, умења и вештине, примењује знања у новим околностима, познаје узроке и последице, уочава битно, самостално закључује на основу датих података,критички расуђује, поседује богат речник и лако се изражава, испољава креативну активност на часу, показује интресовања и самоиницијативност;

Врлодобар(4)-Ученик је у целини усвојио основна знања и део проширених знања, самостално образлаже садржај, лако разуме, закључује и репродукује чињенице, лако се писмено и усмено изражава, испољава активност на већини часова,самостално и уз помоћ наставника, примењује знања у новим околностима.

Добар(3)-Ученик је у целини усвојио основна знања, умења и вештине, схвата значење основних историјских појмова, уме да репродукује научено, самостално извршава основне задатке, има тешкоће у течном изражавању, уочава битно, али приликом закључивања потребна је помоћ наставника.

Довољан(2)-Ученик је усвојио , мада не у потпуности, основна знања, репродукује научено уз помоћ наставника, има склоност ка пасивном памћењу и механичком репродуковању, има тешкоћа у изражавању, испољава несналажење у самосталном раду, несигуран је и нејасан у излагању градива.

Недовољан(1)-Ученик није усвојио основна знања, умења и вештине, не показује заинтересованост за процес учења, нити напредак, не показује разумевање садржаја ни уз помоћ наставника, није у стању да га самостално репродукује.

Документација која прати процес оцењивања: ес-дневник, педагошка свеска, тестови, контролне вежбе, домаћи задаци, панои, ПП презентације.

Закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих уписаних оцена у току школске године.

Уколико ученик није задовољан предложеном закључном оценом на полугодишту или крају школске године, одговара градиво или ради полугодишњи односно годишњи тест у завистности да ли је у питању крај првог полугодишта или крај школске године. Добијена оцена се уписује у дневник и поново се на основу аритметичке средине свих уписаних оцена утврђује закључна оцена.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА У НАСТАВИ ФИЗИКЕ

Стручно веће природних наука, наставници физике

Ученици од шестог до осмог разреда се из физике оцењују на три начина:

- писмено,
- усмено,
- на основу активности на часу.

Усмено одговарање

Ученици увек треба да буду припремљени за усмени одговор. Могу бити испитивани сваког часа, с тим што имају право једном у току полугодишта на извињење и то пре почетка часа, уколико процене да нису спремни за одговарање. Извињење се не може искористити када наставник прозове ученика, већ искључиво пре. Оцена се уписује у дневник. Ученици могу поправљати своје усмене одговоре.

Контролне вежбе

Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе. Оцена се уписује у дневник.
У табели су истакнути критеријуми за оцењивање контролне вежбе:

оцен а	проценат	образовниниво	образовниниво
1	0-29%		
2	30%-49%	основниниво	препознавање
3	50%-69%	средњиниво	репродукција
4	70%-85%	средњиниво	разумевање
5	86%-100%	напредниниво	примена

Активност ученика
У активности ученика спадају кратки усмени одговори на часу приликом обнављања или обраде нове лекције, израда домаћих задатака, рад лабораторијских вежби, кратки пројекти, петнаестоминутне провере, израда цртежа и презентација. Наставник сваки час прати активности ученика и благовремено бележи у своју педагошку свеску. На тај начин наставник формативно оцењује ученика. Целокупна активност ученика може бити изражена сумативном оценом у дневнику.

Критеријуми за вредновање групног рада

Групнирад	Елементи процене задатка са показатељима		
Нивопостигнућа	Рад у групи	Познавање тематике	Размена, повезивање и примена идеја

комплетно	Ученик сарађује са члановима групе, уважава њихове потребе како би се задатак што успешније обавио.	Ученик поседује знања, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје.	Ученик размењује идеје са другима и примењује идеје за решавање задатка.
делимично	Ученику је потребна помоћ како би сарађивао са члановима групе.	Ученик поседује извесна знања и мало суделује у размени идеја.	Ученику је потребна помоћ у примени идеја у решавању задатка
ништа	Ученик је неуспешан кад ради у групи.	Ученик омаловажава мишљење осталих чланова у тиму.	Ученик не доприноси заједничком раду.

Врста, ниво и обим знања и ангажовање ученика оцењују се тако да оцену:

одличан (5) добија ученик који у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; лако логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

врло добар (4) добија ученик који у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.
добар (3) добија ученик који у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; у довољној мери критички расуђује; показује делимични степен активности и ангажовања.

довољан (2) добија ученик који знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; показује мањи степен активности и ангажовања.

недовољан (1) добија ученик који знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; не изводи закључке који се заснивају на подацима; критички не расуђује; не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

- Закључна оцена утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (*најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године.

Закључна оцена не може да буде већа од највеће појединачне оцене уписане у дневник, добијене било којом техником провере знања.

Закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. Опис потребних знања и вештина за добијање оцене из физике:

Оцена одличан (5)

- Ученик примењује знања, укључујући и методолошка, у сложеним и непознатим ситуацијама;
- Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и информације; процењује вредност теорија, идеја и ставова;
- Бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података
- Формулише претпоставке, проверава их и аргументује решења, ставове и одлуке;
- Решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке;
- Изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију и начин презентације различитим контекстима;
- Самостално извршава сложене радне задатке поштујући стандардизовану процедуру, захтеве безбедности и очувања околине, показује иницијативу и прилагођава извођење, начин рада и средства новим ситуацијама;
- Доприноси групном раду продукцијом идеја, иницира и организује поделу задатака; уважава мишљења других

чланова групе и помаже им у реализацији њихових задатака, посебно у ситуацији „застоја" у групном раду; фокусиран је на заједнички циљ групног рада и преузима одговорност за реализацију продуката у задатом временском оквиру;
- Утврђује приоритете и ризике и на основу тога планира и организује краткорочне и дугорочне активности и одређује потребно време и ресурсе;
- Континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их.
- Ученик репродукује градиво, разуме, надограђује стечена знања.
- Самостално образлаже садржај наводећи и своје примере, решава и сложене проблеме и задатке. Одлично познаје физичке појаве, изводи закључке на основу физичких појава које је видео или замислио, повезује податке са графика и других визуелизација, корелише стечена знања са садржајима других предмета.
- Може преносити своја знања другима и сигурно и јасно излаже сопствене ставове о проблематици.

Оцена врлодобар (4)

- Логички организује и самостално тумачи сложене садржинске целине и информације;
- Повезује садржаје и концепте из различитих области са ситуацијама из живота;
- Пореди и разврстава различите врсте података према више критеријума истовремено;
- Заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената;
- Уме да анализира проблем, изврши избор одговарајуће процедуре и поступака у решавању нових проблемских ситауција;
- Изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију задатим контекстима;
- Самостално извршава сложене радне задатке према стандардизованој процедури, бира прибор и алате у складу са задатком и захтевима безбедности и очувања здравља и околине;
- Планира динамику рада, организује активности у групи, реализује сопствене задатке имајући на уму планиране заједничке продукте групног рада;
- Планира и организује краткорочне и дугорочне активности, утврђује приоритете и одређује потребно време и ресурсе;
- Континуирано показује заинтересованост за сопствени процес учења, уважава препоруке за напредовање и углавном их реализује.
- У стању је да надогради стечена знања. Садржај образлаже самостално, користи задате примере и самостално

решава проблеме и задатке. Познаје ознаке физичких величина, повезује задате податке, ретко не може да реши сложене проблеме и задатке, није самосталан у решавању најтежих задатака.

- Приликом израде рачунских задатака сналази се и решава и задатке који су сасвим нови, уз повезивање свих стечених знања из свих школских предмета., коришћењем већ виђених и решених задатака.

Оцена добар (3)

- Разуме и самостално објашњава основне појмове и везе између њих;
- Разврстава различите врсте података у основне категорије према задатом критеријуму;
- Уме да формулише своје ставове, процене и одлуке и објасни начин како је дошао до њих;
- Бира и примењује одговарајуће поступке и процедуре у решавању проблемских ситуација у познатом контексту;
- Уме јасно да искаже одређени садржај у складу са захтевом и на одговарајући начин (усмено, писмено, графички, практично, и др.), укључујући коришћење информационих технологија;
- Самостално извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, користећи прибор и алате у складу са захтевима безбедности и очувања здравља и околине;
- Извршава додељене задатке у складу с циљевима, очекиваним продуктима и планираном динамиком рада у групи; уважава чланове тима и различитост идеја;
- Планира и организује краткорочне активности и одређује потребно време и ресурсе;
- Показује заинтересованост за сопствени процес учења, уважава препоруке за напредовање и делимично их реализује.
- Ученик репродукује и разуме основне физичке појмове, разуме садржај, али је површан у његовој примени.
- Садржај може образложити користећи задате примере, али уз интервенцију наставника.
- Познаје основне физичке формуле, самостално решава задатке средње тежине, и проблеме.
- Уме да реши рачунске задатке који су слични задацима рађеним на редовној настави.
- Понекад греши приликом самосталног решавања сложених проблема или задатака.
- Повезује податке приказане графицима, сликама или таблицама и интерпретира их самостално.
- Јасно излаже садржаје али је нејасан у аргументацији.

Оцена довољан (2)

- Познаје и разуме кључне појмове и информације и повезује их на основу задатог критеријума;

- Усвојиојеодговарајућутерминологију;
- Закључује директно на основу поређења и аналогије са конкретним примером;
- Способан је да се определи и искаже став;
- Примењује одговарајуће поступке и процедуре у решавању једноставних проблемских ситуација у познатом контексту;
- Уме јасно да искаже појединости у оквиру одређеног садржаја, држећи се основног захтева и на одговарајући начин (усмено, писмено, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија;
- Уз инструкције извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, користећи прибор и алате у складу са захтевима безбедности и очувања здравља и околине;
- Извршава додељене задатке искључиво на захтев и уз подршку осталих чланова групе; уважава чланове тима и различитост идеја;
- Планира и организује краткорочне активности на основу задатих услова и ресурса;
- Повремено показује заинтересованост за сопствени процес учења, а препоруке за напредовање реализује уз стално праћење.
- Ученик репродукује и препознаје основне појмове: разуме садржај, али не зна да га примени ни образложи на непознатим задацима.
- Познаје основне физичке формуле, али често греши приликом самосталног решавања чак и једноставних проблема и задатака.
- Препознаје податке приказане графицима, сликама или у табелама али их не може у потпуности самостално интерпретирати, већ му је потребна помоћ наставника. Аргументује површно и несигурно па је нејасан и у излагању градива.

Оцена недовољан (1)

- Ученик који не испуњава критеријуме за оцену довољан (2) и не показује заинтересованост за сопствени процес учења, нити напредак.
- Ученик не препознаје основне физичке појмове, или их само може набројати.
- Не показује разумевање садржаја ни уз помоћ наставника и није у стању самостално да га репродукује.
- Не може самостално да решава најпростије рачунске задатке.

Критеријуми оцењивања Информатика и рачунарство

Наставни предмет:
Информатика и рачунарство (5., 6., 7. и 8. разред основне школе)
Елементи оцењивања су:
- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:
- рада на часу;
- тестова,
- активности на часу;
- домаћих задатака
- пројектних задатака,
- вредновања успеха на различитим нивоима такмичења.

Ученик који потпуно самостално остварује циљеве и задатке, извршава већину сложених захтева и врло је мотивисан у свом раду, оцењује се оценом одличан (5)
Ученик који самостално остварује циљеве и задатке, као и део сложених захтева и мотивисан је у свом раду, оцењује се оценом врло добар (4).

Ученик који самостално савлађује једноставне захтеве, као и већи део циљева и задатака, просечно је ангажован у свом раду, оцењује се оценом добар (3).
Ученик који тек уз помоћ наставника савлађује једноставне захтеве, просечно је ангажован и мотивисан у свом раду, оцењује се оценом довољан (2).
Ученик који ни уз помоћ наставника не савлађује једноставне захтеве, није ангажован и мотивисан, неодговорно се односи према раду, оцењује се оценом недовољан (1).

Писмене провере знања су на крају наставне теме или области. Садрже најчешће 12-16 питања, где доминирају питања типа: тачно-нетачно, заокружи тачан одговор, повежи појмове и допуни реченицу (једном или са две речи). У тестовима се понекада налазе 2-3 питања типа објасни појам, која захтевају одговор у једној реченици. Свако питање носи по један бод, а бодовна скала са оценама је одштампана на сваком тесту. Кад год је то могуће делимично тачни одговори се бодују са пола бода.

Бодовна скала је урађена приближно следећим процентима:
преко 85 процената је оцена одличан (5),
преко 65 процената је оцена врло добар (4),
преко 50 процената је оцена добар (3),
преко 35 процената је оцена довољан (2),
мање од 35 процената је оцена недовољан (1).

Након теста ученицима се поставља неколико питања како би се утврдила коначна оцена из провераване области.
Критеријуми оцењивања Предмет: Информатика и рачунарство Разред: V

Наставна тема	ОЦЕНА			
	2	3	4	5
ИКТ	- разликује хардвер и софтвер - набраја делове хардвера -прекуцава текст у Word-у	- креира, отвара, чува и премешта датотеке - креира и едитује текст	- убацује слику у текст - креира презентацију	-користи апликативне програме за унос обраду текста, израду презентација, обраду слика - самостално и правилно креира документ без грешке
Дигитална писменост	- набраја опасности на интернету - описује како рачунар утиче на здравље човека	-наводи начине заштите животне средине од ЕЕ отпада - образлаже шта су ауторска права	- проналази жељени садржај на Интернету	- преузима и користи садржај са интернета уз поштовање ауторских права
Рачунарство	- задатак у Scratch-у не завршава до краја	-потребна помоћ, подстицај, усмеравање при раду	- користи математичке операторе	-самостално израђује програм

	- има грешке у програму	-креира једноставан програм	- сврсисходно примењује програмске стуктуре и блокове наредби	-проналази и отклања грешке
Истраживачки пројекат	- сарађује са осталим члановима у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака	- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње	- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате	- вреднује процес и резултате пројектних активност

Критеријуми оцењивања Предмет: Информатика и рачунарство Разред: VI

Наставна тема	ОЦЕНА			
	2	3	4	5
ИКТ	- набраја компоненте дигиталних уређаја -креира, чува и копира датотеку	- креира и едитује текст - врши уметање слике и табеле у текст - уноси податке у табелу	- креира дигиталну слику - примењује филтере	-користи апликативне програме за унос и обраду текста, израду презентација, обраду слика -самостално и правилно креира мултимедијалну презентацију

Дигитална писменост	-познаје правила за безбедно понашање на интернету	-проналази податке на интернету -самостално процењује пронађене информације	- преузима и користи садржај уз поштовање ауторских права	- објашњава поступак заштите дигиталног садржаја одговарајућом CC лиценцом
Рачунарство	- креира једноставан програм уз примену математичких израза	- креира наредбу за унос вредности у програм -објашњава и примењује одговарајућу програмску структуру	- користи нумеричке, текстуалне и једнодимензионалне низове података	- проналази и отклања грешке у програму Истраживачки пројекат
Истраживачки пројекат	- сарађује са осталим члановима у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака	- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње	- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате	- вреднује процес и резултате пројектних активности

Критеријуми оцењивања Предмет: Информатика и рачунарство Разред: VII

Наставна тема	ОЦЕНА			
	2	3	4	5
ИКТ	- разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста - користи алате за стилско обликовање документа и креира преглед садржаја	- објашњава принципе растерске и векторске графике и система приказа боја - креира растерску и векторску слику у изабраном програму	- користи алате за уређивање и трансформацију слике	- креира gif анимацију - креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана
Дигитална писменост	-разликује појмове URL, DNS, IP адреса -објашњава појмове хипер-веза и хипер-текст - креира, форматира и шаље електронску пошту	-обавља електронску комуникацију на сигуран начин - штити се од непримереног садржаја и нежељене контаката	- сарадnички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа	- подешава хипер-везе према делу садржаја, другом документу или веб-локацији

Рачунарство	- уз помоћ програмске библиотеке исцртава елементе 2D графике уз помоћ наставника	- исцртава елементе 2D графике -употребљава петље и генератор насумичних бројева за цртање сложенијих облика	- планира, описује и примењује решавања једноставног проблема	- проналази и отклања грешке у програму
Истраживачки пројекат	- сарађује са осталим члановима у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака	- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње	- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате	- вреднује процес и резултате пројектних активност

Критеријуми оцењивања Предмет: Информатика и рачунарство Разред: VIII

Наставна тема	ОЦЕНА			
	2	3	4	5
ИКТ	отвара нови радни лист - правилно уноси податке у табелу	- разликује типове података - форматира податке према упутству (датум, децимале, време, валута)	- форматира ћелију - правилно користи функције и формуле у задатку	- сортира и филтрира податке по задатом критеријуму - правилно креира графички приказ података

Дигитална писменост	- препознаје ризик на интернету - разуме ризик дељења личних података	- наводи правила понашања на интернету - наводи шта треба урадити да би се заштитили лични подаци	- објашњава појам отворени подаци - образлаже ауторска права	- објашњава појам вештачке интелигенције и његову примену - образлаже која су права детета у дигиталном добу
Рачунарство	- присећање и израда основних елемената задатка уз помоћ наставника	- креира низове и табеле - пише кôд за одређену функцију	- исправно пише кôд за одређену функцију - графички представља податке	- самостално креира низове, табеле и графиконе - примењује сортирање и филтрирање
Истраживачки пројекат	- сарађује са осталим члановима у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака	- користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње	- креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате	- вреднује процес и резултате пројектних активности

ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ПРЕДМЕТА БИОЛОГИЈА

Врста, ниво и обим знања и ангажовање ученика оцењују се тако да оцену:

одличан (5) добија ученик који у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; лако логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује; показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања.

врло добар (4) добија ученик који у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује; показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.

добар (3) добија ученик који у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме; у довољној мери критички расуђује; показује делимични степен активности и ангажовања.

довољан (2) добија ученик који знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; понекад је самосталан у решавању проблема и у недовољној мери критички расуђује; показује мањи степен активности и ангажовања.

недовољан (1) добија ученик који знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; не изводи закључке који се заснивају на подацима; критички не расуђује; не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање.

• Закључна оцена утврђује се на крају првог и другог полугодишта, на основу свих појединачних оцена (*најмање четири оцене током полугодишта) које су унете у дневник од почетка школске године.
Закључна оцена на полугодишту не узима се у обзир приликом утврђивања аритметичке средине на крају другог полугодишта, већ се изводи на основу свих појединачних оцена из првог и другог полугодишта.

<u>ШТА СЕ И КАКО ОЦЕЊУЈЕ</u>

• Иницијални тест - обавља се на почетку школске године, у првој или другој недељи. Наставник процењује претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области, модула или теме, која су од значаја за предмет.

Резултат иницијалног процењивања не оцењује се и служи за планирање рада наставника и даље праћење напредовања ученика.

• Усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта. Најмање две оцене у полугодишту треба да буду на основу усмене провере постигнућа ученика.
Начини оцењивања: Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји, провера усвојености појмова усменим одговором ученика ...
Ниво исхода: Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)
Ученици увек треба да буду припремљени за усмени одговор и могу бити испитивани сваког часа. Оцена се уписује у дневник, ученици могу поправљати своје усмене одговоре.

• Писмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта.
Начини оцењивања: Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова...
Ниво исхода: Памћење (навести, препознати, идентификовати...), разумевање (навести пример, упоредити, објаснити...)
Контролне вежбе изводиће се према унапред утврђеном плану који ће бити истакнут на сајту школе. Оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере.

• Пројекат - групни облик рада на одређену тему, а има за циљ: самостално прикупљање и критички одабир информација; решавање проблема; доношење одлука; планирање и поштовање рокова; самостално учење; рад у групи; сарадња; критички однос према властитом и туђем раду. Наставник јасно дефинише и упознаје ученике са елементима за вредновање пројекта, групног рада и индивидуалног рада у оквиру групе.
Начини оцењивања: Експерименти, истраживачки пројекти
Ниво исхода: Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...), креирање и анализирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати, реализовати, систематизовати, презентовати, вредновати...)

• Практични рад (оглед, лабораторијска вежба, практични задатак) - ученик/ученица се оцењује: за извођење огледа/лабораторијске вежбе/задатка, давање једноставног објашњења рада (поступка) и начина одбране (излагања).
Начини оцењивања: Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације....
Ниво исхода: Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...), примена (употребити, спровести, демонстрирати...)

• Активност и резултати рада ученика - су различите активности којима се показује примена знања ученика, самосталност, показане вештине у коришћењу материјала, алата, инструмената и др. у извођењу задатка, као и примена мера заштите и безбедности према себи, другима и околини, а које су у складу са програмом биологије.
У активности ученика улазе кратки усмени одговори на часу приликом обнављања или обраде нове лекције, израда домаћих задатака, рад лабораторијских вежби, кратки пројекти, израда цртежа и презентација. Наставник прати активности ученика и благовремено их бележи у своју педагошку свеску. На тај начин наставник формативно оцењује ученика. Целокупна активност ученика може бити изречена сумативном оценом у дневнику.

• Школска свеска из биологије - наставник може да оцени радну свеску ученика на крају полугодишта/школске године. Наставник оцењује: садржај свеске, уредност, цртеже, додатне текстове...

• Домаћи задатак - наставник вреднује домаће задатке (д.задатак мора одговорити захтеву задатог задатка; да буде потпун, тачан).

• Ваннаставне активности - подразумева ангажовање ученика у ваншколским активностима (*Фестивал науке, Сат за нашу планету, Еко-фест, сарадња са институцијама у циљу промовисања науке, конкурси...)*, *као и током* излет*а*, посета...

Додатно појашњење

Ученик се може оценити и на основу:
- излагања и представљања (обрађених појмова, изложба радова, резултати истраживања, модели, цртежи, графикони, табеле, постери...)
- писање есеја
- учешће у дебати и дискусији
- учешће на општинском, окружном или републичком такмичењу
- учешће у различитим облицима групног рада...

Предметни наставник-Марија Љубоја

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Ученик се оцењује најмање 4 пута у полугодишту сумотивном оценом, а најмање 2 пута у полугодишту формативном. Ученици се сумативном оценом примарно оцењују на основу израде техничких цртежа и кроз практичан рад, а формативном на основу активности и ангажовање на часу, као и учеников однос према раду. Ученик формативно може бити оцењиван и на основу других начина праћења напредовања, а у складу са годишњим планом рада наставника, и то: усменог излагања, активности на часу, домаћих задатака, практичног рада, блиц теста, презентација, рада у тиму, показивању иницијативе и заинтересованости. Сваку оцену (област) ученици могу да поправе и закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих оцена у току полугодишта.

Сумативно оцењивање

Одличан (5)	Врло добар (4)	Добар (3)	Довољан (2)	Недовољан (1)
➢ у потпуности показује способност трансформације знања и примене у свим областима; ➢ у потпуности повезује чињенице и појмове; ➢ самостално изводи закључке који су засновани на подацима; ➢ самостално решава проблеме; ➢ показује изузетну самосталност и примењује дефинисана правила код израде техничких цртежа; ➢ самостално израђује практичне радове поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципимабезбедности на раду.	➢ у великој мери повезује чињенице и појмове; ➢ самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; ➢ самостално решава проблеме; ➢ показује велику самосталност код израде техничких цртежа и примењује дефиницана правила уз минималне грешке; ➢ самостално израђује практичне радове уз минималне грешке поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безведности на раду	➢ у довољној мери повезује чињенице и појмове; ➢ у довољној мери изводи закључке који се заснивају на подацима; ➢ делимично самостално решава поједине проблеме; ➢ показује делимични степен активноси и ангажовања; ➢ делимично показује самосталност код израде техничких цртежа; ➢ делимично примењује дефинисана правила код израде техничких цртежа; ➢ делимично показује самосталност када израђује практичне искоришћење материјала и рационалног одабира алата и машина, примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду	➢ знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; ➢ у мањој мери повезује чињенице и појмове - искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; ➢ понекад је самосталан у решавању проблема; ➢ показује мањи степен активности и ангажовања; ➢ искључиво уз помоћ наставника примењује дефинисана правила код израде техничких цртежа и практичних радова.	➢ знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; ➢ не изводи закључке који се заснивају на подацима; ➢ критички не расуђује; ➢ не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање; ➢ не показује интересовање за израду техничких цртежа и практичних радова;

Формативно оцењивање

б) Раду тиму

Одличан (5)	Врло добар (4)	Добар (3)	Довољан (2)	Недовољан (1)
➢ Ученик је посебно мотивисан, креативан, одговоран у раду, поштује друге, редован у извршавању обавеза;	➢ Мотивисан је и редовно извршава задатке; ➢ Решава проблеме користећи научне садржаје,	➢ У подели задатака групе потребна помоћ наставника; ➢ За рад потребна помоћ, постицај и усмеравање;	➢ Ради на нивоу присећања; ➢ У групи почиње да ради на интервенцију наставника;	➢ Незаинтересован за рад, омета друге; ➢ Потстицање и помоћ га не мотивишу на рада;
➢ Даје креативне примедбе и предлоге;	➢ Поштује правила рада	➢ Спор и непрецизан у презентацији;	➢ Задатак не завршава и има грешака;	➢ Не поштује правила понашања у групи;
➢ Поштује правила рада; ➢ У презентовању је јасан, тачан и уме да искаже суштину; ➢ Уочава битно и разликује га од небитног;	➢ Подржава рад групе и потстиче их на рад; ➢ Поуздан, марљив и одговоран; ➢ Презентује тачне податке.	➢ Теже исказује своје мишљење; ➢ Није самосталан, прати друге; ➢ Научено градиво примењује погрешно;	➢ Површан у раду и поштовању правила; ➢ Углавном је пасиван у групи.	➢ Тражи пуну пажњу и индивидуалан приступ.
➢ Зна добро да организује и води рад у групи;		➢ Делимучно поштије правила рада.		

в) Презентација/Презентовање рада

<table>
<tr><td colspan="2">Презентација (електронска форма, плакат, паноа...)</td><td>Број бодова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Презентација је добро видљива и јасна</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Количина текста у презентацији се уклапа у стандарде добре презентације</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Одабир слика и графикона је у складу са презентацијом</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дизајн</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Мултимедијалност</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="2">Интерактивност</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="3">Презентовање</td></tr>
<tr><td>САДРЖАЈ
Ø Обухваћени су сви важни делови садржаја
Ø след излагања је логичан</td><td>НАЧИН ИЗЛАГАЊА
Изражавање је:
Ø довољно гласно
Ø правилно
Ø јасно</td><td>РЕАКЦИЈА СЛУШАЛАЦА
Ø слушаоци са пажњом прате презентацију
Ø укључују се питањима и коментарима</td></tr>
</table>

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Критеријуми оцењивања ученика хемија

Критеријуми оцењивања ученика 7. разреда

критеријуми /наставна тема/ хемија и њен значај

Довољан 2	- Зна да загрева супстанцу на безбедан начин - зна да измери запремину и темпетатуру супстанце - зна значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења а са циљем очувања здравља и животне средине - зна да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад - уме да изведе експеримент према датом упуству
Добар 3	- зна значење термина материја - зна да прикупи податке посматрањем и мерењем и да при том користи одговарајуће инструменте
Врло добар 4	- зна и уме да табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења - зна и уме да изводи једноставна уопштавања систематизацију резултата
Одличан 5	- доноси релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном рад

Критеријуми/наставна тема/ основни хемијски појмови

Довољан 2	- препознаје разлику између елемента, једињења и смеша из живота на основу сложености - препознаје разлику између елемента, једињења и смеша из живота на основу својстава - зна на основу којих својстава се супстанце могу разликовати, којим врстама промена сустанце подлежу - Зна шта су раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу - Препознаје значење термина супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење - Зна да састави апаратуру и изведе поступак цеђења - Зна да једноставним огледима испита својства супстанци и да их опише
Добар 3	- Зна значење термина супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење - Зна да у угледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама уз помоћ наставника

Врло добар 4	- Зна да у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама - Зна да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата
Одличан 5	- Прави разлику између чистих супатанци и смеша на основу врста честица које их изграђују - Зна каква је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима - Самостално на основу својстава састојака смеше зна да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање - Самостално зна да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање

Критеријуми/наставна тема/ структура супстанце

Довољан 2	- препознаје разлику између елемента, једињења и смеша из живота на основу сложености - зна да су чисте супстанце изграђене од атома молекула и јона и те честице међусобно разликује по наелектрисању и сложености грађе - препознаје тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским везама - зна квалитативно значење симбола најважнијих елемената - препознаје значење термина супстанца, смеша елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна и јонска веза
Добар 3	- Зна значење термина супстанца, смеша, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна и јонска веза - Уз помоћ наставника зна да објасни како тип хемијске везе одређује својства супстанци
Врло добар 4	- Зна значење термина изотоп - Зна да саставља формуле бинарних једињења на основу валенци - Зна да објасни како тип хемијске везе одређује својства супстанци

Одличан 5	- Разуме разлику између чистих супстанци и смеша, на основу врста честица које их изграђују - Зна да су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица - Разуме структуру атома молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома молекула и јона - Разуме да су физичка и хмијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула

Критеријуми/наставна тема/ раствори

Довољан 2	- Препознаје разлику између елемената, једињења, смеша из живота на основу њихове сложености - Препознаје тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима - Зна шта су раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу - Препознаје значење термина супстанца, смеша, раствор, растварање - Уз помоћ наставника једноставним огледима испитује својства супстанци и описује их
Добар 3	- Зна како тип хемијске везе одређује својства супстанци - Зна шта је засићен, незасићен и презасићен раствор - Уз помоћ наставника зна да изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце - Уз помоћ наставника зна да промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача
Врло добар 4	- Самостално зна да изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце - Самостално зна да промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача - Зна да израчуна масу растворене супстанце и растварача на основу процентног састава растора и обрнуто - Уз помоћ наставника прави раствор одређеног процентног састава
Одличан 5	- Самостално прави раствор одређеног процентног састава - Зна да зависност растворљивости супстанце зависи од природе супстанце и растварача, и уме да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши

Критеријуми/наставна тема/ стехиометрија

Довољан 2	- зна на основу којих својстава се супстанце могу разликовати, којим врстама промена сустанце подлежу - зна квалитативно значење симбола најважнијих елемената - Препознаје значење термина супстанца, смеша, раствор, растварање
Добар 3	- Зна знечење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза
Врло добар 4	- Уме да израчуна процентни састав једињења на основу формуле - Уз помоћ наставника уме да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама - Уз помоћ наставника израчунава масу реактаната и производа на основу хемијске једначине
Одличан 5	- Зна да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши - Самостално ради стехиометријска израчунавања која обухватају реактанте у вишку и однос масе и количене супстанце

Критеријуми/наставна тема /Водоники кисеоники њихова једињења . Соли

Довољан 2	- Зна где де у природи налазе водоник и кисеоник - Зна која су физичка и хемијска својства водонија и кисеоника - Зна да препозна оксид , киселину базу и со - Зна како се одређује да ли је неки раствор кисео базан или неутралан
Добар 3	- Зна да напише формуле оксида киселина , хидроксида и соли. - Зна писање једначина добијња оксида - Зна формуле киселина , анјон киселине , валенцу анјина одређене киселине и назив соли киселине. - Зна општу формулу хидроксида
Врло добар 4	- Уме уз помоћ наставника да ради стехиометријске задатке и да исправно напише хемијске једначине - Уме да напише једначине за хемијске реакције добијања водоника и кисеоника - Уме да напише једначине електролитичке дисоцијације - Уме да напише формулу задатог хидроксида

Одличан 5	- Самостално ради стехиометријске задатке и самостално и исправно пише хемијске једначине - Самостално пише једначине за хемијске реакције добијања водоника и кисеоника - Разуме и самостално пише једначине електролитичке дисоцијације - Разуме појам кисео оксид, базни оксид - Разуме и самостално пише једначине добијања хидроксида

Критеријуми оцењивања ученика 8. разреда

Критеријуми/наставна тема/метали, оксиди метала и хидроксиди

Довољан 2	- Зна основна физичка и хемијска својства метала - Зна примену метала - Зна да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zm, Zu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава - Зна да на основу формуле именује класе неорганских једињења - Зна примере оксида, база у животу и њихову примену - Зна основна физичка и хемијска својства оксида и база - Зна да утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја мириса) - Зна да докаже кисело-базна својства индикатором - Зна да безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором
Добар 3	- Зна значење термина анхидрид - Зна на основу назива оксида и база да напише формулу супстанци уз помоћ наставника - Зна да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом уз помоћ наставника
Врло добар 4	- Зна значење термина анхидрид - Зна на основу назива оксида и база да напише формулу супстанци - Зна да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију са водом - Зна да напише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења уз помоћ наставника

Одличан 5	- Зна да су физичка и хемијска својства метала одређена структуром њихових атома - Зна хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - Доноси релевантан закључак на основу нрезултата добијених у експерименталном раду - Самостално израђује стехиометријске задатке

критеријуми /наставна тема/неметали, оксиди неметала и киселине

Довољан 2	- Препознаје термине:оксидација, оксид, киселина, индикатор - зна основна фиичка и хемијска своства неметала - зна примену неметала - зна да основу формуле препозна класе неорганских једињења - зна налажење неметала у природи и њихову примену - зна да докаже кисело-бзана својсва супсанци помоћу индикатора - безбедно рукује супсанцама, посуђем и прибором
Добар 3	- зна значење термина анхидрид - зна да на основу назива оксида и киселина састави формулу уз помоћ наставника - помоћу индикатора доказује кисело-базна својства супстанци
Врло добар 4	- зна хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - зна да састави форму на основу назива оксида и киселина - зна да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула - уз помоћ наставника пише једначине анализе и синтезе бинеарних једињења - уз помоћ наставника израђује најједноставније стехиометријске задатке
Одличан 5	- зна да су физичка и хемијска својства зна хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - зна да састави форму на основу назива оксида и киселина, метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула - пише једначине анализе и синтезе бинеарних једињења - самостално израђује стехиометријске задатке

Критеријуми/наставна тема/соли

Довољан 2	- зна значење термина: со - зна да на основу формуле именује класе неорганских једињења - зна примере соли у животу и примену ових једињења - зна основна физичка и хемијска својства соли
Добар 3	- Зна значење термина неутрализација - Зна на основу назива соли да састави формулу уз помоћ наставника
Врло добар 4	- Зна да састава формуле соли - Зна да саставља једначине хемијских реакција неутрализације уз помоћ наставника - Зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинеарних једињења уз помоћ наставника
Одличан 5	- Зна хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - Зна да општа својства киселина зависе од њихове структуре(реакција са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима) - Зна да општа својства база зависе од њихове структуре - Зна да физичка и хемијска својства соли зависе од структуре - Самостално израђује стехиометријске задатке

Критеријуми/наставна тема/електролитичка дисоцијација киселина, база и соли

Довољан 2	- Зна да на основу формуле именује класе неорганских једињења - Зна основна физичка и хемијска своства киселина, база и соли - Зна да докаже кисело-базна својства супстанци индикатором
Добар 3	- Зна да на основу назива оксида, киселина и база састави формулу ових супстанци уз помоћ наставника
Врло добар 4	- Самоатално пише формуле оксида, киселина и база на основу назива супстанци

Одличан 5	- Зна хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - Зна да општа својства киселина која зависе од њихове структуре (реакција са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима) - Зна да општа својства база зависе од њихове структуре - Зна да физичка и хемијска својства соли зависе од структуре - Самостално пише реакције неутрализације - Самостално пише једначине електролитичке дисоцијације киселина, база и соли

Критеријуми/наставна тема/угљоводоници

Довољан 2	- Зна квалитативно значење представника класа органских једињења - Препознаје формуле, називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника - Зна основна физичка и хемијска својства уговодоника - Зна практични значај уговодоника у свакодневном животу - Зна значај безбедног руковања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења а са циљем очувања здравља и животне средине
Добар 3	- Зна знечење термина супституција, адиција, изомер - Зна да састава формуле најважнијих предсатника класа органских једињења уз помоћ наставника
Врло добар 4	- Самостално саставља формуле најважнијих представника класа органских једињења - Пише једначине реакције супституције уз помоћ наставника - Пише једначине реакције сагоревања уз помоћ наставника
Одличан 5	- Самостално пише хемијске реакције угљоводоника - Зна видове примене угљоводоника на основу својства која имају - Самостално пише једначине хемијских рекција угљоводоника

Критеријуми/наставна тема/органска једињења са кисеоником

Довоан 2	- Зна квалитативно значење представника класа органских једињења са кисеоником - Препознаје формуле, називе и функционалне групе најважнијих алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара - Зна основна физичка и хемијска својства алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара - Зна практични значај алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

Добар 3	- Зна да саставља формуле најважнијих представника класа органских једињења уз помоћ наставника
Врло добар 4	- Самостално саставља формуле најважнијих предстаника класа органских једињења - Зна да пише једначине хемијских реакција сагоревање алкохола уз помоћ наставника
Одличан 5	- Зна значење термина естерификација - Зна хемијске реакције алкохола, карбонилних једињења, карбиксилних киселина и естара - Зна видове практичне примене алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својства који имају - Самостално пише једначине хемијских реакција: алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара - Самостално доноси релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду - Самостално израђује стехиометријске задатке

Критеријуми/наставна тема/биолошки важна органска једињења

Довољан 2	- Зна да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата, протеина - Зна примере и заступљеност масти и уља, угљених хидрата и протеина у намерницама
Добар 3	- Зна најважније улоге масти и уља, угљених хидртата и протеина у живим организмима

Врло добар 4	- Зна основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине - Зна да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши уз помоћ наставника
Одличан 5	- Зна да израчуна процентну заступљеност неке супстанце у смеши - Зна основна хемиска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу) угљених хидрата и протеина

Критеријуми/наставна тема/хемија животне средине

Довољан 2	- Зна значај безбедног поступања са супстанцама, начин његовог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине
Добар 3	- зна хемијске формуле загађивача животне средин:гасова ,киселих оксида,база,киселина,соли...
Врлодобар 4	- уме да објасни начин деловања појединих супстанци на здравље људи и њихов утицај на животну средину
Одличн 5	- повезује хемијска својства супстанци са начином деловања на животну средину - зна да предложи мере заштите и поступке за смањење загађења, и очување животне средине

Критеријуми и елементи оцењивања у настави математике

Елементи оцењивања из математике су:
- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

1. писмених провера знања (контролних задатака, писмених задатака)
2. усменог испитивања;
3. активности на часу.

При вредновању квалитета знања, оценом се исказује трајност, коректност, свесност и употребљивост знања на разним нивоима (ниво препознавања, ниво репродукције, ниво разумевања, ниво примене и ниво креативног, стваралачког решавања проблема).

Писмена оцењивања се врше након пређене области, уз ранију најаву а по распореду писаних провера знања. Писане провере у трајању до 15 минута се не најављују. Наставник може након 2-3 такве провере да унесе оцену у дневник.
У току једног полугодишта ученик добија оцене из 4 писане провере (2 контролна задатка + 2 писмена задатка), усменог одговарања и активности на часу. Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.

ОЦЕНА	ПРОВЕРА ЗНАЊА		АКТИВНОСТ	
	Усмена провера (усвојеност образовних садржаја)	Писана провера (примена знања)	Домаћи рад	Однос према раду и рад
довољан (2)	Основни матемтички појмови и дефиниције -препознаје их -уме да их искаже Тврђења, правила, формуле -препознаје их Поступци -поступке које примењује образлаже уз помоћ наставника	Решавање задатака -самостално решава једноставне задатке -једноставне проблемске ситуације решава уз помоћ наставника Примена тврђења, правила, формула -примењује само у познатим и једноставним ситуацијама	Писање -углавном редовно Написано -непотпуно -делимично тачно -делимично уредно Провера -углавном зна образложити написано	Интерес за предмет -показује на подстицај Рад на часу -труди се самостално решавати задатке -повремено учествује у расправи Сарадња -тражи помоћ када му нешто није јесно Извршавање обавеза -труди се писати све у свеску -на час доноси потребан прибор

добар (3)	Основни матемтички појмови и дефиниције -познаје их и разуме -зна их изрећи и објаснити Тврђења, правила, формуле -познаје их -зна их изрећи Поступци -поступке које примењује образлаже самостално -објашњења су углавном јасна, тачна и потпуна	Решавање задатака -самостално, брзо и тачно решава једноставне задатке -сложеније задатке решава спорије -решава једноставне проблемске ситуације Примена тврђења, правила, формула -самостално их примењује у познатим ситуацијама	Писање - редовно Написано -углавном потпуно и тачно -углавном уредно Провера -углавном зна образложити написано	Интерес за предмет -показује Рад на часу -вредно ради на часу и самостално решава задатке -радо учествује у расправи Сарадња -прихвата рад у пару и групи -ако не разуме тражи помоћ Извршавње обавеза -свеска је уредна и потпуна -на час доноси потребан прибор

врло добар (4)	Основни матемтички појмови и дефиниције -самостално излаже и објашњава -разуме их у потпуности -успоставља односе међу њима Тврђења, правила, формуле -зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују исказано Поступци -образлаже тачно, јасно,прецизно и потпуно -прихвата и разуме нове идеје и концепте	Решавање задатака -решава задатке брзо и тачно -самостално решава сложеније задатке -бира углавном најбоље стратегије за решавање проблема -решава сложеније проблемске ситуације Примена тврђења, правила, формула -примењује их самостално и тачно	Писање - редовно Написано -потпуно -тачно -детаљно -уредно Провера - зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и потпуно	Интерес за предмет -показује стално Рад на часу -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке - учествује у расправи и предлаже сопствене активности и идеје Сарадња -радо учествује у заједничком раду (у пару или групи) -према потреби помаже другима Извршавње обавеза -свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен

одличан (5)	Основни матемтички појмови и дефиниције -самостално излаже и објашњава -разуме их и према потреби обликује својим речима -успоставља односе међу њима Тврђења, правила, формуле -зна их изрећи -зна их објаснити и правилно их тумачи -наводи сопствене примере који потврђују исказано Поступци -своје идеје и поступке које примењује образлаже јасно, тачно и потпуно -користи се властитим идејама и концептима	Решавање задатака -решава задатке брзо и тачно и са лакоћом -самостално и успешно решава сложене задатке -при решавању сложених проблемских ситуациаја комбинује познате стратегије или креира сопствене -одабира математичке поступке који највише одговарају задатку и примењује их без грешке и примереном брзином Примена тврђења, правила, формула -знање примењује на нове, сложеније примере и реалне проблеме	Писање - редовно Написано -потпуно -тачно -детаљно -уредно -нове идеје при решавању Провера - зна образложити написано -образлаже јасно, тачно и потпуно	Интерес за предмет -изражен -служи се додатним изворима знања Рад на часу -концентрисано и вредно ради на часу -редовно и самостално извршава све постављене задатке - учествује у расправи и предлаже сопствене активности и идеје Сарадња -радо учествује и подстиче заједнички рад (у пару или групи) - помаже другима Извршавње обавеза -свеска је уредна и потпуна -на час долази припремљен

Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:

- 86%-до 100% одличан (5)
- 70%-до 85% врло добар (4)
- 50%-69% добар (3)
- 30%-49% добар (2)
- од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од ± 5%.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.
Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

ритеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 5. разреда	
недовољан (1)	Не испуњава захтеве за довољну оцену; Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; Не показује заинтересованост за учење, не сарађује
довољан (2)	Ученик уме да: - сабере, одузме, подели и помножи два броја у истом запису - претвара из једног у други запис једноставније бројеве као што су ½, ¼, 0,2 ... - напамет одреди 50% и 10%природног броја - рачунски одреди 20%, 25% у једноставнијим примерима - упореди разломке чији су имениоци једнаки и било која два децимална броја - прошири и скрати разломак датим бројем

	- представи број на бројевној полуправој - правилно чита податке из табеле и са кружног дијаграма - препозна осносиметричне фигуре и одреди им осу симетрије - конструише симетралу дужи и симетралу угла - угломером измери и нацрта дати угао - сабере и одузме углове дате у основној јединици мере - нацрта и издвоји туп, оштар и прав угао и зна у ком су опсегу њихове мере
добар (3)	Ученик уме да : -претвори децималан број у разломак и обрнуто -претвори мешовити број у неправи разломак и обрнуто -упореди два броја у различитим записима -сабере, одузме, подели и помножи два броја у различитим записима у једноставнијим случајевима -напаметодреди 50% и 10% дате природне величине -рачунски одреди произвољан проценат -скрати разломак до нескративог облика -састави једноставнији бројевни израз и израчуна његову вредност -реши једначину једноставнијег облика -одреди аритметичку средину датих бројева -подели величину на два дела у датој размери -правилно заокругли број -представи бројеве на бројевној полуправој -прикупљене податке прикаже табелом и правилно прочита кружни дијаграм -издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије -конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу -преслика тачку и дуж осном симетријом у односу на дату осу -угломером црта и мери углове -упореди, сабере и одузме два угла рачунски и конструктивно -израчуна комплементан и суплементан угао датом углу -уочи и нацрта суседне, упоредне и унакрсне углове као и углове са паралелним крацима и на трансверзали, као и да опише њихове основне особине

врло добар (4)	Ученик уме да : -претвори децималан број у разломак и обрнуто -претвори мешовити број у неправи разломак и обрнуто -упореди два броја у различитим записима -сабере, одузме, подели и помножи више бројева у различитим записима -напамет одреди 50%, 10%,5%, 20%, 25% од датог (једноставнијег) броја -рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у једноставнијим ситуацијама -скрати разломак до нескративог облика у својству сређивања резултата -састави бројевни израз и израчуна његову вредност -рачуна вредност израза за дату вредност променљиве -реши једначину основног облика и обликаах+b=сиах-b=c -реши дату неједначину -реши једноставноставније примере из праксе помоћу израза и једначина -одреди аритметичку средину датих бројева -подели величину у датој размери и примени размеру у једноставним ситуацијама -правилно заокругли број и процени грешку -представи бројеве на бројевној полуправој -прикупљене податке прикаже табелом и кружним дијаграмом -издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије -конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу и користи их даље у конструкцији -преслика фигуру осном симетријом у односу на дату осу у једноставнијим примерима -конструише нормалу на дату праву -угломером црта и мери углове -упореди, сабере и одузме два угла рачунски и конструктивно -израчуна комплементан и суплементан угао датом углу -користи особине суседних, упоредних и унакрсних углова као и углове са паралелним крацима и на трансверзали у задацима

одличан (5)	Ученик уме да : -претвори децималан број у разломак и обрнуто -претвори мешовити број у неправи разломак и обрнуто -упореди бројеве у различитим записима -сабере, одузме, подели и помножи више бројева у различитим записима -напамет одреди 50%, 10%, 5%, 20%, 25% од датог броја -рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у сложенијим ситуацијама -скрати разломак до нескративог облика у својству сређивања резултата -састави сложенији бројевни израз и израчуна његову вредност -рачуна вредност сложенијег израза за дату вредност променљиве -реши дату једначину -реши дату неједначину -реши примере из свакодневног живота помоћу израза и једначина -примени аритметичку средину у пракси -подели величину у датој размери и примени размеру у реалним ситуацијама -правилно заокругли број и процени грешку -представи бројеве на бројевној полуправој -прикупљене податке прикаже табелом и кружним дијаграмом -издвоји осносиметричне фигуре и одреди им осе симетрије -конструише половину, четвртину и осмину угла и дужи користистећи симетралу и користи их даље у конструкцији - конструише нормалу на дату праву -преслика фигуру осном симетријом у односу на дату осу у сложенијим примерима -угломером црта и мери углове -упореди, сабере и одузме више углова рачунски и конструктивно -израчуна комплементан и суплементан угао датом углу -користи особине суседних, упоредних и унакрсних углова као и углове са паралелним крацима и на трансверзали у сложенијим задацима

ритеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 6. разреда	
недовољан (1)	- Не испуњава захтеве за довољну оцену; - Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; - Не показује заинтересованост за учење, не сарађује;
довољан (2)	Ученик уме да: -прочита,запише ,упореди и представи на бројевној првој рационалне бројеве -одреди супротан број, и реципрочну вредност рационалног броја - сабере, одузме, подели и помножи два броја у истом запису -- упореди рационалне бројеве чији су имениоци једнаки и било која два децимална броја - прошири и скрати рационални број датим бројем - правилно чита податке из табеле и са дијаграма -израчуна једноставан бројевни израз -израчуна непознати члан из пропорције -класификује троуглове и четвороуглове на основу њихових својстава и нацрта -конструише углове од 60 и 90 степени -препозна пдударне троуглове -конструише троугао на основу познатих ставова подударности -израчуна површину троугла,квадрата и правоугаоника у најједноставнијим примерима -уцрта тачку са датим координатама и прочита

добар (3)	Ученик уме да : -упореди два броја у различитим записима, -сабере, одузме, подели и помножи два броја у различитим записима у једноставнијим случајевима --рачунски одреди произвољан проценат од једноставнијег броја -израчуна једноставнији бројевни израз са променљивом -састави једноставнији бројевни израз и израчуна његову вредност -реши једначину у скупу рационалних бројева једноставнијег облика -примени пропорцију и проценат у једноставнијим реалним ситуацијама -подели величину на два дела у датој размери -представи бројеве на бројевној правој -прикупљене податке прикаже табелом и правилно прочита једноставнији дијаграм -утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности у једноставнијим примерима -нацрта,прочита и одреди удаљеност тачке од координатне осе -сабира,одузима и множи бројем векторе-једноставнији примери -израчуна површину троугла и четвороугла

врло добар (4)	Ученик уме да : -израчуна бројевни израз са променљивом -упореди два броја у различитим записима -сабере, одузме, подели и помножи више рационалних бројева у различитим записима -примени својства рачунских операција у скупу рационалних бројева -рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у једноставнијим ситуацијама -састави бројевни израз и израчуна његову вредност -реши једначину основног облика и облика ax+b=c и ax-b=c у скупу рационалних бројева -реши неједначину основног облика -реши једноставноставније проблеме из праксе помоћу израза и једначина -подели величину у датој размери и примени размеру у једноставним ситуацијама -конструише углове и троугао на основу ставова подударности -примени својства четвороуглова у једноставвнијим проблемским задацима -графички приказује зависност међу величинама -примена пропорције у директној и обрнутој пропорционалности -израчуна површину троугла и четвороугла у случајевима када неопходни елементи нису непоссредно дати -конструише четвороугао -нацрта и прочита тачку и дуж ссиметричну датој у односу на координатни почетаак и координатну осу -сабира,одузима и множи бројем векторе

одличан (5)	Ученик уме да : -рачунски одреди произвољан проценат дате величине и примени у сложенијим ситуацијама -састави сложенији бројевни израз и израчуна његову вредност -рачуна вредност сложенијег израза за дату вредност промењиве -реши једначину основног облика и облика ax+b=c и ax-b=c -реши неједначине са сабирањем, одузимањм, множењем и дељењем рационалних бројева -реши примере из свакодневног живота помоћу израза и једначина -примени пропорцију и проценат у пракси -подели величину у датој размери и примени размеру у реалним ситуацијама -прикупљене податке прикаже табелом и дијаграмом -тумачи податке приказанее табеелом и дијаграмом -примени сввојства троуглова и четвороуглова у сложеним примерима и израчуна површину -сабира,одузима векторе и множи вектор бројем

ритеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 7. разреда	
недовољан (1)	- Не испуњава захтеве за довољну оцену; - Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; - Не показује заинтересованост за учење, не сарађује;

довољан (2)	Ученик уме да: - израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима - сабира, одузима и множи мономе, зна формуле за квадрат бинома и разлику квадрата - нацрта произвиљан н-тоугао, нацрта све његове елементе, одређује многоугао и број дијагонала из једног темена у основним задацима, дефинише правилан многоугао и одреди збир унутрашњих углова истог - влада појмовима круг и кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полипречника) -израчуна аритметичку средину датих бројева и представи на бројевној правој дате бројеве и њихову аритметичку средину
добар (3)	Ученик уме да у решавању једноставнијих задатака: -оперише са степенима и зна шта је квадратни корен -сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином, растављa разлику квадрата, растављa полиноме на чиниоце, сређује полиноме - одреди укупан број дијагонала многоугла, одреди збир унутрашњих и спољашњих углова многоугла, одреди тежишне дужи, висине и значајне тачке троугла, израчуна обим и површину плавилних многоуглова за n=3,4,6, искаже њихове особине и конструише исте -користи формуле за обим и површину круга -чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу) -обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном

врло добар (4)	Ученик уме да у задацима у којима се захтева разумевање: -оперише са степенима и квадратним коренима -сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином, растаљља разлику квадрата, растаљља полиноме на чиниоце, сређује полиноме - одреди укупан број дијагонала многоугла, одреди збир унутрашњих и спољашњих углова многоугла, одреди тежишне дужи и значајне тачке троугла, израчуна обим и површину плавилних многоуглова за n=3,4,6, искаже њихове особине и конструише исте -користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена, дужину лука и кружног исечка и примењује их у задацима -чита дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу, одреди мод)
одличан (5)	Ученик уме да: - да користи особине степена и квадратног корена у сложенијим задацима - примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик и решава једначине -конструише ортоцентар и тежиште троугла; примени ставове подударности при доказивању једноставнијих тврђења и у конструктивним задацима; примени својства централног и периферијског угла у кругу; израчуна обим и површину круга и његових делова; − преслика дати геометријски објекат ротацијом; - тумачи дијаграме и табеле - прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина - одређује средњу вредност, медијану и мод

ритеријуми за оцењивање усвојености садржаја ученика 8. разреда	
недовољан (1)	- Знање које ученик показује не испуњава захтеве за довољну оцену; - Не препознаје градиво ни уз помоћ наставника; - Не показује способност репродукције и примене; - Не показује заинтересованост за учење, за учешће у активностима нити ангажовање;
довољан (2)	Ученик уме да: - препозна моделе коцке и квадра, нацрта их, наведе њихове елементе и израчуна површину и запремину коцке и квадра у најједноставнијим задацима; - препозна моделе правилне четворостране призме, правилне тростране призме, правилне шестостране призме, нацрта их и израчуна површину и запремину правилне четворостране призме у најједноставнијим задацима; - препозна моделе правилне четворостране пирамиде, правилне тростране пирамиде, правилне шестостране пирамиде, нацрта их и израчуна површину и запремину правилне четворостране пирамиде у најједноставнијим задацима; - одреди вредност функције дате таблицом или формулом; - нацрта график линеарне функције у најједноставнијим примерима; - провери да ли дата тачка припада графику линеарне функције; - прочита податак са графикона, дијаграма или табеле и одреди минимум и максимум зависне величине; - податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто; - реши систем две линеарне једначине са две непознате методом замене и методом супротних коефицијената у најједноставнијим примерима; - препозна моделе ваљка, купе, лопте, нацрта их и израчуна површину и запремину ових тела у најједноставнијим примерима;

добар (3)	Ученик који испуњава све захтеве за довољну оцену и још уме да: - нацрта правилну призму (четворострану, тространу, шестострану) и да израчуна њену површину и запремину у једноставнијим примерима; - нацрта правилну пирамиду (четворострану, тространу, шестострану) и да израчуна њену површину и запремину у једноставнијим примерима; - нацрта график линеарне функције; - анализира график линеарне функције на основу коефицијената k и n; - претвори експлицитни у имплицитни облик линеарне функције и обрнуто; - обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; - одреди средњу вредност и медијану у једноставнијим примерима; - реши систем две линеарне једначине са две непознате графичком методом, методом замене и методом супротних коефицијената; - провери да ли су системи са по две линеарне једначине са две непознате еквивалентни; - реши једноставнији реални проблем применом система две линеарне једначине са две непознате; - нацрта обртна тела (ваљак, купу, лопту) и да израчуна њихову површину и запремину;

врло добар (4)	Ученик који испуњава све захтеве за добру оцену и још уме да: - нацрта праву призму (четворострану, тространу, шестострану) и да израчуна њену површину и запремину и у случајевима када неопходни елементи нису непосредно дати; - нацрта пирамиду (четворострану, тространу, шестострану) и да израчуна њену површину и запремину и у случајевима када неопходни елементи нису непосредно дати; - уочи правоугли троугао у простору и примени Питагорину теорему како би израчунао неопходне елементе, који нису задати у задатку; - нацрта пресеке призме и пресеке пирамиде и израчуна њихове површине; - реши реалан проблем примењујући површину и запремину призме и пирамиде; - нацрта график линеарне функције и алализира особине линеарне функције (ток, нуле, монотоност, знак); - реши једноставнији реалан проблем применом линеарне функције; - обради прикупљене податке и изабере пригодан приказ за представљање (графиконом или дијаграмом); - одреди средњу вредност и медијану; - одреди пресеке правих, ако су задате њихове једначине; - израчуна површину троугла који граде координатне осе и задата права; - реши једноставнији реални проблем применом система две линеарне једначине са две непознате; - нацрта обртна тела (ваљак, купу, лопту) и да израчуна њихову површину и запремину и у случајевима када неопходни елементи нису непосредно дати; - нацрта пресеке ваљка, пресеке купе и пресеке лопте и израчуна њихове површине; - израчуна масу геометријског тела;

одличан (5)	Ученик који испуњава све захтеве за врло добру оцену и још уме да: - уочи у простору правоугли троугао са оштрим углом од и једнакокрако-правоугли троугао и примени њихова својства; - применом особина линеарне функције одреди непознати коефицијент или параметар; - примени услов паралелности и чињеницу да тачка припада правој у задацима; - реши реалан проблем применом линеарне функције; - примени процентни рачун и пропорционалност за представљање кружног дијаграма; - реши реални проблем применом система две линеарне једначине са две непознате; - реши реалан проблем примењујући површину и запремину геометријских тела. - одреди односе површина и запремина различитих геометријских тела; - израчуна површину и запремину сложених геометријских тела;

Критеријуми оцењивања за предмет Ликовна култура

Наставник: Ана Илић Јовичић

1. ПЕТИ РАЗРЕД :

· Одличан (5) -

Лако и брзо усваја садржаје на највишем степену (знање је на нивоу анализе, синтезе и евалуације). Логички повезује и образлаже значај и функцију цртежа у ликовном изражавању. Уочава суштину, наводи својста и функцију линије и примењује у цртежу.

Препознаје различите врсте линија у природи и на архитектонским објектима и примењује их на цртежу.

Ефикасан је и сигуран у раду, чак и у задацима који превазилазе програм, користи оригиналне приступе у решавању задатака.

Стечено знање примењује на нове, сложеније примере. Креативно примењује усвојене вештине и знања у новим ситуацијама. Самостално и тачно решава проблемске ситуације.

· Врлодобар (4) –

Знање је усвојио на нивоу примене (степен оперативности).
У великој мери показује способност примене знања, логички повезује и образлаже значај и функцију цртежа у ликовном изражавању.
Разуме градиво и зна се служити усвојеним знањем. Уз помоћ наставника, наводи својства и функцију линије и примењује у слободоручном цртежу.
Препознаје различите врсте линија у природи и на архитектонским објектима и примењује их на цртежу.
Примењује стечено знање, самостално уочава грешке и исправља их.

· Добар (3) –

Садржаје је усвојио на нивоу разумевања
(ниво репродукције). Репродукује и разуме основнеа својства и функцију линије у слободноручном цртању, али често изостаје примена у цртежу.
Спорији је у раду. Задатке решава углавном самостално мада често изостаје примена линија различитог карактера. Уочава грешке и исправља их уз помоћ наставника. Примењује научено на једноставним примерима. Изражава несигурност при објашњавању чињеница и појмова.

· Довољан (2) –

Отежано повезује чињенице и тешко усваја садржаје који се односе на сабирање и одузимање разломака (ниво препознавања) Показује слабу мотивисаност за усвајање садржаја. Основна својства и функцију линија препознаје по сећању, без дубљег разумевања. Решава најједноставније задатке, Примењује у цртежу линије различитог карактера на основном нивоу искључиво уз помоћ наставника. Задатке реализује споро.
Не уочава грешке самостално. Није у довољној мери фокусиран на задатке и лако губи контакт са радом.

· Недовољан (1) –

Изузетно тешко усваја градиво (ниво присећања). Образлаже значај и функцију линије у цртежу хаотично и без разумевања. Не познаје појмовеМ и не примењује основна својства

и функцију линија у цртању. Изостаје решавање најједноставнијих задатака и уз помоћ наставника.

1. ШЕСТИ РАЗРЕД

· Одличан (5) –

Лако и брзо усваја садржаје на највишем степену (знање је на нивоу анализе, синтезе и евалуације). Логички повезује и одлично уочава боју, светлост и сенку у простору. На ефикасан начин нове наставне садржаје повезује са претходним и врши естетску анализу ликовних композиција и објекта уочавјући и међупредметне везе.

Примењује технику сенчења у приказивању тродимензионалне форме на високом нивоу.

Ефикасан је и сигуран у раду, чак и у задацима који превазилазе програм. Користи оригиналне приступе у решавању задатака.

ситуацијама.

· Врлодобар (4) –

У великој мери показује способност примене знања, уочава дејство боја, светлости и сенке у простору и на облицима.

Уз помоћ наставника, приказује светлост и сенку на композицији.

Самостално уочава грешке и исправља их.

· Добар (3) –

Препознаје и разуме значај боја, светлости и сенке у композицији, али често изостаје примена у цртежу.

Спорији је у раду. Задатке решава углавном самостално, али често изостаје примена технике сенчења у приказивању тродимензионалне форме.

Уочава грешке и исправља их уз помоћ наставника. Примењује научено на једноставним примерима. Изражава несигурност при објашњавању чињеница и појмова.

· Довољан (2) –

Отежано повезује чињенице и тешко усваја садржаје који се односе на боју,сцетлост и сенку (ниво препознавања) Показује слабу мотивисаност за усвајање садржаја. Дејство боја, светлости и сенке у простору преопознаје, без дубљег разумевања. Приказује тродимензионалну форму техником сенчења на основном нивоу искључиво уз помоћ наставника. Задатке реализује споро.

Не уочава грешке самостално. Није у довољној мери фокусиран на задатке и лако губи контакт са радом..

· Недовољан (1) –

Уочава дејство боја, светлости и сенке у простору и композицији хаотично и без разумевања. Не приказује тродимензионалну форму техником сенчења задовољавајућем нивоу у реализацији цртежа. Изостаје реализација најједноставнијих задатака и уз помоћ наставника.

2. СЕДМИ РАЗРЕД

· Одличан (5) –

Лако и брзо усваја садржаје на највишем степену (знање је на нивоу анализе, синтезе и евалуације). Логички повезује и одлично одређује основне елементе перспективе и простора.

Лако уочава разлике између централне и фронталне перспективе.

На ефикасан начин идентификује различите перспективе у ликовним композицијама. Одлично слободоручно црта композицију у фронталној перспективи, илуструје концепт простора и међупростора и врши анализу сложених просторних структура уочавјући међупредметне везе.
Црта просте и комбиноване геометријске облике у перспективи на високом нивоу.
Ефикасан је и сигуран у раду, чак и у задацима који превазилазе програм. Користи оригиналне
приступе у решавању задатака.
ситуацијама.

· Врлодобар (4) –

У великој мери показује способност одређивања основних елемената перспективе.
Уочава и разликује централну и фронталну перспективу, али често уз помоћ наставника.
Уз помоћ наставника, идентификује различите перспективе у ликовним композицијама.
Црта просте и геометријске облике уз помоћ наставника.
Често самостално уочава грешке и исправља их.
Углавном објашњава и и црта композицију у фронталној перспективи уз помоћ наставника.

· Добар (3) –

Одређује основне елементе перспективе, али често изостаје примена у слободоручном цртежу.
Централну и фронталну перспективу разликује уз помоћ наставника.
Спорији је у раду. Просечно црта просте и комбиноване геометријске облике уз сталну контролу наставника. Не показује разумевање различитих перспектива у ликовним композицијама.
Задатке решава углавном самостално, али изостаје илустровање фронталне перспективе на задовољавајућем нивоу.
Уочава грешке и исправља их уз помоћ наставника. Примењује научено на једноставним примерима. Изражава несигурност при објашњавању различитих перспектива у ликовним композицијама.

· Довољан (2) –

Отежано одређује разлику између централне и фронталне перспективе.
Тешко усваја садржаје који се односе на основне елементе перспективе
(ниво препознавања) Показује слабу мотивисаност за усвајање садржаја. Препознаје на основном нивоу различите перспективе у ликовним композицијама, без дубљег разумевања. Црта просте и комбиноване геометријске облике у перспективи на основном нивоу искључиво уз помоћ наставника.
Композицију у фронталној перспективи црта искључиво уз помоћ наставника.
Задатке реализује споро. Не уочава грешке самостално. Није у довољној мери фокусиран на задатке и лако губи контакт са радом.

· Недовољан (1) –

Уочава основне елементе перспективе хаотично и без разумевања. Не напредује у цртању простих и комбинованих геометријских облика ни уз помоћ наставника . Изостаје реализација најједноставнијих задатака и уз помоћ наставника.

3. ОСМИ РАЗРЕД

· Одличан (5) –

Лако и брзо усваја садржаје на највишем степену (знање је на нивоу анализе, синтезе и евалуације). Логички повезује, наводи и објашњава принципе комппоновања. На ефикасан

начин нове наставне садржаје повезује са претходним и врши естетску анализу ликовних композиција и објекта.
Примењује принципе компоновања у грађењу цртежа.
Ефикасан је и сигуран у раду, чак и у задацима који превазилазе програм. Користи оригиналне
приступе у решавању задатака.
Стечено знање примењује на нове, сложеније примере. Креативно примењује усвојене вештине и знања у новим ситуацијама. Самостално и тачно решава проблемске ситуације.

· Врлодобар (4) –

У великој мери показује способност примене знања, наводи и објашњава принципе компоновања.
Разуме градиво и зна се служити усвојеним знањем. Уз помоћ наставника, примењује принципе компоновања у слободоручном цртежу.
Препознаје и образлаже примену принципа компоновања на ликовним композицијама и објектима.
Примењује стечено знање, самостално уочава грешке и исправља их.

· Добар (3) –

Репродукује и разуме основне принципе компоновања, али често изостаје примена у слободоручном цртежу.
Спорији је у раду. Задатке решава углавном самостално, али често изостаје примена принципа компоновања у целини.
Уочава грешке и исправља их уз помоћ наставника. Примењује научено на једноставним примерима. Изражава несигурност при објашњавању чињеница и појмова.

· Довољан (2) –

Отежано повезује чињенице и тешко усваја садржаје који се односе на принципе компоновања (ниво препознавања) Показује слабу мотивисаност за усвајање садржаја. Основна својства и принципе компоновања препознаје по сећању, без дубљег разумевања. Примењује у цртежу принципе компоновања на основном нивоу искључиво уз помоћ наставника. Задатке реализује споро.
Не уочава грешке самостално. Није у довољној мери фокусиран на задатке и лако губи контакт са радом.

· Недовољан (1) –

Наводи и објашњава поједине принципе компоновања хаотично и без разумевања. Не познаје принципе компоновања појмове и не примењује из у реализацији слободоручног цртежа. Изостаје реализација најједноставнијих задатака и уз помоћ наставника.

Критеријуми оцењивања за предмет Музичка култура

Наставник: Ана Симоновић

Елементи и критеријуми праћења и вредновања у 5., 6. , 7. и 8. разреду

· 5.разред: 2 часа недељно; две оцене у тромесечју - 4 оцене у полугодишту.
· 6.- 8.разред: 1.час недељно; једна оцена у тромесечју - 2 оцене у полугодишту.

Наставна тема

1. Музичко извођење (Певање и свирање песама, музичких одломака или делова композиција) :

· Одличан (5) - Ученик течно свира или пева, по слуху и са нотног текста, без грешке или са једном до две мале грешке.

· Врлодобар (4) - Ученик свира или пева по слуху и са нотног текста са неколико мањих грешака (3- 5).

· Добар (3) - Ученик свира или пева по слуху и са нотног текста са више грешака (пола песме или композиције погрешно).

· Довољан (2) - Ученик добро свира или пева по слуху и са нотног текста само неколико тонова.

· Недовољан (1) - Ученик није научио и не жели, ни уз помоћ наставника, да пева или свира.

2. Знање и разумевање

· Одличан (5) - Ученик зна и разуме основне и сложене елементе музичке писмености као и њихову примену; може да препозна и образложи извођачке саставе; зна класификацију инструмената и главне карактеристике задате групе инструмената (изглед, начин добијања тона, употреба); схвата суштину историјско-стилских периода; познаје структуру различитих жанрова као и облике народног стваралаштва

· .Врлодобар (4) - Ученик зна и разуме све основне и већину сложених елемената музичке писмености као и њихову примену; може да препозна и образложи, уз малу помоћ наставника, извођачке саставе; зна класификацију инструмената и главне карактеристике задате групе инструмената (изглед, начин добијања тона); историјско-стилска раздобља, структуру различитих жанрова, као облике народног стваралаштва.

· Добар (3) - Ученик познаје осовне елементе музичке писмености, поделу музичких инструмената и гласова, уз помоћ наставника разликује вокалне, вокално-инструменталне и инструменталне саставе као и основне карактеристике и опште појмове одређених епоха, жанрова и народног стваралаштва.

· Довољан (2) - Ученик познаје само неке основне елементе музичке писмености, инструменте и гласове; уз велику помоћ наставника, може да разликује извођачке саставе и само делимично може да наведе основне појмове појединих стилских периода, жанрова и народног стваралаштва.

· Недовољан (1) - Ученик није научио и не жели, ни уз помоћ наставника, да одговара на питања.

3. Слушање музике

· Одличан (5) - Ученик може, на основу опажених одлика музичких елемената, да опише карактер музичког дела, препознаје и разуме различите технике свирања и певања.

· Врлодобар (4) - Ученик може, уз малу помоћ наставника, да уочи основне одлике музичких елемената и да на основу њих опише карактер музичког дела. Може да препозна инструменталне и вокалне саставе.

· Добар (3) - Ученик може, уз помоћ наставника, да опише карактер музичког дела, препозна појединачне инструменте и врсте гласова.

· Довољан (2) - Уз велику помоћ наставника, ученик препознаје основна темпа и динамику, а приближно одређује и карактер дела. Разликује вокалну од инструменталне музике.
· Недовољан (1) - Ученик не жели ни уз помоћ наставника, да изрази своја запажања и утиске о музичком делу.

На оцену из Музичке културе позитивно утиче и активно праћење наставних садржаја и редовно доношење прибора, као и активност у изброним предметима, манифестацијама, приредбама.

Оцењивање из предмета Музичка култура обавља се полазећи од ученичких способности, степена спретности и умешности. Уколико учениик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узима се у обзир индивидуално напредовање у односу на претходно постигнуће, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу.

Ангажовање ученика обухвата: одговоран однос према раду, постављеним задацима, активно учествовање у настави, сарадња са другима и исказано интересовање и мотивација за учење и напредовање.

Праћење развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
Критеријуми оцењивања
5 разред
Критеријуми оцењивања за Физичко и здравствено васпитање у 5. разреду основне школе у Србији заснивају се на званичном Правилнику о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Важно је нагласити да се коначна оцена не формира само на основу спортског резултата, већ узима у обзир индивидуалне способности, напредак, труд и ангажовање ученика.
Систем оцењивања подељен је на четири главне компоненте:
Стање моторичких способности (координација, снага, гипкост, издржљивост).
Моторичке вештине и спортске дисциплине (атлетика, гимнастика, спортске игре, плес).
Здравствено-хигијенске навике (ношење опреме, лична хигијена).Однос према раду (труд, залагање, спортско понашање и фер-плеј).
Општи критеријуми за бројчане оцене (од 2 до 5)

- Одличан (5)Самостално и координисано изводи сложене вежбе и техничко-тактичке елементе. Показује изузетан труд, максимално залагање и остварује значајан напредак у односу на сопствене претходне могућности.
- Врло добар (4)Правилно изводи већину задатих вежби и елемената уз минималну помоћ или корекцију наставника. Углавном реализује препоруке за напредовање и редовно доноси опрему.
- Добар (3)Правилно изводи једноставнија природна кретања и одржава равнотежу. Техничке елементе у спортским играма изводи делимично успешно и уз повремене грешке, али показује жељу за радом.

- Довољан (2)Уме да примени само најједноставније, основне општеприпремне вежбе. Показује низак ниво активности и ангажовања, а задатке извршава искључиво уз велику помоћ наставника.

6. разред

Главни елементи оцењивања

- Стање моторичких способности: Прати се развој координације, снаге (статичке, репетитивне и експлозивне), гипкости и издржљивости кроз стандардизоване тестове.
- Достигнут ниво савладаности моторних знања и умења: Вреднује се усвојеност елемената из гимнастике, атлетике, спортских игара и плеса у складу са минималним програмским захтевима.
- Однос према раду и активност: Прати се редовно долажење на часове, ношење спортске опреме, залагање, дисциплина, сарадња у тиму и поштовање правила.
- Усвојеност здравствено-хигијенских навика: Оцјењује се примена знања о здрављу, лична хигијена и брига о сопственом телу.

Општи нивои постигнућа за оцене

- Одличан (5): Ученик самостално и правилно изводи моторне задатке, показује висок ниво физичких способности, редовно носи опрему и максимално се залаже.
- Врло добар (4): Ученик добро влада градивом, уз мања одступања у извођењу елемената и уз приметан труд и ангажовање.
- Добар (3): Ученик испуњава основне програмске захтеве, али су моторне способности или ангажовање на просечном нивоу.
- Довољан (2): Ученик савладава минималне програмске захтеве уз повремену помоћ или мањи степен залагања.
- Недовољан (1): Ученик не испуњава ни минималне минималне образовне захтеве или одбија да учествује у раду
- Достигнут ниво савладаности моторних знања и умења: Вреднује се усвојеност елемената из гимнастике, атлетике, спортских игара и плеса у складу са минималним програмским захтевима.
- Однос према раду и активност: Прати се редовно долажење на часове, ношење спортске опреме, залагање, дисциплина, сарадња у тиму и поштовање правила.
- Усвојеност здравствено-хигијенских навика: Оцјењује се примена знања о здрављу, лична хигијена и брига о сопственом телу.

7. разред

Елементи праћења и оцењивања

- Моторицке способности и развој: Прати се напредак у координацији, снази (репетативна, статичка, експлозивна), брзини, издржљивости и гипкости.
- Моторичка знања и спортови: Оцјењује се извођење елемената из атлетике, спортске гимнастике, тимских спортова (кошарка, одбојка, рукомет, фудбал), плеса или полигона.
- Однос према раду: Редовност долажења на часове, доношење спортске опреме (тренерка, патике), залагање, дисциплина и поштовање безбедносних правила.

- Здравствено-хигијенске навике: Брига о личној хигијени, разумевање важности вежбања и здравог начина живота.

Општи критеријуми за оцене

- Одличан (5): Ученик самостално, правилно и прецизно изводи сложеније вежбе и елементе технике, показује висок ниво моторичких способности, редовно носи опрему, максимално се ангажује и остварује сталан напредак.
- Врло добар (4): Ученик добро влада већином вежби и правцима кретања, али уз мања одступања у техници или нижи степен самосталности; редовно извршава обавезе и исказује позитиван однос према раду.
- Добар (3): Ученик испуњава основне захтеве плана и програма, али са приметним потешкоћама у координацији или извођењу сложенијих елемената, уз коректан однос према настави.
- Довољан (2): Ученик са напором и уз помоћ наставника савладава минималне образовне и моторичке захтеве, често има мањкавости у ангажовању или заборавља опрему, али показује основно разумевање задтака. [1]
- Недовољан (1): Ученик одбија сарадњу, не испуњава ни минималне образовне захтеве или неоправдно избегава вежбање.

8. разред

- Физичке способности (развијеност снаге, брзине, издржљивости, координације и гипкости)
- Моторичка знања и умења (савладавање техника спортских игара, гимнастике, атлетике и плеса)
- Теоријска знања (познавање правила и функција спортова и здравих стилова живота)
- Однос према раду и ангажовање (редовно ношење опреме, труд, сарадња у екипи и индивидуални напредак)

Елементи по оценама

Одличан (5)

- У потпуности самостално и правилно изводи технике и задатке са напредног нивоа.
- Исказује висок степен моторичких способности и значајан напредак.
- Активно учествује, одговорно сарађује у екипи и поштује правила спортског феър-плеја.
- Познаје теоријска знања и функцију физичког вежбања за здравље.

Врло добар (4)

- Самостално примењује већину научених вештина и техника уз мање грешке.
- Има добре физичке способности и редовно напредује у односу на сопствени почетни ниво.
- Ангажован је на часу, савесно извршава задатке и сарађује са другима.

Добар (3)

- Савладао је основне технике и минималне образовне захтеве, али му је за сложенија кретања потребна мања помоћ или подстицај наставника.
- Физичке способности су на просечном нивоу за тај узраст.

- Редовно доноси опрему и труди се, али је ангажовање просечно.

Довољан (2)

- Уз помоћ и подршку наставника изводи основне моторичке задатке и правила спортских игара.

- Јављају се значајна одступања у техници, али ученик показује минимални напредак или улаже труд у складу са својим индивидуалним могућностима.

- Поштује основне радне обавезе и доноси опрему.

Недовољан (1)

- Ученик не остварује ни минималне образовне захтеве, одбија да учествује у активностима или не показује никакав напредак у савладавању програма упркос подршци наставника.

Contents

1.УВОД 3
1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА 3
1.2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 5
2. НАСТАВНИ ПРОГРАМ 8
2.1. Обавезни наставни предмети, недељни и годишњи фонд часова 8
ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА 8
3.1. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 1. РАЗРЕД 11
СРПСКИ ЈЕЗИК 11
МАТЕМАТИКА 32
СВЕТ ОКО НАС 39
ДИГИТАЛНИ СВЕТ 47
ЛИКОВНА КУЛТУРА 55
МУЗИЧКА КУЛТУРА 66
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 75
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 82
ВЕРСКА НАСТАВА 86
3.2. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 2. РАЗРЕД 88
СРПСКИ ЈЕЗИК 88
МАТЕМАТИКА 99
СВЕТ ОКО НАС 109
ДИГИТАЛНИ СВЕТ 122
ЛИКОВНА КУЛТУРА 132
МУЗИЧКА КУЛТУРА 139
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 145
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 149
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 156
ВЕРСКА НАСТАВА 161
3.3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 3. РАЗРЕД 163
СРПСКИ ЈЕЗИК 163
МАТЕМАТИКА 175
ПРИРОДА И ДРУШТВО 181
ДИГИТАЛНИ СВЕТ 197

ЛИКОВНА КУЛТУРА 210
МУЗИЧКА КУЛТУРА 226
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 232
ВЕРСКА НАСТАВА 240
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 242
3.4. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА 4. РАЗРЕД 252
СРПСКИ ЈЕЗИК 252
МАТЕМАТИКА 271
ПРИРОДА И ДРУШТВО 283
ДИГИТАЛНИ СВЕТ 297
ЛИКОВНА КУЛТУРА 307
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ 318
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 322
ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ 329
ВЕРСКА НАСТАВА 334
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ 336
ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА 347
СЕКЦИЈЕ 347
Други разред 362
ПРОЈЕКТИ У ПРВОМ ЦИКЛУСУ ОБРАЗОВАЊА 406
Пројекат : „Дан планете Земље“ 406
ПРОЈЕКАТ РАЗРЕДНОГ ВЕЋА 4. разреда 408
ПРОЈЕКАТ 411
НА ЗАЈЕДНИЧКОМ ПУТУ 411
ЕРАЗМУС ПЛУС ПРОЈЕКАТ 413
НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА 414
3.5.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ 415
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ШЕСТИ РАЗРЕД 420
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СЕДМИ РАЗРЕД 427
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ ОСМИ РАЗРЕД 433

3.6.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК ПЕТИ РАЗРЕД 439
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК ШЕСТИ РАЗРЕД 448
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК СЕДМИ РАЗРЕД 458
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД 470
3.7.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА ПЕТИ РАЗРЕД..... 478
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД..... 482
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА СЕДМИ 488
РАЗРЕД 488
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИСТОРИЈА ОСМИ РАЗРЕД 497
3.8.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ПЕТИ РАЗРЕД 506
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД.. 512
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА СЕДМИ РАЗРЕД.. 515
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГЕОГРАФИЈА ОСМИ РАЗРЕД 531
3.9.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА ПЕТИ РАЗРЕД 538
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА ШЕСТИ РАЗРЕД 542
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА СЕДМИ РАЗРЕД548
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА ОСМИ РАЗРЕД. 555
3.10.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА ПЕТИ РАЗРЕД 564
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД.... 568
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА СЕДМИ РАЗРЕД 573
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ БИОЛОГИЈА ОСМИ РАЗРЕД 577
3.11.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИКА ШЕСТИ РАЗРЕД... 582
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИКА СЕДМИ РАЗРЕД..... 593
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИКА ОСМИ РАЗРЕД 597
3.12.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХЕМИЈА СЕДМИ РАЗРЕД ... 600
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХЕМИЈА ОСМИ РАЗРЕД 607
3.13.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО ПЕТИ РАЗРЕД 618
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО ШЕСТИ РАЗРЕД..... 622

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО СЕДМИ РАЗРЕД 626
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО ОСМИ РАЗРЕД 629
3.14. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ПЕТИ РАЗРЕД 632
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ШЕСТИ РАЗРЕД 638
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА СЕДМИ РАЗРЕД 643
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА ОСМИ РАЗРЕД 648
3.15.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ПЕТИ РАЗРЕД 652
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ШЕСТИ РАЗРЕД 657
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ СЕДМИ РАЗРЕД 663
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ ОСМИ РАЗРЕД 668
3.16.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЛИКОВНА КУЛЛТУРА ПЕТИ РАЗРЕД 674
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЛИКОВНА КУЛЛТУРА ШЕСТИ РАЗРЕД 678
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЛИКОВНА КУЛЛТУРА СЕДМИ РАЗРЕД 682
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЛИКОВНА КУЛЛТУРА ОСМИ РАЗРЕД 685
3.17.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА ПЕТИ РАЗРЕД 688
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА ШЕСТИ РАЗРЕД 694
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА СЕДМИ РАЗРЕД 699
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МУЗИЧКА КУЛТУРА ОСМИ РАЗРЕД 705
3.18.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЈЕЗИК ПЕТИ РАЗРЕД 709
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЈЕЗИК ШЕСТИ РАЗРЕД . 721

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЈЕЗИК СЕДМИ РАЗРЕД.. 730
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ РУСКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД.... 737
3.19.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ПЕТИ РАЗРЕД 746
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ШЕСТИ РАЗРЕД 753
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК СЕДМИ РАЗРЕД 760
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ОСМИ РАЗРЕД 767
3.20.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС ПЕТИ РАЗРЕД 773
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС ШЕСТИ РАЗРЕД 775
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС СЕДМИ РАЗРЕД 777
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС ОСМИ РАЗРЕД..... 779
3.21.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ПЕТИ РАЗРЕД 781
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ШЕСТИ РАЗРЕД..... 788
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ СЕДМИ РАЗРЕД..... 795
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ ОСМИ РАЗРЕД 801
3.22.ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ПЕТИ РАЗРЕД... 808
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ШЕСТИ РАЗРЕД 812
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ СЕДМИ РАЗРЕД 815
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ОСМИ РАЗРЕД 817
ПРОЈЕКТИ..... 820
ЕВРОПСКИ ДАН ЈЕЗИКА 820
ДА И ПТИЦЕ БУДУ СРЕЋНЕ 821
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 822
822
ВАСИОНА И ВАСИОНСКА ТЕЛА 824
4.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА 828

5.ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА 828
6.ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА 830
6.1.ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ 830
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА 830
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ 839
6.2.ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 1123
6.3. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА 1124
Пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство“ 1126
ПЛАН АКТИВНОСТИ 1127
ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАВЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОСТАВЉАЊА 1127
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ТРГОВИНЕ ЉУДИМА 1132
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЕЛЕКТРОНСКОГ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 1135
6.4. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 1138
6.5.ПРОГРАМ ОБАВЕЗНИХ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ 1139
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ХОР 1139
РАЗРЕД 2-8. 1139
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ОРКЕСТАР 1140
РАЗРЕД 2-8. 1140
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЧУВАРИ ПРИРОДЕ РАЗРЕД ШЕСТИ 1141
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ РАЗРЕД СЕДМИ, ОСМИ 1143
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕЖБОМ ДО ХАРМОНИЈЕ РАЗРЕД СЕДМИ, ОСМИ 1145
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ 1149
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ, СЕДМИ, ОСМИ 1152
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДОМАЋИНСТВО 1154
РАЗРЕД СЕДМИ И ОСМИ 1154
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ, РАЗРЕД ПЕТИ 1160

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА РАЗРЕД ПЕТИ, ШЕСТИ 1164
ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ДИЗАЈН РАЗРЕД СЕДМИ 1167
6.6. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ 1169
6.7. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА 1171
6.8. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 1172
6.9. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 1173
6.10. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 1174
6.11. ПРОГРАМ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЗА УЧЕНИКЕ 1175
6.12. ПРОГРАМ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЗА НАСТАВНИКЕ 1178
6.13. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО 1180
6.14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА СТУДЕНТИМА 1182
6.15. ПРОГРАМ ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА 1183
6.16.ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА И РАЗВОЈ УСТАНОВЕ 1186
6.17. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ УЧЕНИКА 1187
НАСТАВА У ПРИРОДИ ЗА УЧЕНИКЕ ОД 1-4.РАЗРЕДА 1189
6.18. САЈТ И ЛЕТОПИС 1189
6.19.ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ 1190
6.20. ШКОЛСКИ ПРОГРАМ РАДА ТИМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ЗАПОСЛЕНИХ 1192
6.21. ПРОГРАМ РАДА НАСТАВНИКА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ 1193
6.22.ПРОГРАМ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ 1197
6.23.ПРОГРАМ ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ 1199
ПЛАН АКТИВНОСТИ 1200
ПРОГРАМА РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ 1200
6.24. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 1203
6.25.ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА 1204
6.26.ПЛАН РАДА ПЕДАГОГА ШКОЛЕ 1205
6.27.ПЛАН РАДА ПСИХОЛОГА ШКОЛЕ 1210
7.ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 1218
8.СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА 1219
СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБРАЗОВАЊА 1219
СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОБРАЗОВАЊА 1235

СЕКЦИЈЕ 1281
Драмска секција 1281
Енглески језик 1282
Руски језик 1284
Математичка секција 1284
Еколошка секција 1286
Физичка секција 1292
Информатичка секција 1300
Одбојкашка секција 1302
9.НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД 1306
НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА РАДА И УСЛОВА У КОЈИМА СЕ ИЗВОДИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ИНВАЛИДИТЕТОМ 1310
ПРОГРАМ РАДА УНЕСКО КЛУБА 1310
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 1313
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД 1347
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА – ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ 1386
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК 1455
Критеријуми оцењивања Информатика и рачунарство 1491
ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ИЗ ПРЕДМЕТА БИОЛОГИЈА 1498
КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА 1500
Формативно оцењивање 1502
Критеријуми оцењивања ученика хемија 1504
Критеријуми и елементи оцењивања у настави математике 1513
Критеријуми оцењивања за предмет Ликовна култура 1533
Критеријуми оцењивања за предмет Музичка култура 1536